

تصویر ابو عبد الرحمن الکوردی

سنتدی اِقرأ الثقافی

للکتب اِکوردی - عربی - فارسی

www.iqra-ahlamontada.com

گه نجینه‌ی بهیتی کوردی

سەرجه‌می به‌مه‌مه‌کانی قادر فه‌تاهی قازی

گەنجینه‌ی بهیسی کوردی

سەرجه‌می به‌ره‌مه‌کانی قادر فه‌تاحی قازی

ناو کتیب: گنجینه‌ی بهیتی کوردی - سه‌رجه‌می به‌ره‌مه‌کانی قادر فه‌تاحی قازی
کۆکردنه‌وه‌ی: قادر فه‌تاحی قازی
بلاوکراوه‌ی ئاراس- ژماره: ۵۹۰
ده‌ره‌یتانی هونه‌ری ناوه‌وه: ئاراس ئه‌که‌رم
ده‌ره‌یتانی به‌رگ: هه‌مید ره‌زا ئازمووده
چاپی یه‌که‌م، هه‌ولێر- ۲۰۰۷
له‌ کتیبخانه‌ی گشتیی له‌ هه‌ولێر ژماره (۵۳۰) ی سالی ۲۰۰۷ ی دراوه‌تی

شیخی سہ نعان

هه‌وه‌لی ده‌قینه‌ی^(۱) حه‌زره‌تی غه‌وس ئه‌گه‌ر چووه به‌غدايه، کوتی: ره‌ئیس‌ی^(۲) ئه‌وليام. ته‌واوی شیخان قه‌بوولیان کرد.

شیخی سه‌نعانی حه‌وت هه‌زار مریدی بوو، ساحیب ده‌ستیش بوو، زۆریش پیر و ئیفتاده^(۳) و ردین سپی بوو؛ زۆریش پیاویکی حه‌قیقی و خوداشوناس بوو. کوتی: قه‌بوولت ناکه‌م به‌ره‌ئیس‌ی ئه‌ولیا.

حه‌زره‌تی غه‌وس دهره‌زه‌ی به‌حه‌شتی پێ نیشان دا به‌حوکمی باتین. به‌حه‌شت هه‌شت دهره‌زه‌ی هه‌یه، دهره‌زه‌ی «مه‌رحه‌با»ی پێ نیشان دا. شیخی سه‌نعانی دهره‌زه‌ی دیکه‌ی پێ نیشان دا. حه‌زره‌تی غه‌وس کوتی: ئه‌من ره‌ئیس‌ی ئه‌وليام. ئه‌ویش هه‌ر قه‌بوولی نه‌کرد.

جا ئه‌گه‌ر شیخی سه‌نعان چووه تاییفی، خه‌لکی تاییفی بوو؛ له‌گه‌ڵ حه‌زره‌تی غه‌وس نیزاعیان لێ په‌یدا بوو.

پادشایه‌ک بوو، پادشایه‌کی فه‌ره‌نگ، نێوی شاروخ شا بوو. پادشایه‌کی زۆر سه‌قه‌ت^(۴) بوو. کچیکی زینه‌هار^(۵) له‌ پشتی بوو؛ یه‌ک جوان بوو ته‌واوی فه‌ره‌نگیان وه‌خت بوو گیانیان بۆی دهرچی.

حه‌زره‌تی غه‌وس هه‌نایه‌ سه‌ر ره‌نگی بالنده^(۶)، پێشانی شیخی سه‌نعانی ده‌دا. ئه‌وه هیممه‌تی حه‌زره‌تی غه‌وس بوو. ئه‌گه‌ر سێ چوار جاری چاو پێ که‌وت، بۆ شیخ شیت و شه‌یدا نه‌بوو!

بیسمیلا هیژ رهحمانی
 بههیدایهتی سوبحانی
 هیممهتی غهوسی گهیلانی
 چی کرد له شیخهکهی سهنعانی

شیخیک له شاری سهنعان بوو
 بهدهفه و زیکر و قورعان بوو
 ههچی دهیکوت ههه چونان بوو
 دوژمنی نهفس و شهیتان بوو
 عاشق بهکیژی گاوران بوو.

عاشق بوو، دلی سووتاوه
 شهو و پوژ له دلی قاوه قاوه^(۷)
 هۆش و پههیهتی^(۸) نهماوه
 جهماعهتی له مریدان تیک داوه.

ئێواریک^(۹) وهختی سهلاته
 قامهتیا^(۱۰) کرد شیخ نههاته
 قامهتیا^(۱۱) کرد شیخ دیار^(۱۱) نییه
 مرید کوتیا^(۱۱): عیلهتی چیه؟
 ههلبهته شیخ بیکار نییه.

مريدىك هات له دووى، كوتى:
 كرددومانه زىكر و سوبحانه
 ئالعه مدوليللا و ره بيهانه
 قامهت و تهواو ئهركانه
 شىخ بۆ ديار نيه بۆ نيو ئهوانه؟

شىخ جوابى داوه، كوتى:
 شهوئى، وهختى نيوه شهوئى
 ديم شىمقارى^(١٢) چاپك رهوئى^(١٣)
 بۆيه جهرگ و دلم ناسرهوئى^(١٤)
 به نچير سهنعانى دهوئى.

ديم شىمقارى چاپك راوه
 عاقللى پوختى كردم خاوه
 رههبهتى دينم نه ماوه
 بۆم هه لدېنى گۆشهى چاوه
 كۆخ و ههنجير تىك پزراوه
 يه گجار مهيلم بهوى داوه.

ههچ عاقل و هۆش نيه له سهرم
 ئهمن هه ر بۆوى نۆكهرم
 هه ميهشه من عه مر بهرم
 باغى وه نه وشه و گه وه هه رم.

۱۰

دیم شمعقاری چاپک رهوئ
سینگی خه زینهی خه سرهوئ
به نچیر سه نغانی دهوئ.

۱۱

دیم شمعقاری په پ به له که (۱۵)
خالی جووته و زولفی یه که
حاجییان دینئ له ری می که
دینی شیخان زه بوون دهکا.

۱۲

دیم شمعقاری په نگ عاسمانی
تاق و جووتن خالانی
کزه کز مه (۱۶)، جه رگم وهک بریانی (۱۷)
مرید به ده ردی من نازانی.

۱۳

دیم شمعقاری خوش نه حواله
قوئی بازی به ندی (۱۸) لاله (۱۹)
دینی من بو وی به تاله
هاشا له و دهفه و به رماله (۲۰)
عەشقی (۲۱) من کچی قه پاله.

۱۴

هاشا له متیع و مریدانه
به نار دهسووتینم قورعانه

عیلاجم نه کهن جانانه
دهچمه سهر دینی کافرانه
کیژ وا خوی داوم نیشانه.

۱۵

کولمه‌ی وه‌کو شه‌رابی ئه‌خله‌ره (۹)
خالانی ئه‌مبه‌ره و به‌ره
جووتن وه‌ک ئاغا و نوکه‌ره
گهردنی هه‌وزی که‌وسه‌ره
پیم نه‌ماوه هیچ حونه‌ره
بۆ وی ده‌بیم ده‌ریه‌ده‌ره
ئه‌منی کردووه سه‌وداسه‌ره.

۱۶

عاقڵ له به‌ده‌نمدا نه‌ماوه
جه‌رگ و دلّم بۆ وی سه‌وتاوه
یه‌گجار زۆر ممتاس و لاوه
دوینیکه ئاوړیکێ (۲۲) داوه
به‌و ئاوړه‌ی جه‌رگم بړاوه
شیخایه‌تیم (۲۳) هیچ پێ نه‌ماوه.

۱۷

پیم نه‌ماوه هیچ ئیمانه
هیچ تاقه‌ت و فکر و تووانه
وام دیوه من خالی دانه
له کولمه‌یه و له لیوانه
زولفی ده‌کا په‌ریشانه
سنگی (۲۴) یاقووت و مه‌رجانه

وهكو دهفهي دهر ویشانه

پیم نه ماوه روح و گیانه.

۱۸

به نه زهر گه^(۲۵) تیتی دهفکری

به برۆیان وهکو سه قری

چاو جه للابن، پاده بری

به له نجه^(۲۶) ده پروا کوتری

لیم تیک چوو عاقل و فکری

ئیحتیرازم لی نه گری

ده چمه سهر دینی گاوری

بو خالی سوور و مسری^(۲۷).

۱۹

جه رگی بریوم، زولفی خاوه

له سهر کو لمهی پراوه ستاوه

سانیان گرتووه به ههنگاوه

وهک ریحانه تیک چرژاوه

که هه ل دینی گو شهی چاوه

قرچه م دیتن له هه ناوه

په هبه تی دینم نه ماوه

خانه قا ده که م بلاوه

ئه و دهفه و زیکره م تیک داوه.

۲۰

که ده بینم ورده خالی

له گه ل قه دیکه شمشالی

جهرگ و دل بۆ وی دهنالی
 ئه من دهچم به عهبدالي (۲۷)
 تو نه تديوه كيژئ كالي
 نو جهوانه، نو مندالي.

۲۱

با پيت بلّيم به بي دهنكي
 نايناسي كيژئ فه پهنكي
 تازه كه لير (۲۸) دهكا سنگي
 ئه مني وا كردووه مافينكي (۲۹)
 خاكه سار و به دلتهنكي
 چاوي دوژمنه دهكا جهنكي
 من دهكوژئ به بي دهنكي
 خوي پيشان دام به سهت پهنكي.

۲۲

مريدان ههچي دهكهن، زوو كهن
 ئيدي بهس گفتوگو كهن
 به كيژئ گايرانم شاد كهن.

۲۳

ئو نه گهيوه، ئو كيژه كاله
 وههاي دهرد كردووم هه واله
 به عومري ئو چارده ساله
 چهند شيرنه لهچكه و دهسماله
 تيكه ل دهن له گه ل خاله
 له قولي بازنه و خر خاله.

هه چ جاریکی دهمدوینى
 له لیوان زمردهخه نه (۲۰) دینى
 تیر له جهرگم دهچه قینى
 په هبه تی دینم نامینى.

نامینم له سهر ئیختیاره
 له نهو شیرنه توق و گواره
 قورعان دهمدوینم به ناره
 دهفه دهکهم پاره پاره
 له پشت ده به ستم زینهاره
 سه باره ت به چاوی یاره.

که عیلاجم دهکهن مریدان
 بیستووتانه گورگی که نهان
 خه جالته بوون که ویسپیان (۲۱) خسته زیندان
 به گورگانیان دهکرد بوختان
 کوتیان ویسپ گورگ خواردیان
 به ویسپ و یاقووبی که نهان
 نهوان په سوول بوون نهی په حمان
 کیژئ خوئی وا داوم نیشان
 زولفی بو کردووم په ریشان
 دیومه گوپهک له نیو سنگان
 سنگی وهکو ته ختی سولتان

لټم ټټک چووه دين و نيمان
 په رچه می وهک گول و ريحان
 ئاور ددهاته وه سهر شان
 به له بز دهکا عه تر په خشان
 به من ده لټن شای دهر ویشان
 نه من به و دهر و شم نيمان.

۲۷

دهستی منو بی به دامانه
 جه رگم وهک سیخی بریانه
 دل بؤ سو و پر ئه لئمانه
 که ده بینم نه و چاوانه
 وهکو ده لیای^(۳۲) بی ئامانه
 لټی هه ستاندووم نيمان.

۲۸

خه یالم وهها بلاوه
 زولفی وهک ئاوریشمی خاوه
 تاق و جووت وههای پړناوه
 که مهنده له گهرنم کراوه
 زاری و ئاوم دین له چاوه
 دهر وون پر خوین و زوخواوه^(۳۳)
 نازانن چهند شوخ و لاوه.

۲۹

نه گهر ده پرسن له دروغ
 ده بینم باغی هه نجیر و کوخ.

۳۰

قهسته م بهوهی بی مه‌کانه
به‌قودرتهی دونیای دانا
زولفی ده‌کا په‌ریشانه
خالی ئه‌سکه‌ری پۆمیانه.

۳۱

هه‌تا زووتره، له‌په‌نگی بازی
ئه‌برۆی ده‌کا تیرئه‌ندازی
خه‌به‌رم بۆ بزانه، دل نابیی پازی.

۳۲

مریده‌که هاته‌وه، کوتی: نوێژی خۆتان بکه‌ن، شیخ ئاگای له‌خۆی نییه.
ده‌بینی کێژیکی چاو به‌نگیه
خالی جووته و په‌ر سپیه
مه‌یلی وی دلی گه‌زتییه
ئێختیارێ شیخایه‌تی نییه.

۳۳

شیخ هات کوتی: سه‌لام ده‌که‌م له‌هه‌مووانه
له‌گه‌ل ئێومه‌ جانا نه
له‌گه‌ل ئه‌نگۆم زۆر کردووه‌ عه‌زیه‌ت کێشانه
شه‌و بێداری و سوبحان سوبحانه
پێم پۆژی ده‌ست لێک به‌ردانه
من دلم زۆر په‌ریشانه
دیومه‌ کێژیکی جانا نه
شل و مل و له‌به‌ر دلانه.

ئەگەر سەر دەبەمە سەر سەلاتە
 لىم تىك دەچى جەماتە
 چاۋى ۋەك پىلالەى ھوكماتە
 كىژى دايىمە رۇھم لە لاتە
 دواندى تۆ لە كىن ئەمن قاتە
 كۆلمەت ۋەك شانەى نەباتە
 سىنگت ۋەك تەختى ھوكماتە
 سەفەر ھات و نەھاتە.

راۋەستىن دەستە و دوعايە
 عىلاجى دەردى من ناىە
 سىنگى ۋەك كارگى كەمايە (۳۴)
 يەگجار بۆى بووم گىانفەيدايە.

ناكرى من عىلاج و چارە
 دىۋمە دوو چاۋى بەغومارە
 ون دەبى مانگ و ستارە
 ۋەك ئەتلەس و ۋەك چەتارە (۳۵)
 لەنگۆ ونە و لە من ديارە.

پاكو بىن گىانفەيدايە
 راۋەستىن دەستە و دوعايە
 دەنا دىنم چوو بە زايە.

دیم کیژئی نه شمیلا نه
 له بهر دلی من ته رلانه
 جه رگم پر ناله و ئامانه
 هوشم نییه بخوینم قورعانه
 لیم تیک چووه ریگای شیخانه
 دهردی من یه گجار کرانه
 مردن خوشتره له و ژبانه.

سهبر و هوشم هه لگیراوه
 لیم حه رام بووه خواردن و خاوه (۳۶)
 یه گجار مه یلم بهوی داوه.

که دپته پيش چاوانم
 ناممینی روحی رهوانم
 له بهر کیژی خان و مانم
 پتی ده لیم قه زات له گیانم
 سه حاتیک ببی به میوانم.

گیر نابیی، کاری وی نیو سه حاته
 عه مر و روحی من به با ده
 له دلم داد و فریاده
 پتی ده لیم چار شیتوت لاده
 قه ولی ئه سه حیم پی نادا.

مریدمکان کوتیان: دهبی چی لی قهوما بی؟

هز دهکم بمدهن ئیجازه
کیژی گاوران زۆر بهنازه
ئهو له پهنگی کۆتر و بازه.

بچمهوه مائی، وهختی کاره
نهبادا بی ئه نازداره
جهرگی کردووم پاره پاره
بهو جووته مهکه ههنازه.

مرید دهگهلی هاتن، کوتیان: شتیکی بهسهردا هاتوه، عیلاجیکی بهلکو بکهین.
شیخ هاتهوه مائی، له دهلاقهوه^(٢٧) فرپه ی بالی داعبایهک هات. هاتهوه سهه پهنگی
ئینسانی و دانیشته، ئهژنۆی بهئهژنۆیهوه نا و کوتی:

چاکت له دنیا به زانی
دهبی بی له کن با به بکهی شوانی
تهرخ بکهی موسولمانی
بکهی بهرازهوانی
زۆر به دل و به جانی
جا ئه وهختی شتیکی دهزانی
له دلت کهم دهبی زانی.

کوټی: ئه‌ری کیزه‌که‌ی نازهنینه
له‌و ته‌رکیب و له‌و جه‌مینه‌ (٣٨)
قیمه‌تی خالانت نینه
قسه‌ت بۆ من جه‌رگ برینه.

ملکی ئیسلام و کوفاره‌ (٣٩)
ده‌بی بۆت بدری به‌ گواره
زۆر شوخ و شه‌نگه‌ ئه‌و یاره
جه‌رگم یه‌گجار برینداره
چ ده‌لئی دیمه‌ سه‌ر ئه‌و کاره‌.

کچه‌که‌ به‌ شیخی ده‌لی:
حه‌ز ده‌که‌ی بگه‌ی به‌ نازان
بییه‌ سه‌ر دلخوازان
ده‌بی بچی به‌ به‌رازان.

قورعان بسووتینی به‌ ناره
ده‌فه‌ بکه‌ی پاره‌ پاره
له‌ پشت ببه‌ستی زینه‌اره
سه‌باره‌ت به‌ چاوی یاره‌.

بلاؤکھ مرید و خانہقا
 ئہو جہرگت وا لت له ته (۴۰)
 حہز دہکھی دلت بہمہ خسود بگا
 بیہ سہر مہ خسود و شادی
 تو دہگہ پئی لہ مرادی
 دینت دہبی بجی بہ بادی.

عہمرت چو تہ سہت سالانہ
 ئہری پیرہکھی زورہانہ (۴۱)
 بہد بہختی، دہرت گرانہ
 بروانہ گوشہی چاوانہ
 غہدہنگی جہرگ و دلانہ
 من لیت دہکرم ئیمانہ
 دہبی بیہ بہرازہوانہ
 گیر نہبی لہو جی و مہکانہ
 دہتبہمہ فہرہنگستانہ
 تا دہ سال عہزیت کیشانہ
 دنیا مردنہ و ژیانہ
 ئہگہر مای پاشی دہ سالانہ
 قسمہتت دہبی جانانہ.

ئہو حہلہ من دہبم بہ ئی تو
 لہ دہروونت دہبری بؤسو (۴۲)

بۆت هه‌ڵدینم چاو و برۆ
ئاخ له بانی ئاخ پۆ له بانی پۆ.

۵۳

شیخ دهیکوت: به‌وه‌ی که‌م کردگار
نامه‌وێ دین و په‌فتاره
لاده‌چم له‌سه‌ر ئه‌و ئاکاره
له پشت ده‌به‌ستم زینه‌اره
سه‌باره‌ت به‌ چاوی یاره.

۵۴

دهیکوت: په‌له مه‌که سبه‌هینی تاو هه‌لاته
ئه‌گه‌ر که‌شتیک بۆ به‌حرێ هاته
دلی خۆت بخه‌ زولماته.

۵۵

مه‌یکه به‌دره‌نگ و زووه
ئه‌و که‌شتیه‌م من ناردووه
خانه‌قات پی چۆل بووه
ئیمانته له ده‌ست دهرچووه.

۵۶

ناتمینی دین و ئیمانه
لێت تیک چی ته‌خت و مه‌کانه
به‌ ناز بۆت هه‌ڵدینم چاوانه
به‌شه‌رت لێت ده‌ستینم ئیمانه
ده‌ سالت ده‌که‌م به‌ شوانه

دەبىي بىيە بەرازەوانە .

جا ئۇو قەولى پى دا .

۵۷

شىخ كوتى:

پىرم عومرم زۆر پابردووه

كار له كارى تەجاواز كردووه

تيرى دەستى تۆم خواردووه

ئىمانم له بىر (۴۲) چووه .

۵۸

هەچەند هەلدینی ئو چاوه کالە

من حالم دەبىي بى حالە

له دلم دى داد و نالە

سەبارەت بەو خەت و خالە .

۵۹

سەبارەت بەو زولفە خاوه

هەلدینی گۆشەى چاوه

تيرە له جەرگم دراوه

ئاورىکە وا هەلکراوه

بەهيچ کەس ئو ئاورە نەکوژاوه

پەهەبەتى دىنم نەماوه

تاقەتى ئەژنۆم شکاوه

بە تيرەندازى ئو چاوه .

٦٠

حازرم بۆ فەرپهنگستانه
شهرتت له گهڵ دهكهم دهبمه شوانه
نامهوئ ئيستيراچهتى شهو و پۆژانه
سهبارت به چاوى جانانه^(٤٤).

٦١

سبحهينى دىن دهيبه، كچهكه سنگى بۆ ئاواله كرد، واى لى دهكا هۆشى ده
كهاللهيدا نه ميني.

كوئى: هانى بتدهمى نيشانه
ببينه مابهينى سينه و مهكانه
ميسلى تهختى پادشاهانه
جى حوكماتى شا و سولتانه
با دهرت پيى ببى گرانه
بهوت لى دهكريم ئيمان.

٦٢

ببينه ئهبروى بهيداغكار
وهدهرى خست مهكى ههنا
شيخ پيى نه ما عيلاج و چار.
دهستى دهبرد له بۆ ههنا
دهيكوت: با عومرم ببى قوتار.

٦٣

به مهخسودم پههايه
تيرت له جهركم دايه

به کهس عیلاجی نایه
کولمەت میسلی چرایه.

٦٤

زولفت ئاوریشمی خاوه
کولمەت قه نداوه، تازه تی کراوه
ئه گهر بیتو بلین قومیکى^(٤٥) لیداوه
عومری رابردووم دهگه پێته دواوه.

٦٥

نامیتى پیری و زورھانی
سنگت وهک شه ربهت و کانى^(٤٦)
عیلاجى دهردى نیانى^(٤٧)
بو من حه کیم و لوقمانى
سهت جارت من بېم به قوربانى.

٦٦

حۆرى به ههشتى یان ئى ئه و دنیايه؟
پێم وایه عیلاجم نایه
وههات بو بووم مفتهلایه
ئیمانته بردم به زایه
سنگت باغى دونیایه
قیامهتم چوو به زایه.

٦٧

دوو ماچى دایه و پیتی کوت:
ئه من ههه باز و ههه شه هینم
به زۆر دینت لى دهستینم

ببینه ئەگەر کۆلمەت بۆ دینم
ئەووە روحت لای دەرفینم.

٦٨

شیخ هاتە نێو مریدەکانی، کوتی:
برالە لێم تەلخ بوووە ئەحوالە
لێم تال بوووە مال و حالە
نامەوی ژن و منداڵە
پەهەبەتی دینم بەتالە
سەبارەت بەو چاوە کالە.

٦٩

مریدان دەردم گرانە
شیخ مەلێن شیتە و دیوانە
بەخودای کاری سوبحانە
لێی تێک دام تەخت و مەکانە
زیکر و دەفە تا قورعانە
لە بیرم نەماوە ئەوانە.

٧٠

هاشا لەو مال و منداڵە
ئەمن حالم زۆر بێ حالە.

٧١

نەلێن شیتە و عاقلی نییە
زولفی کیزی پای بەستییه
ئێختیار و عاقلم نییە

وام دیوه خالی کونجییه^(۴۸)
بویه ناگام له خوم نییه.

۷۲

پاش ئه من ئه لالا ئه لالا کهن
ئیوه پروو له دهرگای خودا کهن
واسیدیکم^(۴۹) بو پهیدا کهن
به کیژی گاورانم شاد کهن.

۷۳

ری و شوینم لی گۆراوه
عاقلم له سه رییدا نه ماوه
ئه و عاقله پوخته م بووه خاوه
من مه یلم به کیژی داوه.

۷۴

ده گه لم کردووه شهرت و قه راره
له دهروونم گرپه ی^(۵۰) ناره
سه بارهت به و چاو به غوماره
ئه و پیرییه م لی وشیاره.

۷۵

وه کو حالاتی جوانی
عه مری چارده سالانی
زه فهری پی بردووم نه فس و شهیتانی
پیتی ته رخ کردووم سو یحان سو یحانی
پو حیان بردووم به نیانی
ده مچه به راز هوانی.

۷۶

بۆيە ۋا دەر دم گرانە
روحیان بردووم بۆ بوتخانە
مایە ی زولف و چاوی جوانە
زحمەتە فروشتنی ئیمانە.

۷۷

هیند مەحبوبە ئەو یارە
چاوی هیند مەست و بە غومارە
چاوی قاسید و وشیارە
ئەمن دلم بریندارە
من مەستم ئەو ئیغیارە
بۆ ئیمانم خریدارە.

۷۸

بە حوکمی چاوی شەهینئی
کولمە ی رەنگا ورەنگی دینئی
ئەو ئیمانم لی دەستینئی.

۷۹

دەنا زۆر پیر و هیلاکم
پەنا بە خودای بی باکم.

۸۰

پیم ناکری فکر و رەوانی
لیم تیک چوو مەعنای قورعانی
سەبارەت بە چاوەکانی

میسلی ئەستیرەى بەیانی
کە ھەڵدئ شوو و پۆژانی.

۸۱

ئەستیریکی شوعلەدارە
لە پیر و مرید پا دیارە
ئێو ھەندوێو ھەندوێو ھاو چاوە بەغومارە
دەنا ئەنگۆش لادەچن لەسەر کاروبارە.

۸۲

ھەندوێو ناز و نیم نازە
ئەبرۆی یەگجار تیرەندازە
و ھەک شەھینە، میسلی بازە
دلی بردووم بی ئەندازە.

۸۳

ھاشا لە مەلک و ئەملاک
لە زیندەگانی تا خاکم
چیدی من ھوکمەتی ناکەم
روح بەکیزی گیانفیدا کەم
خزمەتی بەرازان دەکەم.

۸۴

خانەقا بکەن بڵاوە
کاری ئەنگۆ بوو تەواوە
شیخو لە نێودا نەماوە
شیخ مەفتەلا بە دوو چاوە.

مفتەلام زۆر دەر دەدارم
لێم تێک چوووە کاروبارم
سبەینێ و نم ئەوێ ديارم.

شیخ چوووە گوێی بەحرێ، لەوێ دەگەرا، چاوەڕێی کەشتی بوو.
پۆژ سەری دەهێنا دەرە
شیخ مفتەلا و دەستە و نەزەرە
زەخمی هیلایکی دەستی خەنجەرە
دیوانەییە و سەوداسەرە
نەما پەهەت و جەوھەرە
کەنگی کەشتی دێتە دەرە؟
شاد بێ بە دیداری دولبەرە.

بروانمە مەوچی دەلیایە
چاوەڕێم، بۆ کەشتی نایە؟
ئێمانی بردووم بە زایە
بۆچی لە هانام نایە؟

من پراوەستام مونتەزیری
من بە زورھانی و بە پیری
وھکو حەبس و موقەسیری
سنگی وھک تەختی وەزیری

کولمهی وهک شکوفهی ههنجیری

بۆ دیار نییه بهرێ پیری؟

۸۹

دلی منی پر له ژانه

بۆ دیار نییه نهشمیلانه^(۵۱)؟

کۆخ و ههنجیر تێک هالانه

یانی زنجیره‌ی زولفانه

بردوومی رۆحی په‌وانه.

۹۰

کچه‌که چوو هه‌کن بابی، پیتی گوت: ئه‌من ئازاریکم به‌سه‌ر هاتوو. حال و

موقه‌ده‌ری بۆ گێژاوه. بابه‌که‌ی کوتی: کچی هه‌ی نه‌بی، شیخی سه‌نعان گه‌لیک له

ئیمه‌ی کردۆته موسوڵمان، ئه‌گه‌ وابی ئیمه‌ له لای وێه ئاسووده خاتر ده‌بین. پادشا

ئه‌گه‌ر وای زانی که‌شتی نارد بۆ وێ.

۹۱

شیخ ئه‌گه‌ر دلی به‌نده

دی که‌شتیکی نوقره به‌نده

زانی ئی کیژی پهند و مه‌نده.

۹۲

گه‌ دی که‌شتیکی نه‌شمیلانه

که‌شتی هات بۆ سه‌ر به‌حرانه

زانی ئی کیژی گا‌ورانه

راسته شه‌رت و قه‌رار و متمانه^(۵۲)

شیخ پێی فرۆشتوو ئیمانه

شیخ فکری بوو په ریشانه
 با سهرېشک (۵۲) بم له و دووانه:
 خوشتره له زه تی جیهانه
 یا نه ئی پوژی په نهانه؟
 ئه ما کوشتوومی ئو چاوانه
 خالی که راست و چهپ دانا
 نه شتری جهرگ و دلانه
 ئه من دهمه وئی جیهانه
 سه بارهت به جانانه.

۹۳

وینه یی کچه که به پیش که شتیکه وه بوو، پرووی تی کرد، کوتی:
 من لیت ده که م سه لاهه
 لیت هه لگرتم عاقل و فامه
 عالم ده لاین: پیر و عه واهه
 لیت بدینم کاو و کامه
 دایمه رهنگت له لاهه
 لیم حه رام بووه سوېح و شامه
 عاقلم نه ماهه، لیم خامه.

۹۴

سلأوی له عه که سه که کرد و چووه ده که شتیوه. که شتیکه له حاست خوئی که راهه.
 که بیشتنه فه رهنگستان. پادشاش ده که ل وه زیران هاتبووه قه راغ به حری. شیخ
 دابه زی به سه ت ئیحتیرام، هاته کن پادشای، به پادشای کوت:

۹۵

له که لم بکه شهرت و قه راهه
 چبکه م، من چارم بی چاره

قه رارم کردووه له گه‌ل یاره
له پشت ببه‌ستم زینه‌اره
کاری من بهر به‌رازانه، دیاره
روحم پیر و ئیختیاره.

۹۶

لوتف و مهرحه‌متی شایه
زینه‌اریکی ئه‌وه دایه
ده‌بی ببینی دهرد و ته‌قه‌لایه
ئه‌و خه‌یال‌ه‌ی له دلت دایه.

۹۷

ئه‌وه شا قه‌ولی پێ دا ئه‌گه‌ر شیخ له دین وهرگه‌ری کچه‌که‌ی داتی. شیخ کوتی:
کولمه‌ی وه‌ک گۆلی گه‌شه
چاو شه‌هینه و ئه‌برۆی ره‌شه
پادشا ئه‌و پیره‌ی سپی ریشه
کچی خۆتی پێ ببه‌خشه.

۹۸

شا کوتی:
له‌گه‌لت کردووه شه‌رت و شوینه
له قۆلت بکه ده‌ستینه^(۵۴)
برۆ می‌گه‌لی به‌راز بی‌نه
به خزمه‌ت کیژیم لی بستینه.

۹۹

خزمه‌ت بکه به‌ئیخلاسی
ته‌رخ بکه خوداشوناسی

کیز له قامکی دایه نه لماسی
خو تو چاک کیژی دهناسی.

۱۰۰

نهی پیرمه کی زورهانه
پیم بکه باوه و متمانه
گه بچی بهر به رازانه
بفروشی دین و ئیمان
دامتی کیژی مهرزینگانه.

۱۰۱

دامتی کیژی چاو به له که
خالی جووته و زولفی په که
حاجیان دینی له ری می که
دینی شیخان به تال دهکا
قه تلای بی تاوان نه گهر دهکا.

۱۰۲

ببینه وهک مانگی تابانه
ته مه شای زنجیره ی زولفانه
خالی رهش نه خش و نیشانه
تاق و جووت له کولمه ی دانا
گه بچی بهر به رازانه
پیم به خشی کیژی نو جوانه.

۱۰۳

کوټی:

نه مویستووه مال و مندا له
دنیام له خوځم کردووه تاله
ره هبته دیڼم به تاله
سه بارهت به و چاوه کاله.

۱۰۴

حه ز ده که م کیژ بمدوینئ
با روحم لی بستینئ
بیری وه ته نم نه مینئ.

۱۰۵

شا کوټی: برؤن کچه که بانگ که ن، بیته کن شیخی قسه ی ده گه ل بکا.
به کیژئ بلئ بی بیدوینئ
جه رگ و دلئ رابوه شینئ
به ناز ئیمانی لی بستینئ
هوښی مریدانی نه مینئ.

۱۰۶

ئوه کچه که له قه لا و باله خانه ی دیته خواری. هاته کن شیخی، پیی ده لی:
ئو گهر تو ده که ی متمانه
ئو ری پیره که ی زوره انه
ده بی بجیه بهر به رازانه
شهو و پوژ روحت هه راسانه
سه بارهت به جانانه.

۱۰۷

سنگم وهک باغی شه دداده
دین و دنیات دا به باده
له دلت واوه یلا و فریاده
سنگم وهک پیگای جاده.

۱۰۸

وهها روحت ده ستینم
ئیمانته بۆ خۆم دینم
میسلی باز و شه هینم
وا به نیوناز ده تدوینم.

۱۰۹

شهرت و شوینمان ته واوه
من قه ولم به تۆ داوه
تۆ به رمالت فری داوه
خانه قات له خۆت تیک داوه
که شهرتت ببی ته واوه
دهبینی تۆ باغی ساوا.

۱۱۰

پیری عومر سهت سالانی
که لیکه بهله و هیچ نه زانی
دهبۆ تۆ بجیه شوانی
خزمهت بکهی تا ده توانی
سه بارهت به چاوانی.

شیخ پوژتیکی به رازمهکانی ده پوین. شیخ بازی دا، په لیکي^(۵۵) وه لاقی کهوت. ئەگه هاته وه لاقی ئەستوور ببوو، دهشەلی. کچه کهش دهرکی په نجره ی کربووه. شیخ کوتی:

ئەری کیزی چاو بهنگیه
سنگت وهک به فری سپیه
به زنت وهکو شهنگه بیه
من به توّم فروشتوو دینییه
بو ئاگات له دهردی من نییه؟
له کهندالیم باز بردییه
په لیکم له لاق هه لّ چیه
حاجه تم به تو دهرزییه.

ئەری کیژه کهی چاو کاله
وههات دهرد کردووم ههواله
له بیرم چوو ه مال و مندا له
ره هبه تی دینم به تاله
کولمهت وهکو دوری لاله.

پوینت وهکو خاسه سپیه^(۵۶)
گهر دنت زتیری سپیه
له علی روممان و فره ننتیه^(۵۷)

بۆ ئاڭات لە حاالى من نىيە؟
حاجەتم بە تۆ دەرزىيە.

۱۱۵

كىژ ئەو بە زەردەخەنە
پرچى بەمىسلى قۆپەنە (۵۸)
وہک مانگى چار دە پۆشەنە.

۱۱۶

هات دەنگى زىر و گوارە
کرمەک و گوارە و قەتارە
سنگ وەک بازار و شارە
چاوى مەست و بەغومارە
دەیکوت: پىرەکەى بىچارە
کوا لاقت برىندارە؟

۱۱۷

دەیکوت: کىژەکەى وەک ھەنجىر و ھەنارى
تيرت لە جەرگم بووہ کارى
عەترت لە زولفى دەبارى
وہک وەنەوشەى نەوبەھارى.

۱۱۸

بولبولم، سەرم شىواوہ
عاقلى پوختم بووہ خاوہ
من مەستم بۆ جووتە چاوہ
خەدەنگىکت کىشاوہ

وههات له جهرگم داوه
برینی کۆنه م کولاره
بو من زور کام و کاوه
ئه گهر بلین: کیژ ئه و دروهی دهرهیناوه.

۱۱۹

رانی وهکو دۆشهگی نهرمه
نهختیک کیژ ئی پیتی شهرمه
ئه ما شیخ دلی گهلیک گهرمه.

۱۲۰

سنگ وهک شهر بهت و کانی
لاقی برده سهر رانی
بو شیخ بووه زیندهگانی
کیژ پهلی له لاقی دهرهانی^(۵۹)

۱۲۱

شیخ ئه وه دهپاراوه
ئه ری کیژه کهی نۆلاوه
خال و په رچه م تیک چرژاوه^(۶۰)
دوروت له لاقم دهرهیناوه
ئه وه لیم خوش بوو ههنگاوه
ئه و جار ماندووم جهساوه
سه بارهت به مهستی ئه و دوو چاوه
پیم وایه ومختم تهواوه
عه زیه تم گهلیک کیژشاوه.

کیژ کوتی: تو نازانی
 نهخویشی، زور دهر دگرانی
 خهرفاوی، پیر و زورهانی
 نه تو تازه هه و سالانی
 نه گهر به رازه وانی
 عاشق به دوو چاوانی.

دهبی ببینی دهردهداری
 نهخویشی و ئینتیزاری
 چاوه و هه له دهگهی به یاری.

کوتی: کیژمهکی بو ت بووم ئینتیزار
 من مهستم، نابم ئیغیار
 عهترت له چاوی هاته خوار
 بوو به باغی ههنجیر و هه نار
 دین و مهزه بهت کردم قوتار
 له ئاهم نابی رزگار.

زهحمهته، دهر دم گرانه
 سنگت تهختی سولتانه
 دوو فینجانت لی دانا
 کوشتمی مهستی چاوانه.

بالا بلند و نامداری
 به پیری و به ههزاری
 به مهستی و دین قوتاری
 هه چونکه تۆم یاری.

ئو عهتره‌ی لیت دهباری
 ئه‌منی کرده وشیاری.

پێک هاتووێ کاروبارم
 کیژئ سیمین عوزارم
 باغی کۆخ و هه‌نارم
 یه‌گجارت پێ منه‌تبارم.

دوو کهس له‌ مریدانی وه‌فادار و به‌دینی شیخی سه‌نعان، چوون خۆیان ده‌درگای
 هه‌زره‌تی غه‌وس هاویشته‌. دوو سالان خه‌ریکی خزمه‌ت و ده‌رگا مالین بوون.
 هه‌زره‌تی غه‌وس ده‌یزانی ئه‌وانه‌ بۆچی هاتوون و مه‌نزوور و مه‌تله‌بیان چیه‌ و چییان
 ده‌وی؟ ئه‌ما خۆی تی نه‌ده‌گه‌یانندن.

دوو ساله‌ ئه‌گه‌ر ته‌واو بوو، بانگی کردن؛ کوتی: له‌وه‌یدا ئه‌نگۆ مه‌تله‌بو چیه‌ ئه‌و
 خزمه‌ته‌ ده‌که‌ن؟ کوتیان: شیخ چاک له‌ ده‌ردی ئیمه‌ حالیه‌؛ ئیمه‌ مریدی شیخی
 سه‌نعانین. ئیستاش که‌ شیخی سه‌نعانی وای لی هاتوو، ئیمه‌ ئه‌وه‌ی له‌ تۆرا
 ده‌زانین. ئه‌لعانیش ئیمه‌ شیخی خۆمان له‌ تۆ ده‌وێته‌وه‌. ده‌مانه‌وی له‌ ده‌رگای خودای
 ته‌وه‌قو^(٦١) بکه‌ی شیخ بیته‌وه‌ سه‌ر حال و پێ و شوینی جاران.

حه زره تی غهوس سه ری داخست، بریک موراقیب بوو، پاشان سه ری هه لئنا و کوتی: شیخایه تی و دهرجه ی ئیرشادو ئه گهر دهوئ بوده می، دهست له و کاره هه لښگر و باسی ئه و قسه یه مه که ن، مریده کان کوتیان: غهیره مومکینه. ئیمه له دهرگای تو ناروین، شیخایه تیشمان ناوئ. ئیمه شیخی خو مان له تو دهوئته وه. ته مه نمانان هه ر ئه وه یه ئه گهر شیخ ئه و کاره مان بو پیک بینئ و شیخی سه نعان بینئته وه نیو خو مان.

ئاخر مریده کانی شیخی سه نعانئ دهستیان هه ل نه گرت، جا ئه گهر هه زره تی غهوس وای زانی، ته وه قوی بو شیخی سه نعان کرد و بوئ پاراوه. جا کوتی: براله خودا روحمی به شیخی ئیوه کرد. ئه نگۆش برۆن مریدان هه لښگر، بچه قه راغ دهریایه، ئالقه ی زیکرئ بگرن، لهوئ شیخی سه نعان دلئ ئاگا دهکا و دئته وه سه ر ری و شوینی ئیسلامه تی و دهگه ریتته وه نیو خو تان.

مریدان چوونه سه ر به حرئ، دهستیان به زیکرئ کرد، شیخی سه نعانئ لهوئ گوئی له دهنگی مریده کانی بوو. سه ری هه لئناو پاراوه له بهر خودای، هۆش و عاقلئ هاته وه بهر خوئ، خاچ و زینهاری فرئ دا و هاته سه ر به حرئ، زۆر پاراوه له بهر خودای، شادیمانیکی به حه قی هئنا و شهیتانی به له عنه ت کرد.

۱۳.

شیخ هه میشه به رمالی به شانئیه بوو، له بهر خو لای پاراوه، به رماله که ی هاویشته سه ر به حرئ، بوئ بوو به که شتی و سواری بوو. شیخ سه ری هه لئنا و کوتی:

یاره ب هه ر ئه توئ روچه ر و روچه ر
زۆر په شیمانم خودای بانی سه ر
بی به شم نه که ی له ئاوی که وسه ر
به عومری تو بوو خراپه م هاته بهر
چیدیکه ئه من نه که ی دهر به دهر
مالم خرابوو، ئه ی خو لَم وه سه ر.
روحمت زۆرتره له دای و باوان

هەر تۆ دەمینی بیناهی چاوان.
 پەنام هەر ئەتۆی ئەی حەیی دانا
 بەکفله کونیک تۆ دنیات دانا
 ئەمنت شیت کردبوو کە وەتمە کێوانە
 پیری بێ چارە زۆر پەشیمانە.
 کچە کەش چاوی لەو کارە بوو، هاتە سەر لێوی بەحرێ، کوتی:
 یا خودای شیخی سەنعانی
 کیز چیدیکە ی نەزانی
 رووی کرد لە دەرگای سوبحانی
 کوتی مە دەد یا خودای سەنعانی.
 چارشیوە کە ی هاویشته سەر بەحرێ، بۆی بوو بە کەشتی و سواری بوو. بەدوایدا
 پۆیی، گەییشتە وە شیخی. ئیمانی هینا و موسولمان بوو.
 تیکرا چوونە وە خزمەت حەزرەتی غەوس. شیخ خۆی هاویشته پشتی. حەزرەتی
 غەوس دلی دەگەڵ چا کردە وە و بەخشی. کچە کەشی لێ ماره کرد.

پەراوێزەکان:

- ۱- دەقینە، ئەم وشە یەم لە ئاخافتنی خەلکدا نەبیستوو و فەرەنگی مەهابادی گێوی موکریانیش
 تۆماری نەکردوو ماناکە ی بە پێی زەمینە ی ریکە وەندە کە جار و دەفعە و سەرەتای کارە.
- ۲- ساحتیب دەست، واتە دەست پۆشتوو و بە دەسەلات.
- ۳- ئیفتادە، واتە پیر و لە کار کەوتە.
- ۴- سەقەت، لێرەدا واتە بە هێزو توانا.
- ۵- زینها = زنار
- ۶- بالەندە، واتە بالدار. داعبا، لێرەدا واتە بالەندە، فرێندە
- ۷- قاوہ قاوہ واتە هەراھەرا و زەنازەنا
- ۸- رەھبەت بە واتای هۆش و ئیختیار و ترسە
- ۹- ئێوارێ یان ئێوارە
- ۱۰- قامەت، دەستپیکردن و کردنی نوێژ
- ۱۱- دیار، سەپیدا و ئاشکرا

- ۱۲- شفقار، شفقار، بېروانه پېشه‌کی ئەم کتیبه
- ۱۳- رەو، بەمانای هێرش و بەتایبەت هێرشى ھەرەوزى ئاژەلان.
- کورډ دەلێ: «توتکەکش رەوێ دەبا» واتە تۆلەکش وێرای سەگەل هێرش دەگاتە سەر دوزمن یان کورگ.
- ۱۴- ناسرەوێ، ئارام ناگرێ
- ۱۵- بەلەک، ابلق، پەنگى رەش و سپى
- ۱۶- کزە کز، بەواتای هێور و ئارام و بریتىبە لە ھەردەنگىکى ئارام
- ۱۷- بریانی، چەوەندەر یان کوولەکەى لە ئاگرڤا بریان کراو
- ۱۸- بازى بەند، ھەمان بازو بەندە
- ۱۹- لال، ھەمان لەعل
- ۲۰- بەرمال، ئەو راخەرەى نوێژى لەسەر دەکەن
- ۲۱- عەشق، لێڤدا بەواتای مەعشوق ھاتوو
- ۲۲- ئاور، نىگایەکی بەرەو دوا کە تێکەڵ بەمىھەر و مەحەببەت بێت.
- ۲۳- ئیھەتى» پاشگرتکى چاوگ سازە، وەک: دۆستایەتى، جەختلایەتى
- ۲۴- سنگ، یان ھەمان سینگ و سینه. بەیت بێژ ئەم وشەى بەشێوھى «سنگ» بێژ دەکات.
- ۲۵- گە، کورترکراوھى گەر و ئەگەرە.
- ۲۶- لەنچە، بەناز بە رێگادا رۆشستەن وەک کۆتر
- ۲۷- عەبدال، ئاوارە و سەرگەردان.
- ۲۸- لیر، ھەلمسانى پێست کاتى جەوجانەوەر پێوھى دەدەن، لێرەدا بەواتای قووتبوونەوھى مەمک بەکاردەیت. وەک چاوگ دەبێتە لیر کردن
- ۲۹- مافىنگى، بەواتای پەریشانى و ئاوارەمىیە.
- ۳۰- زەردەخەنە، بەواتای پتکەن، زەردەو بزەیش ھەرئەم مانایەیان ھەيە.
- ۳۱- وویسپ، بێژ کردنکى زارگوت و عامیانەى وشەى «یوسف»ەبە
- ۳۲- دەلیا، ھەمان دەریا. ئەم بێژکردنەم لە خەلکانى تریشەوھ بیستوو.
- ۳۳- زووخوا، ئەو چلکاوھى لەبرین دیتە دەری.
- ۳۴- کارگى کەمایە، کارگىکە سپى و پان و بۆ خواردن دەبێت. دەلێن، کەمان گىایەکە کە کارگ لەبنیدا شىن دەبێت.
- ۳۵- چەتارە، ناوی پارچەیکە بوو.
- ۳۶- خاو، خەو
- ۳۷- دەلاقە، دەریبجە
- ۳۸- جەمین، وێدەچى ئەم وشەى لەبنەرەتدا، جبین» بێت کە لە عارەبیدا بەمانای نێوچاوان و

ته ویله. له بیژ کردنی زارگوتدا «ب» ده بیته «م» و «کو» نه جیب» که ده بیته «نه جیم».

۳۹- له وشه ی کوفاره دا پیتی «ه» زیادنی و تنیا بۆ چی کردنی سهر و پى زیاد کراوه.

۴۰- له ت له ت، پاره پاره

۴۱- زورهان به واتای پیرو په ککه و ته یه.

۴۲- بۆسۆ، ئو بۆته ی له سووتانی په مبه هه لده ستی بۆنی سووتانی په شم «بۆ کرووز» هو بۆنی

سووتانی گوشت و چه وری ده بیته «بۆ چرووک»

۴۳- بیر، لیژده واته یاد

۴۴- جانانه، مه به ست مه عشوق و دلخوازه.

۴۵- قوم، واته توژیک ئاو

۴۶- کانی، سه رچاوه ی ئاو.

۴۷- مه به ست له دوه دی نیانی عیشه.

۴۸- کونجی، به واتای رهنګ به رهنګ.

۴۹- واسیده، بیژ کردنی عامیانه ی «واسطه» یه.

۵۰- گرپه یان گر واته بلنسه ئاګر.

۵۱- نه شمیلان، واته جوان و له به ردلان.

۵۲- متمانه، باوهر

۵۳- سه ریشک بوون، واته ئیختیار دار بوون- پشک له فره نگی وشه که لی علمیا نه ی جه مال زاده

دا به م چه شنه مانای بۆ لیکدراوه ته وه: « جۆره حسیتیکه بۆ ده سنیشان کردنی نۆبه ی، پیش و پاش بۆ کایه.

۵۴- ده ستبێن، هه مان ده ستبه نده بریتیه له و گوریسه که شوان سه ریکی له باسکی خۆی ده ها لپنئ و سه ره که ی تری له قاجی مه ر شه ته ک دده ات و بۆی ده خه وئ هه ر کانتیک مه ر هکان تووشی مه ترسی بین و بیانه وئ پابکن ئو گوریسه ده کیشری و هه ر بۆیه شوان له خه و هه لده ستی و مه ترسیان لی دور ده کاته وه.

۵۵- په ل چه ند واتای هه یه. ۱- به واتای «پى» یه وه ک چۆن ده لپن، چوار په ل قایم» ۲- به واتای قه له مه یه (ئو وشه یه له فره نگی عمید» دا به م چه شنه مانا کراوه ته وه: لقى درمخت که به شکلی قه له م ده یرنه وه و له عه رزدا ده ییژن تا ریشه بکات و شین بیت.

۳- هه ر چه شنه دارکی نووک تیژى دروئاسا.

بابه تی درو و تیچوون له پی شیخی سه نعان له نوسخه ی ئاغای «ئهنیسی» شدا سه رنجی پیدراوه و قسه ی له سه رکراوه. له و گپه رانه وه دا شیخی سه نعان له م باره یه وه به م چه شنه کچی گاوری

دواندوه:

کیژه که ی سوور و سپیه

سەرى منت بېيى بەقوربانى سەرىيە

شەك و نەرم و چاۋبەنگىيە

شېتەم، ئاكام ھېچ لە خۆم نىيە

بەرك و ژانم لە دىيە

لە كەندالەيم باز بەردىيە

دروويەكم لە پاى ھەل چىيە

حاجەتم بە تۆ دەرزىيە

۵۶- سى، بالەندەيەكە شىۋەي قاز دەدات پەنگى سىي مەيلەو خۆلەمىشەيە كە لە كەنار چەم و لەنىو

ئاۋدا دەژىت و لە راستىدا جۆرە قازىكى كىۋىيە « ناۋى بالەندە لەزاراۋەكانى كوردىدا .

۵۷- فەرەنتى، بەگوتەي بەيتبىژ ناۋى بەردىكى بەقىمەتە.

۵۸- قۆيەنە، بە نىۋقەد ھىشوو دەلىن.

۵۹- دەرھانى، واتە دەرى ھىنا

۶۰- تىك چىژان، واتە تىكەل بوون

۶۱- تەۋەقۇ، واتە چاۋەپاۋانى، ھەمان «توقە»

لاس و خه زال

پیشہ کی

نؤسکارمانی ئەلمانی^(۱) بەیتی لاس و خەزالیشی لە کتیبە بەنرخەکی خۆیدا (توحفە موزەففەرییە) هێناوە.

مامۆستا هێمن توحفە موزەففەرییە هێناوەتەو سەر رێنۆوسی کوردی و ھەر بەیتە پێشەکییەکی بۆ پازاندۆتەو. مامۆستا لە پیشەکی بەیتی لاس و خەزالدە دەلی^(۲): «بەیتی سییەمی کتیبەکی نؤسکارمان لاس و خەزالدە. ئەم بەیتە بەراستی شاکاریکی ئەدەبی بەرز و کەم وێنە. زۆر شتمان لە پێ و شوێنی کۆنی نەتەواپەتی گەلەکەمان بۆ روون دەکاتەو، دەپێشدا بەیت بێژ بەقسە باسی ھاتنە دنیا و گۆران و لە دایکبوون و پێگەیشتنی لاس، قارەمانی چیرۆکەکەمان بۆ دەگێرێتەو؛ ئەوجار شیعەر دەست پێ دەکا. شیعەرەکانی ھەتا حەز بەکی ناسک و جوان و پەرمانان؛ میسرەکانی زۆر زۆر درێژن، بەلام وشە پەسەن و جوان و پەرمانناسی قانانی و ھەلبێژدراون و لە تەنیشت یەک داندراون کە کیشەکە (وەزنەکە) دەپارێزن. جار جار نیو شیعەرەکان (میسرەکان) کورت دەبنەو. شیعەرەکان جاری وایە زۆر لەسەر قافیەیک دەپۆن و جاری وایە کەم. کورتی بێرەو بەرێ بەیتی لاس و خەزالدە بەبروای من زۆر باشە. بێ گومان ئەو بەیتە زۆر کۆنە، لە مەم و زینیش کۆنتر و لەمیزینەتر دیتە پێش چاو. لاس داریکی سەخت و چڕ و دیکاوپیە. دیارە ئینسانی کورد پێش ئەو کۆخیکی بۆ خۆی دروست بکا، ھەر لەو وەختەو کە لە ئەشکەوت و زندۆڵ و لێرەواردا ژیاو، ئەو دارە ناسیو و ناوی لێ ناو. چونکە دارەکە سەخت و دیکاوپی بوو، دواپە کوپیان بەناو کردوو. ئەو ناو کۆنە لە چیرۆکەدا ھەر ماوەتەو.

(۱) نؤسکارمان لە بیستی مانگی سەفەری سالی ۱۲۳۶ هجری، کۆچی دواپی کردوو. برێوانە:

کاوە، سالی ۲، دووی رەبیعی ۲، سالی ۱۲۳۶ هجری، لپ ۸.

(۲) توحفە موزەففەرییە بەزمانی کوردی موکری، گرداری نؤسکارمان، پێشەکی و ساخکردنەو

و هێنانە سەر رێنۆوسی کوردی، هێمن موکریان، بەشی یەکەم، لپ ۸۷.

ئەگەر ناوھەکانی تر گۆراون، ئەگەر شتی تازەیی ھاتۆتە نێو، پێشەیی چیرۆکە کە ھەر کۆن و دیارە. بەلێکدانەوھە من، ئەو بەیتە لە زەمانی مێ و ھەجاغییانی لەو سەردەمەدا کە دەسەلاتی خەیزان بەدەست دایکەو ھەبوو گوتراو... لەو بەیتە دوو ژن مەزن و سەرۆکی عەشیرەت و عێلی خۆیان و دامودەزگای مەزنایەتیان ھەیە^(۱) و لە ھەموو خۆشتر لەسەر لاویک نێوان ناخۆشییان لە نێو پەیدا ھەبوو... خەزەل مەزن و ھەمە کارەیی خێلی مامودینانە^(۲)... خانزادیش ئەگەرچی لاس بێ وەفایی دەگەڵ کردوو و بەجێ ھێشتوو، یا باشتر بۆ مەزن خەزەل لاسی لێ داگیر کردوو، دیسان ھەر مەزن و دەستەڵاتداری عێل و عەشیرەتی خۆیتە.

باری دلداری بەیتی لاس و خەزەل زۆر شیرین و جوان و تەواو، باری ھەماسیشی گەلێک بەھێزە...».

ماموستا عوبەیدیللا ئەوییان وێکچوونی داستانێکی مەسنەوی مەولەوی و بەشێک لە بەیتی لاس و خەزەلی، دیاری کردوو و قامکی لەسەر دانائە؛^(۳) ئەو بۆچوونە و وێکچوونەش گەلێک گرینگ و بەکەلک و بەنرخ و سەرنج پراکێشە.

ئەمە ئەو بەیتەم کە بەتەواوی مەعنا بەیتێکی خۆمەللییە (بێجگە لەو بەشە کە قامەکان بۆ پاداشت) لە خواپەختووبو مام ئەحمەدی لوتفی^(۴) بیست.

لە ژمارەیی بەھاری سالی ۱۳۴۶ (سالی نۆزدەیی نەشریەیی دانیشکەدەیی

(۱) یەکیەک لە ژنانەیی کە لە تاریخی کورداندا سەرۆکی عەشیرەت و عێلی خۆی ھەبوو و دامودەزگای مەزنایەتی ھەبوو، خانزادە خانی سۆرانە کە دەگەڵ شا سەفی لە سالی ۱۰۲۹ ھەجریدا بەشەر ھاتوو. خان ئەحمەد خانی ئەردەلان سەری ئەو ژنە ئازا و بەکارەیی بۆ شا سەفی نەرم کردوو، بڕوانە: ذیل تاریخ عالم آرای عباسی، تالیف اسکندر بیگ ترکمان، بە تصحیح سەیلی خوانساری، ص ۲۲.

(۲) ئەو مەتنە بەنێوی عێلی مەلا داود و مەلا نەبی و سەمایل عوزیری نێویان دەبا.

(۳) نەشریەیی دانەشکەدی ادبیات اصفهان شمارەیی یکم سال یکم (۱۳۴۲)، ص ۲۰۰. نێوونیشانی داستانەکش ئەوھە: اواخر دفتر پنجم، صفت کردن مرد غماز و نمودن صورت کنیزک، مەصور بڕ کاغذ و عاشق شدن خلیفەیی مصر... ھەرھەھا بڕوانە مەخوذ قصص و تمثیلات مەثنوی، چاپ دوم تالیف بدیع الزمان فروزانفر، دفتر پنجم، ص ۱۹۰.

(۴) لە بەرواری ۳/۱۰/۶۲ لە شاری سابلەغ عومری خولای کردوو؛ لە گومبەزان نێژراو.

ئەدەبىياتى تەۋرىز (دەستىم بەچاپى ئەۋ بەيتە عانقا و مەزىنە كىرد. نۆ ژمارەى لى
دەرچوو؛ پاشان نەشرىيە بىرپارى دا كە وتارى زۆر دوۋرودىز چاۋ نەكا. لە ئاكامدا
بەيتەكە بەناتەۋاۋى ماۋە.

مەتنى ئۆسكارمان و ئەۋ مەتنە دروست ۋەكۈيەك نىن. ھەلسەنگاندنى ئەم و ئەۋ
دەگەل يەك كە نىزىكەى سەت سالىكىان پىكەۋە ماۋە ھەيە، كارىكى بەكەلك و
گرىنگە. ئەۋ كەسانەى كارىان داتەقاندن و لە كەۋ و بىژىنگدان و زرىنگاندنەۋەى
قسەيە، لەسەريانە ئەۋ دوۋ مەتنە پىك بگرن و دەگەل يەكىان ھەلسەنگىن و
بەراوردىان بگەن و لەسەرى بدوین. ئەۋ مەتنە كە لە بەردەستى ئىۋە دايە زۆر
دوۋرودىزترە لە مەتنى ئۆسكارمان؛ بۇ خۇى كىتەپكە. جا ئەۋە ئىۋە و ئەۋە بەيتى
مەزنى لاس و خەزال، خوينەرى خۆشەۋىست بىخوينەۋە و پىت خۆش بى.

تەۋرىز - قادىر فەتتاحى قازى

لاس و خه زال

فهتاح بهگی دزهیی بوو؛ گه وره ی عئل بوو؛ پیاویکی زۆر دهستپړیو بوو. ژنیکي بوو نیوی شازهمان بوو؛ له خالخالی عهجه موستان را هیڼای. هات به دهستی زۆر بهحهوت سهد سوار په مکی و کامه ریه وه هه لی گرت.

میرحوسین کۆنه بهگ بوو؛ ملکی که میک لی کهم ببوو. فهتاح بهگ پپی گوت: وهره کن من. پیاویکی زۆر رهشید بوو، ته وای ئاغان لئی دهرسان، خانه وادهش بوو. چوووه کنی. یه گجار زۆر پیاویکی مه ند بوو، له لیتقه ومانیشدا پتسنه د کهس نه یانده توانی پپی پی بگرن. هیچ که سیش نه یده توانی هاتوچوی خانم شازهمان بکا. فهتاح بهگ گوتی: پیاوی رهشید داوین پیسیش نییه. ئه و دهیتوانی بچیته کن شازهمان.

بابی ئه و کچه نیوی حه بیب بهگ بوو، میوانی فهتاح بهگ ببوو؛ دهعه وتی کرد. (فهتاح بهگ) چوو بهحهوت سهد که سه وه؛ عاشقی شازهمان بوو. ریگای ئه وه شی نه بوو پپی بلئی، هه لی گرت و هیڼای. فهتاح بهگ دوو حه فته له وئی میوان بوو. میرحوسین نیزیکه ی دوو سال هاتوچوی وی ده کرد. وتوو پپیکی مه خفی بوو یایه، میرحوسین له کن فهتاح بهگ وه به وی راده گ یاند. عافره ته که یه گجار زۆر میرحوسینی خو ش ده ویست؛ نه که خو شه ویستی عاشقینی، خو شه ویستی ئه مر به ری ئی ئاغانی خو ی.

شه ویکی به فهتاح بهگی گوت، ژنه که گوتی: ئه و کابرایه خانه واده یه، کاریکي وا بکه له حیسابی دنیا ییدا مه حته ل نه بی، مه نفه عه تیکي زیاد ده زگیری بی و پپی بگا. فهتاح بهگ له دلای خویدا کوتی: کوره ئه و سه گبابه له گه ل ژنه کهم نیوانی خو ش نه کرد بی؟ ئه و ژنه هینده ی له سه ر ده روا هه لبت شتیک هیه!، ئه و نه ندازه ی مانگیک خو ی لی ده گرتن، ده یگوت: بز انم شتیکي لی وه دی نایه، بیکوژم.

سبه یینیکي «فهتاح بهگ» هات بۆ مه جلیسی خو ی. هه زار و چوار سه د که سی له گه ل بوو، هه موو ده سکی خه نجه ری ماهی بوو، هه موو قه زوینکار بوو، جه وه ریان لی ده رزا. فهتاح بهگ هات بۆ مه جلیسی، ئه گه هات شازهمان بهرگی مالتی ده به ردا

بوو، هیندیک وتووژی کرد. پاشان به میرحوسینی گوت: بچۆ ماله من. ژنه که ی بهرگی گۆری، بهرگیکی جوانی دهبر کرد، بۆ خوشی دل پیسی لای دهکرد، ئهوی نارد، بۆ خوشی بهدایدا هات له حهرهخانه خۆی لای بگرئ.

ئهگهر هات، چاوی پتی کهوت. لهبر خواجهانی پهنجهره بوو؛ قسهی دهگهل دهکرد. ئهگهر هات، دهو بهرگهیدا دی. کهمبهریکی بهدری بهحری سی قوببهی لای بهستبوو، ههموو عهکسی خۆی تیدا بوو. کراسیکی مهحمهل دارایی، پهنگ کوتری شینی دهبر کردبوو. جووتیک کهوشی ده پتی کردبوو، پانیهی بهلکو کوتری پيدا دهفری. ئاوال کراسیکی موشهجهری کارخانهی گال گالی حاجی فهتالی بهگی دهبر کردبوو. چارشیشان ریشوه نیوکهزی، گول تهشپی، مهگهر ئیکی وهک فهتاح بهگ بۆی ههل سوورابا.

عهسل کارخانهی عهسله فهپهنگیه

گول تهشپیه و ریشوه نیوکهزیه

کهسیک بیینی، دهلین: بی عاقله و عاقلی لهکن خۆی نییه

ئهگه شیخی ئیرشاد بیینی، دهکهوتته کتوبیه

بهو کهسهی که دهبیینی، پتی دهلین: شیتته، خیر بهنگیه

بۆیه بی عاقله، شهو و پۆژ ئاگای له خۆی نییه

دهسمالکی پهشی چقر پهنگی پهنگ کهزی مارییه

ریشوهی هاتبووو سهر سینگی سپیه

فهتاح بهگ باوهری بهخۆی نهدهکرد، باوهری نییه

دهیگوت: بلتی ئهوه شازهمان بی، یا حۆری عاسمانیه؟

یان ئهوه حۆریانهیه خوا دروستی کردوون له بهحهشتی باقییه؟

لهسهری نابوو شهیدیکی ئهلوانی پهنگ عاسمانیه

خال دهتگوت کوترن راست و چهپ لهسهر کولمهی، دهتگوت عهسکهری پۆمی و

ئهفهندییه

جا دلی غایلهی کرد، کوتی: ئهوه دهگهل میرحوسین دهکهنهوه قسهی نیانی و

مهخفیه

نمەك بەھرام دەرچوو، جا ئەمن ئەو ژيانەم بۆ چييه؟

گەراوه، نەچۆوه شەوێ بۆ مەزلی ئەو ژنە. سبەینی بەدزی بەمیرحوسینی کوت، کوتی:

بەتۆیان کوت پیاوێکی پەشید و ئازایە، کردیانە قسە و ھەم ھەمە

بۆچی بێ نمەك لەکن من خەلات و بەرات کەمە؟

دوینی بەنەزەر راوەستابووی دەگەڵ شازەمانی، سەیرت دەکرد لەو خال و پەرچەمە.

نەتەدەزانی مێردی شازەمان ساحیب ئیختیارە؟

دەیتوینمەو بەندی کرمەك و تۆق و تەلەسم و گووارە

پیت خۆشە ئەوت دەگەرووی دەکەم، دنا دەتەمەو لە بەندی سێدارە

ئەویش کوتی: ئاغام بەسلامەت بێ، ئاغام ساحیب ئیختیارە

ئەمن حالی نەبم تاوانم چييه، لەبەرچی بەسەرمدا ھاتوو ئەو کارە؟

ئیمە کردەوێ خوداین، ھەمووی خولقاندین ئەو پادشای جەببەرە

ئەمن بێ خەبەرم لەو کار و لەو پۆژگارە.

کوتی: خۆ ئەمن بوختانت پێ ناکەم، دوینی بەچاوی خۆم دەمدیە

شل و مل زەرەدخەنە دەھاتە دەر لە لیویە

دەپێی نەکردبوو جووتیک کەوشی کودەری سەر نوقرە بەندیە؟

نەتەدەروانی لە دەسمالی کەژی پەشمار، پێشوویان ھاتبوو سەر سینگى سپیە؟

کوتی: ئەتۆ ئەمر بەری، کارت چييه؟

کاری تۆ چارەگە سەعاتیکە یان سێ سەعاتی ئەسەحییە؟

دنا لە من وایە لە شازەمان بەولاوە دنیا کەسی دیکەى تێدا نییە

ئەمن بۆ خۆم دیم دەگەڵ تۆی دەکرد قسەى خۆشەویستی و مەخفیە

ئەمن سویندم خواردوو بەوێ ئەزەلی و ئەبەدیە

خالقە و ئەگەر ئەو ئیلاھیە

کوشتن بۆ ھەردووکتانە، ھەر بەتەنى بۆ تۆ نییە.

ميرحوسين جوابي داوه: ئاغام زۆر پر خه يالّه
ئەمن بۆ كهوچكېك خويّن ناپاريمه وه و ناكه مه وه لالّه

ئەما ئاغام زۆرى پهرته ئەو خه يالّه

فكرت زۆر پهریشان و گه والّ گه والّه

ئەمن به خوشكى دای و بابيم داناوه، ئەمن نهختيک گه پراومه وه، ئەو مندا لّه

جا چۆن بۆ من ده بۆ ئەو هه ناری نهگه ييشتوو، ئەو هه لّو وچه كالّه؟

ئەو پهنگي گهندمی و ئەو به ژنی شمشالّه

خوداوهندی میری مه زن قيسمه تي ئاغامي کردوه، بهشی ئاغامه و هه ر بۆ ئاغام

حه لالّه

دهسه لاتت هه يه، به لام به خولای خه يالت به تالّه.

قهسته م به وهی كه ئەبه دييه

ئەمن ئاگام له خراپه نييه

دامناوه به خوشكى له دای و بابييه.

كوئی بيگرن، گرتيان، حوكمی سيډاره ی کرد. ناردی دوو قهره زولفی له پشتی

شازهمان کرده وه. شازهمان كوئی: خراپه م چييه؟ ئەوه بۆيه ئاغا شهوئ نه هاتبووه.

ژنه كه دهستی کرد به گريان. كوئی: خودايه بۆ خاتری يه د و قودره تي خۆت ئەو كاره

ئاشكرا بكه ی، خه می ئەوه مه خانه واده ی من و ميڤردی منی پئی سووك ده بۆ، دياره

ئەمن دهه يچ كاری خراپيش دانيم.

دوو زولفيان له پشته وه بری، قاقهزی كوشتنيان له سينگی دا، حازريان کرد

دهگه ل ميرحوسين بۆ كوشتن. ئەوئ شهویش نه هاته وه كابرا، هيند ساحتب نامووس

و پياوه تی بوو. له بهر فكري خۆی خهوی لی نه ده كه وت، ئەگه رچی كه م كه سيش

زانيبووی. فه تاح به گ ئەگه ر خهوی لی كه وت شهوئ، هه ليان هه ستاند. كوئی: ئەوه

كیيه رامده وه شيئي؟ تازم خه و لی كه وتووه. قه دهغه يه هاتن بۆ كن من. ئەگه ر

هه ستا كابرايه کی مباره کی چاو پئی كه وت، هيج دلی له بهری نه له رزی. پئی كوت:

عه زيم قه تلّی بۆ تاوان نه كه ی. ئەگه ر له من ده پرسى ئەمن خدری زينده م. قه سته م

به زاتی خودای شیر چلۆن پاكه، ميرحوسين و شازهمانیش ئاوا پاكن. پاشان

شتیکی دهرهینا وهکو ئاوینه، کوتی: ئەگەر باوه‌ریش ناکه‌ی، فهرموو ته‌مه‌شای ئه‌وه که. فه‌تاح به‌گ ئەگەر سه‌رنجی دایه، به‌حه‌شتی ده‌و ئاوینه‌دا دی. جا‌حه‌زهرتی خدر ده‌ستیکی به‌پشتی داهینا و بیسمیلایی کرد. ژه‌نگاری له‌ دلی دهرچوو. کوتی: بیبه‌خشه، پیاوی وات وه‌گیر ناکه‌وی. ده‌ستبه‌جی فه‌تاح به‌گ دلی گۆرا و دلی هاته‌وه سه‌ره‌خۆ.

ئه‌و سه‌عاته‌ی ئه‌و رۆیی و دهروازهی به‌حه‌شتی پێ نیشان دا، شازهمان کوتی: بچم، چاوم پێی بکه‌وی. هه‌ستا چووه‌ کنی. کوتی: لیم رۆن که‌وه له‌سه‌ر چی ئه‌من ده‌کوژی؟ فه‌تاح به‌گ کوتی: به‌خشیمی. جا‌ کوتی: حال و موقه‌ده‌راتی وا ئه‌وی رۆژی به‌رگی نویت ده‌به‌ر کردبوو، ئه‌من هاته‌مه‌وه‌ مایی و ئه‌تۆم ده‌گه‌ل میرحوسینی دی که قسه‌ت ده‌کرد. شازهمان کوتی: میرحوسین پیاویکی ره‌شیده. ئەگەر نیتوانمان بایه، ده‌گه‌لی ده‌رۆییم. ئیستاش هه‌ر برامه. فه‌تاح به‌گ کوتی: شتیکت پێ بلیم، هه‌سته بچۆ کن میرحوسین، دلخۆشی به‌ره؛ بلی: کوشتنی ئیمه‌ی له‌ دل برده‌ دهر. کوتی: جا به‌و شه‌وه‌ بچم؟ کوتی: هه‌ر ئەلعان بچۆ. هه‌ستا چوو. کاتیک له‌ میرحوسین وه‌ژوور که‌وت و سلّوی کرد، میرحوسین سلّوی هه‌ستانده‌وه‌ و له‌به‌ری هه‌ستا و مه‌مکی راسته‌ی گرت و مژی. یانی وه‌ک دایک و خوشکی خۆمی. فه‌تاح به‌گ که به‌دوای شازهماندا هاتبوو، ده‌و حاله‌دا چاوی به‌وان که‌وتبوو، ئەگەر وایزانی به‌جاریک دلی پابۆوه.

قه‌لای فه‌تاح به‌گ ماوه، له‌ بن ره‌واندز له‌ ده‌شته‌ دیان دایه. جا ئەگەر زانی به‌خوشکی خۆی داناوه، کوتی: ئه‌وه‌ کۆنه‌ به‌گ بووه، بیست و یه‌ک پارچه‌ی مَلک له‌ خاکی باله‌کان دایه به‌ مَلکایه‌تی به‌ قه‌باله‌. ده‌بی له‌وه‌ی به‌ولاوه‌ زۆری ده‌گه‌ل چاک بم، نه‌یه‌لم دلی بێشی. پێ چوو نیزیکه‌ شه‌ش مانگ. رۆژیک فه‌تاح به‌گ چوو بو‌ راوی، سه‌د و بیست که‌سی ده‌گه‌ل بوو.

سه‌د و بیست که‌سی ده‌گه‌له‌، ئیشتبای له‌ راوی چۆلییه

هه‌موو خه‌نجهری نۆ دوو پشکی زێره و ده‌سکی خه‌نجهری ماهیه

هه‌مووی تواوه‌ته‌وه، کارخانه‌ی وه‌ستا سمايله، ئەما ده‌سکاری وه‌ستا نه‌سیریه

بلی، قیمه‌تیان له‌ هیچ ده‌وله‌تان نییه

بئى قىمەتن، قىمەتيان له كن كهس نىيە
 ھەر سەد و بىستيان كۆرەيان مەستە چاۋە، چاۋ مەريپە
 عەسلە سم تەبەقى شىر خەزاليپە
 پىش بلند و پاش كورتى گەردن ماريپە
 پاكي سەقاۋ جەلەۋى ئەشرەفى و مرواريپە
 ئاۋزەنگى لەلى روممانە و مەتاي بەھريپە
 بئىي ئەو مائە لەسەر زەمىن و لە كارخانەى كەسدا نىيە
 ھەموو حازرى كرد كەمەند و پى و شوئىنى ئابداريپە
 ھەموو ئىكى چل و پىنج تىرى ھەلگرتوۋە؛ زەر نىشانە، سەرمكارە، ئاۋ دراۋە بە
 ژەھرى ماريپە

لەبەر پۆزى تەنگانە و لىقەومان، نە ۋەك كەسەك دەگەلى بىيى دوزمنايەتيپە
 ئەو نۆكەرى ئەو ھەيەتى رەشىدن، ھىچى ناترسن لەو پۆزەى ئەگەر سەر بەر ئەو
 بن بارستى گلىپە

چونكە عاقىدەيان ھەيە، دەلەين بەبى ئەمرى خوداي ئەجەل نىيە
 پاكي مەتالى عەسل چەرمى گاكىويپە
 گەۋزە و كودەريپە و دەباغيپە

ھەريەكەى لەبەر پۆزى لىقەومانى، دەباغەليان دايە ھەوت سەد مەجىديپە
 بەبى ژومار بۆيان ھاتوۋە لە خەزەنەخانە زىرى سپىپە
 چون پياۋ پۆيىن بەخۆيەتى، ھاتنەۋە بەخۆى نىيە
 پياۋ قسەى پى ناكەرى دەگەل قەزاي عاسمانىپە
 ئەۋە لە مىللەتيان دەكردەۋە خوداھافىزىپە

بىست و ھەوت شەۋ، شەۋ و پۆز بەئەمرى خوداي تەم بوو. دەۋ بەينەشدا ھىچ
 شتيان كەم نەبوو. بەلام سەراسىمە بوون، رەتيان لى شىتوا بوو. جا پۆزىكى لە
 سبەينىۋە تا ئىۋارى توۋشى ئاۋ نەبوون، ئاۋىش ھەياتە، پياۋ بى ئاۋ ناۋى. پاش
 بانگى ئىۋارى رەنگايان كەۋتە سەر ئاۋەدانىك. ئەگەر ھاتن، عافرەتىك دەتگوت

قورینگه، دهگه ل چه ند کچان له سهر کانی و ئاوێک بوو. ئاوکه کهم بوو، ئه و عافره ته به سهر را دهگه یشت. به دهستنده ئاویان دهبرد. فه تاح بهگ ئاوی ویست.

کیژ ئاخیزی کرد، شه دهی به سته وه

جامی جه وه ره پیز گرت به ده سته وه

شوخی شوخ شیرن، ئه و کیژی لاو

ئه و بۆ میوانان ده بوو به سه قاو

کولمه ی به وینه ی شووشه ی گولاو

به دهن به وینه ی گولی نه ژاکاو

کولمه ی به وینه ی خوساری به هار

سینگه ی به وینه ی ته لای ده سته وشار

قورینگان له هه نیه ی ده که ن نار ه نار

به له نجه ده هات، وتووێژ جار جار

قابیل به ویه ئه و پێ و شوین و کار

جار جار ده خرۆشی وهک ره عدی به هار.

ئه وه ئاوی دانێ، هه تا که یشته سهر میرحوسین. له پشته وه را ئاوکه ی دایه.

ئه گهر ئاوکه ی دایه، کوتی: ده لیلی ئه من له هه مووان په ره به سهرترم وا به بی

کیفایه تی ئاوم ده داتێ؟ جا کوتی:

کیژێ زولفت له سهر هه نیه ت راست و چه پ را وه ستاوه

دوو نارنجی سینگت دوو قامک لێک بلّاوه

چاوت ده لێی ئه ستیره ی رۆژتیه و تازه کانه گو شه ی کیشاوه

به ژنت ده لێی تووله نه مامه و به ئه مری خودای خو لقاوه

ئه برۆت ده لێی که مه ندی زۆه رابه و له ده سته ی رۆسته م به جێ ماوه

ئه من زۆرم زگ به خۆم ده سووتی، زۆرم دل به خۆم ماوه

بۆ زیده له هه مووان به بی کیفایه تی به منت دا ئاوه؟

قه سته م به وه ی کهم ئه گهر بی نا هی چاوه

به کفله کونێک ئه و دنیا یه ی داناوه

ئەو كارە زۆرى تېدا بەستەيە، ئەمن عاقلم لەو كارە مەحتەل ماوہ
ئەگەر نەمردم، سەفەرم خێر بوو، گەر ئامەوہ دواوہ
پرسیاریک دەکم، بزائم کێ ئەو پێ و شوینەیی بۆ تۆ داناوہ؟
ئەوہ کچەکەش پێی کوت، کوتی:

سوارەکەیی سواربووی لە ولاغیکی عەسلە شیر خەزالییە
نیو چاوانت گنجە، پیاوی وەک تۆ مەرد و مەزبووت لە دنیاوەدا نییە
شەرمم لێ کردی، بە کەم دانەنای؛ چونکە تۆ ھاتووی بەمیوانییە
ئەمن کوتم ئەگەر بێتو چاوی لێ بکەم، چاوی من شەھین و بازە، مەبادا مژانگم لە
دلی بکاتەوہ تیر ھاوژییە

لەوہ زیاتر، هیچ مەبەستی خراپم دەگەڵ تۆ نییە
دەنا لە ھەمووانم پێ مەردتر بووی، ئەتۆم ھا تە پیش چاوی بەپیاوہتییە.
کوتی: کیژی، کیژی کیتیە

سەری منت بێتەوہ بەقوربانی سەرییە
حاکم و ھوکمات بێتەوہ بەقوربانی زنجیرەیی زولفییە
ئاخر مانگی پاییزییە و کۆلمەت دەلێی زەردە بێیە
حالییم بکە ئەتۆ، ئەوہ کیژی کیتیە؟

کوتی: ھەوری عاسمانیم گەواڵ گەواڵ
دلت بریندار نەبێ و نەکەوێتە ناڵە
ئەو پرسیارە ئەتۆ دەیکەیی بەو حالە

چاوت بریوہ لە داو و دەلینگی حاجی ھوسینی و بەژنی شمشالە؟
کۆتر پێگای ئاوەدان و بورجە، شاخ و کێو جێ ھیلانەیی داڵە.

ئیدی کچەکە گەراوہ. ئەگەر گەراوہ میرحوسین لە بارەیی ئەو کچە پرسپاری کرد،
پێیان گوت: کچی قادر بەگە، نیتوی سۆسەنە، عەسل مەمکین، دایکی خدر
مامەسینەییە.

ھەرچەند قادر بەگ و خزمەکانی ناریدیان فەتاح بەگ میوان بێ، کوتی: ناوہ لالا لە
دەستم نایە. ئەوہ ھاتنەوہ بۆ جێ و پێی خویان.

جا شهوئ ميرحوسين چوو دهفكرهوه، كوتى: مهگەر خودا بهقيسمهتى نهكربم،
دهنا شهرت بئ ئەمن ئەو عافرهته بخوازم. ههتا بهدهستى خوئ دؤخينم نهكاتهوه،
ئەمن تخوونى نهيم.

جا ومختهكهئ ئازادى بوو، فهتاح بهگ كارى پئ نهبوو. ميرحوسين ههستا چوو
كن فهتاح بهگ، كوتى: ئەگەر ئيجازت لهسەر بئ، سهفهريكى چل شهويم لهبره.
فهتاح بهگ كوتى: «دهركهوتى» كار نهزانم؟ كوتى: له پاشان «دهركهوتى» كار بو
ئەمير ئاشكرا دهبئ. بهبئ دلئ ئەمير ئەمن هيچ كاريك ناكەم، ميرحوسين ئيجازهى
وهرگرت. ميرحوسين وهنهبئ كابرايهكى بئ نيويانگيش بئ، ههموو كهس دهيزانى
خانهواده و ساحيب نيوه. ههستا بهميوانى هاته ماله قادر بهگ.

قادر بهگ بهخيهرهاتنيكى زوري كرد و گهليكى ريز لئ گرت. كوتى: بهوهئ كه
ميوانى من بووى، سهربليندت كردم، بههەر نيازتيكى هاتووى ئەوهندهئ له توانائى من
دابئ بفرموو ههتا بوئ جيبهجئ بكەم.

ميرحوسين له جوابدا كوتى: وهللآ قسهكهه شتيكى وايه كردنى دهبيته ئيراد. له
پاش زور قسه كوتى: هاتووم ئەگەر سؤسهنم بدهيهئ، چاوم پئى كهوتوو كه پەتيك.
قادر بهگ كوتى: ئەگەر كچه كه ميڊرت پئ بكا ئەمن پيم خوشه، ههز بهخزمايهتئ تو
دهكهه. قادر بهگ بهژنهكهئ كوت، كوتى: ميرحوسيني بالههكى داواي سؤسهنى دهكا
سؤسهن بيته مهجليسى، ئەگەر ميڊردى پئ دهكا، چارشيوهكهئ بسوورپئنى و پشت
دهخهلكئ بكا، قسه نهكا، رابوهستئ. ئەگەر رووى له عاليهئ بوو، دهزانم ميڊردى پئ
ناكا.

قادر بهگ زور بهتايهفه بوو. گهليك كه سيش بهههويائ سؤسهن بوون.
قادر بهگ كوتى: سؤسهن بئ، چاويان پييك بكهوئ، بهشهرع دروسته، چل
كه سيشى ميوان بوو، كچه كه شهوئ هات.

دهمرم لهبر ئەو خهته لهبر ئەو خاله

تاوسان بهچهتر، بولبول بهناله

ئەما شمقاره و ساحيب گهواله

دنيائ روئناكم له پيش چاو تاله

هينده به ناز هات ئه و قهه شمشاله

ليتوى به وينه ي تافته ي ئاله

چاوى به وينه ي فه غفور و پياله

كه ده رده دار بى و حالت بى حاله

ده سته جى شفات ده بى حه واله

به نهرم و هيدى ئه و به نيانى

دهركى كرده وه، مه جليسى خانى

وهكو كه وهه رى له سه ر دوكانى

وهكو قوبه ي زير ئى شان سولتاني

چاوى وهك جه للاب له حوكمرانى

سينگى ساقيه و شه ربه ت و كانى

ئه گهر بيبينى تو به نيانى

بو ت پهيدا ده بى زين و زيانى

عه تر و عه بيره، شووشه ي گولاه

سومبول و گياخاو په لكيان بلاوه

هه لاله ي كاله و تازه ي گول داوه

دهركى په نجه ره ي ديوان كراوه.

هاته ژوورئ، ليتيان پرسى، كوتيان: ئه گهر ميردى پى ده كه ي، پيمان بلئ، ئه گهر

ميردى پى ناكه ي خاتر جه ممان كه.

ئه برؤى دلى پياوى ده كه زئ

وهك تووله نه مام دايم ده له رزئ

كه سيك بيبينى به ژنى ده ته زئ.

جا عافره ته كه چاوى به ميرحوسين كه وت، ده سته جى سوورا و چارشيوه كه ي له

خوى هالاند، له چه پله يان دا و كوتيان: پيرؤز بئ؛ ليتيان ماره كرد. ميرحوسين

كوتى: براله ئه من به شك هاتبووم، ئه منيش به پياوه تى ده گوتيزمه وه. فه تاح بهك ئه و

هه‌واله‌ی بیسته‌وه، هه‌شتا که ژاوه‌ی سه‌ر ئه‌تله‌سی بۆ نارد. جا دوو سه‌د عافه‌رت له چارده تا بیست و یه‌ک سا‌له بۆ بووک هه‌تانی میرحوسین ساز بوون. گوێزتیانه‌وه به‌سه‌د پێژ و قه‌در و حورمه‌ت. ئه‌وه بووک هات. ئه‌ما ما‌له بابی زۆریش له‌وی دوور بوون.

سێ سا‌له ومختی له کن بوو، ئه‌به‌دا ده‌و سێ سا‌له‌دا به‌دهستی نه‌گرت. رۆژێکی ژنومن ده‌گه‌لی کهوتنه قسان لێیان پرسى: عه‌جایه‌ب سۆسه‌نی جوان چاک ئه‌تۆزگت پر نه‌بووه؟ ده‌بێ له کتیه‌تان بێ ئه‌و وه‌جاغ کوێزیه‌؟ پیتی عه‌یب بوو بلێ: تخوونم نه‌که‌وتوووه و هه‌ر مۆرم.

سۆسه‌ن پیتی وابوو میرحوسین پیاو نییه، کوتی: له کنی برۆم و ته‌لاقى لێ وهرگرم، به‌و جووره بۆم ناشته سه‌ر و ناتوانم رایبویتم؛ ئاخ‌ر دنیا به‌نه‌وس و هه‌واوه خۆشه.

جا قاقه‌زێکی بۆ ما‌له بابی نووسی: ئه‌من خه‌یالی هاتنه‌وه‌م هه‌یه. بۆ میرحوسین بنووسن ئیجازه‌م بدا ئه‌گه‌ر بگه‌رێمه‌وه، گه‌لێک ئاره‌زووی ئێوه ده‌که‌م.

خزم و که‌سوکاریشی هه‌موو داغیان به‌جه‌رگه‌وه بوو بۆ سۆسه‌ن. له ما‌له بابی را قاقه‌ز هات. میرحوسین کاغه‌زه‌که‌ی خوێنده‌وه، کوتی: ده‌گه‌ل خۆم ده‌تبه‌مه‌وه. سۆسه‌ن خۆشحال بوو، له دلی خۆیدا کوتی: تازه نایه‌مه‌وه. میرحوسین سۆسه‌نی ساز کرد. ته‌واوی به‌دهنی جه‌واهیرات بوو. بۆ خۆشی ده‌گه‌لی هات، به‌ته‌واوی ته‌داره‌ک و چه‌ک و ئه‌سله‌حه‌وه.

ته‌یمووری سه‌ر ته‌ریده باشی بوو؛ پێگر بوو؛ پێگای ده‌گرت. ته‌ریده و دز ده‌شاری دا‌بوون؛ ئه‌گه‌ر زانییان میرحوسین وه‌رێ که‌وت، خه‌به‌ریان بۆ برد. کوتیان: وه‌رێ که‌وت، رووتی ده‌که‌ین، به‌سمانه. ئه‌وه‌ی له‌وی وه‌گیرمان ده‌که‌وێ، به‌شی ده‌ سالانمان ده‌کا، هه‌ر ده‌گه‌ل که‌سێکی پێ ده‌کری.

چوون خۆیان قایم کرد، میرحوسین به‌سه‌ریاندا که‌وت؛ رێیان پێ گرت. میرحوسین کوتی: ئه‌و رێیه به‌رده‌ن، خواردنی ئه‌نگۆ نیم؛ ئه‌من میرحوسینم پێ ده‌لێن. دزه‌کان ده‌گه‌لی به‌شه‌ر هاتن. ژنه‌که‌ش ئه‌لحه‌ق ده‌ستی کرده‌وه ده‌گه‌لی. زه‌مانی ڕمب و که‌مه‌ند و مه‌تال بوو. خودا میرحوسینی وا دروست کرد‌بوو، زۆر ئازا

بوو، نهیده زانی ترس چپیه. خودا یاریده ی دا، هر پازده ی گرتن، چهک و ئهسلهحه ی لئ ههستاندن، ئیکی گوئییهکی برین، کوتی: جاریکی دیکه نهچنه سهر پئیگای کهسیکی دی. نهیکوشتن، کوتی: برۆن، ئهوه ته مبی و بی، جاریکی دیکه له خۆتان زیاتر پئی به کهس نه گرن.

میرحوسین ئه وه پهنجه ی ژنه که ی گرت، کوتی: له ماله بابت باسی نه که ی. پیاو نابئی سوپی خه لکی ئاشکرا بکا. نابئی لیت ببیهن. زۆری دهویدا پهنه پئی دا. هاتن گه یشتنه جئ. میرحوسین ده پازده بیست شه وه له وئ ماوه. لئیان پرسی له سۆسه نی: ئه دی بۆ زگت پر نه بووه؟ کوتی: ههر مۆرم.

دایکی سۆسه نی به قادر به گی کوت: حه یفه ئه و تووله نه مامه ده گه ل ئه وه پئوه بووه. کوتیان: ئه گهر میرحوسین پیاو نه بی، عافره ته که ماره یی به تاله. میرحوسین پۆیییه وه؛ به جئ هئشت. دایان نا به وه عده ی دوو مانگان بی بیاته وه.

ئه گهر میرحوسین گه راوه، بابه که ی ناردی له دووی؛ لئ پرسی، کوتی: ئه و کابرایه پیاو نییه؟ کوتی: خیر قادر به گ، کوتی: ئه من ده تده م به موعجین به گ ئه گهر ئامۆزای خۆته. ماره و ته لاقی که ست به سه ره وه نییه؛ ژن له ژنی ماره ی نایه.

موعجین ئه و خه به ره ی زانی، ناردیه کن مامی. قادر به گ له جوابدا کوتی: ئه گهر سۆسه ن مئردی پئی بکا، دهیده می. سۆسه نیش ههرچه ند میرحوسینی خۆش دهویست، چونکه پیاویکی یه گجار زۆر به دهمار بوو، کوتی: مئردی پئی ده که م. کوتیان: حه دیه و مه دیه ی ناوئ، ههر ماره ی نه هاتووه. لئیان ماره کرد. به په له پهل، هه تا میرحوسین نه یزانیوه، بۆیان گوێزته وه.

وه ختیکی ئه گهر بۆیان گوێزته وه، شه وئ له پشت په رده، به ربووک و خه لک چاوه روان بوون. موعجین هات بچته کن بووکی، مشکیک هاته دهر له خانووه که. لینکه کهوشیکی به مشکه که دادا و کوشتی. جا کوتی: ئامۆزای خۆشه ویست! ئه من غه نیمی خۆم ئاوا ده کوژم، ده لئین: میرحوسین وا و میرحوسین وا، به خولای میرحوسین ئاوا ده کوژم ئه گهر چ قسه بکا.

سۆسه ن به و قسه یه توپه بوو، کوتی: ئه تۆ وهک چلکی سه ی له من حه رامی. کوپه به دبه ختی ناپیاو میرحوسین پازده که سی گرت هه مووی جه وه ره ی له پمبی ده تگا،

کوټی: له ماله بابت دهنگی نه کهی! شهرت بی پیاویش نه بی ئه من خوځم له مستی نه وه نه نیم، ههستا ودهدر کهوت.

هه رچند دایک و باب حهولیان دهگل دا به جییه که نه گه شت، کوټی: دنیا و عالم سه رلیک دا به میړدی خو می دانانیم؛ چون به کوشتنی مشکیک هه پ و کیفی له سه ر کردم، موعجین نه گه ر وایزانی، ته لاقی دا؛ نه گه رچی ماره شی نه هاتبوو. قسه که یان شارده وه.

دوو مانگ پی چوو میرحوسین هاته وه. قادر به گ به دزی ته گیبیری به خه لکی کرد، کوټی: نه و کچه ی من بی میړده، نه و کابرایه ش نه وه هاتوته وه؛ دیاره به ژنی خو ی دزمانی و دهستی لی هه لئاگر، چون کاریکی واکه یین نه و کابرایه به تللی و نه و ژنه ئازاد بی؟

کوټیان: ئیمه بینیرینه می شه ی موله که؛ شیریک هه یه نه گه ر ودهدر کهوت به سه ت که س عیلاجی ناکه ن. ودهدست شیر ی ره ش بکه و، دهیکوژی؛ کچه که نه جاتی ده بی. له مه جلیسیدا قادر به گ کوټی: ئیمه ریگایه کمان لی به ستر او، چارده ساله هاتوچوی پیدا نیه. میرحوسین کوټی: له بهر چی؟ کوټیان: شیریکی لی یاغی بووه، که س ناویرری هاتوچوی ئیره بکا به و ریگایه دا.

میرحوسین کوټی: شیر جانه وهره، بنیاده م درنده تره. چون شیریک نه و یاغی گه ری هتیی ده کا؟ کوټیان: وایه واکه چند که سی به تلاندووه. جا کوټی: نه من سبه ینی بۆ نه و می شه یه ده جم. شهرت بی هیچ که س ده گل خوځم نه به م. نه گه ر شیرکه نه منی به تلاند، دیاره ئاو و گلی ئیرم به نسیب بووه، نه گه ر شیرکه م به تلاند دیاره نه نگو شل بزوتوونه وه.

ماله بابی کچه که پی خوشحال برون. دایکی کچه که زوری پی خوش بوو. کچه که ده دلی خویدا کوټی: حیف بوو! فیلیان لی کرد؛ وه لاهی شیرکه ده یبه تلینی.

میرحوسین ههستا چوو ه می شه که، تازه گه شت بووه قه راغ می شه که، شیر ی ره ش لپی ودهدر کهوت. چونکی شیرکه زور یاغی و به هیز و نه ترس بوو، نه گه ر میرحوسینی دی هه لی کوتا سه ری. می شه که ش زور چول بوو. میرحوسین ده گل شیرکه هاته شه، به رمب و به شم شیر شیرکه ی کوشت.

جا کوتی: ئەگەر ئەمن کەولی ئەو شێرە نەبەمەو، باوەرم پێ ناکەن. شێرتکی زەلامی رەش بوو، تیسکی بستیک درێژ بوو. شێرەکە کەولی کرد. کوتی: پێستی ئەو شێرە دەکەمە خەفتان. میرحوسێن زۆر هیاک و ماندوو بوو، مەتالی کرد بەسەرین و لەسەر کەولی شێری رەش خەوی لێ کەوت.

سۆسەن، ئەگەر میرحوسێن نەهاتەو، پوچی وەک تەیری تیز پال لەسەری دەگەرا، کوتی: دەچم با شێری رەش تیکم بشکێنێ. جا خۆی دزییەو، ئەو هات بۆ جەنگەل. جەنگەل بۆنی خۆینی لێ دەهات، جێگایەکی زۆر چۆل و هۆل و بەسام بوو. سۆسەن بەروانین هاتە پێشی، گەیشته ئەو جێگایە کە میرحوسێن شێرەکە لێ کۆشتبوو. دیتی میرحوسێن شێرەکە کەولی کردوو و لەسەر کەولی شێرەکە کەوتوو. پێی وابوو شێرەکەش میرحوسێنی بریندار کردوو و میرحوسێن بەبرینە کە چوو و زیندوو نەماو.

جا کوتی: ئەو حەیف پیاو نەبوو، دەنا ئەمن پوچی خۆم هەمیشە دەسەری دەگێرا. لێی چوو پێشی، کوتی: دۆخینەکە بکەمەو، بزانم پیاو یان پیاو نییە؟ دۆخینەکە کردەو. میرحوسێن لە خەو هەستا، سەری هەڵنا و کوتی: سۆسەن ئەو هاتی؟ قسە ی من کە لێنی پۆلایە، بەئاسن جۆش ناخواتەو. شەرتم کرد هەتا بۆ خۆی دۆخینم نەکاتەو، تخوانی نەکەوم؛ ئەو دۆخینە کەت کردەو.

لەسەر پشتهی شێری، کاری جێبەجێ کرد. دەستبەجێ نوتفە ی لاس لەسەر پشتهی ئەو شێرە گورا. جا میرحوسێن کوتی: حەز ناکەم ئەو شو بچینەو.

مالە بابی کوتیان: سۆسەن وەدوای میرحوسێن کەوتوو، بەتلاو. سبەینی هاتنەو بەکەولی شێرییەو. بەپیریانەو چوون. سۆسەن هات بەدایکی کوت، کوتی: مادەری شاهانە ئەو کارە خێری منی تێدا بوو. وەللا پیاو و پیاوی وەک خۆشی نییە. ئەگەر چووم شێرەکە کۆشتبوو؛ لە کچی دەرچووم. ئەلعانیش مێردی خۆم بەتەواوی دنیا ناگۆرمەو.

جا ئەو میرحوسێن کەژاوە ی زیو و زێری بۆ ساز کرد و هینایەو بۆ مالە خۆی. جا لاس لەسەر پشتهی ئەو شێرە گورا، بۆیە سوورچی و زواری و پەمکی و سمایل عوزەیری و هەمەوهند و بەرمەکی هیچیان پێ دەگەل نەکرا. ئەگەر لاس بوو، کوپ بوو.

میر فه تاح ده حالی حیاتدا بوو، کوتی: ئەو نەسل و خانەوادەیه نابێ بکوژیتەوه. کوتی: نابێ هەتا سێ گۆچی^(١) بدەنێ، دەمەوێ شیرێ پلنگم بۆ پەیدا کەن. شیرێ پلنگیان بۆ پەیدا کرد، دەگەڵ شیرێ گامیش تیکەلیان کرد. میر فه تاح کوتی: دەبێ بەوه گۆچ بگرێ. پاشان دایکی مەمکی بدات. شەش هەوت سالی پێ چوو، میر فه تاح مرد. وەرەسە و پاشەکەوتی میر فه تاح ئەگەر گەشتنێ، میرحوسین کوتی: پاش میر فه تاح، ئەمن دەگەڵ ئەوانە بەرێ چوونم نابێ. هاتەوه خاکی بالەکان، لە کنیان پۆیی. لاس تەمەنی نۆ سالان بوو، میرحوسینیش مرد. لاس وا هەلکەوت یەکە پیاوی دنیا یە بوو. دایکی مابوو، سۆسەن بانوو خانم. عێلی حەریر دوازدە هەزار مالد بوون. برای میرحوسین بەسەر ئەو عێلە پادەگەشت، کچیکی بوو بەنتوی خانزادە خانی حەریری^(٢). یەگجار چازان و عاقل و تیگەشتوو بوو.

زۆریش جوانچاک بوو. پاش بابی، ئەو کچە بەسەر عێل پادەگەشت. لاس کەمێک لەو دور بوو. عافرەت کاروباری دوازدە هەزار مالد حەریری پێ هەڵ ناسوو. خانزادە خان بۆ دیتنی لاس هات. ئەگەر هات، عێلی حەریری چەند دەگەڵ بوو. عێلی حەریری عێلیکی پەنگین بوو؛ سێ پۆژ ماوه.

لە پاشان گەرەمی عەسەر لاسیان حالی کرد، کوتیان: ئامۆزای خۆتە، ئەگەر بیتو دەست بدا مارە ی ناکە ی؟ لاس کوتی: ئەگەر هاتوو میتردم پێ بکا دەخوازم، دەمەوێ. بەخانزادە خانی حەریریان گوت: ئەتۆ عافرەتی، عافرەت ئەگەر شیر بەگوتیان بگرێ، هەبەتی پیاوی نییه؛ میترد بە لاس بکە.

عافرەتە کە کوتی: میتردی پێ دەکەم. ئەوه دەستبەجێ پێداویستەکانیان بەجێ هێنا. خانزادە خانی حەریریان لە لاس مارە کرد.

جا لاس کوتی: جارێ عاقل و هۆشی وام نییه، تازە حەد و سەدی شەیتان پێکەنینمە! پاش سێ سالی دیکە دەیگۆژمەوه. بجیتەوه سەر عێلی حەریری، پاش سێ سالی خەریکی تەدارەک دەبم، دەیگۆژمەوه. نیوی مالیک بوو، ئەوه لەقەبیتنی لاس.

(١) لە «هەب» بەوێنە ی «گۆچ» هاتوو.

(٢) لە میژوودا ناوبانگی هەیه.

لاس خانزاده خانى بهرې كرده وه. خانزاده خان پټى خوښ نه بوو هر لاقى پروا. يه گجار زور لاسى خوښ دهويست. نه وه خانزاده خان كاروبارى خلاص بوو، لاس نارديه وه سهر عيلى هريرئ. كابرايهك بوو لاس، ئيشتيياى له راو و له شاخان بوو. عيلىك بوو له سهر حهدى ئيرانئ. مهلا داود و مهلا نه بى كه گهره و نه و عيله بوون، بو هيمنى و عاقلئ وينه يان نه بوو. ده بوو پادشا ته گبيريان پئ بكا. نه وانه گهره و عيلىكى بيست و چوار هزار مالى بوون، ئى سمایل عوزه رريان. نه وانه جافن، به عومرى خولائ ته عالا هيچ نئرينه و كورپان نه بوو هر كيان.

مهلا نه بى كچيكى بوو خه زاله شوپيان پئ ده گوت. چاوى ماسى دهر يايه ي به تير دهر دينا. شير له لائى هاته دهر چ نير و چ مئ. جوانچاكى و لايه قيشى وا بوو هر كهس چاوى پټى بكه و تايه ديوانه ده بوو، وه كيتوان ده كهوت. نه و عيله به سهر عيلى ليتان و كاسه وهندى و به ختيارى و سوورچى و زورارى و گيلانگيسييه وه بوو. نه حمده خانىك له سوورچى و زوراريان ه لكه و تبوو، برايم خانىك له ليتانى ه لكه و تبوو، نه وانه زور به كار و نازا بوون.

له ديوه خانيدا به مهلا نه ببيان كوت: نه تو زور ده وله مهندي، كهس نيه مال و ده ولته تئ بپاريزئ، نه حمده خان به مهلا نه بى كوت، كوتى: نه گهر بيتو خه زال بده ي به من، نه من ده ست به سهر ده كيشم.

مهلا نه بى كوتى: عافرت ئيختيارى له ده ست خوئ دايه، نه گهر بيتو ميترت پئ بكا ده تده مئ. به خه زاليان گوت. خه زال كوتى: ويستى ميترد كردنم نيه، نيشانم بكا نه ماما نه وړو خوئ لئ ماره ناكهم، رابوه ستئ.

نه حمده خان گهر دن لغيكى دايه، شوپرا به ي هه موو ده هاته سهر پشتى. سهر پاك جه واهيرات بوو. كه مبه ريكي سئ قوبه ي ياقووتى عه بدولده سهنى دايه، سهرى نه قيبى كه مبه ره و، نه لماسى سپى بوو. خه راجاتى مهمله كه تيك بوو. نه وه نيشانه ي كرد^(۱).

لاسيش نه وه بو راوئ چل كه سى ده كه ل خوئ هينا و هات. هيند غروور و مه ست و

(۱) جا نه وه كيشه و هه را ليرموه ماكه ي كرت و هه وينى تئ كرا. خه زال نه ده بوو نه حمده خانى به هه ويا كردبا. بگره له ترسان پټى باش نه بوو به يه كجارى جوابى بكا.

نازا و رهشید بوو نای نه‌بوو. ئه‌وه له جیگه‌ی خۆی راهات بوو نیزیکی عیلى مه‌لا نه‌بی بوو راوێ.

له‌م کاته‌دا به‌عومری خودای ده‌بوو خه‌زآل ده‌گه‌ل بێرییان بێ، بێری، خه‌زآله‌ شوێری مه‌لا نه‌بییان پێشه‌نگ بوو. پوژ کلا ببوو، که‌وتبووه‌ پاش نوێژێ. لاس جه‌یرانیکی هێنا خواری له‌ گه‌وه‌ری^(۱) شاخی.

تیریکی هاویشته‌ وه‌ پاشووی که‌وت، به‌سێ لاق هه‌لات، به‌سه‌ر بێرییاندا هات. خه‌زآل کوته‌: بیگرن. شوان که‌مه‌ندیان هاویشته‌ و گرتیان. لاسیش گه‌یشته‌ له‌وێ سه‌ری ولاغی راگرت.

خه‌زآل ئه‌گه‌ر چاوی پێ که‌وت، کوته‌: ئه‌و نیچیره‌ ئی ئه‌و سواره‌یه‌، ده‌زانێ ژنێن بۆیه‌ نه‌هاته‌ نێومان. جا خه‌زآل به‌و به‌نده‌ دواندی و کوته‌:

سواره‌که‌ی شه‌و و پوژ ده‌کوته‌ و لاغت له‌ چۆلی و له‌ به‌رییه‌ نازانم نه‌ مه‌ستی و نه‌ ئیغیاری، هێچ ئاگات له‌ خۆت نییه‌

ئه‌تۆ ده‌گه‌ل جه‌یرانی پێ به‌خاڵت کردووه‌ تیره‌ندازییه‌

نیچیری می‌ردان ئی خۆیه‌تی و ئی هێچ که‌سی دیکه‌ نییه‌

بوو به‌ولاغت و چان گرت و ته‌مه‌شای خرخاڵ و بازنان ده‌که‌ی، نه‌هاته‌یه‌ نێو عیلى مه‌رییه‌؟

سوار بووی له‌ ولاغیکی ره‌ش کویتێ نێو چاوان سپییه‌

له‌ تۆ وایه‌ ئه‌و دنیا به‌ چۆله‌، له‌ تۆ زیاتر که‌سی دیکه‌ی تێدا نییه‌

چونکه‌ هێنده‌ پیاوی راوه‌ستاوی له‌سه‌ر عیسمه‌ت و پێ و شوینی پیاوییه‌

چه‌له‌نگی گواره‌ زێر، به‌ من ده‌لێن: خه‌زآل و خه‌زآله‌ شوێری مه‌لا نه‌بییه‌

سواره‌ نابه‌له‌دی، پێم وایه‌ به‌له‌دیت به‌و مه‌مله‌که‌ته‌ نییه‌

حه‌زێ ده‌که‌م له‌ من ببیه‌وه‌ به‌میوانه‌، هه‌تا بزایم عه‌سل و نه‌سه‌بی تۆ چیه‌؟ باب و

باپیری تۆ کتیه‌؟

(۱) گه‌وه‌ری: خواره‌که‌ و پێچه‌که‌ی شاخی. قه‌د لا‌پاڵی کێوی. وێده‌چێ «گه‌وه‌ری» له‌ «گه‌و» و مرگه‌را بێ.

گه‌و یانی پێچ و هه‌لقه‌. گه‌وه‌ری له‌ «ئه‌فسانه‌ی چیاى ئاگرى» به‌شار که‌مالدا هاتووه‌، ل ۱۷۵.

چونکه نه تۆم چاوپى كه وتوووه به جوانى و به پياوه تيبه
 له نيچيرت نه پرسى، نه گهرچى نيچيريك نه وتوى بو نيبه
 فهرموو به ولاغت بگرهوه وچانه
 بو خوت له من ببهوه به ميوانه.
 نه وه لاس بانگى كرد، كوتى:
 نه رى كيژه كهى چاوپه ننگيبه
 سه رى منت ببيتته وه به قوربانى سه ريبه
 مزانگى برۆت بوو به تير، داومى له جهرگيبه
 ديشى، ژان دهكا، ژانى هيدى نيبه
 نه گهر تو برۆى، نه من له كى ميوان بم؟ هه والم دهيه به نه سه حيبه
 خه زال پتى كوت: به من ده لىن خه زال و خه زاله شورى مه لا نه بيبه
 نامزه دى نه حمهد خانى سوورچى و زورارييه
 شىست كلفه تم ههيه، پاكي كه مبه رهى پيرۆزهى له پشتيبه
 نه گهر هاتى ون نابى، مه لا نه بى خاوهن ناوه، قهت نه ترساوه له نانييه
 نه و نيوه نيوه له وى نيو به دهره وه ترى تيدا نيبه.
 خه زال دووباره بانگى كرد، كوتى:
 سواره چاكامان تى ده فكري و را ده ميتنى
 نه و تيرهى له جهرگت دراوه ده بى دهرى بيتنى
 لىم دورى، چاوم پىت نه كه وتوووه، ده بى خوت بنويتنى
 نيدى من رۆييم، نه تو سه رت لى نه شيوى و به جى بميتنى.
 لاس كوتى: كيژى له خوت داوه شيرمه شكيكى خاسه رهنگى به يدى به يدىيه.
 نازانم نه چهرمى گه وه زنه و نه چهرمى گا كىوييه،
 نه ده باغكاره و نه كووده ريبه؟
 حهيف نيبه تو خوت ماندوو ده كهى، ده ژاكى به دهنى سپيبه!
 دوو سه د كه ست ده گه لىن، هه مووى زنجيرهى زولفيان هاتۆته سه ر سينگيبه

ئەمەن باوەر ناکەم میوانی تۆ بێ، متمانەم پێت نییە
ئێرە چۆلییە، ئاوەدانی نییە
ئىجازە بدە بۆتینم، بکەین وتووێژىکى بەراستییە.
ئەوجار خەزەل دەلێ:

لاوژە و لاغت تەکان بدە و وردە وردە وەرە خوارە
جار جار بەپۆیین بپۆ و جار جار بیکە بەنەرەمە غارە
لە بن سێبەری گوێیاندا، هەتا بۆت وەدەر بخەم کرمەک و گوارە
هەتا زولفی سێ بەنگیت بۆ بکەمەووە جووت جووت و تاق تاق و تار تارە
هێندیک بۆلێن: قافلەییە، کاروانە، هێندیک بۆلێن: نەخێر! ئەو سوارە، قەتارە.
هەتا بازە و خرخاڵان باوێژمەووە ئەستوورایی دەستیيە
هەتا تۆ مەست بێ، بۆلێن: هیچ شەرابی پێویست نییە
تا ئەو پۆ دنیا کێژى وەک خەزەلێ تێدا نەبوو، خەلک دەلێن: حۆری بەهەشتە و
ناوەللا مەلەکی عاسمانییە -

ئەتۆ خاوەن فریشتەى، پێم وایە فریشتەت دەگەلە بەسوارییە
دەنا خەزەل ئىشتییای لە دواندنی هیچ سەردار عیلىک نییە
ئەو هاتۆتە پێش چاوی بە پیاوی و بە پیاوەتیيە
جا من دلم تۆی خۆش دەوێ، نازانم خودا نەزەمى لەسەر چییە؟
ئەو لەس دەیگوت: ئەمە بۆ راوێ هاتووم، دارای چل سوارم
خاوەن عیلم، لە مەملەکەتى خۆمدا نێو دیارم
هەلبەتە خوداوەندى میرى مەزن پێکى دێنێ کاروبارم
ئەمنیش سەردار عیلم، خاترجەم بە ساحیب ئىختیارم
بەو میوانى شل و مل و سایە گەردن ئەمە منەتبارم.
ئەتۆ بپۆو، ئەمە لەسەرى کێلەک ر بناوان کەمێک دەکەمەووە راوێ
ئەمە لەبەر گەردنى زەردت مەرم، ئەگەر سەبەینان لێی دەدرێتەووە وردە خوناوێ
سنگت بەمەن بۆمێنێ بە بەفرى جەبەل و ئەسحاب، ئەگەر وێی دەکەوێ تیشکى تاوێ

ئەگەر چوویەو مائی لە بیرم نەکە، لە دلی خۆتم دەرماوی
 هیندە بەناز قسەم دەگەڵ مەکە، هیندە تیرم بۆ ماوی
 قسەئێ تۆ بۆ من دەبێ بەتیر و کارم دەکا لە جەرگ و هەناوی
 هیندە تام خۆشی، لە زارت دیتە دەرئێ بۆنی عەتر و عەبیر و شووشەئێ گولای
 ئەو تۆ میوانیت کردووم، ئەمن لەو چاتر لە دنیا دا چیدی کەم ناوی
 لەبەر بەندووکان ت مرم ئەگەر لە پشتەو تیک هالاون دەگەڵ زنجیرەئێ زولفان وەکو
 پەشە پێحانە و قۆپەنی پیرە لاولای.
 ئەو قەول و قەرار یان دانا. خەزالی چۆو. ئەویش ملی لە پاوی نا.
 خەزالی بیست و دوو کورسی، راست و چەپ، داری عوود دانا
 کلفەتی بانگ کردن: لە خۆتان دهن تۆق و تەلەسم و زیر و سنجەق و گوارە و
 کرمەک،

ببیتە شۆرا بەیان جەواهیرات و وردەزەنگیانە
 بیست و دوو ئەنگۆستەکی زیادی وەبەر چادر بدەن بە دەستووری شاهانە
 بنی ئادەمی هەر سەعاتە لەسەر پەنگیکە، ئەو سەعاتە دلم زۆر پەرشانە
 ئەو سوارەئێ بانگیشتنم کردوو و ئەگەر لە من بۆتەو بە میوانە
 ئەمن نەمدیو، بیستوومە، بەرێ و شوینی دەلێی وێسپی کەنەنە
 خۆئێ هاویشتۆتە سەر راستەئێ پکێفی، دەست و جەلەو هەر لەوی جوانە
 یەگجار پیاویکی وێ چوو، هەر دەلێی قارەمانە
 داخولاً چ سەردار عیلیکە، نیوی خۆئێ پێ نەکووتوم، پێئێ نەکووتوم نیو و نیشانە
 ئەگەر بێتو میوان بێ، هەر کلفەتەئێ دەیدەمێ چل شەکی یەک ددانە
 قەتم نەدیو، بەلام پیاویکی فەسیح و بەلیغ و چازانە
 بالدار ئەگەر برسی بێ، هەر دەفرێ زوو بگاتەو لەوێ و دانە
 حیسانیش ئەگەر وەختی شەفافی عومری بوو، بلێن ئەو جحیل و جوانە
 هەر چاوەرپێئێ ئەو یە بزانی دلی لە کێ دەگریتەو و چانە
 ئەو سوارە تیخیکی بێ روحمی و لەسەر جەرگی من دانا

ئەمن بۆ پشووئىكىش لە دلم دەرنەچى، دلم لە هەيش و ژانە
دیتنى وى بۆ من بوو بەهات و هاوارى دل، بەپىرىيەو بەچن ئەگەر هات و لە من
بۆو بەمىوانە

سۆبەخانەللا! خودا وای خولقاندوو، دەلتى شىرى گەرمەلانە.
ئەو خەزال دەستوو و پى و شوئىنى دانا، ئاخىر دەسلەلتى كۆرى بوو. تەواو
دەسلەلتى عىل و عاشىرەت بەوى بوو.

كى بۆو لە لاس و لە شەنگە لاسى بالەككە
دەيگوت: راو بەتال بى، چىدىكەم كار بە راوى نىيە
ئىمە بانگ كراوين، بۆمە كراو ميان و ميانىيە
ئىمە ميان دەبين لە عىلى مەلا داود و مەلا نەبىيە
دەردم زۆر گرانه، كىزى بەلەك زەرد تىرىكى داوم لە جەرگىيە.
مەلن شىتە و عاسمانىيە، نەخىر! كارى پەرىيە.

لاس دەيگوت: لەو سەعاتەو راو بەتالە
ئەمن عاشقم بەدوو چاوى پەش و لىوئىكى ئالە
خالى، وەكو هەورى عاسمانى، گەوال گەوالە
دەبى مابى لەسەر قەول و قەرار و لەسەر ئەو حالە؟
كۆرىنە تەگبىرىكم بۆ بكەن، ئەمن هىچ ئاگام لە خۆم نىيە
تىرىكى لى داوم، هەر دەلتى تىرى غەبىيە
بەلندە، تام خۆشە، لە گۆين كەس نىيە و كەسى لە گۆين نىيە
برىا سەفەرمان خىر بووىايە، ئەو كىزەم بەچاوان هەر نەدىيائە، لەگەلم نەگرتايە
ئاشنايەتییە

ئەگەر هات و ئاشنايەتیت دەگەل كرد، پياو جەرگى دەسووتى. قسەى دىكە لازم
نىيە

ئەما ئەو تەبرى تىز بالە، مەعلووم گرتنى بۆ نىيە
كارىكى گەورە و گرانه، دەيگوت: دەزگىرانى ئەحمەد خانى سوورچى و زورارىيە

ئەحمەد خان دايمە نۆ سەد كەسى دەگەل سوار دەبى، ھەمووى لە خوئنى نەكردو
 خوئنى دەتكى لەسەرى ڕمبىيە
 ئەشەدو بىللا ھەر باسيان كردوو بە پياوى و بە پياو ھتايە
 ئەحمەد خان ناشكى، پياوئكى وا نايە، شكاني بۆ نايە
 نئوى كوردان مردبوو، ئەحمەد خان خستىو ھەر زىندەگانىيە
 جا ئەو ھەزگىراني ويە، ئەمن چارەم چيە؟
 ئەما تيرئكى و ھەي داوم لە جەرگىيە
 خۆ من پەيم نايە بچمەو نئو عىل و عىلى دە بالەكيە
 ئەگەر پئو خۆشە ئاغاتان ڕوو سوور بى و دەرچى بە ڕوى سبيە
 نيمە ناشارەزايە، لەو ولاتە شارەزايەمان نايە
 ھەموو دابەزن، توند بکەن تەنگەي ئەسبيە
 سەقاو جووت بى، خەرپەو بى لە ئاوەنگىيە
 ھەموو مەرد بن، با تەماشامان نەكەن بە نامەردىيە
 راستى دانئەن پەنجەي پلنگ ئاساييە
 لەسەر دەسكى خەنجەري دم ڕەشى دەسك نئوويە
 لە شاني راستاني باوئەن ڕمبى دم ڕەشى ھەژدە قەفيە
 جەلەو ڕەز بن، با بمانناسن، بليئە: ئەو پياوئكى مەردە، نامەرد نايە
 ھەمووتان ترووسكەو بى لە چەكمەي ھەستا نەسيري سمايل بەگىيە
 راستى دابنئەن، بەلكو لئى بن عىلى سوورچى و زوراريە
 ئەو ڕۆكە من لەو عىلەدا ناسياويم بەكەس نايە
 با بليئە: چۆل نايە مەملەكەت و ولاتى بالەكيە.
 ئوچار ئەو ھەزەل بانگى كلفەتان دەكا، دەلى:
 لە دليكە من گەري چەندى لە ژان و چەندى لە ھاتوچوونە
 كوستان بۆنيان خۆش بوو، ھەلەلە، شليئە، گيا خاوە، بەبيوونە
 لە پشتى خۆتان ببەستن كەمبەرەي لەعلى ڕوممان و ياقووتى عەبدولھەسەن و
 ئالتوونە

ئەو تۆزى سواران دياره، ھەوت شەكى يەك ددانى بۆ بکەن بەگاۋ گەردوونە.
 ئەو ھە لاس ھات. ھەوت شەکیان لە پێش سەر برى. لاس دابەزى. ئەگەر لاس
 دابەزى، بە پە لە ئەو چل سوارەى لەگەڵى بوو دابەزىن، ولاغەکیان لى ۋەرگرت. ئەو
 خەزال بەپیریەو ھە چوو. خەزال لە دواى چەند کەسى نارد، کوتى: بێن ميانم
 ھاتوو. ئەگەر ھات و دانیشت، خەزال شەرتى عافەرت ئەو ھە، ئەو لەسەر
 کورسیىکى جەواھىر بەند دانیشت، لە مەجلیسى نەدەچوو ھەرى. ئەو مەلا نەبیش،
 بابى خەزال، ھات بۆ مەجلیسى.

ئەو ھاتە ژوورى مەلا و مەلا نەبىيە
 کەخودایەکی کۆنە سال و پدین سببى
 دەیگوت: من فەخر دەکەم ئەگەر تۆ لە من بووى بە ميانىيە
 ناتناسم، ئەتو ھەسل و نەسەبت کتیه؟
 لاس دەیگوت: ميان لازمیەتى قەدر و پەزیراییە
 بەمن دەلێن: لاسى بالەکییە

ھىچ کار ناکرى دەگەل قیسەمەتى ھەق دەستى ئىلاھىيە
 ریم لى ون ببوو لە جىگای چۆل و بەرییە
 ئەگەر چاوم کەوت بەعێلى مەلا داود و مەلا نەبىيە
 جارى وا پیاو پشت دە چۆلى دەکا، ریتی بنى ئادەمى ئاوەدانىيە.
 مەلا نەبى یەگجار زۆرى پەزیرایی و بەخیرھاتن کرد، پاشان پتی گوت، کوتى:
 دەگەل تۆمە ئەرى لاو

سوېحانەللا! دەلێتى شێرە و خوڵقاو
 ميانى وەکو تۆ لە ھەركى کەس نەبوو پیاو
 قەدەمت رەنجە کرد، خیرت بۆ ئێرە ھیناوە
 ئەمن ھىچ کور و تايەفەم نییە، ئەو کچەم لە جىگای کور داناو

ئیرادم لى مەگرە، مەلێ: بۆچى لە دیوہ خانىيە و بۆچى کورسییان لە مەجلیسى بۆ
 داناو؟

شیتست هزار کەس عیڵ و عیڵ باش داد و بیداد و چاک و خراپەیان لەکن وی دەبیتەو تەواو

فەسیحە، بەلیغە، ساحیب عەقلە، لە عاقلدا زۆر تەواو
بۆیە ئەمن لە جیگای کورانم داناو.

ورده ورده مەجلیسەکە چۆل بوو. ئەودەم لاس پێی گوت:

کیژی کۆلمەت بە من بمینی بە سێو، ئەگەر لێی دەدری نەرمی خوساری
ئەو هاتمە مالا تۆ، بەمیوانی و بەمیوانداری

مەمکت بەمن بمینی بەشەمامەیی حەوت پەنگ، ئەگەر سبەینان ورده ورده زوقمی
لی دەباری

ئەمن عەیبە چیدیەکە لێرە دانیشم بەبێ قسە و بەبێ کاری

ئەما پێم وایە پۆزی قیامەتی گیرۆدەیی منی، نەجات نابێ بە پرزگاری
چومکە تیریکت لە جەرگی داوم، جوانم، ژانی ناشکی تا ئەو کاتەیی دەمبەنەو
گۆر و گۆرخانە، دەرکەومەو بەر حوکمی جەبباری.

کیژی تیری دەستی تۆ ئەوێندە بەژانە

چونکە هاتۆتە دەری لە نیو قەفی دەبارزانە

سەر نەوزە پێیە و بەپەیکانە

ئەو تیرە ژانی ناشکی هەتا ئەو پۆزەیی لە بنی گویم دین دەنگ و خرمەیی پاچ و
پێمەرانی

ئەگەر دەلێن: ئەو مردوو و، دەمبەنەو بۆ گۆرخانە

ئەو ومختی کە خوداوەندی میری مەزن، سەحراي مەحشەرە و دەرگای گۆشەیی
دیوانە

هەرکەس بەخێر و شەری خۆی نامەیی دەدریتی و کاری وی دەبیتەو پەنجانە

ئەو پۆزە ئەمن شکایەتیکی گەورەم لە تۆ هەیە، بەهیچی ئەمنت دەردەدار کرد و
کردتمەو سەرگەردانە

دەبەر دوو چاوی پەش بەلەکت دەمرم کە دەلێی بازە و لێی ون بوو هێلانە

دەبەر ھاتوچۆت دەمرم کہ دەگە پیتی و دەسووپیتی، دەلیتی بەرخە کۆرپەلە ی دواى
میگەلانی

ھەچەندى کہ تۆ پیدەھەنى بۆ من دەبیتەوہ بە دەرمان و بە پر دەرمانە
لەسەر جەرگمى بنی بەلکو بشکى ئەو ھیش و ژانە

دەبەر زەرد مەمیانە دەمرم، دەلیتی فینجانن لەسەر تەختى سولتانی پۆمیت دانا

دەبەر وردە ددانە دەمرم، دەلیتی سەدەفە و چەسپیان کردووہ لە دووکانە

دەبەر خالی ھەنیەت دەمرم، تاق و جووتن وەک ئەستیرەى عاسمانە

ئەو سەعاتە کہ من لە تۆ میوانم، ھاتووہ کەن تۆ، دەلین: میوانە

لەبرى ماندوو ھەسانەوہم، دەردى گرانت لەسەر سنگم دانا

ئەتۆ پتگای ھیسابیت لى گیراوە؟ پى و شوینتیک بۆ من دانى جانانە

دەبەر ناز و نیم نازت دەمرم، دەلیتی خاسە کەوى بەھاریی کہ دەقاسپینى لەبەر

شوبای پیرە کوستانە

ھەرچەندى زولفت لە شانت داو داو دەکەى، دەبن بە قابیز و لە من دەستین پۆح و

کیانە

دەبەر تەختى سنگت دەمرم، کہ بۆ من بۆتە سیدارە و خەلک دەلین: عومرى تەواوہ

و ومختى لە سیدارە دانە

دەبەر بەژنى بى خەوشت دەمرم، دەلیتی بورجە و بى پلیکانە

ئەما خوداوەندى میرى مەزن جووتیک ھەنارى خری لەسەر سنگى ئەو کیزە دانا

مەبەستت ئەوہ بوو: ئەمن بمرم، دەوختى شەفامدا نەژیم بەژیانە

بۆیە ئەو قەول و قەرارەت دەگەل من دانا

ئەمن نەمزانی گۆل ومختى پشکوتنیا

نەمزانی شکوفەى گۆلە و ومختى گۆل پشکوانە

ئێرە بۆ من میوانیہ یان ھەفسە و ھەفسخانە

چاکەت دەگەل کردم کۆت و زنجیرت لە ئەستۆم دانا

بۆ ئەمن مەجرووم شیت بېم، بچم لە بۆ کێوانە

یا نه کاکه مه‌م نه‌گه‌ر به‌هیچی خستیانه زیندانه

خوار و ژور و تاق و جووت کردوون له‌به‌ر که‌ردنت یاقووتی عه‌بدولحه‌سه‌ن و
له‌علی پوممانه

بو خوت گهنجی خه‌زینه‌ی خوسره‌وی، به‌ینه‌للا به‌قیمت گرانه
ده‌پۆم، ده‌ترسم چاوم پیت نه‌که‌وێته‌وه، وه‌ختی ده‌ست لێک به‌ردانه
بریا من حافز بوومایه، تۆم نه‌دیا به‌چاوانه
ئیدی دیتنی تۆ بو من بوو به‌قنیاتی ئیواره و سبه‌ینانه
دیتنی تۆ نه‌وپۆکه بو من بوو به‌په‌ژاره

چاوکت لێ کردوومه مانگ و ئیکت لێ کردوومه ستاره
زولفت لێ سێ به‌نگی کردووم، چاوت نه‌وه‌نده مه‌ست و به‌خوماره
به‌ زمان هێنده فه‌سیح و به‌لیغه، زمانت هێنده وشیاره
شل و مل و تۆق له‌ که‌ردن، مه‌مکت ده‌لێی هه‌نار و گۆلی هه‌ناره
ئه‌ی خۆزکه به‌و که‌سه‌ کا نه‌گه‌ر به‌تۆ ده‌باته‌وه زه‌فه‌ر و چاره
هه‌چه‌ندی نه‌گه‌ر غه‌ریبم، میوانم گۆشه‌ی چاوانت هه‌لدێنی
ئه‌تۆ مۆته‌ی، دلی من ده‌سینگمدا ده‌رفێنی

به‌جوړیک مه‌ست ده‌بم له‌ من وایه‌ برای دایی و بابیم به‌ده‌ستی خوت ده‌کوژی و له
منی ده‌مرێنی

هه‌چه‌ند به‌لێوێکی مباره‌ک زه‌رده‌مخه‌نه و ورده‌پێکه‌نین دیتنی
عه‌تره، عه‌بیره، له‌ مه‌جلیسی ئاره‌حمان پاشای به‌به‌ی ده‌په‌رژێنی
هه‌چه‌ندی که‌ردنی زی‌راح وه‌زنت (!) هه‌لدێنی
هه‌چه‌ندی فه‌رمایه‌شت ده‌فه‌رمووی ده‌لێی که‌وی ده‌قاسپێنی
سه‌رکه‌ردان و ده‌ست لێک به‌ردانم، ئه‌من هه‌یج عاقلم پێ نامێنی.
ئه‌تۆ نه‌گه‌ر دانیه‌شتووی له‌سه‌ر سه‌نده‌لێکی فه‌خفوری
لاجه‌نگت بنی سپیه، ته‌مه‌شای سه‌ر کو‌لمت ده‌که‌ن به‌ سووری
هه‌چه‌ند فه‌رمایه‌شتێکی ده‌یفه‌رمووی حاکم ده‌ستووری

هينده فەسيح و بەليغ و عاقلەند و جوړی

ئەمن بە جی دېلی بە مالوێرانی و بە خانە خشتوری

ئەو ومختەم خوێش دەویتی ئەگەر خال لە گەردنت پروو دەدەن و دەبنەوێ زهوری.

ئەری کێژەکی سنگ سپییه

سەری منت بېتتەو بە قوربانی سەرییه

ئەگەر لە خوێت دابوو شیرمەشکیکی کودەرییه

ئەو حەلە دلم لیت ترسا، کوتم: غەیبییه یان پەرییه؟

هەچەندی لە نەجەت دەکرد لە پێشی بێرییه

هەنگاوت هەلدینا کۆترییه

ئەمن حەزی دەکەم ئیجازەم بدە، لە کن تۆ مەتڵەبم خودا حافیزییه

قەت پێم نەکەوتۆتە ئێرە و نەهاتوومە ئێرە بە میوانییه

چونکە ئەتۆ دەزگیرانی، نەبادا لیت بکەنەوێ شوڤاری و شەیتانییه

بەلام تیری دەستی تۆ ژانی ناشکی، هەتا ئەو سەعاتە ی قابیزم دیتە سەری لێم

و مەردەگری پوڤییه

بەلام لە شتیکدا کێشەم دەگەلت هەیه

ئەلعان هەموو کەس بە من دەلی: لاس مەستە، ئیغیار نییه

دەبی من مەتالیکە خاسە پەنگ باوێژمە سەر ملییه

برۆم بە مەلوولی و بە ماتییە

و هەکو کەسیکی تازەیان مردوو هەلگرتی لەبەر دەستییه

ئەما ئەو دەردە ی ئەتۆ پیشانی منت دا دەرمانی نییه

مەگەر دەمت لە نێو دەمی بێم لە دبی کامورەوایییه

بووی بە تیرەنداز لە دلی من، خەزالی و خەزالی شوڤی مەلا نەبییه

کەرۆم تالە، دەرخواردی منت دا ژەهری مارییه

ئەمن دەزگیرانیکم هەیه، پتی دەلێن: خانزادە خانی حەریرییه

ئەگەرچی چاو بەنگییه، سوور و سپییه

وینەى ئەو حۆریانەىە ئەگەر خودا دروستى کردوون لە بەهەشتى باقىیە

لێم مارە کراوە، ئامۆزامە، تازەکانە شەرت بێ نەى هێنمە عەرۆسى خۆم بە
حەلّاییە

جا لە ئاهى خۆم و خانزادە خانى حەریریە

پۆزى قیامەتێ جواب و تەکلەفى تۆ چىیە؟

کى بەتۆى گوت برۆت بکە بە کەوان بۆ تیرەندازییە

کەسێک غەریب و دلشکاو بێ تیری بدە لە جەرگییە

بۆ خۆت نۆیوانگت بیستوو، دەزانی ئەو تیرە دەرمانى نییە

ئێستاش داوخوازی من لەکن تۆ خودا حافیزییە.

خەزّال دەلى: لاوەکەى غەریبى هیچ خانەخوێت نییە

سەرى منت ببیتەو بەقوربانى پەمبێکى دەم پەشى هەژدە قەهییە

مندالى، دەلى بێ عاقلی، هیچ عاقلت نییە

ئەلەان پۆزى، خەلک دەلێن: شیتە، دیوانەى، بەنگییە

نەبادا شیت ببی، بکەویە کتوییە

هەتا سێ پۆز لە کن منى بە میوانییە

پاشى سێ پۆزى دى دەتدەمى خەبەرى بەراستى و بەئەسەحییە

ئەو سەعاتە دەگەلتە چل سوار، هەمووی خۆى لەسەر دوو راستەى پکێفێ

پادەگرێ، سواری وا بەدواى کەسەو نییە

ئەگەر من تۆم دى سوار بووى لە ولاغیکى نیوچاوان سپییە

مەگەر جارێکى لە جاران دیبیتم ساز دەبوو بۆ خەزایە خالندى بنى وەلییە

حەفتا و دوو لڤکەى دەهاتنەو بۆ سەر عەرزىیە

ئەو لڤکەى مبارەکى و ئى شوخییە.

خاترجەم بە، قەستەم بەوہى کەم بێ مەکانە

ئەمن دەسەلاتى مائە بابى خۆم هەى، بەدەست منە حوکم و حوکمرانە

دەستیکت بۆ دەکەم بە سەرىن و زولفت بۆ دەکەم بە باخچەى پەشە پێحانە

ئىستا تۆ ماندووى، له برى ئەوهى بلىن: ومختى ماندوو حەسانە

چ ومختى پۆينە ئەرئ بى عاقلى هيچ نەزانە

ئەتۆ دەزانى ئەمن بە چاوبازم بە ئەبرۆ سەقەرم

بەبۆن، هەلālە و بەيبوون و عەترەم

ئەمن بەخۆپرايى پىگا بەكەس ناگرم

ئەگەر مەبەستىكم نەبوايه، ميوانى وەك تۆ راناگرم.

نيويانگى من له نيو عىل و عىل باشاندا وەك خانزادە خانى سۆرانە

جا كى دەتوانى له مālە من دابەزى و ببیتەو بە ميوانە؟

ئەمن گۆلم ئەتۆ بولبولى لەو جىگا و مەكانە

بۆيەم هيتاوى: عەترى گۆل بەرى بۆ مەملەكەتى بالەكانە.

تا سى پۆژ ميوانى و مەرەخەسيت نيبە

تام خوښى و بۆن خوښى و كەوتويەو بەر دلبيە

تا بزانين موقەددەرى هەق دەستى ئىلاهى لەسەر چيە؟

خەزال كوتى: ئەوانە غەريبن، تا سى پۆژ ميوانى ئيرەن، چادريكى بەجويى بۆ لاس

هەلدا، كوتى: هەر پياويكت بىللەو، ئەوانى دى بنيرەو بە مەملەكەتى بالەكيسان.

لاس تەواوى نارەنەو، هەر پياويكى هيشتەو. پاش بەپيكرەنى پياوهمكان لاس

بەخەزالى دەلى:

له دلبيكە من گەري چەند له هيشە و چەندى له ژانە و چەندى له واوہيلايە

سنگت له من دەلبي كارگى كەمايە

خوداوەندى ميرى مەزن خەلقى کردووى، دەلبي غەلقى بى گەلایە

كولمت له من ورينگان دىنى، دەلبي شەوچرايە

گەردن باغيكى بەقيمت گرانى له مىل دايە

زەبەرچەدە، بيجادەيە، ئەشرەفيە، نيۆ نيوە كارەبايە

شەپۆلى چاوت دەلبي شەتى بەغدايە

دەجا ئەمن چۆن كۆير نەبم ئەگەر بۆم بىتەو خەبەرى كاو له نوحسايە

ئەمەن بەتاقە سوارىكەو ە لىرە بىم، خەلكى دەلئىن: فەقىرە، شوانە، گەدايە، بى
دەسەلاتە و ەىچى لە دەست نايە

نازانن دوو چاوى بەنگى و كولمىكى لال ئەمنى كىردووە شىت و موڧتەلايە
هەچەندى كەمبەرەت بەپشتت دادىنى، شىتەم دەكەى و دلم شەيدايە
هەچەندى گۆشەى چاوانت ەلدىنى، مزگەرەمە، لە من وايە دەردى موڧاجايە
هەر دەلئى پۆرى بەلەكن ئەگەر دوعايان لى خويىندوون ئەوليا و ئەمليايە
هەچەندى تۆ ەناسە ەلەكشى و لە بنى گويىنام دى وردە سەدايە
هيزى ئەژنۆم نىيە، وەللەهى چبەكم ەنگاوم لەدو نايە.

ئەوجار، خەزال كە چادىكى بەجويى بۆ ەلدا، كوتى: ئەو ەمىوانە، نۆكەرى دەكا،
لە كنمان بى بۆ پى راگەيشتىنى ملك و مەر و مالات.

ئاگرى عىشق وای لە جەرگى ئەحمەد خان كار كىردبوو، شەو و پۆژ دەگىريا؛ جارى
وابوو خۆى دلخۆشى دەداو، دەيگوت: ديارە نيشانەى من دەملى بەرازىش كەى،
كەس ناتوانى پىشى پى بگرى؛ دەلئىن: ئەو ە نيشانەى ئەحمەد خانى دەمل دايە زيانى
و بەدڧەرىش بكا قەيدى نىيە.

ئەو ە ئەحمەد خان بەحەوت سەد كەسەو ەات بۆ مائە مەلا نەبى. خەبەريان دا،
كوتيان: ئەحمەد خان و ئارەحمان خانى لىتاتنى دىن، ئەوانە ئامۆزا بوون. خەزال لە
دلى خۆيدا كوتى: چابوو لەو ەيدا خۆشم لى مارە نەكرد، حەوت پۆژ بوو لاس لەوئى
بوو. خەزال ەچى دەسەلاتى خۆى بوو لە بەردەستى لاسى دانا بوو. ئەحمەد خان
ەات؛ عالەم بۆى ەل پشكوت. ئەلحەقى وەنەبى پىاوئىكى كەم بى، يەگجار دەست
رۆيىو بوو. جاران ئەگەر ئەحمەد خان دەهات، خەزال دەچوو جلەوى دەگرت، ئەو
سەڧەرە نەچوو. كوتيان: نامزەدى تۆ ئەحمەد خان ەات. كوتى: ەات بەخىرى.

ئەحمەد خان چاوەرپى بوو، خەزال لئى وەدەر نەكەوت؛ لە دلى گران ەات. حەوت
سەد سوارى دەگەل بوو، پاكى سەقاوى زىر بوو. ئەحمەد خان ەات دانىشت لە
مەجلىسى. مەجلىس گولى كرد وەكو مەجلىسى سولتان ئەحمەدى بىنارى. ئەحمەد
خان زۆرى چاوەرپى بوو. پەشمىكى رەشيان بە سەندەلى خەزالى دادا بوو؛ خەزال
نەهات. ئەحمەد خان عەجايەب ما، زكى بەخۆى سووتا.

خه زال خه بهری به لاس دا: بچۆ مه جلیس دابنیشه. ئەتۆ بچۆ ئەمنیش دیم، دلّی خۆم دهکهم به سه ریشک. ئەوه لاس هات، ئەحمەد خان قه تی نه دیبوو. خه زال به خزمه تکارانی گوتبوو: له شانی ئەحمەد خانی سه نده لّی بۆ دانین، کورسی تیک سه رتر. ئەگەر کورسی که یان دانا، خه فتانی پلنگیان به کورسی که دادا. ئەحمەد خان له دلّی خویدا، کوتی: ده بّی میوانی ئەو کورسی یه کّی بّی؟ ئەوه نده ی زانی لاس وه ژوور کهوت. خه زال گوتبووی: ئەگەر هاته ژووری بّی گرّی له بهری ههستن. ده گه لّ ئەحمەد خان په نجه یان له په نجه ی یه کتری دا، لاس به خیر هاتنی شه هلیاری کرد. ئەحمەد خان پیتی گوت:

سواره که ی جوندیه

سه ری منت ببیت ه وه به قوربانی سه ری ه

به رهنگ شیره و ده لّی هه ژدیهای یاغیه

قهتت به خزمهت نه گه یشتووم، ناسیاویم پیت نییه

ئیرادم لّی مه گره، پرسیار عه یب نییه

ناسیاوی خۆتم بۆ درخه، کّی هاتوویه نیو عّلی مه لا داود و مه لا نه بییه؟

ئهلحق پیاو تکی به وهجی، شکاندنی پیاوی پیاو، هیچی تیدا بهسته نییه.

ئوه لاس جوابی داوه، کوتی:

با ئەمن مه تله بت پّی بلّیم، ئەتۆ بکه مه وه حالیه

نازانی ئەو دنیا یه به تالّ نییه، دنیا بّی شیری به خه بهر نییه؟

ئەگەر له ئەحوالّی من ده پرسی، به من ده لّین: کورته لاسی باله کییه

باب و باپیرم گه وهزن پۆش بوون، پتیا ن ده لّین: سمیلّ سپی کامه رییه

ئەمن کوری میرحوسینم، کهس له حاستی وی نهیده توانی بکا یاغیه گه رییه

ئەمنیش رهئیسم ئەلعان له عّلی شه مامک و له یلک و باله کییه

سه هوه پیاو قسه بکا له قسمه تی هه ق دهستی ئیلاهییه

قسمه تم ئیره بوو، هاتمه ئیره به میوانیه

شهرت و شو تینکمان بۆ هه یه، به لام ئیستا ئەسه حی نییه.

ئەحمەد خان ئەگەر تەماشایەکی وی کرد و تەماشای خەزالی کرد، لە دلی خۆیدا کوتی: شەقلی پروومەتی شکاوه، وا وی دەچی دەستیشتی دەسینگ و بەرۆکان گێراوه. ئەحمەد خان بانگی خەزالی کرد، کوتی:

کیژی کۆلمەت بەمن بمینی بەتەختی خونکاری، تازەکانەیان دەفتەری شالی داناوه

سنگت بەمن بمینی بەباغچەیی وەنەوشە، تازەکانە ئەوه گۆلی داوه
شاکەزیەت بەمن بمینی بەقۆبەنی هەلە، تازە وردە بۆنی تیگەرپاوه
شەهین و باز چاوەریتی بۆن، مراوی لەسەری دەکاتەوه نالە نال و قاوه قاوه
بولبول عاشقی بۆنی گۆلە، ناوێری بێتە باغی، ئەلەان مەحتەل ماوه
ئەو گۆلەنی دەست تێوەردان نین، بەلام پێم وایە: پاش گەل و پێش گەلی مەپی،
شەگەلی کەوتۆتە نیو و شەقلی شکاوه
چاوت بەمن بمینی بەئەستێرەکەیی پۆژی، مەلای ماوەران دی بۆ بانگی و گۆشەیی
کێشاوه

کۆلمەت بەمن بمینی بەشەمامەیی حەوت پەنگ، سالی درەنگە، شەختەیی پایزی
لەسەری داوه

خۆزگەم بەو کەسە کا، سەبەینان و ئیواران لیت دەبینی کام و کاوه
پێم وایە بێ ئیلتیفات، مەیلی دەشەو لەوهی پێشت نەماوه.
لێم بوویە سوورە قورینگیک کە دەنیشی لە دەم بەستینی
هەچەندی هەناسە هەلەدەکێشی، بۆنی عەتر و عەبیر دینی
چ تەیریکە و تیز بالە، خەریکە شەرتت پێ بشکینی
پێم وایە بەرھەڵستیک وەدی هاتوو، ئەگەر بتوانی و دلت لی برفینێ.
کیژی! ئەری کێژمەکی چاو بەنگییە!

ئەمن بێ عاقلم، چاک ئاگام لە خۆم نییە
گەرنەت بەمن بمینی بەگەرنی شەنگەسییە
نەت بیستوو ئەگەر شتیکیان لە کن پیاوی دانا بەئامانەتی

ئامانەت نابى دەگەلى بگەي غەيانەتییە؟

من ھالاۋى جەھەندەمم پى خوشترە لە تانەي عەبديە
تەواۋى سەردار عىلان، دەلەين: ھەلبەتە خەزال بەئەحمەد خانى سوورچى و
زورارىان قايل نىيە

ئەمن زۆر پەرىشانم بەو رەنگى شىۋاو و بى مەيلییە، مەيل كەسرىيە
ھىچ ئىلتىفات و عەترەخسى جارانت نىيە.

ئەمن مەحتەل ماوم؛ نازانم كارى تۆ بۆ بۆتە كىشە و واوھىلايە
بۆ بى ۋەعزى، دەنگى تۆق و تەلەسم و گوارە و كرمەك و ئاۋدەنگى و خەبەرچى و
بەربەنانت نايە؟

ئەمن لەۋەيدا ۋەختە بگرم دەردى پى مردن و دەردى موفاجايە
لیمۆى ئامانەتیت پىم وایە چىدىكە بۆ دەستى من نايە.

كۆلمەت دەلەئى شەمامەي چوار بىستانە، خال خال سوور بووہ
مژۆلت جووتە، ھىندىك دەلەين: عاشقە، ھىندىك دەلەين: شىت بووہ

ئەمنىش پىم وایە ۋەك جاران نەماۋى مەيلت كەم بووہ

چاوت دەلەئى كەۋە، تەفەنگچى ديوہ، كەۋتۆتە ھاتوچوۋە

سالى جاريك يان دووجار نىۋەرەستى ھاۋىنى و نىۋەي پايىزى دەلەين: گەلاۋىژ
ئەنگوتوۋە

ئەتۆ بەبى تاوان و بەبى موقەسىرى، دلى منت حەقس كردوۋە

گە دلخۆشىم دەيەۋە و زەردەخەنەت لە لىۋان بى، لە من وایە دوو سەد سالىم لە
عومرى پابردوۋە.

كىژى! بۆ سەر ھەلناھىنى، بۆچى وا بەعینوانى

سەرى منت ببىتەۋە بەقوربانى مابەينى ھەرتك زەرد مەمكانى
زولفت لى ھاۋىشتووم ئەۋشان ئەۋشانى

دەلەئى جەللەبى، ھوكمى شات لەسەرە، ھاتوۋيە خويىن پېژانى
ھەلبەت لە قەۋل و قەرار و يادگارى خۆت پەشىمانى.

کيڙي! سبهينانم پي خوشه، نهگه دهليڻ: مابهيني شهو و پوڙانه
 جاران نهگه نهمن ليرهكانه دهيووم بهميوانه
 زولفي سي بهنگيت بڙ دهكردمهوه پهخش و پهريشانه
 سنگت بڙ دهكردمهوه بهبازاپ و بهدووكانه
 حازرت دهكرد جووتيك زهره مهكانه
 دهگوت: تازه ومختي دهست ليډانه.
 بهلام نهلعان تيرهاندازي، تيري دوژمنايهتيت داوم له جگهري
 بهدردي تووه دهمرم، نازانم چم بهسهرئ
 نهگه بيتو بترازينم بوستهي خهنبهري
 خوم بكوژم بههيلاك دهچم، بي بهش دهيم له ناوي ههوزي كهوسهري.
 خهزال نهوه جوابي داوه، كوتي:
 نازانم نه شيته و نه جيننييه
 كهوهي عيلي پهكمي و سوورچي و زوراريه
 پيم نهو سهفهري هاتووه بڙ شهري و بڙ شهريارهنييه
 سهفهركهي هيچ خير و سهعادهت نيه.
 نهوه برايم بهگي ليتاني كوتي:
 هيچ نيه نهو قسهيه بهزوريان دانا
 عيل له دهرييه، جهنگهي پيره كوستانه
 كهسيك خهفته بي، شوباي كوستانه بڙ وي دهرمانه
 نهحمهځ خاني سوورچي و زوراري قسيكي بي جي دهكا دهلي: خهزال پهشيمانه
 بابي بهردهسته، بڙ خوي هيچ نهزانه
 كي دهتواني دهست دريژ كا بڙ دهسكي گولانه؟
 له نهحمهځ خان واتر بڙ خهلكي سندانه، نازاري سهرهتانه
 كهسيكي شتيكي پي قوت نهدرئ، بلين: نهوه لهسهر زاري دانا
 ژههري مار جهركي دهپري، دهيكاتهوه بي روح و بي گيانه.

ئەحمەد خان نازانى قسە بکا، قسەى پادەبرى
 كى دەتوانى ھاجەرى دەركى خەزىنەى تۆ وەرگرى
 دەبى قەبر بۆ خۆى ھەلکەنى، دەستبەجى دەمرى.
 ئەو دەيسانىش ھەر برايمى لىتانى دەلى:
 خەزالە شۆرى چاوبەنگىيە
 ئەمنت دەمرمەو دەبر كۆلمىكى سوور و سىپىيە
 ئارامى دلان، خۆرى بەھەشتى باقىيە
 بۆ دەگەل ئەحمەد خان ئەورۆكە ھىچ سەروروت خوش نىيە؟
 بىستومە لە غەيرى و لە بىگانە و لە ردىن سىپى عىلى مەلا نەبىيە
 دەلىن: كابرايەكت راگرتوۋە بەمباشىرى و دەسلالت داۋمەتوۋە دەستىيە
 ھىچ كەس لەسەر عىلى مەلا داۋد و مەلا نەبى ھەقى نىيە
 ھەتا سلا مەت بى نىوچاۋانى ئەحمەد خانى سوورچى و زورارىيە
 ھىچ كەس ناتوانى لەو عىلە زولم بكا و بكا تەو ملھورىيە
 مېباشىر و دەسلالتدار بۆ تۆ زەرور نىيە
 كەسىكى بىتە كن تۆ بە نۆكەرىيە
 سەرى لە بەردى داۋە، ۋەبزانى رۈحى پى نىيە.
 ئەو لاس ۋەجواب ھات و كوتى:
 ھەك رەبى لە يەخەى كراسى خۇمدا نەمىنم
 ھەچ كەسىك قسەى كال بەمن بلى دەپىش ھەموو شتىكدا خوينى دەپرىنم
 بەخەنجەرى دەسك نىرۋىي جەرگى دەردينم
 كارى كەمىش گەرە دەكەمەو و كار لە كار دەترازىنم
 ئامانەت و ئارامى دلى لى دەستىنم
 يان ئەمن سەرى خۇم دەدۆرىنم
 يان عىلى سوورچى و زورارى و لاتانان دەسووتىنم
 يان سۆسەنى داىكم بۆ سەر شىنگاي قەبرى خۇم دىنم

جا با دایکم بۆم بگری، بلی: فرمیسک هه‌لده‌وه‌رینم

خۆم ده‌کوژم، با له پاش لاس نه‌میتنم.

که‌سیکی پیاو بی، ده‌بی پکیف بدا له مابه‌ینی هه‌سله به‌حریه

له که‌له‌که‌ی بدا قه‌ره‌بینایه‌کی وه‌ستا داودییه

شیرتکی کالان زێرینی کارخانه‌ی رۆمییه

دوازده تیری قه‌تل کرده‌ی په‌ر دالییه

جیگای کێشه و نیزاحی پیاوان چۆلییه، ئێره ئاوه‌دانییه

هاتووم به‌عینوانی دیانه‌تی و میوانییه

شهرت ئه‌وه‌یه پیاو کره‌ی نه‌یه له دالییه

نه‌پارێته‌وه بۆ که‌وچکێک خوێنییه

خه‌زال با شهرمیش بکا، خێر پێت قایل نییه

ئه‌من به‌ندی دلی خۆم ده‌به‌ستم به‌شلیری خاوی ده‌ستی خه‌زال و خه‌زاله شۆری
مه‌لا نه‌بییه.

ته‌مایان بوو مه‌جلیس بشله‌قین، بێته برهم برهمی خه‌نجه‌ران و سه‌حرای
مه‌حشر.

خه‌زال کوتی:

قسێکی زۆر ناخۆش له‌و مه‌جلیسه‌دا پاربردوه

زۆر عه‌یبه‌ بۆنگۆ، هه‌لبه‌ت ته‌ماحو له ماله‌ مه‌لا داود و مه‌لا نه‌بی کردوه

سبه‌ینی ده‌بیته شۆره‌ت، ده‌لێن: ئه‌حمه‌د خانی سوورچی و زوراری ماله‌ مه‌لا نه‌بی

تالان کردوه

قسه‌ی ناخۆش تاله‌، له پێش دلی هه‌یج که‌س شیرن نه‌بووه

ئه‌و مه‌جلیسه‌ بۆ دانێشتن نابێ، مه‌جلیسه‌که‌مان تێک چوو.

ئه‌گه‌ر به‌رامبه‌ری یه‌کتری بخوین باز و ته‌رانه

بکه‌ونه شه‌ر و جه‌نگ و لێکدانه

وێران ده‌بی ئه‌و ده‌ور و مه‌کانه

مهجليس تیکدان خهتای برابم بهگی لیتانه
 تهحتیلی کهن چونکه ئه و مهجليسه تیدایه شوهر و شهیتانه
 هه مووی سهردار عیلن، هه مووی نه پره شیر پوژی مهیدانه
 نه بادا که لاک بکهوئ له گۆر و له گۆرخانه
 ئه من، ئه حمهد خان به منی داوه نئو دهگه ل نیشانه
 گهردن لغیکی جهواهیرات بهند و دهگه ل که مبه ریکی سی گۆی یاقووتی
 عه بدولحه سه ن و له علی روممانه

هه روه بزانی ئه من ئی ویم، نیچیری بازان ناکه ویتته دهست بیگانه
 وهختی ئه وه نییه عیلان عیلباشان، له تهواوی دونیا دهکه وینه سهر قسه و
 بوختانه.

ئه وه ئه حمهد خانی سوورچی و زوراری کوتی: کهوشان بێن، ولاغان بێن، ههتا
 برۆین.

جا کوتی:

به وهی کهم ئه گهر ئاگا و موبینه

دلی من که لیک له هیش و له ژان و له تینه

نابرژیته وه قهت ئه و برینه

سهت له عهت له خۆت و سهت له عهت له مه لا نه بی ردین شینه

ئه وه بازی ئاسکه، دلخۆشی دانه وهی به درۆ چی تیدا بهسته نینه

پاش سی پوژی دیکه، ئه گهر دلت فروشبی، به دوو چاوی رهش دهکه ی گریان و به

په نجه ی شمشال دهکه ویه خۆپچرینه

کابرایه کی دتوانه ی شیتی، هیچ مه زلی ئه سه حی نینه

ئه وه ئه سه ریاتی ویه له دلی تۆی هاویشته وه گهرمه برینه.

سهت له عهت له خۆت و سهت له ئاکارت

چۆن نه ماوی له سه ر قه ول و قه رارت؟

خودا به ختی تیکدای و لیت تیکچوو کاروبارت.

مه‌گه له دنيايه‌دا چارده سه‌عات له‌سه‌ر يه‌ك نه‌مى‌نم

به‌جورى‌ك عىلى مه‌لا نه‌بى و مه‌لا داود بشى‌وى‌نم

ريشه‌ى بنه‌ماله‌ى هزار ساله‌ ده‌رى‌نم

به‌رمى بى‌ روى‌مى، دپوى مه‌رگ بۆ تايفه و نه‌زادى داچى‌نم.

ئه‌من هيچ نيمه‌ خودا‌حافى‌زىيه

خودا‌حافى‌زى من خوى‌ن پرژتن و دوژمنايه‌تىيه

قه‌سته‌م به‌وه‌ى كه‌م بى‌ مه‌كانه و ئه‌زه‌لىيه

به‌كه‌س لاناچى قه‌له‌مى هه‌ق ده‌ستى ئىلاهييه

گلىتيت لى‌ ناكه‌م ئه‌وه‌ش موقه‌ده‌رى عاسمانىيه

جا به‌دلى پر ئه‌سرين ده‌بى دانىشى له‌سه‌ر مه‌يت و كه‌لاكى لاسه‌ شوپى باله‌كويه.

جا لاس ده‌لى:

ئاغاي چه‌له‌نگ قسان مه‌دوپرئنه

به‌ شه‌مال بلى: چه‌پكى گولم له‌ ده‌ستى مه‌رپئنه

ئه‌گه‌ر كه‌سىكى پياو بى، بلىن: مه‌رده و له‌ مه‌يدانىدا خوى‌ن پرژئنه

ده‌بى له‌ بىرى نه‌چى ئه‌تكى به‌ژنىكه‌ بارىك و دوو چاوى شه‌هئنه

ئه‌لعان ئه‌گه‌ر ئه‌تۆ پياوى به‌خه‌زال بلى: چوپرىكم ئاو بۆ بئنه

ئازاى لى‌ى بپارپوه، بلى: ژه‌هرى تى مه‌كه و دلم مه‌پسىنه

شمقارىان قه‌ت نه‌داوه به‌قه‌ل، شمقارى خواردنى شه‌هئنه.

خۆ دنيا پىك نايه به‌ده‌ولت و به‌مال و سوار، له‌ پشته‌وه ده‌بنه‌وه سواره

زه‌ينى خه‌زال ده، له‌ خۆى داوه گواره و كرمه‌ك و قه‌تاره

ئه‌ملاك به‌كار نايه، وه‌بزانه سووالكه‌رى ئه‌گه‌ر ده‌گه‌رپى كووچه به‌كووچه و شار به‌

شاره

له‌ كىست چوو ئه‌برۆى كه‌مه‌ن كيش و دوو چاوى به‌خوماره

تا ئه‌ورۆكه قسه‌ت ده‌رۆى، ئازاى له‌وه‌ى به‌ولاوه بلى: خه‌زال به‌من ياره.

ئه‌حمه‌د خان گه‌راوه، خه‌رىكى ئه‌وه بوو كيشه‌ بكا، كه‌بخودا و رڊىن سپى كه‌وتنه

نیوانی، نه یانه یشت به شه پ بیتن. نه حمده خان به یزی نه وه پوی. نه گهر چوه، ده گهل برایم به گی لیتانی ته گیری کرد، هرکیان کوتیان: به سهریان داده دین، ماله مه لا نه بی تالان ده کهین و خه زالی به یخسیری دینن. جا نه وه هیز و له شکر و ته دارمکی خو یان ساز کرد.

له ولایه شه وه، له سمایل عوزه یریان هوت سهد کهس چونه کن مه لا نه بی، کوتیان: ناغا! نه تو سهر داری ئیمه ی. کابرایه کهس نازانی له کوپرا هاتوه، له سهر وی نیوانی مه نه وه ده گهل نه حمده خانی سوورچی و زوراری تیک چوو. به خودای کوپری خالیشمان ده کوژی و مالیشمان به تالان ده با. دل گوشته، پیاو نه گهر قسیکیان له کن کرد، دلی ده گوپی.

مه لا نه بی خه زالی بانگ کرد، لاسیشی بانگ کرد، کوتی: عه یزیم! خو نه تو گورگ نه بووی بی ده کوژی ئیمه وه! نه تو به به ویای خه زالی، خه زال بو که سیک ده بی وه که نه حمده خان ساحیب نیوونیشان بی. ئیستاش کاریکی وا مه که به ئاوروی دهستی تو له سوونگی تو دا عیلکی هزار و پینج سهد ساله ببه تللی. نه تو ده بی بروی. مه جبورم نه من خوم باویمه ماله نه حمده خانی، تا میلله ته کهم بی چه که و هه را و شه روشور دانیشن.

لاس کوتی: نه من هاتم نه تو له ژیر دهستی خه لکی دهره ینم. دلت تو قی! نه حمده خان ده توانی چ ده گهل تو بکا؟

مه لا نه بی به دزی لاس خه زالی دی، کوتی: قدیمیان کوتوویانه له عننه له وه که سه ی نه گهر سوپی خو ی له به ردهستی عافره ت و ژن ده نی! نه من ده سه لات و سه نته نه ت و ته وای هاچهری دلی خوم دا به تو، نه تو هیچ عه یبت نه کرد نه دیو و نه ناسیو کابرایه که ت دیوه ته وه هزی لی ده که ی؟ نه من سبه ینی چ جوابی نه حمده خانی بده مه وه؟

سوورچی و زوراری و لیتان و گیلانگیسی، بیجگه له نو کهر، هه زار و نو سهد سواریان هه مووی ناغا و سهر دار عیل هه یه. هه م ئابرووم ده چی نه تو یخسیر ده کهن، هه م ته وای نه و عیله تالان ده کوژی و بی کیفایه تمان ده کهن. هه چی زووتره نه و کابرای باله کی جواب که، با بروا. نه منیش خوم ده ماله نه حمده خانی داویم

ئەگەر دۆستايەتى نوئى بکەينەو، خەزال بەدل پىنى ناخۆش بوو، بەزار کوتى: بەلى.
لاسىش خەيالى بوو پروا. کوتى: خراپم کرد ئەو چل سوارەم لە دەستى خۆم
کردهو، ئەو لە پىنج سەعاتى شەوئى خەزال چوو کە لاسى، بانگى کرد:

سوارەكەى سوار دەبى لە ئەسپىكى شىرخەزالىيە
دەلىي رۆستەمى مازندەرانى، دەچى بۆ شەرى دىوى سپىيە
دەلىي سولتان سەيد وەقازى كەوتووئە تىرەندازىيە
مەگەر رۆژىكى لە رۆژان دىبىتم ئەگەر سوار دەبوو بۆ خەزايە ئىمامى عەلىيە
ئەو غىرەت و تانوتەى لە نىوچاوانى تۆ دايە، لەوان زياتر، دەنىوچاوانى كەسى
دىكەدا نىيە.

ئەو ترساي لە قىرمەى خەنجەرى ئەحمەد خانى سوورچى و زورارى و خان قۆچى
خانى گىلانگىسىيە؟

خاترجەم بە! كە بچىو نىو عىلى بالەك و بالەكىيە
بەقسە پىيان قەرزدارى، دىنە سەرت بۆ قەرزىيە
سەر بى ئەجەل ناچىتەو بن بارستى گلىيە
ئەمەن لە تۆ زياتر ژيانم نىيە

خۆت لەسەر راستەى ركىفى رابگرە، چاو لە ئەبرۆى مەن بکە و دەست بکە بە
تىرەندازىيە

وہبزانە سامى نەرىمانى لە گولستانى ئىرەمى ھاتووئەو، دەچى سەر ئەفراسياب
بە دوژمنايەتییە

قەرە زولفت بۆ دەكەم بەكەمەند بۆ رۆژەى ئەگەر شەپە و كەس ئاگای لە كەس
نىيە

ئەمەن دەپارتمەو لەبەر ئەو كەسەى ئەگەر ئەزەلىيە و ئەبەدىيە
تاو لە خوانى زىنت نەدا، كەس دارت نەكشیتە سەربارىيە
تازەكانە مىراتە سنگ و بەرۆكى مەن، بۆ تۆ ديانەتە و ديارىيە

ھەموو كەس ئەگەر سەرزەنىشتەم دەكا، دەلىن: بى عاقل بوو خەزال و خەزالە
شۆرى مەلا نەبىيە

نازانن تیری دەستی تۆ بەکەس دەرنایە و بەکەس عیلاجی نییە
دەپۆ بەوەت دەسپێرم ئەگەر دنیاى دانا سەبارەت بەنەبییە
خوسارت لەبەر بلیتسەى گەرۆه‌شینی لە سمیلتی نەکه‌وئى، باسکت لەنگ نەبى لە
پۆژى دوژمنایەتییه.

کۆرە نەکه‌ی لەوه‌یدا، دەستی منت بپیته‌وه بەدامانە
نەکه‌ی بەقسەى مە لا نەبى، ئەگەر بەمن بابە و باوانە
بى غیرەتە، هیچ غیرەتى نەماوه لە نیتچاوانە
نەکه‌ی بکه‌وینە ئەو پۆژى دل‌هێشان و دەست لیک بەردانە.
ئارامى دل‌م هەتاوه‌کو ئەو سەعاتە لە لامە
بەبى تۆ، شەرت بى حەلالى دنیا لە من حەرامە
ئەمن دەبى دەگەڵ تۆ ببینم کاو و کامە.

نەکه‌ی بەیەخسیر بەدى دوازده هەزار مال سمایل عوزەیرییه
ئەمن دابنیشم بەپوورەشى و بەپووزەردییه
خاترجەم بە ئەمن یەخسیر دەکەن، دەمبەن بەیەخسیرییه
جا تۆ بمرى باشتەرە، ئەو ژیانەت بۆ چییە؟

لەبەر تۆ نەبایە، ئەمن نەمەدەکرد جوابى ئەحمەد خانى سوورچییه
ئەدى بۆ دەلێن: گۆلى دێلەبەبا باکى لە کەس نییە.

سبەحینی ئەبرۆت بۆ دەکەم بەکەمەند و سنگمت بۆ دەکەم بەسپەرى قەرەبینایە
مەترسە، بەو زووانە لەشکرى ئەحمەد خانى سوورچى و زورارى نایە
هەچ کەسێک چاوى لە گۆشەى چاوى من بى، وەبزانە نوشتوى خدر و ئەلیاسى
لە گەردنى دایە.

هەزار جارت ئەمن بمرمەوه لەبەر دوو گۆشەى چاوه
خۆت نەکه‌ی بى غیرەت و بەدناوه

دەلێن: لە ئەحمەد خانى سوورچى و زورارى ترساوه
بەبى عومرى هەق دەستى ئیلاهى، هیچ کەس پوحتى نابیتەوه تەواوه.

زەينى خۆت دە زنجيرەى زولفان، لەسەر خالى شين ھاتوچۆيانە
تەواوى عىلى سوورچى و زورارى دەگەل تۆيانە
ئەلەان فکرى شەرى و ھەللا و گۆگۆيانە.
ئەو ھەلاسى پىتى دەلى:

کىژى! خەزالە شۆرى لە جىتى رىگای غەريىم، ئەمەن ناسىاویم بەکەس نىيە
ئەمەن ميوانم لە بەژنىکە باريک و دوو چاوى بەنگىيە
تيرى تۆيە لە جەرگم کردوويە کارىيە
لەسەر ئىلتىفاتى تۆ مەحتەلم، ئەگەر لە سنگى تۆ بلەند بى بۆنى ھەللا و بەيبوون و
بلاو بى بۆنى عەترىيە

ئەحمەد خانى سوورچى و زورارى لە کەن مەن پىاو نىيە.
چاويکتەم بۆ بکە بەئەستىرەى گەلاويز و ئىکەم بۆ بکە بەمانگ و مەختى ئەگەر
دەگرى پەنايە

خەلک چاوەرپەن، دەلەين: ئەوشۆکە بۆ مانگ ھەلنايە؟
شەيتان غەپرەيى کرد، ھەول و قەووت بەدەست خودايە
مەترسە، لاسە شۆرى بالەکان لەبەر دوازە ھەزار سوار ھەلنايە
زولفى تۆ کەمەندە، چەکەم لە گەردنم دايە
حەفسىم، گىراوم، دەستبەسەرم، چارەم نايە
شەرت بى کارىک بکەم بىگىرنەو ھە تەواوى دونيايە
مەردن ميوانى ھەموو کەسە، کەس لەبەر مەردنى ھەلنايە
يا فەتەح و نوسرەتم وەگىر دەکەوئى يان رۆحم دەبەمەو ھە بادی فەنايە
يان رۆژنىک دەمبىنى بەفەتەح و نوسرەت يان لەسەر قەبرم دەکەيەو ھە شين و گريان و
واو ھىلايە.

خەزالە شۆرى دەلى:
قەسەى وا مەکە، کەو ئەگەر عاشق دەبى بە کەوئى
ھەوسالان ئەمەن مەرگم وەپىش مەرگت کەوئى

چېكهم ئەمن بهخۆم نىيە، دلم تۆى دەوى
 دلم برينداره، شهوى له تاوى تۆ ناسرهوى.
 له نيتوان مه دا ئەحمەد خان سەرەتانه
 سەرى منت هەزار جار بېتەوه بهقوربانە
 ئەگەر بېتو لەو كارە فەتح و نوسرەتت وەگير كهوى و بكهويه بهر دلانه
 قەرە زولفت بۆ دەكه مه وه بهقەرە سۆرانە
 سنگت بۆ دەكه مه وه بهشانەى هەنگوين، ئەگەر نهخۆش بى، لوقمان بهتۆ بلى:
 شيرنى بۆ تۆ دەرمانە
 ئەو جووتە مەمكەت بۆ دەكه م بهفينجان و بهئىستىكانە
 قولكهى گەردنيت بۆ دەكه م بهمەيخانە
 فەرموو ئەگەر برادەرت هەيه، بلى: پۆژى ئەويه لىم بىن بهميوانە
 زەردەخەنە و عەترى لىومت بۆ دەكه م بهكۆمەگ و پشتيوانە
 لە بۆ پۆژى شەپ و بلىسەى گەروەشين، بۆ تۆ بېتەوه پشتيوانە
 خالى گەردنم بۆنيان لى پەيدا بى، وەك سەبينان ئەگەر بۆن دەدا پەشەريحانە
 گوارە و كرمەكانت سەبرىك بۆ ببزىوم، بكهونه حەرەكەت و جۆلانە
 هينديك بلىن: سەحراى مەحشەرە، هينديك بلىن: ئاخري زەمانە، هينديك بلىن:
 خىر! شەپە بەرانە
 هينديكىش بلىن: خىر، ئەو پۆژەيه، دنيا بۆيه وا بەتەمه، مەنسورى هەللاجە
 كهوتۆتە كىو پەپرە دانە
 ئەمن هەنيەت بۆ دەكه م بهمىهمانخانە
 سەبەينى تاو هەلنەيه و، پاش بانگى ئىوارى، لىي بكه قەدەم لىدان و سەيرانە
 باسكت ئاويزانى گەردنى بكه م، بلىن: ئەوه ئاشقە و ماشقەى مارن وا بوونهوه
 ئاملانە

گراويه بابم، ئارامى دلم، بهبى تۆ پەبى سەرم بەرمەوه گۆر و گۆرخانە
 هاشا لە جەننەتى پۆژى باقى، نهوهكو پىم بلىن: لاس بەدەستى ئەحمەد خانى

سوورچی و زوراری هاتۆته رۆژی مردن و دهست لێک بهردانه
پیاو که بێ دهسهلات بوو چی پێ ناکرێ، پیشه‌ی هه‌ر واوه‌یلا و داد و پارانه له
ده‌رگای حه‌ییی دانا

واهیمه نه‌تگرێ، ده‌مانچه‌ی دانسقه، قه‌ره‌بينا، بیان هاوێژه‌وه سه‌ر ملانه
ئه‌و کاره خاترجه‌م ده‌بێ، دانه‌نیشم به سه‌رگه‌ردانی و به بابان خشتوری و به
بابان وێرانه

ته‌مه‌نا ده‌که‌م له‌و خودایه‌ی، ئه‌گه‌ر بێ گیان بووین ئه‌من و تۆ، خستووینییه سه‌ر
رووح و گیانه

هه‌لکشاو بی، په‌ر به‌سه‌ر بی، له نێو عێلی سوورچی و زوراری و گیلانگێسیانه
حه‌زیه‌تی جوهرائیلی عومره‌ر، چونکه هه‌میشه مه‌عموره به‌عومری سوپحانه
ئاگادارت ئه‌و بێ، بۆ خاتری ئه‌و خودایه‌ی ئه‌گه‌ر به‌کفله‌کونێک ئه‌و دنیایه‌ی
سه‌رانسه‌ر دانا

خودای نه‌که‌رده ئه‌تۆ شتیکت لێ بێ، به‌هیلاک ده‌چم، ده‌بێ ژه‌هری مار بکه‌مه‌وه
نۆشی گیانه

له پشته‌ی ولاغت بکه زینیکی مورپه‌سه‌سه‌عی پێش به‌گۆی مه‌رجانه
ته‌نگه‌ی توند بکێشه، روو بکه‌وه له ده‌رگای سوپحانه

عه‌شیره‌تی زۆر به‌کارت دوژمنن، سی‌لاون، بێ ئامانن، هه‌مووی ده‌لێی شی‌ری
که‌مه‌لانه

موقه‌ده‌ده‌ری هه‌ق ده‌سته‌ی ئیلاهی په‌د نابێته‌وه به‌که‌س، په‌د نابێ و نابێته‌وه
په‌نه‌انه.

نه‌لێی بێ که‌سم و که‌سم له پشته نییه

برۆت بۆ ده‌که‌م به‌ تیر، پتی بکه‌وه تیره‌ندازییه

قه‌ره زولفت بۆ ده‌که‌م به‌ که‌مه‌ند، له نێو زنجیری زولفاندا سوارانم بۆ بکه‌وه
به‌ندییه

ئه‌وه مژانگی چاوتم بۆ ده‌که‌مه‌وه به‌ ریمبی ده‌مه‌رشی هه‌ژده قه‌فیه

وہستا دروستی نہ کردووه، کاری خولایه، ږمبی وا له شانی کھسدا نییہ
 وهبزانه له دوات دهرؤن دوازده هزار سوازی سمیل سپی عهسله کامه رییه
 عهتری ورده خالت ږهگل دمخه م، له کنت بی لهبری خوراک و ئابدارییه
 نه تو دلئی بی ترسم و ترسم له کھس نییہ
 مه گهر موقه ددهری خولای بمکاته وه حه فسی و بهندییه
 فرممو له کولمیکه ناسک دوو ماچ وهر بگره، له بری نانه شه کرینه و لوقمه قازییه
 هه تا حوت ږوژ برسی نابی، تیشووی خوت پیییه، نه وه له ئابدارخانه ی کھسدا
 نییہ

لیموی کالم بژا کینه، ته مهن کورتیش بی، بو ته مهن دریزیه
 نه گهر بکویه شه ری، زولفت بو دهکه مه وه سی بهنگییه
 نه لئی بی یارمه تیم، بی که سم و یارمه تیم نییہ
 گهر خه زالت له پشت بی، وهبزانه دهگه لته عهسکه ری عه بدولحه مید و ته وای
 له شکری پیره ږومییه
 گهر دنت بو دهکه م به بهیداغ، بو تو پشتیوانه، گهر شکست بی، وهره بن گهر دنت،
 هیچ

که س ږاگه ییشتنی به وئ نییہ
 نه گهر بیتو نه من ورده خالت بو وهدرخه م و سبهینان ږووم به له نجه و به کوتریه
 مه ست ده بی، هیچ ناگات له خوت نییہ
 وا دهرانی تیره ندازیت له پشته وه دهکن چل سواره ی غه بیییه
 له سهرت دهکاته وه ئیشه لالا ئه لیا س له به حرئ و خدر له چول و به ږییه
 به ئاوا تم بوژ دهسته و دوعا بی نوحی نه بیییه
 له پاش تو به جئ نه مینی خه زال و خه زاله شو ری مه لا نه بی و خانزاد و خانزاده
 خانی هه ریرییه
 هه زار جار سهری منت بیته وه به قوربانی سهرییه
 هه تا نه جهل نه یه، سهر میوانی گلئ نییہ

دهست و دلّت بگری، له خۆت خه لال که سنگیکی سبیه

سنگ و بهرۆکی من تهخته، ئه و تهخته له بن هیچ پادشایهک نییه

ناخ! ئه وهنده نه مردووم پیکه وه دانیشتباینايه به بی سۆز و به ئازادییه

جا ئه من ورده ورده بۆ تۆم گێرا باوه قسه ی غه ربیی و غوره تیه

ته ماشای گهر دنیکی به خال که، هیندیک ده لێن: سیه، هیندیک ده لێن: ماهیه

کوره! ئه تۆ نه گهر خه زالت دۆست بی خه مت چییه؟

به لام کهس له موقه ددهری خولای نازانی قهزا و قه دهر غه بییه

برۆ بی ئه ندیش به، خه یال ماوێژه به ردلییه

حهول و قهوت به خولایه، له خودای واوه، کارسازی دیکه ت نییه.

ئه و جار ئه وه لاس ده لێ:

ئه من مه ستم ئیغیار نیم، که مم بۆ هه لێنه ئه و دوو چاوه شه هێنه

به سم عه تری ورده خالت به سه ردا بپرژینه

به سم بۆ ئه مبه ر ئه و به ر بکه ئه و ئه برۆی په ری پیره شه هێنه

که مم بۆ په نجه ی شمشال ده ست بۆ سنگی بینه

به س ئه سرین و ورده فرمی سک له چاوان هه لوه رینه

به من ناوه ستی دوزمن، ئه تۆ له ده ستت کردووم ده ستبینه

ئه من به تۆ ده ست به سترا و ده بم، خۆت عیجز نه که ی، خۆت مه شه مزینه.

سبه یینی رۆژی دلّه پشان ده بیینی، ئه و وهختی وهختی نیازه

که جوکلی هه مه وه ند سوار ده بن، ده لێن راوه به رازه

ئه گهر تۆ نسحه تم ده که ی به و ناز و نیمنازه

مه ستم، به خۆم نییه، په گی به ده نم پاکی له به ر یه ک ترازا

جا ئه و حه لی ده بیینی، ده لێتی: له شکری دوزمن کووتره و لاسی باله کان بازه

به س له سنگ و بهرۆکت، بلند که و له تۆق و ته له سمان، ده نگه ده نگ و ناله نال و

ئاوازه

هیندیک کهس ده لێن: قه تاره، هیندیک ده لێن: قورینگه، ئیدی کهس نازانی خه زاله

وا بهنازه

ئەگە هاتوو جەنگ قەوما، نەیکەى بەتیرەنداز ئەو دوو چاوه شەهینە

ئاگام لە خۆم دەبرێ، قەلەمى دەست و پێم مەشکینە

بڵێن: لاس مەست بوو، ئیغیار نەبوو، دوژمن جەرگی دەرھینا

عەتر لە سنگ و بەرۆکت بەس بپرژێنە.

سبەینى ئەگەر سوار دەبن بۆ گۆشەى مەیدانى کۆرە کۆرە و یەكە یەكە

ئەتۆ خۆت نەدیو کە، گەردنت دەلێى فەلەكە

ناز و نیمنازت هیند لە بەردلāنە، دەلێى شەكە

تا بزانی چۆن رادەبرێ و خودا چ دەكا.

یا پەمى خودا قەت رۆژێكى وا نەكا ئەتۆ بڵێ: لێم قەوماوه

دايك و مāl و كەس و قەوم و كار چاوه پێم، دەلێن: داخولā كەنگى لاس

دەگەر پێتەوه دواوه

دوعام بۆ بكە و ئەو خەبەرەیان بۆ نەچێ، بڵێن: لاس سەرى لە بن بارستى گلى

ماوه

ئیدی نازان بولبول ئاشقە، مانگی گولāنە، بولبول چۆتەوه شەو پراوه

ئەلەعان ئەو سەعاتە، عىلى حەرىرى لە چىايە مەغلۆبىيان و كۆسەرەتى شālە بەگيان

چادر و خێوەت و خەيمەى هەلداوه

شل و مل و سایە گەردن كۆلمەيان دەلێى شووشەى گولāوه

شەوێ دەنگى بازە، شەهینە، قاسپەى كەوه، مراوى و سۆنە دەكەنەوه قاوه قاوه

خانزادە خانى حەرىرى دايمە لەسەر خەيالە، دەلێ: لاس چوو بۆ پراوى،

بۆ نەگەرāوه؟ ئامۆزاكەى پشتيوانم چى لى قەوماوه؟

سنگت دەلێى بەفرى كۆيستانىيە، تازەى بەفر لەسەر لاچوووه و گول شكووفەى داوه

بولبول لەبەرى دەخوینى، هيچ ئاقلى لە كەللەيدا نەماوه

سنگت دەلێى شانەى هەنگوينە، پەواقى دەنيودا ماوه

چاوت دەلێى جەللāبە و خوین لە پەنجەى پرژاوه

ئەبرۆت دەلتى كەمەندە جوكلى ھەمەوھەندە لە شانى خويان داوھ

پوژى شەيئە نەيەى بۆ كن مەيدانى، شەركەريان زۆرە، نەبادا بترپەين، بلىن:
خەزال لە دەستى لاس ئىخسىر كراوھ

ئەو دەم دەمرم لە داخان، جا خەبەر دەچى بۆ دای و بابانم، دەلتىن: لاس نەماوھ.
كى بى لە ئەحمەد خان و كى بى لە ئەحمەد خانى سوورچى و زورارىيە
لە شانى راستەى برايم خانى لىتانه و لە ئى چەپەى خان قوچى خانى
گىلانگىسيە، لە پىشى عەبدول قادر خانى بەبەيە

دووسەت كەسى لە پىش راوھەستان، ھىچى مووى نەھا تووھ لەسەر لىوييە
ھەمووى دەستى لەسەر خەنجەرى دەمرەشى دەسك نىرۆييە
ھەمووى بنى كەوشى تىغە پىشتى ھەژدەپاھە، تازە ھا تووھ لە دەباغكارىيە
ھەمووى گيانفەيداھە، ھىچى ترسى لە مردن نىيە

گرمە گرمە، عاشىرەتكى قورسە، نىوھى كەخودا و زانا و پەين سەپيە
لەبەر نىوچاوان گرژى ئەحمەد خان ھىچ كەس زمانى دە زارىدا نىيە
دەيگوت: پاكو ئەسپو ساز كەن، سواری پىرە حدودان مەبن، تەمەنى و لاغو زياتر
نەبى لە سى سالىيە

لە پىشى زىنو بدەن، دەباغكار بى، نىوچاوانى شىريە
پىشى رانو پكىفو ئاتەگى زىنتان بلىن: پىستى پلنگى كىويە
يەك بەيەك لە پەمبو پىروانم، دەرەش بى، سى سووچ بى، لەوى عەسلە نەگىن
كارىيە

ئەگەر ھىندىك كەس بلىن: ھىچ وەستايەك ئەوھى پى دروست ناكرى، ھىندىكىش
بلىن: خىر، ئەوھ نەوزەريە

چون بەزەھرى مار ئاودراوھ، تەك تەك لىيە بىتەكى زەھرى ماريە
ئەگە وابى لە رىزەى پىاوان نىم، دەبى لەسەر شانى خۆم دانىم بەندۆكە و خىلى
ژنىيە كابرايەكى بى كەسى نىوونىشانى نىيە
قەت بووھ لە عىلى سوورچى و گىلانگىسى بكاتوھ كەلەگايى و كەلەزەريە

ئەمن خەزائىم نىشانە كوردبوو، هېچ فەرقى نىيە دەگەل ماره كەردن و ماره يىيە
ئەلەان دەلى: هەقت بە خەزائى و خەزائە شۆرى مەلا نەببىانە وە نىيە

شەوى دىوانەم، رۆژى هېچ ئاگام لە خۆم نىيە

دوژمن كەم مەگرن، پياوى وا بەكار لە دنيايەدا نىيە

شەرت بى بەخوینى وى نىوچاوانى و لاغ بكەمە وە كەسك و سوور و لاجىوهر دىيە

مەلا نەبى لە كلكى و لاغان بخەم، رەينى بكەوتە سەر عەرزىيە

خەزائى بىنەم بە دەستى زۆر بە يەخسىرىيە

جا پاشان بچمە سەر عىلى بالەك و بالەكەتتییە

بزانم ئەو كەبىرە شىتە يا بەنگىيە؟ وا هاتوتە عىلى مەلا داود و مەلا نەببىيە.

دەبۆن و رامەمىن

سەرە تىر و سەرە بەيكان و شىرى كالان زىرىن بىن.

خەزەندەدار دەركى خەزەنە ئاوالە كا، بىتە دەر عەبوتۆپ و مەجىدى و زىرى سىبىيە

ئەگەر لە دنيايەدا پشتىوانە و ئەوەش بۆ خەرجىيە

دەجا با بچىتە پىش خەزەنەخانە قەتارە

قەبزی خەزەنەم بدەو، نەيكەى بە حىساب و بە ژمارە

وەدەر خە: ئەشرەفى و ئالتوون و ئەوى سكه لە بىست و چوارە

بەرگىرەوھى كەس مەكە، بدە بەفەقىر و دەست تەنگ و ھەزارە

زىر و زىو لە كن من بەخەشە و بە جەوال و بە خەروارە

سوار گەردنى و لاغيان ھەمووى دەلىنى گەردنى مارە

بىست و دوو ئالای ھەژدىھا سورەت، با دەى شەكىنى، دەبى بە ھاوار ھاوارە

دەلىنى ئەوى رۆژىيە: جەنگى رۆستەم و ئەفراسىياب، ئەگەر رۆستەم لە پشتى

رەخش دەبۆو سوارە

چۆن ئەمن وام لى ھاتووە، بلىن: ئەحمەد خان چارى بى چارە.

لیم بە يەخسىر بگرن بەژنىكە بارىك و شەدىكى كۆرە كۆر حوسىنى، ئەگەر

دەبىيەستى لارە

چاوی خه زال دهلئی ئهستیرهیه، ئهگهر جار جار دهکهوئته بن ههوری، جار جار
 دهلئین: ها ها! وهدهرکهوت، ئهوه دیاره
 جا ئهوه ئهحمده خان لهشکری ساز کرد. دوو سههده کهسی بهگزاده و باب نوکهر
 دهگهله.

شالی خانه و یاقوب خانه
 ئههمجهد و فهزمان فهزمانه
 خاترجهم به، خال جانانه
 ههمووی سازه وهک یهکانه
 ئهوه عیلى سوورچیانه
 خانم و خاتوون و نو جوانه
 پاک دهستیان کرد بهگریانه
 چ قهوماوه لهو زهمانه؟
 کئیه لهگهڵ ئهحمده خانه؟
 وا ساز بوو ئاخیری زهمانه؟
 دلپیشان و خوین پرزانه
 دهپسان بهندی لهرزانه
 ئارهق دیته نیو مهکانه
 پیاو دهکهن شیت و دپوانه
 بازنه دهشکان له دهستانه
 لهبهر خهم و له خوڤانه
 ده لاقیان کردووه پاوانه
 پاک مهتای به قیمهت گرانه
 لهشکر پوویی به فهزمانه
 خانم و خاتوون به جیمانه
 خالق ههر ئهتوی لهسهه

پەبى ھەر ئەتۆي لەسەر
 دنيات دانا سەرانسەر
 کيوت لى کردنە لەنگەر
 ھەچى ئىرادەى تۆبى، چ بکا بەندەى خۆل وەسەر؟
 بەيتىکم ھاتە سەرزار
 قەتم نەکوئوھ چ جار
 بۆو بگىرمەوھ ئەوجارە
 تۆ شىعەرم بۆ پەوان کەى، موقەددەرى جەبارە
 ئەو کارىکى ئەو دەيکا، ھىچ کەس پىي نابا چارە
 نە شىخ و نە مەلايان، نە پىر و نە ئىختيارە
 پىنج ھەزار سوارى جەنگى، لە پشتى رىکىف سوارە
 چەند کەس تىيدا ھىلاکن، چەند دەبن گرفتارە
 بارانى مەرگ دەبارى، ھەمووى ھات و ھاوارە.
 خالق ھەر ئەتۆي سوبحان
 پەبى ھەر ئەتۆي سوبحان
 بەيتىکم ھاتە سەرزار، ئەوجار بۆم بکەى پەوان
 ئەتۆ پروزەردم نەکەى، دانەمىنم لە قسان
 نەمکەيە سەرکۆنەى دوژمن و دۆست و پىر و جوان
 قىسمەتى خوداى وابوو: کورتە لاسى بالەکان
 بەعینوانى راوى ھات، قىسمەت وا بوو ئى پەحمان
 چەند کەس ئەجەلى ھاتبوو، چەند کەس لىي دەبى بى گيان
 بۆيە رىگای لى گۆرا، نەچۆوھ نىو بالەکان
 قىسمەتى ھات بۆ ئەوى، بۆ قەرقەش و شىر لىکدان
 قەل و دال تا خەنى بن، خويىن ببارى وەک باران
 دەيلەم دەيلەمى سواران، لەبەر پۆژى دلەپشان.

لاس بئ خه بهر بوو، له بهر مه سستی خه زال و هینده عاشق بوو، دتوانه بوو. به سهر
عټلیان دادا، هیچ به شهری خو لای ده سستی نه کړده وه. خه لک ده یگوت: سهرم دهرکه م،
مال پر سياره

که دل هپشان په یدا بوو له عټلی لئ نه قه و ماو
چا دریان پاکی ټیک دان، هه لبران ناوړی شمی خاو
مه و مالیان ټیکه ل کرد، بوو به کاره و قاوه قاو
توژ بهری عاسمانی گرت، هیچ کهس هه لئ نایه چاو
له بهر شټلینگی سواران، بوو به کټشه و به ند و باو
کوا سهر داری ئو عټله؟ هه تا لئ بستینم گیان
ئو به خه زالئ ده گوت: بوټان دهبمه پشتیوان
دوژمن پټتان ناو ه سستی، دوژمن من ده که م بئ گیان
له بهرگی پیاوان دایه، یان پوښی بهرگی ژنان؟
یان ومختی هه لانتیه، وهک ئه فراسیاب و پیران
ئوه جوانی مه رگی بوو، ده سستی برد بو زنجیران
ئوه بو پوژئ ناخري، پټی قایم دهکا ئیمان
بوو به باعيسى عاله م: له بو قه تل و خوین پژان
خه زال به یه خسیر دهبم، قه لات دانیم له که للان
عټلو وا لئ ټیک بدم، بگړین وهکو فه قیران
باب کوړی خوئ نه ناسئ، له بهر ترس و خوئی گیان.
دهنگ بلاو بوو. حهوت پوړ چادر تالان کران، هر جټگایه ی سهت سهت.
چ ومخت بوو؟ ومختی ئه گهر پوژ له نوټی نیوه پوټیه ودرده گهړئ
شل و مل و سایه گهر دن ئه گهر زولفیان له مابهینی چاو و برویان ده که نه وه شهړئ
که تاق و جووت را ده و ستن خال له کولمان وهکو گولی سیوهړئ
ئه گهر هه لاله، عه تری له مابهینی گولی ده گهړئ
بټری ده هاتنه وه له بانه مهړئ.

تهگيريان دهکرد به فکر و به فرمانه
 ئيمه مهرومالمان هه مووی چوو به تالانه
 سه به ب لاس و لاسه شوپی باله کانه،
 کى بى له کيزیک نه گهر نه ترسى له دای و بابانه؟
 راست و چه پى بکا له گوچکهى قهیتانه
 پى بهستى به ندی گوارانه
 دهنگ نه به له توق و له ته له سم و له له رزانه
 ویک نه که ون یاقووتی عه بدولحه سه ن و مهر جان و له علی پوممانه
 نه ترسى له و پوژهى نه گهر نه که ویته وه سهر پوژى دلپیشان و قسانه
 نه و چادرهت دیوه پیشی به داری عوده و نه نگوسته کی سهر به نه لماس و دوو
 په یکانه؟
 غه ملیوه پیشی خيوه تی، ده لپی باغی شه دداده و گول به خشانه
 له ده رکى خيوه تی خه به ریک به ری بۆ دیو و بۆ دیوه خانه
 هه رچه ند خراپه پیاو بی به باعيس و باعيسکاری دلانه
 خه به ریک به ری بۆ خه زال و خه زال شله شوپی مه لا نه بییانه
 تۆ بووی به باعيسى دوازده هه زار مال عیلى په مکى و سمایل عوزه ییریانه
 تالان بردنه، خوین پرژانه، له دنیا به له خه لکی تاله دانیشن و ژيانه
 نامه ردت که نه لمان و مختی ئیسراحت و ژوانه؟
 نه و کابرایه هاتوو که نه نازانى ده رویتشه، شوانه، گاوانه، گول چنه یان باغه وانه؟
 مه تله بی خه زال، ئيمه ش مالمان بچى به تالانه.
 نه وه کیژ جار جار ده هات به ویلغار و جار جار به پوین و جار جار به سه د نیمناز و
 به ناسه وری
 ده یگوت: خه زال نه برۆت به من بمینى به تیزه په ری سه قری
 نه وه ی عاشقى تویه، بۆ زیندوو و بۆ نامری؟
 له کو سهره تی شاله به گیان تا ده چته وه هه وار خدری

ئاۋرى دەستى ئەۋ كابرايە، دوژمن تالان و مالمان لى ۋەردەگىرى.
 ئەتۋ ھەر خەرىك بە عەترت لى بىتتە خوارى لە وردە خالان
 گژنىژى پەرەنگت بىتتە خوارى لە بازىنە و توق و تەلەسم و خىخالان
 ئىمەش مال و دەۋلەتمان با پاكى بەرن بەتالان.
 سبەينى دەبينى لە زەۋى نادا گزىنگى پىرە ھەتاۋە
 دوازە ھەزار كچى شل و مل و سايە گەردن ھەموۋى دەلىتى سومبولە و ئىستا
 شوباي

شەمالى لى نەداۋە
 دەلىتى شاگۈلى نىرگزە و ئىستا نەژاكاۋە
 ھەموۋى سىنگى دەلىتى بەفرى كۆيستانە و خوينى لى پىرژاۋە
 عالەم ھەموۋى شىۋاۋە، دەلىتى قافلەيە و جەردە لى داۋە
 ئەحمەد خانى سوورچى و زورارى دوازە ھەزار سوۋارى گىلانگىسى و سوورچى

ۋ

زورارى ھىناۋە
 مەرومالى ھەموۋى تىكەلى يەكتىرى كرد، گالە گالە، قارە قارە، كاۋە كاۋە
 ئەدى ئەتۋ ئەۋ كابرايەت لەبەرچى ھىناۋە؟
 ھەمىشە دوگمەي سىنگ و بەرۆكت بۆ ۋى ترازاۋە
 ئەلەانیش ئىمە مەرومالمان قەت بايە دىنارىك نەماۋە.
 پىر ھونەرىك، كارەكەرىك، عومبەرىك دەلى: كىژى دلت گەرد نەگىرى، تىرى
 ئەجەل كەس بۆ عەمرت ناۋى
 چاۋت دەلىتى ئەستىرەي زۆرە و موشتەريە، تازە دىنيتەۋە وردە خوناۋى
 پەبى تىرى مژانگى تۆۋە دلى كەس نەكەۋى، بەپروحم بە، تىر بۆ خەلكى ماۋى
 قەتلى ناھەق كەم بكة، كەمتر دلى خەلكى دە زىندان باۋى
 ئەگەر تۆ ھەلبەت خەبەر و باسى دىنايەت ناۋى
 بەۋ كەسە بلى ئەگەر لە سىنگ و بەرۆكت دەبينى كام و كاۋى

پانی پکیتی شکی، رهی له بهریه کی بترازی دهستی لغاوی
 سولتان سهد وهقاز تیره ندازی لی بکا و تیری بو باوی
 وهک ئیمه ی خسته سهر دوژمنایه تی و کاری قهت نه کراوی.
 دهپتی بلین ئه گهرچی دهباران را ههیه و چی دهباراندا نییه
 تالان کرا عیلى بهبه و سمایل عوزیرییه
 به تالانیان برد جهله بی مه لا داود و مه لا نه بییه
 بوچی خه زال ئاگای له دهر و عه زیه تی خه لکی نییه؟
 ئه گهر گویتی له و حیسابه بوو، ههک کوتی لاس بهزنده گانی له دونیا یه دا نه میتی
 هه زه تی قابیزه - عومرم ته واوه - خه بهری مردنم بو دیتی
 یان خه زال له لیم زیز بووه و جهرگ و دلم راده وهشتیتی.
 پیریژنی نو جار سی سال زاو دهستیان کرد به گریان و له خۆدان و سینگ کوتان،
 ده لین:

رهبی دانیشی به هه ناسه ساردی و به رهنجه رویی
 رهبی گول بی، دانیشی به په نجه ی کۆل و به چاوی شله قاو، به بی برویی
 مالم تالان کرا، مه رومالم هه مووی به تالان رویی
 ئیمه ده بی دانیشین به هه ناسه ساردی و به بی نانی و به بی دویی.
 رهبی مردووت له پیش چاوی به رنه وه بو گوړخانئ
 تابووت ببینن، بیهاوینه وه بو سهر شانئ
 خوی شیت کردوه یان ناویری یان به خه بهر نازانی؟
 ئه وه لاس خه بهردار بوو. ئاخر ئه گهر پیریژن دهستیان به چه لته چه لت کرد، عیلاج
 په زیری نا کړئ.

بۆم دهر کیشن و لاغیکی رهش کویتی سم ته به قی گوئی ته ری عه سله به حرییه
 دووسه تیری له ب سورخی شازده مشته یی، عوقاب رهنگی، له قه تلئ نه کردوو

لنیان

پتکی دلۆبی خوینییه

حازری بکن پمبیکي عهيزه رانی غه لږېری عه سله میراتی فه تاح به گی کامه ریه
 شیریکي کالان زیرینی جه وهه ری ده پړتته سهر عه رزیه
 میراتی شا سه لیمه و نه و له لا ته نیشتی که سدا نییه.
 لاس ده غه زری نه که وایزانی
 ناوری به ربوو له هه رتک چاوانی
 کزه کزی له جه رگی دی وه کو بریانی
 وه کو شیري بریندار نه که ر دیتته وه سهر که رمه لانی
 نه وه پتی ده پکیفی دنا، سوار ده ربوو به عومری ره بانی.
 عیلي جاف و سمايل عوزتريه
 دوو سته که سیان، له عه مری چارده ساله یی زیاتر پازده ساله یی تیدا نییه
 ده یانگوت: نیمه هاوړتی لاس ده بین، سهر به بی مال بق چیه؟
 هه موو له خو یان دا تانوت و هونه ریه
 خو یان غه رق کرد له نه سپاب و هاچه و چه کییه
 پاکی نیوچاوانی گرژ کرد، هه مووی شیریه و پلنگیه.
 نه وه بق شه ری ساز دهن. ده ردیکیان ده داتی قهت گورگ به بیچووه جندوکه ی
 نه دابی
 جا ده بی توژ بگری به ری عاسمانه
 پتی داده وئ نه و حاشیه دانانه
 وه کو نه وئ پړوژ پړوژ ته م، نه که ر پتی ده لئین روسته می زه مانه
 نه که ر ده چوو بق شه ری که کی کو هه زاد له نه فغانستانه
 نه وه لاس ده یگوت: ده گه ل منن، هیچ که س نه که ر پتته وه بق دواوه
 کاری وا پتچ و دوو پړوژیکه، هه ر پتچ و دوو پړوژیک ده لئین کار قه و ماوه
 رانی پکیفیو شل نه بی، توندی بکن دهستی جلّه و لغاوه
 دهنگی مه رکه بی ددها، چال و بلند و نه وی و زینوی له پتشی نه ماوه
 جار جار به ویلغار ده پړوی، جار جار توندی ده کرد، ده یکرده وه به پرتاوه

وہکو ئو پوژى خەبەريان بەرپۆستەم دا، کوتيان: کەيکاس نەماوہ
ئەورپۆکە بەند و باو ئى ئەفراسياوہ
لە قسان تەختى مەدايينى گيراوہ

جا پۆستەم ئو وەختى تەمى دەھاتن بەسەر ھەرتک چاوہ
دەيگوت: کەسيکەم لە پيشەوہ برۋا، نوورى چاو و ھيزى ئەژنۆم نەماوہ
ئەمنيش وەک ئەوى پۆژى پۆستەم لى قەوماوہ
لەوہتى ھاتوومە عىلى مەلا نەبييان ئەبەدا ماندووم نەحەساوہ
لە لاس داد و فرياد فريادە، لە دلى نالە و قاوہ قاوہ
پياو ئو کەسەيە دوژمن لە پيشى بيتوقى زەندەق و زراوہ.
ھەک نەژيم بەژيانى

دەبى لەبەر کەم بەرگى ژنانى
مەرومالى مەلا نەبى، بابى خەزالى، چۆتەوہ بەخەنيمەت و بەتالانى
قەرەسۆرانى بەلەدى دەگەل بوون، سەرپر پويين.
پيشى لە لەشکرى ئەحمەد خانى سوورچى و زورارى دەگىراوہ
دەتگوت گورگە و بيچووەى خوراوہ

ئاوازي تير و شەققەى ھانيشک و دەنگى سەمى ولاغى وا دەبۆوہ بلۆوہ،
ھينديک دەيانپرسى: عاسمان پووخا يان ئاوہ، سيلاوہ؟
ئو ھەيەتە زەلزەلەيە يان عاسمان پووخاوە؟

لەبەر ھازە ھازى تير، ھيچ کەس غيرەتى لە سنگيدا نەماوہ
چل و حەوت کەسى پەر بەسەر و گەورە گەورە و ئەختەر و باب نۆکەر و ساحىب
نيوونيشان لەسەر پشتى رکيتى فرى دەداوہ

دەتگوت ئەسفەنديارى تورکە و دەگەل پۆستەمى مازندەرانى لى قەوماوہ
ئاخر پياوى وا ساحىب غيرەت و ساحىب نيوونيشان نيبە، پياويكى دەست
پەشە، لە حاستى وى ھيچ کەس غيرەتى لە سنگيدا نەماوہ
چۆک داکوتانە، پيشى مەرومالى دەگىراوہ.

دەبۆۋە بەشەرە پەمب و بەتیرەندازییە

رەبى كەس بەئاورى دەستى لاس نەسووتى، چومكە عاشقە ئىغيار نىيە، خەلكى
دەترسى لە پۆژى مردن، ئەو ناترسى و خەبەرى لە مردن نىيە
زنجىرەى زولفى خەزال بەندى دلى وى وا قايم كردوو، شىرە، ھەژدىھای
جەنگىيە.

ھەچ كاریكى سەرى پكتیفى و پىشى لەشكرى دەگىراو
جارى چل كەس، يان دەيانگوت كوژراو يان بەكەمەند گىراو يان لە بن
پىي ئەسپاندا كەللەى بوو پەرىشان و بلاو.
كى بى لە مەلا داود و كى بى لە مەلا نەبىيە
وايان دەگوت بەعلى كاسەوھندى و سمایل عوزىرىيە
ئەگە دەيانزانى لاس وا بەغیرمە و پیاوى وا لە دنیايدا نىيە
دەيانگوت: واجبە دەست كردنەو، ئەو كابرايە بۆ ئیمە ھاتوو بەپشتیوانىيە
خاترجەم بن وەدەستى دەكەوى فەتخ و لەگەل شادمانى و خوشىيە
ساز بن بە پانەو، تازە كاری ئیمە چىدىكەى تىدا بەستە نىيە
ئەو تەواو عىل ساز دەبوو، بوو بەشەرىك وەك ئەوى پۆژى ئەگەر ئەسفەندیار و
پۆستەم دەكەوتنە مەغلۆبە و تیرەندازىيە
ئەحمەد خان پرسىارى دەكرد: چ بوو، چ كراو، بۆ پىشى قلىپەى سواران و تالان
و مال گەراو، حالیم كەن بۆچى گەراو؟
پۆژى قىامەتییە يان تەرازوو و میزان داندراو
كتیە و دەلىتى شەھینە و ئىشتىيای لە شەوپراو
يانە دەزگىرانى خەزال ئەجەل بۆ ئىرەى ھىناو؟
جا كى بوو لە كورته لاسى بالەكیيە
سنگى يەك تەختەيە و پەراسووى تىدا نىيە
پاستە، لەسەر دوو پاستەى پكتیف و خووانى زىنيە
وہ پيش سنگى خۆيدا مەتالتيكى زەردى كودەرى عەسلى میراتى رۆمىيە

هه ژده زنجیری قه فدارى عه سلى پىستى گه وه زنى گاکتوييه

دهيگوت له بهر شىلينيگى سواران لىم مه علوم نيه

له بهر كورمه ي مهركه بان و له بهر دهنگى تيران و له بهر بو نى خوين ئه گهر ده چيته
سه ر عه رزييه

سه ردار عىل چاك ناناسم، پى نيشانم ده ن، چومكه رۆژى دلّهيشان و گه روو
تالّيه

ئه حمه د به گى سوورچى ده لىن پياوى وا له دنيايه دا نيه

ئه من مزانگى خه زالم پىيه، هه تا به و تيره ي ده گه ل بكه م تيره ندازيه

سبجه ينى خه زال نه لى: به سه هوو چووم، بى كيفايه ت بوو، پياوه تى بو نيه

هه ك نه ميتم! خه زال نيگه رانه، خو شى و شاديانه ي له دلّيدا نيه

ئه من خه مى رۆحى خو مم نيه، ده ترسم خه زال خه مناك بى و بگرى به دوو چاوى
به نكييه

فرمى سكى بيته سه ر سنگى، هينديك ده لىن: دورى لاله و هينديك بلّين: ياقووته و

هينديك بلّين: مروارويه و ئه شره فييه

ئه و فرمى سكه هينديك بلّين: به قيمه ت گرانه، ئه تلّسه، گه وه ره

به ئاره قى سنگى بلّين: خير، ئه وه ئاوى كه وسه ره

ئه لعان له و شه ر و له و جه نكه بى خه به ره.

له و شه ره زور ماندوو بووم، چۆر يكي له و ئاره قه دا بامايه ئه گهر له سنگى ده بيته وه
جارييه

لوتفى مه رحه مه ت كردبايه، بيكو تبا: شه ره بيتك بده ن به لاسى، لاس زور تونيه

جا بو من ده بوو به شانازى و به زينده گانييه

چل برينم له به ده نى بويايه، بيان كوتبا: لاس بريندار نيه

چون بو من ده بيته ئاوى حه يات ئه و ئاره قه، هه تا زه مانىكى دوور ده گى ريم
زينده گانييه.

عه رزى به خزمه ت ده كه م پياوى بى غيره ت ئه گهر زانى كارى له پيشه؛ وه خو

دەكەوئى. بەجارىك ئەو عىلە دەستيان دا پرمبى. ھەر چۆنىكى بوو ئەحمەد خانىيان
 نەجات دا. فەتاح بەگى زەمبورى و نيزىكەى چوار سەد كەسيان لى ئىخسىر كرا.
 جا لە دلىكە من گەپى چەندى لە ھىشە و چەندى لە ژانە و چەندى لە برىنە
 ئەو خانەم و خاتوونان دەگەل خەزال دەگريان، تىكەل ببوو گوارە و كرمەك و
 بەندوكە

لەگەل پىشەوى قەرەپوشىنە

تىكچوون ھەمووى زولف، وەك سوارە تىپ تىپ و چىن چىنە
 خەزال دەگرى، ھىندىك دەلئىن: مەلەك رىحانە و ھىندىك دەلئىن: خاتوو زىنە
 ھىندىك دەلئىن: حورى بەھەشتىيە و ھىندىك دەلئىن: خىر، عاسمانىنە و پەرىنە
 كەسەك ببىيى ئەو زولفە كە داو داوى كردوو، چىن چىنە
 ئەو كابرايە شىت دەبى، دەلئىن: عاسمانىنە
 دەيگوت: داخوولا لاس ماو، لە مردن نيزىكتەرە يان لە ژىنە؟
 زوو خەبەرم بۆ بىن ھەتا پىشى زنجىرەى زولفان لەسەر كووپەلەى خمخانە
 بكەمەو شىنە.

زمانم لال بى، چاوم بەكوپرى ھەلئىنم، خودا نەكا لەسەر مەيتى لاس بكەمەو داد
 و فيغان و گەرمەشىنە.

ھەچ كەسەكى خەبەرەك بۆ بىنى، بلئى: لاس لە فەتحى دايە

ئەمن سى سەد ئەشرەفى دەدەمى، پىي راببويىر پۆزگارى دىنايە

لاس بەعیشقى منەو گىر بوو، دەنا بالەكىنە، مېرە، بەگلەرە لە كاو لە نوحسايە
 دەك ھەرتك چاوم كويز بى، ئەورۆكە چوار پۆزە دەنگى ئاورزەنگى و خرخال و
 سمى مەركەبى لاسە شۆرى بالەكيايان نايە

بەبى وى نەژىم، خودا بۆم ھەوالە كا دەردى موفاجاىە

ئارامى دلە، زىندەگانى پۆزگارمە، چ بكەم كەسى دىكەم پى شك نايە

كەسى دىكە بۆ ئاملانى من نابى، بۆ كەسى دىكە ئەمن نابم دل لە ژان و جانفیداىە
 كەس وەكو لاسم دە شەوگوردى نايە.

خەبەردارە و كى بى لە خەبەردارە

بۆ توندت کردوون، ئاواز ت نایه له کرمهک و گواره
 بۆ ورده گزنیژت بهستوون و خرینگهت نایه له قهتاره
 بۆ له سه ریهکت داناون دوو چاوی به لّهک و بهخوماره
 بۆ مژانگت تاق و جوت کردوون ده لّئی پیاده و سواره
 بۆ داتخستوو ده رکی ئەو دووکانه، سنگت ده لّئی بازار و شاره
 ئەحمه د خان شکا و پۆیی، چوار سه د کهسی لّی کوژراوه و چوار سه د کهسی لّی
 برینداره

له خودام ته لّهبه لاس به دوور بّی له ده ردی له به لّایه له ئازاره
 ئەوجار عیّلی سمایل عوزیّری له سه ر هه موو عاشیره تان فری سواره.
 خه زال ده یگوت: کلّفه تان برۆن بۆ ده رکی خه زنه خانه
 بۆی بیّن عه بوتۆپ و مه جیدی و مه تای به قیمه ت گرانه
 مزگینی بده نّی، قسه ی ئەوم زۆر پّی له به دلّانه
 بکوژنه وه، خیره، خیراته، سه د شه کی یه ک ددانه
 تا ئەورۆ زۆر ده ترسام، دلّم هه فسی بوو، ئەوه هاته ده ری له زیندانه
 بلّین به شل و مل و سایه گه رن، شه نگه بیّری، ئەو ناسکه کچانه ی مه مکیان
 وهختی ده ست لیّدانه

کچ به کچی بالّی هه یه، ده فریّ، شل و مل له خو یان بده ن لاو و له رزانه
 به پیر لاسییه وه بچین، ئەو ئەستاندییه وه ئەو مه رومالّ و تالّانه
 سه رم دیّشّی، ئەورۆکه دلّم زۆر له هیش و بیابانه
 نازانم نه راسته نه به من له قه سته ی ده لّین ئەو قسانه؟
 ئەدی بۆ دهنگی ولاغی لاسم له بنی گو ییان نایه، کوپرهم کوپرهمی مه رکه بی، بۆ
 خو ی راست و چه پ رمب باو یژیته مابهینی هه رتک شانه؟
 بز انم سمیلّیکه خورمایی پریشکه خو ینی وّی که وتوو ه یان ساغه سه لیمه ئارامی
 دلّانه؟

که سێکی زوو، هه چی زووتره، بلّی: هاته وه، خه به ریکم بۆ بیّنی

جەواھىراتى مەلۇم خەراجاتىكە، لە ئەستۆمى دەرىنى
ئىدى پانەۋەستى لەسەر مەن، لە ئەستۆمى بېسىنى.

خەبەر يان دەدايە، دەيانگوت: بېروانە سەرى كۆيستانان ئەۋبەرە و بەرە، ئەلۋەند و
مۆلەبەرانان

سوار بېينە ۋەكو رۆژىكى ئەگەر سوار دەۋو لە پىشتى رىكئى سانى نەريمان و
قارەمان

دەجا ئەمەن ۋاجب بوو لەسەرم سىنگمى بۆ بىكەم بەبازار و بەدوۋكان
باغى رۇخەفزاى بۆ بىكەمەۋە ۋەكو خەرامان

بەلكو بىكەستەۋە مەندوۋى، ئەۋە ھاتەۋە لە جەنگ و لە شەپ و لە عەزىيەت كىشان
ئەگەر مانگ ھەلات مەعلوم دەكا لە ھەموو دۇنيايە چومكى شوقى دەروا بۆ ھەموو
دەۋر و مەكان

مەلا نەبى بەپىرىيەۋە چوو، كوتى: ئەۋە خەزالم پىشكىش كىردى، دوزمنى قەۋىت بۆ
نەۋى كىردم، بەگەرمى پىشۋازىيان لى كىرد. ژنىك بوو لە قەدىمەۋە ھەم تايەن ھەم
سەرسىپى ھەم تەگبىر كەرى خەزال بوو، پىتى گوت: خەزال! ئەۋ دەزگىرانەى تۆ ھەتە
كەمال و جەمالى يەكتەرگىرە، دەزانم رۆلە زۆرت خۆش دەۋى، ئەۋىش بۆ تۆ رۇخى
خۆى ۋەبەر ئاۋردا تا ئەحمەد خانى شكاند و لە ھەموو دۇنيا باسى دەكەن،
نەسحەتەتەك دەكەم بەقسەى مەن بىكە:

مەجومە ئەگەر خوانى زۆر ھاتە سەرى،

كابرا بۆژۆى لى دەكا و دەلى: ۋەرن ئەۋ مەجومەيە بەرنە دەرى

خواردن ئەگەر زۆر بوو پىياۋ پىتى نابا ھىز و زەفەرى.

رۆژىك دەبى، خانەخوئى بانگ دەكا، دەلى: خۆراك بىتن، لە مالى دەلىن: كەمەۋ

نەيە

كابرا ئەۋ خۆراكەى زۆر پى خۆشە و ھەمىشە چاۋبىرىيە

ئىدى ھەموو رۆژى بۆى پان نەكەيەۋە سىنگىكە سىپىيە

ھەموو ھەفتان جارىكى دەگەل بىكە مەرحەبايى و راز و گلىيىيە

دەرمانى مەرگ گرانە، قاتىيە، لە كەن ھەموو كەسىك نەيە

ئەتۆ ئەو دەرمانەى ئەگەر خۆتى لى ون كەى و ھەموو پۆژى نەچىيە كنى بۆ ديانەتییە.

ئەو دىنبايە، ئەو خاكە، پىر لە جوان و جوانمىرە
لە عالەمى عەدەبدا، ھەفتەى جارىكى لە دوو بنىرە
چاويكى بۆ بكە بە مانگ و چاويكى بۆ بكە بە ئەستىرە
قەرە زولفىكى بۆ بكە بە گىابەند و خا، يەكى بۆ بكە بە كەنىرە
ھەموو پۆژى با پەنجەى راو نەكا لەو مەمكى ناسك و لەو سنگە زەنويەرە
ئەو شىرى لە لانتىيە، ئەو ھەمىشە بە باغى گولان فىرە.
مەكە وەكو بولبولى تونى، ھىندە عاشقە ھەمىشە گول دەكا گىرە
كەسىكى عاقلى بە كارىك نەشكى نىسحەتى خىرە.
ئاخر مانگ بوو، گە دىتەو ھەختى ئاخر مانگى بە ھارى
لە جىگای لانوا و فىنك عەتر لە گولان دەبارى
شكۆفەيان داو ھە گولى ھەنجىر و، تىكەل بوون دەگەل گولى ھەنارى
و ھەختىك بوو، ھاتبوو ھەختى فىنكى ئىوارى
ئەگەر لاس ھاتەو ھە گوارە و كرمەك و گو و قوئىتاس بە سنگى خەزالدا دىنە خوارى
ورە و ھە و فىنك فىنك و رىنگەى نەبات و ئاوازی عەترى لە كولمانى دەبارى
بە كەيفە، زەردەخەنەيە، دەقاسپىنى وەكو كەوى لانسارى
خانم و خاتونان دەگەلى ھاتن، تىكەل بوون سوور و سپى و توتوفە (؟) و سىمىن
عوزارى

پۆژى ئەو ھە كەسىك بچىت بۆ دىتن، خەمناك بى، دەرەدار بى، ئەو دەرە
چىدىكەى نەداتەو ئازارى.

ئەو خەزال بەندىكى بانگ كرد:

سوارمەكەى ھاتوويەو لە سەفەرى ھات و نەھاتىيە
دەك سەرى منت ببىتەو بە قوربانى ولاغىكى رەش كوئىتى سم تەبەقى عەسلە شىر
خەزالىيە

سەحاتىك دەبى بۆ منيان ھىناو ھادىانە و مزگىنىيە

ئەتۆ ھاتوویەو بەفەتھ و نوسرەت و خۆشییە

دوژمنت بۆ روحو و لە ھاستی تۆ روحو لە قالیبدا نییە

رەبی عومری منت بگەرێ دەسەرییە

دنیا، ئەگەر پیاو دەستبەسەر بێ، هیچ نییە

ئۆخە و دەستی من و تۆ کەوت شادمانی و ئازادییە

دوعام بۆ نەکردی، کوتم: کۆمەگتە چل سوارە و غەیبییە

بۆ خۆم لەوێ نەبووم ئەما روحم لەسەرت وەک تەیری تیزبەل دەگەرێ بەقاسیدیە

ئەتۆ لە شەپۆ دابوو، ئەمن دانیشبووم بە زیزی و بە خەمناکییە

ئەوێ تۆ کردت لە تاقەتی ھەموو کەسدا نییە

ئۆخە ئاوی ھیاتم، وەگیرم کەوت زیندەگانییە

ئەگەر دەلێن خەلک مردوو، ئی وا ھەبە زیندوو، زیندەگانی بۆ نییە

چومکە روحو گیراوە، زیندانییە، ھەفسییە

ئەو ئەوجار وەگیرم کەوت خەبەری تۆ بەئەسەھییە

ئاوی ھیاتم ھەسامو، بۆ من بووی بە شەربەت و بە کانییە.

ئەو بەسەت رێژ لێگرتن ھینایانە ژووری، پێشی شەرم بوو زۆر دەگەڵ خەزەل قسە

بکا، چادریکیان بۆ ھەڵدابوو، لەسەر ھەشتا ئەنگوستەکی سەر بەئەلماس دەسوورا،

جا ئەو لاس ھاتە ژووری. سمایل عوزیری و کاسەوھندی ھەموو ھاتن بۆ دیتنی

لاس. ھەتا ھەفتەیکە لەبەر نالە نالی سواران و لەبەر دابەزینی کورە کورە و یەکە

یەکە و گەورە گەوران کەس ئاگای لە کەس نەبوو.

ئەو لاس ناسیاوی لە ھەموو تەیفە پەیدا کرد و قەبوولیان کرد بەسەر عێلی ئەوان

پابگا و ئاگای لێیان بێ، لەبەر پۆژی قرقەش و گێرە و دلەیشان، با دوژمنی زۆردار

بەسەریاندا زەڵ نەبێ.

ئەحمەد خانی سوورچی و زوراری ئەگەر چۆو، بەو ھالە داخیلی عێلی خۆی

بۆو، پرسیاری کرد:

ئەمن قەت بەعومری خۆم وام نەدیو و وام لێ نەقەوماو

وا پېښی له شکر و قوشه نم لى نه گيراوه
 نهو کابرايه، سانى نه يرومه و سه رى له خاکى دهره ښاوه
 يان پړوسته مى مازنده رانه و له زيندانى شوخالى گه راوه دواوه
 يان تهيمورى دتوبه نده و په نجهى له تيرى کيشاوه
 يان نه فراسيا بى تورکه له سهر خوانى زينى مهرکه بى رهش راوه ستاوه
 پېښى شهش هزار سوارى سوورچى و زودارى چلون گيړاوه
 دهستوبردى نهو کابرايه م وا دى، تيرى هيچ به خه سار نه دواوه
 پلنگ و شيرى دهشت و کيوان هيچى لهو ئارامه و لهو مه لېه نده نه ماوه
 ده بى ئيمه به فېل ئاقلې پوختى بکهين خاوه
 نه گهر بى عاقلې نه کهين، نهو کابرايه شيره و به تهنافى هيچ کهس ناگيرى و
 نه گيراوه

مژانگى چاوى خه زال وا له دلى دراوه
 نهو نازانې ترس چييه، نه گهر خولا مردن و کوشتنى بو ئومه تى خوئ داناوه
 جا ته گبيرکه ران ته گبيرک بکهن به چ جوړک بيه ښينه سهر کوشتن و داوه
 کورپه نامووس زور شتيكى گوره يه، نهو سه حاته نه من هيچ نامووسم پى نه ماوه
 يه کيک نامووسه بو من، ده لېن: خه زالى لى هه ستان دراوه
 يه کيک شوړه ته، ده لېن: چوار سهد سوارى لى کوژراوه
 جا نه گهر ته گبيرک بکهن، نه من سهرم لهو کاره مه حتهل ماوه
 له ماله کوژراوان گريانه، شينه، واوه يلايه، چهند کهس شان و ملي ده قورې ناوه
 هيچ کهس له بهر داد و واوه يلا ئاقلې ده که له يدا نه ماوه
 ترسه ترسه، پو پويه، گريانه، بناغه ي خمخانه دان دراوه
 مهرکه ب هه مووى له مه يته رخانه پاش بهند و پيش بهند کراوه
 ئافه رين له ئازايى لاس پاكي کلک و يالى له خمى نراوه
 مه گهر نهو پړوژم پياوى وا دي بى، نه گهر ده لېن: پړوسته م له رودابه خولقاوه.
 نهو پى چوو پازده شهو بيسه شهو، لاس شهو سى که رت را ده پهرى له خه وى

به‌حه‌سره‌تی خه‌زاله‌وه.

سبه‌ینیکی خه‌زال بیست و یه‌ک کلّفه‌تی داو و ده‌لینگ حاجی حوسینی نو
ره‌سیده‌ی ساز کرد. کوتی: گولی سبه‌ینان، پیش تاو هه‌لاتی، ده‌بی ئیمه‌ بچین
عه‌تری لی بگرین، ئه‌وه‌نده‌شی زانیبوو لاس کوتبووی: وه‌ره‌زم، ده‌چم بو پراوی.
لاس ئه‌گه‌ر به‌ویدا پوی و چاوی به‌ خه‌زال کهوت، ئه‌به‌دا خه‌زال نه‌ ته‌ماشای کرد
نه‌ خوی تیگه‌یاند. نسحه‌تی پیریژنی نو جار سی سال زاوه. لاس زانی خه‌زاله‌ و
حه‌مییه‌تیکی پی نه‌دا جا ده‌لی:

بریا من ئه‌نگوستیله‌یه‌کی قه‌ف ئالتوونی سه‌ر ئه‌لماس بوومایه
ورده‌ ورده‌ خه‌زاله‌ شوپی مه‌لا نه‌بیان گولی پی چنیبامایه
جار جار له‌سه‌ر په‌لکی گولان بوومایه
جار جار وه‌ عه‌رزی بکه‌وتمایه

بیزانیا قوراوی بووه‌ ئه‌و ئه‌نگوستیله‌ی به‌قیمه‌ت، جار جار خه‌زال له‌ لاجانگی
بخستایه‌.

بریا به‌ره‌ه‌لینیک بوومایه‌ بیخستمایه‌ته‌ سه‌ر ئال و واله
گری به‌ره‌ه‌لینه‌ی توند بکردبایه‌ له‌و قه‌ده‌ شمشاله
ئاره‌قه‌ی بکردبایه‌، جار جار به‌ره‌ه‌لینه‌ی ه‌ینابا سه‌ر ئه‌و خه‌ت و خاله
جار جار هه‌لی کوشیبا به‌ لکی به‌ره‌ه‌لینه‌ دوو چاوی کاله
جا ئه‌و جار سه‌ری هه‌لینابا بیکوتبایه‌: ئه‌و سوارانه‌ چن هه‌مووی به‌گورز و به‌شیر
و به‌مه‌تاله‌؟

بیزانیایه‌ ئه‌گه‌ر ئه‌من لاسم، پراو هیچ نییه‌، پراو به‌تاله
دلم بو خه‌زال ماندووه‌، وا دلم هیلاک و عه‌داله
شه‌و و پوژ دلم له‌ فکردایه‌، له‌به‌ر دلاتمه‌، هه‌میشه‌ ئه‌وم له‌ فکّر و خه‌یاله
نیوچاوانی ده‌لی هه‌وری به‌هارییه‌ له‌ من بوته‌وه‌ تاق و جووت و گه‌وال گه‌واله
بیست شه‌وه‌ لیت بی خه‌به‌رم، بو لیم ناپرسی حال و نه‌حواله‌؟
هه‌یاران بلی: ئه‌وه‌ شوانه‌ یان فه‌قیره‌ یان گه‌دایه‌ یان عه‌داله
نازانی من دلم زور له‌ ه‌یشه‌ و زور له‌ ژانه‌ و زور له‌ ناله‌ ناله‌؟

هه‌میشه مه‌ستم، ئیغیار نیم و خۆراکم له زاری تاله
 ئارامی ده‌که‌م، چه‌پکێکم له‌و گولانه‌و بۆ بکه‌ حه‌واله
 تا بۆنی ئه‌و گوله‌ بێی به‌ بژیوه‌ی دلم، به‌سه‌ر راو بلیتم: راو به‌تاله.
 خه‌زالی سه‌ری هه‌ل نه‌هینا، ئه‌وه‌ نسحه‌تی پیریژنه، کوتی: با چاک له‌ پێش چاوی
 شیرن بم.

لاس کوتی: بریا ئه‌من کراسێکی کیمخوای ته‌نه‌ک ره‌نگی موشه‌جهر بوومايه
 سبه‌هینان خه‌زالی و خه‌زاله‌ شوێی مه‌لا نه‌بیان له‌به‌ر خۆی بکردمايه
 جا له‌سه‌ر ئه‌وه‌وه‌ گم گم و خاتر و(?) په‌ریشانی بکردبايه‌ ریشوه‌ سایه
 ئه‌وه‌نده‌ حه‌سه‌ره‌ته‌م نه‌به‌ردايه‌ته‌ بن گلی، بیکوتبايه: ئاخ‌ر دنیا لاسی تیدايه
 نه‌ختیک زگی پێم بسووتابايه، بیکوتبايه: عاشقه، شیته، موفته‌لايه
 بۆ سه‌ری هه‌ل ناھینێ بزانی ئه‌من چم له‌ دلی دايه؟
 هیچ سه‌ری هه‌ل نه‌هینا ئه‌به‌دا خه‌زالی. لاس ئه‌وه‌ به‌ندیکێ دیکه‌ی بانگ کرد،
 کوتی:

بۆ نابی به‌تیره‌ندان، تیریکم بده‌ له‌ جه‌رگیه
 جه‌رگی منت برپوه‌ و بۆ خۆت ئاگات له‌ ده‌ردی بریندار نییه
 هه‌لبه‌ت ده‌لێی په‌شیمانم، وا لاست له‌ کن مه‌تله‌ب نییه
 ئاخ‌ر من زگم به‌خۆم ده‌سووتی، هاتومه‌ ئێره‌ به‌غهریبیه
 نه‌تیبستوه‌ «که‌ل به‌مه‌وته‌ن شه‌ر ده‌کا» خۆ ئێره‌ مه‌وته‌نی من نییه
 له‌گه‌لتن بیست و یه‌ک کلفه‌تی پانیه‌ خری داو و ده‌لینگ حاجی حوسینیه
 عومریان چارده‌ سالانه، هه‌مووی ده‌لێی په‌رییه و خۆرییه
 گه‌وره‌ی وان ئه‌منی شیت کردوه، گه‌ردن که‌شانه و چاو به‌نگیه
 شوپابه‌ی سایه و له‌علی پوممانی جار جار دینه‌وه‌ سه‌ر سنگی و جار جار
 ده‌چنه‌وه‌ سه‌ر عه‌رزیه
 ده‌لێی له‌شکری سولتان عه‌بدولحه‌میده، فه‌رمانداره و والیه و ئه‌فه‌ندییه
 گه‌ردن که‌چه و یاقووته و ئه‌شه‌رفیه و زێری سپیه
 به‌قیمه‌تن له‌به‌ر دلی من، خشلی وا له‌ گه‌ردنی که‌سدا نییه

ئەمن قەتم بە تۆ نەگوت وا بەعینوان بە و لە دلم بکە تیرەندازییە
 لیم بییت بەئازار و بلتن: دەرمانی لە کن کەس نییە.
 سەری هەل نەهینا، لاس نەختیک لەوەیدا توورە بوو. ئەو لاس دەلی:
 کیژی، کیژی کینیە؟

هەلبەت ئەمنت بەمەجرووم داناو و خۆت بە لەیلییە
 ئارەقی سبجەینیت هاتۆتە سەر کولمیکە زەرەدە پێیە
 دەلیی مەلەک پیحانی مزگیننی خاتوو زینت پێیە
 ئەمن دەگەل تۆمە، جواب نادەییەو، دەنا گویت لێیە.
 کێ بوو لە لاس و لە لاسە شۆری بالەکییە

چۆن بەقای ژنان وایە؟ هیچ شەرت و شۆین و بەقات نییە
 ئەمن بۆ ژنیک لە دلی خۆم ناویژم خەم و خەمناکی و نیگەرانییە
 ئەمن ئەو پۆییم، خودا حافیژیشم لەگەلت نییە.

خەزาล وەکو ئاوری تێ بەردەوی ئاوا بوو. خەزาล بانگی دەکا:
 ئەرئ سوارەکی سوار بووی لە ولاغیک پەش کویتی مەحکەمی
 خۆزگەم بەو کەسە پۆژی دوو سەعات دەمت دەنیتە ئێو دەمی

بەپراسانت دەلیی زۆرابی پۆستەمی
 نازانم ئەتۆ نە پەروانە و نە شەمی
 نە ئاوی حەياتی و نە ئاوی زەمزەمی
 بۆ وا زوو قەلس بووی ئەتۆ؟ ئارامی دلەکەمی.
 لاس پۆیی، ئەو خەزาล وەدوای کەوت. خەزาล دەلی:

بریا ئەمن دیوەخانیک بویایەم
 بەرەو قوبلە شوەرە (١) منیان بکیشایە
 پەنجەرە سێ دەرییان لە پێشی من لێ بدایە
 ئێوارە و سبجەینان لێی بدرایە شوبایە

(١) شوەرە: شوورە، دیوار. «ف. خال».

که سیکی ماندوو بوویایه و عیجز بوویایه

بی کوتایه نه وه جیگای ئیسراحه تگایه

لاس و کورته لاسی باله کان له و دیوه خانه ی میوان بوویایه

که ردم بۆ ده کرد به بهیداغ، قه لغان و مه تالی له وی دانابایه

بی کوتبایه: زۆرم پی خوشه نه ئیسراحه تگایه.

ئه و جار، هر پویی، نه که پاره، خه زال بانگی کرد، کوتی:

سواره که ی چۆل و بهریان، لیتی ناگری و چانه

له بهرت دایه خه نجه ریکی جه وه هر پیژی عه سلّه ده ببا نه

هیندیک ده لێن: کاری وه ستا خدری میسرتیه و هیندیک ده لێن: خیر

قه ره خۆراسانه

چه پکیکت په پی تاوس له سه ر ناوه گه وال گه والیا نه ده گه ل هه وری ده عاسمانه

مه رکه بت وه ها توند کردوو نه رکه ی دی وه کو په کانه

قه راری عاشقان نه وه یه له پێشدا ناز و نیم ناز بکه ن، جاریک به خوشی و جاریک

له یه کتری بگرن به هانه

جاریک قسه یان لیک هه لبه زئی و جاریک ده ست بنینه وه نیو مه مکه نه

نالێن: مانگ و نیویک پاییز چوو، ده لێن: مه ر وه ختی نه وه یه و به ران تیبه ردا نه

خۆ شه ک بۆ به ران پانا وه ستی، شوانان ده یگرن، نایه ته گیرانه

که وه نه گه ر عاشق ده بی، مییه که ی ناچیتته وه سه ر هیللانه

هه رتک لایان ده خوینن، ناز و نیم ناز و گفتوگو ئارامی دلانه

زۆر خوشه نه وه گفتوگو یه ی جار جار ده بیته پاز و گلویی و قسه به زۆران دانا

پیاو نه شه ی که لله ی ده بزویت، دل ده که ویتته ته کان دانه

روح ده بزویت، ده کاته وه جووله و چۆلانه

ئه من بی عاقلیم کرد، نه تو بی هه وه سه له ی، له تو وایه پۆژی ده ست لیک به ردا نه؟

کو په وه گه ری، هه زار جار ده ستی منت ببی به دامانه

با لیمان حا لی نه بن دۆست و دوزمن و بیگانه.

ئاشقى وا خوشه، جار جار كابرا دهستی بېنى و كيژ له بهر دهستيدا خوځى
را بېسكىنى

به وه عيشق ده بزوى، جهرگى پياوى ده سووتينى

كه لاله عاشق نه شه دينى

هه تا بالنده تا سووره قورينگ نه گهر دهنيشى له دم شه تاوان و له دم بېستينى

نه گهر ماشوقه ى خوځى به سهريدا دنالينى و دمخوينى

نه وه نازه، جار جار بالى خوځى ده له قينى

ده فرى، له و جيگايه نامينى

ئاخيري به سته ناز و نيم ناز مه رامى دلى خوځى و كامى خوځى ده ستينى.

بو له تو وايه دووكانى چه تارييه، نه تو بچى، بلينى: كړپارم

نه و به عزه شتومه كه م بو بينه، نه من نه وه له سر پوول نه ژمارم؟

نه من كه ليك له تو زياتر چاوه رى و دل بريندارم

ئاشقيني پتى داده وى، ده بى له شه وگوردى بكشيدى نه رى يارم.

پيم وايه ئيستا نه تو به راستيت نيه، له سر شكى

بو له تو وايه عاشقيني جوانو مائينى زين كراوه پى له ناوزهنگى نئى و خوځى

باوريه سر پشتى

ئىستا گزينگ له سهرانى نه داوه، هاتوويه سر نه من به هه ناسه بركه و به كوشتى

كوشتى.

عز يزم، نارامى دل كه م، رپتى خوځى هه يه، به ميه ره بانى

ده بى بيه وه جيگاي جى ژوان و قسه ى نيانى

خو نه من كه دايه ك نيم، نه من خه زاله شوپم، با هه موو كه س به سوړى من و تو

نه زانى

هه تا جانه وهر ده بى بوى چول بى سهر او و ده راوى كانى

ئاخر بولبول عاشقى گوله، تينه گه شتووه و هيچى له دنيايه دا نه زانى

له هه وه لى ئيواريوه دمخوينى تا ده كه وخته وه به رى به يانى

وہختی گول دہشکوئی، بونی گولی وہگیر کہوئی، ئو حەلە خوئی لی دہکہوئی،
بونی گول دہکہوئی دەستی شوبایە زیرانی.

ئو کارە بەعاقڵ دەبی، ھەزار جارت سەری من ببیتەو بە قوربانی پەنجانە
ئەگەر سوارە دەبی لە مەرکەبی شیر خەزالی، بەدوور بی لە دەرد و لە بەلایە، لە
قسانە

بەشان و شەوکت پوستانە می مازندەرانی

بۆ شوخی و جوانی وێسپی کەنھانە

ئەمن جووتیک شەمامە و شەمامە پەنگینم لە بن کراسیکی مەحمەل دارایی دانا
قسەمەتی کەس نییە، بۆ تۆم راگرتوو بەنامانەتی و کردوو مە بە پەنھانە
زۆرم پی مەگرە سەرگەل و بن گەلی مەری، زۆرم حوکم لی مەکە بۆ چاوپێکەوتن و
بۆ جی ژوانە

نە ئەتۆ سووک بی لە پیش چاوی خەلکی، نە من خەجالت بم لە دای و بابانە

ھەنگوین و مەختیک خۆشە ئەگەر زۆرت ئارەزوو بی، ببەییە سەر لیوانە

و مەختیک ئاو خۆشە تونی بی، جەرگت پر لە ھالو بی و دەروونت بیتە سووتانە

برۆ بەئەسپت بگرەو و چانە

بۆ خۆت ئیستیراحەت بکە و بخۆ پارووێک نانە

دیتنی خەزالی بۆ تۆ ھاسانە

لە دلی خۆتی نەکەیی بەحەسرەت، بلێی: بۆ من گرانە

خاترجەم بە بۆ ھیچ کەس بەئیلتیفات ھەلناھینم گوێشە ی چاوانە

بەوہختی خۆی سنگمت بۆ دہکەمە باغی نمرود، قەرە زولفت بۆ دہکەمە

پەشەپەتھانە

لاجانگت بۆ دہکەم بە شەم، دەجا تۆش ببە بە پەروانە

دلت بۆتە چەقەنە ی ئاشی، دايمە ھەلئەبەزێ و خۆ لە ئاشدانە

ئو کەسە گۆ لە مەیدانی دەباتە دەرێ ئەگەر بەحەوسەلە و بەوچانە

خاترجەم میراتی تۆیە بەژنیکە باریک و خەزالی و خەزالی شۆری مەلە نبییانە

ئەمن چۆن لە بیرم دەچێ دوژمنیکی قاتلی خانەوادەی، گەورە و گرانی
بە دەستی تۆ چوار سەد سوار شەهلیار و کوپرە کوپرە و یەكە یەكە بوونەوه بە
بێ گیانی

ئەلەان مەنشووڕە لە ئێران و لە توورانی
خەزالی بۆ لاسە شوێنی بالەکان دەزگیرانی
ئیدی لازم ناکا ئەو دلتەنگی و دلت کەوتۆتە تەکانە
هەزار جار سەری منت ببیتەوه بە قوربانی
گنجت هاویشتۆتە نێوان هەرتک چاوانە
کەم کەس دەلێن لاسە، دەلێن: سانی نەریمانە
وچان بگرە، لە کیست ناچێ دوو چاوی بەلەک و کیژی میهرەبانە.
لاس کوتی: بەقسەیی خوێش لە لەبەرت دیتە دەری عەتر و شووشەیی گولای
کەم بەو ئەبرۆیانە تیرم بۆ مابەینی جەرگ و دلان باوئ
پاش دوازدە سالی دیکە تەشەن دینێ، لە جەرگم دینێ خوین و زوخاوی
وהלلاهی من خەیاالی پۆینم بوو، بەزەرەخەنەیی لیتوت و بەمژانگی تیری ئەبرۆت
لێت شل کردووم هەنگاوئ
چاوت بەمن بمینێ بەئەستێرەکەیی پۆژی ئەگە تازە هەلدی پڕیشکان داوئ
بەژنت بەمن بمینێ بەچووژەیی پیرە لاولاوئ
سبەحەینان تاو لیتی نادا گولای لاولاوە گەشە، نیوهرۆیان هیچ کەس لیتی نابینێ کام و
کاوئ

قسەیی تۆ کاری کردووم لە جەرگ و لە هەناوئ
پێم وایە خاک و گلی ئێرەم بەقسەمت بووه، لازم ناکا ئەو ناز و نیم ناز و
زەرەخەنەیی تۆی پێ ناوئ
بەو قسەیی ئەگەر جوابت نەدامەوه، لە دلت هاویشتووم ژان و هیش و کاوه کاوئ
پازدە شوو بوو ولاغم نەهێنابووه دەری لەخاوی
هەولێن ئارەزووم دیتنی تۆ بوو، لە دواوە بچم نەرمە نەرمە بۆ خەمناکی خۆم

بكه مه وه راوئ.

كوتى: دهگل تۆمه لاس و كورته لاسى باله كيه

سه رى منت بئته وه به قوربانى سه ريه

مه چۆ راوى كه روئشكان، ئىك ريخۆلەن و گرتنيان له بۆ نيه

له دواى ئەوان خۆت ماندوو مه كه، بچۆ راوى شهنگه سييه.

راوى كه روئشكان مه كه، ئىك ريخۆلەن و گرتنيان له بۆ نيه

ولاغيكه رهش كوئى شير خه زالى كه فهال پانيان له دوا مه پسينه

بچۆ، له دهشته كهى خورمالغ و سيكه نه و سه ر خان و چيايه مه غلوبيان خاسه

كهوى لين، بالىك دهفرن و دوا بال فرينيان بۆ نيه

دوان له وان بگره، تۆ خه م و په ژارهى خۆتيان پى بره وينه.

گراويه بابم! ئىشتيتيان له راو نيه، ئەو قسه يه قهت بۆ تۆ ناكړى پينه

راوى كه و كه روئشك و جهيران و ئاسك و ئاهو بۆ تۆ چيان تيدا به سته نيه

ئەگەر هه زى ده كهى دلت به سته وه، سمىلت له سه ر كولمى كه ناسك بكه وه به

په رزينه

ئەو هه لى ئەتۆ بيه وه به كاكه مه م، ئەمن ده بيه وه به خاتوو زينه

ده ستيكت داوئمه سه ر ملان و، باسكى چه پهت بۆ ده كه مه وه به سه رينه

ئەو وهختى كام و كاوى خۆت ببينه

با مه له مى وئ بكه وئ، لوقمانى بئته سه رى، عىلاجى بكړى ئەو برينه

ئەمن له تۆ بريندارترم ئەما وهكو تۆ به په له و شيت نيمه.

لاس ده لئى: غه رييم خه زال، خانه وادهى من له كاوله نوحسايه به چيماوه

ئەو تيرهى ئەگەر ئەتۆ له جه رگى منت داوه

قه ره زولفت به من بمى نئته وه به قۆپه نى وه نه وشهى ساوا

كولمهت به من بمى نئى به شه مامهى و مر دئ، باى شه مال تۆزى كى تۆز وه سه ر داوه

سنگت به من بمى نئى به تهختى خونكارى، مه جليس ئاوه دان بۆوه، تازهيان ئەو تهخته

داناوه

چاوت به من بمینى به ئهستیرهى به یانی له پيش مه لای ماوه راندا ئه لالا
ئه لالا و نه سرومینه لالا داناوه

کاری خولایه، هونه ری تو نییه، دلی من ره گیکه له به دهنی تو هه لکشاوه
وات جهرگ بریوم، لیت شل کردووم ههنگاوه

لهو پوژه وه ئه گهر رووچی لاس و لاسه شوپی باله کان خولقاوه
خودا ئه و ته رکیب و رووچ و به دهنه ی به من داوه

دایکم له مهمله که تی کاوله نوحسایه مه مکى له سه ر زاری من داناوه
ملک و ماشم له پيش چاوی که وتوووه، وات شل کردووم ههنگاوه
ئه و تیره ی ئه گهر له که له که ی راسته مت داوه

نه هاتوته ده ری، ئیستا له مابه ینی گوشت و پیستدا ماوه
زوړ ساحیب عاقل و عیلم بووم ئه و عاقلی پوخت لی کردووم خاوه
ئه و سه عاته هه چهند تی ده فکرم، که لکی پیاوه تیم بو هیچ جیگایه ک نه ماوه
قه ره زولفی تو بووه به زنجیر، ده ست و لاقم به زولفی تو زنجیر کراوه
جا لازم ناکا، ئه وه ی مه پامی دلم بوو ئه وه ته حویلی توام داوه.
لاوه قه سه تم به وه ی کهم نه له گوین که سه و که سی له گوین نییه
ئه و ئه زه لیه و ئه و ئه به دییه

مابه ینی من و تو قه له می هه ق دهستی ئیلاهییه
گراویه بابم ماله تو یه دوو چاوی بهنگی و سنگیکه سپیه
با خه لک نه لاین لاس شیتته یان هه وایییه
تیری له جهرگی دراوه یان بهنگییه

ده ست باوژژه مابه ینی سنگ و به روکان با بجی دابنیشی به خاترجه می و
به ئاسووده یییه

با دلت به س بکاته وه هاوار و ژان و بهیدی بهیدییه.
لاس دهیگوت: شه به تیکم له کولمه ت به دیه، با بو من بیت به دانیشتن و به
خاترجه مییه

نه بادا خزم و قه وم و کارم بلاین: لاس بی عاقله و هیچ عاقلی نییه

خه زال ږايگرتووه وهک قهره سوړان، پټی دهکښت کښکی عیلى مه لا نه بییه .
 وهره کیژئ مه رزینگان له کولمټکه ناسک ماچکم دهرئ
 خه لکی له قیامه تئ به هه ویایه، با من له دونیام وه گیر بکه وئ قومیک ناوی
 که وسهرئ

ئو تیری له جهرگت داوم با برینی ساړیژى بئ و له جهرگم بیته دهرئ
 با بشکئ ژانی ئو برینه، نه مینئ ژانی خه نجرئ
 دنیا ههر ئو سه عاتیه پیاوی تیدایه، جا دوايه هه رچی به سهرم دئ با بمه یته
 سهرئ.

خه زال دهیگوت: ئیره جټی ئو نه نییه، ئو وه سه حرایه
 مال خراب دلټ هینده شټ و دیوانه و شهیدایه
 هه چهند پیشگیری ده کم عیلاجی ئو دلی بریندارت نایه
 قه سته م به وهی کم ئه گهر بئ مه کانه و لایه زاله و ئه گهر خودایه
 به خوینی حه سهن و حوسټن ئه گهر شه هیدن له دهشتی که ربه لایه
 قه سته م به حه زره تی نوح ئه گهر ئو نه بییوللایه
 با بچینه وه چادر و چیغ و جټگای ئیستیرا حه تگایه
 ئه تو هه لوی، خه زال که وه، مه ترسه له ده ست هه لئایه
 دهنه ئه لعان خه لکی به غیلیت پئ دهب، ده لټن: ئوی گفتوگوئ ده گه ل خه زال ببئ
 گدا نییه و شایه

برق خاترجه م به خه زال نه نگوستیلټکی زیره و ده قامکی لاس دایه .
 جا ئو وه لاس له خه زالی ده کرده وه خودا حافیزیه
 دهیگوت: نارامی دل که م! راوت پئ به تال کردم، ئیدی چیدی ئو سه عاتیه ئیشتنیام
 له راوی نییه

که چوومه وه چاوه رټی تو م که بو م بنیری قسیکی به ئه سه حییه
 چومکه شټم، عاشقم، هیچ ناگام له خو م نییه
 وه کو مرخیکی ده قه فه زی ده که ن چاوه رټی دانه و تونییه و برسییه
 چاوه رټی لاسیش به ژنټکه باریک و کولمه یه کی مه له مییه

خودا حافیز، ئینشەللا دادەنیشین بەخۆشییە.

ئەگە خەزەل لە پشتهووە تەمەشای دەکرد و لاس دەگەراوێ
وێک سولتان سەید وەقازی تیرەنداز و لەسەر دوراستەیی پکیفی پراوەستاوێ
خەزەل، تونی بوو، بۆی دەبوو بە جامی شەربەت و بە بەفراوێ
خودایە بەقیسمەتی وی کەمی بەژنیکە باریک و دوو چاوی کال و زولفیکی خاوە
ئەللاھوممەسەللی عەلا محەمەد سوبحانەللا، پیاوی وا کەمتر خولقاوێ
بەینەللا زۆریشی عەزیزەت و عازاب و سەختەت و ساغاوی لەسەر خەزەلە شۆری
مەلا نەبییان کیشاوە

لە پێشدا جوابم کرد و گەراوێ

لە دواوەدا بەزەرەدەخەنە و بەکەمال و مێهرەبانی دلخۆشیم داوێ
بەوێ چا بوو بەقسە و گفتوگۆی شیرن ماندووی حەساوێ
قسەیی ناخۆش تیرە، ئەگەر کەسێکی ئەو تیرەیی لە جەرگی دراوێ
ژانی ئەو تیرە ناشکێ ئی قسەیی ناخۆش هەتا دەلێن: ئەو کابرایە ئەو سەری
وێن بارستی گلی ناوێ

چا بوو بەمێهرەبانی ئەو قسەیی خاترجەمیم بەوی داوێ.

کێ بوو لە خەزەل و لە خەزەلە شۆری مەلا نەبییە

تام خۆش و بۆن خۆشە، بە بەدەن شەنگەبییە

جوانیکەیی لەوێدا نییە، عیسائی و عاقل و مێهرەبان نییە

سوبحانەللا دەلێی حۆری بەهەشتی باقییە

چلۆن بەسیاسەت کاریکی وا بکەم ئیرادەم لێ نەگرن دوو سەعات لاس بانگ بکەم
بەمیوانییە؟

دلی وا لێ بستینم نەوێک کە پەتیکێ لەنەکا و بڕواتەوێ بۆ نیو عێلی بالەک و
بالەکییە

خۆ لاس گەلێک لە من زیادە، لە قابیلەتی هیچ کەسدا نییە

بۆ خۆی نازانی لە جەرگی منی داوێ تیریکێ ئەبەدی و غەیبییە

کار به په له ناکړی به ته گبیر و به مړاوده و به عاقلییه
بزاین سولتانی که مال پښکای لاس له کوټوه ده بئ له گه لی بگرم دوستایه تی
به یه گجاری و له گه ل ناشنایه تییه

خو نه و دلی دوو له ته و ئی من له حوت له ت که متر نییه
له لاس وایه نه من به فریوی ده به م، نازانی نه من زیاتر پوحم له کنه خو م نییه
پان ئی لاسم ئینشه لا به خو شی و به حه لالییه
پان نه و سهرم ده به مه وه بن بارستی گلییه.

نه وه نه گهر چو وه لاس، هر چاوه ری بوو، خه زال له فکریدا بوو، دهیگوت:
بوم هه لیکه وی خه لکی نه زانی، شو رهم به به دی نه پوا.
ماله برای دایکی چادریان لاپه ری بوو، فکری کرد نه من ده چمه مه ری، له گه ل
بیریان دیمه وه، پښکای خو م ده په پښم، خالم له مالی نییه، به خالوژنیشی کوتبوو.
کلفه تیکی نارد کوتی به لاس بلئ:

نه و چادر و چیغه دیوه نه گهر له خپوه تان دووره و له چادران دووره و به ره و
شه مال

سهری قهره په شمالی هه لداوه
پیشی به کانی و کانلیکه و به گو م و گو میلیکه دی ده به فراوه
سبچه یان زوو تاوی وی ده که وی و ئیواران بانگی ئیواری سیبه ری وه سهر کشاوه
وه بهریان داوه دوازه نه نگوسته کی سهر به په یکان بیجگه له به رچیغی تازه پراوه
نه من نه وه ده چم بو پیش میگه لی مه ری، نه ورکو به هانه ده گرم، ده لیم: نه و
ساله که

پزق و مالی ئیمه بی به ره که ته، ده سترده ده کراوه
لاس نه گهر بیته وی، چوون مه شه ور ده بئ له هه موو که س، ده لین: خه زال شیر
مه شکی له خو دی داوه

لاس به دزی بچپته وی، خه لک نه بیینی، ده بیته دنگ و باس و قاوه قاوه
کوپه ژوانی نه من و لاس سوعبه ت نییه؛ گاوانیک، شوانیک، گه دایه ک نییه نه گه

بیتو کەس بزانێ وەبزانە سەری سەد کەس لە بەدەنیدا نەماوە
وەبزانە دوو سەد زێتی جووت پێزە لە خوێنی هەلکشاو
چومکە هەمیشە قەرەوێمان هەیە، پیاو نابێ لە خۆی خاترجەم بێ، هەتا قسەمان
لێ ببێ بڵاوە

با سووک نەبین، نەکەوینە سەر بەندوباو
ئەگەر کار بەنەپینی بێ چاکترە، نەبادا بڵێن: سەد قەتلی لەسەر کراوە.
کەفەتیک نێوی سۆسەنە و ئێکیان نێوی گۆل بەدەنە
خەبەریان بۆ لاس دینا:

لاس ئەگەر گوێی هەڵدەخست دەهات دەنگی گوارە و کرمەک و بەریەنە
جار جار دەچنە سەر سنگیان و جار جار دەبێتە شەپە بەران، لاس دەلێ: دل
رامەچەنە

خاترجەم خەبەری خەزالی، دلم زۆر لەهیش و لەژانە
ئەو هاتن بزانین چییە ئەو عینوان و مەکر و فەنە؟
هاتن بە لاسیان گوت:

خەزالی دەلێ: لاس زۆر چاوەڕێیە، بێ لەوێ چاومان پێک بکەوێ
ئەگەر دەمێنێ سێ سەعات لە شەوێ
ئەگەر کەو دەقاسپینێ و خەوی لێ ناکەوێ
چاوەڕێی مەعشوقەییەتی ئەگەر چاوی پێ بکەوێ
بۆیە وا شەیدایە دلی ناسرەوێ.

ئەگەر وایان بە لاس گوت، لاس زۆری پێ خۆشحال بوو.

ئەگەر چاوی پێ کەوت ئەو شەنگەبێری ساز بوون بچن بۆ پیش گەل و پاش گەلی
مەرییە

نیوێکی خەزیم شۆرە دەلێ کچە کۆییە
نیوێکی هەمەوێند و نیوێکی زودیە
لە بن بەرەڵبێنەدا و ن بوو کراسی مەحمەل داراییە

هه موو چاوی ده سووری، ده لئی که وی برسیه
هه موو راوه ستاون له سه ر کهوشی پانیه کوره کییه
سی بزماره و نه لماس کارییه

پاکی گواره ی گوئی زیتری بی قیمة ته، قیمة تی له خه زینه ی که سدا نییه، پاکی زیتری
سپییه

خالی که ردنی هه مووی که ندومییه گزنیژییه

ده لئی که نجی خه زینه ی خه سره وه، ده رکی خه زینه کراوه ته وه و ساحیبی له کن
نییه

قهره زولف هه مووی ده لئی عه سکه ری پۆمین، حوکیان له سه ره و
هه لیا نکیشاوه شیریه

تاق و جووت وا راوه ستاون ده لئی والیه و میره لیه و نه فه ندیه
وهختیکی نه گهر له حوکه مرانی دابوون سه لاتینییه

هه مووی ده لئی ئاده می نییه و عاسمانیه و غه ییبیه

پاکی زولفی خوار و جووت کردووه و کردوویه سی به نگییه

قویتاس و به ندۆکه ی هاویشته و ته پشت سه رییه

له پشته وه ریشه و یان ده چته وه سه ره عه رزییه

نه گهر به له نجه ده پۆن، هیندیک ده لئین: مراویه

هیندیک ده لئین: خیر نه وه پۆری^(۱) شه نگیه سییه

که سیک ده رده دار بی، که کیمان بلئین: به هیچ شتیک عیلاجی نییه

نه که چاوی به وان بکه وی، نه وه عیلاجی هات ده ردی گران و کارییه

نه خۆشه که چاک ده بی، ده که ویتته وه سه ره زنده گانییه

نه گهر شتخی ئیرشاد بیبینی قسه ده په ریننی، نه تو سویند بخۆ، بلئ: هیچ ناگای

(۱) پۆر: بالنده یه کی گوشت خۆشه، له مریشک زلتیه. (هه). نه گهر له باتی «پۆل» نه بی، لیره
مه عنایه کی نییه، هه ره که شتیک هاتوته سه ر زاری. فارسی: دراج. (نامه ی پرندگان در
لهجه های کردی، ص ۵۱).

له خۆى نىيه

هيچ كەس وا بهو ئەندازەيه نەيدىوھ شادمانى و خوشىيه
چون رەئىسى وان خەزال و خەزالە شۆرى مەلا نەبىيه.

ئەوھ ھەموو وەلەنجە كەوتن، دەرۆين كۆترييه

ھەمووى قەجەر بركراوھ زولفى، عارەقيان ديتەوھ سەر كولمەى ليمۆييه
ھەمووى چاوھ پۆى رەئىسيانن قەدەمى خىر بى، ئەو سال بەبەرەكەت دەبى سال
رەفيقى رىگامانە خەزال و خەزالە شۆرى مەلا نەبىيه.

ئەوھ خەزال ھات و پاكى شل و مل و سايە گەردن شيرمەشكيان لە خۆيان داوھ
پاكي دەلتى پۆى بەلەكە و سەرى لى شىواوھ

پاكي دەلتى وەنەوشەيه و شين بووھ لەسەر جۆگە و جۆبارى دەبەفراوھ
پاكي كولمەى دەلتى شەمامەى ھەوت رەنگە و باى شەمالى لى داوھ و ماتەى داوھ
ھەمووى چاوى دەلتى مانگى چاردەيه، ھەور نىيه و ساوھ

ئەوھ لە بورجى منەووھ سەرى دەرھىناوھ
ھىند بەخوشى رۆين بۆ پيش مەرى، كچ لە چاردە سالەييدا بى عاقلە، ھىچى
عاقلى لە كەللەيدا نەماوھ

چون وەسەر ھەموو كەس ھاتووھ، لە ھەموو كەس قەوماوھ

ھەر كەسى بەدلى خۆى چاوھ پۆى كام و كاوھ

شەش سەد كەس بدزى لە سمايل عوزيرى و لەو عىلە كوپرە لاوژان خۆيان
دەدزىوھ، پەنايەك بى بەلكو كيژان ھەچ كەسى ئەوى عاشق بوون و كيژ مەيليان
بەوان داوھ

دەيگوت: بىرى رۆى بۆ بىرە مەرى، بەلكو يارى خۆمان ببينن بەو دوو چاوھ

قاسپە قاسپە، پىكەنىنە، قاوھ قاوھ

دەنگى تۆق و تەلەسم و زىر و زنجەق و گوارە و كرمەك و ئاودەنگى و خەبەرچى و

قۆيتاس وا دەبوونەوھ بلآوھ

قافلە و توجاران لە سەفەرى سەمەرقەندى دەگەرپاوھ

دهيانگوت: دهبي چ خهبر بي، له دونيايه دا چ قهوماوه
ههلبهت ئاخري زهمانه و رۆژ گهراوه.

ئوه لاسيش له پتي دهکرد جووتیک چهکمهي سمايل نامهي وهستا نهسيريه
بن پهپوله نيشاني عهسل دهباغکاري وهستا نهسيريه
لهبهری دهکرد خهفتانيکی پيستی کهرگهدهن، ئهگهر تيرهندانزي لي بکهن
تيري لي ون دهبي له تووکیه

دورژمن دهلي ههلبهت ئهمن تيرهندانزيم لي کرد کوشتم، تازه زيندهگاني بۆ نيه
نازاني له نيو تووکيدا ماوهتهوه ئه تيره، هيچ ئهسهر و زهرهدي بۆ وي نيه
ئوه دهبهر خوي دهچهقاند خهنجهریکي دهمرهشي پينچ بستييه
دوخی راسته، خوارايي تيدا نيه

جهوهرداره له قهبرغهي هيچ کهسدا نيه

کهسک بيباته فروشي ساحيب قيمهته و قيمهتي نيه
ئهگهر له رۆزي ليقهومانيدا ههلي بکشي، چاوي پياوي لهبهر ههلنايه، پياو چاوي
ديتني بۆ نيه

وهکو تيشکي ناوي جهوهري دهريته سهر عهرزيه

بوستهي خهنجهری عهسل شمقار پهنگي فتاح بهگيه

دهسکهکي شاخي گهوهزنه، دهلين شاخي گاکيويه

کهمبهر زنجيریکي راست و چهپ دهکرد، شازده قهه ناوي خواردووه بهژههري

ماريه

لهبهر رۆزي ليقهومانتي ئهگهر کاري لي نهکا شیر و تيري بيگانه و ئوه بۆ رۆزي
دلّهيشان و بهيدي بهيديه

چهپکيکي پهري تاوس لهسهر ناوه، پهريکي رهشه و يهکي سووره و يهکي سپيه
يهکي بنهوشه و ئهوي ديکهيان لاجيوهرديه

بلي قهت بايه پهناباتيکي لهبهر ئاتهشي عيشق ئاگاي له خوي نيه

ئوه بۆ خيوهتي ماله خالي ئي خهزال هات به دزي و به مهبخيه

چۆن كەسكى چاوه پى مانگ دەبى كەنگى ھەلدى شوقى بىبىم بەئەمرى ئەبەدىيە
ئەيش ئەوئەندە چاوه پى خەزالە كەنگى بىتەو ھەلە پىگای مەپپە
بەخولای عەينى عەيش و نۆشە لەگەل ھەن دوو سەت و چل شەنگەبىرپپە
ئەو ھەمىشە چاوى لە پىگای مەپى و پىگای چۆلپپە
بۆ خۆى ئەو لەوئپپە، دلى لە كن خەزال ھەفسپپە.

خەزال دەستور و عەمەلى پى نىشان دان، كوتى: ئەمن كەمىك ناپمەھەتم،
شتوشۆى چاوم لەسەر ئەو كانى و پروپارە دەدەم. دوو پمبىشى مابوو پۆژ ئاوا ببى.
بەغەپرى دوو كلفەتى خۆى كەسى دەگەل خۆى نەھىشت. ئەو ھەر كەسەى بۆ جى و
پى و خانەوادەى خۆى پۆپپپەو، بەپىش چاوى لاسدا ھاتن، ناخر كچ ئەگەر جوان
بى و ناسك بى بۆ جوانى ھىچ شتىكى لە گوپن نپپە. لاس لە پەسى چادەرەو زۆر
چاكى چاوبەكچان كەوت، ئاوپرژىنى دلى كرا. كوتى:

كىژان پۆپپەو، ھەموو لاجانگان، دەلئى: زەردە بپپە
دلى من ھەمىشە ھەك قەرەبىنا لەسەر پپپە

لەم سەرە خەزال پۆپى، ئەدى ئەلعان خەزال ديار نپپە، لە كوئپپە؟
لەو عەينەدا كلفەتان ھاتن، تەفتىشپان كرد. جا ئەو خەزال بەسەد ناز و نپم ناز
ھات، لە تەنىشتى يەك دانىشتن، كلفەتان چۆلپان كرد. ھەركەس بەلايەكدا پۆپى.
لاس و خەزال دەگەل يەك مانەو.
ئەو لاس دەلئى:

خەزال لە خۆى داو ھەمەشكىكى خاسەپەنگى بەدوو پپپە قەيتان كارى كراو
پپشى گولپنگەى ئاورىشمى خاو

تازەكانە لە دەباغ ھاتۆتە دەرى ئەگەر دەباغى بۆتەو تەواو
ھەر دەلئى گولە لە كپلەك و بناوانان تازەكانى ماتەى داو

ئەمن ئەو وردە عارەقەم پى جوانە ئەگەر لە نپو پپپە خەزال پاپوئەستاو
دەلئى مانگە تازە لە پورجى ھاتۆتە دەرى، ئەستپرەى سۆھەپلى لە چنگى داماو
زنجىرەى زولفان سەريان لى شپپاو

له نښوانی سینه و مه‌مکان تاق و جووت و داو داوه

تیکه‌ل بوون، پځانه‌یه، گوله، گولاه، گیابه‌ند و خاوه، هه‌لاله‌یه، لاولاوه

ئارامی دل‌که‌م به‌مه‌خسودی خۆم گه‌ییشتم، قه‌دهمت بۆ خځوه‌تی ماله‌ خالت

هځناوه

جعه‌نده‌م، با بلځن: ئه‌و پوژه‌یه سیاوه‌حش به‌دهستی ئه‌فراسیاب کوژراوه

خۆ ئه‌گه‌ر من بشکوژریم پځشکه‌ی خوځینی من ده‌په‌رځته مابه‌ینی ئه‌و دوو چاوه

خاترجه‌م ده‌بځته خال و ه‌کو فینجانیکی بلځن: له‌سه‌ر ته‌ختیان داناوه

ئه‌وه‌ شانازییه بۆ من، له‌به‌ر ئه‌و خاله‌ی خوځینی من هه‌تا ئه‌تۆ ده‌مری نیوی من له

دنیا به‌نه‌کوژاوه

تا ئیستا ته‌یریکی تیژبال بووی، له‌نگه‌ری بالت له‌ بۆ ئارامی دل‌ی من به‌رداوه

ده‌جا با تیکه‌ل که‌ین سمیل و بسکان تا حه‌سره‌ت و خه‌م له‌ دل‌م نه‌میځی، ناله‌ نال و

کاوه‌ کاوه

با شه‌کری لیومان هه‌تر و حه‌بیری ببځته بلآوه

ئۆخه‌ی ئه‌وه‌ کامی خۆم چاو پځی که‌وت و ماندووم حه‌ساوه

هه‌تا سه‌عات و نیویک له‌ شه‌وځی چوو، به‌زنجیره‌ی زولفی خه‌زال ئه‌وه‌ لاقی

لاس به‌ستراوه.

ده‌ستیکه‌ منت داوځن بځی یاری شوخ و شیرینم

لینگځکی گواره‌م ده‌یه ده‌بځته موتمه‌ئینم

من له‌ خۆم نیگه‌رانم دره‌نگ دره‌نگت ده‌بینم

له‌به‌ر خه‌یالی دل‌م ده‌نینم له‌ ژوور سه‌رینم

ئاو پرځځینی دل‌مه‌ وه‌ختی له‌ خه‌و پاپه‌رینم

بۆ قیامه‌تیشم چاکه‌، پځی قایم ده‌بځی دینم.

به‌ندیکی گواره‌م ده‌یه هه‌لځگرم به‌یادگاری

با نه‌چمه‌وه‌ به‌ماتی و به‌مه‌ستی و دل‌ برینداری

خۆم وه‌ک پادشایان ده‌زانم به‌ میری و به‌ سه‌رداری

پادشایه تی هیچ نییه، عاشقییه خونکاری
 خه زال ئه گهر پیکه نی شه کری له لیوی باری
 به خولای پیاویکی سهیری، زۆر فه قیر و ئیختیاری
 دلت زۆر پر له خه یاله، جار جار پیاده ی جار جار سواری
 وهختیک مات و مه لولوی وهختیک مه رد و وشياری.
 ئه وه دیسان هه ر خه زال ده لئ:

پیم وایه تو غه ربیی، هاتووی له سه مه رقه ندی
 جار جار تونده ته بیاتی، جار جار هیدی و ئه هوه ندی
 جار جار خوژ تال ده که ی، جار جار زۆر رهند و مه ندی
 خاترجه م به گیراوی تو به داوی که مه ندی
 ئه تو به زولفی خه زال، ئه تو به فسی و ده ست به ندی.
 شه رت و قه راریکم کرد من، سه وگه ندمه به خودای تاق
 ئه من هه تاکو ماوم شکوفه نه دم وهک میلاق
 ئه من هه ر بۆ لاس ده بم، ئیتمینانم گوت له لات.
 ئه وه هه ر خه زال پی پی ده لئ:

ده سستی منت داوین بی با گوشاد بی ئه و دل ته نگه
 مه خسوودی خوژ وهر بگره له و شه مامه حه و ته رهنکه
 ئیمه با مه ره خه ست بین ئه وقاتی شه و درهنکه.
 له ورپوه تا کو سی سال من عاجز نابم له یار
 زیاتر عیشقم ده بزوی، زیاتر قسه م دپته کار
 ئه لعان دل زۆر ته نگه، نه م ماوه عیلاج و چار
 ناخر خو من بی که س نیم، زۆرم هه یه قه وم و کار
 نه بادا شکیان کرد بی، ئه وان لیم بکه ن پرسیار:
 «خه زال ئه تو له کوئی بووی» ئه من چمه عیلاج و چار؟
 لاس که فکری لی کرد له و کولمه زهرده بییه

قسه که ی لّی دسه لماند، ده یگوت: قسه ی به جّیه.

هه رتک به جوت ر اوهستان به بیّ سوال و بیّ پرسیار

و مختی عیش و نۆشیانه باغی هه نجیر و هه نار

هه رتک خودا حافی زیان کرد، هه رتک دهسته و دوعا بوون وهکو پیر و وهک ئیختیار

پروویان له عاسمان ده کرد: یا سه عید و یا جه ببار

شه ییتانان چاویان کویر بیّ، پیکمان بیّنی کاروبار.

ئه وه لاس ده گه ر اوه، وهکو بازیککی برسی گهر شه ویّ له شهو ر اوه

خه زال زۆر شل و مله دوگمانی تراز اوه

شه مامه ی کال و په نگین به دهستی لاس ژاکاوه

وهکو وه نه وشه ی کویتستان گه بلّین: سه ری هه لپساوه

سه رپاکی زنجیره ی زولف و هیچ له جّبی خۆی نه ماوه

هه مووی به باوه شی لاس ژاکاوه و تیک ها لّوه

ده لّی باغی هه نار و تازه کانه ی گولّ داوه

هه چ که سیّ بۆ ماوه ی خۆی هه لیان هینا هه نگاوه

هه رکیان لیک بیّ شک بوون، کار له کار تراز اوه

خورما گه په یوه ندت کرد، مه گه بلّین: ئه وه داره شکاوه

ده نا په یوه ند ویشک نابیّ، مه گهر بلّین: بیّ ئاوه.

جار یکانه به بۆنی یه کتری مه ست بوون هه تا ده شه؛ جا پاشی ده شه وه ی هه رتک

لا دلیان که وته فکر و خه یال. رۆژیککی پاش بانگی ئیوار یّ خه زال له قهستی ر یگای

خسته ماله خالی، چهپ بوو، سیبه ری کتوان هات بووه خوار یّ. لاسیش ئه گهر چاوی

پتی کهوت. ئه وه سوار بوو به عینوانی راویّ ده چّی ر یگا به خه زال ده گریّ.

خه زال له دوو کلفهت سۆسه ن و گولبه دهن زیاتر که سی ده گه ل نه بوو. لاسیش له

نۆکه ر و خزمه تکاری خۆی زیاتر بیگانه و غهیری و قسه په ر یّنی ده گه ل نه بوو، ئه وه

لاس ده لّی:

ئه وه جاریشم ئه وه به چاوی خۆم خه زال ده دیه

بریا من دارێک بوومایه پێیان کوتبامایه داره قه‌سییه
 شین بوومایه به‌عومری باری ته‌عالوللا له‌سه‌ر کانیه
 سی‌هرم برۆی‌بایه بۆ شه‌رق و غه‌رب و جنوب و شیمالییه
 له‌ بن لکێک‌مدا دانی‌ش‌بانا‌یه شل و مل و سایه‌ گه‌ردن و داوو ده‌لینگ حاجی
 حوسێنییه

وه‌ختیکێ ئه‌گه‌ر ده‌هاتنه‌وه‌ ماندوو ده‌بوون له‌مه‌رییه
 بیان کوتبایه با بچینه بن ئه‌و داره قه‌سییه بۆ فێنکییه
 به‌هاتبانا‌یه بنم پۆلێک شه‌نگه‌بێرییه
 جا ئه‌و وه‌ختی ئه‌من ده‌گه‌ز بالام ده‌کرد، ده‌که‌وته دلم شادیانه و شادمانیه
 له‌ بن لکێک‌م دانی‌ش‌بانا‌یه پۆلێک که‌ کۆیییه
 له‌گه‌ڵ یه‌کتریان بک‌ردبایه راز و گله‌یییه
 له‌ بن لکێک‌م دانی‌ش‌بانا‌یه پۆلێک شه‌کره‌ژن، گه‌ردنیا‌ن درێژ بویایه وه‌ک گه‌ردنی
 جانو

ماینی کاکلا‌غای گه‌ردیه
 بیان‌ک‌ردایه ته‌ قاوه قاو و گاله‌ گال، یه‌کتێک بیکوتبایه: لانکه‌ی ساوام به‌جی
 هێشتوه، یه‌کتێک بیکوتایه: قه‌یدی ناکا می‌ردم له‌ مال نییه.
 له‌ ژێللا ته‌مه‌شای لکیان بک‌ردمایه، گه‌ل‌پێزانمه، به‌برۆیان له‌ جه‌رگمیان
 ک‌ردووه تیره‌ندازییه
 لانکی ساوایان به‌جی هێشتوه، جی‌گا که‌یان ئیسرا‌حه‌ت‌گایه، بیان‌کوتایه: هیچ
 ئاگایان له‌ خۆیان نییه.

هه‌چی به‌هاتایه‌ته بن سی‌به‌ری ئه‌و داره به‌بۆن مه‌ست بوویایه، بیان‌کوتبایه: مه‌سته

و

ئ‌یغیار نییه.

له‌ بن لکێک‌مدا دانی‌ش‌ت‌بایه پۆلێک که‌ یخودا و ڕ‌دێن سپیه
 چومکه‌ کۆنه سالن ئه‌وان، بیان‌ک‌ردبا باسی کاوله‌ نوحسا و ولاتی باله‌کییه
 له‌ بن لکێک‌مدا دانی‌ش‌ت‌نایه پۆلێک که‌ سه‌ورچی ئه‌گه‌ به‌رۆکیان پاکی

دهروازی سنگیان داخراوه بهه بوتۆپ و مهجیدی و زیری قه دیمیه
 له بن لکیم دابنیشتایه چارده کچ خویندهوار و به عیلم و کۆلمه ئه تله سییه
 تام خوۆش و بۆن خوۆش و ددان مروارییه
 سهریان هه ئینابایه ته ماحیان له لکم بکردایه، بیان کوتایه: راست و بی غهوشه ئه وه
 مالی کلکه تهشییه
 لییان ببریمایه، بیان هینابا سهروهستا کار، پیداو یستییان چبویایه بیان
 هینابامایه

بۆ سهرو پیداو یست کارییه
 هه چ کهسی به دلی خووی رانک و چۆغهی پی پرستمایه، هه چ کهسی بیناردایه بۆ
 دهزگیرانی خووی به یادگاری و به دیان تهیه
 ئهوان قولکهی گهر دنیان شهربه ته، ئاوی کهوسه ره و کانیه
 قسهی وان ده بیته راسته و خوۆش نشینی بۆ شار و بۆ ئاومدانییه
 هه میشه له سهریان ده گهری پۆلک شمقار، ده بی تاریفیان بکهی بۆ جوانیه
 له سهرو ئه و دارهی نیشته وه پۆلک په ری، دیاره په ری زاهیری نییه و غه بییه
 جا ئه و وهخته ئه من دلم ساکن ده بی، بۆم پهیدا ده بی ئیستیراحت و زینده گانییه
 خو من له دنیا په دا بی مه نزوورم، مه نزوورم کهس نییه
 مه نزوورم خه زال و خه زاله شووی خال گزنیژی و سوور و سپیه
 ئه گهر خه زال ئی من نه بی به ته ما نیم بۆ جهننه تی رۆژی باقی و ئاخره تییه
 جا نازانم خه زالیش وهک من شیت بووه، ئیغیاره، یان وهحشییه
 له گهر دنی وی جوانه پیرۆزه و ئالتوون و له گه ل تۆقی ئه گهر له گهر دنی که سدا نییه
 هه چه ند جاری ده یهاو یترتیه وه سهرو خالی رهش و گزنیژییه
 ده لیتی گهرمای نیوه روپیه و له ئاو ی دوور که و تۆته وه و تونییه
 چومکه داعبای ئاو تییه، له ئاویدا نه بی زۆر مه خشوشه مرواییه
 ئه منیش به بی خه زال هه میشه مه ستم، شیتم، شهیدام، له بهر خه یالی خه زال هه چ

عاقلم له كهلهيدا نيه

چومكه ئيستا قسهيه، وهگيرم نهكهوتووه خهبريكي بهراستي و بهئهسهحييه

ئهمن ئهگه هاتمه ئيره بۆ غوربهتي و غهريبيه

ئاخر لهسهر خهزال بوو پهيدام كرد خويندريزي و دوژمنايهتیه

دهبي پوژي سي جار بهمن بلي: پاداشتي ئه و كارهي تو چيه؟

پاداشتم دوو زولفي بهنگي و ليوتيكي ئهتلهسييه

جا مهگه پروو بكهينهوه له دهرگاي ئهزلهي و ئهبهديه

جا له خهزال زياتر ئهمن له و دنيايهدا له من وايه دايك و باب و مال و دهولت و

خانه وادهم نيه

پوژيک دهبي قولی خهزال بگرم بهشادمانه و بهخوشييه؟

بچمهوه نيو عيلى حهرير و بالهکيه

جا ئه و پوژه بدهمهوه ئهمهگي داي و بابيه.

له بن لکيکدا دابنيشتبانيه پوليک راوکه: ئه و لکهي چاکه، ئيمه بيبرين بۆ

سهري تيرييه، بيبهينه سهرو هستا کار بيدهين له پهنده و کوشتهرييه

لهسهري کانيه قهمبريان و ههواري بيريان و کوسرهتي شاله بهگيان و له دوهاچه

و بلکيس پتي بکوژين نيرييه کتوييه

جا له بن شالکدا دابنيشتايه ئارامي دلم خهزال و خهزالهشوري مهلا

داود و مهلا نهبييه

مهگه حوري بههشتي، دهنه دنيا جوان و لايهق و ممتازي واي تيدا نيه

جا من لهنجهي خهزالم دي، تازه من زيانم بۆ چيه؟

ئهوه دهروا بۆ ماله خالي ورده ورده، كهتاني هاتوته سهرو عهرييه

جار جار رويني دهلي کهوه، جار جار دهروا کوتریه

تيريكي واي له جهرگم داوه خاترجهم به ئه و تيره دهرماني نيه.

ئهوه بهسهرو توکان، تهلهسماندا خهزال بهشاني راستيدا ئاورتيكي دهداوه

ئهويش دلي ماندوو پر خهيايالي بهديتني لاس دهحهساوه

خەزآل پووی تۆ دەکرد و لیتی شل دەبوو شەقاو و ھەنگاوە.
 ئەرێ سوارمکە ی سوار بووی لە ولاختیکە عەسلە بەحرییە
 لە شانی خۆت کردووہ پمبیککی عەیزەرانی دەمرەشی ھەژدە قەفییە
 دەلێی لە تۆ زیاتر کەسی دیکە لەو دنیا یەیدا نییە
 دەک سەری خەزآلت ببیتەوہ بەقوربانی نالچە ی کەوشییە
 ھەنگاوێک وەرە خواری، پۆژ درەنگە وەختی فیتنکەتییە
 وەختی ناز و نیم ناز و پارز و گلێیی و چاک و خۆشییە
 ھەتا چاویکت بۆ بکەمەوہ بەپیالە ی شەراب و گەردنت بۆ بکەم بەمەزە
 نەوہکو بلێی مەزە نییە
 ھەتا مەست ببی، چیدیکە رانەوہستی بەئیغیارییە.
 ئەوہ لاس یەک بەندی بانگ دەکا:
 کوتی کیژێ ئەتۆ پۆری بەلەکی، ئەمن شەھینم
 ھەچەند دەکەم دلم نایە بێم ئەگەر بتزاکینم
 تۆق و تەلەسم و بەندی ئالتوونان بپسینم
 ئیجازە ی تۆی لەسەر نەبی ناتوانم چەقەل پارێزت بۆ بێنم.
 ئەوہ خەزآل دەلی: نەوہللا ئەمن بەدوو زولفی بەیداغ پەنگم بۆت دەکەم سەیران
 لە دلی خۆت دەرانیژە خەم و ھیش و برک و ژان
 خۆ عەمر درێژ نابێ ئەگەر بێتو خال تەر نەکە ی بەلیوان
 کار بەدەستوبرد چاکە نەوہک ئەو حەسرەتە بەرینەوہ بن قەبران.
 جا ئەوہ لەوہیدا لاسە شوپی بالەکان لە ولاغی دابەزی
 ھیندە بەسام بوو خەزآل، تەواوی بەدەنی لاس لەبەر سامی خەزآل دہتەزی
 چومکە جیگا کەیان چۆلە یەکتریان چاوی کەوت بەدزی
 ئەو بەدەنی خەزآلی دەرژاکاند، ئەگەر دەستی داویشتە سەر گەردنی وەک قورینگ
 ئاوازی دہات تۆق و تەلەسم و گۆ و قۆیتاس و دەرزی
 دہنگی وەکو قورینگ دی گۆ و قۆیتاس و دەرزی.

ئەو بەكام و پەواى يەكترى گەشتن.

خەزال كوتى: خۆ شەرت و شوپن ھەر ئەو نىيە قەدەكە شەمشال و بەژنىكە

بارىك پادەو شىنى

ئەمەن كۆترەم و ئەتۆ دەللى شەھىنى

ئەو دللى ئەگەر مەخشوش و غەرىب و عاشق دەى ھەستىنى و دەى رەفىنى

ئەو قەرە زولفى ئاورىشىمى خاۋ داۋ دەى پستىنى و دەى ژاكىنى

ئەگە چاۋت بەمەن كەوت شىتى، ئىغيار نى، بەگۆشەى چاۋان مەستى و

قسە دەپەرىنى

ئەگە بىتو مەن قسەيەكت پى دەللىم ئەگە رانەمىنى

بچى گوللى كانى و كانىلان و چل پلەى حومامىم بۆ بىنى.

چومكە لە ەمرى ھەو سالان بووم ئەگە وام بىستوو

كەس ئەو تانوت و غىرەت و ئازايەتییەى نەبوو

كەس چاۋى بەگوللى چل پلەى حومامى نەكەوتوو

جا نازانم كى ئەو رىگايەى بەستوو و كى ئەو رىگايەى گرتوو

دەللىن زۆر ەتردارن ئەو گولانە، ئەوبەر ئەوبەريان گرتوو

ھەلەل و بەبببون و شلىر و گياخاۋ تازە پشكوتوو و سوور بوو

ئاشق ناردن تاقىكردنەوھى و تا ئەورۆ كەس نەيتوانىو و كەس نەچوو

ئەگە بىتو ھەوت دەسكەم لەو گولانە بۆ بىنى ئەو مەتلەم غىرەتى تۆيە، نەللى:

خەزال پەللى گرتوو

وا دەزانم ھاتو مەو ەسر ەومرى چارە سالەى، ديارە ھەلەت دەللىن:

كەس نەيتوانىو و كەس ناتوانى بللىن رىگايان بە لاس گرتوو.

سەفەرت خىر بى، ھەزەرەتى ئەلىاس رەفىقى رىگات بى، خدرى زىندەت دەگەل

بى، نەكەويە ەسر رىگاي بەدەختى و نەھاتىيە

ئەگەر لەو سەفەرە ھاتىو ە مەخسوودى خۆت بەكەفى خۆت بگرە، ئىدى بەھانە و

گفتوگۆ دىكە بۆ مەن نىيە.

لاس تیی فکری، دەستی شل دەبوو، هیزی کهم دەبوون له دوو چاوه
دهیگوت: مه تلەبت چییه، کێ ئەو تهگیهری بۆ تۆ داناوه؟

زولفی خەزالی دهگرت پرچیکی له بن را هەڵدهقهند و دمردههیناوه.

دهیگوت: سهت لهعنهت له خۆت و لهو کهسهی ئەگەر ئیعتیباری به کیژ و به ژنانه

چهن کهس به مهکر و به عینوانی وی سهری بردۆتهوه گۆڕ و گۆڕخانه

چۆن ئەتۆ دەمنیری بههیلاکم دهی بهخۆپایی، ئەمن دلم بهئامانهتی له کن تۆ دانا.

سهت لهعنهت له شهرت و بهقات، شهرتی تۆ درۆیه و هیچی تیدا بهسته نینه

لهعنهت له خۆت و ، لهعنهت له مه لا نهبی پدین شینه

ئەمن بهخۆپایی له دلی خۆم هاویشتووه زهخم و برینه.

قهستهم بهوهی کهم ئەگەر بێ مکانه

ئەگەر دروستی کردووه عەرز و عاسمانه

بێ مه تلۆب نی، ئەتۆ له من دهگری بههانه

دەمنیری بۆ چل پلهی حومامی و بۆ میترکه گرده له و بۆ مۆلی ناسکانه

ئەوه ئەمن شهرتم کرد برۆم بۆ چل پلهی حومامی و بۆت بێنم مه پامی دلت، ئەگه

بیمهوه سەر پۆژی گیان کێشانه.

خەزāl پەشیمان بۆوه. ئەما مستیکیشی له سنگی کوتا. ئەوه لاس غەزری، کوتی:

چاوم پیت نهکهوئ. توورەش بوو لاس.

هەتا سێ پۆژ خەزāl قاسیدی نارد. لاس کوتی: کارم پیتی نییه، دهبی کاری وا

وهپیش من بنی ئەگەر باعیس بی بۆ سەرم؟ خەزāl مرد و سووتا، حەول و تهقه لای

دا، لاس نهی دواند.

جا ئەوه لاس ساز بوو، تهواوی ته دارهکی جهنگی ساز کرد، بۆ هینانی گۆلی چل

پلهی حومامی. پاش حەوت پۆژ، حا ئەوه لاس ساز بوو، به ته داره کهوه. کوتی:

سه فەریکم له بهره، جا نازانم له وهیدا، موقه ددهری حەق دەستی ئیلاهی، له سه ر چییه؟

ئیدی ئەگەر لاس وه پێ کهوت، خەزāl حە یای لی هە لگیرا. هات پێگای پێ گرت.

خەزāl به عومری خودای تهعالا ده لیتی چناری عەرپه ره و له کتوی فرودی خو لقاوه

گەردنى دەلتى بەيداغى رۆمىيانە، ھەفسى قاتلىش بى، بچىتە بنى، پىتى دەلتىن:
ئىدى ھەفسىت نەماو

چاوى دەلتى مانگى چارە و پازدەيە، لەسەر جەبەل و ئەسحابى ھىندوستان
گۆشەى كىشاو

لېمۆى بن كراسى مەھمەل دارايى، دەلتى فېنجانە و لە مەيخانە داندراو
بى عاقل بوو، لەو سەعاتەيدا ھېچ عاقلى لە كەللەيدا نەماو
چون تىرى عاشقى لاس وەھا لە جەرگى دراو.
ئەو دەستبەجى دەنگى لاسى دا، كوتى:

بۆ مەست نابى، بۆم ھەلتىناوى جووتىك شەھىن چاو
بۆ تەمەشاي كراسىكى مەھمەل دارايى ناكەى، جووتىك شەمامە و شەمامە
پەنگىن

لەسەر سىنگم خىن ئەوان كراسيان ھەلداو
بۆ زەينىكە خۆت نادەيەو بەژنىكە شىمال؟ دەلتى: لاو لاو و لە قەدى دارى ھالاو
بۆ تەمەشاي پەنجانم ناكەى؟ سەفەرى تۆم پى خوش نىيە و وەبەر ئەژنۆم داو
شىمقار سەرىك ئەگەر پۆيى، سەرى ئاخىرى ئەگەر گەپراو داو،
دەزانى پراوگەر داوى ناو تەو ھەلدەفەرى و لەو دەور و مەكانە نەماو
ئەگەر بىتو ئەتۆ پۆژى دووجار نەبىنم پووناكايىم دەپرى لە ھەرتك چاو
زىندەگانىم لى ھەلدەگىرى، ژانم دەكە وىتە جەرگ و ھەناو
با من قىيىكىشم كەردى، لە دلى تۆ ناخۆش بووى، ئاخىر چ بوو چ قەوماو؟
ھاشا لە بۆنى گۆلى كوستانان، ھەزار جار بەژنىكە بارىكت لەبەر دەگىرم، سەرى
خۆمت بەقوربان دەكەم، ئەو سەفەرە بگەپتو داو.

ئەتۆ زەينى من بەدە، لەبەر ئەو سەفەرى تۆ پوحم زىندانىيە
زەينى بارى لىۆم كە، وردە خوناو كە دىنە خوارى لە چاوى بەنگىيە
كوپرەم كوپرەمى كوپرەتە، بۆ و سواربوى لە ولاغىكى شىر خەزالى گەردىيە؟
بۆ و توورەى؟ چاوت نابىنى عەرزىيە

بۆستەى خەنجەرت ترازاندووه، دەلتى ھاتووى بۆ خوينىڭىزى و دوژمنايەتتە
لە شانت كىردووه، پىمىكى دەم رەشى قەلەمكارى ھەژدە قەفئە
لە خوينى نەكرد و لىتى دەتكى دۆپە دۆپى خوينىيە
قەرە بىنايەكى رەشى گەردن ماريە

دەستت پۇناوھ لەسەر خەنجەرىكى عەسلە قەرەخۇراسانى تۇپال بەگىيە
نۆچاوانى خۆت لى تال كىردووم، ھەر دەلتى نۆچاوانى شىرى برىسيە
توورەى، كەس ناتوانى لە كن تۆ بكا راز و گلەيىيە

دەسكىت پەرى تاوس لەسەر ناوھ، گەوال گەوالىەتى دەگەل ھەوريە
دوژمن ئەگەر چاوى پىت بکەوى، ئاوى چاوى رۆ دەپزى، دادەنىشى بەكوپرىيە
قەقەزى ئاخىرت دەداتى، دەلتى: دوژمنايەتتە دەگەل تۆ نىيە
ولاغت سىمكۆلى دەكا، مەگە جارىك لە جاران رەخشى رۆستەم وا بووبى، ئەگەر
دەچووه شەرى دىوى سىپىيە

گراويە بابم، پىم وايە ئەتۆ ھەوت رۆژە لەبەر رق و توورەيى خۆت ئاگات لە خۆت
نىيە

فەرمو داببەزە، تا بۆت بتراننىم دوگمەى كراسىكە مەھمەل دارايىيە
بۆت بکەم بەئىستىكان دوو كۆلمەى ناسك و بىي بەمەگىڭىز دوو چاوى بەنگىيە
بۆ دانىشتنت بىي بەكۆرسى، دابنىشە لەسەر سىنگىكە سىپىيە
بىكە بە بەندى گەردنت، دەيھاوئەم سەر ملانت دەستىيە
خۆ دنيا لەزەتە دىكەى تىدا نىيە، كام و رەوايى ھەر عاشقىيە.
لاس دەيگوت: نەھلەت لەو كەسەى ئەگەر ئىعتىبار دەكا بەوان شل و مل و
سايە گەردن، بەعومر مندالان تازە دەگەنى.

پىاو ئەگەر چاوى پىيان دەكەوى، دلى رادەچەنى
ئەمن زەينى خۆم داوھتە سەرى كوستانان، داوينى كۆلكن و سەرى زەھاوى
و فرياد فرياد و پىشى كوستانى خال خال و جەنگى پىرە بەدەنى
ئەتۆ ھەموو رۆژى سواەبەتم پى دەكەى، پىم دەكەيەوھە پەنى

شەرت بى ئەمن بچم بۇ گۈلى چل پلەى حومامى، لىم مەلۇوم بى ئەو سەعاتە
دەمبەنەو مالتۆكەى بەتەنى
جا با پاش ئەمن شەمامە و شەمامە رەنگىنى باغەلت لە ماپەينى سىنگىدا بگەنى
قسە ناخۆشە، وەكو جىگای دەمى مار پاشى حەو سالان لە پياوى دىنيتەو
تەشەنى.

ئەوجار ئەو خەزال دەلى:
خەزال بەدل لە ژانە و بەچاوى لە گەرمەشىنە
دەيگوت: پياو ئەگەر تۆبەى کرد، بلى: بەشىمانم، بۆ بەشىمانى نىنە؟
هەك زمانم لال بى، ئەمن ئەو قسەيەم بە ناز بە تۆگوت، نەزمانى تۆ ئىشتىيات
هەستاو، دەچىيەو نىو عىلى بالەك و بالەكىنە
ئەگە هەر دەرۋى، بابان ويران و قەلەندەرم، كەسم لە مالى باوانىدا نىنە
ئەتۆ بى ئابدارى، فەرموو لە كولمىكە ناسك دوو ماچ هەلبرە لەبرى لوقمەقازى و
خۆراك و نانە شەكرىنە
ئەلەان ئىجازەت هەيە، تەواوى قەدى خەزال وەرە لە قەدى خۆتى وەرىنە.
كۆرە كۆرتە لاس ئەمن سىرم خوارد و سووتا زمانە
هەزار جار دەستى منت بىتەو بەدامانە
كەم لە جەرگى بدە تىرى سەر بەپەيكانە
كەم لە سنگ و بەرۋكى گوارە و كرمەك و گۆ و قۇيتاسان بخەو جۇللانە
بۆچى وەكو بزانى، من قسىكم کرد، رۆژى دەست لىك بەردانە؟
ئەمن نازم دەگەل تۆ کرد يان پىم گرتى بەهانە؟
دەجا ئەگەر هەروايە بەپەنجىكى ناسك دەست بۆ باغەلە بەرە
فەرموو، كولمەى بۆ هینا پىشى، وەربگرە لەو قەند و شەكەرە
بۆ رەفقايتى رىگايەت، فەرموو ئەو گۆ و قۇيتاس و كەمبەرە و شۆرپەى
جەواھىرات دەگەل خۆت بەرە
وەبزانە كۆمەگە و رەفىقى رىگاتە و ەمبەرە و نۆكەرە

چون بۆنى ئەوانت بەسەر دادەجى، مەست دەبى بەبۆنى عەتر و عەمبەرە
ھەمىشە ئەگەر لە کنت بى، ۋەبزانە ئاۋى زمزمە و قەترەيەك ئاۋى کەوسەرە.
جا لاس ئەۋە پکىفى دىنا بۆ ۋلاغىکە رەش کۆيتى شىر خەزالىيە
دەيگوت: دەبوو خولاحافىزىت لى نەکەم، ئەما چ بکەم لەبەر بەژنىکە باريک و
قەدىكى شىمال رەنگىيە

مەجبورم لىت دەکەمەۋە خوداحافىزىيە

سەفەرى ھات و نەھاتە، نازانم دىمەۋە يان ھاتنەۋەم بۆ نىيە؟

ئەۋە تانوت نەبوو، ئەۋە نەبوو بە راز و گلەيىيە

ئەتۆ دەگەل ئەمەنت داکوتاۋە ديارە بناغەى دوژمنايەتيە

ئەمەنت بمرمەۋە لەبەر زولفىكى سى بەنگىيە

ئەۋ تانوتەى لە مەنت دا راستم پى بلى مەنزورەت چىيە؟

قەرە زولفت لى راست و چەپ کردووم، قەفيان ھاتۆتە سەر کولمىکە ئەتلەسيە

چاۋت ئەگەر بەناز ھەلدىنى، يەکت دەللى جەللەبە و يەکت دەللى ساقىيە

ھەچ كەسىكى پۆژى جارىك ئەتۆ ببىنى، مەستە و مەيخانە و شەرابى پىۋىست

نىيە

ئەۋىش خۆ ئەۋە ھونەرى خۆت نىيە، قەلەمى ھەق دەستى ئىلاھى و ئەبەدىيە

ۋەختىكى ئەگەر پۈچ دروست دەكرى، خودا ئەگەر دروستى کردوۋى لە ئەزەلىيە

ۋاى دروست کردوۋى، دەنا ھونەرى خۆت نىيە.

دەسوۋا لاس، سەرى جەۋى توند دەکرد و بەراستەيدا دەگەرپاۋە

دەنگى سەرى تىر و چەك و ئەسباب دەھات، گرمە گرمە، نالە نالە، قاۋە قاۋە

ئەۋە سەفەرى ۋەبەر گرت، دەيگوت: پەنا بەتۆ ئەى بىناھى چاۋە

سەبارەت بەخەزال عاقلم لە كەللەيدا نەماۋە

كىژى سەت جارەن دەۋلەت زىاد و مال ئاۋا.

جا ئەۋە خەزال دەگرى و دەبارىنى

لە دوو چاۋى بەنگى ۋەدە فرمىسك ھەل دەۋەرىنى

سه لای گه وره و گرانم لی رابوو، که سم له ماله باوانی نه مینئ
لاس رقی هه ستاوه، که س ناویرئ بیدوینئ
جا خو پاش لاس که س ناتوانئ دهست بو شه مامه و شه مامه رهنگینی باغه لم
بینئ

شهرت بی پاش لاس هیچ که س لئی کامور هوا نه بی، ده بی له بن عهرزیدا گل
بیرزینئ

هه چ که سیکی، که سیکی دیکه وه بهر زهندی دئی خو بی بینئ، له پاش لاس،
ره بی هه رتک چاوی به کویری هه لئینئ.

ره بی ره فیکت بی پادشای نه زهلی و نه به دییه

ئاگادارت بی خدری له چۆل و به رییه

حه زهتی ئیبراهیمی خه لیل، نه گهر ئیسماعیل حازریان کرد بو رۆژی قوربانیه
نه گهر نه وانیه له هیچ که س زاهیر نییه، کو مه گت پی بکه ن چل سواره ی غه بییه
عیسای بنی مریم نه گهر نه لعان عاسمانیه

نه و رۆژی خودا دهکا دیوانئ که دیته وه سه ر عهرزیه

حه زهتی موسای که لیموللا نه گهر گفتوگۆی ده گه ل نه زهلی و نه به دییه
نه و ئاگاداری تو بی. نه گه نه وانیه کو مه گت بن، که س نالی لاس که سی ده گه ل نییه
بابان ویران خو م، زمانم به برین چی، خو که س به له دی به چل پله ی حومامی نییه
نه من نه و په لپه م بو له لاس گرت؟ ده ترسم له لاس ببه وه به دیدار ناخره تییه

جا نه من نه و گولانه چ لی بکه م، نه و گولانه م بو چییه؟

نه من بو چم وا ده گه ل لاس کرد راز و کله بییه؟

نه وه خه زال ده یگوت: به وه ی که م نه گهر ئاگا و مو بییه

نه گه بیتو خه بهری لاس به به دی بی، لفکه ی کو لوانه و کراسیکه مه حمه ل دارایی
ده که مه وه شینه

له خو م ده برم زینه ده گانی و ژینه.

خودایه نه من له بهر تو ده که مه وه ته مه ننایه

ئەگەر تۆ دروستت کردووہ عەرز و سەمایە

ئەگەر بەردی سارد و گەرم وەبەر پیتی لاس نایە^(۱)

ئەگەر لاس موقەدەرێکی وەسەر بێ، زووتر بۆ من بنێری دەردی پێ مردن و موفاچایە

لاس بۆ خۆی، ئەو بۆتە مەجرۆم، ئەمنیشی داناوە بەشیرن لەیلايە

هەتاوەکو لاس دیتەوہ، ئەمن خۆشیم بەدلیدا نایە.

لە دواي لاس مردن خۆشترە لە ژینم

بابان و پیران و قەلەندەر و سەرشینم

دەجا با بوکلێتەوہ، پێ بێ لە زوخوا و کۆنە برینم

رەبی ئەو چاوانەم کوێر بێ، چومکە بەبێ لاس دنیای پێ دەبینم

لە دواي لاس لە من حەرەمە ئاوال و وێلداشی سەر سەرینم.

لاس ئەوہ رۆیی، جارێ بێ پرس ئاوەدانی چاوپێ نەکەوت هەتا پارزە شەو. ئیدی

لاس بێ خەبەر بوو، بەسەر اسیمەیی هات.

ئێوارێکی، نوێژی نیوہرۆ کلا ببوو، ھەوراز بوو، لە ھەورازەکە وەسەر کەوت. ئەگەر

تەمەشای کرد چیمەنە، مێرگ و مێرعوزارە.

تەمەشای کرد شەش ھەزار خێوەت ھەمووی قوبەیی سەری ئاوریشمە، پاکی پیشی

خێوەتی دوو بەرچیغی وەبەر دراوہ، نیوہراستی بەرچیغ تۆقێکی تێکراوہ. عیلى وا

رەنگینی قەت نەدیوو، دووریش بوو لێی. لاس کوتی: دەبێ ئەو خێوەت و بارەگایە ئی

کێ بێ؟ لەمێژە ئاوەدانیم نەدیوہ، ئەوشۆ میوانی ئێرە دەبم.

مەری نیوہرۆیەش ئەوہ چوو بۆ پشت چادری.

رەئیسى کوللى ئەو ھەموو خێوەت و چادر و بارەگایە، خانزادە خانى حەریری

بوو. ئەویش شانزە سال بوو لاسی نەدیوو، دايمە لە تاو لاس لێوی بەبار بوو. ئەگە

خانزادە خان ھاتە دەری، تەمەشای کرد بەندەنەکە بڵند بوو سوارێک ھاتە خوارێ.

چومکە دايمە بەموړاوەدەي لاسەوہ بوو، کوتی: بێو نەبێ دەبێ ئەوہ لاس بێ.

(۱) یانی نەيە.

ماره کراویشی بوو، ئیستا شه قلی خهرمانی نه شکانډبوو، نه گهر چاوی پی کهوت،
رهگی به دهنی له خویشیان هه مووی کهوتنه بزوتنه وه، شادمانی و دلخویشی لی
پهیدا بوو، کوتی:

به وهی کهم نه گهر بیناهی چاوه
دونیا هه مووی به قودرتهی وی خولقاوه
کس نهیدیوه که سیک نه گهر مرد بگه پیتته وه دواوه
نه وهیان زو رابی روسته مه سه ری له خاکی دهره پناوه
یان لاسه شوپی باله کانه، ده لیتی بازه و سه ری لی شتیاوه
ئوخه ی هه سه رته مه نه برده بن خاکی، نه وجاریش ئاموزاکه م، ئارامی دلی خو م
ده بینم به هه رتک چاوه.

نه وه بانگی شوانه که ی کرد، کوتی: شوانه، دهستی منت به داوین بی شوانه
جووتیکم شهک بو وه گپره، نه و جووته شهکی چا و رهش، نه گهر گپراومه ته وه بو
به رانه

نه و دوو شه کانه م بو سه ر بپره، بیکوزه وه به ده ستووری پادشاهانه
هه ساوه دلی ماندوو و عیجز و په ریشانه
پیم وایه نه وشوکه لاس و لاسه شوپی باله کان، مه خسووده که ی دنیا و قیامه تم
لی میوانه
شه رت بی بیکه م به خیر هه وت سه ت زپری له وی بیست و چواری په واجی شارانه
و به قیমে ت گرانه
نه وه نه زری شانی خو م کرد، زهکات بی، خیر بی، خیرات بی دوو سه ت شهکی
یهک ددانه

ئیدی دنیا خویشی و به شارته ی نه وه یه: له گه ل که سیک دا بنیشی نه گه دلی ماندووت
ده گه لی بگری وچانه

پاشی شازده سالان نه وه چاوم کهوت به شپیری گهرمه لانه.
دهسته بجی خه به ری دا، کوتی: نه وه لاسه، به پیری وه بچن. به پیری وه چوون.

لاس کوتی: عه جایه ب! ئه وه ده بی چ میلیه تیک بن؟ ئه وه جلّه وی لاسیان گرت.
نالّه نالّه، خرمه خرمه، دهنگی تۆق و ته له سم و زیر و زنجه قان وا ده بوو بآوه
هیندیک دهیانگوت: ئاوه، سیلاوه

هیندیک دهیانگوت: دهلیایه خوڤان لیک داوه و کشاوه

هیندیک دهیانگوت: خیر پوژی قیامه ته، هیندیک دهیانگوت: عاسمان پووخواوه

لاس له کاره سه ری زۆر سوپماوه و عه جایه ماوه

ئه ما کیژتیک شل و مل و داووده لینگ حاجی حوسینی نیشانه یه کی مانگ و

پوژ نیشانی جه واهیرات بهندی له مابهینی سنگ و بهرۆکی داوه

کولمه ی ده لیتی شووشه ی عه تر و گولآوه

ورده ورده نه رمه فرمیسکی دینه خوارۆی له مابهینی هه رتک چاوه

کولمه ی ده بیته به فر، فرمیسکی ده بیته خوین، ده لیتی به فری کویتستانه و خوینی

لی پڕژاوه

زنجیره ی زولفان تیک هالآوه

سه ری زولفی ده لیتی ئاسکه و راوکه ری له دوایه و سه ری لی شیواوه

که سیکی ئه گه ر قه تی نه دیبی دیتوانه ده بی، عاقلی پوختی ده بی خاوه

عافره تیکی عاقل و شل و مله، ده لیتی شیر ی سافه و هه وین نه کراوه

به جوړتیکان به حورمه ت هینا چونکه، هه موو جارۆی ئه و حوکی ده کرد و ئه و

فه رمانی به و عاله مه ده داوه

لاس ده یگوت: خو من پادشا نیم، میلیه ت بلین پادشا ته ختی به جۆ ماوه

فه رماندار خه به ری دابی، بلین ئه وه شا بۆ ته خت گه راوه

ئه من ده بی خه ونه بیبینم یان ئاشکراییه، ئه و عاله مه ئه و حورمه ته یان له

پیش ئه من داناوه

تا هینایانه ده رک ی خیه تیکی سه ر به ئه تله سی پیش سیوانکاری جه واهیرات

کراوه

لاس داده به زی، ئه وه بۆ ئیسراحت پالوشتیکی موشه جبه ری قاقوم کاری قومی

پڙيان^(۱) بڻ دادهناوه

دوو سټ کټس دوعای بڻ دهکرد: قهدهمت خیر بڻ، ئیشه لالا دهر د و به لاماڼ له سهر نه ماوه.

چومکه لاس له میژ بوو پږی بوو، وه جهرگی که وتبوو تیری غه بییه

نه ی دهناسییه وه، نه یده زانی خانزاده خانی حهریرییه

چونکه زنجیره ی زولفی خه زالی وا هاتبووه سهر مل و دهستییه

له و ابوو له خه زال زیاتر نه و دنیا یه که سټکی دیکه ی تیدا نییه

هه تا پټیان گوت، حالیان کرد به نه سه حییه

کوتیان: ئیره ماله خوټه، بڻ تو غه ریپی نییه

نه وه خټو هتې خانزاده خانه، سنگی ده لټی دوری سپییه

شازده ساله له سوټی تو ره شپو شه، هیچ شادمانه ی له دلیدا نییه

دانیشه به ئیسراحت و به خوښی و به شادییه

حهوت سټ کټس له تووه، له خانزاده خان و مرده گری خه لات و دیا نه تییه

حهوت سټ کټس لټی و مرده گری جه و اهتیرات و زټری سپییه

نه و ی له پټشدا خه بهری دابی، به وه دهن مزگینییه.

جا لاس و مکو له بانی به ریټه وه و ابوو. زور چاک ده گهل خانزاده خانی حهریری

که و تنه راز و گلټی و قسان. خانزاده خان کوتی: غه زیزه که ی من نه تو بیست و

چوار هه زار مالت حهریر و باله کی بڻ بڻ ساحټب کردووه، نه منت بڻ له قه فټس کرد

نه گهر دهن زانی کابرایه کی شټ و دیوانه ی؟ ملک و ئیختیار و خه زنه و جه لالی خوټم

هه مو له به رده سټی تو نا، به سهری به تال و به ملی به کوټن له عه مری چارده

ساله ییدا خوټم لټی ماره کردی، نه لعان عومری من بوټه سی سال.

به سهر گهر دت بم یاری پر هونه ر

یه گجار که م شهرت بووی، شهرت نه چووه سهر

نه مبارزی یه کترن ئالتوون و که وه هر

(۱) قومری پڙ (۴).

دەینەكەى منت ھەلگرت بۆ سەحراى مەحشەر؟

بەسەرگەردت بىم لە گوێن كەس نىيە

شێرى دڵ برىندار عىلاجى نىيە

لە كن منت ھەيە بۆ قىامت ئازادىيە

ئۆخەى غەوغەوھم كەوتە دلىيە

ئەوشۆ لاس لە من ھاتووە بە ميانىيە

ئەوجار مەعلووم بوو پشتم چۆل نىيە

شانازىيە بۆ من، شادمانىيە.

ئەو كەوتنە راز و گلێيى، پىكەوە دانىشتن، لاسىش كوتى: موقەدەمى خودايە.

ئەو دەستەى لە قەبرەى لاس دا - خانزادە خان زۆر جوان بوو - كوتى: پىم بلى:

بە چ حىسابىك ھاتوويەو؟ لاس كوتى: دەردى دڵ بەپەلە پەل ناگەرپتەو، ئەوشۆ ميانم.

پاش ھەموو قسان خەلك دەورەى چۆل كردن. خانزادە خانى ھەريرى كوتى:

بۆچى لەسەر خەزال ئەتۆ دەستت لە من ھەلگرت و كردتمە سەرزەنىشتى ھەموو

عالم؟

لە تۆ وايە راستە، بەراستى خەزال مالى تۆيە و پۆحمى پەريوھتە سەر تۆ و دەگەل

كەسى دىكەى قسە نىيە؟

چون ئەمن دوازە ھەزار مالىم عىلى ھەرير لە بەردەستى دايە. دايە من

دانىشمەند و موفەتیشم لە كن تۆيە. ئەتۆ چ دەكەى؟ بۆ خۆشت نازانى، ئەمن زۆرم

دەخۆشى بەو ھەموو ئەگەر بىيى لە من ميان بى و چاكە و خراپەت لى مەعلوم بىي.

ئەمن دوينى قەرەوالم ھاتۆتەو، ئەو خەزال بۆ تۆ ئەو لەنجەولارە دەكا و بەفيل

روحى لى ھەستاندووى، دوينى قەرەوالم ھاتۆتەو، دەيگوت:

خەزال لە پىي كردبوو جووتىك كەوشى پانىيە درىژى ھەمەدانىيە

لە خۆى دابوو شير مەشكىكى عەسلە پىستى نىريە

بەرەلبىنكى لە خۆى قايم كردبوو كەرپەجاوى گەز نيو دىنارىيە

ژهنگ و تۆز گرتبوی مابه‌ینی سنگ و زنجیره‌ی زولفییه

ده‌هاته‌وه له بێر و له بێره مه‌رییه

قاسیدی ناردبووه کئی ئەحمەد خانی سوورچی و زورارییه

ده‌یزانی پێگا‌که‌ی بێ شککیه و لاس له مال نییه

ده‌یگوت: ئەمن پوحم زۆر بۆ خه‌زائ تونییه

پێتریکه قه‌ولی ژووانی پێ دا، ده‌ستی نابوو له ده‌ستی ئەحمەد خانی سوورچی و

زورارییه

ده‌یگوت: ئەمن نه‌مزانی کابرایه‌کی بێ که‌س و غه‌ریب و هیچ که‌مبه‌ر زنجیری

پیاوانی له پشتیدا نییه

شه‌رت بێ ئە‌گه‌ر بێته‌وه ئەمن بیده‌م ژه‌هری مارییه

ئەمن خۆراکی لاس نیم، مه‌یلم به‌تۆ داوه له پۆژی ئی مندالییه.

خه‌زائکی بێ که‌س، له نیو عێلی مه‌لا داود و مه‌لا نه‌بییه

ئەتۆ چۆن ده‌توانی دابنیشی له کن وی به‌بێ تاییفه و به‌بێ نه‌سل و به‌بێ که‌سییه؟

ئاخری له کن خه‌زائ ئەتۆ ده‌بی‌وه به‌ناهومێد و داده‌نیشی به‌جوانه‌مه‌رگییه

بۆ من به‌جۆ دێلی خا‌که‌ساری و مل به‌کوێنی و بابان وێرانییه

ئیدی ئە‌گه‌ر وای گوت پالی پێوه نا، کشاوه.

لاس کوتی: حورمێ به‌و خودایه که‌م ئە‌گه‌ر ئە‌زه‌لییه و ئە‌به‌دییه

ئەو قسه‌یه‌ی تۆ ده‌یکه‌ی نه‌ ئی عه‌ززیه و نه‌ ئی عاسمانییه

هیچ ئا‌گات له کاروباری خه‌زائ شۆری مه‌لا نه‌بیان نییه

خه‌زائ له عه‌ینی بێ که‌یفیدا، ده‌پتی دایه جووتیک که‌وشی پانیه فه‌پراشی سه‌ر

نوقره به‌ندییه

له پتی دایه جووتیک گۆره‌وی که‌م که‌م کاری که‌ژ مارییه (؟)

له پتی دایه ئا‌واڵ کراسی‌کی مه‌شه‌دکاری گول گولییه، وه‌نه‌وشه‌په‌نگی په‌ر

تاوسییه

له‌به‌ری دایه کراسی‌کی موشه‌جه‌ری کیمخوای عه‌سله مه‌حمه‌ل داراییه

سبچه‌ینان ره‌شه، ئەگه تاوی وئ کەوت سپییە
 ئەگەر لە پیاوی وەرگەر لایمۆییە
 پشتی‌ندێکی لە پشتی دایە، قیمەتی لە کن کەس نییە
 هیندیک دەلێن: پەری ره‌شه دالە، هیندیک دەلێن: بە‌عه‌مل هاتوو و ورده تووکی
 قومریه

لەبەری دایە کەوتییەکی، هیچ کەس ئەو پارچە‌ی نەناسییە
 سبچه‌ینان گۆل گۆلییە، ئیواران بێ ره‌نگه، کەس ره‌نگی لێ مە‌علوم نابێ و ره‌نگی
 نییە

حه‌وت ره‌نگه و شه‌مامە‌ی ون دە‌بێ لە تووکیە
 بە‌سه‌ری داداوه دە‌سماڵیک، سه‌ر پۆله‌ی خاڵانیه‌تی، دە‌لێ قە‌ده‌می هە‌وێ مانگی
 بە‌هارییە، جار جار لایمۆییە، جار جار لاجیوهردیە
 جار جار لە ره‌نگی خاسه‌سییە

خە‌زائ خاڵیکی لە مابه‌ینی هه‌رتک لێ‌ویه‌تی نه‌خشی وا لە هیچ کەس نییە
 خە‌زائ لە‌سه‌ریه‌تی شه‌دیکی فەر‌ه‌جوللای کۆ‌ر حوسینی خدر بە‌گییە
 هه‌ر پێ‌شویه‌کی لە‌به‌ر دلی من ته‌واو خه‌راجاتی عی‌لی خانزاده خانی هه‌ریریە
 پاسه‌بانی نی‌تو‌چاوانیه‌تی با، مە‌گەر هه‌لیان داته‌وه لە‌سه‌ر کۆ‌لمێ‌که لایمۆییە
 کلاویکی لە‌سه‌ر ناوه، فێ‌ستی تورمه‌یه و لێ‌ی چه‌سپ کردوو به‌‌دری به‌‌حریه
 لە‌ شانیه‌تی چارشیو شانیک گه‌زی لە‌ نۆ سه‌د مه‌جیدیە

به‌‌چل کچان پۆ‌ژی هه‌وت پێ‌شوه‌یان لێ هه‌لبه‌ستوو، پێ‌شوه‌ی نیو گه‌زیه
 ئە‌گەر بای شه‌مال لێ‌ی د‌دا، تێ‌که‌ل یه‌ک ده‌بن. کە‌سێ‌ک ببینی، شیت ده‌بێ، دوا‌ی
 ئە‌و دیتنه ئیدی تازە‌کانه ئاگای لە‌ دنیا‌یه نییە

گه‌ردن کە‌شانه، چاو به‌‌نگییه، سورمه‌یییه، گه‌ندومییه
 سبچه‌ینان ره‌نگیکی دیکه‌ی هه‌یه، سوور و سپییە
 ته‌رحی ئە‌و حۆ‌ریانیه‌یه ئە‌گەر خودا دروستی کردوون لە‌ به‌‌هه‌شتی باقییه
 نازانی، تیریکی لە‌ دلی من داوه به‌‌ده‌ستی تۆ ده‌ری‌نانی نییە

که سځی بوختان به خه لکی بکا بۆ خوی ده بښته نه هاتی و به دبه ختییه .

قه سته به وهی که م نه گهر بڼ مه کانه

چومکه به خه زالت کرده وه بوختانه

نه به نه سپم چیدیکه ده گرمه وه وچانه نه بۆ خوشم له مالت ده خومه وه په لکیک نانه

نه په نجه شم له سهر مه میانت ده بښته وه به میوانه

چومکی به خه زال و خه زال شوری مه لا نه بیانت کرده وه بوختانه .

لاوړه من کردم تۆ نه یکه ی، کورپه پتی هات و نه هاته پتی چل پله ی حومام و به ندی

که وه پتی

نه وه ناروویانی بۆ گولی هه لال و به بیوون و شلیتر و گیابه ند و خاو، نه گهر

ده بښته وه به سهر په لکی عه تری گولان (؟) سیوه پتی

هه زار جار مه رگم وه پښت که پتی، خو من دوژمنی تۆ نیم، یه خه ت هه لکر دوه و

هاتوویه شه پتی.

نابه لدی، کهس نه بووه نه گهر پښت بلتی: نه و ریگایه کهس نه چووه و کهس گولی

لی نه هیتاوه

نه وه دوستایه تی نییه و په لپه له تۆ گیراوه

نه تۆ شیتی شهیدای یان په رییان ده ستیان له دلت داوه

نه و کاره بۆ کهس نه بووه و نه بووه و نه کراوه

ته ماته بۆ خه زال بکهویه سهر قسان؟ خه لکی بلتین: لاس بۆ ژنیک روحی خوی به

هیلاک داوه

چوار سهد کهسی ته ریده و دز، پایوی وهک و هتمان بهگ له وی ریگری بونیاد ناوه

مامه رهش شاگردیتی، وهکو روسته می زال خولقاوه

هه زار جار ده ستم به داوینت، عاره قی سنگ و به روک و مه مکان و مره به لیوان

بماله،

نه و سه فهره بکه ریوه دواوه

تا سبجه نیی خودا رحیمه، که ریمه، با خه لک پیچ نه لتی، بلتین: لاس له چل پله ی

حومامی لی قەوماوە

وەرە سنگت بۆ دەکەم بەباغی شەددادی، مەمک بەمیسالی هەرمی گولاو
خۆ هەچ کەسیکی ئەگەر ئەمن ببینی، خەلکی دەلێن: بۆ بێ عاقل بوو، بۆ سەری
لی شیواو؟

ئامانەتی، دیانەتە، بۆ تۆ هەلگیراوە.

ئەتۆ زەینیکە خۆت دەوێ گەوێری سنگ و بەرۆکان، دەلێی کۆیستانی عەلەدینیانە و
تازەیی بەفر لەسەر لاچوو

ئەتۆ زەینیکە خۆت دەوێ زەردە کولمان، دەلێی سومبولە و تازە گۆلی سوور بوو
تەمەشای دوو گۆشەیی چاوان بکە، دەلێی بولبولی هەوێ بەهارییە و عاشق بوو و
شیت بوو

دەلێی دووکان و بازاری خواجه حەسەنی موسڵییە و ئاوپرژینیان کردوو و
حازریان کردوو

کۆرە ئەو سەفەرە نەکەیی، با نەلێن: خانزادە خانی حەریی و خەزەلە شۆری
مەلا نەبیانی لە کێس چوو.

مەگەر ئەتۆ زەینی خۆت نەداوەتە چل پلەیی حومامی، داوێنی بەهەتاو و سەری
هەمیشە بەتەمە؟

تۆ بۆ گورگ ئاوریک نادەیهوێ بروانی ئەو خال و وردە پەرچەمە؟

خۆ یەگجار زۆر ئارەزوویەتی ئەما پەروانە لێی دوورە شەمە.

دەستی منت داوێن بێ، نەمکەیه سەرزەنیشتی مەست و ئیغیارە

چاویکت بۆ دەکەمەوێ بە مانگ و ئیکت بۆ دەکەمەوێ بەستارە

لە پشتم دەبەستم کەمبەرەیی سێ کۆی تەخت زێری ئەگەر لە هەمووی پەرەنگی

بکاتەوێ ئامان ئامان و هاوار هاوارە

هیندیک بلین: دەنگی هەورە و هیندیکیش بلین: خێر کۆرپەم کۆرپەمی لوزەوی

سوارە

هیندیک بلین: قافلەیه و هیندیک بلین: قەتارە

هينديك بلين: خاسه سين سهریان لی شیواوه ئەو قاوه قاو و هاوار هاواره
هينديك بلين: خیر له شاخی دئ ئەوه دهنگی ماره

ئەتۆ بەدل تەمەشای کولمیککی ناسک که هر دهلیتی سیوی خوساره
ئاقل بۆیه شتیکی چاکه کهسی پی نابئی بریندار و گرفتاره
ئاقل هه میسه له پیش پایاوێوهیه، دهبیته وهستا و جلّهوداره
حهیفی پایوی وهکو تۆ له عاقلدا کهمه و بی ئیختیاره

بۆت رابژینم بهندی تۆق و تهلهسمان، جۆللانه بکهن گواره و قهتاره
بۆت هه لێنم دوو چاوی رهش و بهزهردهخه نه دلت بکهمهوه برینداره.
عهجایه ب ئەتۆ چ عاله میکی! ئەمن جهرگم بۆ تۆ کهبابه

ئەتۆ ئەلعان ئیغیاری ئەما ماچی کولمهی من بۆ تۆ شهرا به

یار ناز و نیم ناز دهکا، ئەمن نالیم: دهستت له سههر زهرده میانم لابه
خانه خراپ ئەمن چلۆن ئارهزووی تۆم ههیه، ئەتۆش دلت بگۆڕی، ئەتۆش وابه.
زهینی خۆت دهوه چل پلهی حومامی جار جار به ته مه و جار جار با لیتی داوه
ئەو سه عاته ته می له سههر نه ماوه

خاترجه م به پێگا بهنده و پێگا گیراوه

ئەتۆ دهبوو هه وسه سوارت دهگه ل بئ، هه موو، بلین: ئیکی سهه و چل تیریان
له خۆ داوه

ههروهکو پۆسته می مازنده ران، هه مووی له عومری بیست و یهک سالهیدا بویایه،
بیانکوتایه: سوبحانه لالا ئەو له شکره چلۆن خو لقاوه؟

جا ئەو وهخته نجومدار دهیانگوت: مومکینه له وانه سه تی دووانیان بگه رینه وه
دواوه

ئاخر لیره ئەتۆ میوانی منی، ئەگه ر بۆ به دمه ستیته مه یخانه م بۆ تۆ داناوه.

هه زار جار دهستی منت داوین بئ، بی عاقلیه

به ته نی ئەو پێگایه پێگای تۆ نییه، پێگایه کی هیلاکه تییه

ئەمن له بهردهستم دان دوا زده هه زار مالی باله کی و هه ریرییه

پیاو له سهر خیرانه نه گهر را بوه ستی له سهر سه برییه
نه من هزار و پینج سهد که ست بؤ ساز ده که م هم مووی جوکلی هم مه وهند و له
عمری چارده ساله یییه

دهسکی خه نجه ری نیوکی نیرویییه، نیوکی ماهییه
مه رگی منت وه پیش گهری به بی بوار پیاو چون ده چته نیو به حرییه
ئاخر به شیتت داده نین چون گهمیه و پاپورت پی نییه
پیاو نه گهر بجی ده به حریوه، بی عاقلییه، هیلاکه تییه
با له کن خه زالی شه وه هاتبی، بلین مهسته و ئیغیار نییه
ئاخر نه من نه وه نسحه تم کردی بؤ عاقل و ئیغیار ییه
زهینی خوت ده چل پلهی حومامی، ریگای بالنده که و باز و شه هیته
وهره مهره ده به به قسم بکه و دلم مه شکینه
شه مامه و شه مامه رهنگینی بن کراسیکه مه حمل دارایی نه وشوکه بژا کینه
ئاخر گراوییه بام زورت ئینتیزار بووم، وهره مهره ده، نهو ریگایه ریگایه کی خوین
ریژییه، ریگای مهره، مهیکه به لاساری، سهری ولاغت وهره گهرینه.
زهینی خوت ده چل پلهی حومامی به ئاو و پروبار و کانی و جویه
حه ره که ت به ولاغت مهده، دوازه هزار مال حهریری چاویان له تویه
له دل که می من گهری چهن دی له هیسه و چهن دی له ژانه و چهن دی له بؤسویه
ئیدی جاریک له جاران کوتوویانه لاس له مهیدانی دهر کردوه گویه
نه تو گورگ ئاوریک بدهوه، سنگ و به روکی من وهکو سومبول ساحیبی بویه
ئاخر به میراتی به جی دلی، قسمه تی که سی پیوه نییه و مالی تویه
پیاوانه به نه زمر ته ماشاکه مابهینی نهو دوو چاو و برویه
چاوان هیندیک ده لین: نه ستیره ی سوهیله، هیندیک ده لین: خیر ته رازووه و کویه.
کئی بوو له لاس و کئی بوو له لاسه شو ری باله کییه
شیتته و دیوانه یه و مهسته و ئیغیار نییه
دهیگوت: کیژی له دلنکه من گهری گیراوه و حه فسییه

هه وه لى پوژى ئى خۆم بهرداوه و چوومه ته بىگانه په رهستىيه
 دهنا سىو بهدارى كه وه بن، هه رتك يهك پهنگ بن فهرقيان چىيه
 هه زار پهحمه تى ئه زه لى بى له قه دىمىيه
 ئه گهر له خۆتدا مه وجود بى، نابى بچيه بىگانه په رهستىيه
 زهينى كزهى جه رگم كه، هىچ عىلاجم نىيه
 تىخى بى روحمى وا داوم له جه رگىيه، شىتم، دىوانه م، ئه تو حه قته پىم بللى:
 وه حشىيه
 سه فه رى چل پلهى حومامى به مه رگىش ته واو بى، ئه من پىم هىچ نىيه .
 لاس ده يگوت: كىژى برىا ئه وشو لىتره بوومايه، تو ده گه لت كردم راز و گله يىيه
 قسىكى وات كرد له خه زالى مه لا نه بىياندا مه وجود نىيه
 ئه من هه مىشه روحم وىشكه و تونىيه
 سنگى خه زال بو من ده بىته وه به شه ربهت و كانىيه
 ئه گهر خه زال نه بى له من وايه ئه و دنيايه كه سى دىكهى تىدا نىيه
 جا نازانم نه ئه جه لم به و كار ههاتووه يان موقه دده رى هه ق ده سى ئىلا هىيه .
 كىژى له سنگى خۆت داوه ياقووت و گو و دوپ و مه رجان ه
 قهره زولفت وهك ئاورىشمى خاو لى كردووم په خش و په رىشانه
 جووتىك شه مامه و شه مامه په نگىنت وا له سه ر سنگت دانا
 حه قته، خه لك ئه گهر ببىينى بوى ده بىته شىت و دىوانه
 ئه ما حه فى ئىرا دم هيه، به خه زاله شو رى مه لا نه بىيانت كرده وه بوختانه .
 ئىجازه م بده، پوژ درهنگه، ئه وه كه وته سه ر شاخان گرىنگى هه تاوئ
 به ئه بروى مه سست تىره ندا زىم لى مه كه، كه م تىرم بو باوئ
 كه م تىر باوئزه مابهينى جه رگ و دل و هه ناوئ
 ئاره قهت له سه ر كو لمهى ده تكى ورده ورده، دىنئىته وه خوناوئ
 تازه كانه ده بىته نامه ردى، دهنا من ئه و سه فه رى گه و ره و گرانم ناوئ
 ده بىته تانوت بو كن خه زال، ده لى: لىم نه دى كام و كاوئ

نه‌یوړا بچیتته چل پله‌ی حومامی، بۆم بښی گولی هه‌لال و به‌یوون و سومبول
له‌گه‌ل به‌ندی گیابه‌ند و خاوی

ده‌ترسم نه‌و ړوژه خه‌زال دلی بښی، له دلی خویم دهرباوی.

نه‌تو خه‌زال نه‌دیوه نه‌گهر سبچه‌ینان خوی راده‌وه‌شینی

له مابه‌ینی زنجیره‌ی زولفان عه‌تر و عه‌بیر و گولاو دوه‌رینی

چاوی چه‌په‌ی داده‌گری نه‌گه به‌ناز چاوی راسته‌ی هه‌لدینی

نه‌بروی ده‌بیتته مه‌عموور، سیداره‌ی قه‌تل ده‌چه‌قینی

هه‌زار جار عومری لاس و کورته لاسی باله‌کانی بۆ نه‌مینی

به‌ژنی ده‌لټی غه‌لفی یه‌ک ساله‌یه، سبچه‌ینان نه‌گهر با رایده‌ژینی

چاوی ده‌لټی نه‌ستیره‌ی ړوژییه، جار جار دیته سامالی و جار جار له هه‌وری

داده‌مینی

هه‌چه‌ندیکی نه‌گهر نه‌من فکری لی ده‌که‌م قابیزه و نه‌و روحی عه‌بدالم لی

ده‌ستینی.

نه‌ما نیمه شه‌رتیکمان کردووه، نه‌من وهک تو بوختانکه‌ر و دروژن نیم، ده‌بی

شه‌رتی خو‌م به‌رمه سه‌ری

چومکی به‌جیم هیشتووه هه‌لال و به‌یوون و قولکه‌ی گهردنی به‌من بمینی به‌ئوی

که‌وسه‌ری

یان ده‌بی نه‌و ړوچه له به‌ده‌نی من بچیتته ده‌ری یان ده‌بی نه‌من له خو‌م بده‌م تانوت

و هونه‌ری

گولی چل پله‌ی حومامی بښم به‌حوکمی تیره‌ندازی و به‌خرمه و قریوه‌ی خه‌نجه‌ری

جا ئیدی نازانم موقه‌ده‌ری هه‌ق ده‌ستی ئیلاهییه هه‌چی به‌سه‌رم دی با لیم

به‌سه‌ری.

خانزاده خان سه‌رسپیکی بوو، نیوی یایه سه‌له بوو، سه‌له‌ی خالند به‌گ، پی

گوت^(۱)، کوتی:

(۱) سه‌له به‌خانزاده خانی گوت.

ده زانی نه گهر نهو کابرایه له نيو ئيمه بړوا بومه نابړو وچوونه، بومه ده بېته عهیب؟
 هيچ گليښی لی مه که ديوانه و سهوداسه ره
 هينده عاشق و عه مربه ره، دل پر له زانی نه شته ره
 عاشقی دوو ليموی گه وه ره
 نازانی گهر باسی سهره.

له عیلي حهریریدا دوو سهد کچی وا هه یه له ته مهنی پازده ساله یدا، خودای بی
 نه زیر جوان چاکی دروست کردوون.

چونکی نه وه هينده مه ست و شه یدا یه
 تیری عیشقی له دلی دایه

به قسه و گفتوگو چاره ی نایه
 خه زال میتره و ئویش وه فایه

ته گبیری دهوی نهوی که ونه کی که ونه دنیا یه

چهند جوان ده ستیان پی گرتووه، چهند جوان میتر ده ستیان لی به ردا یه
 چهندي هاتوونه سهر تهخت سولتانان، قاقان و میر و جانفیدا یه
 نهوانه هیچیان جیگایان دیار نییه، هه موو چوونه وه بادی فه نایه
 مه که تو نیویانگی مه جروومت نه بیستووه نه که عاشق بوو به شیرن له یلایه
 له سهر عاشقی تی ئی له یلی مه جروومیش ده بووه موته وه ففایه
 که سیکی نه گهر عاشق و دهر د له دل بی، به قسه عیلاجی نایه
 چون هه چهندي تو قسه ی بو بکه ی نهو چرای عاشقی تی له دلی دایه
 له دلی وی هه میسه شین و گریان و هاوار و واوه یلایه.

با ئیمه نهو دوو سهد کچه بنیرین به لکو نه روا و بگه ریته وه، نهوه به قسه لاسیان
 خافلاند. له بنه وه هه تا دوو سهد کچی خر خالداریان ساز کرد. هه چهندي چاویان
 هه لدینا بنی ئاده می بویان به نگی و شیت ده بوو.

لاس نه گهر گوپی هه لخت، له خانزاده خانی حهریری پرسى، کوتی:
 په نیسی سهر داری عیلي حهریری

دادەنگ بزانين ئەو ە پيم وايە هاوارە

يانە سەپرەوی لەشکر و سوارە

چاکم بۆ مەعلوم بکە و بۆم بکە ئەو پرسيارە

ئەو دەنگ دەنگ و نالە نالە دلی پياوی دەکاتو ە و شيارە .

کوئی: کورته لاسەکەى بالەکان، هیچ کەس بە تکا و رچا لە شەوگوردی تۆ نایە
ئەو شەل و مل و سایەگەردنی عیلى حەریرن، ەمووی بەژنی دەلێتی چوزەى شلکە
بیزایە

ببینە مابەینی ەرز و عاسمانی گرتو ە، خرینگە خرینگە، نالە نالە و سەدایە
ەەر کیزەى خوشەوێستی خانەوادەى خوشەى، لە کورته لاسی بالەکان ەاتوونە
تکایە .

ەمووی دەزانن ئەگەر سەردار عیلىان خانزادە خانى حەریرییە،

عومری کەمیک رابردو ە و کاملە

ببینە لەنجەولاری کیزان ەمووی دەلێتی خەرمانی گولە

ئەمن دەلیم: لاس پیاوێکی بى هوش و بى دلە .

زەینى خۆت دە کیزى چەلەنگى گوارە زیر، تەمەشای چەند شیرن، ئەو دوو سەد
کەسە ەمووی لاو ە

ەمووی دەلێتی ئەشرەفییە و تازە دەرکی خەزینە ئاوالە کراو ە

ەمووی دەلێتی خاسە سییە تازە نیشتوو ە لە دەم شەتاو و گۆلاو ە

ەمووی دەلێتی وەنەوشەى و تازەکانەى گول داو ە

ەمووی دەلێتی رەشە ریحانەى دەستی لى نەدراو ە و نەژاکاو ە

پیاو دەبى ئەللا ەومەسەللى بکا، ئەو پاکى بەعومری بارى تەعالوللا بى ناقیسی
خولقاو ە

ئەتۆ دەبى شوکری خودا بکەى ئەگە خودا ئەو تەرەقى و تەسەللوتەى بەتۆ داو ە

ئەوانە هیچ کەس نەیدیون بەچاو ە

ئەو ە سومبولن ەچی تاوى لى نەدراو ە

ەاتوونە تکای تۆ ئەگەر سەرت لى شتیاو ە

بهتکای کیزان بکەي، ئەوشۆکە بگەرێتیه دواوه .
 کەسیکی ئەگەر لە دونیایەدا دلی خەلکی بشکێنێ
 ئەو کەسە لە دونیایەدا نەدامەتی دینێ
 زەینێ خۆت دە ئەو کیزانە پاکی قەرە زولفی ئاورینگان دینێ
 جەرگ و دلی پیاوی لە نیو زگیدا رادەوێشێنێ
 شەهین لەسەر ئەوانە بالی دەسوورێنێ
 هیزی بالی دەشکێ هیچ عاقلی پێ نامینێ .
 زەینی خۆت دە کیزان پیاو لییان پەیدا دەکا عیشق و نەشەیه
 ھەمووی سوورە و سپییە و گەندومییە و توتوفحەیه (؟)
 شوکر بەبەشی ھەق تەعالوللآ ئەگەر ئەمن ئەو حوکمەم ھەیه
 ئەو سەبارەت بە لاسی بالەکانە، ئەو عیله ھەمووی دەزانن ئەگەر لاس لە گۆرێ
 دایە

ئەگەر بەقسەي منیش ناکەي قسەي منت لەبەر دلی گرانە
 سەری منت ببیتەو بەقوربانی ئاورەنگی و لاغی، ئی خەنجەرێکی قەرە خۆراسانە
 دوازدە تیری عوقابی رەنگی پەپوولە نیشانە
 دل شکاندنی خەلکی شتیکی خراپە، ئەگەر دەکەیهو بەواوە و متمانە
 ئەتو دلی من مەشکێنە، لەمێژە ئینتیزارم و دەردم گرانە
 ئەگە بیتو نەگەرێتیهو، ئەو دەبیتە نامەردی، توخلاً جا ئەو شەرتی پیاوانە؟
 جا لاس دەیگوت کیزێ کیزێ کیزێ کیتە
 پێم مانگ لە عاسمانی ئەوشۆ سێتیه
 سەری کولمەت ئەلفە و بیتیه
 ناسکە دەلێتی زەرەدە بیتیه
 شیتەم، شەیدام، قسەم بێ رێتیه .
 ئەما کیزێ مەرزینگانە
 زۆر فەسیحە و زۆر چازانە

ئەوشۆ دەبم بەمیوانە
 ئەمن برام و تۆ وەك خوشكانە
 بۆ خەزائ دەردم گرانە.
 بەقسەى دلتەم دەگەل مەكە
 مەيكە بەنالە و بەچەقە
 ئەو سەفەرەم مۆلەت بدە.
 بانگى كچەكانى كرد لاس، كوتى:
 كولمەو ھەروەكو لیمۆیە
 مەمكو خړ بوو دەلێى گۆیە
 زۆر جوانن چاو و برۆیە
 سنگو وەك كوێستان پړ بۆیە
 گەرانەوهم خاترى تۆیە.
 ئەنگۆ باز بن من سەقرم
 ئەوشۆ خاترى ئەنگۆ دەگرم
 تا عومریكى رادەبرم.
 ئەگەر بژیم و بمینم
 یان شەش پەران دەچەقینم
 یان سەرى خۆم دەدۆرینم
 یان شەنگم لە قورپى دەردینم
 یان گۆلى چل پلەى حومامى دینم
 ئەنگۆ سوور و سپى تێك دەچرژینم
 ھەچ كەسى بەمەتلەبى خۆى دەگەيەنم.
 كى بوو لە لاس و لە لاسە شۆرى بەلەك چاوە
 ئەو بەقسەى شل و مل و سایەگەردنان دەگەراوە
 خێوەتێكى پێش بەئەتلەسى سەر بەژەنگاریان بۆ ھەلدەداوە

ئەو تەخت و مېز و سەندەلى لەعلى پوممان و ياقووتى عەبدولحەسەنىان لى
دادەناو

دەستبەجى ئاويان ھەلدەبرى، دەيانھىنا پېش خىوئەتى وى گۆم و گۆمىلەكى دە
بەفراو

ئەو مەرامى دلى خانزادە خانى ھەرىرى بەجى گەيىشت، ئەوشۇ لاس ميوانە،
قەسە و گەفتۇگۆيان دەبىتەو تەواو

ئەما وەكو شىخان ھىچ دەستى نەبزاوت و قامكى بۇ خانزادە خانى ھەرىرى
نەدەھىناو

دەيگوت: ئەو ئامانەتتە وەرەگرم، با ئەو سەفەرە بگەپمەو دواو.
ئەو لاس دەلى:

تۆ خەزالت نەديوە، ئەمەن عاشقى خەزالم، لەخودا زياتر لەكەسم نىيە باكى
خەلكى دەلەين: لاس بى عاقلە، بۇ پوھى خۆى ھاويشتوتەو سەر پىگای ھىلاكى؟
كەسەيك لەدلى مەو خەزالى دىبى، كار و كارمازى سىپى چاوپرەشە، چىشتانان
دەچىتەو قەسر و پووبار و سەر چۆمەكەى شەمامكى

ئىواران دەچىتە پووبارى زودىيان، سبەھىنان پىدەكەنى و ناز دەكا لەدواى دايكى
خۆمن چۆن دەست ھەلبىگرم لەبەزنىكە بارىك و زەندى پر لەبازن، ھەتا سەرى
خۆم نەبەمەو بىن خاكى

خۆئەمەن ئەوى رۆژىم پى خۆشترە لەزىيانى ئەورۆ، ئەگەر لەبەردەستى خەزالم
دادەنەين، دەلەين: لاسە كوژراو و كەوتوو لاشە و كەلاكى

چانىيە بەدو چاوى بەنگى خەزالم سەرم دەگرى، وردە فرمىسكى لەسەر
كەفم دەبىتەو بەخوناوكتى.

ئەتۆ نەبەلدەى خەزالى، ئەگە دادەنىشى شىل و ملە دەگەل پۆلىكە شەنگەبىرىيان
خۆئەگە ئاويشى كەم بى، ئەگە چوو بۇ مەرى ئەو ئاوە زياد دەكا، لەمبارەكى
خەزالم ئى كانىيە قەمبەرييان

ئەتۆ بەشىل و مىلى نەتديوە ئەگەر دەچىتەو پازىزە ھەوارى، عىل ھاتۆتەو سەر

چۆم و پروباری زودییان

ئەو کویتسانانەم بۆیە پێ خۆشە خەزەل ھاتوچۆ دەکا لەوان

باز و قورینگ و شەھین چاوەرپێن، ئەگە ئەوان بەلەندەن، وەحشییاتن، ئەگەر بێتو

خەزەل بچیتە کۆسرەتی شالە بەگیان

چون گوئیان ھەلخستووە، دێ دەنگی تۆق و تەلەسم و وردە گۆنیزێ گەردن کەش،

دەبیتە سەلای فەقییان وەکو مانگی پەمەزان

ئەو بەلەندەنە چاوەرپێگای پێی خەزەلن، لە خۆیان ھەرام کردووە ئاو و دان

ئەم دەست ھەلناگرم لە بەژنیکە باریک و زەندێ پر لە بازن ھەتا بەدەستی کۆرە

جەیلە و کچە زودییان کەلاکم ھەلنەگرن و نەمبەنەووە سەر گۆر و قەبران

لە کن من وایە خەزەل لە قەبریدا بۆم دەداتەووە جوابی مەعمووری پەحمان

زۆرزانە، چازانە، فەسیحە، بەلیغە، مەحکومی ناکن مەعمووری سوبحان،

تۆ بەچاوی من تەمەشای خەزەل تەکردووە ئەگەر دادەنیشی بەخانومانی

کەسیک نەخۆش بێ، دوازدە مانگە نالەیی بێ لەبەر دەردی گرانی

بیبەنە مەجلیسی خەزەل، چاویکی بۆ دەبیتەووە بەحەکیم و یەکی بۆ دەبیتەووە بە

لوقمانی

تازە ئەو نەخۆشە لەبەر ئەو دەردە ناناڵینێ، دەبیتەووە خەلاس و فانی

ئەم دەست ھەلناگرمەووە لە بەژنیکە باریک و زەندێ پر لە بازن، ھەتا مەعمووری

خولای تەماح نەکاتەووە لە روح و لە گیانی

ئەتۆ خەزەل تەدیووە ئەگەر بەزەردەخەنە پێدەکەنێ

مەگە قەت نەدیووە ئەگەر دینە گۆل دان گۆل لە بەدەنێ

ئەو گۆلانە لە حاستی پێکەنینی خەزەل شەفافیان نییە، گۆل بێ قابیلەتە دەبی پیاو

ھەلیکەنێ

ئەگە دەنگی دێ لە تۆق و تەلەسم و زێر و زنجەق و گوارە و کرمەک و بەربەنێ

ھەچ کەسیکی عاشق بێ، جەرگ و دلێ لە زگیدا دەگەنێ.

جا خۆ ئەم لەوێ ھەفسی نەدەبووم شازدە سالە، خالی خەزەل لە من بەگۆل گۆلە

ئاخر ئەمن لەبەر ئەو خالانە دلم بەحرى پر شەپۆلە
 دەنا عاقلم ھەيە و دەزانم مەملەكەتى بالەكى و حەرىرى چۆلە.
 ئەلەان ئەو بايەى دى لە عىلى سىمايىل عوزىرىيە
 چومكە پەئىسى ئەو عىلە خەزال و خەزالە شۆرى مە لا نەبىيە
 خودا ھىناويەتە سەر دنيايە، دەنا حۆرى بەھەشتى باقىيە
 ئەمن بەو بايە دەژىم، لە دلم دەداتەو ھەشتىكى و خوشىيە
 ئەو بايە بۆنى خەزالم بۆ دىنى، بۆيە دلم ئاسودە بوو، راوہستام بە خاترجەمىيە
 دىيانەتى خەزال دىنى ئەو بايە، دەنا خو ئەمن ژيانم بۆ نىيە
 لەبەر چاوى من سەفەرى چل پلەى حوماى بى قابىلەتە و قابىلەتى نىيە
 ئەو كەسەى كەمبەرەى قەتل بەستى، بلى: لەگەل لاسە شۆرى بالەكانم ھەيە
 دوژمنايەتييە

ئەمن بەمژانگى خەزالى لەگەل دەكەمەو شەپ و تىرەندازىيە
 حورمى ئەتۆ بوختانت پى كرد، بۆيە ئەو برىنەت ھاويشتەمە دلىيە
 ئەو بوختانەى تۆ بەخەزالت كرد، درۆيە و تىيدا مەوجود نىيە
 ئەگە ئەتۆ دەپرسى لە ئەحمەد خانى سوورچى و زورارىيە
 خەزال عاشقە، چاوەنگىيە، لە لاس زياتر وا نازانى كەسى دىكە ھەيە لەو دنيا
 فانيە

تىرى منى لە جەرگى دراوہ، دايمە مەستە، ئىغيار نىيە
 قەت سەعاتىك ئەحمەد خانى سوورچى و زورارى راناگرى بەخزمەتكار و بە
 نۆكەرييە

من بەوہ دلم لە تۆ ھىشا، وەختە بلىم: ئەگەر مارەكراويشم نىيە.
 كىژى من لەسەر سەفەرم، قسەت لەگەل دەكەم، خاترجەم بە عاقلم لە كەللەيدا
 نەماوہ

زولفى خەزال كەمەندە، داو داوہ
 جا خو من بەخۆم نىيە لە ملم و لە دلم كراوہ

هه موو پوژنی له کچه زوراریان ده پرسی: بچی لاس نه گهړاوه دواوه؟
 په ریشانه، په شوکاوه، وهکو ئاسکيکی تفهنگچی له سهر بې، پتی لی گورپاوه
 ئیواړه و سبچه یانان، دهسته و نه ژنق داد نه نیستی له سهر گووم و گو میلکه ی به فراوه
 مزانگی ئی خه زال بوته قهره ول، دایمه تیره ندازن، له سهر دلی من پراوه ستاوه
 نه من نه و پوژم دنیا پی خوشه نه گهر ورده ورده خه زال بوم هلدینتی
 دوو گوښه ی چاوه

وه د زمانم که مه عمووری رحمان خه به ریان بو من هیناوه:
 خاترجه م به، تو به هه شتی، درکی جه نه هتی باقیت بو کراوه
 ده شزانم هر وایه، که سیکی ده گهل خه زال تیک بالینتی، به ژنی وهک ره شه ریتحانه و
 وهک لاو لواه

درکی جه هه نده می لی داد خرئی، له به هه شتی باقی به شی ویان داوه.
 نه وه خانزاده خان پیی ده لی:

نه لاله ومه سه للی عه لا محه ممد له و تیری به په یکان خه زال له جهرگی توی داوه!
 بویه وا نه ژنوت به ستراره، زگت پر له خوین و له زوخواوه
 له هق دهستی ئیلاهی ته وه قو ده کم چومکه دلته هینده له ژانه و هینده سووتاوه
 مارکیکی وا به دلی توی وداوه، ئاوریکی وات بهر بووه له جهرگ و له هه ناوه،
 به قسه و ئوی دهستی من نه کوژاوه

نه سیحه تی که ست ناچی ده گوئیته وه، بووه به حه فسخانه ی تو نه و جووته چاوه
 خاترجه م به خوداوه ندی میری مه زن ساحیب پوحمه، په بی له خه زالی ببینی کام
 و کاوه

نه گهر خه به رم بو بینن، بلین: به خوشی لاس له چل پله ی حومامی گهړاوه
 تو قی کم له گهر دنی دایه، دهیده م له مزگینتی، چون ئاموزاکه ی له دای و بابیم
 نه لحه ملای به به دبختی لیتی نه قه و ماوه.

نه گه تو هر ده پوی نه من ته مه ننا ده کم له بهر نه و خودایه
 به کفله کونیک داینا عاسمان و نه و دونیا په

ئاگادارت بى عيساي بنى مريهم، تەمەننات بۆ بكا ئىبراھىمى خەلىلۇللايە
ئاگايان لە تۆ بى ھەر چوار يارى نەبى، ئەمن دوام بېتەوۈە موسستەجايە
تەمەننات بۆ بكا لە پۆزى گفتوگۆى ئەگە ئىجازەى ھەيە لە خزمەتى خودايە
فەرمايشتى بەخىرەت بۆ بكا موساي كەلىموللايە

ھاوارت بۆ دەكەم ئەگە تۆ عەولادى بەئادەمى سەفىيوللايە
ئەتۆ مەستى، برۆت جووتە، لەبەر عاشقىنى خەزال چاوت ھەلنايە
ئەو جارە كە تەمەننات بۆ بکەن بەدلى پىر ھەسرەت جەمىعى شەھىدانى سەحرانى
كەربەلایە

ئامانەتدارى تۆ بى وەيسەلقەرەنى لە ماھىدەشتى بەغدايە
گرىتى دلت بکرىتەو، نازانم تۆ چ دەردىك و داخىكت لە دلى دايە
مەپامى دلى تۆ پىك بى تەمەننات بۆ دەكەم لە بارى تەعالوللايە
لە بنى گوپيانم نالە نالە، خوشم لە بنى گوپيان دى دەنگ و سەدایە
لە لاس وایە ئەو دنیایە ھەر خەزال و خەزالەشۆرى مەلە نەبىيانى تىدایە
لەبەر خودای عاسمانى دەپارىتمەوۈە بەدەردى دلت نەبىوۈە مەخشوش و مفتەلایە
ئەمن ھانای خۆم دەبەمەوۈە بەر ھەزرتى نوحى نەبى، موحتەبەرە و نەبىيوللايە
عیلاجى ئەو دنیا بەگىچەلە بەقاقان و سولتانان نايە
ھەموو کار دەچىتەوۈە بەر ھوكمى ئەو خودايە.
عەزىزم ئەو سەفەرە كەس لە تۆ نابرى، كەس بەتۆ نالى: دلت لە خەزال بېتەوۈە
لەنگى

ئەدى تۆ زەينى خۆت نەداوۈتە كراسىكە مەحمەل دارايى، جووتىك شەمامە و
شەمامە

رەنگىن لە بنىدا ھەلدىن پەنگى
ئەتۆ وەكو دىوانە بى وایە، بەدەستى خەزال ت دراوۈتتى بەنگى.
ئەوۈە لاس دەچى بۆ سەفەرى چل پەلى ھومامى و سەرى كوستانان و مىرگە
گەردەلى

و مىرگە بازەلى و جى مۆلگەى ئاسكان ئاۋەنگدارى پىشى مىرگە خال خالە

کوټستانه، هميشه هور له وځي گه وال گه وال
گولي لي دېشکوځي، سووره، شينه، کاله و ناله.

نوه لاس بو ټو سه فېره ده چي

ټامانه ټيکي کوني هيه و له بيري نه چي.

نوه لاس له سېر سه فېره و ده چي ته وه بو زهنگول و پړندولي دېپره کوټستانان

بو نيو گول و سومبول و گياخاو و گولستانان

خوي له سېر دوو راسته ي پکيځي پراگرتووه، وهکو ټمير و سولتان و خانان

ټه گهر که سيکي له چاوي منه وه ته مه شاي بکا، بوته قابيز و دېپته قاتلي روح
گيانان.

رېهي سه فېرت خيږ بي، سه فېرت سه عاده ت بي، که س نه تواني ده گه لت بکا
به رامبه ريه

که ست نه يه ته سېر پيگاي بو دوژمنايه تي و پيگريه

چومکه مه ستي هميشه، ټاگات له خوټ نييه

به دوور بي له تيري ټه به دي و له ټه جېلي غه بيبه

چاوي دوژمن له حاسنت کوږي بي، که س نه تواني له گه لت بکا شه رې شير و
تيرهن دازيه

با ديدار ټاخړه ت نه بي له خانزاده خاني هريري و خه زال و خه زاله شوړي مه لا
نه بيه

عه جايه ب ماوم، بو تو دايم دلټ بو خه زال پر له هيش و پر له ژانه؟

بو له دلي تو نايه ته ده ري ټو سه رته تير و سه رپه يکانه؟

چون ټه تو ده لتي: خه زال به رخه کوږه له ي دواي ميگه لانه

يان خاسه سييه، به ناز و نيم ناز ده چي ته وه سېر هيلانه

ده لتي: خوناوکه ي گهر دني ياقوتي عېدولحه سېنه و له علي رومانه

يان ده لتي: ټه بروي جه للابه و تيخي له دلي من ه لکي شاول و ومختي خوين پيژانه

يان ده لتي: پادشاي هوکما ټييه و هوکمي حه فسخانه ي بو دلي من دانا

پرو سه فېرت خيږ بي، ټامانه ت بي چوار مه لاييکه تي موقه پرېب

ئەگەر ھەمیشە مەعمورن لە عەرز و لە عاسمانە.

بەرپگای چەپەدا نەرۆی ھەوراز و شاخە، کەس پیتی ناباتەو ھونەرئ

ئەگە بێتو وەسەریش بکەوی بۆ سەرئ

دوو سەد کەسی لێن ساحیبی تیر و پەیکان و خەنجەرئ

سەلای گەرە و گرانم لێ رابوو، نە وەک لەو سەفەرە لاس موقەددەرئکی وەسەرئ

سەعاتی ھەوێل خەبەر بزەنم، زمانم لال بێ، چاوم کوێر بێ، روحم لە بەدەنی

دەچێتە دەرئ.

بەرستەدا برۆ، ئەوەرپگایە، قەدیم بەوێیاندا ھەلێناو ھەنگاو

دەنگی شەمقارە، قاسپەیی کەو، لە نەغمەیی بولبول پیاو مەحتەل ماو

ھەمووی جۆگە و جۆبارە، کانی و پووباری دەبەفراو

سەری ھەلآل و بەییبوون و گولە جووت تیک ھاڵاو و تیک چەرژاو

دەنگی شەھین زۆر بەتەحسیرە، مراوی دەکاتەو گالە گال و قاوہ قاوہ

جا لەوێ ئەتۆ مەرپامی دلی خەزائ پێک بێنە، چومکە بەھانەیی لەسەر دلی تۆ داناو

ئەو حەلە بۆی چەپک چەپک بکە، بلیین: لاپی عاشقانەیی لەسەر داناو

ئەو حەلە بۆی بەرھوہ ئەو گولێ ناسک و نەژاکاو

جا بزەنە پاداشتی ئەو گولانە بەلکو بتداتی کام و کاو.

لاس دەلێ: خانزادە خان ئیدی مەحتەلم مەکە چیدیکەم مەحتەل بوون بۆ نییە

بەس بگری و بەس نازبکە بەدوو چاوی رەش و بەنگییە

بەس ئەو بەرە و بەریان بکە قەرە زولفت لەسەر سنگیکە سپییە

بەس بەلێوانت زەر دەخەنە بگرە و بەسەرمدای ببارینە عەترییە

قسەیی تۆ تەحسیر دینێ بۆ دلی من، چومکە ھەمووی غەریبی و غوربەتییە

ئەمن لە کن تۆم ھەییە خودا حافیزی و مەرھەسییە

بەلکو زوو بگەمەو ھەمە کامی دلی خۆم، تاو ھەلاتی بۆم برۆا کۆترییە

نوسرەتی دواھەم من لە دواي خەزائە شوۆری مەلانییە.

جا ئەو خانزاد دەگری و دەبارینئ

بیست و دوو داو له زنجیره‌ی زولفان ده‌پسینئ
 سه‌لای گه‌وره و گرانم لئ رابوو، که‌سم له ماله باب و باوانی نه‌مینئ
 جوگه‌له‌ی خوینئ چاو و دلم خوین دده‌لینئ
 ئه‌وه لاس چوووه گولئ چل پله‌ی حومامئ بۆ خه‌زاله شوپری مه‌لا نه‌بیان بینئ
 چاوی خه‌زال بووه به باز و دلی لاس کوتره و ده‌یرفینئ
 هیندی ناز و نیم ناز بۆ لاس کردوو به‌عتری زولفانی تووکی و ده‌چینئ
 ده‌ترسم له و سه‌فه‌ری گه‌وره و گران لاس له حالئ حیاتدا نه‌مینئ،
 جا ئه‌وه لاس پوویی، جار جار ته‌مه، جار جار هه‌وره، جار جار ساوه
 جار جار ری ده‌بینتته‌وه، جار جار ریگای لئ شیواوه
 هینده عاشقه نه شل ده‌بی رانی ریگافی و نه ماندوو ده‌بی ده‌ستی لغاوه
 وه‌کو په‌رنده و بالدار ئه‌سپی نه ماندوو ده‌بی و نه لئی شل ده‌بی هه‌نگاوه،
 جا به‌وه‌ی که‌م ئه‌زله‌ی و ئه‌به‌دییه
 نه له گوین که‌سه و که‌سی له گوین نییه
 لاس له ده‌روازه‌ی چل پله‌ی حومامئ دابه‌زی له ولاغیکه ره‌ش کویتی شیر
 خه‌زالیه

په‌نجه‌ی راسته‌ی ده‌هاویشته بۆ مۆره‌ی پشتیه
 ده‌یه‌ئنا خوارئ دووربینئکی سه‌مه‌رقه‌ندی عه‌سله فه‌ره‌نگیه
 ریگای دوو پوژان دوور لئکی ده‌کرده‌وه مووی ره‌ش و سپیه
 ئه‌و حه‌له خه‌یالی خه‌زالئ ده‌کرد، ده‌یگوت: داخولا حالئ چیه
 بلئی دوژمن نه‌هاتبته‌ سه‌ر عیلى مه‌لا داود و مه‌لا نه‌بییه؟
 ئه‌گه‌ر دوژمن بی بۆ سه‌ر لاس دئ ده‌نا ئه‌وان دوژمنایه‌تییان ده‌گه‌ل که‌س نییه
 پیت وابئ له‌و دنیا پانه که‌س ناتوانئ ته‌ماح بکا له تیشووی شیریه
 نابه‌لهم لی‌ره، له کویتسانی عه‌له‌دینیان و چل پله‌ی حومامئ هیچ که‌س دیار نییه
 ئه‌گه‌ بیتو بچمه‌وه ئاخ‌ر خه‌به‌رم لئ ده‌پرسن، ئه‌من پیم نییه خه‌به‌ریکی به راستی

به ئهسهحييه

خۆ من نه هاتووم بۆ ته مه شا و بۆ نه خسه به ردارييه

ئه من هاتووم، ئه و پڭايه گيراوه، ئه گه پڭا بکه مه وه بۆ کاروان و قه تار و توچار
باشييه

مه سه له هه ت ئه وه به نه ديک بۆيم له مه رامي دلی خۆم و ئی خه زالی مه لا نه بييه
به لکو ئه گه ر چۆل نه بۆ ببينم و ليم پهيدا بۆ ئاوه دانييه.
ئه وه لاس به دهنگ به نه ديک ده لۆ:

بريا کورسيک بويام تازە تهخته، تازە باتمايه ته وه له سه ر وه ستاکاره
خه زال بیکوتايه: ئه و کورسييه م بۆ بۆين، دلم مه خشوش و برينداره
بۆ چل پله ی حوماميم به رچۆ کردوه ئه و عازيز و مه رامي دلم و ئه و ته نيا سواره
جار جار فکری بکر دايه و جار جار بگريايه به و چاوی گو شه داره
جار جار ئاوازی باتايه له کر مه ک و له گواره و له قه تاره

زولفيکه خاسه پهنگی به سه ر سینه و مه مکاني بهاتايه ته وه خواره
پيچيان بدايه وه کو که مه ندي قاره مان، تيک بهالانايه له گه ل ئه و جووته هه ناره
جا کلفه تي بنار دايه، بیکوتايه: بزانه له پڭای زيتيه بادينانه وه کۆ دياره
زگی پيم بسووتايه، بلۆ: پياويکی رهشيد بوو ئه ما به دل فه قيره، هه ژاره
يهک يهک سمایل عوزيڤری بانگ بکر دايه، بیکوتايه: له دنيايه دا چ خه به ره؟ ئه وه
دلخوشييه بۆ من، ده مگوت: له من ده کاته وه پرسياره

چون عافره تيکی زۆر زرينگ و فه سيح و به ليغ و وشياره
ده زانی ئه من هاتومه سه فه رچۆ، خاترجه م، نان و ئاو له زاری ژه هری ماره.
ئه وه ده ستي له بنان گو يی نا، ئه ئه وه نه ده ی به به ند کوت. کوتی: بزانه له و جيگا
چۆله که سيک پهيدا ده بی؟ ئه و به نه ده ش ده لۆ:

جا ده لۆ وایان ئه من خه به ردار کرد، کوتيان: ئيره ئاوه دانييه، نه مزانی ئه گه ر
چۆلييه

دهيانگوت: چل ساله پڭايان گرتووه، پڭای هيچ کهس نييه

ئەلەكان لە دایكە من گەڕی چەندی لە هەشە و چەندی لە ژانە و چەندی لە
حەفسییە

ئەمن بێ ئیختیارم، لە تاوی دەردی خۆم ئاگام لە خۆم نییە
ئەلەكان حەز دەكەم سەد سوارم لێ پەیدا بێ بە عەزەمى دوزمناپەتیە
بیانكوتایە: پەنجایان پیاوی مامەللای زوراریە، پەنجایان پیاوی خدر بەگی
سمیل سپی كامەریە

لەگەلیان بکردمایە شەرە پمب و تیرەندازیە
مردن بۆ من چاترە، ئەمن ئەو ژیانەم بۆ چییە
هاشا لەو رۆژگاری بەد و لەو زیندەگانییە

ئێستا خەزالی دانیشتوو بە دەستەوئەژنۆ و بە خەمناکیە
فرمیسکی سێ ریز دینە خواری لە دوو چاوی بەنگییە

دەلی: چل شەو بە بێ خەبەرم، ئاگام لە لاسە شۆری بالەكان نییە
بریا پۆری بەلەك بومايە، بالندە بومايە، بیانكوتبا: بەبالان فریە
بجومایەتە سەری كوێستانی خاسە رەنگ و چل پلەى حومام و زیتی عەبدوللای
عەسۆی و مەلا محەممەدە كپوزە، بۆ مێرگی بەیدی بەیدیە
تا بمزانیایە كورته لاسی بالەكان خەریکی چییە؟

ئەوجاریش دیسان كەسى چاوپێ نەكەوت. لەبەر خوێرەى ئاوی و لە فریاد فریادی
كوێستانان و لەبەر جەمبوشی قەدەم گێران و لەبەر ناكەلان ناكەلانی قەلبەزەى ئاوی
و لەبەر بۆنى گۆل و عەتر و عەبیر، پیاوی تێدا وەحشى دەبێ. دیسان، چۆلگە بوو،
لەبەر پاشەڕۆژی لاس دەیگوت: پێم دەلێن تۆ نەچووێ چل پلەى حومامی. ئەگەر
ئاوەدانێك ببینم، نێوونیشانیكم وەگیر دەكەوێ.

ئەو لە لاس دووبارە دەلێ:

بریا من شەدێك بوومايە لەوانی عەسلە كە ژماریە

بیانناردمایەتە كن پۆلیك كچە سوورچی و كچە زوراریە

ئەو لە عەمرى چارە سالان دان، هەمیشە دەلێ: مەستن و هیچی ئیغیار نییە

لښان هل ببهستمایه پيشووی باریک و ناسک و عسله نیو گهزیه

سهری پيشوویان گری نه دایه، بیانکوتایه: گری دان چاک نیی

نوه مالی خه زاله، دهیهاویژته سهر قهره زولفی مرواریه

نوهک نهو گریانه وه روومه تی بکه وی، بیته برین و بیته عیبکی به نه سه حییه

و بیته ناقیسیه

چومکه کولمهی ناسکه، نهگه بیتو نارحه تیکی و مسر بی، خه یفه خه زال دابنیشی

به عهیداریه

جا نهگه من چوومه وه نهو شه دهیه ی به سهر وه بی، پيشووی شه دهی به جه ولانه

بیئی

و لیم بکاته وه به خیره اتن و ماندو نه بوونی

به لیوتیکه شیرن زمرده خه نه بگری، به زمان پیم بلای: ئوخه ی هاتیه وه له سه فهری

هات و نه هات و غریبییه

به چاو ئیشاره تی غولامان بکا، ولاغی لاس به رنه وه سهر به ندییه

چادری من به رنه پتشی کویتستانی باگرو، هه وار خدری بو فینکیه

با لاس بوم بگریته وه قسه ی هات و نه هات و غریبییه.

جا نه وچار، لاس دهیگوت: سوبحانه لالا ده بو ئیره سی سهد چادر و چیغی تیدا

بویایه

به پژ خانم و خاتوونان له نثار و لانوایان گولیان بچنایه

نهو کویتستانه عه تری دهگرت به بونی خانم و خاتوونان، شه وی به شوق و نوری

چرایه

حه وسه دهسته جه لب، هه دهسته ی حوشوانی له گه ل بایه

شه و له وریان باویشته یه بناری کویتستانان، سهری گه وهران، تاو هه لاتیان

به پنایه ته وه سهر کانی و کانیه ی ده فهره عایه

جا نهو حه له نهو کویتستانه پهنگی دهگرت، چونکه جیگای وا هیه کیوه، شاخه

جیگای وا هیه دهشته، سه حرایه

ئەما چىشتانى سى سەعات لە پوژى بچويایە، خەزال کراسىكى موشەججەرى
قاقم رىزى عەسلە مەحمەل دارايى لەبەر بکردايە

بەقەيتان و بەسەدەف رىز دەرکى شەمامە و شەمامە رەنگىنى داخستايە
شىست و شەش تار زولفى عەمبەرئاسايى لە شانیکە مبارەک پەريشانى بکردايە
لەگەل بەندۆکە و گۆي ئالتوون و سەرى قووتاسان^(۱) تىکەلى بکردايە
جار جار بەشانی چەپەيدا گورگ ئاورىكى داباو، بىکوتايە: مەتلەبم
لاسه بزەنم ماوہ يان بووہ موتەوہفياہ؟

جار جار بەليوتىكى شيرن زەردەخەنەى بگرتايە، جار جار بەزمانىکە مبارەک
بىکردايە لاىلاھەئىللەللايە.

کەس نەبوو، ھەچەند پروانى و تەمەشای کرد کەس ديار نەبوو. لاس بەفکردا
دەھات، دەیکوت:

سوېحانەللا ئەگە بچمەوہ ھىچ ديارى و نىوونىشانم پى نىيە
ئەمن دەبى شوکرى خودای بېژىرم لەسەر شانى منى داناوہ مەردى و مەردايەتییە
ئەگە شتىكى خودا بەپياوى عەتا نەکا ئاخەر عيسان بى روھە و ھىچ ئىختيارى
نىيە

لە دوو جىگا چاوہرى منن بۆ باس و خواس و خەبەردارىيە
جار جار لە دليان خووشى و شادمانىيە، جار جار ئارەزوويانە بچنەوہ سەر
کوپەلەى خمىيە

ھەوہليان خانزاد و خانزادە خانى ھەريريە
دوايە فرمىسكى دىتە سەر کولمىکە سورمەيىيە
بەناز لەنجە دەکا و دەروا بە کوترىيە
کەسىكى خەمى منى ببى قەتم دەرناويزى لە دليیە
خەزالە و خەزالەشوړى مەلا داود و مەلا نەبيیە
جا نازانم نە لە قيامەتيم چاو پى دەکەوئ پوژى ئەبەدى و ئاخەرەتییە نە لە دنيايە

(۱) قوتاسە: زەنبەرى زىو. «ھب».

دهیبنم بهزیندوویی و بهزیندهگانیه
چون موقه ددر غهیییه و عاسمانیه

له تاقه تی خودا دایه چاک و خراپی، موقه ددر به کهس نییه.

ئه وه کیتو سهریان گهیشته گهشکه لانی

به لکو ئه لالا ئه لالی گوی لای دهبی پیاو له مه له کانی عاسمانی

ئه وه لاس نه به ولاغی گرتوه سانای و نه پتی گرتوه وچانی

ئه وه هاته وه گه وه پری شهنگه ل شهنگه ل و به ردی سه غری و نیشانه ی هه ژدیهای

قه دیمی زهمانی

حه کاکان شتیه یان کیشاوه سهت سال له وهی پیش، له بهردیان هاویشته وه

نووسین و نومره لی دانی

که سیک نابله د بی، ئه و کانیه پتی ده لاین: کانی شیر مهردانی

که سیک نابله د بی، سه وادی بیی، بخوینیته وه ئه گه نومره یان لیداوه بۆ پۆژی

به له دی و سه نه جات دانی.

جیگا که ی باسه فایه، ئه لعان به ندیک ده لای:

خه زال چاوت به من بمینی به ئه ستیره که ی پۆژی، ئه گه ر جار جار ده چیته وه

بن هه وری و جار جار دیته وه سامالی

ئه من به ندیک به خۆم هه ل بلیم، لیره ماوم به غه ربی و به عه بدالی

زهینیکه خۆم داوته تونکه تونکه ی کویتستانان، به زه ییم به خۆم دادی، دلم له

هیشه

و له ژانه و جار جار ده نالی

ئه من ده مرمه وه له بهر که مبه ره یه کی سی قوبه، یاقوته، مه رجانه، تیکه له له گه ل

دوری لالی

سبحه یان ئه گه ر ده یه ستی له پشتیک و قه دیکه شمشالی

ئه گه ر به سه ریدا به رده ده یه وه پشته وه، سه ر پۆله ی خالانه، ئه گه ر پتی ده لاین:

ده سمالی

لکي دہسمالت دہلئی قورینگی ھوہل مانگی بہہاریہ، جار جار دہنیشی و
جار جار دہفری بہہالی

جا توخلاکھی ٺہتو بوم ھہلینہ دوو چاوی بہنگی لہگہل دوو چاوی کالی
دہ جاریک لہ ھہق دہستی ئیلاھی بپاریتوہ، بلی: کورته لاسی بالہکان ئی من
بوویاہ بہہلالی

ٺہبروت کہمہندی لہ من کیٹشاوہ وھکو تیزہ پھری پھشہدالی
سی پریز لہ پشتی پورگی چاوت خوار و جووت بوون، پیروزہییہ خالی
ھیچ کہس نییہ بلی: ٺہتو نہخوشی یا نہ بی حالی؟
ٺہتو شیتی، دیوانہی یان مہجروومی وا دیوانہ و عہدالی
وہختیکی ٺہگہر عیلی سماویل عوزیری دینہوہ بوق پاییزہہوار و نزیک دہبنہوہ
لہ قہسر و ٺہگہ بینہوہ لہ بوق مالی
جا ٺہو وھختی خہزال دہچی دہخانو بہروہ قہسرہوہ، لہ کوئی بیینم ٺہو سیوی
نہگہییو، ھہر دہلئی لہ مابہینی دوولکاندا ماویہوہ، ھہلوچہی کالی؟
ٺہوہ بہندہکھی دہگورئی:

لہ دلکھ من گہری چہندی لہ ھیشہ و چہندی لہ ژانہ و چہندی لہ واوہیلاہ
لہ بنی گوئیانم دہنگی شل و مل و سایہگہردن و ناسک بہدہنان نایہ
نہ قہتارہ و نہ سوارہ و نہ ٺاوہدانی تیدایہ

عیلاجم ھیچ نہماوہ مہگہر رابوہستم لہبہر موقہدہری ھہق تہعالوللایہ
ٺہگہر کہسیک لیم بپرسی: شیتی، دیوانہی تو لیرہی؟ دہلیم: ھاتووم بوق گولی
چل پلہی حومامی، ٺامانہتیہ و دہیانہمہوہ بوق شیرن لہیلایہ.
دہنگ و سہدای لاس وا دہھات، جیگا کہی بلندہ بہ فینکیہ
لہ گوئی وھتمان بہگ و مامہرہش، ٺہو دہنگیان لی دہبووہ حالیہ
حہوت کہسیان رادہسپارد و لیتیان دہکردوہ سفاریشییہ
دہیانگوت: چل پلہی حومامی چؤلہ و خو ھیچ ٺاوہدانی لی نیہ
برقن بگہرین بزائن ٺہو دہنگہ ئی عہرزییہ یان ئی عاسمانییہ؟

جا ئەو پکىڧيان توند دەکرد و لە زارى ولاغيان دەکردهوه ددانه لغاوه

چومکه بى ترسن، هيچ کەس نەبووه و ترس بهوان نەدراوه

هه چ کەس بهويدا رويى بى، دەستى پى نەکراوهتهوه و پروت کراوه

بى ترسن لهوان وايه تهيمورى شوخ کهوانن دینهوه بۆ رۆژى عهيش و پاوه

ئەو به حوکمی گهره‌ی خۆمان ئەو پیاوه، ئەو دهنگه پەيدا دەکەین یان ئاوازی

عاسمانى بوو له‌سه‌ر عەرزی بۆتهوه بلاوه؟

ئەو لاس حەوت کەسى چاوپى کەوت. لاس دەلى:

پەنام وەبەر تۆ ئەى ئەبەدييه

لیم مه‌علوم بوو چۆل نيه و ئاوه‌دانييه

وه‌ده‌ستم کهوت خه‌به‌رى راستى و به‌ئەسه‌حييه.

ئەو لاس بۆ لای وان هات.

به‌گه‌ران چوون، خه‌به‌ردار نه‌بوون له‌به‌ر ناله‌ی کویتستانان و له‌به‌ر دهنگی پیره

شه‌هيتى

ئەسپى لاس ئەگەر ولاغى وانى دەدى: سى کەرەت کورپەم کورپەمىتى و دەحیلينى

ئەو دهنگی ولاغه‌که‌يه، شيرى نووستوو وه‌خه‌به‌ر دينى

ئەو حەوت کەسه، هەر کەسى له‌ حاستى خۆيه‌وه له‌سه‌ر خۆوانى زينى ئەگەر

سه‌ر هەلدینى

ئەو نه‌رپه‌ شيرىک جله‌وى ولاغى له‌ دەستى خستوو و بۆ خۆى دابه‌زيوه و

جیگا‌کەى هه‌ورازه و بۆ خوارى دينى.

ئەو بانگیان کرد:

ئەرى سواره‌کەى ئەگەر لی‌ره‌کانه گرتوته سانه

به‌سنگى ده‌لى شيره و به‌پاسانى ده‌لى قاره‌مانه

به‌جوانى ده‌لى یۆسپى که‌نه‌انه

نابه‌له‌دى، ئەتۆ له‌ کویتوه هاتوى؟ ده‌بى له‌ مامه‌رەش و وه‌تمان به‌گ بيه‌وه به

ميوانه.

ئەو لاس بانگی کردن، کوتی:

زۆر گەراوم لە بەرپیە و لە چۆلییە

چاو بەستراوم و ئەمن بەلەدیم نییە

وەرن لەگەڵم بکەن دوو قسەیی بە دۆستی و بە ئەسەحییە

هەتا لێتان ئەمین بم، لەگەڵو بێم بە میوانی و بە خاترجەمییە

کەسێکی پیاو لێی نابەلەد بێ، لێی بکا پرسیار و لێی وەر بگێرێ ئەمینییە

دیارە پرسیارکردن بۆ دۆست و بۆ دوژمن عەیب نییە.

هەر حەوتیان ئیحتیرازیان لێ گرت و پێی پێکەنین. پێیان گوت:

سوارە ئەتۆ قەت چووێتەو بۆ مەدرەسە و بۆ پێشی مەدرەسەخانە

قەت دانیشتووی لە لای ئەو کەسانەیی ئەگە عاقلن و عاقل لە لای وان سولتانە

قەت کەوتووێ شەڕیکی وا ئەگەر بڵێن: پۆژی خوێنریژانە قەت کەوتووێ شەڕ

شیر و سەرە ڕەمب بادانە

کوژر ئەگەر گیرا لەسەر هێلانە، بێ دەستەلاتە، نازانی سەری دەبرن یان دیتەو

پۆژی بەرەللاکردن و بەردانە

چل پلەیی حومامی بۆ تۆ حەفسییە، ئەو تۆ کەوتووێو حەفسخانە

کاری تۆ خۆشییە و میژەرەبانە، کەوتووێتەو سەر پۆژی زەلالەتی و پارانە و لالانە

ئەلعان دەتەبین بۆ کەن وەتمان بەگ و مامەپرەش، کاری تۆ بە دەستی وانە.

کۆ بوو لە لاس و لە لاسە شۆری بالەکان! ئەحوالی تەلخ بوو، دەلێی شێرە و

زنجیری پساندوو

دەلێی هەژدیهایە و بێچوویان لێ خواردوو

دەلێی سەردارعیلیکی قورسە و ژنیان لێ هەلگرتوو

هەتا ئەو پۆ کەس قسەیی کال و نازیبای پێ نەکوئوو

کوتی هەلبەت دەلێن بێ دەسەلاتە و ئەجەل بۆ ئێرەیی ناردوو.

لاس بانگی کردن:

سوارە ئەسپوو راگرن، بەئەسپوو بگرنەو و چانی

به حوكمى تيرى زه پښشانى وهك ژيشك (ژوشك) په روو دهردهكه له نيوچاوانى
من له موقه دهرى عهرزى ناترسم ئه ما دهرسم له وهى قهزا و قه دهر بينه خوار
له عاسمانى

ئه كه بيتو من بترسم بلهرزم سبجه ينى خه زال به و قسه يه دهرانى
ههك په بى گوږم به رمه وه بو گوږخانى
ئه جهل به رگه شته بگه پښه وه دواوه

نيويانگو نه بيستوه لاسه شوږى بالهكان، ده بى دووسهت سوارى لى سوار بن
بلين: لاس پيشى لى گيراوه

له پشته وه سهت كهس، بلين تيره ندازه و چوكى له عهرزى دواوه

جا ئه وهختى رهنكه لاس بترسى، لى شل بى ههنگاوه
خودايه كى نه گهر روحيكى له نه زهلى به من دواوه، ده بى ئه و پوچه به ريته وه،
جا نازانم موقه دهرى وييه، چومكه موقه دهرى وى له نهكاوه.

سوارهكان دهگه لى به كپشه هاتن، تيره ندازيان دهگه لى كرد.

لاس ههچند جاريكى چوكى له عهرزى داده دواوه

قاژه تيرى سهرى كوښستانانى دهگرت، ده بووه به ناله نال و گرمه گرم و قاوه
قاوه

كه سيكى نابه له د بويابه، ده يگوت: ئه فراسيا به و دهگه لى پوسته مى لى قه و ماوه
هر حه وتيان به بريندارى، به جوگه له خوينى چاويان، ده كشانه وه. هر حه وتيان
دهگه راوه

خه بهريان دهر د بو وهتمان بهگ و مامه رهش، ده يانگوت: سه حراى مه حشهره و
قه و ماوه

بهرى سيلاو ناگيرى، ههچى وه بن سيلاو بكه وى، ده لين: بابا به مردوه و خنكاوه
نه پره شيريكمان دى، به جوريك به عومرى ههق ده ستى ئيلاهى خولقاوه
كهس پيشى وى پى ناگيرى، ئاوه، به حره، سيلاوه.

وهتمان بهگ و مامه رهش عاقل بوون. دهنگى كي و دهره دهنگوت قه تارى تيدا

دهگهل تیری لاس. هه موو رانی دروو بوون بهقه برغهی و لاغ هوه، سواریان بۆ دانه ده بهزی. به و لاغ هه که وه دروو بوونی. ئه وان ته گبیریان کرد، کوتیان: ئه و کاسه یه ژیر کاسه یه کی هه یه.

ئه وه زۆر ئازا و به کار و له خو رادیو نه بوویا یه، نه ده هاته ئیره. ئیمه پیرگین، ته ریده هین. دوژمنی هه موو که سین. ئه لعانی ش ئه و کابرایه هاتوو بۆ ئیره. چۆلگه یه، ئاوه دانی له کن ئیمه نه بی له هه یچ جیتی دیکه نییه، ئاخر با بی و به خیره اتنی بکه ین و ئه گهر به سلآم ته تی برۆا خو نابیت ته کوفر. بابی بزانی چ که سه ئه و کابرایه و به غیره ته، ده لیتی سولتان سه ید وه قازه، تیره ندازی کردوو ه.

دوکانی نالبه ندی هه بوو مامه ره ش.

جا له وه یدا بی دهنگیان لی راکرد، کوتیان: با بۆ خو ی بی. هات چاوی پی کهوت لاس، دیتی هه موو خانوو به ره یه و ئاوه دانی یه. ئه گهر هاته پيشی، مامه ره ش به پیری یه وه هات، کوتی:

سواره که ی سوار بووی له ولاغی کی شه و و پوژ به ولاغت ناگریه وه قه راره له باسکت به ستوو ه که مه ندی کی چه رمی گه وه زن، سه ری به بزماره و ده لیتی ره شماره سه ری ئی تیرت ئه گهر دینه وه سوو راندن ده لیتی هاوار که ره و ده کاته وه ئاواز و هاوار هاواره

هیند به هه یبه ت سوار بووی که سیک نه تناسی ده لی فه رامه رزه، پیاوی عاقلمه ند ده لی: خیر ئه سفه ندیاره

ئه من پیاوی شیری له گهر مه لان هاته ده ری زۆرم خو ش ده وی، ئه وی دیفاعی سه ری خو ی ده کا، ده لین: فه سیح و به لیغ و وشیاره پیاوی وا برای له دایی و بابیم بکوژی، ئه من له گهل ویم نییه دوژمنایه تی و شه ر و بناره

چون نابهلد بوون ئه وان هه ی هاتن، کوتیان: بزانی میره، مه زنه، سولتانه یان ریتیواره؟

وه ره دابه زه، میوان به، به ولاغت بگروه قه راره

تا ئیمه راز و گلویی بکه ین، له گهل په کتری بکه ین سوال و جواب، لیت بکه مه وه

پرسیاره.

لاس دهیگوت: ئەنگۆ رێگرن، ئەمن له جێیهک دادهبەزم به میوانییه ئەگەر متمانه

لێی بێی و دڵم لێی بکا پرسپاری ئەمینیه

کەسێک پیاو بێ، جێگای عێل و عێل باش و ئاوه دانیه

پیاو خراب دەر دەر دەر، شەرمەزاره و پرووی نیو پیاوانی نییه

هەمیشە له خراپه و خوێنریژییه، هەمیشە ئیشتیای له تالان و له دزییه، بۆیه

هەمیشە ئەو جێگای چۆلییه

حەز ناکەم میوانی ئەنگۆ بم، ئێره جێگای پیاوان نییه

چومکە شیر ئەگەر خەوی لێ بکەوێ، له خەودا دەتوانی بیکوژی رێوییه

خانەوادە ی ئەنگۆ له کن من هیچ ئیعتیباری نییه.

مامەرەش پێی گوت: هەفتە، ئەمن لێت دەسەلێنم

ئەمن قەولیکت پێ دەدەم، خوێنی خۆم له بەر پێی و لاغت دادهپرژینم

به خالقی خەللاق، میوان به و زەرەدت پێ ناهێنم

کار جێگای خۆی هەیه، هیندیک کەس خەلات دەکەم، هیندیک مالی لێ دەستینم

هیندیک کەس تەرەقی پێ دەدەم، هیندیک کەس جەرگی له زگیدا دەر دینم

ئەما میوان به شەرت بێ دەستی غەیانەتی بۆ تۆ نههێنم.

لاس ئەگەر پکیفی له ولاغی دەدا و ولاغی له پێشی مامەرەش دەر دەر پیری

کەوانە ی ئەبرۆی گرز دەر کرد و دەستی داویشته سەر خەنجەر بۆ پوژی لێقه ومان و

شەری

دهیگوت: تۆ پیاویکی رێگر و بێ عاقل و بەدفعەری

توند قسە دەگەڵ من مەکە، ئەو بەسەر لاسی بالەکاندا دەخوێ و دهنەری؟

ئەگەر له گەڵ لاس بکەوییه پوژی تیرەندازی و شەره شیر، دلت دەگەنی

دەبێ بە دەستی خۆت بۆ خۆت قەبر هەلکەنی.

ئەو لهو کەسانه نییه ئەگەر بە دەستی تۆ پروت کراون و پوحيان له قەفەزی

بەدەنی دانهماوه

شەڕ له گەڵ من کردن، پاش دوازدە سالی دیکه دەلێن: مامەرەش له چل پلهی

حومامی نه ماوه

لتي پهيدا بوو شپږيكي ناشق و دهزگيران به جيم اووه
شهرت بي نه په لم جاريكي ديكه كهس به دهستي نه گڼو، بلين: كوژراوه و پروت
كراوه.

نوه پيك نايه بهو هره شه و گوره شه و بهو قسانه
نه تو دمت شيرن بووه له قه تار و له كاروانه
له تاجر و له وانه ي داده نيشن له سر دووكانه
چون به ري چووني سالتت به وانه
نازاني نوه نه پره شپږي كاوله نوحسايه و لاسه شوړي باله كانه؟
سهرت هه لپينه، نه جهل له سر گهر دننه، به د بهختي نه و سعاته له تو ميوانه
را د هسا له سر خواني زيني، بوسته ي خه نجرى ده تراناند، وه هاي را د هدا
مابه يني هه رتك شانه

په كي نابه له د بويايه، ده گوت: نوه عسل روسته مي زه مانه
بابه عيلاج په زيري نيه، نوه نوتفه ي قارمانه
جا مامه رهش دلي پاك ده كرده و بو ي ده خوارد سي جزمه ي قورعانه
پياوي ده سكره وه و ره شيد دل سافه و به هه مو كهس ده كا متمانه.
نوه دابه زي، ئيدي به وه پيك نايه نه گهر ته ريده بوون، ري و شوينكيان بوو وهك
شه و كه تي پوري په شهنك، نه فراسياب. لاس چوو، جيگا و ريگايه كيان بو دانا و
دانيشت.

نوه بهر نوه بهر سنده لي داندراو قسه و گفتوگويان كرد.
مامه رهش كوتي: نه من نيوبانگي تو م بيستووه، ئيمه چون كه متر له ناوه داني داين
و له نيو قسان دانين، بويه چاك نه تو م نه ناسي، نه لعانيش نه تو له چ ده گه ري تا
مه خسوود و مه رام و نارمزوت پيك بېنم به دلي نيگه ران نه چييه وه.
لاس كوتي: جه به عي دنيايه وايه، نوه وي مني لي ده گه ري م به زارم شهرمه نه گهر
بيليم. مامه رهش كوتي: بنيادهم له دنيايه مه رام و نارمزوي دلي له سر هه ر شتيكي
جه مبوشي به ست، ئيختياري عاقل ي وي له ده ست نه و شته دايه. هيچ قسه يه ك

نابیتته عهیب ئەوی له بنی ئادهمدا مه‌وجود بێ.

جا لاس هێند له‌مێژ بوو شه‌رابی نه‌خواردبووه، ئیشتییای شه‌رابی کرد. به‌ده‌ستووری مامه‌ره‌ش شه‌رابی گۆل گۆلی بۆ میوانی عه‌زیز حازر کرا. ئەوه لاس ده‌لی:

ساقی بۆم تیکه شه‌رابیکی گۆل گۆلی پرته‌کالییه (پورته‌خالییه)

ماندووم و با له‌سه‌رم بچیتته ده‌رێ نه‌گبه‌تی و که‌ساله‌تییه

میوانی مامه‌ره‌شم و هاتوومه‌ کن وی به‌میوانییه

با فکرم ئازاد بێ ئەگه‌ر شه‌رابم خوارده‌وه، قسه‌ی بۆ بگێرمه‌وه به‌ ئەسه‌حی و به‌ عاقلییه

با نه‌لی: میوانم شیتته و قسه‌ی دۆدی و بۆدی و هه‌رچی و په‌رچییه

ئه‌لعان ته‌ن و به‌ده‌نی من بۆ شه‌رابیک په‌گجار زۆر ماندوو و موحتاج و توونییه.

حه‌وت قه‌ده‌ح شه‌رابی پرته‌کالیان بۆ تی کرد، ئەوه لاس خواردیه‌وه. ته‌واوی په‌کی به‌ده‌نی هاته‌وه سه‌ره‌خۆ، ماندوویی و نا‌په‌حه‌تی ده‌به‌ده‌نیدا نه‌ما. جا به‌مامه‌ره‌شی گوت:

بدده‌مه‌وه جوابیکی ئەگه‌ر پرسیا‌رت لی کردم به‌ هاسانه

ئه‌من هاتووم بۆ گۆلی چل په‌له‌ی حومامی، سه‌ر به‌گژنی‌زی و دانه دانه

ئی قوله‌شینکی و می‌رکه‌ گرده‌لی و یندۆلی هاتی هاتی و گۆل گیری سه‌ر به‌په‌یکانه

جا ئەوی له‌ دلم دایه‌ با پیت بلیم ئەگه‌رچی قابیل نییه‌ بۆ مه‌جلیس و بۆ گفتوگو و دیو و دیوه‌خانه

ئه‌من دایمه‌ دلم له‌ هیشه، له‌ ژانه، بێ ده‌رمانه

ده‌زانی که‌نگی ژانی ده‌شکی؟ لیمۆی خه‌زالی له‌ من بۆته‌وه به‌شه‌مامه‌ی چوار بیستانه

بۆیه ده‌لیم عه‌یبه، خه‌زاله‌شۆری مه‌ لا نه‌بییان به‌منی گوتوو نه‌ی‌زاح و به‌هانه

ده‌لی: ده‌بی چل ده‌سکم گۆلی سه‌رپه‌له‌ی حومامی بۆ بی‌نی، جا ئەو وه‌ختی ده‌گه‌لت

ده‌بمه‌وه به‌هاوراز و به‌ئاملانه

دهیگوت هه‌لبه‌ته ناویری بجیته ئه‌و سه‌فه‌ره گه‌وره و گرانه

نازانى ئەمەن لە خولای زیاتر باکم لە کەس نییە، سەفەری وا لەبەر من زۆر ھاسانە

ههتا خودا موقه ددەری پێ نهکا، سهه به بێ نهجهل ناچیتوه گۆرخانه

ئەمەن لە موقەددەرى عەرزى ناترسم، غایبە قەزای ھەق دەستی ئیلاھى ئەگەر

دیٰ له عاسمانه

ئەمەن بۇ خۆم لایرەم، رۇحم فینجانە، ئیستیکانە

تھو شہرا بخوری یی دہکا وہکو مہی وہکو مہیخانہ

روحم ئه‌وه له دهستی خه‌زال و خه‌زاله‌شوری مه‌لا نه‌بیانه.

نه‌گه‌ر ته‌مه‌شای نومره‌ی حاوی کرد، بیاوئکی عاقل بوو مامه‌ره‌ش، زانی عاشقه.

حهوت رۆژی راگرت به میوانی، کوتی: نه ره شیر و هه کو توئه من ئیفتیخار دهکم

ئەگەر مېوانى مەن بىم، ھەتتە رۇزىيان راگرت، ئەگەر ھات خۇشى و ئىسراھەتگەي چاۋ

یہ کہوت، کوتی:

له ډلگه من گهړې چهندي له هيشه و چهندي له ژانه! ماندوو بووم، له بهر ئاوازي

کوئستانان ماندووم چه ساوه

چ بکہم نوکەر یکم دەگەڵ نییە ئەگەر قاسیدیم بو بکا لە دواوە

ئەلەان ئاسك و جەيران لەچەيارن وەختى گىژەراوہ

ئاخ بۇ قاسىدىكى، ئەلەان لەو سەعاتەدا دىلم ھەسرەت و خەمى تىدا نەماوہ

باتايه، بيکو تايه: خه زالم دی له سهر جوو تيک که وشی پانيه فه را شی چوار بزمار

راوه ستاوه

به ئەندازەیه ک خەمناکه و دەلێی شەهینە و هەلۆ لێی داوه

قہرہ زولفی سوار و پیادہ کردووه، ئه و بھرہ و بھر له سھر روومه تیکی گؤناو گؤن

راوه ستاوه

سنگی کردوٽه دهروازهی سولٽانی ٺهسته مبول، له لاس زیاتر ئیجازهی به کهس

نه داوه

سوڀڃانه لڏا، ٺه لڏا هوممه سهه لڏي عه لا محه ممهه، نازانم ههه ره بهر دڏي من وايه و

یان ههروا خولقاوه.

ئه‌لعان له‌و جیگا باسه‌فایه بویایه سمی‌لم بکردایه‌ته په‌رژینی کولمه‌ی، قه‌دم

له‌قه‌دیکی شمشالی به‌الایه

ئیدی له‌وه زیاتر زینده‌گانیم نه‌ده‌ویست، خودا بۆی بناردمایه‌ دهردی مردن و مو‌فاجایه

له‌ پله‌ی جوننییان و چل پله‌ی حوما‌مییان بنا‌ستمایه

ئه‌و حه‌له بیانکوتایه: غه‌ریبه، ئالایه‌کیان له‌سه‌ر هه‌لب‌دامایه

جا ئه‌و حه‌لی ده‌مگوت: شه‌هیدم وه‌ک ئه‌و شه‌هیدانه‌ی ئه‌گه‌ر ده‌لێن شه‌هیدن و له‌ سه‌حرای که‌ریه‌لایه

عه‌جایه‌ب ئه‌گه‌ر ماوم ئه‌وه چل شه‌وه ده‌نگی تۆق و ته‌له‌سم و زی‌ر و زنجه‌ق و گواره

و کرمه‌ک و ئاوده‌نگی و خه‌به‌رچی خه‌زالم له‌ بن گو‌تیان نایه

دلی خه‌زالم مجری پۆلایه و بریا بمزانیایه چی له‌ دلی دایه

ئه‌لعان شینگیایه، شین و واوه‌یلایه له‌ مه‌مله‌که‌ته‌که‌ی باله‌که‌تی و کاوله‌ نوحسایه

ده‌لێن: لاس نه‌ماوه ملک‌ی بۆیه‌ وای بی‌ ساحیب و به‌ره‌ل‌لایه

نازانن ئه‌گه‌ر زهرگی بی‌ پو‌حمی خه‌زالم له‌ دلی دایه

به‌په‌نجه‌ی خه‌زالم نه‌بی‌ به‌هیچ که‌سی دیکه‌ ئه‌و زهرگه‌ ده‌رنایه.

له‌ زگی خو‌یاندا کو‌تیان: چ وه‌خت‌یک پاریزی ئه‌وه‌ی ده‌بی‌ و که‌لێنمان بۆ

هه‌ل‌ده‌که‌وێ پو‌وتی که‌ین و ببێته‌ نی‌وبانگێکی گه‌وره‌ بۆ ئێمه. ئه‌گه‌ ته‌مه‌شایان ده‌کرد

به‌عه‌زمی ئه‌وه‌ی پو‌وتی بکه‌ن، هێنده‌ به‌هه‌یه‌به‌ بوو، پو‌ح له‌ ئێخه‌ی کراسیان ده‌چوووه

ده‌ری، ده‌ست و دل‌یان نه‌یده‌گرت نه‌یانده‌توانی ده‌ستی بۆ به‌رن.

جا ئه‌وه به‌ل‌ه‌دیان کرد بۆ ته‌واوی می‌رگان، هه‌تا بردیانه‌وه سه‌ری زه‌هاوێ

ئه‌گه‌ر سبه‌حینه‌ان گیابه‌ند و خاو په‌لکه‌ی داوێ

لاس ئه‌و دنیا پو‌وناکه‌ی به‌بی‌ خه‌زالم ناوێ.

ئه‌و گولانه‌ی خه‌زالم په‌ل‌پی بۆ گرت‌بوون، هه‌مووی حازر کرد. ئه‌و گولانه‌ به‌چل پو‌ژ

سیس نه‌ده‌بوون. لاس نه‌خشه‌ی کتو‌ه‌کان و کو‌شکی مامه‌په‌شی هه‌ل‌گرت. په‌رسیاری

ته‌واوی لئی کردن، پئی و شوینی وان حالی بوو به‌چاکی. جا ولاغه‌که‌ی نالئی لئی بیووه، کوتی نه‌نگو وه‌سیله‌ی نالبه‌ندیو هه‌یه؟ مامه‌ره‌ش کوتی: نه‌من نالبه‌ندم. لاس کوتی:

ده‌توانی بتوینیه‌وه پولا و ناسن، بلین: راسته و سواعبه‌ت نییه
وای ئاو بده‌ی به‌مه‌حکه‌می، بلین: نالئی وا له چوار په‌لی ولاغی که‌سدا نییه
کاسه‌وی بی ده‌یدم له سمی ولاغیکه ره‌ش کویتی شیر خه‌زالیه
به‌لکو نه‌وَم نه‌هینئی، جیگا که‌م شاخ و چره، له‌و ولاغه زیاتر خو من چ ه‌او‌ریی
دیکه‌م نییه

نه‌من به‌و ولاغیه ده‌گه‌ل خه‌لکیم پئی ده‌کری به‌ربه‌ره‌کانی و دوژمنایه‌تییه.
جا مامه‌ره‌ش هینای چه‌رمی که‌له‌کیتی ده‌باغی کرد بو ده‌ماندن کوره، جا نه‌وه
ناسن و پولا‌ی تونده‌وه. چوار خریم چونی نال دروست کرد. قه‌ت به‌عومری خوئی
ناسن و پولا‌ی وا قال نه‌کردبوو. شاگرد و نه‌سبابی ساز کرد، نه‌گه‌ر ولاغه‌که‌ی بو
نال بکا.

نه‌گه ناله‌که ساز بوو، لاس کوتی: بیهینه، نه‌و ناله‌ه ببینم. نه‌گه ناله‌که‌ی دایه،
نه‌گه‌ر دوو جاری بادا، نال وه‌ک می‌وه‌ر پون چوونه سه‌ر یه‌ک، جا نه‌وه لاس کوتی:

ئاخر بویه دز و گوران ئیعتیباریان بو نییه
جا نه‌من چوَن نه‌وه بده‌مه‌وه له سمی ولاغی به‌حریه
بوَم ساز بکه نالئیکی له پولا‌ی عه‌سله سه‌به‌زه‌وارییه
بزما‌ری قال بکه سه‌ر نه‌وزه‌رییه
چونکه بو خوت بی کیفایه‌تی بویه کیفایه‌تی خه‌لکیت له کن نییه
نه‌تو ده‌بی نه‌ومنده‌ت عاقل بی، بلئی: شوان و گاوان و گه‌دا نییه
نه‌وه لاس و کورته لاسی باله‌کییه

خوداوه‌ندی میری مه‌زن به‌شانیدا نه‌هینئی نه‌دامه‌تی و به‌دیه
جا خو نه‌رپه‌شیری وه‌ک لاس ئیدی له دونیایه‌دا نییه
نه‌من چونی لئی خه‌سار که‌م سمی ولاغیکی ره‌ش کویتی شیر خه‌زالیه
چون ریگا که‌م ناخوشه، له جییه‌ک بلنده له جییه‌ک نه‌وییه

جا خو ولاغ ئەمن ناباتهوه بۆ جیگای خوّم بهبێ نالی و بهبێ خاوسییه
ئەو حەلە لێتانی و سمایل عوزیری پێم بکەنەوه سواعبەت و گالته و بکەومە
سەر قسەى بەدییه

مەگەر تۆ پۆلا و ئاسنی بەقابیلەت نییه؟

هەتا ئەمن لەسەر یەک بدەممی چل زێری سکه دار، ئەوی پێی دەلێن: زێری سپییه،
حەوت دەستەى نال بۆ هێنا هەمووی دەنوشتان دەوه، وەک دەکوردی ئاسنگەری بنی،
هێنای ئاسنی خدیوی قەلشەوه، چوار قۆزاخەى کرد، جا لە هەر چوار لاوه پۆلای
باریکی تینا. بەحەوت شاگرد دەیان دەماند. ئاور جارێ باوەشیک لە کوورە دەهاتە
دەری هەتا تواندییەوه و مەحکەم و قایمی کرد بە پیکان، بە کەیفی خوێ جێبەجێی
کرد، بیست و سێ بزماری هەموو بەجوریک تواندەوه و جێبەجێی کرد و سەری
نیشانەى ئاسکی لێ دا، تا ئەو پۆکە بۆ کەس جێبەجێ نەبووه، مامەرەش کوتی:
ئەگەر ئەوهم لێ قەبوول نەکا، تازە ئەو ولاغە بەمن نال ناکرێ.

مامەرەش نال و بزمەرەکەى لە قاوە سینکی نا، هێنای لە پیشی لاسی پاگرت،
لاس ئەگەر تەکانیکی دایە، مەحکەم بوو. دەشیتوانی بېشکینی، ئەما بەهەر سورەت
کوتی:

لێی دە، دەستت خوێش بێ، مامۆستا جا ئەوه ولاغی بۆ نال کرد.

لاس کوتی: فەرموو عەویزی پاداشتی نالەکەت وەر بگرە. حەوت زێری سپی دایە
ئێکی بەقەد نال بەکێکی، مامەرەش ئەگەر قامکی پێ دەخشان دەکەى دەبرد
مامەرەش کوتی: عەزیزم بە شێتم دەزانی، هەلبەت دەلێی دزە دنیای نەدیوه، ئەو
پوولە قەلبە و سکەى نەماوه. لاس کوتی: وەللاهی ئەو کابرایە زۆر بەحەرەکەتە.
پاشان لاس سکەى دەر هێنا و ئیمتیحانی کرد و دایە دەستی.

جا مامەرەش پێی گوت: بۆ بەلەدی دەبێ بۆ خوّم دەگەلت بێم.

مامەرەش کوتی: خوّم معاریفی عێل نشینان دەکەم بەواسیدەى تۆوه، چومکە
هێندەم پیاو خراپی کردووه بەواسیدەى تۆوه نەبێ دلم قەبوول ناکا بێمە نێویان و
ئەگەر بەبێ سەدەمە نەجاتم بێ.

ئەما ئەتۆ دەکەم بەفرشتە و پوچی خوّم پێ دەسپێرم. تازە بەخەیاڵی ئەوه نیم

چیدیکه به دفری و نارمه تی دهگه ل کس بکه م. ده زانم له قابیله تت دایه له هه موو جیگایه ک دامه زیننی. هه تا ئه من له سه ر پئی و شوینی ته ری ده یی و خراپی لاجم. ئه گه ر بیتو ئه تو له وهیدا یاریده و کۆمه گ به من بکه ی ئه وه دیاره کابرایه کم له سه ر پیگای شه ر و نارمه ته تیم ده به یه سه ر پیگای خیر.

لاس کوتی: پیم خو شه، ئه وه گو لم پیته، ئه تو ش وکو گو ل بیی بو نیشانه، بیی زور چاکه. جله وی لاسی گرت، کوتی: ئه من نو که رم، به نو که ری ده گه لت دیم، هه م خزمه تی خو ت ده که م هه م خزمه تی ولاغه که ت ده که م. هه تا ئه ورپۆ که س ده قابیله تی دانه بووه ئه من نو که ری بکه م، هه ر خه لک نو که ری من بووه، ئه من نو که ری که س نه بووم ئه ما له قابیله تت دایه هه زاری وکو من پابگری به نو که ری. پیت ده وه شیته وه، بو وه ده بی پیاو نو که ریت بکا، که مال و جه مال و غیره ت و یه غبالت یه کتری گرتوه.

ئه وه لاس لیتی قه بوول کرد. خودا حافیزی له سه ر ته ری دان کرا. کوتی: قسه مه ته، ده چم، قه تم ره فیقی وا و پیاوی وا جیهان په نا وه گیر ناکه وی. لاس ئه گه ر هات پاش نو پوژ که وه ئاچنی. خانزاده خان هه میشه قه ره ولی بوو. له بیست و یه ک جیگا چل قه ره ولی دانا بوو. قه ره ول خه بهریان دایه، کوتیان:

له پله ی جوننیانه وه دوو که س هاتن، ئیک پیاده یه و ئیکیان سواره

یه کیان شیر و ئیک ئیختیاره

رهنگه لاس بی، وا دیاره.

ئه وه خانزاده خانی هه ریری بو خو ی دیته سه ر پیگایه، ئه و وه ختی ئه گه ر تاریک

و پو نی به یانی لیک ده بیته وه.

ئه وه لاس هاته وه به دلخو شی و به گو شادی بجیتته وه لای خه زال. ئه گه ر خانزاده

خان چاوی به لاس که وت دیتی ئه وه خه ریکی ئه وه یه ئه گه ر پیه ری بکا، جا ئه وه به ندیکی بانگ کرد، کوتی:

سواره که ی به ولاغت ده که یه وه جه ولانی و پیی ده ده یه وه ته کانه

ره بی به دور بی له چاوی به د و له تیری چلکن و له جهنگی پوژی دل هی شانه

عه زیزم باز وه حشیه، ده سوو ری، ده گه ری، لیتی تیگ ناچی دیتته وه سه ر هیللانه

فریشه هه میشه په روانیه و ده گه ری، ده چیتته وه بو ده رکی خه زنه خانه

هه‌میشه گه پشوویکی با هات دهماری پیاوی حالی ده‌بی له بوئی ره‌شه‌پ‌حانه
ئه‌تۆ قه‌ولیکی به ئه‌سه‌حیت به من دابوو، ته‌فره‌دان عه‌یبه بو ئه‌و که‌سه‌ی ده‌لیی
شیری جه‌نگییه و هاتۆته دهر له لانه
درۆکردن ئی پیاوی بی قابیله‌ت و شوان و گاوانه
درۆکردن بو لاس! مردن چاکتره له‌و ژیا‌نه
شازده ساله له بن کراسی‌که مه‌حمه‌ل داراییدا جووتی‌ک شه‌مامه و شه‌مامه
ره‌نگینم بردۆته هه‌فسخانه
ده‌لیم مالی لاسه شو‌ری باله‌کانه
یان هه‌وه‌لی رۆژی له دلت نه‌دامایه ئه‌و تیری سه‌ر به‌په‌یکانه
به خو‌شی دیاره عیلاجی تۆ نایه، نسحه‌تی که‌ست ناچی ده‌گو‌ییه‌وه، به‌راستی
ئه‌وجار شه‌رمانه
بوچی زه‌ینی‌که خو‌ت ناده‌یه‌وه ئه‌و کو‌لمه‌ی ناسک؟ قه‌ره زولف بوونه پ‌حانه و
کو‌لمه‌م خه‌رمانه
چ بکه‌م دلت به‌ستووم، ئه‌تۆ بوویه شه‌م و ئه‌منیش بوومه په‌روانه
شه‌و و رۆژ له خه‌یالی تۆ دام، دلم بی ئارام و بی وچانه.
مامه‌په‌ش ئه‌گه‌ر گو‌یتی له‌و قسانه‌ بوو، سه‌ری جلّه‌وی لاسی گرت و کوتی:
سواره‌که‌ی ئه‌منت ببه‌وه قوربانی ر‌ک‌یف و سه‌ر و سواری و ئاو‌زه‌نگییه
ئه‌من نابله‌دم خو‌ هیچ به‌له‌دیم نییه
ئه‌گه‌ر قسه‌ت له قسه‌یدا بکه‌م ده‌یته بی عاقلییه
بو‌ته فکر و خه‌مناکی قسه‌ی ئه‌و کیژی مه‌رزینگان، یه‌گجار خه‌مناکی و
بی به‌ستی هاو‌یشتومه دل‌ییه
لیم قه‌بوول بکه، جوابی بده‌وه؛ بزانه مه‌نزووری چیه
پیاو له‌گه‌ل که‌سی‌ک ئه‌گه‌ر بی‌ی دو‌ژمنایه‌تی و به‌ره‌ره‌کانییه
ئه‌گه‌ر ته‌کل‌یفی لی بکا، بچ‌یته کنی به‌ میوانییه
پاش دو‌ژمنایه‌تی په‌یدا ده‌بی نیوان خو‌شییه

خودگیری دهکەى و ناچى مه‌تەلب و ته‌کلیف له‌سه‌ر چیه‌؟

ئه‌من بى مه‌تەلبم، خو هیچ مه‌تەلبم نییه

ده‌ته‌ینه‌مه‌ تکه‌یه‌ ڕه‌تیکی سپیه‌ دلی مه‌شکینه‌، دل شکاندن چاک نییه

له‌ دل شکاندن ده‌پرسن ڕۆژی ئاخ‌ره‌تییه

عه‌جایه‌ب چ دلیکت هه‌یه‌! کیژ ده‌لی شه‌نگه‌سییه

ده‌لێی سه‌سه‌وز و بۆرچینه‌، ئه‌گه‌ر به‌و ده‌لێن مراوییه

چاوی ده‌لێی ئه‌ستیره‌ی ڕۆژییه‌ شو‌قی داوه‌ته‌ چۆلی و به‌رییه

سنگی ده‌لێی ته‌ختی سولتانه‌ چۆله‌ و ئیستاکانه‌ ساحیتی ئه‌و ته‌خته‌ له‌سه‌ر نییه

فه‌رموو ئه‌وشۆکه‌ له‌سه‌ر ئه‌و ته‌خته‌ دابنیشه‌، دل شکاوه‌ ئه‌و کیژه‌، بیکه‌وه‌ ده‌لآله‌ت و بیده‌وه‌ دل خو‌شییه‌.

لاس به‌قسه‌ی مامه‌ره‌شی کرد. عه‌تر و عه‌بیریان پێ وه‌رکرد. به‌سه‌ت ئیحتیرام لاس ئه‌وه‌ میوان بوو. ئه‌وه‌ به‌خیره‌هاتنی کرد و لاس ده‌گه‌ل خانزاده‌ خانی هه‌ریری داخیلی خیه‌وتیک بوون. ئه‌وه‌ خانزاده‌ خانی هه‌ریری ده‌لێ:

له‌ دلیکه‌ من گه‌پێ چه‌ندی له‌ هیشه‌ و چه‌ندی له‌ ئامان ئامانه

له‌ بنی گو‌تیانم خو‌ش دێ شه‌قه‌ی ڕمب و قرمه‌ی شیر هه‌لکیشه‌

دنیا هه‌ر بۆیه‌ خو‌شه‌ ئه‌گه‌ر پیاو ده‌گا به‌کامی دلانه

سی سالم له‌ عومری ڕابردووه‌، له‌و سی ساله‌یدا ئه‌وشۆ دلم بێ ته‌کانه‌ و به‌ وچانه

ئه‌من شوکرانه‌ی خودای ده‌که‌م، له‌ نه‌زری ئه‌و خیره‌یدا ده‌ده‌مه‌وه‌ سه‌ت شه‌ک به‌رانه

شه‌رت بێ ئه‌من بیه‌خشم هه‌وت سه‌ت زی‌ری له‌وانی به‌بیست و چواری

به‌وه‌زن سووکی به‌قیمه‌ت گرانه

چومکه‌ پێگایان لی گو‌پویه‌ مه‌له‌کانی ده‌عاسمانه

بازی به‌ندی خه‌زالی له‌ قۆلی دامالیوه‌، سبه‌حینه‌ی ده‌یخاته‌وه‌ سه‌ر ره‌گی ده‌ملانه

ئه‌من زۆر ئیفتیخار ده‌که‌م کورته‌ لاسی باله‌کانم ئه‌وشۆ لی میوانه

وا ده‌زانم ده‌رکی به‌هه‌شتیم بۆ کراوه‌ته‌وه‌، به‌مردوویی ئه‌منیان نه‌بردۆته‌ نێو قه‌برانه

تهختی منیان هه لگرتووه، بردیان له بههشتی باقییان دانا
 چومکه ناموزاکه ی خۆشهویستم ئهوشۆکه له کن منی گرتووه وچانه.
 مامه پرهشیان خه لات کرد و ولاغیان دایه. ږمب و چه تال و مه تال و تیر و په یکان،
 ته داره کی ئه و وهختیان به ته وای دایه.
 بهیانی لاس سوار بوو، خودا حافیزی کرد، هاته سهر پۆینی. خانزاده خانی
 ههریری بانگی کرد، کوتی:
 سواره کی سوار بووی له ولاغیکی عهسله به حریبه
 پشت له ئاوه دانی ده که ی و ږوو ده که ی له چۆل و به ږیبه
 ده لئی شیر ی برسی و نیچیرت له بهر ده ستیدا نییه
 هزار جار سهری منت ببیتوه به قوربانی رانی ږکیف و لاقی ئاوزه نگییه
 هه چه ند جار یکی ږکیفت بۆ ولاغ دادینی، دلم تاریکه و لئی پهیدا ده بی ږوونا کایییه
 هه تا ده شهوی دیکه مهستم، ده لئین: خانزاده خانی ههریری ئیغیار نییه
 چومکه چاوم به نئو چاوانت که وت دلم ئاسووده بوو، ته کانی بۆ نییه
 چاوه ږی پاشه ږۆژیم، بگه ږییه وه لیم ته حویل وهرگری دوازه هزار مال عیلى
 ههریرییه
 ئاخ ئه وهنده نه مردمایه له باوه شم بگرتبایه نه سرییه
 بیان کوتبایه: پاشه که وته و میراتگری کورته لاسه شۆری باله کییه
 تازه کانه خاترجه م بووم به دلی خۆشی، تا چاوم پیت ده که ویتته وه نه فس و هه وام
 ده که للهیدا نییه
 هه ږۆ ږۆ کوږر بی ئه و که سه ی له تۆ ده کا دووزمانی و شه ی تانییه
 دۆژمنی قاتلی ئه ږواحت دابنیشی دهسته وئه ژنۆ، به ږه نچه ږۆینی و نیگه رانییه
 ئیمه سی هزار مالمان عیلى له بهر دهستی دایه، له لاس زیاتر بی که سین، که سی
 دیکه مان نییه
 سهرت لی شپواوه، ږیت لی گۆږاوه، په رییان دهستیان له دلت داوه ده نا نه ده بوو
 به جی بیللی سنگیکی باغی شه دداد و دوو چاوی ږهشی به نگییه

خۆ كەسىكى ئەگەر نەخۇش بى، بىنايىتى لەبەر دەردى گران و بلىن: ئەو دەردە
دەرمانى نىيە

ئەگە چاوى بەنىو چاوانى خانزادە خانى حەرىرى بىكەوى، بۆۋى دەبىتتە دەوا
دەبىتتە نوشتەى حەزرەتى خدرى ئەگەر لە چۆلى و بەرپىيە.

دەھەرۆ بېۆ بەدلىكى پې لە ھىش ئەمن بۆت دەكەمەۋە تەمەننايە

رەبى بەدوور بى لە دەرد و بەدوور بى لە بەلایە

بەدوور بى لە دەست و رەبى خان قۆچى خانى گىلانگىسىيان ئەگەر لەبەر

حەوت سەت كەس زودى و عىلى لىتائى ھەلنايە

بەدوور بى لە گىچەل و موقەددەرى ئەۋى كاۋلە دونايە

رەبى سەفەرت خىر بى، دوازە ئىمامى دەشتى بەغدايە بۆت بىكەن تەمەننا و

دوعايە

بەلكو بەسلامەتى بگەرپىيەۋە بۆ نىو عىلى بالەكان و بۆ مەملەكەتەكەى كاۋلە

نوحسايە.

ئەوجار لاس دەلى: كىزى چاۋ بەنگىيە

غوربەتى دلت وەھاي ھىرش بۆ ھىناۋى فرمىسكت دىنەۋە سەر كۆلمىكە سىپىيە

تۆق و تەلەسمت پاكى رەشپۆش كردوون، كەسىكى نابەلەد بى، دەلى: ساحىبى

نەماۋە و ئەۋە مىراتىيە

يەستا لاس بەژيان ماۋە، چ خەبەرە؟ خۆ بۆت نەھاتوۋە ئى لاس خەبەرى مەرگىيە

ئەمن لاسم و خۆ لاس كابرايەكى بى غىرەت و بى نامووس نىيە

شتىك ھەيە ئەجەل بى مۆلەتە و مۆلەتى بۆ نىيە

دەنا گە بىتو بەسلامەتى بگەرپىمەۋە بۆ نىو عىلى كاسەۋەندى و سىمايل عوزەيرىيە

لە تۆبى خەبەر نابم، چون بۆ رۆزى دوايە بۆ من بى نامووسىيە

لە تۆم دەۋى دوعاى بەخىر و ئەۋە لىت دەكەم خوداھافىزىيە

ھەتا لاس مابى، بلىن: پىكىفى لاس لەنگ نەبوۋە و لەسەر پىشتى ئەسپىيە

ھىچ كەس ناتوانى لە عىلى حەرىر و بالەكان بىكەتوۋە ناھەقىيە

چومکه تیری لاس وهکو تیری غهیبیه

دوژمنی من قهت قهت پرووناکایی و بینایی له چاویدا نییه
ئه وهش ته مه ننا ده کهم له پادشای غهفور و ئه من شوکرانه م وه بهر ره بیه
هه لبت به کهسی دیکه ناکرئ ئه وه هیبت و هونه ر و تانوت و غیره ته، ئه وه
ناومیته سهر شانیه

دهنا به بی خولای، هیچ کهس ئیختیاری روح و گیانی خوئی نییه
ژهنگی پی مه هیته به توق و ته له سم و گواران، جووتیک شه مامه و شه مامه
رهنگینی

باغه لت له سنگتدا مه که وه حه فسییه
هه میسه داده نیشی به خه مناکي و نیگه رانییه
له زه تی دنیا یه هه ر دلخو شی و ئازادییه.

ئه وه لاس روئی، دیته وه نیو عیلى سمایل عوزیرییه
ئه وه جاره که خه زال له تاوی لاس وهک ماری بریندار جینگلی دهدا، وهک که سیکی
برسی بی، مانگی ره مه زانی چاوی له بانگییه.

خه زال دهیگوت: دهر دیکم گرتووه پیم وایه دلم له زکدا روئیوه
له نجوومداران بپرسن بزائن سال درهنگه یان زووه
پیم وایه نیوه راست مانگی هاوینتییه و که لاویژ که وتووه
هه لال و به بیوون و گیاخا و په لکه یان وه راندووه

له میژه بی نوتقه و دهنگی نایه ئه وه داعبایه ی پی ده لئن په پووه
سه لای که و ره و گرانم لی رابوو، ماله باب و باوانم ناوری تی بهر پووه
ئه ورۆ چل و پینچ روژه لاس و کورته لاسه که ی باله کان روئیوه
نه له دوازه ئیمامی دهشتی به غدایه نه له گومبه زی حه سن و حوسینان
نه له قه سره که ی شه مامکی نه له چل پله ی حومامی خه بهرم بو نه هاتووه
نازانم لاس به زنده گانی ماوه زمانم لال بی به دلم دادی یان ماوه یان مردووه یان
دلی گوپاوه و پووشی منی هه لاویتووه

يان شهيتانان شوفاران قسه يان كردووه و ئه منى قهله ندهرى بابان ويرانيان له بهر
دلى لابر دووه

ئه وه چل و پينچ شه وه قهله ندهرم بابان ويرانم دايمه ده لتي له بهر ده سمه مه يت و
مردووه

قهت رووناكاييم به دليدا نه هات نازانم نه پهريشانى لاسه و نه مه له كانى عاسمان
دلى منيان گرتووه.

له دليكه من گه رى چه ندى له هيشه و چه ندى له ژانه، رووناكايى تيدا نيه سوڤ
و

ئيواري شه وى خه مه، سبه ينان خوڤنم به سهر سهرى داده بارى
نان و ئاوم لى ژه هرى ماره دلم هيچ سه عاتيك ناگرى قه رارى
له دلى من گه رى له هيشه و له ژانه، دايمه له كاوه كاوه و دهكاتوه هاوارى
له رۆژيكي نه گهر به منيان كوئوه: ئه وه هاتوئه ئاخى مانگى به هارى
دهنگى سه داي كوڤرهي ئى لاس له بن گوڤيانم نايه، به هيچ جوڤيك دهردى من
نايهى چارى.

سبه ينان چه ند خوڤ بوو نه گهر تاو گه زيك له بورجى مونه ووه ده هاته ده رى
كوڤته لاسه كهى باله كان له خوڤى ده دا تانوت و هونه رى
ده بيه اوڤشته سهر ملان ڤمبى ده مڤه شى هه ژده قه فى ده ستى داوڤشته سهر
ده سكى خه نجه رى

له من وايه سولتاني ئه سته مبولم نه گهر ده كه مه وه حوكمات و له پيشم ڤاده و ستن
دواژده هه زار نه فه رى

ئه لعان يه گجار زور بى قه رارم، وه خته ڤوحم له قه فه زى به ده نم بيتوه ده رى.
ئه ما من بى كه سم، كه سم نيه شه و رۆژ بگه رى له چولى و له به ريه
هه چ كه سيكي ميهره بانم كا و بمدا ته وه دلخوشييه
بلى: لاس هاته وه و بوم بيتى مزگينييه

دواژده خيوه تى ده ده مى سهر به ئه لماسى ئاته گ مروارييه

حهوت سەت زېږى دېدەمى، ھەموو سووپەدار، بلىن: لە خەزىنەى ھىچ دەولەتلىك نىيە.

لە دلىكە من گەرىن نازانم بۆ قەتى ناشكى ژانى
بلىسەى ئاورم دىتە دەرى لە دەروون و لە دەروون خانى
لە دنيايەدا كەس بە دەردى كەس نازانى
دەنا بلىسەى ئو ئاورە دەبوو ئو عەرزە بسووتىنى بە سووتانى
شەپارەى ئو ئاورە نە بە با دەكوژىتەو و نە بە خوناو كە خوناو كەى دەبارانى
دەزانی بە چ دەكوژىتەو؟ ئەگە قۆشچى باز رابگرن لەسەر دەستانى
خەبەرم دەنى، بلىن: لاس ھاتەو لە سەفەرى گول ھىنانى
رەبى زمانم لال بى، ئەمن نەدەبوو ئو قەسەى بەكم و لاس وەكو شىرى لىم بگرى
مانى

جا گولى چل پلەى حومامى چىيە؟ لاسى بۆ بخەمەو پوژى دل ھىشانى
ئەما لاس بابانى خشتور كىردووم و قەلەندەرى كىردووم، ھىچ كەس بۆ خەبەرى
نازانى؟

ئەما موزدە بى ئو پوژ لە بنى گوڤيانم خوش دى شوبا، وردە پەرچەم دەبزیورین
بەشنە شنى زریانى و باى بسكانى
ئەگە ھەكىم دەچنە سەر نەخوشىكى دەرىدین نازارى كووان و سەرەتانى
ئو ھەكىمە بۆ من لاسە شوڤى بالەكانە، ئەما پىم وایە دل بەحالى گول دەزانى
ئو پوژكە نەختىك دلم كراوئەو، گول ھاتۆتە شكۆفەدانى
زەردەخەنەى لىوم خو تا ئو پوژكە ھىچ كەس نازانى

پىم وایە خوشى و بەشارەتییە، بۆنى لاس دى لە دەور و مەكانى
ئاوازیكى خوشم لە بنى گوڤيان دى، دەنگى توتوییە و بولبول ھاتۆتە نەغمە لىدانى
شەو و پوژ ئەمن دەلا لىنم، بى موقەددەر بى، ئىرادى خراپى بەسەر نەى، رەففىقى
رىگای بن چوار مەلايىكەتى موقەپرەب و فرشتەى دەعاسمانى.
لە دلىكە من گەرىن چەندە لە ھىشە لە دەرووندا خەيال پەشوگاوە

حهیوانه کیتی له سه‌ری سپیانی له گه‌وه‌ری کانیه قه‌مه‌ریان قولاغیان داوه^(۱)

هه‌مووی بئی گیانه، هیچی روحی له به‌ده‌نیدا نه‌ماوه

جا من دلّ خویشیم به‌وهیه پیتم وایه کورته لاسه‌که‌ی باله‌کان له سه‌فه‌ری گه‌راوه

ده‌بلّین به‌کلفه‌تان: ئه‌و خه‌لات و به‌راته‌ بوچی به‌وان دراوه؟

په‌بی خه‌به‌رم بو بیتن، بلّین: گواره و کرمه‌ک و ئاوده‌نگییان به‌میرات له پاش به‌جی

ماوه

پیشی خیه‌تی لاس ئاوپرژین بکه‌ن، شه‌راب و لوقمه‌قازی و نانه شه‌کرینی دانین،

ده‌بگرنه‌وه گولاو و قه‌نداوه

تازیانه خلاس بکه‌ن، تازیانه له دلی مندا نه‌ماوه

بوئی لاسم له‌به‌ر ده‌ماری دئ، ئه‌وجار خویشیه، کامه‌ کاوه.

جا ئه‌وه خه‌به‌ریان به‌لیتانیان و گیلانگیتسییان و سوورچی و زورارییان دا،

کوتیان:

له قسان خه‌زال په‌لپی له لاس گرتووه، چۆته چل پله‌ی حومامی. شوهرته‌ وا ده‌لّین

عیلاجیان نه‌کردووه له چل پله‌ی حومامی، کامی دلی خه‌زال پی‌که‌یتناوه، په‌ئیس

ته‌ریده، مامه‌په‌شیشی له‌گه‌لّ خوی هی‌ناوه.

جا کی بوو له ئه‌حمه‌د خان و له ئه‌حمه‌د خانی زوراریه

هه‌رتک چاوی گه‌شی پر ده‌بوو له فرمیسک و له خوینیه

مردن چاتره له بی غیره‌تی و له بی ده‌سه‌لاتیه

مه‌گه‌ر ئه‌من خزم و تایه‌فه و برا و که‌سوکارم نییه؟

تانوتم لی ده‌دن ده‌لّین: لاس شی‌ره و ئه‌حمه‌د خان ریویه

مه‌گه‌ر پوژیکمی بمبه‌نه‌وه سه‌ر گوژ و گوژخانه و بمبه‌نه‌وه سه‌ر قه‌بریه

جا ئه‌و وه‌خته ئه‌من غه‌ره‌زی ئی لاسم نییه

به‌عاله‌می ئاشکرا لی‌ی داگیر کردووم کیژ ئی چاو به‌نگیه، داوده‌لینگ حاجی

حوسینیه

(۱) قولاغه دان له «ه‌ب»دا هاتووه. یانی گۆچکه‌یان وه‌ده‌ر که‌وتووه.

نیشانه کراوی منه فهرقی نییه دهگه‌ل مارهییه

لاس به که له گایی داگیری کردوو و ده زانی ئەحمەد خان هیچ روحی له

ئێخه‌ی کراسیدا نییه

ته‌واوی عێل و عێل باشان ئەلعان ته‌ماشای من ده‌که‌ن به‌بێ کیفایه‌تی و

به‌بێ نامووسییه

که‌سیک ژنی خۆی پێ نه‌ستیندریته‌وه چیه؟ بێ ده‌سته‌لاته و ده‌سته‌لاتی نییه.

ئه‌گەر له مه‌جلیسی وای ده‌کوت و وای تانوت له خۆی ده‌داوه

هه‌زار و نۆ سه‌ت که‌س له‌سه‌ر ئه‌ژنۆیان را‌ده‌وه‌ستان قرمه‌یان له خه‌نجهری

ده‌م‌په‌شی ده‌سک نێرویی ده‌بۆوه ب‌لاوه

هه‌مووی خه‌نجهر و شیریی له کالان هه‌لکێشاوه

قه‌سه‌ی تۆ بوو به‌تیر له جهرگی ئێمه‌ی داوه

شه‌رت بێ یان ئێمه‌ پاکمان خلاس ده‌بین یان هه‌لۆیان گوشت و که‌لاکی لاس بۆ

قافێ ده‌به‌نه‌وه داوه.

ئیدی خۆ تا ئه‌ورۆکه که‌س له لاسی نه‌کردۆته‌وه ئه‌سه‌رێ

که‌س له ده‌ستی لاس که‌لاکی له مه‌یدان نه‌بردۆته ده‌رێ

جاریکی لاس له خۆی دا تانوت و حونه‌رێ

ئه‌وه بۆ بۆوی بوو به‌قه‌باله و به‌غیره‌ت و به‌به‌رگیری و به‌جه‌وه‌ه‌رێ؟

خۆ قانوونی دنیا‌یه‌ و نییه، پاکو له‌قه‌برغه و ببه‌ستن قه‌ره‌بینای ده‌م‌په‌شی

وه‌ستاکارییه

ولاغان له خاوی بێننه ده‌رێ، ئه‌ورۆ پۆژی مه‌ردی و نامه‌ردیه

با بناغه‌ی خمخانه بگه‌رێ له عێلی مه‌لا داود و مه‌لا نه‌بییه

سێ سه‌ت کیژ خۆیان حازر بکه‌ن ئه‌گەر خه‌زالدێ به‌یه‌خسیرییه

پاکیان سه‌رزه‌نشتی بکه‌ن، بلێن: خۆت خسته سه‌ر به‌ده‌ختیه

کابرایه‌کی باله‌کی چ بوو تۆ له پێشدا را‌نگرتبوو به‌نۆکه‌رییه

بیست و دوو عێلت شه‌لقاند له نێو خه‌لکیت خست قه‌باعه‌ت و خۆنپێژییه

ههتا ئیستا یه گجار زۆر به حورمهت و خانومان بووی، ئه لعان دهتپر زنجیره ی
زولفییه

پاش و پیش سواری ئیستری بکه ن زۆر به ناخۆشی و به بی حورمهتییه
ههتا کهس راینه گری به کارمه کهر و به قهره واشیییه.
ههچهندی مهیته ران و لاغیان له بهندی دهرده کیشاوه
گیژه ی مه رکه بانه، سوار ئه گهر وهرده سوورا و ده سووراوه
چون هیچ کهس عاقلی له که لله دا نه ماوه
بارانی مه رگ و ئه جهل هه وره له سه ریان راگیراوه
چونکه پۆزی دل هیشانه هه رکه سی بۆ مه رگ و مردنی خۆی ده پاراوه.
ده جا با سه ره پمب و سه ره په یکان و شیر ی کالان زیترن له دهوله تخانه بیته ده ری
هه رکه سی نۆ گۆی زیتری دابوو له ده سکی خه نجه ری
لاس هیچ نازانی سوال و باس و خه به ری.
ئه حمده خانی سوورچی و زوراری ئیجازه ی له شکری داوه
هات، پیشی ناگیرئ، ده لئی سیلاوه
ئه حمده خانی سوورچی و زوراری له سه ر دوو راسته ی پکیفی راوه ستاوه
ولاغی ده سوورئ و ده لئی شیر و تیرت لیداوه
کو تیان: ئاغا ئه و ولاغه بۆ به دنه دایی ده کا؟ کو تی: مه یته ران ته نگه یان توند
کیشاوه

هه مووی مرواری بهنده، نو قهره پژه جلّه و لاغه.
کئ بی له ئه حمده خان ئه وه مه عموور ده نیئرئ سان به له شکر بگرن و ته گبیره،
فک ره، رایه

هه چ که سی ک سه ری لاسم بۆ بی ئی، بل ئن: ئه وه لاس له ده ستی وی دایه
ئه و ده بی سه ره شک بی خا تر خۆ بی له دونیا یه
ده وله مه ندم، ساحیب جه لالم، با سی ده وله تی من به زمان نایه
ئه وه تیری لاسه له مابه ینی جه رگ و دلم دایه
مه گهر به کو شتنی لاس، ده نا ئه و تیر و زوخوا وه له جه رگی من ده رنایه.

نه سیه تو بکه م چومکه که سټکی دوژمن نه بینې هرکه سی له بهر خوږه وه شیری
سپییه

لاس عیلاج په زړی ناکړی، له گهلی مه کهن تیره ندازییه
راست و چه پی لی بگرن، قووه داران، ساحیب غیره تان دایبگرن به پرمبی
دهمړه شی هه ژده قه فییه

له نه کاوی به سهر دا بدن، دنا هه ژدیهای جه نگییه
هه میسه مه سته به خه زال، هیچ ناگای له خوۍ نییه، ئیغیار نییه
پشتی بشکین، بیهاوینه سهر ولاغیکه شیر خه زالیه
نابی لاس بنیژری، ده بی بیهاوینه بهر سه گ و تاجییه.

نؤ عیل بوون تیکه لی یه ک ببوون. یه ک بهختیاری بوو، یه ک سنجانی بوو، یه ک
سوورچی بوو، یه ک زوراری بوو، یه ک جوکلی بوو، یه ک گیلانگپسی بوو، یه ک لیتانی
بوو، یه ک شه مامکی بوو، یه ک کاسه وهندی بوو. ئه وه هاتن، قهره ولیان له هه موو
کټوان دانا بو ریگری لاس.

له هه موو وهختیک، چون خودا وای دنیا داناوه، موفه تیش و دوست له هه موو
جیگایه که هیه. بنی ئادم تووی په ریویه. ئه وه کچیک خانه واده بوو، نه جیب بوو.
زهمانیکي ئه گهر ئه حمده خانی سوورچی و زوراری هاتووچوی عیلى مه لا نه بی
ده کرد، عیلى مه لا نه بی ژیرپراکه شیان ده کرد؛ ئه وه وهختی، ئه وه کچی ئه وه کابرای
خانه واده جوان چاک بوو، خوښ مه شرف بوو، خه زال خوښی ده ویست.

خه زال به دایکی ئه وه کچه ی گوت، کوتی: ئه من ئه وه کچه پویله ده که م. جا ئه وه وهختی
خه زال توقیکی گهر دنی خوۍ دایه.

ده دایه ئه نگوستیلکی گهر مه کارخانه، ئه لماس پیزی ئه گهر له قامکی هیچ
که سدا نییه نه قیبی سورمه یی و ئه تلّس په نگه، هه کاک و دورناسان ده لین:
مروارییه

داوینی سیوانکارییه، سهری ئه لماس کاری و به گزنیژییه
جووتیک خرخال و بازنه ی ده دایه ده ترووسکین هه روه کو رۆژییه

هينديک دهلّين: مهتاي سه مه رقه نده، هينديک دهلّين: گهردن که شه و سکه
 فهرهنگيه

ئهو داييه، پؤيله کرد له بؤ پؤژی ئاخرهتیه
 که سئیکی چاکه ی خه لکی له سه ر بئ، ده بئ چاوه رئ بئ بؤ پؤژی دانه وه ی
 پاداشتییه

که سئیک به چاکه ی خه لکی نه زانی ئه وه ده بئته زؤلی و بئ مه یلییه
 جا ئه گهر له شکره که پؤیی بؤ پئگاگرتن و بؤ کوشتنی لاس، ئه و حه له ئه و کچه
 کزه ی ده هات له جه رگيه

ده یگوت: حه یفی عافره ت بئ ده سته لاته، هه میشه بئ ئیختیاره، قه ت ئیختیاری
 نییه

ده بوو هه میشه من خزمه تکاری خه زال بم، له خزمه تی رابوه ستم بؤ عه مر به ری و
 بؤ قه ره واشییه

ئه و پؤکه بؤ من نه گبه تی و نمه ک به حه رامیه
 ئه وه له شکرئیکی گه وه و گران پؤیی بؤ سه ر پئگای لاس، لاس ئاگای له هه یج نییه
 پیاو ده بئ ته مه شای پاشه پؤژ کا، بؤ خه زال نه هاتی و به دبه ختییه
 وه ختیکی ئه گهر ئه و کچه ساز بوو بچئته پئش گه ل و پاش گه لی مه رییه
 له گه ل پؤلیک شل و مل و سایه گهردن ئه که به وان دهلّین شه نگه بیترییه
 وه ختیکی ئه گهر مه ی دئته سه ر بئیر و کانیه .

ئه و عافره ته ده هاته مه ری. جه له بئیک له ئی سمایل عوزئیریان هه لبرا بوو، هاتبووه
 نئو مه ری سوورچییان. دیاره ئاغا پئکه وه ئیوانیشیان ناخۆش بئ، رعیت و ئامپا
 گفتوگۆیان ده گه ل یه کتری هه یه .

ئه وه کوتیان: جه له بئیکی سه ت سه ریمان هه لبراوه، له نئو مه ری سوورچی و
 زوراریان دایه، دئین ده ببه ینه وه. ئه وه ئیجازه یان دا کوتیان: قهیدی نییه، بئین
 جه له بی خۆیان به رنه وه.

ئه و سه عاته ئه گهر بئیری چوونه نئو مه ری، شوانی سمایل عوزئیریان هاتبوون
 مه ره که به رنه وه.

ئەو كچه ئەو خەبەر دەدا. ئەگە هات و پرسىياري كرد، كوتى: ئەوانە چ كارەن ئەو مەريەيان هەلبوارد؟ كوتيان: ئەو سمايل عوزيرين و جەلەبيان بردهوه. بەبەهانەى كاريكەوه لە بيريان خۆى ترازاند و خۆى گەيانده جتيەكى نەديو لە شوانەكانى عيلى سوورچى و زورارى. بانگى كرد:

ئەرى شوانە دەستى منت بەداوین بى، ئەرى شوانە ئەگەر شەوئى خەو لە چاوى تۆ هەراسانە

شەوئى دەگەرپى و مەريە شەوئى دەدهى لە كۆھ و كۆھسار و سەرى پيرە كوستانە شەو لەوهرى خۆت داوپیەوه كۆسرەتى شالە بەگيان و چيشتهنگای مەرت دینیهوه هەوارى بيريانە

ومەر دەستى منت داوین بى قاسيديكم بۆ بکە، كەسيكى ئەگەر هينده بەحوكم بى

و

بدا فرمانە

دەبى بتوانى بكاتەوه سەخى گەريتي و خەلات بەخشانە

فەرموو غەنيمەتم لى و مەريگەر تا دوازده دانەت بەدەمى، هەمووى ياقووت و مەرجانە

بە دزى و بە نهيى، دەستى منت داوین بى ئەو وەختى دل هيشانە

خەبەريكم بۆ بەدە بە شەنگە خەزال و دايمە حۆلە دەلپى پەرى عاسمانە

كەسيك لە دنيايەدا بى خەبەر بى، بى عاقلە هيج نەزانە

ئەلعان دەبى خەزال دابنى شيلينگ و كوپە و كوپەلەى دەخمخانە

لاس لە سەفەرى هاتەوه، ئەلعان پوحى لەسەر دەستانە

نۆ عيل بۆ كوشتنى لاس چوون ئەگەر پتى بگرن نيزاح و بەهانە

بيكوژن و نەيهلن بڑى چيديكە بە ژيانە.

بە خەزال بلتى بۆ بى خەبەرە و خەبەردار نيه

بۆ كەزيەكە رەشەريحانەى ناباتە سەر شيلينگ و كوپەلەى خميه

ئاگات لى بوو هەتا لاس لەوئى بوو كەس نەيدەتوانى لە عيلى سمايل عوزيرى بکا

كەلەگايى و كەلەزەريپە؟

ئەو خەبەردارم كرد، هەتا لاس نەكوژن بە بى كەسيه

ئەمن زگم پىي دەسووتى، شىرى زەرد بەتاقى تەنپىيە و كەسى دەگەل نىيە
 بۆ نەبۆتە پەروانە روحي، بفرى، بچى بەكۆمەگى كورته لاسى بالەكپىيە
 بىكەسى بۆ خولای دەبى دەنا بۆ كەسى دىكە چاك نىيە
 ئەگە خەزال كۆمەگ نەكا و لەو لەشكرە نەكەن پىشگىرىيە
 وەبزانى لە مالى بابى دادەنىشى بەسەرى بەتال و بە مىلى بەكوپن و بە خەمناكىيە
 بۆ خۆي خەسپىر دەكەن و پىي دەكەنەو بە حورمەتى و بى كىفایەتپىيە،
 ئەوجار شوانەكە ئەگەر ئاوپرى لىداوۋە كوتى:

كىزى زۆر مەمنونم ئەگەر تۆ ئەو خەبەرەت بە من داوۋە
 كۆلمەت دەلىلى لەلى روممانە و لە تاجران بەجى ماوۋە
 بەفرى زستانپى لەسەر لاچوۋە و گزىنگى تاوۋى لىدراوۋە
 لە دنيايەدا دل شكست نەبى، قەت چاۋەرپى نەبى چاۋت بۆ دواۋە
 بەمراد و كامى خۆت بگەي، بەغىلىت پى بەرن، بلىن: لەبەر بەختى خۆي حەساۋە
 خەزال زۆر چاۋەرپى كورته لاسە، شەو و رۆژ چاۋەرپىگايە، ئەوۋەتى پىشتىۋانى مەلا
 داۋد و مەلا نەبى لە بىساتدا نەماۋە.

ئەوۋە كىزى گەلىكى دەستەۋداۋىن دەبوۋ، دەيدايە ئامانەتپىيە
 دەيگوت: كۆمەگت ھەق دەستى ئىلاھى بى، چومكە شۋانى قەتت نەمىنى عىجىزى
 و ماندوۋىيەتپىيە

خەزال ئەمنى پۆيلە كرەۋە لە عەمرى حەو سالە و مندالىيە
 ئەمن چاكەي خەزالم پى نەدراۋە، ئەوۋە بۆۋى چاكەدانەۋە و پاداشتپىيە
 ھەچەندى پىي دەكرى خافل نەبى، كۆمەگى پى بكا بە لاس و كورته لاسى
 بالەكپىيە.

شۋانەكە ئەو قەسەيە لەسەر دلى بوو بە گرى، چونكە پىاۋى رەشىد ھەموو كەس
 خۆشى دەۋى، خەزال لە چادرى ھاتبوۋە دەرى، خەرىكى ئەوۋە بوو بچىتەۋە ژوۋرى،
 ئەوۋە شۋانەكە دەلى:

كىزى، كىزەكەي سەرى زنجىرەي زولفانى رادەۋەشىنى

سنگت ده لیتی به فیری کویتستانه، هه وه ل مانگی به هارییه، قه ده م له سه ری خو ی
ده سووریتنی

ده لیتی وه نه وشه ی کانیه قه مبه ریانی، هه واداره و سبچه یان ئاونگی دیتنی
په بی موقه دهری خودات نه یه ته سه ری، به خت و ته ره قی و ئیغبالت لی نه ستیتنی
هه چه ندیکی به لیتو یکه مباره ک پیده که نه ی و زهر ده خه نه دیتنی
پیکه نینی وی ده بی به تیر، له جه رگ و دلی پیاویدا سه ره تیر به جی ده میتنی.
ده مر مه وه له بهر شه دیکی ئه لوانی کۆر حوسیتنی ریشوه یان له هاتو چۆیه
جار جار دینه وه سه ر چاوان جار جار هه لده کشینه وه سه ر که وانه ی ئه برۆیه
له بهر قاسیدی سه ر سنگت ده مر م ئه که خربوون، هیتدیک ده لیتن: نارنجه، هیتدیک
ده لیتن: لیمویه، هیتدیک ده لیتن: گو یه

ئه که بیتو ئیجازه م بده ی، چومکه ئیختیار له سه ر گرۆیه
چوار قسه ت ده که ل ده که م و ئه من کارم به تویه.

هه زار جارت ئه من ببه مه وه به قوربانی زولفیکی سی به نگییه
ئه که ر گو ی که مبه ره ت به ربوونه وه، ده لیتی سواره ی رۆمییه

جار جار دینه سه ر سنگت و جار جار شو را به یان دینه وه سه ر عه رزییه
چاوت بوونه ته جه للاب، دا یمه تیخیان له ده ستیه

هه یبه تت وایه هه موو که س ناتوانی بتدوینتی، چون ئه وه جه للابانه، وه کو چاوت بن،
دا یمه ئیشتیا یان له قه تل و خوینرێژییه

مه لئ شوانه ویلکی بی قابیله ت ئه منی ده وی کار ی چییه؟

ئه منت ده مر مه وه له بهر به ژنیکه باریک ئه که ر بی غه وشه ه یچ نا قیسی نییه
چه ند میر و به گله ران له داخ و هه سه رته ی تۆ سه ریان بر دۆته بن گلییه
ئیجازه م بده، چاوت له من نه بیته ماری جه نگییه

ئه وه منده بزانه شوان بی حاجه ت نییه

ئه که من خه به رت بده می بۆ تۆ خو شبه ختی و ته ره قییه.

ئه وه خه زال و خه زاله شو ی له سه ر پانییه ی راسته ی را ده وه ستا وه

وهكو ئاسكى ئەگەر بېچووهى بهجى ماوه

ئەوه بهميهره بانى ئاوپىكى له شوان دىداوه

دهيگوت: چييان لى كردووى، كى ناھەقى لى كردووى، چت لى قەوماوه؟

ھەتا ھەقى خۆت بۆ جىبەجى بکەم و بۆت بىستىنم تەواوه.

شوان ھاتە پىشى كوتى: فلانكەسىك خەبەرى بەمن دا، لاس ھاتۆتەوه. نۆ سەردار
عێل لەگەڵ ئەحمەد خانى سوورچى و زورارى ئەوه له سەحرای كەشانی، قەرەولیان
ھەيه و پىگایان پى گرتووه.

خەزال دەگرى و دەبارىنى

ھەناسەى خەزال یەگجار زۆر تەحسیر دىنى

ھەچەند جارىكى عەسرین و فرمىسك بەسەر كولمەیدا ھەلدەوهرىنى

دەلى: سەلای گەورە و گرانم لى رابوو، كەسم له ماله باوانى نەمىنى

قەت بووه یەخبال بى دە دەستتەوه و دوژمن بەزۆردارى لیت بىستىنى؟

جا ئەمن بۆ پوحم بمىنى، بۆ دلم خوین نەدەلىنى؟

كى بى له نۆكەر و له نۆكەرىكى ئەگەر بتوانى خەبەرىكم بۆ بەرىتەوه ماله باب و

خەبەرىكم بۆ بەرىتەوه ماله باوانى

پاشى سى پۆزى دىكە عىلى لىتان و سمايل عوزىرى دینه سەر سووتان و تالان

كرانى

ئەوه ھەيبەتى لاسە تا ئەورۆكە ھىچ كەس ناتوانى

ئەوه عىلان پىگایان بە لاس گرتووه، پرىشكەى خوینە، دەنگى تیرە، ئاواز

دەچىتەوه

بۆ كەشكەلانى عاسمانى.

خەبەریان بەمەلا نەبى و سەردار عىلان دا. مەلا نەبى كوتى: كەسىكى له دونیا یەدا

ئەگەر شەرتىكى كرد، قسەكەى خۆى نابى بەرىتەوه پاشى، شەرت نیوھى ئیمانە.

چون ئەمن بى كور و بى نەسر (نەسل) بووم ئىختیار و دەولەت و رەئىسى و ھەموو

حیساباتیكم بە خەزال داوه. بچن خەبەر بە خەزال بدەن، حوكمى وا دەبى خەزال

پای لەسەر بكیشى.

خه زال بۆیه بۆ خۆی له پتوه حوكمى نه كرد و له شكرى ساز نه كرد، كوتى:
ئىحتىرازم لى دهگرن، با نه لىن هتندى دل به لاسهويه، ئهوه خه بهره درۆيه، تهمايه تى
له شكرمان پى ساز بكا. ئهوه خه بهر بۆ خه زال هات. تهواوى سهردار عىلان ده لىن:
حوكم و دهسته لات له دهست خه زال دايه.

جا ئهوه خه زال دوازه جارچى ده نارد نهو عىليه
ئهوه ترازاندم دهركى چه كخانه و كارى لازم كارييه
دوازه هزار سوارم بۆ سوار بى، ولاغيان پير نه بى، سوار بن له ولاغى
عومر سى ساله گيه

به دهستىك كورپه جحىلان بلين ئهوى هه ميه سه مه سه و كه لله بيه
چاوه پى يارى خۆيه تى كهنگى ديه توه له پىگاي كانى و له پىگاي مه پيه
هه موو له خۆيان قايم كه ن سى سه ت په يكانى سه ر نهوزه پيه
ئاو درابى به ژه هرى مارييه

وهختى ديفاع و دل هيشانه، قهت سه ده مه و كارى وا گه وره نيه
به هوميدى خوداى و دهه ستيان ده كه وى نوسره ت و فه تح و ته ره قيه
له بهر خوداى عاسمان ده پاريمه وه، هيجى بارى ئه جه لى له سه ر نه بى، سه ريان
نه به نه وه بن بارستى گليه.

به دهستىك شهنگه پياو بلين ئه گه ر عومريان له چل سالى ته واوه
دايمه غيره تيان وه كو مه نه جله لى له سه رى ده كو لى و ده لىن كو لاوه
له پشتى ولاغيان بكه ن زينيكى مور سه ع و له زاريان بوكتن ددانه لغاوه
سه فه رى سه عاده تيان بى، به دل شكستى نه كه پينه دواوه
كارىكى گه وره يه له هه موومان قه و ماوه.

به دهستىك ژنان بلين شل و مل و ناسكه زيبايه
ئهوى كۆرپه ي نه خشينى له باوه شى دايه
ئهوان دوعايان ده بيه توه قبوول و مو سه ته جايه
هه موو رابوه ستن له ده رگاي مه خسوود حاسل كه ر ئه گه ر خودايه

تیکرا ئەوان بکەن ڕجا و تەمەننايە.

بەدەستیک کچە جحیلان بڵێن تازە سەرسنگیان لیری کردوو
مەمکیان دەلێی شەمامەیی حەورەنگە تازەکانە خال خالی سوور بوو
زولفیان دەلێی بەیداغی پۆمییانە، سێ بەنگی و داوداویان کردوو
ئەوان لە بۆ پۆژی مرادی خۆیان بکەنەو پارانەو و ڕجا و ئەرجوو
سەلای گەورە و گرانم لێ ڕابوو لەمیژە لەشکری سوورچی و زوراریان چوو
خۆ لاس کورێک نییە دابمێنێ، زولفی خەزالی پێی بەستو
مەعلووم حەوت شەو و حەوت پۆژە وچانی بە ولاغی نەگرتوو
بۆ خۆی زۆر توونییە، چۆلی و بەری بریو و ماندوو
دەنا لە ئاوازی تیری کورتە لاس دوزمن بێ پروو و پرووچی چوو.
ئەو لەشکر ساز بو.

نیوێکی هیچ ئاگای لە خۆی نییە و لاقی لە ئاوەزەنگی نەناو
ساحیب جگەرەن پاش بەند و پێش بەندی شەوێیان هێناو
هەموو کەس دەلێ: ئەو پۆژەییە لە دەشتی ڕەبی شەری پۆستەم و ئەفراسیاو
فرمێسک سێ ڕیزگە لەسەر سنگی خەزالی هێرش هێناو
لەشکر ئەو دەروا و ئاوپرێنی پێشی خێوەتی بەفرمێسکی چاوی خەزالی کراو
دەبی سنگت بۆ بکەم بەتەختیک دوو قەدەحی شەراب لەسەر داندراو
سنگمت بۆ بکەم بەباغی نمرود بڵێن پەنجەیی لاسی تیگە ڕاو
کۆلمەت بۆ بکەم بەشانەیی هەنگوین، وەختی برینەووەیەتی و ڕەواقی تیگە ڕاو
ئەمن هەنێت بۆ بکەم بەشەرەت و بەشووشەیی گولاو
ئەگە بێتو لوقمەییەک وەرگیری، بڵێن ماندووی لەو سەفەر و جەنگ و جودالە
حەساو

هەقی خۆتە دەبی وەریبگری، عەزیەت و عازاب و سەخڵەتی و ساغاویت گەلیک
لەو سەفەرە کێشاو

هەم ئەمن دڵم جێبەجێ دەبی، هەم ئەتۆ بیینە کام و کاو

ئەگە بېتو من تۆنەبىنم، پەبى پووناكايى و بىنايىم بېرى لە ھەردىك چاۋە
 جا تانۋوتىم لى بىدەن سەردار عىلان، بلىن: مىراتە و لە پاش لاسى بەجى ماۋە.
 ئەۋە سوارە رېز رېز و جووت جووت گەيشتنە قوچى قەزەنى
 ھەموۋى تىرى لىو سوۋرى شازدە موشتەبى جەرگى دوژمنى ھەلدەكەنى
 چاۋەرپى قەدەمى لاسن ئەگە بىبىن بە دىيانەتى و بە ئەھۋەنى.
 ئەۋە سوار سەر بەرەۋر دىنەۋە خوارە

جووت جووت و تاق تاق، جار جار دەگرنەۋە قەتارە
 چومكە رۆزى دل ھېشانە، ھەموۋى مەخشوشە و دلى برىندارە
 ساحىب غىرەت بەپەلەن و دەرۋن، بى جەرگان چارىان بى چارە
 ئى ۋا ھەپە خۆى دەدزىتەۋە، خۆى دەگرى لە پەسىو و لە كەنارە
 ئى ۋا ھەپە پى خۆشە زوۋ بگاتە دوژمن و لى بىستىنى تاقەت و ئىختىارە،
 ئەگەر لاس ھات بەغەبرى مامەرەش نەبى ھىچ كەسى دەگەل نەبوۋ. لاس ئەگەر
 تەمەشاي كىرد دىتى ئەۋە لەۋ بەرەۋبەرى شاخان سوار دىن و دەچن، زانى قەرەۋلن،
 سولتائىكى ۋەكو عاقل بى، خەبەردارى دلى لاسى كىرد. كوتى:

بران^(۱) ئەۋ رېگايە چۆلە، خۆ قەتم نەدىۋە بەئاۋەدانى
 ئەلەان ئەۋ سوارانە لە من بوۋن بەنىگەرانى.

بە مامەرەشى گوت: ئەتۆ زۆرت دنيا قونەكەۋ كىردوۋە، زۆر دانىشتوۋى لەبازى
 رېگرتن و لە جەنگ و لە شەر و لە رۆزى دل ھېشانە
 كەسېك دىناى زۆر دىبى، ئەۋ عاقلترە و چازانە
 چومكە قەسەپە، بىستوۋمانە لە بەرىنان و لە پىشىنانە
 ئەۋ رېگايە چۆل بوۋ، دلم يەگجار زۆر نىگەرانە
 ئەۋ كاسەپە رېز كاسەپەكى دەۋى، ئەلەان ۋا غەلەبايى ۋا ئاۋەدانە
 لاس تاقە نەفەرېكە ئەما ھەمىشە ھەر لەسەر گىتوگۆ ۋا لەسەر قسانە
 عىل و عىل باش و عاشىرەتان ھەمىشە لە غەرەزى لاس خەۋيان لى ھەراسانە

(۱) «بران» بەماناى براپە، ھەرچەند «بران» دە فەرھەنگەكانىشدا نەھاتوۋە.

ئەگە عاقلم بى ئو سوارانە ھاتوون بۆ خوينىڭىزى و رى بەستى و رى بەندانە
جا پياو دەبى چوار گورچىلە بى، نەترسى لىو موقەددەرى ئەگەر دى لى عاسمانە
كەسىك ئەگەر دەست و دلى بگرى، دوژمن ناتوانى بىكاتهوۋە بى روح و بى گيانە.
ئەو مامەرەش جوابى دەداتەوۋە، دەلى:

من دەمگوت ھەلبەت كورته لاس لى كەس ناترسى و ترسى لى كەس نىيە
چومكە گە راوہستا لەسەر دوو راستەى پكىف و غەزەبى لى نىوچاوانى دەبارىيە
پياوئىكى ساحىب ھەببەتە، پياوى وا بەھەببەت و مەزبوت نىيە
خەلك دلى بەئاوہدانى خوش دەبى، ئەتۆ دەلى سەرى ئو كىوانە بۆ ئاوہدانىيە؟
ئەو دوو سەت كەس دەبن، ھىندىكىيان ولاغيان سوورە و ھىندىكىيان ولاغيان
سپىيە

خاترجەم بە يان راوكەرە يان بوكنىيە
چل و پىنج شەوۋە لاس لى سەفەرە، نىوى لاس ئىلغان لى نىو ھىچ عاشىرەتتىكدا
نىيە.

ئەوۋە لاس خۆى بادەدا، سەرى ولاغى سووراند و كوتى:

ئەرى پىرى ئىختىيارە
چومكە لەمىژە پىشەى تۆ دىيە و رىگرييە، بۆيە عاقل لى دلتدا نەيگرتوۋە قەرارە
ئەتۆ دەلى كەس باسى لاس ناك؟ لى نىو تەواوى عاشىرەتان باسى لاسە و ھاوارە
ئەگە من عاقلم بى و مەختى دل ھىشانە، دەبىنى چەند كەلاک لەوھىدا دەكەون لى
كوۋچە و لە كەنارە

جا ئەو و مەختى پىم دەلى: لاس پياوئىكى عاقل بوو، رەشىد و وشىيارە،
ئىدى سوارەكان ئەگەر چاويان بەلاس كەوت، خەبەريان دا، بەجارىكى ئەوۋەر
ئەوۋەرى رىگاي لى گىرا، مامەرەش عەبەسا، كورە پياوئىكى رەشىدش بوو، ئەبەدا
ھۆش و تاقەتى نەما، كوتى بەزاتى خولای دەمانكوژن.

ئەوۋە لاس دوو كەرەتى پكىف بە ولاغى دادەھىنا، پىي دەكرەدوۋە نەرمەغار و
شەپناختىيە

دهیگوت: ده زانم قهر زدارم ئه حمده خانی سوورچی و زوراری هاتوته وه لیم بستینی
قه رزییه

ئه له حق که سیک پیاو بی نابیی ناهه ق برّوا، هاتوو ه بق هه قی خوی و ناهه قی نییه .
جا ئه گهر پیاوه پانه مینئ

یان هه تا زووتره هه قی خوی بستینی

یان خوینی خوی له گۆرخانه ی برژینی.

نالّه نالّه، گالّه گالّه، قاوه قاوه

قاژه ی تیره، دهنگی قهره بینایه، ئه وه له گه ل کورپه م کورپه می ئه سپان ده بوونه وه
تیکه لاهه

مه له کانی عاسمانئ لهو کاره ی سهریان مه حتله ماوه

ئه وه لاس چوو ه بن به ردیکی عهر به نووس کارچۆکی چه په ی له بهر بلیسه ی

تیری داده داوه

کئ دمتوانئ له بهر هه زه رته قابییز سه ری ولاغی بابداته وه و توندی بکا لغاوه

وه بزانه هه زه رته قابییزی له سه ره، رووخی له سنگی ده ره یئاوه

له ترسی قاژه و نالّه ی تیری لاسه شوپی باله کان پیاوی پیاو جه رگی ده تاوه

ئه وه ده وره یان گرت، هه ر چوار لای وه کو هه سار گیراوه

که سیش نهیده و پرا بچته پیشتی، چون دنیای رووناک زۆر خوشه، کهس هه ز ناکا

به به ده ختی ئه و ببیته وه ته واوه.

له بهر دهنگی تیری لاس له شاخان گرمه گرمه نالّه نالّه هاره هاره

دهنگی تیری لاس دئ، گورینگه گورینگه، ده لیتی شمقاره.

له سه ری شاخان، ته مه، گه رده، ته پ و تۆزه

هه چ جاریکی دهنگی تیری لاس دئ، ئه و سوارانه تیک ده هالین و ده بنه وه ئالۆزه

له سه ری شاخان نالّه نالّه، تاریکستانه

تیری لاس ئاوازی دئ ده لیتی نالّه ی هه ورانه

سواره وه کو مه پ و به رخ تیک ده هالانه

تیری دوژمن یه گجار زه رنده یه و له پیاوی ده ستینی روح و گیانه

ئەو كەسەم زۆر پى عەجايەبە، دەلى: لاس بنى ئادەمىيە و حىسانە

لە پوژى شەرى و كەلاک فرېندان و دل ھېشانە

خېر ئەوى پوژى كە كەوتە شەرى، ھەژدىھايە، شىرى مەيدانە، بەورى بەيانە.

لە ھەوت جىگاۋە ھېرشىيان بۆ لاس ھېنا بوو. ھەج كەسىكى ئەگەر ھېرشى دېنا و بى بۆ سەر لاس لە ترسى تىرى نەوزەرى لاس نەيدەتوانى بچتە پېشى. ھەج تىرىكى لە پېشى لەشكرى دەدا جارى خەلوارىك گل بلند دەبوو. سواران، واھىمە دەيگرتن و دەكشانەۋە. كەس نەيدەتوانى جلەۋرېز بكا و بچتە سەرى. لاس دەيگوت:

ئەۋرۆكە دلە لە ھېش و لە ژانە، دەرمان بۆ دلى من نىيە

بۆ كەس نىيە خەبەرىكم بۆ بەرى بۆ عىلى بالەكان و مەملەكەتەكەى بالەككىيە

بلىن پېنج ھەزار كەس ئامكوفى تاقە سوارىك نىيە

ئاخ قاسىدىكم ۋەگىر كەوتايە لە كەس نەترسايە و بيانكوتايە: ترسى لە كەس نىيە

فرىبايە ۋەكو بان، بيانكوتايە: كەۋكەند و ھەوران و بلند و نەوى بۆ نىيە

خەبەرىكى بۆ بېردمايە بۆ خەزال و خەزالەشۋرى مە لا نەبىيە

ئەگەر خەزال بزائى بۆم بگىرى و ببارىنى بەدوۋ چاۋى پرەش و بەنگىيە

فرمىسكى خەزال بۆ من دەبىتەۋە كۆمەگ و لە پشت سەرم دەكەن تىرەندازىيە

جا ئەو ۋەختى ئەمن ئىفتىخار دەكەم، دەلىم: بزائى لاس بى كەس نىيە.

كەس نىيە خەبەرىكم بۆ بەرى ئەگەر خەزال بۆ بكا خەبەردارى

بە پەنجىكى ناسك كۆلمەى برىنى و تويىزى بىنېتە خوارى

بىتە نەخش، خوين لەسەر سنگ و بەرۋكى ببارى

بلى: قەلەندەرم بابان وىزانم چون كەس نىيە كۆمەگ بە لاس بكا، مەگەر عەترى

فرمىسكى منى بەسەردا ببارى

ئەگەر ئەو پوژە بىنم من كۆمەگم پى ناۋى، قاسپەم دى، عاشقم، ۋەك كەوى

نسارى

كەس نىيە خەبەرىكم بۆ بەرى خەزال لىكەى كۆلوانەى شىن بكا، ئەۋبەرە و

بەر بىھاۋىزىتە سەر شانى لىكەى كۆلوانى

لە سنگ و بەرۋكى توند بكا گۆ و كرمەك و قۇيتاس لەگەل بەندى قەيتانى

برۆم بۆ بکا به پەپەری ڕەشەدال لە گەڵ ئەو مزانگی بیکا به پەیکانی
ئەوهم پێ چاترە لە کۆمەگێکی ئەگەر لە پشتم بکاتەوێ خۆنپێژی و شیر
هەلکێشانێ.

هەر گەردنی خەزائەم لێ دیار بێ، قەرە زولفم بۆ بکاتەوێ پەخس و پەڕیشانە
مەمکیم بۆ بکا به ئیستیکان و قولکەمی گەردنیم بۆ بکا به مەخانە
و دەمزانم حەوت سەت سوارم سمێل سپی کامەری لە پشتمیە لەسەر ئەمن دەکوژن
دوژمن و بێگانە

ئەوان بەمن دەکەنەوێ کۆمەگ و پشتیوانە
ئەگەر خەزائەم دەنگی بێ لە تۆق و تەلەسم و لە بەندی لەرزانە
لەشکری وان و دەمزانن هەمووی تیری به پەیکانە
لە ئاوازی لەرزانی خەزائەم هەموو دینە هەلات هەلات و پوژی شکانە
نوسەرەتی دواپەم لە دواي خەزائەم و خەزائە شوێری گەردن بە قەیسەری و سەر
بە دووکانە.

ئەو کۆمەگی لاس گەییشتی، ئەو بەرە و بەر گیرا پێشی نساڕی
تیر وەک تەرزەمی به هاری دەباری.
هەیتە هاتە سواران لە خۆ دەدەن تانووت و حونەرە
دەنگی ڕمبە و قازەمی تیرە و کورپەم کورپەمی و لاغە و قرمە و کێشانێ خەنجەرە
دەکەوێتە به ڕیتی و لاغان، لە بەدەن جوێ دەبێتەوێ سەرە
ئەوێ ئەگەر بێ غیرەت و بێ حونەرە
سەری خۆی خلاس کردووە، لە مەیدانی چۆتە دەرە.
ئیدی ئەگەر هاتن خۆیان موعاریفی لاس کرد، کوتیان: بێ کەس نی و کۆمەگت
هەیه.

جا ئەو لاس چوووە سەر بەردیک، کوتی:
لە دایکە من گەڕێ چەندی لە هێشە و چەندی لە ژانە، ئەو کەرەتە ئەو ئاوپرژین
کراوە

کەسیکی ئەگەر ئاگای لەو کارە هەیه و ئەو لەشکەرەمی لە گەڵ خۆی هێناو

تو ٺو خودايه ٺه گهر ٺو دونيايه ٺه کفله کونځک داناو

ٺو له شکره به حوکمی کي کومه گه و به حوکمی کي هاتوو و هه ستاو؟

پټيان کوت: دوازه کس جاري کيشا، خه بهريان دا. خه زالي مه لا نه ببيان حوکمی کرد، به پټي کردوون.

لاس دهلي: ٺوه من بووم هاتموه لهو سه فهری گه وره و گران و هات و نه هاتي
ٺوه ٺه منم چاوم پي کهوت کومه گی خه زال و خه زاله شوپي مه لا نه ببيانم ده گاتي
وه لالا وه دزمانم سولتاني پرمييانم و له سر تهختي ٺه سته مبولي ده که موه
حوکماتي.

ٺه من دهمگوت هه لبه ته رژم بده و ٺيقبالم نه ماوه

خه زال و خه زاله شوپي مه لا نه ببيان مهيلي مني فري داوه

چون تيري من له جهرگی وي کارييه، وه هاي له جهرگی دراوه

وه کو خه ونځي پياو شه وي ده ببيان، هينديک کهس له بيري ده چي و هينديک کهس
دهلي: له بيرم ماوه

جا من ٺيفتيخار نه کهم خه زال کومه گی ناردوو زانويه تي ريگا له کورته لاسه کهي
باله کان به ستر او.

لاس دهلي خه زال چاوت به من بميني بهو سيوا ده ٺه گهر شهبه ق دمدا بهري به ياني
ٺه گهر دنگ له توق و ته له سمي سنگت دي، ده بي به بازار و به دوکان و به ئاو ده داني
فرميسکی چاوي تو بو من ده بيته قهره سوران، بو من ده بنه کومه گ و ليم ده کهن
پشتيواني

ورده به رجه مت به من بميني به به ندي ئاوريشمي خاو ٺه گهر بو من ده بيته زنجير و
له دل دواويزي نيگه راني

قولکه ي سنگت بو من ده بيته وه به شهر بهت و به کاني

هه مووي عاشقي تو به له که له ي داوم، هه به تي عاشقينيه دوژمن له حاسه من
بي رووچه و پرووحي ده بيته وه فاني

ٺه که نه رمه نه رمه به ريگايه دا ده پوي زهر دمخه نه ديته وه له ليواني

چل و پينچ شه وه ٺه من له سه فهرم، دهر به ست نه بووم بو بي ئاوي و بو بي ناني

هه موو ئه وه عه شقى تۆيه و دلى گرتووم، بۆيه ئه من به بى بژيوه و تيشوو وام توانى
ئه گهر ومختىكى پوژ له بورجى مونه ووهر ديته ده رى به عومرى پادشاي ره بىانى
خو من هو شىم نىيه بزانم شه وه يان پوژه، كه په نجىكى مباره كى تو م ديت ه وه
ما به ينى هه رتك شانى

حه يفى بۆ كه س دنيا به قاي نىيه، عاقى به ت ده مرين و ده بى نه وه فانى
ئه ما مه رگ لى بگه رامايه پى كه وه دابنى شىستى نايه به خو شى و به شار ه تى، به
ئاملانى.

ئه گهر له شكره كه ي گه يشتى و ئه و ئى فتى خار ه پيدا بوو، به ئه حمه د خانىان گو ت:
بزانه به ختى ئه و كا برايه چه ند ته ره قىيه، به تاقى ته نى بوو، خودا هه بى به تىكى واى
له سه ر شانى دانا، هه ركه چاومان پى كه وت زه نده قما ن چوو له ترسان.

له پى ش چاومان بوو به شىر و پى مان نه گى را و پى مان نه كوژرا. به خوداى هه مووى
عه مرى شار زده سال ه يى و حه فده سال ه يى به ئه و له شكره ي به كو م ه گى به وه هاتووه.
ئه وان زو ر ئازا و ره شىدن، له هى چ شتى ك نا پرىنگى نه وه، زو ر چاك ده ست ده كه نه وه و
ده ست نا گى تر نه وه. هه ژدى هه اى لى و زه رد وه كو لاس بى ئه و جار كو م ه گى له پشت بى
هى لا كه تى به، به خو لای ئه وى بلئ: نى رى م، نا توانى له سه ر پشتى رى كى فى را بوه ستى.

مه سه له حه ت ئه وه يه، تاس كو تو وى به: بشكى م و نه زى رى نكى م، هه تا كه وه ره كه وه ره و په ر
به سه ر له نى وان لانه چوون، تا سه ر دار عى ل و شو ره سو ار به ده ستى ئه و پا له وانه ئه و
هه ژدى هه اى لى و زه رد له به ين لانه چوون، ئى مه با ئه و مه يدانه به تال بكه ين، هه لى ش
بى ئى عه بى نى به! جا ئه وه بار كه و بنه و ئا بدارى ان تى ك نا. له شكره كه ش لى ك
كشا بو نه وه.

لاس كو تى: له نى و خو تان چل كه سى يه كه يه كه م بۆ هه ل بى رى رن، بى ئى باز دى د و
ته فتى شى ان ده كه م. ئه وى ده هات با سكى خه فتا نه كه ي پى هه ل ده مالى، راست ده يگو ت
را وه سه ته. ده يگو ت: ده ست ت بقو چى نه. ئه وى قول كه ي ئانى شكى قو ول بو و بايه و سى
ره كى لى هه ستا بايه، هه لى ده گرت.

هه لى بى زارد هه تا بو نه چل كه س. له و له شكره چل كه سى په سه ند كرد. جا كو تى:
بچن قه ره و ل بن ئى له شكرى سوورچى و زو رارى ان، ئه گهر شه وى بر و ن خه به رم

بدەنى، پېششيان پى بگرن هەتا ئەمن دەگەمى. شەريان دەگەل بگەن. ئەو چل
كەسەى نارد بە سى جىگا، جىيەك سىزە، جىيەك سىزە، جىيەك چاردە كەس.
ئەو قەرەوللى خويان دەكىشا تا سى سەعات لە شەوئ چوو.
ئەو گالتەى هات لە بنەى بەردى(؟).

سەدايى مەرد و نامەردى

كەوتوونە دەستوبردى.

ئەو سازبوون ھەلەن، قەرەوللى لاس چومكە ھەمووى سى پەگى توندى لە قولكەى
ھانىشكى بوو، ھەمووى چوار گورچيلە كورپە كورپەى سمایل عوزيرى، پېشيان پى
گرتن، كوتيان: كەسىكى ئەگەر پېش بە لاسى بگرى، ھەق بەھەقە، تۆلەى لاس دەبى
لەتتان بگريتەو. ھەشتا كەس بەتيرى سەر بەپەيكەن لە لەشكرى ئەحمەد خانى
سوورچى و زورارى كوژرا، ئەوانيش دە كەسيان لى كوژرا، ھەندە بەغيرەت و
بەجەوھەر بوون پېيان عەيب بوو خەبەر بە لاس بدەن. ئەما لاس بەدەنگى سواران و
بەگيژە و بەگرمە گرمى سواران خەبەردار بوو. جا ئەو دەستبەجى لاس ساز بوو،
نيزىكەى سى سەت كەس دەگەل لاس ھاتبوو. لاس كوتى: ئەوى نووستبى ھەلى
نەستېن، لاس دەلى:

بەوى كەم ئەگەر ئەبەدييە

چ بگەم خودا بەشى منى ترس نەداو و ترسم نيبە

چەندم پى خۆشە ئەگەر قەوماو، لە ئاوازی وەختى نيوہ شەو و ھەلات ھەلات و

بريو برىو و بەيدى بەيديە

جا ئەو كەسەم دەوى خوى رابگرى لەسەر دوو راستەى پکيفى و بتوانى ئەگەر

شەپ بکا بە رمبييە

ئەو ھەلە بۆم تەنزول بکا لەشكرى نو عاشيرەت، ھەتا قيامەتى تازەكانى

ئەوانە سەرھەلەدانەوھيان بۆ نيبە

نوسرەتى دوايەم لە دواى كيژى بەلەك زەردە، چل و پېنج شەو ئەو لە من قاتيبە

سنگت دەروازەى بەھەشتيە و ئى جەننەتى باقى، چل و پېنج شەو بەشى منى

تېدا نيبە.

جا ھاتن پيشى لەشكریان گرت. خان قوچى خانى گيلانگىسى بە خومى كەمەندى لاس گيرا.

برايم خانى لىتانى بەكەمەندى لاس گيرا. ئەحمەد خانى سوورچى و زورارى بە مەرکەبەوہ خست، كەمەندى ھاويشتى، گرتى.

جا ئەحمەد خان پىي گوت:

لاس مەردى وەكو تۆ لە دنيايەدا نىيە

كوشتنى پياوى وەك من لە دنيايە زۆر شتىكى خراپە، وەرە مەرد بە بمبەخشە، ئەگە نىوچاوانت تالە و دەلتى بەخشىم بۆ نىيە

داغىكم بەسنگىتوہ بنى، لە كن ھەموو كەس بمكە درۆشم و ديارىيە

شەرت بىي بىيمە كنت بە خزمەتكار و بە نۆكەرييە

روح خووشەويستە، قاتلى روحم مەبە، ئەوہ بۆ تۆ شادمانى و نىويانگ و ديارىيە.

ئەوى ھەلات ھەلات، ئەوى تالانى بەجى ما بەجى ما.

خان قوچى خان پىينى سىي بوو، بە لاسى گوت: «كورتە لاسى بالەكان پياويكى

پەشىدى، حەز ناكەم بەدیت بەسەر شانيدا بىي. كەسىكى زۆر بىي ئىنسافى بكا دەبىي

ترسى قەزاي عاسمانى بىي، ئەگەر خولاً ئەوى بشكىنى. ئەتۆ ئەگەر بىيتو، ئەوہ داغى

نۆكەرى تۆمان بەسنگىتوہيە، ئەتۆ خانەوادەى ھىچ چاوت لەوہ نەبىي، ئىيمە ھەمىشە

حەوسەت كەسمان لە پشتى سوار بووہ بىي كىفايەتمان مەكە بمانكەى بە نۆكەرىكى

ئەوہى ئەگەر خزمەت بكەين و شەو و پوژ لە كنت بين، ئازادمان بكە، بچىنەوہ سەر

پى و شوينى خویمان، ئىيمە نۆكەرىن، نۆكەر دەبىي خزمەت بەئاغا بكا، بمانبەخشە با

دۆست و دوژمن و تەواوى دنيا لىيمان حالى نەبىي، تەواوى خەرج و باج و زەكات و

تەدارەكى ئى نۆ عىل بەتۆ بگا. بەبى قسە و گەفتوگۆي تۆ ھىچى ئىختىيارى ئەوہى

نەبىي ئەگەر كارتىكى سەر بەخۆيى بكا.»

لاس فكري كرد، كوتى: با پياو دەستىشى بپوا، ئەوانە زەلىلى بەردەستىشى بن،

حەيفە بنەمالى ھەزار سبال لەوہى پيش لە بەين بچىي. ئىلتىزامى لى ھەستاندن و

خويان بەنۆكەرى لاس دانا. جا بۆيە لە قەدىمى زەمانەوہ ھەتا ئاخىرى زەمان دەلئين:

نە مار كلكى لە بىر دەچى و نە باغەوان كوي.

ئەو ماریک لە باغیکدا بوو، ماریکی زۆر سەقەت بوو، کەرەتییکی ئاوی دەخواردووە باغەوانەکە چاوی پێ کەوت، کوتی: ئەو مارە ئەو باغەیی لە من بەستوووە، کەس ناوێرێ روو دەو باغەیی بکا، بۆ خۆشم ناوێرم بەباغیدا بگەرێم. مارەکەش خەریکی ئاو خواردنەووە بوو ھۆشی باغەوانی نەبوو، باغەوان راست و چەپ بوو پێمەپێکی لێدا لای کلکی پەراند. مارەکە خوشی چۆوھ نێو کونەکەیی، کلکی لەوێ بەجێ ما.

مار ئەوە خۆی مات کرد، زەفەری بەباغەوان نەدەبرد. باغەوانەکە کورپێکی بوو یەگجار زۆری خۆش دەویست، عومری نۆ سالان بوو. کورپەکە ئەگەر چاوی پێ کەوت، مارەکەیی دی بەدارەوھ لینگێ دایە، کوتی: مارەکەیی بابم دەلێ ئەوھتا، ئەگەر مار گنجی کرد و خۆی پێ دادا و لە مابەینی ھەرتک لاقی ھالا، کورپەکە تاقەتی نەبوو، کەوت. مار بەتەپلی سەریەوھ دا، ھەچی ئازای بەدەنی بوو، لە زەھری ماریدا ھەلا ھەلا بوو. جا مار دمی برد زمانی کورپە باغەوانی خوارد.

خەبەرێان بەباغەوان دا. ئەگەر ھات، ماران گاز بوو، مارەکە پێوھێ دابوو. لە سوێی کورپەکەیی، ئەو ھەو شەو و پۆژ باغەوان لەو مارە دەگەرێ، ئەگە یان پێوھێ دا یان مارەکە بکوژێ. مارەکەش دایمە دەگەرێ: باغەوانم بۆ ھەل بکھوێ و پێوھێ بدەم، تووکی سەری با بیبا. جا ئەوھێ دەلێن: نە مار کلکی لە بیر دەچێ و نە باغەوان کورپ.

ئەحمەد خان و خان قۆچی خان کوتیان: ھەتا ئیختیار و کەلێن و دەرڤەتمان دەبێ بێ دەنگ دادەنیشین. ئەوە خۆیان تەسلیمی لاس کرد. جا ئەوە لاس ئیجازەیی دان، مەرھەستەیی کردن.

ئەوان بەئیجازەیی لاس پێوھێوھ.

دەستبەجێ خەبەرێان بەخەزالی دا، کوتیان: کار بەوھ گەیشتووھ. ئەوھ بە پیر لاسوھ ھاتن. بە ئەندازەیک بەئیختیار و بەحورمەت لاسیان داخڵ کرد بەلکو ھەتا ئەورۆکە ھیچ کەس وا بەحورمەت داخڵ نەبووبێ.

جا مەلا نەبی کوتی: ئەمن ئەوھ خەزالی کچی خۆم پێشکیش کردی، ھەر سەعاتێکی مارەیی دەکەیی مارەیی کە. لاس لە دلی خۆیدا کوتی: ئەگەر بێتو مارەیی بکەم و بەدەستیەوھ بگرم، ئەو خۆشەویستی و ئەو مەیل و ھەوایە نامێنێ. کوتی: جا

ئەو ئىختىيار لە دەست خۆم دایە، بە وهختى خۆى مارەى دەكەم.
هەتا سێ سال ئىدى لاس و خەزال شەرم و شكۆيان نەبوو، لىك كامورەوا ببوون،
كەس شى نەیدەتوانى ئىختىرازيان لى بگرى.

لە مابەينى ئەو نۆ عاشىرەتەدا تەگبىريان كرد و پياوى درنده و ئازا و بەجەرگ و
هەنگىوه و دەست راستيان بە پوول و مالى دنيا لە جىگای دىكەوه هينا، جا كوتيان:

مردن خوشتره له حەسەرت ژيان

لە ئاو سەرکەمى، لە ئاخ هەلکىشان

لە ژىراکەشى نۆ عاشىرەتان

بىينه نۆكەرى لاسى بالەکان؟

تەگبىريان كرد، لەو نێویدا چل شەو بوو خەرىك بوون پێشوینى كوشتنى لاس
پەیدا كەن، دەنا خەرجى خۆيان ئەو دەدەن. لە بنەوه كارى خۆيان كرد. لە سێ
سالەوه هەتا پێنج سال پێشوینى خۆيان مەعلوم كرد. تايەفێك بوون عەوێزيان پێ
دەكوتن. عێلى عەوێز، لەوانە هەشتا كەسيان هينا. سێ كەسيان يەگجار زۆر پەشىد
بوون، ئىككىيان شالى چلكنيان پێ دەكوت، يەگجار زۆر ئازا و دەسكەرەوه و
تيرەنداز و بەكار بوو.

ئەو پێنج سالە لاس و خەزال پەروايان نەبوو. لاس سەرى عێلى بالەكى نەداوه.
ئەما نيوپانگى شالى چلكنيان زانیبوو. تەگبىريان لەو كەرد، كوتيان: بچن مەپومالى
عێلى سەمايل عەوێزى هەلبگرن. جا لە هەموویەوه لێى سوار بن، ئەگەر ئەو
نەكوژى، پاكمان دەبى بەرگى ژنان دەبەرکەين. مەپومال و گاپان و حیساباتیان
برد.

پیریژنێك مانگایەكى چووبوو، بابانى بەقورێ گیرى، دەنا زۆر هاتن، خەزال كوتى:
كەس هەقى نیه هەلى بستینى. پیریژن كردیە چەقە چەقێك لە دەرکی خێوەتى
خەزال ئەوسەرى دیار نەبوو.

ئاھ! كوتى: رۆلە لە خۆداوەندى میرى مەزن دەكەمەوه تەلەب و ئەرچوو

تیریكى نەبەدى بۆ تۆ نازل بوو

لە پشتت بدرى، بلێن: لە دلى كارى كردوو

تاقە مانگایەکم بوو، ئەویش عیلى زورارى و سوورچى و گىلانگىسى بەتالانىان
بردوو.

ئۆرەبى تىرى دوژمنىك لە كاسەى كەللەت بكا تەو هەتەرئ
بىنىم بە دەستى دوژمن لە پىش مەرگتدا هەردك چاوت دەرئ
كۆرە خو لە پال خەزال و خەزالە شوپى مەلا نەبىيان نايەتە دەرئ.
كوپى لى بوو لاس، ئىدى ئەگەر سوورا خەفتانەكەى لەبەر كرد.
خەزال كوتى: چ دەكەى؟ بۆ لاس وا بەئەجەلە لە خەو رادەپەرئ؟
مەرگى حەوت سالانم وەپىشت گەرئ
و مەختى راپوئى نىيە، هاوینە، پووشپەرە، گول نەماو لەسەرى ئاستەرئ
مەچۆ دەرئ، ئەو تازە بىرى پۆل پۆل دینەو خوارئ لە نىو مەرئ
پىرژنىكى نو چار سى سال زاوى دۆ لى رژاو با هەر قسە بكا و بوەرئ.
لاس بانگى پىرژنىكى كرد، كوتى: داوەرە پىشى داپىرە، چ خەبەرە؟ كوتى:
چ خەبەرە! لە حالى حەيات دامەمىنە
شەو و رۆژ هەر خەرىك بە خەزالە شوپى مەلا نەبىيان بگەوزىنە
ئەحمەد خانى سوورچى و زورارى تالانى برد و تالان ئەستىنە
ئەى بۆ دەلێن: لاس پىاوێكى رەشىدە، بازە، شەهێنە؟
جا ئەگەر وایە بانگى من بکە بلى: بچۆ كۆچكە و دەسمالى ژنانم بۆ بێنە.
جا لاس دەینالاند و دەخوړپىيە
بۆيان هینا دەرئ ولاغى رەش كوتى عەسلە شىر خەزالىيە
رۆژى ئەجەل پىاو عاقلی لە كەللەيدا نىيە.
جا ئەو خەزال پىي گوت: خەوالووى، دەستى منت ببى بەدامانە
خەونم دیوہ دلم بەحرى بى سامانە
شەو و رۆژ دلى من ناگریتەوہ قەرار و وچانە
نەچى بۆو سەفەرە، دابنىشم بەقەلەندەرى و سەر بەتالى و بابانى وێرانە
كۆرە زۆر دل كولم، زۆر دل تەنگم، هەر وەدەزانم مەيتى تۆم لە بەردەستانە

له دلمدا زۆر هاوار و واوه‌یلايه، دلم زۆر ننگه‌رانه
 وهره‌ئو سه‌فه‌ره به‌قسمه بکه مه‌چۆوه سه‌ر ړی و لوزه‌وی سوارانه.
 لاس ده‌ستی شل ده‌کرد، مستیکی ده‌دا له تۆقان، ته‌له‌سمان، زیران، زنجه‌قان،
 ئاوده‌نگیان، خه‌به‌رچیان، ئاوه‌ژووی ده‌کرده‌وه ده‌رزی
 خه‌زال هیشی پئی ده‌گه‌یشت و دلی ده‌کزی
 هیندی به‌هه‌یبه‌ت لی دابوو یه‌ک سه‌عات هۆشی خۆی نه‌بوو، سه‌ر و نیوچاوانی
 ده‌ته‌زی

به‌ندی گوارانی ده‌پسان، تیکه‌ل بوون، ئالۆزاوون به‌ندۆکه و که‌زی.
 به‌لاسی گوت: ئاخري ئه‌وه جه‌ندازه‌ی خۆت ده‌به‌یه‌وه ده‌ری
 کوړه خو من خه‌می خۆم نییه ئه‌گه‌ر هه‌رتک چاوم به‌ مستی تو بیته‌وه ده‌ری
 کوړه ئاخري خه‌ونم دیوه، نه‌وه‌ک ئه‌و خه‌ونه لیت بکاته‌وه ئه‌سه‌ری
 دوژمن گه‌لیک به‌فیل، نه وهک موقه‌ده‌ریکت وه‌سه‌ری
 کوړه ئه‌وړۆ سه‌فه‌رت زۆر گرانه، مه‌چۆوه شه‌ری
 ره‌بی روحم وه‌کو ته‌یری تیژبال دايمه له‌سه‌رت بگه‌ری.
 لاس ده‌یگوت: کیژی به‌وجوره بی ئیلتیفاتم مه‌دوینه
 به‌ندی کرمه‌کان و ئاوده‌نگیان، ناوه‌للا ورده په‌رنگ له گواران به جه‌ولانه بیته
 لوتف مه‌رحمه‌ت بکه به‌خۆشی و میهره‌بانیم بدوینه
 چاوت به‌ئیلتیفات له حاستی من هه‌لینه
 ئه‌گه‌رچی سه‌هوشم کرد ئه‌و مسته‌م له تو دا، له‌و کولمه‌یه‌ی ده‌لیی به‌فر و خوینه
 کراست له به‌ده‌نت توند که، له خۆتی بده خاسه په‌نگ ئه‌وه‌ی پتی ده‌لین: به‌ر
 هه‌لینه

ئه‌تو ئه‌گه‌ر راست ده‌که‌ی به سه‌ت ناز و نیمناز و نه‌زاکه‌ت بللی: ېړۆ هه‌قی خۆت
 له‌وانه‌ی تالانیان بردووه، بستینه

ئه‌من نامه‌ردی له به‌ده‌ندما شین نه‌بووه، تۆوی نامه‌ردی بو من مه‌چینه.
 ئاخري چ بکه‌م له‌وه‌یدا سه‌رزه‌نیشتی من ده‌کن، ده‌لین: تالانیان برد و لاس

پیتی نه گه پراوه. به شی هموو کهس ترس بیی، خودا به شی منی ترس و خوږ نه داوه

نه گهر سواری دوو راسته ی رکیفی بم، بلین: لاس تیر و خه دهنگی قاتلی له خوږ داوه

دهستبه جی مزگینیت بو دئ و خه بهرت بو دئ، دهلین: تالان به ته ره قی و فته و نوسرته گه پراوه

نه گهر لاس سوار بوو بزانه هیچ کهس به پیاوه تی له سهر خوانی زینی نه ماوه و لپی قه و ماوه

وه بزانه هم مووی رکیفی شل بووه و خوږی له پشتی رکیفی فری داوه خو من تیخی بی روحمیم به وهی له جهرگی دراوه

بو شتیه و سهر و زولف و قهره که زیه ی تو شتیاوه و تیک ها لاوه؟

نه گهر سوار بيم و بچمه مهیدانی، خه بهرت بو دئ و دهلین گورگه و له شه گه لی داوه

نه وه خه زال دهلی: کوره دهستی منت داوین بی، نه جهل له پیاوی همیشه میوانه، مهیکه به به ده فیری و لاساریه

نه منت بيمه وه به قوربانی چه کمکی سمایل نامه ی شیرنیشانی داود به گییه

نه منت بيمه وه به قوربانی خه فتانیکي نه گهر ئی پلنگی کتویی

تهنگی ولاغت کیشاوه به تیغه پشتی چرمی هژدیه، نه گهر خوږش کراوه و کراوه ده باغکاریه

نه منت دهمرمه وه له بهر گهر دنی ولاغیکي گهر دن بلندی عسله شیر خه زالیه

بوئی ناخوږشم له بنی دهماری که پوی دئ، زور دهرسم دابنیشم به به ده ختی و سهر گهر دانی و دل برینداریه

دل م خه بهری وا داومی، نه وه سهره رته به ده ختییه و سه عاده ت نییه

نه لعان نه ورږکه مه رومالیان بردووه، په له مه که رابوهسته له سهر سهر بیه

سبحه ینی جواب و ته کلیفیان ده گه ل کورته لاسی باله کان بزانه چییه؟

کوتی: خه زال زۆرم پئی کوتی، دلت شکاندم، ئەما ئەوجار دلم مهشکینه

هه‌رۆ له مجری قافانی دهستی‌کم به‌رگی ژنان بو بینه

کۆچکه و به‌ندۆکه و تا له خۆم قایم بکه‌م به‌ندی به‌ره‌لبینه

ئه‌گه کوتیان: ئەوه کێیه؟ بلێ: لاس هه‌لات، ئەوه کلفه‌ته، مه‌یدوین، زۆر که‌م دوێیه.

وه‌کو تۆ ده‌لێی به‌رگی پیاوان له من خه‌ساره

کراسی‌کی مه‌حمه‌ل داراییم له‌به‌رکه تا به‌لاجانگم دا‌بێته خوارێ قه‌تاره و گواره

ئه‌گه لێیان پرسى: لاس چى لى هات؟ بلێ: نه‌خۆشه، گوله، بيماره.

ئه‌گه‌ر به‌من ده‌که‌ی ده‌بێ پانه‌مێنى

کۆلوانه و ده‌سمالێ ژنانم ده‌بێ بو بێنى

له به‌ده‌نمى بکه‌م و تا له به‌ده‌نمى وه‌رێنى

تا هه‌یج که‌س پرسيار و گه‌فتوگۆی لاسى نه‌مێنى.

هه‌ك په‌بى جه‌رگم له زگم دا‌ب‌پ‌زى

هه‌ك په‌بى له‌سه‌رم بێ کۆچکه و که‌زى

جا چۆن ده‌بێ لاس له‌به‌ر هه‌زار و پینچ سه‌ت سوار سوورچى و زورارى و مامكى

و

گیلانگى‌سییان دلى به‌ه‌رزى!

قه‌سته‌م به‌وه‌ی که‌م ئەگه‌ر پوحى به‌من داوه

له‌و زیاتر هه‌یج که‌س ناتوانی، بلێن: ته‌نه‌زولى به‌سه‌ر شانى لاس دا‌هه‌یناوه

که‌سى دیکه ناتوانی، بلێ: ته‌نه‌زولى به‌به‌ده‌نى لاس داوه

مه‌گه‌ر بلێن موقه‌ده‌رى حه‌ق ده‌ستى ئیلاهییه، له عاسمانى حه‌وته‌مین حه‌واله

کراوه.

خه‌به‌ریان بو هه‌ینا، کوتیان: کورته لاس ولاغت له مه‌يته‌رخانه هاتۆته ده‌ری،

قه‌ده‌رێکمان گه‌رپاوه

خاوى پاش به‌ند و پيش به‌ندی له به‌ده‌نى دانه‌ماوه

زینى مورپه‌سه‌سى له پشتى کراوه

ئاۋزەنگى ئەشرەفى بەقەبرغەيدا بەردراۋە

بىيىست و دوو شوققەى حازرە، ئەۋى بەژەهرى مار ئاۋ دراۋە

كەسىك ئەگەر لە دوور بىدىنى، ھەيىبەتدارن، پووناكايى دەبرى لە ھەرتك چاۋە

لاس خودا ۋاى دروست كردوۋە، شىرە و بەۋرى بەيانە و بەمەردى خولقاۋە

جا بابە ئەۋجار ئەۋە خەزال دەلى. زۆرى جنىۋ بەۋانە دا ئەگەر ۋلاغەكەيان ھىنا

بوو. خەۋنى دىبوو، پىي خوش نەبوو لاس بچى، دلى خەبەرى دابوۋىيە، ئىدى ئەگەر

لاس پاسا و ۋايان پى گوت، خەزال بەندىكى بانگ كرد:

كوپە كورته لاس ئەرى شىرەكەى جەنگەلىيە

بى گوى و فكر و تەگبىرت بەھىچ كەس نىيە

قەستەم بەۋەى كەم ئەگەر بى مەكانە و پەبىيە

خەۋنىكى زۆر ئالۆزم دىۋە، خەۋنەكەم پىگاي خوتنپىژىيە

لە خەۋنەمدا ھەلىك ھاتبوو، پەپىكى رەش بوو پەپىكى سپىيە

دەسوۋا لەسەر عىلى سىمايل عوزىرى و چادر و چىغى مەلا داۋد و مەلا نەبىيە

دەنگى دەھات، شەپارەى ئاۋرى دەھاتە دەرى لە زارىيە

پرسىيارم كرد ئەۋ داعبايە بۆ ۋا دەكا، ئەۋە چىيە؟

كوتيان: نەتدىۋە فرىشتەى تۆى بەدەستەۋمىيە و فرىشتەى تۆى لە نىۋ چىگىيە؟

ئەگەر بىتو بفرى و بپروا، دۋايە تۆ بەدبەختى و ھىچ بەخت نىيە

ئەۋ خەۋنە ۋاى كار كردووم لە دل و لە جەرگىيە

بۆيە ئەۋ سەفەرەى تۆم پى سەھادەت نىيە.

ئەۋە ھەر خەزال دەلى:

دوى شەۋى ئەگەر لە خەۋى پاپەرىم، باسكم بۆ كىرۋىيە سەرىن و

لە بن سەرت ھاتبوۋە دەرى

چومكە خەۋنم دىبوو دلەم دىشا، ۋەكو كەسىكى لەسەر دلى بدمە ۋەدای خەنجەرى

لەۋ خەۋنەم فكر دەكرد، دەمگوت: بابان ۋىران خۆم داخۋا چم بەسەرى؟

ۋلاغت دەركىشاۋە دای كىشەۋە، سەفەرى خىرى نىيە ۋلاغت ھىناۋەتە دەرى.

کورپه خهونیکم دیوه، ئەو خهونهی من، ئەمن دهلیم راسته و تێیدا نییه درۆیه
زهینیکه خۆت دهوه سنگ و بهرۆکی من، شهمامه و شهمامه ڕهنگین دهلێی نارنجه
و گۆیه

خوناوکه و ئەشرهفی له ملان کهوتوونه هاتوچۆیه
بهعالمی ئاشکرا له خشلان له گزنیژی گواران هاوار هاوار و داد داد و پۆ پۆیه
له چاوانم ههڵ مه بهسته، ئی خوینی، جۆکه له و جۆبار و جۆیه
سبحهینی با دوژمن نه لێن: چابوو لاس ئهوهی به سههرهات، زۆر پیاویکی بێ تهگبیر
و سهربهخۆیه
که مبه رهه ی پشتم ئهویهره و بهر ڕاوهستان، هه مووی قسان دهکهن، کهوتوونه
گفتوگۆیه

کورپه دابین به، نارپه هتی مه که ئەو دلی پر له ژان و پر له بۆسۆیه.
ئوه لاس دهلێ: خه زāl واوهیلا مه که و مهگری و مهبارینه
به خه م ئەو دوو چاوی رهش به له کت مه ژاکینه
زنجیره ی زولفت نه بیته که مهن، دلی من له نیو زگمدا ده رمه هینه
ئهنمت ده رمه وه له بهر دوو چاوی رهش و ئه برۆی په ری پیره شه هینه
ئه تو ده بی غیره تم وه به رنی، ده بی بلێی: برۆ مه رومال و تالان به دهستی زۆر و
به نازایی و بی باکی له دوژمنی خۆت بستینه.

لاس ده یگوت: ده رۆم، ئیدی له سه ر سه فهرم
خه زāl ده یگوت: به میرات به جی ده مینی لیمۆی گه وه رم
قه له ندهر و بابان و یران و خۆل به سه رم
خۆ که سی و نییه لاس بگێریتته وه، مه گه ر په نا بۆ خولای به رم.
خه زāl دهلێ: بۆیه وای بێ عاقلم، عاقلم له که له یدا نییه
شیر و محشییه، داعبای کتوییه
ئهو چاک و خراپه نازانی ترسی له که س نییه
نازانی هات و نه هات و پۆژی به ده ختییه

لاسیش وهکو شیرى زهره هېچ عاقلی نییه
 بابان ویران خوځم دهزانم ئەمن له پاشت بهجی دهمینم بهمیراتییه
 بۆ من بهجی دتلی خهم و پهژاره و بهدبهختییه .
 ئەوه خهزال سى کهړهتی دهکردهوه هاواره
 وهره دهستی منت داوین بى له پشتی پکیتی مهبهوه سواره
 چون دلم وهای کردووم وشیار و خهبرداره
 دهزانم ئەو سهفهره بۆ لاس بهدبهختییه و دهیتهوه مهخشووش و برینداره
 ئەگه به قسم نهکهى له خوداوهندى میرى مهن دهکه مهوه تهلهبه، ئەگه ئەو به
 ئیمهى داوه روح و عاقل و تن و ئیختیاره
 تیری شالی بهگی چلکنت له مابهینی جهرگ و دلان بگریتهوه قهواره
 چش له زیانی دنیا، پاش تو ئەمن خوځراکم پیاالیک ژههرى ماره
 با له مهجلیسان پاش پینچ سهت سالی دیکه بگیری نهوه گفتوگوئى من و تو،
 بیکه نهوه به
 پرسیاره
 بلین: دنیا ئەوهتا ئى وای تیدا بووه بهبهدبهختی و بى عاقلی خوځیان بوونهوه
 گرفتار و شهرمهزاره
 بهدلنیایى له دنیای پووناک به بى مرادى و به بى چاره
 له دنیا به بهشى وان خلاص و قوتاره .
 جا کى بوو له لاس و کى بوو له کورته لاسی دهبالهکییه
 خوئى پادهوه شاند و پى دهناره له ئاوزهنگییه
 چاوى عهرزى نابینى، چاوى نابینى عهرزیه
 هه دهلتى شیرى برسییه و دهلتى شیرى جهنگییه
 چومکه دايمه، له بهر چاوى خهزال، مهسته و ئیغیار نییه
 بیست و دوو تیری لیو سوورى شارده مشتیهى دهبهستهوه له پشتى ئى مهرکهب و
 ههتا سهرى تیر دینهوه سهه ئاوزهنگییه

له پشټی خوږی ددها رېمېټکی دهمرېشی ههژده قهفیه
 کون نییه تازه، تازه هاتوتهوه لهسر وهستا و وهستاکارییه
 له خوږنی نهکرد و لټی دهتکې دلۆپه دلۆپی دهخوږنییه
 خه نجرېکی سټی جه لغمه می بزمارکراوی نیشانه می مورخ و سیمورخیه
 له کالاندا جه وهری دیاره، خو کهس له بهر جه وهری نه و خه نجره می
 هه لټایه چاوییه
 نه که قرمه می خه نجره می لاس بی کهس پی نامینې غیرهت و پیاوړتییه
 دهسته جی له گه لې دهکا قسه می خوش و میهره بانییه
 ده لې: من نوکهری تو، خو دوژمنایه تیم دهگل تو نییه
 چومکه خه نجره می لاس تیخی بی روحمییه
 له هه چ که سټکی هه لکیشاوه بزانه هه زره تی قابیز هاتوته سهر سنگی به میوانییه
 جه ولانه می به نه سپی ددها و دهیگوت: خه زال له تو دهوږ دوعای به خیر و لټ
 ده که موه خودا حافیزییه
 دانه نیشی به خه مناکي و به دل نالۆزییه
 ئیدی من شش سه عاتم پی دهچی، له شش سه عات زیاتر نه من کارم نییه
 جا با خه لک بلټن: لاس شټه، مهسته، دیوانه می و ئیغیار نییه
 یان ودهستی خو دمخه فته و نوسرهت و ته ره قییه
 یان موقه دهری هه ق دهستی ئیلاهییم دټه سهری، په نجه می قهزا و قه دهر عیلاجی
 نییه
 دل قبول ناکا دابنیشم به هه ناسه ساردی و به ناپیاوییه
 نه گهر سهرزه نیشتم بکا پی ریژنیکي په لکه سپییه
 بلټ: لاس مه تلې خه زال ددها ناگای له مال و دهولته می خه لکی نییه
 نه من سهرزه نیشتم پی خراپتره نه گهر مه عموری هه ق دهستی ئیلاهی عزیهت
 ددهن له گوږ و گوږخانه و له قه برییه.
 نه وه لاس دهیگوت: خه زال نه ستویه کی ئی زیراحیم بو هه لټنه

بهس عهتر و عهبير له كولمهي ناسكت ههلورينه
 بهس عهزيهت بده ئهو دوو چاوي باز و بهس ئهو ئهبرؤ شههينه بشيوتينه
 كه مهنديكي خاسه پهنكي ئاوريشمي خاوي ئادهم گيرم بؤ بيته
 بلئي: ئهگهر پياوي لاس له شكري نؤ عاشيرهم بؤ بشكينه
 چل كهسم له گهوره گهوره و په پ بهسهران بؤ له خوئيندا بگهوزينه
 سهري ئهحمده خاني سوورچي و زوراريم به ديارى بؤ بيته.
 خهزال بهنديكي بانگ دهكا:

دهلئى لاس ههرك چاوم كوئر بئى، زمانم بگهري به لالييه
 چومكه ئهمن بئى غهريزم، هيچ له دلئى مندا نيه
 دوعايهكم لئى كردى، هاتوته دهري، تازه كهلكى نيه به شيمانيه
 دهترسم ئهو دوعايه بؤ تو ببئى بهتيري چل سوارهى غهيبيه
 ئهوه خهزال كراسيكه مهحمه ل دارايى له سه پرا دادهدريه
 دهگوت: وه للاهي ومده زمانم لاس ههزهرتي قابيزت دهگهله و ليت ومردهگرئ
 ئهو نامانه تيه ئهگهر پتي دهلئين زينده گانيه و روحيه.
 ههك زمانم لال بئى ئهمن دهمگوت: قسهى بهدم قهت به زمانيدا نايه
 بهدلتيكي ساف ئهمن له لاسه شوپري باله كانم كردوو دوعايه
 ئهلعان دلئى من خه بهريكي واي تيدايه

پيم وايه ئهو دوعايهى من قه بووله و موستهجايه
 په بئى ئاگادارت بن و په فيقت بن دوازده ئيمامي دهشتى بهغدايه
 ئهلعان وهكو ههزهرتي وئسپ دلئى نارهحت بوو ئهگهر دهيانگوت له زيندان دايه
 كار راستى هه بههق تهعالوللايه

ويسپى برده ميسرى كردى به حوكميران و به پادشايه
 ئهمن په شيمانم له دوعاي خوم، ههزهرتي وينس ئهگهر له زكي نههنگ دايه
 ئهو بؤت رابوهستى بؤ دوعاي خيري له دهركاي خودايه
 په بئى ئاگادارى تو بن جهميغي شههيدانى سهحراى كووفه و دهشتى كهريه لايه

ئەورۇڭكە دلى من زور مەخشووشە، پەردەى ھەق دەستى ئىلاھى لەسەرە، بۆيە
 دلى من دەرنايە
 پىم وايە گفتوگوى من و تو ھەر ئەورۇڭكەيە، سىبەينى ھەرتكىمان سەرمان
 دەبەينەوہ
 بادى فەنايە .
 ئەوہ لاس دەلى حورمى حورمى بۆچى وا دلت بى سامانە و ئاورى گرتوۋە
 كولمەت ژاكاۋە و ددانى ژەنگى گرتوۋە؟
 قەرە زولفت لە من خوار و ژوور كردوۋە
 دەرۋازەى شەمامە و شەمامە پەنگىنت داخستوۋە
 ئاخىر ئەگەر بلىن خودا موقەددەرى كردوۋە
 عىلاجى بەكەس ناكىرى، عىلاجى وەدەست كەس نەكەوتوۋە .
 ئەوہ خەزال دەگرى و لەخۇدانە
 ئەوہ لاس بەولاغى دەدا ھەپكەت و تەكانە
 لە پىشتى دەپۆين سى سەت كەسى لاو و نۆجەوانە
 گولستانى ئىرەمىيە، لاس دەلى قارمانە
 ئەوہ خەزال دەستەۋنەۋنۆ دانىشت و سەرگەردانە و بابان و پىرانە
 لە كلفەتان لە خانم و خاتوونان لە ەتر بەخشندان شىن و واۋەيلا و گریانە .
 ئەوہ چل و يەك كچ كوتيان: مەسلەھەت ئەوہيە ئىمە بچينە كن خەزال وا دەگرى و
 دەبارىنى، دلخوشى بدەينەوہ، ئەوہ لاس پۆيى، عەيب نىيە، عەيبە لە نىو ھەلگىرا،
 بچين بزانيں ئاخە چ خەبەرە؟ ئەوہ ھاتن، پىتيان گوت:
 خەزال بۆ وا شىۋاۋى، لانت بۆ وا زەليلە؟
 كىزى شل و مل و قامك پر لە ئەنگوستيلە .
 بەخەزاليان گوت: رەنگت بۆ وا شىۋاۋە
 خالى گزنىزىت بۆ لە بن كراسىكى مەھمەل داراييدا ھەفس كراۋە
 بەژنى بارىك و قەدى شمشالت، چ بوۋە، چ قەوماۋە، بۆ وا چەماۋە؟

ئېمە وا دەزانين پاشى سى سەحاتى دى خەبەرت بۆ بى، بلىن: لاس گەپراوہ.
ئېمە ھىندىكمان خۇمان نەناسىوہ، ھىندىكمان تازەمان عەتر كەوتۆتە مابەينى
سىنە و مەكانى

چون خودا زانا و خەبىرە، بەسورپى ھەموو كەستىك دەزانى
ئېمە دەستەودوعا رادەپەستين، خۇ خولاً بى مەكانە، كەس بەمەكانى نازانى
لاس ئەو سەفەرە بەسلامەتى بگەپتەوہ، دلى خەزال بىتە دەرى لە حەفس و بەندى
حەفسخانى.

خەزال بەدوو چاوى رەش مەگرى و مەبارىنە
ئېمەش دلمان زۆر ناسكە و دلمان مەسووتىنە
بەس ئەوبەر ئەوبەريان بگە چاوى رەش و دوو ئەبرۆى شەھىنە
بەس شەراب گەردووشى بگە و بەس خۆت رابژىنە
ئەو خەمە بگە بەبالندە و لە دلى خۆتى ھەلفرىنە.
ھەموو شل و ملن، بەلەك خىن، دلخۆشى خەزاليان داوہ
خەزال وەكو وە دلى بگەوئى جامىك قەنداو و جامىك بەفراوہ
ئەوہ بەخۆشى جوابى شل و ملانى دەداوہ
دەيگوت: بەخۆم نىيە دلم كۆترە و بەدەستى لاس دەقەفەس كراوہ.
جا ئەوجار باسى لاس بگەين. تەقريبەن مەرومالەكەيان ھىندە دورور خەستبۆوہ
بربوويان دەخاكى خۇيانەوہ. لاس پىشى لى گرتن، بەسەر ھەر كەسىكى دادەچوو
سام دەيگرت، كەس نەيتوانى دەستى دەگەل بكانەوہ.

جا لاس شىرى لە لان و شىرى سىپىيە
پىشى بەمەرومال دەگىراوہ، ھىچ كەس روحي لە بەدەنىدا نىيە
چۆن ئاخىر ئەنگۆ ئەمنوۋ نەكرد بەرەئىس و بۆ خۇتان ھاتنە كن من بەنۆكەرىيە؟
بەمنوۋ نەگوت: مەرد بە مەبە بەباعىسى رووح و لەگەلمان مەكە بى كىفایەتییە؟
نۆ سەت سالا ئېمە سەردار عىلین، خانەوادەين، با خەلك تەمەشامان نەكا
بەچاوى بەدىيە؟

نه تانده زانی لاس ئیستا هر ماوه، نه مردوو و له قهبریدا نییه؟
گۆوهنده، شه ره، هه تا پیتان بکهه عه زیه تدان و دهر به دهری و پهت په تییه.

هیچ کهس له حاستی لاس زمانی له زاریدا نییه

ئه وه بوو به قهرمه ی شیر و ئاوازی تیرییه

بوو به دل هیشان و گهروو تالییه

باب ئاگای له کوری خۆی نییه

چل کهس له گهوره گهوره و سهردار عاشیرهت و په ره به سهر و ساحیب نیوونیشان

ده کهوتنه عهردییه

یه خهترمه له مهیدانی تیک دهه لآن، شه قه ی پمخته و دهنگی ئاوزه دهنگییه

چون ساحیبی نه ماوه ئه و لاغه، به ره لآیه و کهسی له سهر سوار نییه.

پیشی تالان و مهریان له سی جیگاوه ده گپراوه

قهرمه ی خه نجه ره و دهنگی تیره و هه تلان هه تلانی سه قاوه

هیچ کهس نه بوو بلێ: ئه وه پۆژی به شاره تی و خوشییه، دهیانگوت: پۆژی قیامه ته
و دنیا بۆیه شیواوه

ئاوازی تیره و هیچ کهس پرووحی به خۆی نه ماوه

شه پتیکی یه گجار زۆر سه قه ته، قه ل و دال بۆ که لاک هیرشیان هیناوه

خۆ شه پی یه گجارییه، هیچ کهس له هیچ کهس نه ده گپراوه

به حوکمی تیخی بی پووحی لاس، خه بهریان دا: ئه حمه د خانی سوورچی و زوراری
کوژراوه

برایم خانی لیتانی له سهر پشتی پکیفی فری دراوه

خوینی سهردار عاشیره تانه، جۆیه، جۆباره، سیلاوه

شه ره که وها دل هیشان بوو هیچ کهس خۆی پی نه ده شیردراوه

ته مه، مژه، هه وری ئه جه ل له سهر ئه و له شکره پراوه ستاوه

یه کی ناشاره زان، وهک بارانه خوین له عهرزی هه لستاوه

خه لکی هه مووی بی ته مه ددوده، هیچی عاقلی له که له لیدا نه ماوه

چومکه مهرگ له پيشی دسورپي، دهلي: هر ئو سعاته م عمر ماوه شالي بهگي چلكن، ئو بهدرفه تي زاني، له قهبرغي لاس راوه ستاوه كورپه كوتي: عاله مي هه موو كوشت، وهكو پلنگ پيشي ئو له شكره ي چو ن گتپراوه؟ تيريكي سي پهي وه ستاكار جووتي نهگر سهر ي به ژه هري مار ئاودراوه له كه له كه ي چه پهي هلي كيشا، ئوه له غيلافي مالي كه واني ناوه قازهي تير له كو هه ساران دهنكي دداوه به ناله ي تيري، به چه پيدا نهگر لاس ئاوري دداوه، تير وهرش كونانه، له كه له كه ي چه پهي لاسي دداوه

پاني پكيتي شل دهبوو، له دهستي شل دهبوو به ندي لغاوه ئوه ئاوري له جهرگ و دلي به ربوو، ئوه بو سوي كه و ته نيو هه ناوه. جا ئوه لاس ده يگوت: ومختي كه خوين له عاسمان ي ده كه و يته خوار ي نارامي دله كه م زورت به من گوت: مه كه وه وه دواي تالان و هاواري ليم ببوي به نيرگس هه موو سوبج و ئيوا ري

ئه لعان خوين له مابه يني خه فتان و كراسم دهباري هيچ كهس نيه خه به ريك م بو به ري بو خه زال، بريندارم، برينم به دهستي وي دهر ژي ته وه، نهگر ورده ورده خوناو كه ي فرمي سكي وي به سهر دابباري تير له گوشتي داماو، به فرمي سكي چاوي خه زال زاني ئو تيره ده شك ي، فرمي سكي چاوي خه زال ده بيته درمان و ئو تيره له بريني من ده كه و يته خوار ي.

زوري به من گوت: مه چو، نه وهك دوام بب ي موسته جايه موقه دهر ي هق دهستي ئيلاهييه، به عه دي چاري نايه

ده ترسم ديدار ناخرهت بم له خه زال، به شي ناخري و مرگرم له و كاوله دونيايه.

بابه لاس بريندار بوو. له شكر ي وان شكابوو. به چل كه سيك ئوه لاسيان هه لگرت، تا بو جيگايه كي فيتكي بين. لاسيش به تيري شالي بهگي چلكن بريندار بوو. شالي بهگ نهگر زاني ئوان شكان به دواي واندا رويي.

جا لاس پتيان گوت: شالي بهگ نه تو ي بريندار كرد. لاس كوتي:

كه سټىكى تاقهت و هټيزى دلى ههيه و دهست و دلى دهگرى بوم له مالى كهوان نى
تيرىكى پهړ كهوييه

بريندارم، زور چاكم ناگا له خو نيه

شالى بهگ نهمنى كهلا و بريندار كرد و له منى كرد قهستى گيانيه

با غه نيمى من نه جاتى نه بى به شادمانى و به خوشيه

با شوره تى نه و نه روا بو نيو عتلى بالهك و حه ريريه

با له دلى خانزاده خانى حه ريرى نه بټه وه به تيرى نه ديده و مارانگازيه.

جا نه وه تيرىكى پهړ كهوى خاسه پهنكى سى مشته پييان بو له مالى كهوانى

دهناوه

جوگه لهى خوټن له پټشى هه لدهستا، نه ژنوى له خوټنى خوټدا ماوه

چو كى راسته و وه پټش دهخست و لاقى چه په و دهخسته دواوه

نالهى تيرى لاس دههات، گرمه گرمه، ناله ناله، قاوه قاوه

هينديك دهيانگوت: ناخرى زهمانه، هينديك دهيانگوت: خير عاسمان پووخواوه

هينديك دهيانگوت: هه وره، هينديك دهيانگوت: خير بارانه، سټلاوه

هينديك دهيانگوت: خير قاز و قورينگن سهريان لى شټواوه، هه لو لټى داوه

له گريى پشنى شالى بهگى چلكنى ددها، سى پهړى له سهړ دلى سهړى دهره پناوه

مهركى شالى بهگى وه پټشه خوټى خست، نه و غه رز و داخه و له سنگيدا نه ماوه

به بريندارى نه وه لاسيان هه لگرت، بو عتلى مهلا داود و مهلا نه پييان گټراوه دواوه.

جا نه گهر به شه لالى كه لاکيان هينا به ردهستى خه زالى دل كول، خه زال كوتى:

ناخرى وام چاو پى كهوتى، چه ندم له بهر گټراى دوو چاوى پهش و لټوټكى نال،

دهمزانى نه وړوډ دهبنم، بابانم وټرانه

دهجا به دهستىك شل و مل بلټن، نه وى ته مهنى نه چوټه پازده و ته مهنى تازه كانه

له چارده سالانه

نارهقى مابهينى سينه و مهكان و نه وى ورده گزنيزى كرمه كى وى دهكه وى له بنى

گوټيان و نه وى ديته سهړى سټيهرى گوارانه

بۆم بېنن عارهقى سنگ و بهرۆك ئهگەر خوناوكهى لى دهكهوئى سېحهينانه
 بابانم ويران بوو، ئەمن بۆ كورته لاسى بالهكانى بكهمهوه بهدەرمان و بهپر دەرمانه
 بيهاوئۆمهوه سەر جيگهئى تيرى چلكن، چون لاس بئى قهراره، برينى زۆر له ژانه
 بهلكو ژانى ئەو برينهئى بشكى. گهردنىمى بۆ بكهمهوه بهوهتاغ و بالهخانه
 قوفلى سنگ و بهرۆكىئى بۆ ههلبگرم، بهلكو دابنيشئى لهو دووكانه و لهو
 ميهمانخانه و لهو مهخانه

سهلاى گهوره و گرانم لى پابوو، بابانم ويرانه
 رهبي كوئير بم له ههرتك چاوانه
 بهخولاي لاس له مردن نيزيكتره ههتا بلئى بۆ رۆژى ژيانه
 لاس دهىگوت: خهزال مهگرى، فرميسك بهسەر سنگى مندا ههلمهوهريئنه، خو ئفى
 تۆ بۆ من دەرمانه.

بئى تهشهنه برينم، دلى خوئ مهپهنجينه
 برينم مهكولينهوه، جهرگ و ههناوم مهپسينه
 بيانكه بهساقى، دوو چاوى نهخشينم بۆ ههلاينه
 بلئى: لاس ههقى بريندارئ خوئ له كولمئكه ناسك و له شهمامه و شهمامه
 پهنگينى باغهلاى بستينه.

ئهتۆ راستم پابوهسته له پشت سهرييه
 بريندارم تاچهتى دانishtنم نييه
 پروانمه بهژنيكه باريك و قهديكه شمشالييه
 با خهلك نهلاين لاس زنجيرهئ قيامهتى پئى نييه
 نازى تۆ بۆ من دهبيتته مەعموور و بۆم دهداثهوه جواب و سوالى قهبريه
 دلم ديشئ و پر تهكانه، چاك چاكم ئاكا له خوئم نييه
 لهبهر قهره زولفانت دهمرم دهلايى داله ميرهلەيه ئافهندييه
 ئەوه حوكمى مهشقى نيزامان دهكا، هاتووچۆ دهكهن ئيك ديتته پيشئ و ئيك
 تپهرييه

دهرمه وه له بهر دوو چاوی شههین سی پیز فرمیسیکیان هاتوته سهر کولمیکي
لیمویییه

ماچیکم له کولمیکه ناسک ده ری با پیمه ردی میران نه لئین: لاس زمخیره ی
قیامه تی پی نییه

چون پیاو حیسټب و ئیختیار و تاقهت و ژیا نی له دهستی خویدا نییه
خه زال و هسیتنامه م له کن تو یه با بتده می خه بریکی به خاترجه می و به ئه سه حییه
سه رم دیشی، دلم رانا وهستی، خه می تو مه خو خه می خو م نییه
هه زار جارت دهستی من ببیته وه به دامانه، موقه ده ری هه ق دهستی ئیلا هییه،
پیشی ناگیر ی، وه سه ره هه موو که س ده کشی ئه و سامه
کوا دایک و خوشک و تایه فه و شینگای خوشکان، له خه زال زیاتر کوا کتی
دیکه له لامه؟

نه بادا پاشه رۆژی بلین: لاس پیاو یکی بی عاقل بوو، پیاو یکی نه فامه
ئه گهر له کولمیکي ناسک ماچیکم بدهیه ی، بو من ژیا نه، نه هاره، شامه
جا ئه وه لاس به برینداری له ختیه تی خه زالدا کهوت. خه زال ته واو نازی لی شتوا.
ئه وه به برینداری یازده شه و له و ی کهوت.
جا ئه وه خه زال دهستی دینا سهر دهستییه
له تاوی لاس شیتته و ئاگای له خو ی نییه
سه لای گه و ره و گرانم لی رابوو، ماله باوانم که سی تیدا نییه
جا من لیم هه رام بوو ئیسرا حهت و زینده گانییه
له پاش لاس ئه من ئه و دنیا بی به قایه م بو چییه؟
خودا موقه ده ری له سه ره چییه؟

بو برینی تیری چلکن نه یکه را عیلاج په زیریه؟

ئه وه لاس به برینداری ماوه بیست و یه که شه و. ئه گهر ده گیانه لایه دا بویایه خه زال
بیدواند بایه قسه ی ده گه ل ده کرد، یه گجار زۆریش نار ههت بوو. هه می شه دوو سهت
که س گه و ره گه و ره ده هاتنه کنی له رانی خو یان ده دا، جا ئه وانه ده چوونه وه به ماله

خویان دهگوت: خه زال زور نارېحه ته، لاسیش برینه که ی زور کاریه، خودا بیپاریزی، جا به خانه واده ی خویان گوت: تیگرا بچن، ئه وړو لاس زور نه خوښه، دلخوښی خه زال بده نه وه.

جا ئه وه ژن و کچ دووسه ت که س سازبوون، خانه واده ی ئه وانه ی گه وړه ی عه سرن، هیندیک گواره له گوډیان دهکاته وه سه مایه هیندیک کورپه ی نه خشینی له باوه شی دایه ئه وه بۆ پرسیار هاتن بۆ کن خه زالی دل موفته لایه.

سه ربه خو نه هاتنه ژوورئ، له ده رکټوه ئه وه ئیجازه وهرده گرن. شل و مل و سایه گهر دن هه مووی له باوه شیان دایه کورپه ی نه خشینه دهیانگوت: برینی لاس ئی تیری چلکنه یان ئی ریشوه ی قهره پوښینه یان موفته لای تیری خه زاله، یان برینداری چاوی کاله، بۆ به هیچ ده رمانیک عیلاجی نینه؟

خه زال دهیگوت: که س نه یه ته پټشی، سه لای گه وړه و گرانم لی پابوو پووحی لاس له سه ر فرینه

له مردن نیزیکتره، پټم وایه لاس ناژی به ژینه.

لاس سی که په تی له سه ر پانی خه زال ئاخ هه لده کټشاهه

دهیگوت: شهرع و مه خسوودی من و تو پټم بۆ پوژی قیامت ماوه

ئه وه خه زال سه ری له سه ر شوکر دوته وه و دهگری لاس به ئه جه له وه چاوی له پټشی هه لټناوه

دهیگوت: خه زال قهره زولفی تو ئه منی کردبوو پی به ندیه

ئیره کانه بۆ من وه تن نییه، غه ربیه

جیگایه کی غوربه ت و بی که سییه

زولفیک خوت بینه له سه ر دل می دانی بۆ دیانه تی و بۆ ئامانه تییه

پی مه ردی میران ئه گه ر لټیان پرسیم، ده لټیم: ئه وه ئی خه زالی مه لا نه بییه

لټم خوښ ده بن، عه زیه تم ناده ن، بۆ من ده بیته ره فیکی گورخانه و قه بریه

مهيتى من بهرې بکهنهوه بۆ ولاتهکەى خوش ئاواز و حەرييه

خانزاده خان زۆرى چاو له رېتگايه، ئەمن بهرنهوه بۆ وى، با که لاکم ببيني، بۆ وى بهدبهختيه و خاترجهميه.

ئەو جهندهزه و کهلاکى من چاتر له عەمەل ديتى

با ئەویش ورده فرميسكى خۆى بهسەر کفنمدا هەلبوهرينى

با هيچى دیکه چاوهريتي نەميتى

ئەو دەنيرى بۆ کاوله نوحسايه، دايک و خوشک و تايهفەم بۆ سەر گريان و

جهندهزم ديتى

ئەو دەزانى ئەگەر عەتر و عەبيري دل گوشادى بهسەر مهيتى من دابپرژينى

مهيتى من بهرې کهوه بۆ ولاتى حەريرى به پياده و به سواره

کەس نەلئى مردووه، بلين که ميک برينداره

خانزاده خانى حەريرى زۆرى دل له دواوهيه ئەو بيچاره

دەترسم پرۆى قيامەتئى لەبەر نالە و نزولەى وى نەبمەوه خلاس و پرزگاره

به لکو ئەو دوام بۆ بکا و بپارپتهوه له پەرورەدگارە

بلئى: هەچ هەقيكى منى لەسەر بئى، ئازاد بئى ئەو فەقير و غەريب و هەزاره.

لاس سئى کەرەتئى لەسەر رانى خەزال هەناسە هەلدەکتشاوه

لەسەر رانى خەزال دەبووه تەواوه

پاداشتى ئەو دنيايه هەر وايه، ئىحتيبارى بە ئەسەحى به کەس نەداوه

عاقيبەت مەرگه کەس له مەرگ، ناگەرپتهوه دواوه.

ئەى لەو خەبەرەى بۆ من دەهات له نەکاوى

بابان ويرانم ژيانى دونيايهم ناوى

لاسه شورى بالەکان نايەتەوه سەرگه و بنگەى ديوەخانئى، له کولمەى خەزال بگرئ

ورده خوناوى.

ئەوه خەزال دەگرى و دەبارينى

فرميسک بهسەر سنگ و بهرۆکى دادەپرژينى

له بهر خه می خه زال هه لال و به یبون و گوله جوت گول دوه ریڼی
 که سیکی نه گهر گوڼی لی بی دلی برین و ته شهن دیني
 هه ج جاریکی توق و ته له سمي خماوی پاده وهشیڼي
 چاوی پر له عه سرین به ناز و نیمناز هه لدیني
 سه لای گه وره و گرانم لی پاپوو که سم له ماله باوانم نه میني
 جا کوا له عیلي مه لا نه بییان که سی وا ماوه خویني لاسه شوړی باله کان بستیني؟
 ده بی له بن کراسیکه مه حمه ل داراییدا شه مامه و شه مامه رهنگینی باغه لی ژهنگ
 بیني

شهرت بی پاش لاسه شوړی باله کان نه یاندم به که س بیانزا کیني
 تا پوړی ناخره تی، نه وی پوړی خوداوهندی میری مه زن قیامت دیني
 نه وهختی با لاس به لوتف و مه رحمت بمدویني
 بزانی میراتی وی، خه زال نایدا به که س و به که سی نابریڼي.
 نه وه خه زال خویني پرومته دی ده هاته وه سهر گوڼه که مبه ری
 ده یگوت: په بی که س مردووی وا گه وره و گرانم له ماله نه چپته ده ری
 خه زال ده بو نه ژي، ده بو ده سته جی دلی ده ری
 کوا سواره که ی نه گهر له به دهنی ده رڼا غیره ت و تانوت و جه وهه ری
 پاش وی کی ده ست بو شه مامه و شه مامه رهنگینی باغه لی به ری؟
 کی خه به ری بو من هینا به په له و له نه کاوه
 به منیان کوت: لاس و لاسه شوړی باله کان نه نگاوه
 نه ورپو سی پوړه پرونا کاییم که م بووه له گوڼه سی چاوه
 بریا کویر بوومایه نه مدیایه چیدیکه نه دنیا نه خشین و رهنگاوه
 سه لای گه وره و گرانم لی پاپوو لاس که لاله ی به گلپه وه ناوه
 جا کی په نجه ی بگریږی له باغ و باغچوله ی ساوا
 جا کی قه فی سمیلي وه کو ناوړی شمی خاو له سهر کولمه یه کی ناسک ده بزیني،
 حه یفی نه من مهرگم وه پیش مهرگی وی نه گه پراوه.

خه زال ئه وه دهگری و دهبارینی

که مبه ره ی ئالتوون له قه دی خو ی داده شکینی

به قه وه ی په نجان زنجیره ی زولفی دهردینی

دهلی: حه یفه پاش لاسه شوپی باله کان خه زال بمینی.

ئه وه خه زال دایده مالی زێ و گهردن کهش و ئه شره فیه، فهرهنتی و زێری سپیه

قویتاسان که راست و چهپ ده بوون دهگه ل گۆی مه مکیه

گواره و کره که شوپا به یان بو چیه

خوناوکه ی گهردنی میراتییه

هه موویان کله تان بێن بیان بهن بو سه ر کووپه له ی خمیه

له پاش لاسه شوپی قرائیک به من پتویست نییه.

دهبی دابنیشم به به ده به ختی و به بهرگ کوئی و به قه له ندهری و به سه ره کوینی

جا کی هه یه له قابیله تی ئه ودا بی ئه گه ر خه زال به ناز و نیمناز بیدوینی

جا کی هه یه له قابیله تی ئه ودا بی ئه گه ر له نیوه شه ودا خه زال له خه و رابه پێنی

له سه ر سه رینیکی قومه جاز سه ری خه زالی رابژینی.

کی هه یه پاش لاس بتوانی به ری چل عاشیره ت بگری

جا بو من کویریان نه که م ئه و چاوی رهنگ باز و سه قری

جا کی ئه و جار پیشی عیلى مه لا و مه لا نه بی راده گری

لاس بوو کوومه گی بوون هه زه ته تی ئه لیا س و خدری.

تازه نایه ته وه دهستان پیاوی و ساحیب ئه رکانه

ئه من بۆیه لالم ده کرد دوو گو شه ی چاوانه

مژانگم ده کرده وه به تیر و به په یکانه

تۆق و ته له سم و زێر و زنجه ق و گواره و کره که و ئاوده نگی و خه به رچی، له سه ر

سنگم دانا

ئه گه ر لاسه شوپی باله کان پێم بکا باوه ر و متمانه.

پیاوی و له هه یچ عیلى کدا نه بووه

سەلاۋ قەت كەسم نەما، مائە باوانم وئران بوو
 وابزانە عىلى مەلا داود و مەلا نەبى بەتالان چوۋە
 ئەو ھەيىبەتى لاس بوو، دەزانن لاس لە دەست دەرچوۋە.
 دەبى من بېمە قەلەندەر و سەر بەكۆين و بابان وئرانە
 شەوئى و پۆژئى دەست بىكەمەو ھە شەين و واوھىلا و گريانە
 دابنىم ئەو دىيائىيە ئەگەر لاس لىي دەگرتەو جى ژوان و سانە
 خۆم ھەلدەگرم بۆو پۆژەي ئەگەر خوداۋەندى مىرى مەزن دەكاتەو دىوانە.
 كى بى لە نۆكەر و لە نۆكەرى ئەوى دۇنيائە
 بۆ ئاغاي خۆي پىك بىننى قەول و شەرت و ھەفائە
 ئەو دىۋەخانەي ئەگەر لاسى تىدا بوو، بۆم ئاۋالە كاتەو دەرەكى، زۆرم داخى
 گەورە و گران لە دلى داھە
 ھەكسى لاسم ھەگىر كەوئى، بەلكو ئەمنىش بگرمەو دەردى موفاجايە
 بۆنى دىۋى لاسم بەسەر دانەيە، ئەمن سوكنايى دلم نايە.
 كى بى لە نۆكەرى ئەگەر راستە و بەئەسەھىيە
 خەبەرىكم بۆ بەرى بۆ ولاتى زمىر و بۆ ولاتى بالەكىيە
 بلىن: لاس نەماو ھە و لە ژياندا نىيە
 خەزالەشۆرى مەلا نەبىيانى بەجى ھىشتوۋە بەمىرات و بەمىراتىيە
 ھەچ كەسكى ئەگەر مىراتى بووئى، خەزال ھازرە، چومكە بە لاسى داو ھەقولى
 ئەسەھى و ئاخريە.
 زۆر ھەز دەكەم ئەگەر بىمەن بۆ ولاتى گەرمىننى
 زۆر كەس چاۋەپىي ئەو مىراتەن ئەگەر لە پاش لاس بەجى دەمىننى
 دلم نىگەرانە، نەوھكو كەسكى بى لە عىلى سوورچى و زورارىيان بەزۆر مىراتى
 لاس بستىننى
 كەسى وا نىيە ئەگەر پىمى ھەژدە قەفى لە پىش دوزمنى بچەقىننى
 ئەوى داۋاي مىراتى لاس بكا، كەللە بپەپىننى

خو لاس نه ماوه تالان له تهرکه و تورکومان بښي
هيچ عيل و عيل باش و دوژمنېک نه تواني له کن وي چاري هيليني
ئو دوژمنېکي لاس بښي دهستبه جي قرچي د پرونييه و جهرگي خوين
دهد هيليني

سهری داده خا، ناتواني سهری هيليني
دهزاني نه گهر بېزوي روهي لي دهستيني.
ته واو بوو

بهيتي بهروبوو دريژي لاسه شوړي باله کان له شاري سا بلاغ له
مام نه حمه دي لوتفيم بيست، نه ورزي ۱۳۴۳.
قادر فەتاحي قازي.

میہر و وہفا

سەر هه‌ڵینه بڕوانه تۆقان، ته‌له‌سمان، زێپان، زنجه‌قان، گواران
 کرمه‌کان، ئاوهده‌نگییان، خه‌به‌رچییان، له‌گه‌ڵ گه‌ری دهموگمانه
 خالی ره‌ش خێزه‌ره‌ی^(١) کردووه له مابه‌ینی سنگ و مه‌مکانه
 تیکه‌ڵ بوون ده‌ گه‌ڵ زنجیره‌ی زولفانه
 دوعامان قه‌بوڵ بووه بزانه کاری سوبحانه.

ئه‌تۆ دهمزانی خودا چاکی به‌ئیمه داوه!
 مه‌مک وهدهر کهوتن وه‌کو هه‌ناری ساوا
 چونکه عه‌زیه‌ت و عازابمان گه‌لیک کیشاوه
 خودا دوعای قه‌بوڵ کردین چاکی به‌ من تۆ داوه.

دهرکی ماله باوان به‌گول و هه‌لال و سیوه‌په
 شهرت و نه‌زری من چل مه‌په
 چومکی ئه‌و کاره به‌که‌یفی من وهرگه‌را
 له‌سەر سنگی ئه‌و کیزه‌ی خرکردووه جووتیک لیمۆی ته‌په
 که بیتو بزائن میر و به‌گله‌ران له‌سەر ئه‌و لیمۆیه‌ی شه‌په.

شوکرانه به‌ تۆ ئه‌ی بیناهی چاوه
 دوعام قه‌بوڵ بوو، تۆ ئه‌و نیعمه‌ته‌ت به‌ من داوه
 له‌سەر سنگی ئه‌و کیزه‌ی جووتیک لیمۆی کال داناووه.

دهرکی مالی بابم ئه‌ویه‌ر ئه‌ویه‌ره
 له‌ لایه‌ک ئاغایه و له‌ لایه‌ک نۆکه‌ره

له لايهك ږدین سپییه و له لايهك عمر بهره
لهسهر سنگی ئهو کیژت خړ کردووه جووټیک گهوههره
شوکرانه بوټوئی سهمیعی بانی سهره

٦

کوټی: ئهوه نه مردم دنیا وا دهبینم
نهختیک وهره پيشی ئهی نازهنینم.
کوټی: وهفا نه کهی، دلّم نه ږه نجینی
لیموی کالم لی نه ژاکینی
په شیمانی غاییم لی به دهست نه یه نی،
خاتر خوشت بی ئه حوال
خو چاوت کهوت به لیموی کال.

٧

ئوه هاتنه وه بو مالّی، ئه گه هاتنه وه میهر هات کوټی:
ماموستا مه جهلی^(۲) خودای ده گه ږین،
مه جهل له من هاتنه وه وهختی تاوه لاتّی
میرو به گلهران حازر بوون بو سهر حوکم و حوکماتّی
عافره تم له دهستمدانیه ئیختیار و دهسه لاتّی
کهس نییه خه بهر ټکی ئه سه حیّم داتّی.

٨

ماموستا به وهی کهم ئه گه بی مه کانه
ړوحی کوللی زیرووخیکی دانا
بو خوم لیرهم و ړوحم چوټه هفسخانه
وهفا دهچټه سه فهری حیجازی،

سەفەرەكەى زۆر گەورە و گرانه

زۆر زۆر نارەحەتم،

دەترسم چاوم پىي نەكەوئتەو بەو زووانە

بەمىبىا لىم وەرگرتبايە ئىحتىبار و متمانه^(۲)

دادەنىشتەم بە دلى برىندار و جەرگى پر لە ژانە

تا دەهاتەو بەو سەفەرەى موعەزەم و گەورە و گرانه.

۹

مامۆستا كەروئشك چىشتانان دەكاتەو چىشته خەوى

فەينكى ئىواران دەفەرى كەوى

ئەمن دنيام لەبەر وەفا دەوى.

۱۰

مامۆستا دەستى منت بەدامانە

دەندەمى ياقووتى عەبدلحەسەن و لەعلى روممانە

جەواھىرى لە بىست و چوار، ئەوى بە قىمەت گرانه

دەندەمى چاوم بەوفا پكەوى، دلم زۆر لە ژانە.

۱۱

كى بوو^(۴) لە مامۆستاي دە گولباو

بەسەر شانى راستەيدا ئاورى دەداو

موسەعەيدىك، فەقەيەك لە خزمەتى راوەستاو

مامۆستا قاقەزىكى دەنووسى،

مىر لە بنى قاقەزى ئىمزاى لىدەداو

ئەگەر وەفا بىت بۆ حوجەرە،

كارىكى زۆرمان لە سەر وى مەحتەل ماو.

کوټی: بابہ دهستی منت دامانه
 له زهمانی هزرهتی ئادهم تا دهگاتهوه ئه زهمانه
 ئازادی شتیکی چاکه بۆ موسولمانه
 ئیجازهم بده بۆ نۆڤه فیهق و ئاوالدهرس و متمانه
 چومکه سهفه رهکه مان گهوره و گرانه
 با ئازادم کهن ئهوان خزم و دۆست و کهس و ههمدهرسانه.

شا گهردنی هه لێنا پێدهکهنی
 ئهتۆ زرینگی سه لتی، ره بهنی
 نه چیه کن مێری خواجه هه سه نی.

دهیگوت: بابہ بهوهی کهم ئه به دیه
 ئهتۆ ئاگات له دلی من نییه
 دایمه روحم له چنگی مێریدا هه فسییه
 درۆ و ده له سه فایدهی نییه.

بابی پتی کوت: بهوهی کهم ئه گهر بیناهی چاوه
 پیم ئهتۆ ریت لێ گوراهه
 عاقلت لێ شیواوه، په ریبیان دهستیان له دلت داوه
 یا زنجیره ی زولفی تهنافه و له گهر دنت کراوه
 یان ئه برۆی تیره و له جهرگت دراوه
 جی ده می مار پاش هه و سالان ته شه نی هیتاوه
 ئه من نه مکوت به مێری قاییل نیم، کاری خۆت لێ بێ تهواوه؟

وهفا دهلّی: بابہ دایکم بانگ کہ، چون سووتاوم له دهردی دلّییه
 دایکم به منی داوه شیرى سپیہ
 چۆن کہس ناگای له دهردی کہس نییہ.

ئوہ ناردیان له دووی دایکی،
 دایکی هات. برایم پادشا پتی کوت:
 ئوہ چییہ ئو کار و باره؟
 وهفا وا دلّی برینداره،
 تهمایه تی له دهستم دهرتئی ئیختیاره.
 عافرهت پتی بلّی: عاقلی نه ماوه
 قسیکی ئه من کردم ناگه پیتته وه دواوه
 دهست له میترئ ههلبگرئ،
 خاترجه م بهشی وی پتوه نه ماوه.

کوتی: کیژئ کیژئ کیژی کتییه
 سه ری منت بیتته وه به قوربانى سه رتییه
 پیای خراپت ببته وه به قوربانى زنجیره ی دهکه زتییه
 مه ترسه تا پوژئ قیامهت ته مام پتییه.

ماموستا دایمه پوحم وهک تهیری تیژبال له سه ر پوچی میترئ دهکه پئ
 دهمرمه وه له بهر شه دیکى نه لوانى کوره کۆر حوسینی فهره جوللا
 پيشوه ی له مابهینی چاو و برۆیان دهکاته وه شه پئ

چاوی ئەستیرەى رۆژنیە ھەلاتوو، کاروانی پیشانی یەكتری دەدەنەو: ئەو ئەستیرەى رۆژنیە ھاتۆتە دەر لە گەوهری^(۵).

۲۰

جا بانگی مێرێى کرد کوتى: ئەو ئەتۆى راوەستای لەسەر جووتێك
كەوشى پانیە فەرپاشى سەر نوقرە بەندییە
لە پێت دایە ئاوالکراسێكى قەنەوزى پەر تاوسییە
کراسێكى عاسمانى مەحمەل داراییە
چارشێو شانێكى موشەججەرى ریشوہ نیوگەزییە
بشتێندێكى خال خالی ھەژدە گەزییە
کلاویكى سیمرێزولێ چەسپ کردووہ بەدرى بەحرىیە
مێر گەندومییە، سوور و سپییە
تەرحى ئەو حۆریانە یە ئەگەر خودا دروستى کردوون لە بەحەشتى
باقییە.

۲۱

دەپوت: مامۆستا دەستى منت دامانە
ئەتۆ بە مەت خوێندووہ ئیننا فەتەحنا و سى جزمەى قورعانە
ئامانەت مێرێ بێ، ئەمن سەفەرەم زۆر گەورە و گرانە،
شێت دەبم ئەگەر مێر بۆ من ھەلدینى چاوہ
کۆلمەى دەلێى بەفرە و دۆشاوی پێدا رژاوہ
تیریکت لە جەرگی داوم لە پشتم پارچاوہ.

۲۲

مامۆستا دەستى منت بەدامانە
لە دنیا یەم نەکەى سەرگەردان و دەست لێك بەردانە

حوکمی وهلینِیمه تم له سهره و گهره زهمانه
 بی عهری باب کردن یه گجار کاریکی گرانه
 ههتا دیمه وه میتر کله ی نه بری له چاوانه
 دانه نیسی وهک سه غیر و که سیکی لی قه و مایی له کووچانه
 نه و دنیایه بو هیچ کهس ههتا سهر نه ماوه
 نه و حوکماته ی ئی منه، بام عومری پیره مه ریکی ماوه
 ههکاتا له و سه فهره ی نه گه راوه دوواوه
 نه من به بی میتر قهت له خو م نابینم کام و کاوه^(۶).

۲۳

کولمهت به من بمینی به شه مامه ی جهوت رهنگه،
 له کوره بیستانچیان به جی ده مینی،
 شه خته ی پایزی له لایه کی داوه.
 چاوت به من بمینی به شه ستره که ی روژی،
 نه گهر گه ز و نیویک له پیش شه ستره که ی مه لای ماوه راندا گوشه ی کیشاوه.
 ماموستا نه من ده روم نه ما دلم له خزمهت تودا به جی ماوه.

۲۴

میتر ده یگوت: چبکه م، نه وه خودا وه ندی میری مه زن پیکی نه هینا
 کار و بارم
 ههتا دتیه وه هه ر ئینتیزار و لیو به بارم
 نه گهر له دنیایه شم بو نه بی له قیامهت پیت منه تبارم.

۲۵

میتر ده لی: ماموستا هه زار جار دهستی منت به دامانه
 نایه تیکی عه زیمی به سهردا بخوینه نه گهر بویم (بو من) ده لین

ئايەتى عەبدورپەحمانە
 ئامانەت دارى بىي وھيسەلقەرەنى ماھىدەشتى بەغدايە،
 لەگەل وى بن جەمعاومرى دە پەريانە،
 سەلای گەورە و گرانم لى پابوو،
 پىم وايە پۆزى دەست لىك بەردانە.

۲۶

ئەي داد و لە دلى من چۆن بوو بەھاوارە
 سەرى منت بىي بەقورىانى بالتۆيەكى سەمبورى قاقمى دوگمە بازارە
 بۆ خۆت پۆيى بۆ منت بەجى ھىشت خەم و پەژارە.

۲۷

ھەوەل يا پادشای غەفوور
 دووھەم يا پادشای غەفوور
 يا قورعان و يا زەبوور
 يا سەھىدى ساحىب نوور
 لە شەيتانمان كەي بەدوور
 مېرېم بۆ بېتە حزوور
 كاری خوارم بۆ پکەي جوور،
 خالەقى ھەيى پەحمان
 بە تۆم ھىناوہ ئيمان
 دوور بىم لە شوېر و شەيتان
 قسەمت كەي باغى گولان.
 ئەوہ وەفا سووار بوو.

جا ماموستانا له منيه وه ته مه شاكه به دوو چاوه
مير دهلي گولي به هارتيه و تازه كانه ي غونچه كردوه و شكوفه ي
داوه

دهلي و نه وشه يه و تازه كانه ي دم به گلييه وه ناوه.
وختيشم لي درنگ بووه، هاتوته وختي بانگي ئيوارئ
چاوت به من بميني به نه ستيره ي روژئ، كولمت به من بميني به گولي هه نارئ
سبحه يني هه چي زووتره بوم بچو بؤ سهر كانى شيخان، كانى و پروبارئ
باجيره ي ريگايه هه لگرم به ديتن و بوني يارئ.

وهفا به ماموستانا كوت:
دهرؤم به شم به خاكي مه غريب زه ميئي- وه نه ماوه
دهستي منت دامين بي ئامانه تتيكه له كن توم داناه
نهي شكيني نه و شووشه ي گولوت لي رژاوه
چون كوله كه^(۷)، پوحم له و شووشه گولاوه ي ناوه.
نه وه وه دهر كه وت وهفا.

كي بي^(۸) له مييري به زنجيره ي زولفانه
دهلي كوتره و ليتي ون بووه هيللانه
سبحه ينان بازه و ئيواران ته رلانه
نيوه رويه به رخه كورپه له ي دوواي ميگه لانه
هه لي ده كرد چرايه كي زه پنيشانه
له گه ل خوي هه لده گرت كلفه تتيكي دهوله تخانه
دههات بؤ نيو له شكرى كه و ره و گرانه

بۆ نئو له شكري بۆ به عسهت و بۆ ئيمانه
 كه لێك دهگهرا له نئو له شكري گهوره و گرانه
 قهرهول دهنگيان دهدا، كتيه ئه و متمانه؟
 دهیگوت: كتيه مه زلی پادشایه، مه لیک شوجاعی ساحیب نام و نیشانه؟
 كارم به مه زلی وی هیه، ئه ی مهعمووری دهولهتی و مهعمووری میرانه.
 پیشانیان دا.

۳۱

خێوه تێکی دامێن به زێری سهر به ژهنگار هه لدراره
 وه بهریان داوه دوو سهت تیرهگی له علی پوممان، له گه ل پازده ئالتوونی
 تازه دروستکراوه
 تهختیکی میری بۆ مه لیک شوجاع داندراوه
 نیشانه ی سهگی له پشتی سهری هه لاره سراوه
 مێر دهستی هه ده بی به سینگی دهگرت والێی ده کرده وه سا لوه
 ئه گه چاوی پێ ده که وت دهعه به سا، بۆ ته کللوم جووایی پێ نه ده دراوه.

۳۲

مێر دهیگوت: سه لام ده که م له که سینک ئه گه ر جووایی سه لامم بزانی
 به له دبێ له عیلمی نه سرومینه ل لا سی جزمه ی قورعانی
 ئه من سه لامی خۆم مه حتل نا که م، ده یبه مه وه بهر مه له کی ده عاسمانی.

۳۳

شا نوتقی کرد و هۆشی هاته وه بهرێ، وای جواب دهداوه:
 دهیگوت: کێژێ سه رم لی شیواوه
 عاقلم لی په شوکاوه

کهس نهیدیوه به شه و پوژ له مه غریبی سهری ده رهیناوه
 شه رق و غه رب و جنوب و شیمال روونا که به و شو ق و تاوه

نووری جه مالت له به حر و به پیهی داوه
هه چ که سئ بتدینئ عاقلئ ناقیس و ناته واوه.

۳۴

کورسیکی مورسه عی جه و اهتر به ندیان بۆ میترئ داده ناوه.
دهیگوت: چکاره ی، بۆ سهرت بۆ مه غریب زهمینئ هیناوه؟
کوئی: هاتووم و ده خوړم
به نه لماسان زگان ده درم
به کتردان سهران ده برم
نابه لهدم، له عه کسیدا نووسراوه، خوشه ویستی وه فایه یهک و دووا زده
به زتیری ده کرم.

۳۵

مهیه، خوړینت بی فایده یه
وهفا پیاوئکی ره شیده، نه لئیی په خمه یه.
خاترجه م به، ده ست له میتری وهفا هه لبرگره، بۆ که س نابئ، بۆ که س
نایه ته په دایه
هه تاوه کو روحی له قالبی دایه
هه تا وهفا نه یه ته وه له سه فهری حیجازئ و نه گه پیته وه نه و پادشایه.
بی فایده یه له دوا ی قسه ت کارنایه.

۳۶

دانشن به خه مناکي و به بی دهنگی
به خه مناکي به دلته نگی و به دین له نگی
خوشه ویستی وه فایه ده یبه نه وه بۆ ولاته که ی فه رهنگی.
دانشن به خه مناکي و به هه ژاری
به دهرده داری و به دلبرینداری
خوشه ویستی وه فایه ده یبه نه به دیاری.

خه به ریکم بۆ بهرن بۆ حوکماتى
 به و جحیلانه ئهوى عومریان چارده سالانه، تازه دهگاتى
 له خویان بدهن حونه و غیرهت و زاتى
 خوشه و یستی وهفایه دهیبه نه دهرى له ولاتى.

میر به غوربهتى فرمیتسكى دههات له چاوه
 هر جار یكى به غوربهتى ئاوى دهاوه
 شاره كهى مه غریب زه مینى له كۆپهى گریانىيان دهاوه.
 كه یخودایان دهیانگوت: چبكهین بى دهسه لاتین، دهستان به ستراره
 سه لای كه و ره و کرانم لى رابوو، به جار یك دینمان نه ماوه.

دهستى به سنگى دهگرت و له ماموستا كهى دهكرده وه سلاره
 میر دهیگوت: ماموستا سهت جار دهستى منت به دامانه
 وهختى وهفایه بیه وه له وه سه فهرى كه و ره و کران و به ده ختانه
 وهفا پادشایه، له سهرى دهفرن پۆلیك باز و له دامینى دهفرن پۆلیك
 ته پرانه
 بللى: میر خودا حافیزی كرد. سه لام لى رابوو وهختى دهست لیک بهردانه
 ژن و مندالى مه غریبى دهیاندا وه له شین و گریانه.

بۆت به چپایه مه غلوبیان هه لده لیم، سهرى به نیستییه و بنى به تاوه
 سه لای كه و ره و کرانم لى رابوو كه سم له ماله باوانى نه ماوه
 خوشه و یستی وهفایه و له مه غریب زه مینى ئه سیر كراوه.

بۆت به چپايه مه غلوييان هه لده ليم و ده روانمه وه بهري به دهنی
زهينه كهی خۆم ده ده مه وه و لات كهی خه تا و خوته نی
میریان بهیه خسیر برد و وهفا ده میتیته وه به ته نی.

بۆت به چپايه مه غلوييان هه لده ليم و به هاره و مختی سونبول و هه لال
و به ییوون و گیاخاوه
سه فهری زۆر گه وره و گرانه، نازانم له چ جییه ک به جی ماوه
له هه موو جیگایه ک داد و هاوار و قاوه
ده لین: خۆشه ویستی وه فایه له مه غریب زه مینی ئه سیر کراوه.

به هاره، ئه من به و به هاره ی ناکه مه وه متمانی
له خه لکی شین ده بۆوه هه لال و به ییوون و گیا خاو، له من گو له کاکرویان
به مانگی نیسانی
ئه من ئیخسیرم ده رۆم، ئه م ما کهس به خه بهری وهفا نازانی
ئه جهل دایمه له پیاوی ده گه ری، ده ترسم نه مایی به مانی.

به هاره، ئه من به و به هاره ی قهت نالیم به هاره
له خه لکی شین ده بۆوه هه لال و به ییوون، له باغی مه غریبی گولی سیوی
خوساره
له منی قه له ندهری بابان و یران گو له کاکرویان سه ر ده که نه وه لاره
پێگای سالتیک خه بهری هه موو که سیک هیه، ئه م ما به خودای خه بهری
وهفا زۆر نادیاره
زۆر ده ترسم به دوا ی ئه جهل بوو بیته وه گرفتاره.

به هاره، له خه لکی به هاره له من ناته واره
 له خه لکی شین ده بویه هه لال و به بیوون و شلکه گیاخواه
 له منی قه له ندهری بابان ویران گوله گاگرۆ (که گرۆ) یان دهم
 به گلیه وه ناوه
 سه لای گه وره و گرانم لی رابوو، پیم وایه وهفا نه ماوه.

دهیگوت: ماموستا وهفا سوار بووه له ولاغیکی رهش کویتی که فه ل
 پانه
 تازه هاتوته وه له حیجازی، زیارتهی وی زور دهرمانه.
 بلای: جا چون شانت هه لده گرۆ دانیشی له نیو پیاوانه؟
 ده زگیرانی تویان ئیخسیر کرد و بردیان بو فه رهنگستانه.

کاسپان، جووتیران، جووتیان به رنه وه سه ر کوپه له ی ده خمانه
 شل و مل و سایه گهردان بېرن زنجیره ی زولفانه
 که یخودایان بگرین وهک که سیکی^(٩) تازه مردوویان هه لگیرایی له بهر
 ده ستانه.

خه بهریان دا به که یخودایان، هاتنه خوار سی و دووه
 هه موو خه مناکن پاکی ده لیتی مردوویان لی مردووه
 بی ده سه لاتن، ده لیتن: میریان به یه خسیر بردووه.

به خانم و خاتوون بلین: چیدیکه نه که نه وه ئه و به ره و به رو هه لبه ز
 هه لبه زی

بینه سهر خمخانه، له خمی نین لفکه و کوچکه و کهزی
ئوه دلی مێری له مهملهکه تهکه ی فه رهنگستان ده رزی.

۵۰

جوابیکم بۆ به رنه ماله بابی جوابیکم بۆ به رنه ماله باوانی
نه پۆن، نه ترسین، وه فا ئه گهر بیتو ئه و ده رده بزانی
وه فا وه دوا ی من ده کهوی، بام له جیگای خوی دانی.

۵۱

بڵین به مه لایان: چیدیکه نه چنه وه قوتابخانه
فه قتیان، میرزایان، مه ده رسه بکه نه وه وێرانه
جا چۆن موسو لمان یه خسیر بکری و یه خسیری دهستی کافران؟

۵۲

ئوه مێر به شانی راستیدا ئاوری ده داوه و گهر دنی هه لده هیناوه^(۱۰)
ده یگوت: له دلێکه من گه رپین چه ندی له هیشه و چه ندی له ژانه و
چه ندی له کاوه کاوه
خه می ئه وه مه ئه گهر وه فا هاته وه، ده لێن: مێر نه ماوه.
ئویش زۆری عه زیهت و عازاب و سه خله تی و ساغای ده گه ل من کیشاوه
ده ترسم دلی گهر د بگری و خه مناک بی ئه و شیرن لاوه.

۵۳

مامۆستای ده هاته پێشی، ده یگوت: چبکه م؟ بی ده سه لاتم، ده سه لاتم نییه
ده نا نه مده هیشت مێر ئه سیرکه ن بییه ن به یه خسیرییه
چبکه م وه فا بی خه به ره و هیج خه به ری نییه
قه سته م به وه ی که م بی مه کانه
ئه گهر بته بن بۆ ته رکه و تورکومانه
خاترجه م ده تبه ن بۆ خاکی فه رهنگستانه

خه بهر دار دهبن تهواوی موسولمانه
دهست هه لئاگرن خاتر جه م به ئه ی جانانه .

٥٤

وهفا دیته وه له چه جی، نیزیک بۆته وه له مهمله کهتهی خۆی، خه لک دهچنه زیاره تی.
وهفا کوتی: لازم نییه بینه زیاره تی، زیاره تی من به کهس قه بوول نییه
میرو و نه هیشته بایه بیبهن، زیاره تی من چییه؟
سه ری من بی به قوربانی به ژنی باریک و دوو چاوی به نگییه
یه خسیریان کرد بردیانی بۆ ولاته که ی غهیره دین و فه رهنگیه.

٥٥

دایکی کوتی: پۆله چه نه بووه، چه نه کراوه، خه مناک مه به چه نه قه و ماوه
مه غریب زهمین چۆل نه بووه، هر وهک خۆی ماوه
کیژێ شل و مل و سایه گهردن ئیخسیر کراوه.
ئه من شهرتم کردووه، قه سته م به وه ی ئه گهر بی مه کانه
عه رز و عاسمانی به بی ته ناف دانا
سه ردار ی دلت به، هه تا خلاس ده بی خاکی ئیسلامه.

دایکی ده لی، کوتی: پۆله ئه تۆ سه ر بده که سێکی ئه گهر مه زرا و زهمین ده کیلی
جا پیاو بۆ عافره تیک سه ت و بیست و چوار هه زار مال به جی دیلی؟
پۆله ئه تۆ تازه ها توویه وه له غوربه تی، سه ری دایکی خۆت بیته وه به قوربانی
سه رییه

ئامانه ت بی وه یسه لقه ره نییه
دهستی منت داوین بی کاری کردن نییه.

٥٦

پۆله قسه ی دایک بۆ کوپ یه گجار زۆر ته واوه
نۆ مانگ و نۆ پۆژم له سه رت کیشاوه

شیری سپیم به تۆ داوه
 شیرى مه‌مه‌که‌کانم چه‌لالت بى، نه‌چى؛ چ قه‌وماوه؟
 له‌ بۆت هه‌لده‌به‌ستم جیسر و له‌ دامینى به‌حران بگه‌ړئ گه‌میه
 دوازده هه‌زار سوارت بۆ سازده‌که‌م پاکی بلین: ئه‌وه ولاغیان
 بۆره و سپیه

له‌ بۆت دینم کچی پادشای سه‌فیه
 سه‌فه‌رى هات و نه‌هاته فرزه‌نده کارى کردن نییه.
 ئه‌و کاره له‌ عاقلی هیچ که‌س نایه
 تازه بابت گرتوویه دهردى مهرگ و دهردى موفاجایه
 میراتى بۆ تۆ به‌جى ماوه، له‌به‌ر حوکماتى که‌س هه‌لنایه
 بۆ له‌ تۆ وایه دنیا هه‌ر مێرى خواجه‌سه‌نى تێدایه؟

۵۷

به‌مه‌غریب زه‌مینى بلین که‌یخودایان عوزه‌رایان وه‌زیران بگرن
 جه‌ماتى

بۆ وه‌فا پکه‌نه‌وه دهرکى حوکماتى
 مباره‌ک بى پادشایه‌تى، رۆله‌ خودا ده‌تداتى.
 سه‌رى دایه‌ خۆت ببیته‌وه به‌قوربانى سه‌رییه
 بى پادشایه‌تى به‌ده‌به‌ختیه
 ئه‌وه مه‌غریب زه‌مین پادشای نییه
 ده‌لین: جتیه‌کى بى پادشایى، که‌س ته‌لاقى نییه^(۱۱).
 به‌قا مه‌که به‌وان شل و ملی ئه‌گه‌ر تازه ده‌گاتى
 دانیشه له‌سه‌ر حوکم و حوکماتى
 بینه به‌ر ده‌س خۆت حوکمات و ده‌سه‌لاتى
 هه‌چى پادشای له‌ دنیا دایه، هه‌موو که‌س کچی خۆیت ده‌داتى.

وهفا دهیگوت: دایه قهسته م بهوهی که م ئه گهر بیناهی چاوه
 بی عاقل م، عاقل و ئیختیار م له دهست خۆمدا نه ماوه
 پاکی به دهستی میتریه ئه گهر حه فس کراوه
 سه ت داخ و موخافه تی ئه وه ده مکوژی، ئه گهر ده لێن ده زگیرانی
 وهفا به یه خسیر براوه .

قهسته م به و خودایه ی که م ئه گهر به ته نی
 زهینی خۆم داوه ته رندۆلی^(۱۲) کویتستانان، هه لال و به یبوون و گیابه ند
 و خا و تازه ده گهنی
 دهست له میتری هه لئاگرم هه تا مه عموری میران نه مبه نه وه مالۆکه که ی به ته نی
 جا توخلا کافر قه ت موسو لمانی ده ده نی؟

کو تی: رۆله سه ری منت بێته وه به قوربان ی سه رییه
 دانه نیشی به خه مناکی و به دلبریندارییه
 شو رهت بر وای ب لێن: له نه کا و پادشا مردو وه و وهفا ئاگای له خۆی نییه
 ب لێن: به خو لای بی عه قله جا عافره تیکی خو پری چییه؟

کو تی: دایه چ بکه م ئاخ ر دل م به دهستی وی به ستر او وه
 ئه ویش دلی منی به ئامانه تی به په ری یان دا وه
 به ندی ئه و دل نه اکری ته وه تا نه بینم به ژنی باریک و ئه و به له ک چا وه .
 قهسته م به وهی که م ئه گهر بی مه کانه
 سه بچه نی ئه من له مه غریب زه مینی به جی دێلم وه سی تنامه و عاقل و قامه
 وه دوا ی ده که وم هه تا ئیختیار ی دل و کامه .

دایکی دوو په کاعه تی سوننه ده کرد و بهر و قوبله راده و هستاوه
دهیگوت: کهس ئیختیاری توی نییه و کهس ئیختیاری ده دهستا
نه ماوه

چون به کفله کونیک نهو دنیا یهت سهرانسهر داناوه
به حوکمی تویه پروناکه بیناهی نهو دوو چاوه
سبحه ینی بلین: وهفا بونی نییه و له سهر پهنگی خوی نه ماوه
به لکو نه ینا سیت هوه به ژنیکه باریک و به لکه چاوه.
شهوی نه نوست تا سبحه ینی ده بیت ه بهری به یانی
نهو پرووی کرد له دهرگای په حیم و په حمانی
هه تا وهفا نه چی بۆ سه فه ری گه وره و گرانی.

میریان که دهر د، له ریگایه تووشی پیریژنیک کی بوو، کوتی:
دایره مه زلت ئیره یه و به لکو مه زلی به نه سه حیه
سهری میریت ببیت هوه به قوربانی سهریه
نه تو شهرمیک بکه له سهری خوت نه گهر سهرت سپیه
سواریک دی نه له گوین که سه و که سی له گوین نییه
سوار بووه له ولاغیک ری ه، کوتی شیر خه زالییه
عه سله به حرییه و ولاغه که ی عه په بییه
سه قاوی^(١٣) ناوزهنگی له علی روممان و یاقووی عه بدولحه سن و زیتری
سپیه

له شانی دایه رمبیک دهم په شی هه زده قه فیه^(١٤)
له خوینی نه کرد و لئی ده تکی دلوی ده خوینییه
له پی دایه جووتیک چه که می سمایل نامه ی وهستا نه سیریه

له بهری دایه خه نجه ریکی دهم رهشی دهسک نیرۆیییه
له سهری داوه پۆلیک په یری تاووس، گه وال گه والیانه (۱۰) دهگل ساو
و ههورییه

هانێ له کنت بێ به ئامانهت چل و پینچ ئه شهرفیه
ئه گه هات منت بمرم بانگی که به دیانهت و به میوانیه.
بلێ: بۆ وا هه له وادهای بۆ وا هیچ عاقلێ له کن خۆت نییه
ئه گه کوتی: چکارت به منه؟ هیچ کارت به من نییه.
بلێ: راستی دلێ خۆت بلێ، تا بتدهمێ خه بهری ئه سه حیه.
چه ند پۆژ له وهی پیتش له شکرکی گه وره و گران هات، ده گه لیان
بوو کیزێکی به لهک زهرد و سوور و سپیه
وهک کووزه لهی نێو کانیه

ئه ویش وهک تۆ دێوانه بوو، هیچ ئاگای له خۆی نییه.
دهیگوت: ئێخسیر کراوم، ده مبهن به یه خسیریه.

۶۳

داییره سهت جار دهستی منت به دامین بێ له یادی نه کهی، نه چێ
له بیرت

سهت پهحمهت له خۆت و سهت پهحمهت له شیرت
مندالم تازه دهگه مێ، ئافه رین بۆ فکر و را و ته گبیرت.

۶۴

هات وهفا گه یشته وێ، پیرێژن بانگی دهکا:

سواره، ئه رێ سواره کهی ئه سپه خری (۱۱)

ئه تۆ دێوانه بووی، ده لێنی کۆتری هه لده فری

چۆلی و به یری و دهشتی ده بری

خۆزگه م کاته وه به و دایکهی ئه گه ر تۆی ده بییه وه به کوری.

پوژ درهنگه سواره‌ک‌ی ساحیب متمانه
 سه‌ری داپیره‌ی خۆت بیته‌وه به‌قوربانه
 هه‌زه‌که‌م لی‌ره به‌ولاغت بگریوه وچانه
 له داپیره‌ی خۆت ببیه‌وه به میوانه
 ولاغت ئیسراحت ده‌کا، بۆ خۆت پخۆی پاروێک نانه.

٦٥

ئه‌ی له داپیره‌م چه‌ند می‌هره‌بان و چاکه
 پیریش بووه، کۆلمه‌ی ده‌لێنی سه‌ر گۆلی می‌لاقه
 ئه‌ی خۆزگه‌م کاته‌وه به‌و کۆره ئه‌گه‌ر تۆی ده‌بیه‌وه به‌ دایکه.
 داپیره سه‌ری منت بیته‌وه به‌قوربانی سه‌رییه
 پێگام دووره، ومختی دابه‌زینم نییه.

٦٦

ده‌یگوت: جا پۆله له‌ کنه منه خه‌به‌ری به‌ ئه‌سه‌حیه
 ئه‌من ده‌رمان ده‌که‌م جیگای تیری غه‌یبیه.
 دیگوت: پۆله به‌وه‌ی که‌م ئه‌گه‌ر په‌روه‌ر دگاره
 کیژیک هات زۆر له‌ تۆ زیاتر دلی برینداره
 دایمه‌ چاوه‌پێیه و ئینتیزاره
 یه‌گجار زۆر دلی پر له‌ خه‌م، له‌ هاواره
 داپیره‌ت به‌قوربان بێ، بۆ خۆم دیم، هه‌تا ده‌توانی له‌ ولاغت بیه‌وه
 سواره

نه‌ بۆخۆت ئیسراحت بکه‌ و نه‌به‌ مه‌رکه‌بت بگره‌وه قه‌راره
 چومکی ئارامی دلی تۆ یه‌خسیری کوففاره
 به‌لکو خوداوهندی میری مه‌زن پێک بی‌نیتته‌وه ئه‌و کاروباره.

پیاوځکی زور شوخ و شهنګی
 کاران پکه به مه بخی^(۱۷) و به بی دهنګی
 زوو خوټ بګهینه سی قه لاتی فه پهنګی.
 دهستی منت دامین بی، چل سواره ی غه یی بن به ئاوالټ، دهګلټ
 بګر نه وه قه راره

چومکه هه رتکتان عاشقن، ئیسلامن، هه رتک دللو برینداره
 چانییه نه ګه ر چاوی پیت کهوت موتمه ئینت ده بی، ده لی: نه وه یاره.
 هه میشه دلی له ئامان و داد و هاواره
 چومکه غه ریه یه خسیر و بی ئیختیاره.

پتی له پکیفی مایه نی شیر خه زالی دهنه،
 بیسمیلا هه پرهمانه پرهمیم، تا بزاین چون پیک دی نه وه کاره
 سه قاوی ئاوزه نگی زیړه و قه لټاغی زینی سه ده فکاره.
 نه وه وه ری ده که وی.

ده لی خودایه له نه کاوه هه چی به سهرم هات به سهرم هاتی
 نه تو پادشای پرووناکی و زولماتی
 ته نگی ریګایه م زوو بو بکیشی، بګه مه شاری سی قه لاتی.
 خودایه کی نه زه لی و نه به دییه
 نه له په نگی کهسه و کهسی له په نگی نییه
 په فیکم بن خدر و نه لیا سی غایبیه
 چومکه هیچ کهس له من زیاتر دلی بریندار نییه.

کئی بوو له کاکه وهفای دهگولباوه
 له زاری مهرکهیی دهکرد ددانه لغاوه
 دهیگوت: داپیره مؤئینی، دوعای بهرچمم بۆ بکه دهولت زیاد
 و مال ئاوا.

بهوهی کهم ئهگهر ئه بهدییه
 ئهمن ناشوناسم، لهو شاره شوناسم کهس نییه
 بۆ ئیحتیبارم، ئیحتیبارم نییه له دهستییه
 خاترجه به، نامووسم ئی تو نییه
 ئهوه ئی وهفایه، ههلم گرتووه به ئامانه تییه.

کورپه دهستی منت دامین بۆ لیت دهپاریمه وه به ئالان
 خه زینهی خۆم ناکه م تالان
 بیه سهر کۆیلهی^(۱۹) مندا لان
 بۆ سهر زه نیشتی مام و خالان.

سهر فی نه زهرم لی پکه
 به قسهی دلتم دهگه ل مه که
 به ده بختی خۆت نازل مه که.
 خه زینهی من تالان مه که.
 نامووسم به یداغی رۆمیانه
 دهچنه بنی به ندیخانه^(۲۰)

سەت جار بۆلۈن: ھەفسى گرانە
 نەجاتى دەبى جانانە
 ئامانەتى مەن سولتەنە
 ساحىبى شاھى شاھانە
 بىت و لات و ەززا جانە
 تۆبەچت ھەيە مەمانە؟
 پاكەم لە كەن ئەتۇ دانا
 ئەمەن بىبەخشە ئەي گيانە.

۷۴

كوتى: زولفت قۇبەنى^(۲۱) پىحانە
 سەرى مەنت بى بە قوربانە
 ئەو ە چىيە ئەو داد و فىغانە
 شىن و واوھىلا و گریانە؟
 ئەمەن پادشام شاھە نشام
 داراى قىسمەتتىكى دىنام
 بەبىت و لات و ەززا قەستەم
 بەخالى مەمك و بە پەرچەم
 لەگەل تۆمە چاۋ و دىدەم
 بەخۆم نىيە دەستت بۆ دەبەم.

۷۵

ئەگەر دەپرسى ئەحوالىم
 دەردەدار ۋە جگەر تالىم.
 مال و دەۋلەتمەن ناۋى
 سەبارەت بەگەردنى لاۋى

زۆرت له سهر ئه من چووه
 له شکر ئه گهر هات و پابردووه.
 ئه گهر هاتبووی و دمخوری
 زالم بووی زگت دهدپی
 ئیک و دووازده ئه منت به زێر کری.
 ئیشتیبات کرد ئه ری جانە
 ئه و دنیا به له من وێرانه
 سویندم خواردووه به قورعانه
 به بی وهفا نامهوی ژیا نه.
 پادشای و ساحیب ئیختیاری
 تو گهره ی، دایمه موختاری
 هم خونکاری^(۲۲) و هم سهرداری
 دهست هه لگبره بو تو ده بی یاری.
 سهری منت بی به قوربانی سهریه
 خاتری عیسایی و روحانییه
 خاترجهم بو تو ژن قات نییه.
 چومکی عومری من بیست ساله
 دلی من مه خه به ناله
 غه ربیم ئه حوالم تاله.
 منت بمرم مه به شه ریکی ئه و به شه
 به عیسای مریه مم ببه خشه.

۷۶

کوتی: کیژی گهر دنت ده لیتی بلووره
 فکر بکه غیره نت زۆر جه سووره
 هه فتیکت ماوه، وهختت دووره.

وهفا هات داخلى سى قه لاتى فه رهنك بوو.

ئەوى ئاشقن خوڭش دىكولتېن

خوڭش دىكولتېن وىكوى مەنجەل

وېك مەنجەلى ئاور لە بن

شل و مل و ساپە گەردن

تېك پۇزابوون چەن كچ و ژن

خان و بەگلەر ھىدى و ھىمن

نېرگىز و ھەلەلە و بەيىوون و سويىسن.

دەگەلى دېن بۆ سەر ھەوزى باغى، ئېك تاقە پياويان دەگەل نىيە

ئەگەر چاوى پىكەوت ئەو لە دەرۋازەى باغىيە^(۲۳).

جا كوتى: كىژى كىژى كىژى كىيە

سەرى منت بېتتەو بەقوربانى سەرىيە

غەرىبىم دلم نانېشتەجىيە

لېم وەدە ئاورى بەخىرىيە

ئەو كىژەى كىيە دەچتەو بۆ سەر ھەوزىيە؟

بەچاوت بازى و بەئەبرۆت سەقرى

بەنازەت جەيرانى و بەرۋىنت كۆترى

نەجىبى، شل و مىلى، زۆر نادىرى

ھەزار خان و خانزادەت لەبەر لەنجە و لارى مرى

پۇرى بەلەك داوت ناوئەو دلى پادشايانى پى دەگرى.

چاوت بەمن بىمىنى بەئەستېرەكەى پۇژى،

په رچه مت به من بمینى به رېشه رېحانه
 کیژى ئاوپى به خیریم ویده ئه من دهر دم زور گرانه
 وه بیرت نایه قهول و قهزار و نام و نیشانه؟
 وه بیرت نایه له کانی شیخان هه رکمان ده مانکرد ته مه ننايه
 هه رتک دلّمان ده بووه فه نافیلایه
 هه رتکمان ده مانگرت دهر گای ئیلایه؟
 ئه من هه مان که سم ئه گهر پیکه وه ده چوینه وه مه درسه و مه کته بخانه
 روو حمان تیکه ل بوو، ده یانگوت: به قالب دووانه.
 به جیم هیشتووه حوکمات و حوکمه تی پادشاهانه
 شیتم، له دواى تو بووم به دیوانه.
 کوتم: نه وه کو وه فا بلین پیاویکی نامه رده
 بو وای بى ئیلتیفاتى له جهرگت داووم زهرگه
 روژى حوت که رهم وه پیش تو که وى مهرگه.
 لیتمان گران مه که ئه حوال و دهرده
 با تو دابنیشى له کوشک و شانشینى و سهراو په رده

۸.

کوتى: کیژى مه جەلى خولای ده گهرین، مه جەل دینه وه وهختى
 چىستانى
 چاوت به من بمینى به ئه ستیره ی روژى، کولمه ت به من بمینى به
 سوور گولى کوپستانى
 کورپه به قالان خوڤان لى هاویشتوومه ئه وپه ر ئه وپه رى دووکانى
 ئه تو ئه وه ده چیه وه بو حوکمات و بو دیوانى
 ئه من به ته نى به جى دىلى، کهس به و دهردى گرانى من نازانى
 وه بیرت نایه ئه تو کور بووى، به دوعاى من له سه ر سنگت خر بوو جووتیک
 فینجان و ئیستیکانى

مەجەلى خولای دەگەپین، ھاتۆتە ومختى بانگى ئىواری
 ئاوپر بدەوہ لە کەسیکی فەقیر بێ، پاش دەستی تۆ بێ، فەقیر و ھەژاری
 چاوت بەمن بمینى بەئەستێرەى زۆرە و موشتەرى، کولمەت بەمن
 بمینى بەگولێ ھەنارى

مەبارەکت بێ ئیستراحتى ھەوز و کانى و پروبارى
 ئەرئى ئاوپرى بەخیریم بۆ وینادەى ئەرئى یارى؟
 سەرى منت ببیتەوہ بەقوربانى سەرییە
 ئەمن تەختى پادشاییم بەجى ھیشتییە
 ئەلغان مەغریب زەمین ساحیبى نییە
 سەبارەت بە بەژنى بارىک و دوو چاوى بەنگییە.
 دەمرمەوہ دەبەر شاكەزیانت لەسەر گراوى^(۲۴) پانیەت دەکاتەوہ شەپرى
 ئاوپرى بەخیریم ویندە، نەختیک گەردنت وەرگەپى
 کولمەت بەمن بمینیتەوہ بەشوق و پەونەقى گولى سێوہپى.

۸۱

میر پێى دەلى: لاوژە جەرگت بۆ وا لەت لەتە
 بۆسۆى دەروونت بۆ وا بەشیددەتە؟
 میر بۆتە گەنجى خەزینەى خوسرەوى، دیارە زۆر بەقیمەتە.
 مەسووتى، مەبرژى بەتەنى، قەستەم بەدلى ئەو ئاشقانەى ئەگەر تازە
 دەگەنى

یادداشت^(۲۵) دەکەم، شەوئى خەبەرێکت بدەنى.
 لاوہ منت بمرم وا ئینتیزارى و دل بریندارى
 یان نەخۆشى گازی ماری
 پیم بلئى: ئیسلامى یان کوففارى؟

ئەرئى لاوہکەى لەسەر پێگا راوہستاوہ
 بۆسۆى دەروونت دیت و قرچەى جەرگت بووہ بڵاوہ

ئەمن ھېچ ھېزىم نەماوھ لە جەرگ و لە ھەناوھ
 فەقىرى، لەسەر پىڭاى (پىتى) خۆت دابنىشە، ئەلغان ناکرى دھنا
 جووابى تۆم دەداوھ
 نەبادا مەعمورى پادشاىى بزانن پرووحت بکەنەوھ خلاس و تەواوھ.

۸۲

ئەرى لاوھکەى غەرىب و بى کەس و کەست نىيە
 چاوپىکەوتنى من بۆ تۆ ئارامى دلىيە
 شىتى، دىوانەى، ھېچ ئاگات لە خۆت نىيە
 ئەگەر نەمرم شەوئ دەتدەمى خەبەرى بەئەسەحىيە
 پىڭاى قسەکردن ئى تۆ دەگەل ئەمن نىيە
 چونکە ئەمن دەزگىرانى پادشام و تۆ فەقىرى، ھىچت نىيە
 نەبادا حالى بن، بتخەنە بەندىخانە و حەفسىيە
 زۆر دەترسم لە رۆژى قىامەتئ ئەگەر خوداوندى مىرى مەزن لە
 من بگرئ ئىعتىراز و بۆ من بىتتە بەدبەختى و نەدامەتییە
 دەبرۆ گىر مەبە، پىتى تۆ نىيە
 قسەت دەگەل من چىدىکە نىيە.

۸۳

دەلى: کىژمەکەى چا و بەنگىيە
 سەرى منت بىتەوھ بەقوربانى سىنگى سىيىيە
 دىوانەم، شىتتم، خەوم نىيە
 تۆ ئەوھ کەم ئەگەر ئەزەلى و ئەبەدىيە
 شەوئ بىمدەيە خەبەرى بەئەسەحىيە
 با نەمرم لە حسرەتان بىتتە سەرت قەتل و نەدامەتییە
 ئەوھ لە تۆم ھەيە خودا حافىزىيە

سەرگەردانم، بایمێنمەو بەسارەوانی و بەغەریبێیە
خۆ کەس نازانێ بڵێن: ئەو وەفایە و پادشای تەختییە.
بڵێن: تەختی بەجێ هێشتوو و دەردەداری دلێیە.

٨٤

سلاوی لێ کرد: شاهی شەهەنشا
روخسەتم بدا بچم بۆ سەحرا
بدهم بەسەردا لەچکەیی پەشمینە
بچم بۆ سەحرا دنیا پەنگینە
چومکە غەریبم زۆر دەردەدارم
خاتەر پەشتیوم من لێو بەبارم.
ئێجازەم بەدی بچم بۆ سەحرا
لە بەدەنم بدا سەدایی شوپا
زۆر ناپەڕمەت شاهی شەهەنشا
بەلکو ئەو دەردەم بچێ بەفەنا.
روخسەتم بدا شاهی حوکماتدیار
بچم بۆ سەحرا دنیای سەبزەوار
بەلکو خەمناکیم بەوێ بیهێ چار.
حەکیم و لوقمان هەتا چازانان
چەن دەوا و حیساب دەگەڵ دەرمانان
ئەگەر بێدەنێ سێسەت چازانان
نابی بەقەتریک شویای بەیانان.
قەدەمی^(٢٦) سەحرا دەرد پەڕینە، لێم بدا شوپا
ئەگەر گەدابی دەبی بە پادشا
ئەگەر سبەحەینان لێت بدا شوپا.
وام عەرز کردی ساحتب ئیختیاری

حوکم پهوانی چونکه سهرداری
لهنتو پادشایان حوکم دیاری
با دانه نیشم به دهردهداری
با نهیکه م به گریان، شیوهن و زاری.

۸۵

کیژئی بۆ تیرت داوم له ههناوه (۲۷)؟
عاقڵ و هۆشم له کهلهیدا نهماوه
بۆ ئاورت له دهروونم بهرداوه؟
نازانی مه غریب زه مین حوکماتی به یه خسیری به جی ماوه؟
بۆ بێ قابیله تم، قابیله تم نییه؟
سهری منت بێ به قوربانی مه مکهانت، له دووجی کراسییان درییه
کوزه لهی دهراو (۲۸) کانیه
بۆ خۆت سه نته نه تی، بۆ ئاگات له دهردی من نییه؟
ئه من وهفام، بۆ راته سپاردوه: خیر وهفا نییه؟
له سهر تۆم بووم دوچاری نه هاتی و به دبختیه
دوعای دایکمه، نه ماوم له سهر بۆن و پهنگیه.

۸۶

پیریژن به وهفای گوت:
لاوه کهی هیچ نه زانی
خه لک به رانک و چۆغه ی بۆرکه که، ده چینه سهره پیتی کچی شوانی
شهرت ئه وهیه ریگا بگری به بووکی خانی.
ته ماته تۆ رایببویتری به هه ناسه ساردی و به فه قیری؟
خه لکی به رانک و چۆغه ی بۆرکه که ده چینه سهر ریگای کچی فه قیری
شهرت ئه وهیه ریگا بگری به بووکی میری.

به گوشتوگۆت ده‌لێتی که و باری (٢٩)
شەرت ئەوێهه پێگا بگری به بووکی قەرالی
غیرهتی وه‌به‌ر ده‌نی پیریتزن، مێر ئەسپاردووێه و فێری کردوو (٣٠).

٨٧

به‌وه‌ی که‌م ئەگەر ئەبه‌دییه
خه‌لقی کردوو ته‌واوی قه‌فه‌زی ڕووحیه
پێم وایه تۆ عیلمداری، قسه‌م ده‌گه‌ڵ ده‌که‌ی به‌ ساحیرییه
ئەتۆ ده‌لێتی: وه‌فامه. ئەمما ئەمن ده‌لێم: وه‌فا نییه.
وه‌فا ده‌پێی دایه جووتیک چه‌که‌می سمایل نامهی وه‌ستا نه‌سیرییه
سوار ده‌بی له‌ ولاغیکی ره‌ش کویتی شێر خه‌زالییه
ولاغه‌که‌ی سم ته‌به‌قه، عه‌سه‌له به‌حرییه
یه‌که یه‌که ده‌لێن: قه‌باله‌ی هه‌یه، خێر، ئەو ولاغه عه‌ره‌بییه.
وه‌فا ده‌شانی دایه ڕمبیک ده‌مه‌ره‌شی هه‌ژده قه‌فییه
پادشای مه‌غریبییه، خۆ سوواعه‌ت نییه.
له‌ خوێنی نه‌کرد و له‌ ده‌می ڕمبی ده‌تکی دڵۆبی خوێنییه
ئارامی دڵمه، که‌س ئاگای له‌ دلی من نییه
سه‌لای گه‌وره و گرانم لی ڕابوو، وه‌فا له‌ من قاتییه.
له‌به‌ری دایه خه‌نجه‌ریکی ده‌مه‌ره‌شی ده‌سک نێرویییه
زۆر به‌قیمه‌ته، له‌ خه‌زێنه‌ی چ ده‌وله‌تیکدا نییه
نۆ گۆی له‌ خه‌نجه‌ریه، پاکی به‌دری به‌حرییه.
ئاوه‌نگی وه‌فا له‌علی ڕومانه و یاقووتی عه‌بدولحه‌سه‌نه و زی‌ری سپیه.
ئەگەر سوار ده‌بی له‌ ولاغی، هه‌ی ڕه‌بی به‌دوور بی له‌ چاوی به‌دییه
ئامانه‌تی بی خدر و ئەلیاسی غایبییه
دوعای به‌خێریتی بۆ بکا وه‌یسه‌لقه‌ره‌نییه
چ بکه‌م وه‌فا له‌ من قاتییه.

کیزهکەى دەمەرزىنگان

زولفت لە من دىنى ئاورىنگان

ئەى بە وەزن سووکی بە قىمەت گران

ئەمنت بەمەو بە قوربانى خالى ماعەبىنى ھەرتک مەکان

ئەو بەرە و بەریان گرتوو، وەکو سوارە گرتووێانە سان

وەکو کەسێکی تاقانە بى، بگرى دەردىکی گەورە و گران

چاوى بە خالى مەکان بکەوى، بۆوى دەبى بە لوقمان و بە دەرمان.

ھەچ جارێکی ئەگەر بە ناز بۆم ھەلدینى گۆشەى چاوە

خەدەنگى بەشیدەتت وا لە جەرگم داوہ

کەللەى سەرم دەکوئى، ئاورت بەرداوم لە ھەناوہ

ئەمن وەفام، بۆچى دەلتى: «وەفا لەسەر ئەو دونیایەى نەماوہ»؟

ئەمنت دەمرمەوہ لەبەر شارزولفى دەچىن چىنى

لەبەر کوئمە شەمامەى ھوت پەنگى پەنگىنى

لەبەر لەنجە و لارت، چەند شیرن و نازەنینى

چۆن ئیستا ئەمن وەفا نیم وا بە بەدبەختیم دەبینى؟

ئامبازى^(۲۱) زىندانم مەکە وەکو کاکە مەم و خاتووزىنى

برىندارم بەگورگاوى، دەرمانى پکە برىنى.

مىر کوتى: چ بکەم جىگاگە چۆل نىيە و مەبخى نىيە

دەنا وەفا خالىکی پەشى لەسەر شاننىيە

قەستەم بەوہى ئەگەر ئەبەدىيە

ئەگەر ئەو خالە بىنم ھىچ خەم ئىدى لە دونیایەدا نىيە

برۆ بابم ئەتۆ بى ئىختىارى، برۆ کارى خۆت بىيە

عاشقى دل کارى تۆ نىيە، ئەو زەحمەت و تىنە

کي نسحتي کړدي، کوتي: خوټ بگوره؛ ياني «وهفای مه غريب
زهمينه»؟

۹۰

وهفا دهلي: کيژهکي نارامي دلانه
بهوهي کهم نهگهز قادره و بي مهکانه
بهردیکی وات لهسهر دلّم دانا
عاقلي من راجيع به دهرمانه
با چيدیکه نهژيم به ژيانه
تو نهمنت داناوه دهلي: سوالکهری کووچانه؟
ئاخر تو به منت نهدا ناوونيشانه؟
يادگارانهت نهومتا: له علي روممانه
يان ناشقی کورې قهرآلي، بويه بهمن ناکهيهوه ئيحتييار و متمانه؟
نهگهز به زهرقيم بدويني له بيرم دهچي نهو سهفهری گهوره و گرانه
نهخوشم، ههليان گرتووم بهدستانه
کوفتوگوي شیرن بو نهمن دهرمانه
قهناعتم تا نهو روزهی خوداوهندي میری مهن دهاکتهوه ديوانه
له من بوويه کهرويشکی گهرمه لانه
پاوکهز له دوات دهکهنهوه ژانه
لیم بوويه سئوی سهر لکان، پیت نابه مهوه هيچ زهفرانه.

۹۱

میر کوتي: نهی کهسيکی دنيا له تو چوله، هيچ ناگات له خو نيه
نهمن نهوه دهپوم به خوداحافيزيه
فکر دهکهم، بزائم خبهري سبهينيت چيه؟
نهتو پادشا بووی، نهلعان دهدينم به گه دايبه.

وهفا کوتی: سهری منت بیتهوه بهقوربانی سهره
 ئەمنت بیمهوه بهقوربانی جووتیک لیمۆ ئەگەر دهآیی گهوههره
 ئەمن له خۆم داوه تانووت و حونهره
 بووم به سارهوان ههتا خهڵکی بآین: فهقیر و سواڵکههره.
 ههتا ژانی دلم بشکی، چاوم بهتۆ بکهوئ، ئەگەر برینداری دهستی
 خهنجهره.

پۆلیک هاتوون نهشمیله
 قامک پر له ئەنگوستیله
 عاشق بهوان زهلیله.
 شل و مل و سایه گهرین
 تیک پزابوون چهند کچ و ژن
 چهلنگه^(۲۲) کهیان بده به من.
 ئەگەر وشتری هانی
 ههموو جانی بنی جانی
 بهمێرد دهچی دهزگیرانی
 جییا زهات.
 سهڕین تافته، دۆشهگ تووکی قوو
 پیاوی تیدا بزورگ دهبوو.
 زۆر و زهمبهر و نهشرهفی بلاوکراوه
 به کهیفی ههر کهس ئیشعیگ دهنێری^(۲۳)
 نهوشۆ که ئەگەر بووکه مێری
 شا وا دهکا: کوپ نێودیر^(۲۴) بی

فەقير و ھەزار پاکی تيربى.
 زىروەشانە و بەخشەندەيە
 ۋەفا ئاگای لەو تەرە ھەيە.
 ۋەفا سەرى سەۋدايە
 بى بەش بووم من لەو دنيايە
 فکرى ھيچ بەدلى دانايە
 چون ئەو ھەر مەتلەبيى خودايە
 پياو نابى ھيچ بکا فکرى
 ئەوى خولە نەيکا رانابرى.

۹۴

کوتى: تۆ ئەو خودايەي کە بى مەکانە
 ەرز و عاسمانى بەبى تەناف دانا
 ئەتۆ کافرى، بى بەعسەتى، حالى نى لە قسانە
 ئامانەتى گل پىتى ناکا غەيانە
 ئەمن خۆشەويستى ۋەفام، بەھيچ کەس ناکەم متمانە
 ھەچ کەس تەماح لە نامووسى من بکا، سىبەينى گۆرى دەباتەو گۆرپخانە
 ۋەرە زۆرت لەسەر ئەمن چووہ
 زۆرت ەزىھەت کيشاوہ، ەمرت لەوہى رابردووہ
 ئەمن لیت دەکەم تکا و تەکلەف و ئەرجووہ
 لە من مەکە بەخىرا و درەنگە و زووہ
 ئامانەتى ۋەفا بەقسەمتى کەس نەبووہ.
 ئەمن روحم يەگجار جانفیدايە
 قسەى تۆم ۋەکو با بە گوڤى دانايە
 نابەخشرى ئامانەتى ۋەفایە.

ئەو جار دايكى وهفای له بهر خودای دهپارێتهوه، دهلتی:
 په نام وهبهرتۆ ئهی خودایه
 ئەگەر داتناوه عەرز و سه مایه
 مور و مه له خ و سه رپاک ئەو دونیایه
 ئاوری جگەر عیلاجی نایه
 ئەتۆ روحمێک بکهی بهو غەریبه، بهو وهفایه
 خەونم یه گجار زۆر ناخۆشه، دلم زۆر موخته لایه
 سیلهی روحمەت ببی، دوام له وهفا کردووه، په شیمانم ئهی خودایه.
 په نا بهتۆ ئهی دانای داوهره
 به کفله کونیک دنیات پۆناوه سه رانسه ره
 عەرز و ئاسمان و حەوزی که و سه ره
 مه لاییکهت و قابه قه و سه ین و روح له به ره
 یه گجار وهفا خه مناک و کوین له به ره (۲۵)
 ئەتۆ چ دهکهی و چ دهکرینی
 روحمی خودایه تی خۆت به حەرکهت دینی
 وهفا بیته وه سه ر په نگ و بۆنی.

میر دهلتی: ئەو پۆکه زۆر له بهر ده ماغم خۆشه سۆزه ی شو بایه
 په نا و پشتیوانم وه بهر تۆ ئهی خودایه
 ئەوی تۆ دهیکهی له عاقلی کهس نایه
 چونکه کوللی زیرووحي، قه فەزی رووحي له بهر دهستی تۆ دایه
 ئەوی زیندووه و ئەوی دهچیته بادی فه نایه
 پیم وایه ئەو بۆنه، بۆنی عه تر و عه بیرى وهفایه.

ئەو جار ئالٲىم وەفا نىيە
 نىوسەعاتى دىكە بژىم، لە من وايە ھەزار سال زىندەگانىيە
 كەس نەلئ: مٲر دەكوژن، وەللآ ھەفسىيە
 لەو زياتر ئەمن ژيانم بۆ چىيە؟
 ئەمن نەمبەخشى دىانەت و ئامانەتيە
 ناشزانم موقەددەرى ھەق دەستى ئىلاھى لەسەر چىيە؟

٩٧

وەفای چاوپٲكەوت.
 مٲر، وەفای گەيىيە كنى
 دەستى دەكرە گەردنى
 وەسرەتم نەبرا لە دنئ.
 شوكرانە وەبەر خودايە
 چاوم پٲى كەوت، وەفایە
 سوبحانەللآ نەسرومىنەللآيە
 لەبەر موقەددەرى ئەو دونيايە.

٩٨

كەونە كئ، كەونە دونيايە
 سەرەخۆرەى، بئى بەقايە
 چەند جوان، دەستيان پٲىگرتى،
 چەند جوانمٲر^(٢٦)، دەستيان لئ بەردايە
 ئىحتىيارى بۆ كەس نىيە
 عاقىيەت دەچىنە فەنايە
 كارى تۆ لايەقٲتى ھەيە
 ھەر بۆ تۆ ھەمد و سەنايە.

ھەر ئەتۆى ھەننان و مەننان
 ھەييوم و قەييوم، پەھىم و پەھمان
 وئىسپ نەجاتى بوو لە زىندان
 ياقوب شاد دەبوو لە کەنھان
 ەشمەتت دابوو بە سولەيمان.
 موقەددەرى تۆيە پەھمان
 پازىم بە ھەول و قەوەتت
 بە دەريا و بە ھر و شەتت
 چ بکەم عىلاج نىيە
 ئاڭ! چ بکەم بۆ براھەكى لە دای و بابىيە
 قاقەزم دەنووسى بۆ موسوڵمانان، ئەو کەسى ساحتى مەسلەك و دىنيە
 چ بکەم وەگىرم ناکەوئى خدر و ئەلياسى غايىب و غەيبىيە
 ئاخر چ بکەم لە کەنم نىيە ئەگەر بە بال دەفرىن ھىچ پەريە
 بۆ خودای نەبئى بۆ ھىچ کەس، بئى کەسى چاک نىيە.

٩٩

بىسملالەھ پەھمانە پەھىم
 بە قووەتى ھەق، کارسازى قەدىم
 ھەيىيە، زىندوو، ھەرگىز نامرئ
 ەالم لە عىشيا، ھەرچى بکرى.
 سەمىع و بەسىر، دەبيە و دەبينئ
 لە دوور و نزىک، لە ژىر زەمىنئ.

١٠٠

مېر شەوئ مەلىك شوجاعى، بە قەلەمبىرىكى چکۆلە کە لە بن بسکانى شار دېووە،
 دھکۆژئ. بۆ خوشى دھکەوتتە زىندانئ. دىن بىکۆژن.

باشان وهزیران تهگبیریان کرد، کوتیان: تازه بهکوشتنی میڤری مهلیک شوجاع نابیتتهوه، پوول و مالتیکی زۆریشی لهسهه چوو، وا چاکه نیوونیشانی میڤری بنووسین و عهکس و وینهی لی ههلبگرین و ده مجریکی نئین و بهئاوئیدا بدهین. ئهو مجرییه وه گیر هه کهس کهوت، میڤر بق وی بی، بهو شهرتهی ئهو خهسارهتهو ئهو خوینهمان بق ببژیڤری.

مجریکه وهگیر پادشایهکی کهوت، هات میڤری بهزهبری مال و دهولت ههستاند و دهگل خوی برد. ئهوه وهفاشی هه بهدواوهیه. میڤر ئهویشی بهتلاند، دیسانهکه کهوتهوه زیندانئ، چون ئهجهلی نههاتبوو نهیانکوست.

لهو وهختهدا لهشکری ئیسلامی گهیشتی، شهپکیان کرد. خودا فهتھی دانه دهستی، لهشکری کافرانیان شکاند. میڤریان له ههفسی هینا دهڤی، بهسالامهتی و بهخۆشی، میڤر و وهفایان هیناوه مهغریب زهمینی. پێک بران.

پهراویژمکان:

- ۱- خێزه، ویدهچی بهواتای ریزهستن و بهدوای یهکدا پروهستانه.
- ۲- مهجهل، له انیه له بنهڤهتا مهجال بیت، له دهقهدا بهواتای خواستی خوداوهندی و قهزاو قهدهره.
- ۳- متمانه، ئه و وشهیه له زۆری بهیتهکاندا دیت بهرچاو، لهوانیه شکلی گۆڤاوی «مطمئن» بیت.
- ۴- کۆ بوو، له شتیه پرسیاره له بهیتهکاندا زۆر بهکاردهبرئ و بهر لهنا و ئاوهلناو دیت.
- ۵- گهوره بهکیو یان لایهکی تایبهتی کیو دهکوئری.
- ۶- «کاو» ههمان وشهیه «کام» فارسییه بهواتای «چێژ» «م» وشهیه فارسیی زۆرجار له کوردیدا دهگۆرین و دهبنه «و» وهکو: کام = کاو =، دام = داو، خام = خاو، نام = ناو، تمام = تهواو.
- ۷- جیا له جوانکارییه ئهدهبییه له چوار نیوه بهیتی دوایدا کراوه و ئاشکرایه، بیرۆکی پۆج خستنه نێو شووشه و پیداویستی پاراستنی ئهو پۆجه ئهفسانه گهلی عامیانهی ئێرانی بهسهروهیه که باس له تاو وته ئیسیری پاراستنی گیان و پۆجی دێو و درنجی نێو شووشهکه دهکات.

۸- کۆ بی، برهوانه پهراویزی ژماره چوار ۴

۹- کهس لێره بهواتای کهسانه

۱۰- ههلهههیناوه، کاری رابردوی بێدهوامه. ههله، پێشگره.

۱۱- ئهه دهستواژهیه بهواتای کهوته نێو مهترسیهوهیه.

۱۲- پندۆل، بهدورهوهری کیو دهکوئری، وهک دهلێن له ناوچی عیلی «زمرزا» کیۆیک بهوناوه هیه.

- له زمانى كوردیدا بۆ كټپو لایه نه كانى وشه پلى جۆراوجۆر هه ن، وهك: كټپو، ته لان، زهره، ماه، شاخ و داخ، به ندهن، گه وه، چیا، ره وهز و هه تا دوا یی.
- ۱۳- سه قاو، به گوتیهى بهیت بیژ به واتای جى پى و به ن و ره شه كه یه تی.
- ۱۴- قهف، نیتوقه دی هه ندی دار گری گرییه. ئەم گرییه نه كه خرن و نه ستوور نژ له به شه كانى تری نیتوقه دی دارن پټیان ده گوتری قهف. به دهسكى گۆچانیش ده گوتری.
- ۱۵- گه وائ گه وائ به واتای هه لدر هه لدر و پارچه پارچه دیت، ئەم ناوه لئاوه ته نیا بۆ هه ور به كار ده برئ.
- ۱۶- لیره دا مه به ست له خه ئه وه یه كه جهسته ی ئه و نه سپه گۆشتن و بى چین و لۆچ بووه.
- ۱۷- مه بخى، بیژ كردنى عامیانه ی وشه ی، «مه خفی» یه.
- ۱۸- مایه ن، به واتای مایه ن.
- ۱۹- كۆیله، واته غولامى ئالقه له گوئ و گوئ له مست. ویده چى لیره دا بهیت بیژ ئەم وشه یه ی به هه له له برى كۆنیه به كار بر دیت. كۆنیه ئه كه سه یه لۆمه ی ده كه ن و گالتیه ی پى ده كه ن و به خرا به باسى ده كرئ و كار و ئاكارى ده بیته عیبه رت بۆ خه لكى تر.
- ۲۰- ده چنه كارى كۆیه، به كه ره كه ی تاكه. ئەم حاله ته له زمانى كوردیدا زۆر ده بینرئ.
- ۲۱- قۆپه ن، به واتای نیتوقه ده. له بهیتى «باپیر ئاغای» «مه نگور» یشدا هاتووه.
- ۲۲- خونكار، به واتای پاشا یان وه زیر له بهیت و باو و چیرۆكى كوردیدا به كار هاتووه.
- ۲۳- ئەم رټكه وهنده رټكه وهندی پټشتری هه رچهنده هاوسه روان به لام وهزن و كیشان نییه.
- ۲۴- گراو، به قسه ی بهیت بیژ واته ئیسكى پاژنه.
- ۲۵- یاداشت، بیژ كردنى زارگو ت و عامیانه ی یاداشت.
- ۲۶- قه ده م، به گویره ی بهیت بیژ به واتای شه نه بایه.
- ۲۷- هه ناو له شیوه ئاخاوتنى موكریدا به ئەندامى كى نادیارى شیوه نووسینه ده گوتری. لیره دا به پټی زهمینه ی رسته كان به واتای جه رگ یان دله.
- ۲۸- ده راو، به كه نار و لټوی چه م و كانى ده گوتری.
- ۳۹- بار، به بالنده ی تازه له دایكه بو ده لټن، مریشكى نیتومال له م حاله دا پټی ده گوتری «بارۆكه».
- ۳۰- ئەم رټكه وهنده په خشانه.
- ۳۱- ئانباز ویده چى بیژ كردنكى «انباز» ی فارسى بیت به مانای ده مساز.
- ۳۲- چه له نگ، به واتای جوانه.
- ۳۳- ئەم نیتوه بهیته شتواوه.
- ۳۴- نیتو دټر ز بى، ئەم رټكه وهنده له كاتى ناو لټنانه مندال وهك پیرۆزبایى به دایك و باوك ده گوتری لیره دا وهك پیرۆزبایى به كار هاتووه.
- ۳۵- كون له بهر، به واتای بیچاره و به ده بخت دیت. كون له په راوتزى كټیبى «جوگرافىای پۆزاواى

ئىران» نووسراۋەى ژاك دومرگان، ۋەرگىرنى دوكتور كازم ۋەدىعى، ل ۳۳، بەم شىۋەىيە ماناكەى لىكدراۋەتەۋە: برىتتىيە لە دووشرىتى درىژ كە ھەر كام لايەكى چارداخ پىكدىن.
۳۶- جوانھىز وىدەچى بە واتاى جوانمەرد يان كورى كەنجە. بەلام بەپىچوانە بەيت بىژ پىى وابوو بە ماناى پىرە.

سہ عید و میر سیوہ دین بہ گ

کابرایهک بوو عهزیز خانیاڼ پټی دهگوت. ئهوعهزیز خانه له پټشدا ئیختیاری
 تهرگهوهړې و مهرگهوهړې ههموو له دهستدا بوو. خودا ئهگهر غهزهې له کټو گرت
 دهوتپتهوه. عهزیز خان ئهوما و حیسابهې بووې، له دهستی بووه؛ ملکی هیچ له
 دهستدا نهما. ئهوما کورپکی بوو؛ کورپکهې ژور شوجاع و رهشید و دانیشمهند بوو.
 غایهتیکې شوجاعهت لهسهر دهست روین شتیکې چاکه.

کورپکهې ئهگهر چاوی پټی کهوت وا فقهیربوون و مالیان له دهستی کهم بووه، ژور
 نارمهت بوو؛ پټی خوښ نهبوو له تهرگهوهړپدا دابنیشی. دهگهرا له وهرمزیان،
 لهبر سهرزهنیشتی خهلکی. مالی دنیايه ولاغیکې سوارپیان مابوو.

عینه پږم ههیه، له دهشته بیلپیه؛ ئهلعانیش هر ههیه. ئیرانه، تههای هرکی
 لهوی دهبوو. ماله خالپکی ئهوکورپه - که نیوی سهعید بوو - له عینه پږم بوو.
 پوژپکی له پوژان سهعید کوتی سهرپکی ماله خالم ددهم، له عیجزی خوی.

ئوه سهعید له عاجزی و له چاری بی چاره

دهیگوت: سهرپکی ماله خالم ددهم، دلم ژور ماندوو و هیلاک و برینداره
 خهلکی سهرزهنیشتم دهکن، دهلین سهعید بی مال و ملک و ئاواره و بی کاره
 ههمیشه مهحتله بو نیکلیک^(۱) و بو دوو پاره

جا خو من به بیرهوهړی خوږم له دوام دهپویشست سی سهت پیاده و سواره
 ئهلعان مردن بو من گهلیک خوښتره لهو ژیاڼه و لهو رهفتاره.

به بی بهختی و بی ئیقبالی

جار جار دهگریا و جار جار دهنالی
 سهعید ئوه سوار بوو، هات بو ماله خالی.

عینه پږم، ئاغایهکی لی بوو؛ زیندیناغاڼیان پټی دهگوت: زیندیناغا سهردار عیل
 بوو؛ سهعیدی دهناسی؛ دهیزانی لپی قهوماوه. ئهگهر سهعید هات، زیندیناغا لهبر
 سهره پهردهی خوی دهگهرا و قهدهمی لی ددها.

ئەو سەئید بەنەرمی سلاویکی دەکردهو له زیندیناغا و رادهوستا بهماتی و به
خه مناکی

تهنگه‌ی ولاغی شل ببوو، به ماندوویی و به هیلای.
زیندیناغا به‌گه‌وره‌ی ده‌زانی، ئەو عه‌لیکی ده‌داوه
ده‌یگوت: زۆر به‌خیریی، سەئید بۆچی رەنگت شتیاوه؟
عه‌زیزم زۆر فکر مه‌که، ده‌لێی ئەسپه‌ک (٢) له‌ سه‌رتی داوه
خالقی په‌روه‌ردگار دنیا‌ی هه‌روا پ‌وناوه
هه‌ندیک که‌س ده‌چیته‌ پ‌یشی، هه‌ندیک ده‌گه‌ریته‌وه‌ دواوه.
بۆ دايمه‌ فرمیسک وه‌ک بارانه‌ له‌ چاوت ده‌باری
هه‌ندیک که‌س له‌ نه‌ردیوان ده‌چیته‌ سه‌رئ و هه‌ندیک که‌س له‌ نه‌ردیوان دیته
خواری.

چومکه‌ وای داناوه‌ خوداوه‌ندی میری مه‌زن.
پادشایه‌کی ب‌ی خه‌یاڵ و ب‌ی باکی
هه‌ندیک که‌س م‌لک و مال ده‌کرئ، هه‌ندیک ده‌دۆرپ‌ینی خاکی.
چاوی له‌ نوکه‌ران هه‌لته‌کانه‌ به‌مه‌بخی و به‌ نیانی:
«ولاغی لی وه‌ر بگرن»، «سه‌ئید ئەتۆ له‌ من میوانی».
نه‌مری تا زه‌مانیکی دوور! بژی به‌ زنده‌گانی!
ئیشه‌ل‌لا پ‌ۆژیک‌ی وا ده‌بی‌ بتبینم به‌ ئەمیری و خانی
چاوه‌رئ به‌ ئیشه‌ل‌لا به‌که‌ره‌می خو‌لای ده‌وله‌ت و م‌ال ده‌بیته‌وه
مال‌ی دونیایه‌ چ‌لکی ده‌ستییه‌، جاری وایه‌ پ‌توه‌ی ده‌بی، جاری وایه‌ لی‌ی ده‌بیته‌وه‌ (٣)
ئیدی لازم نا‌کا له‌ د‌لی خو‌تی به‌کی به‌ گرئ و هه‌میشه‌ بوکل‌یته‌وه‌.
ئهو‌ه‌ ولاغیان لی وه‌رگرت. زیندیناغا کوتی: میوانی من به‌. ئەمان سه‌عیدیش
پ‌یاویکی جوان چاک و قسه‌زان و مه‌زبوود بوو، ئیدی فه‌قیری ه‌یچی ده‌گه‌ل نا‌کرئ،
ده‌نا زۆر لایه‌ق بوو.

زیندیناغا کچیکى نارنجى هه‌بوو؛ نیتوی پوفیه خانم بوو. مرواری له لیتو ده‌باری. ئەوه سه‌عید به میوانی، میوانی زیندیناغا بوو. سه‌عید له‌سه‌ر ئەو پوفیه خانمه ده‌ربه‌ده‌ر ده‌بی و ده‌چیته عیراقی.

به نۆکه‌ر و به عه‌ربه‌ر و به کلفه‌ت و به میرنا‌خو‌ر و به به‌رده‌ست و کاردارى خۆت کوت زیندیناغا، کوتی: خودا کاران ده‌کا دهنه ئەوه گه‌لیک له من موعته‌به‌تر بوو. ئەلعانی‌ش زۆرم پى خۆشه ئەگه‌ر میوانی منه. ئەگه‌ر که‌سیک به‌بی حورمه‌تی ته‌ماشه ده‌کا، دلی گه‌رد بگرێ، ئەمن قه‌بوول ناکه‌م؛ چۆن خۆشم ده‌وێ، لیتی قه‌وماوه، میوانی منیشه، میوان په‌زیرایی یه‌گجار زۆر لازمه.

خاله‌که‌ی زانی، پیتوه‌ی هات. سی پۆژ بوو سه‌عید له ماله زیندینا‌غای بوو. سه‌به‌ینکی زیندیناغا فه‌رمانی به‌خه‌لکی ده‌دا، سه‌عید له وه‌تا‌غی نه‌چوو‌بووه ده‌رێ. سه‌عید ئەگه‌ر ئاوا به‌ره‌و پۆژئاوایه ته‌مه‌شای کرد، دیتی کیژێ نۆر‌ه‌سید ئەوه له‌سه‌ر ته‌کیه‌ی په‌نجه‌ره‌ی پاوه‌ستاوه

مه‌مکی تازه ئەوه سه‌ریان ده‌ره‌یتناوه، تازه‌کانه له بن کراسیکی مه‌حمه‌ل داراییدا که پرۆکه‌یان به کراس داوه، مه‌مکیکی قه‌نداوه و ئیککی گولاوه خۆزگه به‌و که‌سه که له به‌ژنیکه ده‌بینی کام و کاوه سه‌عید له پانی خۆی ده‌داوه، زۆر زگی به‌خۆی سووتاوه بی ملک و قه‌له‌نده‌ر و هه‌ناسه ساردم، مالی دنیا‌م نه‌ماوه سه‌د بریا میوانی زیندیناغا نه‌بوومايه، وه‌للا‌هی تیریکی بی پوحمیم له جهرگی دراوه هه‌تا ئەو پۆژه‌ی ده‌مرم زانی ئەو برینه‌ی قه‌ت قه‌ت ناشکی و به‌هیچ که‌س ناگه‌ریته‌وه دوواوه.

کلفه‌تیک له‌و عه‌ینه‌دا هاته ژووری، سه‌عید کوتی: کیژێ! کیژێ! ئەو که‌سه له به‌هه‌شت بی به‌ش نییه ئەگه‌ر قسه‌ی خه‌لکی ده‌کا جی به‌جیتیه

مه جرووم نه گهر شيت بېوو، خه لکي ده يانگوت: عاشقي له يليپيه

خو پياو به فقه قيري گول نابي، مه مکت ده لتي ستو و هه رمپيه

سنگ و بهر وکت بونداره و ده لتي قه تاري خواجه هه سه ني به غدا ديبه و باره عه تر

پتپيه

مانگي عاسمانيم به دوو زاني، نه ما خاترجه م به ستيه

نه من زورم خوښندووه ياسين، قورعانم له سنگتپه

وهره پيم بلتي، منت بمرم! نه ما ليم مه که به هه لالا هه لالا، ليم تیک مه ده ريگا و

جتيه

نه و قورينگي سپي چاو رهش وا تيخي جه للابي پتپيه، پيم بلتي کييه؟

ه

کوتي: مه ترسه! بي عاقل نيم و عاقلم ته واوه

هه چ که س قسه ي خه لکي بگيرپته دوواوه، نه و شهيتانه؛ توقي نه حله تيي له ملي

کراوه

گولي نوره سيد، ده لتي خه رمانه و شه مامه ي حوت ره نگت له سه ر داناوه

ده لتي بولبوله، به يانه، له سه ر گول ناله يه تي و قاوه قاوه

ده لتي که نارهيه^(۴) و هه ور و بابه و ريگاي لي شيواوه

ده لتي بازه و هه لؤ نيچيري له ده ست به رداوه

کولمه ي ده لتي ستيو لاسووره و زوقمي ناخر مانگي پايزتي لي داوه

رهنگي عه قيقيه، سورمه ييه، گه ندومييه، به هيچ جورتيک نه گورپاوه

منداله، فترنه بووه به جي ژوان و پاوه

کولمه ي و سينگ و بهر وکي ده ستي لي نه دراوه و نه ژاکاوه

چاک زهيني نه و پانيه ي بده، ده لتي به فره و دوشاوي به سه رداو پړاوه

نه وه پوفيه خانمه، کچي زيتنديناغايه، گه وره گه وره ي ئيران و عتراق پاكي له تاوي

نه وه خو يان له قورپي ناوه

نيستا مهيلي به که س نه داوه، چاوي بو که س هه ل نه هيتاوه.

کهسیکی برینداربئی، له کن هیچ کهکیمیچ نهیئی عیلاج و چاره
 کهسیکی ماران گاز بئی، پتووی دایی چزووی ماره
 کهسیکی نهگه سوتوتا بئی به گری ناور و ناره
 کهسیکی به پهیکان و به تیر بلّین برینداره
 که چاوی به کیژی فندق دهم پکهوئی، نهوه بۆ وی دهبی بهشفا، دهییت عیلاج و
 چاره
 نهو لهو دهرده خلاس دهبی، گهر ببینی نهو دوو چاوه مهست و به خوماره
 نهو مزانگی ناوریشمی، نهگهر به سهر کولمهیدا دینهوه خواره
 سهت خوژگه بهو کهسهکا نهگهر لهوه کام و رهوا دهبی، لهسهر نهوه دهبیتهوه به
 میر و به سهرداره
 نهوه دنیا رادهبوئی، پیم وایه گوناحباریش بئی، له قیامهتی گوناحی دهبیتهوه
 قوتاره
 کهسیکی بلّین فهقیره، بئی دهسهلاته، ههژاره؛ نهگه نهوه
 ببینی، وه دهزانی شایه، نهمیره، خونکاره
 پهژیره، ساحیب عاقله، فهسیحه، بهلیغه، نیوانگی له تهواوی دنیا دا دیاره ههموو
 کهسیک پتی نابا زهفر و چاره.
 عادهتی وایه سبچهیان ئیشتیایی له گوله، دهچته سهیری گولان. ئیواران سیبهر
 وهسهر دنیا به کشا، دهرکی پهنجهره ناواله دهکا، دهکاتهوه سهیرانی
 دهبی بینه سهیری ئاسک و ههوانه کتوی، خهت و خال لهو ههلبگری جهیرانی
 وهکو من دهیناسم و دهزانم، کهس و نازانی؛ دهنه که بیانزانیایه، نهمیر بوویایه،
 وهزیر بوویایه، یان کهسیکی ساحیب حوکمهت و حوکمرانی
 بهجیی دههیششت حوکم و حوکمات، نهی دهویست دهولت و مال و بهخشین و
 خهلات بهخشانی
 دههات، نهگهر جاریک به لوتفی مهرحهمهت بیدوینئی؛ ههر گوئی لیبی، بلّی: نهوه
 میوانی ئیمهیه، دهر و بۆ دهیوهخانی.

ئەو سەعید دەلی: کەسێکی فکر نەکا، لەسەر قسان پانەووستی، ئاخری دێتە
سەر زەرەر و پۆژی قالووەلایە^(٥)

دەنا، وەکو تۆ دەلی، ئەو دنیا پان و بەرینه هەر بە تاقی تەنی پوفیە خانمی تێدایە
وێلا ناسکە، شل و ملە، ئەما لە شەوگوردی^(٦) کەس نایە
بۆچی، نۆرەسیدە گۆلی نێرگس و شین بوو لەبەر لانوواوە.

ئەو تاریفە تۆ کردت، ئەگەر کەسێکی چاک بزانی
مەلەکەلەوتی عاسمانی حازرە قابیز دێتەو سەر گیانی، بۆ روح کێشان
جا فایدەی چی؟ هەر کەسە دەگەڵ ئامدەمی خۆی دەتوانی قسە بکا و پچیتەوێ
و شوێنی جی ژوانی

ئەما ئەوێ من لە عەرزیم و ئەو بەیداغی هەڵکردوو لە مابەینی عەرز و عاسمانی
هەر حەزم کرد پرسیارت لێ بکەم، پیاو لە دنیایدا هەموو کاری دنیا بە بزانی،
ئەو جوانی شیرن، دەلی و مەنەوشە و هەلال و بەیبوون و سوێسنەیه تیک هالوو

دەلی شیرنی ئاسکە کێویە دۆشیوتە و لە سەر قاوەسینتکت داناو
دەلی بەفری گەردالی^(٧) هەوێل شەو باریو، راوکر ئیستا نەچوونە پراو
دەلی خاسە کەو و لە بەفریدا سەری لێ شتواو

منت بمرم، ئەو کیژی بەلەک زەرد دایکی خۆی ماو؟
کوئی: میوانەکی قسان دەپرسی بە ئەسەحی و بە فەسیحییە
سەری منت ببیتەو بە قوربانی سەریە

لە کەتە بارگین نابێ و لاغی بەحرییە
دایکی ئەو، کچی میرەلەیی هەرکییە.

بەهاران سێ سەت و هەشتا چادری دێتە سەری

هەر چادری بیست و یەک ئەنگوستەکی سەر بەپەیکان و بەرچیغی دەدەنەو بەری
دایمە لە دوای دەپوا بیست و یەک نۆکەر لەگەڵ پازدە عەمر بەری.

نا! چاک حالی نەبووی، جیگای موعتەبەرە، عەسل سەردار عیالی داودی و
هەرکییانە.

سه‌عید کوتی: چیدیکه لازم ناکا و چیدیکه لازم نییه
 ئاوریکت له جه‌رگی به‌ردام کوژانه‌وه‌ی بۆ نییه
 سه‌د بریا له تهرگه‌وه‌ر و مه‌رگه‌وه‌ر دابنیشتمایه ده‌سته‌وه‌ئەژنۆ و به‌فه‌قیرییه
 ئەمن وه‌ده‌رکه‌وتم دلم گوشار بۆ، له‌خه‌مناکی و به‌دبه‌ختییه
 تا ئیستا خه‌می فه‌قیریم بوو، ئەو جار تووشی ده‌ردیک بووم هه‌ر عیلاجی نییه
 مه‌گه‌ر به‌ده‌ستی خۆم قه‌بر هه‌لکه‌نم، سه‌ری خۆم به‌رمه‌وه‌ بن بارستی گلییه.

۷

له‌و عینه‌دا گرمه‌گرم و ناله‌نال به‌یدا بوو، زیندیناغا هاته‌وه.
 کله‌فتیش چۆه ژووری. زیندیناغا چه‌ند که‌سی ده‌گه‌ل بوو خدمه‌تکار و عه‌مربه‌ر و
 نۆکه‌ر، به‌سه‌عیدی کوت:

ره‌نگت گۆراوه، ره‌نگت بۆ وا شیواوه؟
 ئازاری فیت ده‌گه‌له‌ یان تیخی بۆ روحمیت له‌ جه‌رگی دراوه، ره‌نگت گۆراوه!
 دانیشتووی به‌ئینتیزاری، نه‌خۆشی، ئەنگوواوی یان برینداری
 بۆچی فرمیتسکی خوین له‌ چاوانت بوون جاری
 بۆچی تووشی دلت بووه‌ ده‌ردی کاری؟
 ده‌یگوت: ئاغام به‌سلامت بۆ! هیچم لێ نه‌قه‌وماوه
 فکر و خه‌یال سه‌ری له‌ من داوه
 ده‌نا خاترجه‌م به‌ نیوچاوانی تو سه‌لامه‌ت بۆ! دلم پر کام و کاوه.
 ئەوه‌ ئاغا دانیشت، له‌ مه‌جلیسیدا ده‌ستیان به‌ قسان کرد.

۸

کۆ بۆ له‌ کله‌فت و له‌ کله‌فتی عه‌مر به‌ری
 لازمیاتی ماله‌ ئاغای ئەوه‌ له‌ هه‌ساری را ده‌باهه‌ سه‌ری
 روفیه‌ خانم، عه‌تری بۆ روحمیتی له‌ سنگ و به‌رۆکان هه‌لده‌وه‌ری.
 لێ تیک ده‌نا نیوچاوان و مابه‌ینی دوو برۆیه

دهيگوت: په بېي له سر دلت بې نازاري سهرمتان و سويه(۸)

هه چ که سي له ماله زينديناغادا بوو، سهر به خوږيه
دوو سه عات، نهو کابرايه کي بوو له گه لت ده کرد به ميهره باني که لام و قسه و
گفتوگوږيه؟

کلفه ت دهسته ونه زمر را ده وهستا و، سي قه دهم له سر پانيه ي که وشي بو دوايه
ده که راوه

دهيگوت: نه منت دهمه وه به قورباني نهو دوو گوښه ي چاوه
دوو برؤت له من تیک ناوه، خوژکه به و که سه کا نه گهر به رحممت بوي هه لديني
چاوه

نهو که سه وه بزاني سولتان عه بدولحه ميده، له سر ته ختي نهسته مېو لي دانيشتووه،
دووازده که سي عه سکر و نه مير و مير هه و خزمه تکار له پيشي را وهستاوه
نه منت له بهر نهو قهره زولفانه مرم! جووت جووته، داو داوه
سانيه ي په روهر دگار واي دروست کردوي، ده لتي ناوړيشمي خاوه
نه منت دهمر مه وه له بهر نه قيمی قامکان! هينديکي فه رنگيه و
هينديکي سه مه رقه نده و هينديکي ئي زه ماني که يومه رسه و ديانه ته، بو توپان
هيناوه

نه من هيچ بي عه دهم نه کردووه، هه لبه ته بوختانم پي کراوه
ميوانه، غريبه، به قسه ي من نه ختيک دلي کراوه
ئيدي خو من مه مله که تي عينه رو ميتم له دست نه داوه.

۹

جا نهو جار پوفيه خانمي دهم دوپ نه گهر واي زاني
دهي دواند به خوشي و به نه زاکت و به ميهره باني.
کوتی: منت بمرم! با نه بيته په ژارهم بو سوبح و ئيواره و وهختي شام
دروژن مه به نه چي قسه ي باليغه بکه ي له لام
چ بوو ده گه ل نهو کابرايه ده تکر د قسه و گفتوگو و که لام؟

دهيگوت: خانم! درۆت له كن ناكهم، ئەمن دنيايم به بى تو ناوى

كچ داره گويزه، هه چ كهسيكى هات پلاريكى بۆ داوى.

ئەو جار، تەشەكۆر دەكەم لەبەر ئەو خالقهى ئەگەر ساحىبى ئەرز و سەمايه

ئاخر پەببىيى به دوور بى له دەرد و له بەلايه

له چاوى بەد و له سەدەمەى ئەو چەرخه كۆنه و له رۆژى قالووه لايه

ئاخر هه چ كهسيكى تۆ ببيني، كۆيەر دەبى، له تاوان چاوى هەلنايه

هەموو كەس دەلى: خيەر، ئەوه كچى زيندينغا نيه، حۆرى به ههشته كهوتۆته سەر

ئەو دونيايه

دەنا بنى ئادەم، خودا واى دروست کردووه، له جىگايه كهوه ناقيسىكى له بەدەنى

دايه

يان شەله يان خوار دەروا يان چاوى كەم بينايه

يان گروپيه يان كهچه له يان چاك لاقى له دوونايه

ئەللاھوممه سەللى عەلا موحەمەد له نەخشى ئەو خودايه

كهسيكى تۆ ببيني، ئەگەر زۆر پر عاقلش بى، عاقلى دەچى به بادى فەنايه

ئەمن خەمى ئەورۆم نيه، زۆر كەس به چاوپێكهوتنى تۆ زەهلهى چووه، ئەلعان له

بن گلى دايه

خۆت پيشانى خەلكى مەدە، با خەلك نەگري دەردى پى مردن و ئازارى موحافايه.

شل و مل و لەبەر دلانى

گولى هەوێ مانگى نيسانى

داو و دەلینگ حاجى حوسيني، گۆى سەر خەزىنەى سولتانى

دايك رۆرۆت بۆ نەكا، له ئەندازه بەدەر شلكى، ناسكى، فينگى، جوانى.

ئەوه دەستبەجى روفيا خانم دەيكردووه هاواره

كلفەتان رادەوستان دەستەونەزەر و ئينتيزاره

دهيگوت: برۆن چل مەجيدىم بۆ بيتن، لەوى سكه له بيست و چواره.

ئەوه چل مەجيدىيان بۆ هيتا، داى به كلفەتەكه. كارەكه مەخفى كرا.

سەئید چومكە فەقیرە، دڵ ساردە، ئەو دەكا خەیاڵ و فەكری
 وەكو پشیلەیهکی هەست لە مشك پادەگرێ
 ئەو بەپیش چاویدا پروفیا دیت و پادەبرێ.
 ئەگەر چاوی بەپروفیە دەكەوێ، جەرگ و دلی قەرچە قەرچیتی وەختە نەمینی لە
 پۆزگار و لە گەوێ (۱۰)

وەكو گۆرانێکی ئەگەر كاروان دەبینی و بەمەبخی وە دواي دەكەوێ
 ئەو پروفیە پۆیی و ئەویش لە دایدا بوو، بە شەو زەنگ و تاریكەشەوێ
 یا پەبی تۆ ئاقلت داو، بە مەر، كۆرپەیی خۆی چلۆن دەوێ
 ئەمن بێ پێ و شوینم، بێ نۆكەرم، بێ ئیختیارم، چۆن لە كێلەك و بناوان و لە
 چادر چیغی قوچێ قەزەنی چاوم بەپروفیە ماھ جەمال بكەوێ؟
 تا ئیستا خەمی دەوڵەت و مال و ملکم بوو، هاشا و لیللا لە سەلتەنەت و دارایەتی،
 نامەوێ.

ئەگەر چوو، نەبیوترا بچیتە پێشی. چوو لە كەناریك، لە چادرەكان نەدیو، بەدەردی
 دلی خۆی مەشغول بوو. لەوێ دانیشت. ئەو سەئید دەلی:
 ئەی ئیلاهی! ئەی تاکی تەنیاي فەردە!
 خەلك بەدەردێك گرفتارە، ئەمن دەردم دوو دەردە.
 حەیی لەم یەزەل، پەنای پەنا دار
 عیلاجم بكەیی ئەی پەرۆمردگار
 خەلكی بە كەرەمی تۆ دەبیت پزگار
 تۆ لە بەدبەختی پیاو دەكەیی قوتار
 بە بێ پۆحمی تۆ بینای بانی سەر
 گیا لە خاكی سەر نایەنیتە دەر.

په نام وه بهر تو ئه‌ی تاکی ته‌نیا
 چه‌ندت نه‌جات دان له به‌حر و ده‌ریا .
 من بئ به‌ش نه‌بم له که‌ره‌می تو
 غه‌ریب و فه‌قیرم و ده‌سته‌وئ‌ه‌ژنو .
 که دنیات دانا ئه‌ی په‌روه‌ردگار
 ئاده‌مت خه‌لق کرد، تو کردت دیار
 کردت به نه‌بی کردت به موختار
 لئی پاشه‌که‌وت بوو هه‌زار هه‌زار .
 ئه‌منیش یه‌کیکم عه‌ولادی ئاده‌م
 له دلم په‌هاکه‌ی په‌ژاره و ده‌رد و خه‌م
 زوړ ده‌رده‌دارم، په‌نات بو ده‌بم .
 له تو زیاتر هیچ په‌نام نییه
 بئ پشتیوانم، پشتم خالییه .
 ئیلاهی بو خاتری پیغه‌مبه‌رانت
 بو خاتری سه‌یدی ئاخری زه‌مانت
 به‌خت و ته‌ره‌قیم بخه‌یه سه‌ر شان
 نه‌مکه‌ی په‌نجه‌پو و بئ به‌خت و سه‌رگه‌ردان
 نه‌گه‌ریم له پی‌زه‌ی زه‌لیل و کویران
 ده‌ردی دوو ده‌ردم تو بکه‌ی ده‌رمان
 په‌روحمی تو زوړه، نه‌مکه‌ی سه‌رگه‌ردان
 خه‌جالت نه‌بم له دای و بابان
 ئه‌وه دانیشتووم له چو‌لی و بیابان .
 به مه‌پامی دل، به شادکامی
 تو ئاکات لیمه، دایمه له لامی
 عه‌لیم و خه‌بیر، هه‌موو شتی‌ک ده‌زانی .

زور سهرگره دانم، زور ليځه و ماوم
 هه لوه دای دایک و باب، دل به جی ماوم
 جوگه لهی به ستووه من خوین له چاوم.
 عیلاجم نییه، پیم دهرناکری گۆ
 مه گهر به روحم و ئیراده ی تو
 نه من بی بهش نه بم له په حمه تی تو
 که لیک خه مناکم، نه مکهی په نجه پرو.
 یه گجار ده لالا به دلی بریندار
 ئیلاهی! قادر! بوم پیک بینی کار
 که لیک به دب ختم، فه قیرم، دوچار
 لایهک به روفیا بوم بریندار
 لایهک دهر به دهرم من له کهس و کار
 په نام بۆ هینا ی، ببه په نادار
 نوحی پیغه مبه ر، تو کردته سهردار
 له که شتی دنا بیست و چوار هه زار
 هه موو زی روو چیک، مه ل و موور و مار
 تو روو چیک بکه ی به بهنده ی گونا حبار
 بهنده ی بی قودرته، روسیا و شهرمه زار.
 هاتووم دانیش تووم به سهرگره دانی
 رووم نییه نه گهر بچمه وه ئاوه دانی
 قه له می تویه، بۆ خو ت دهرانی.
 تو په نام بده ی، په نام هینا وه
 زمانم لاله، نه ژنوم شکاوه
 له تو زیاتر په نام نه ماوه.
 دمجا روو چیک به حال و بالم
 دهر وونی پر گړ، به زمانی لالم.

ئىلاھى پارانھو دەبىتە شوكرانە
 ھاوارم وە بەر تۆيە ئەى ھەبى دانا
 دوعاى قەبوول بوو لە دەرگای پەحمان
 ھەندە دەگريا، واوھىلا و ئامان
 ھەراسانى کرد جەمعى مەلەکان.
 سىلەى پەحمەتى دەھەندەى داوەر
 دوعاى قەبوول بوو بەندەى خۆل بەسەر.
 کەسپک خەيالک گەر بکا قەستى
 بەمەىلى خودا ئاو رادەوہستى.
 ساحب ئىختىيار نىيە قەت مەوجى دەريا
 بى عومرى خوداى بۆ جىيەک برۋا.

۱۳

ھەتا پاش نوڤىزى نىوہرۆيە ئەوہ گريا و پروى لە دەرگای خالق کرد. پاش نوڤىزى
 نىوہرۆيە کە مەر دىتەوہ شاخى، لە جىگايەكى پەنا، لە کن ئاودرپک، دانىشتبوو؛
 وەختىكى شوان زەينى دايە، تاجى و تولە ھىرشيان بۆ دەبرد. شوانە کە کوتى:
 دەبى کى بى ئەو لىقەوماوہ
 لەو چۆلى و بەريە وا بەجى ماوہ
 فەقير و ھەژار، بى کام و کاوہ.
 شوان دەيگوت: تۆ کى غەربى بى چار
 بى خواردن و ئىسراحت، تۆ ماوى ھەژار
 ئەوہ نىزىکە، قوچى قەزەنە
 جىگای غەرب و دل ناپەوشەنە.
 بۆ تۆ دانىشتووى وا لەو سەحرايە
 دنيا ھەزارى وەک تۆى تىدايە
 ھەر کەسە بەدەردىک موفتەلايە.

بړو! تو بړو بۆ چيغ و په شمال
 نه لعان شهو دادی فہ قیری عہدال
 چاوت دہر دین گورگ و قہل و دال
 عاقلت نہ ماوہ و ہک پیر و مندال.

۱۴

ئەوہ شوان وای پئی گوت. جا ئەو جار، چارشیوی مینا پرنګ، یوفیہ بہ سہری دادا،
 بہ لکو بانگی کلّفہ تان دہکا: دلّم خہ فہیہ، نہ چین بۆ سہ حرایہ؟
 بچین بۆ سہ حرا، دنیای پرنګاوپرنګ
 تہ دارہکی گرت شہیدای شوخ و شہنگ
 زولفی لہ کولمہی کہ وتنہ شہر و جہنگ.
 قہدہمی پرنجہ کرد، بہ بی بہانہ
 گوارہی لہ عل کۆ کہ وتنہ جہولانہ.
 بہدہن بہوینہی نمرود شا
 بہندۆکہ^(۱۱) و قویتاس کہ وتوونہ سہما
 بازی بہندی لال لہ قۆلی دہکا
 بی سووچ و تاوان جوانان شیت دہکا.
 کہسیک بیبینی ہر سہرگہردانہ
 ئەو کہسہ دلی پر ہیش و ژانہ.
 لہ تاو بالای وی ہر مال ویرانہ.
 ئەوہ یوفیہ میوہی بہہشت پرنګ
 بہقیمت گران، مہتای گران سہنگ
 ہات لہ بۆ سہ حرا، دنیای پرنګاوپرنګ.
 سنگ و بہرۆکی دہبہخشی بۆن
 ہات لہ بۆ سہ حرا، دنیای گۆناوگۆن
 بہکەس نہ ماوہ چہرخی قہدیم و کۆن.

هەر کەسێ ڕۆژێک ساحتێ ئیختیاره
 عاقیبهت مەرگ لهوێ ڕا دیاره.
 ههچهندی پیاو له دنیا دهفکری
 ئاخری شهربهتی مەرگ وهردهگری.
 کلفهتان دیتیان یهکیک دیاره
 مهعلووم فهقیره، برسی و ههزاره.
 کوتیان: ئهوه کتیه لهو بیابانه
 ئهوه فهقیره و ئهوه مال وێرانه؟

١٥

روفیا کوتی: بانگی کهن، یان لیتقهوماوه یان فهقیر و تالان کراوه
 یان ئهوه کوپه، زهلیلی چاوه
 یان ئاشقه، دلی حهفس کراوه
 یان له ماله خۆی دهرکراوه
 بزانهین پهناي بۆ کێ هیناوه؟
 کلفهتان بهناز، ناز و نازمهین
 ئایشی و ئایشه گۆل، لهیلێ و گۆل چین
 بهسه دای ناسک، بهمیهره بانی
 سه عیدیان بانگ کرد، ئهگهر وای زانی
 جههرگی دهمسووتا وهکو بریانی
 کزهکزیهتی، شل دهبوو رانی.
 ئهوه لیتی پرسى: چکاره ی ههزار؟
 کوتی: فهقیرم، من سههرگهردانم
 من له عهینه ڕۆم لهنگۆ میوانم.

روفیا بانگی کلفهته کهی کرد، ئهوی له عهینه ڕۆم، له دیومخانێ چووبوو کنى، پیتی

کوت:

تام خوښ و بۆن خوښ ميسلى عەمبەر بۆ
 له گەل وەت دەکرد ئەتۆ گوڤتوگۆ؟
 کوتى: بەلێ، ميوانه له خانهواده
 پياويكى نهجيپ و ساحيب ئيجاده.

۱۶

پروفیه پیتی گوت: پياويكى عاقل و قسه مهحكەمی
 پيم وايه دل پر دهرد و خەمی.
 ئەدى بۆچی تۆ هيچ چارت نايه
 ميوانى و تۆ هاتوويه ئەو سهحرايه
 کوتى: وەختى قسه م نيه، ناکەم گوڤتوگۆ
 زمانم لالە من له حاستى تۆ.
 نوتم بەستراوه، عاقلم کەم بووه
 روحى پەوانم له تەن پۆييوه،
 دەبى سەبەرت بى، بيمهوه سهرحال
 جا قسه بکەم من ئەى مهه جهمال
 دەنا هەيبەتت ئەمنى کردووه لال.
 پياو بى نوته له حاست موخته بهر
 له سنگت داوه تەلهسم و گەوهەر
 بى دەسه لاتم، بەندهى خۆل بە سەر.
 به مپهره بانی له منت کرد پرسىار
 له بۆ من بۆته مايهى پۆژگار
 خەم و پەژارەم پاکی بوو قوتار.
 هەزارى وەک من دەسەرت گەپى
 زولفان له کولمەت چۆن دەکەن-شەپى
 شىخ گە بتبینى، بۆت وەر دەگەپى.

ئەگەر بىبىنى مەلا و عولەما
چىدى ناتوانى پېش نوڭزى بكا .

۱۷

من لەگەل تۆمە ئەى دىل دەردەدار
لېم خاترجەم بە، مەبە ئىنتىزار
قەستەم بەزاتى شاھى كەرەمدار .
تۆ دەراوڭزە فكر و خىيالت
تەرەقى كىردووە بەخت و ئىقبالت
دەلخۆشى بدە حالى بى حالت
عەسرین مەڭزە لە چاوى كالت .
زولف لە ھەنيەم^(۱۲) ھاتنە ھاتوچوون
عەتر دەبەخشن وەك گولۈ بەيبوون
دېوانە مەبە، مەبە بە مەجنوون .
ھەوسەلەت بېي، ئەو ە ڤۆڭگارە
چەند كەس وەكو تۆ چارى بى چارە
ئازارى دلە، پېك دى ئەو كارە .
بچىن بۆ قۇناغ، بۆ قوچى قەزەن
دنياى تاريكت لى بېي ڤەوشەن .
بنى لە ژوور سەرت قسەى خاترجەمى
لەگەلت ناكەم ھىچ مەيل كەمى
چۆن دەستەوئەڭنۆ و زۆر دل بە خەمى .
كار جىبەجى نابى بە خەمناكى
بەسووتانى دل، خۆ بە ھىلاكى
جىبەجى دەبى كار زۆر بە چاكي
كەسكى نەمرى و نەچىتە خاكي .

که بکی خه رامان، وهنه وشه ی ساوا
 وهکو هه لاله، قهت نه ژاکاوه
 زۆر به ئیلتیفات دلخۆشی داوه
 سه عید وهک جار ان خه می نه ماوه.

١٨

سه عیدیان هینا به خاترجه می
 روفیه خاترجه می کرد نهکا مهیل که می.
 ئه وه هینایان داخیلی خێوه تیکیان کرد.
 به ساحیب مال گوت، ئه وه میوانه
 قه دیم ئیختیاردار، به گله ر و خانه
 ئامانه تو بی ئه وشۆ له و جوانه.
 به سه د ئیحتیرام په زیری بکه ن
 گلێیی نه بی، دل هیشی مه که ن.

١٩

ئه و چاره که روفیه به کلفه تیکی ئه میندا - ئه وی قسه ی ده گه ل سه عید کردبوو -
 رای ئه سپارد، کوتی:
 بیدار بی شه وی، نه خه وی
 ئه وشۆکه من دیم چاوم پیتی بکه وی.
 هه ر که سی رۆیی بۆ لای ئارامگا
 ئه ما سه عید دلی وه سه وه سه ده کا
 چاک ده نالینێ له ده رگای خودا
 هه لبه ت من دو عام بووه مسته جا
 بۆیه به شیرنی جوابم وی دده ا.
 ئه گه ر کلفه ته که وای پی گوت، سه عید کوتی: هه ک به قوربانی بم! وه لاله ی دوا زده
 شه ویش نانووم.

پوفیه وهک بولبول له شه و راگرت هست
 شه دهی فره چ کار به سته نیمناز بهست
 چهتری ئهنگاوت وهکو تاوسی مهست.
 چارشپوی ئال پهنک خستیه سهرشانی
 زۆر به هیدی و نهرم و نیانی
 خوی حازر کرد، به خان و مانی
 وای کرد نه زانن هیچ کلفه تانی.
 به سهری دادا تافتهیه کی تار
 بریسکهی ددها وهک هه وری به هار
 شکوفه ددها وهک خونچهی نیسار. (۱۳)
 وهک قهوسی قهزه ح سته پهنک دهنوینی
 وهکو بولبولیک ئه گهر دهخوینی
 وهکو شهنگه بی، با پای دهژینی.
 قهولم پی داوه، بېم به تهیب
 زۆر چاوه پتیه، جوان چاکی غریب.
 دهردی دوو دهرده، بوی بهرم دهرمان
 قهدهم پهنجه کرد سهولی خهرامان. (۱۴)
 گهردن به وینهی بی قسووره تاق
 کولمه ی به وینهی سوورگولی میلاق.
 کهوشی نوقره بهند حازری کرد ئه وچار
 چه تاره و ئه تلّه س کرد سهر به ره و خوار
 هه تا نهی ناسن خزم و کهس و کار.
 کولمه ی به میسلای گولی که وه پئی
 دلی وهک پهروانه ئه وه دهگه پئی.

زور لى شیرنه خال هتا په رچم
 وهکو په روانه دهچى بۆ لای شه.
 قه ده می رهنجه کرد کیژی بى قسوور
 وهک شه دایىسى، له نزیک و دوور
 زولفى سى بهنگى کردن خوارو ژوور.
 چه تری نهنگاوت، وهکو دیتوانه
 راست و چهپ زولفى له کولمه ی دانا
 وهک کوخ گول دهکا، دهگه ل پهنه یانه.
 وهک میوه ی بهه شت، وا شه فاف داره
 هر له شیرنه کرمهک و گواره
 هه چ کهس ببینی چاری بى چاره.
 سى قه ده م پوڤى، ته لای دهسته و شان
 په رچم و زولفى لى بوو په ریشان
 زولفى ده سوو پین به شوبای زریان
 له نیوه شه ودا له یلیتى خان و مان.
 جا له وى سه عید هر چاوه پتیه
 هه ناسه ی با دى، چاکى گوی لیتیه
 چاوی، وهک مه جرووم، له پتیه لیتیه.
 نه وه مهسته چه م هات به پارێز
 زولفان له کولمه ی جووت جووت گرتیان پیز
 دهسمال له گهرنى وابوو ناويز
 دهسمال دای پوڤیوه نه تله سى دیز^(۱۰)
 وهکو کوله جه بى، مه تاي گران قیمة
 جه رگی عاشقان دهکا کهت و لهت.
 بى غهوشى بالای نایه له حیساب

ھەر کەس بېيىنى، جەرگى دەپتە كەباب.
 ئەو غەرىبە، قەولم پى داوھ
 ئەلەان مەندوۋە، دىل پى زووخاۋە.
 ۋەك عاشق دەپى گەر بەھاران كەو
 خرمەى بەرۋكى ۋەك گەنجى خەسرەو
 ئەندىشى نەكرد، ئەو ھات ئەو.
 ھەستى بۆنى كرد مىۋانى دەستور
 دەستبەجى زانى ئەگەر ھات لە دور.
 ۋەك لەيلە تولقەدر لە بانگى شىۋان
 گەردى مەختىكى بۆ بەرەكەت پىۋان.

۲۱

جا ئەو پروفىيە بە دزى و بە مەبىخى ھاتە كن سەئىدى، ھەرتك پىكەۋە كەۋتنە
 قسان، پروفىيە دەلى:

لەسەر قەسەى خۆم مەن ھاتم، خەتەرە
 كەسىك بېيىنى يان كارەكەرىك يان مەمرە
 ئەو بۆ مەن باسى سەرە
 دەلىن: بۆ كۆى چوۋ ئەو دولبەرە؟
 ھىچ كەس مەن نەدىۋە، نە مىر و نە بەگلەرە
 نە خان و ئەمىر نە پەر بەسەرە.
 جارى پىم بلى نىيازى دلت
 تۆ بۆچى دايمە دىل لە ھاۋارى
 بۆچى شىۋاۋ و دىل بىرىندارى
 تۆ بۆچى دىكەى گریان و زارى
 بەرۋى پوۋناك، بەشەۋى تارى.
 ئەۋشۋكە لىرە تۆ گرتت قەرار

هەر چاوه‌پێ بووی به‌نده‌ی ئینتیزار.

بۆنی هه‌ڵه‌ بنۆشه‌ ئه‌تۆ

به‌س دابنیشه‌ تۆ ده‌سته‌وه‌ئێژنۆ

به‌س واوه‌یلا که‌، تۆ داد و پۆرۆ

به‌س فرمێسکت بێ وه‌ک جۆبار و جۆ.

ئیدی تۆ مه‌که‌ داد ده‌گه‌ڵ هاوار

فرمێسکت نه‌یه‌ وه‌ک کانی و پرووبار.

ها به‌هره‌ به‌ره‌ تۆ له‌ لیمۆی کال

مه‌ست به‌ به‌ بۆنی سینه‌ و ورده‌ خال

تا قنیاات بێ هه‌تا کو سه‌ت سال.

ده‌ستی درێژکرد، هاویشتییه‌ گۆنه

په‌نجه‌ی شیر په‌نگی بۆ سینه‌ی هینا

چومکه‌ غه‌ریبم دلم مه‌شکینه

بۆنی هه‌ڵه‌ و گۆل و به‌یبه‌وونه

دلی غه‌ریبان که‌لێک که‌سکوونه.

لیمۆی کالی کرد به‌ هه‌رپاجی شار

بۆی وه‌ده‌رده‌خست لیمۆ و ورده‌خال

مێهره‌بانی کرد به‌ دوو چاوی کال

له‌ ده‌وره‌ی سووریا وه‌ک ته‌یری تیژیال

به‌ هومێدی خودا ده‌بین به‌ هه‌لال.

کاموره‌وا بوو له‌ گه‌ردنی بۆندار

با له‌ دلی که‌م بێ، ئه‌و هات و هاوار.

هه‌تا نیو سه‌عات هه‌ر عه‌یش و نۆش بوو

خۆشی و به‌شاره‌ت، کاریان سوڕ پۆش بوو.

هیچ که‌س نه‌یزانی به‌و ئه‌حواله‌

له دلی سه عید خلاس بوو هاوار و ناله.
 عه زیم! نه وهک که سیک بزانی
 شهیتانی بکا هتا دمتوانی.
 با بی عیب بی له یلی خان و مان
 شهیتانی نه کهن له ماله باوان
 بیته دهنگو باس، بکه ومه سهر قسان
 با پیمان نه لاین په کیکی و بوختان
 دهجا ساکین به! به زاتی هه ننان
 به کهس نابه خشم من باغی گولان
 قه ولم به تو دا، نابم په شیمان.
 سه عید پیی گوت: خانم ئه من هه زارم
 ئه وه خودا وهند پیکی هیئا کارم
 من به لوتفی تو زور منه تبارم.
 له میژ بوو ئه من بیووم دیوانه
 روحت دهر هیئام له هه فسخانه
 سی سهت جار ئه منت بم به قوربانه
 چاوهت وهک به حری بی سامانه
 کزه ی شه مال دی، شه پوئل لیدانه
 رمبی نه که ومه دهست لیک بهردانه.
 ئینتیزار کیشم، ته سکینم نییه
 سنگت وهک ته ختی سه مه رقه ندییه
 نه برۆت غه دهنگ کیش، قه له مکارییه
 به بی لوتفی تو زیانم نییه.
 چاوان ده گپری به مهستی و هوشیار
 هه چ کهس بتبینی پیی نامینی چار.

به تیری عه شقت رۆحم نه مابوو
 دایم و دهره هم دلم سووتابوو
 ئه وه گه دایه ک ئامرازی شا بوو.
 قه ده م ره نه جه کرد سه ولی خه راما
 بۆ ئیسپراحت گا به عه تر به خشان.
 سیوی نه گه ییو، هه لۆوچه ی کالی
 که س له سوپرپه نه ده بوو حالی.
 کار به پارێز بوو، به عاقل و که مال
 عه تر ده باری له پرووی ورده خال
 که لاویژ رهنگ بوون هه رتک چاوی کال
 ئه وه هاتوو به لای مال و حال.

۲۲

له ئیسپراحتدا، که میک حه ساوه
 فکر و خه یالی له دلدا ماوه
 سنگ و به رۆکی که میک ژاکاوه.
 کولمه ی به میسلی گولی هه ناره
 که و ته خه یالات له بهر ئه و کاره.
 کورپکی میهمان، وا سه رگه ردان بی
 دایم مه ست و شیت، خولی بیابان بی
 میوانی بابم به دل و گیان بی
 چ فکرێک بکه م من بۆ مه خسووده؟
 قه ولم پێداوه، که سێک له قه ولی خۆی بی په شیمان
 به ده بخت ده بی، ده بی سه رگه ردان
 جی به جی ده کا پادشای رهحمان.
 خودایه پێکی بێنی تۆ کاروبارم

بهر محمه تی تۆ هومیده وارم
 دل شکست نه بی ئەو ئینتیزارم
 چۆن قهولم داوه، بووه به یارم.
 ئەوه شهو پابرد، پۆژ هاته دهر
 دنیای پووناک کرد خورشید له خاوه ر.
 له خه وه لهستان، بوو به بیداری
 هه ر کهس بۆ جێیه ک، زۆر به وشياری
 له سه عید خلاس بوو دهردی کاری
 وه دهستی کهوت باغی مرواری
 مه مانی بۆ برد سه وقات و دیاری
 لیتی خلاس بوو ئەو شیتی و هاری.

۲۳

پروفیا حوکم کرد وهک حاکمی حوکمدار
 بارکه بارکه ن، ئیستر به قه تار
 با بینه پینشی گولناز و گولنار
 کلّفه تان به ناز، پاک به له نجه ولار
 جوابیان داوه به توندی و ته یار
 با به رهو مالّ بین، جا برۆین ئەو جار.
 یه گجار عاشقه وهر دۆکی بالته ر
 ئەه گریجه ی له سه ر گۆنا دهکا شه ر
 هاره ی گواره ی دئ وهکو بای سه ره ر.
 مه سه ته، ئیغیار نییه جه مینی خوشحال
 ده هیت و ده چی خانمی کرچ و کال
 ریشه ی به ره بۆوه له گۆشه ی ده سمال
 داعبایه ک هه یه پتی ده لێن شوخال^(۱۶)

دهمجا با برۆین ئه‌و جار به‌ره‌و مال
 ورده ورده دئ کزه‌ی بای شه‌مال
 جار جار دهرده‌خا گۆنا و خه‌ت و خال
 خره‌ی گۆ و قویتاس، بازی به‌ندی لال
 ئاگای له‌ خۆی نییه‌، عاقلی بووه‌ به‌تال
 له‌ عیشقی سه‌عید بووه‌ به‌ عه‌بدال
 ئه‌برۆی به‌ میسال په‌ری په‌شه‌دال
 ئه‌گه‌ر ده‌گه‌ری له‌ هه‌ور و سامال.
 ده‌نگی کلّفه‌تان به‌ سه‌د نیمناز
 ئاوازه‌ی بولبول، ده‌نگی قهرمانز
 بالی ، له‌ دلی داوخواز
 ئه‌و جار هاتنه‌وه‌، به‌ گواره و قویتاس.
 ئه‌گه‌ر ئه‌وان ده‌که‌وتنه‌ ری
 هه‌موو مه‌کیان وه‌ک هه‌رمی و وه‌ک بی
 عه‌ینه رۆم له‌ میوانان چۆل ده‌بی.
 میوانان رۆیین، هه‌ر که‌س بۆ جیتی خۆ
 عه‌ینه رۆم چۆل بوو، هاته‌وه‌ لیمۆ.

۲۴

سه‌عید به‌جی ما له‌ قوچی قه‌زهن
 فکر و خه‌یال کرد نه‌ک بمکا به‌ په‌ن.
 ده‌ستم داوینت پایز و به‌هاری
 عه‌تر له‌ کولمه‌ت دایمه‌ ده‌باری
 نه‌مکه‌یه‌ کۆینه‌ی گشت هه‌رزه‌کاری
 بلّندت کردووم، نه‌مخه‌یه‌ خواری.
 هه‌ر که‌س به‌ جیتی خۆی، خه‌به‌ر! خه‌به‌ردار!

ھەر كەسنىڭ پۇيى بۇ بۇرج و تالار
 ھەر كەس بۇ جىيى خۇي، بۇ كار و پەفتار.
 سەئىد گە زانى قەزەن چۆل بووہ
 كىژى سۆسەن خال لەوئى پۇيىوہ،
 با منىش بۇچم بە داخ و ھەسرەت
 با زوو بگەمى، گەرنى مىسلى شەت
 مەگەر بە پۇچمى خولاي دەنا عىلاجىم ناكړئ قەت.
 گەلىك كەس لەوہ دىوانە بووہ
 لە خۇي بەرەوژوور تەمەشا كړدووہ.
 زۆر لە من زىاترە كىژى مەمك ھەنار
 بلىتى ئەو كەپتە پىتى بىم چار؟
 ئەو ھوكمرانە، ئەمەن ميانم
 بى نۆكەر و پياو، زۆر سەرگەردانم
 لوتقى مەرحەمەت كړد، منەت بە گيانم.
 دەبى مەمنون بىم تا سەحراي مەحشەر
 دلى نەشكاندم، نەبووم دەر بەدەر
 تا عەمرم ھەيە دەبىم بە نۆكەر
 لە نۆكەر كەمتر، دەبىمە عەمر بەر
 سەبارەت بەوى، يارمەكەي دل بەر
 گە زانىيىتيان من خۆلم وە سەر
 وە لەرزە كەوتووہ سەما تا زەمىن
 جگەرم سووتا، پۇچم گرتى تىن
 من بە پووسوورى بچمە كىن زىندىن
 نەك خەجالەت و لارەمل نشىن
 لىي بى خەبەر بووم، وەردۆكى بال شىن.
 ئەوہ سەئىدىش وەپى كەوت، بىتتەوہ.

ئەگەر مېوانەكان پۈيىن و سەرى فارىغ بوو زىندىناغا، پرسىياري كرد، كوتى: ئەمن
كۆنە بەگلەرى مەرگەوهر و تەرگەوهرم مېوان بوو، چى لى بەسەرھات؟ زۆرم خوش
دەويست. كەسېك پەناى لىقەوماو بدا، سوننەتېشە و خىرېشە. نەمزانى چى لى
بەسەرھات؟ كوتيان:

لەبەر مېوانان لەبەر گالەگال
پىتى عەيب و شەرم بوو، تەلخى بوو ئەحوال
زكى بەخۆى دەسووتى، فەقىر و عەبدال
پىم وايە پۈيى بۆ قەرە رەشمال.
پىم وايە پۈيى لە بۆ كوتىستانى
كوتى: كەسېك خەبەرى بزانى،
ھاتۆتە ئىرە مەردى خوش ئەحوال
دەبى بېدەمى نەختىك پوول و مال.
غەرىب و دلەنگ، سەر لىشىئاوہ
يەگجار مەزلووم و ئەو لىقەوماوہ
ھەلبەت كە قەدەمى بۆ ئىرە ھىناوہ
بە عاقل و بە ھۆش بە ئامۆزگارى
بەپىتى دىكەمەوہ بەدەست و دىارى.
ئەوہ سەعیدىش بە دلى پىر خەيال بەپىتوہ.
ھىندە خەيال كرد ئەو لە حالى يار
زەحمەتە پىك بى ئىش و كاروبار
ئەو دەر بەدەرە لە پاك كەس و كار
دەترسم بەدى بگرى، لە پشت بېستى زىنھار.
چومكە فەقىرە، دل برىندارە
لە مال و دەولەت ئەو بى ئىختيارە
كەلىك دەترسى لەو كاروبارە.

تەفرەقە بېی، نەروا بۆۋەتەن
لە رووی ھەل نەپە خۆی بکا رەوشەن.

۲۶

زین دیناغا پیاوی ۋە دووخست، لە ڕیگایە تووشی سەعید بوون ۋە ھاتنە ۋە.
زین دیناغا بەخێرھاتنیککی زیادى کرد و کوتی: لە کوئ بووی؟ نەمدیتی ئەگەر ئەو
میوانانە لێرە بوون!

سەعید کوتی: ۋەزیفەم وابوو، ببی بەرقەرار
تۆ میوانت بوون، ئەمیر و سەردار
ھەمووی سەردار عێل، پەئیس و موختار
ئەمن دانیشم گەردن بەرەو خوار
لە ڕیزەى ئەوان ئەمنى بى ئیختیار،
من پێم شەرم بوو، پێم بى ئەرکان بوو
چومکە پۆژمەکی دەوری ئەوان بوو.
پاک ساحیب مەلک و ساحیب ئیختیارن
پاک دەست پۆشتوو، ساحیب پەفتارن.
زگم دەسووتا من بە ھالى خۆ
کۆتر نابیتە ئامرازی ھەلۆ.
دەلت گەرد نەگرئ، من بە فەقیری ئەو بە شەلەشەل
قورینگیان نەدیوہ ئامرازی خەرتەل.
ھەموو شتیک لە فەقیری خۆشترە بە غەیری کافر
قەلیان دا بە قەل، کۆتر بۆ کۆتر.

۲۷

زین دیناغا پیتی دەلئ:
تۆ دەلت ۋا بوو ھەتا سەردار بووی

گەورەى دوو عىل بووى، ساحىب ئىختيار بووى،
 مەگەر نەتبىستووھ لە نايب و وەزىر
 خىر و سوننەتە دلخۆشى فەقىر.
 كە فەقىرىش بى ئەتۆ بەگلەرى
 بى خزمەتكار و بەندە و نۆكەرى،
 ئەمما لە كن من زۆر ساحىب ئىعتىبارى
 ئەلعانىش لە كنم مىر و سەردارى
 خويىنت لە چاوان بۆ بووھ جارى؟
 وا تەلخت بووھ حال دەگەل ئەحوال
 ھىندە فكر مەكە ئى دەولەت و مال
 بە دەست قادىرە بەخت دەگەل ئىقبال.
 ھەتا بەخت بوو ساحىب ئەركان بووى
 گەورەى عىلى خۆت، دەورى زەمان بووى.
 من دەگەل تۆمە، دەبى پەنجەرۆ
 تەرگەوەر و مەرگەوەر كى دابووى بە تۆ؟
 وا بە سەرفكر كردنى دابووى
 ئەوى دابوویەى، ھەر ئەو لىتى ھەستاندوى.
 ھىندە داد و واوھىلا مەكە
 لە خۆت بەرەژىر تەماشىا بكە.
 ھىندە ھەل مەھىنە تۆ ئەو چاوانە
 خەزىنەى خودا گوشاد و فراوانە
 ئەو عەرزە گەلىك بەرىن و پانە.
 ئەوھ دلخۆشى داوھ، كورە پرووى بابى سبى بى! ئەكەر چى! ئەكەر چى!
 مەجلىسى بۆ گرت، شەوق و پىكەنىن
 وەكو مەجلىسى ئاغای مىر زىندىن.

ههتا دلخۆش بئ چومكه ميوانه
دهيزانى عاجزه، زۆر پهريشانه.

۲۸

پوفيا فکرد کرد، پروی کرد له عاسمان
کار دوروست دهکەى کارسازی کاران
مهكانت نيبه، هه رتۆى بئ مهكان
جيت نه له عهززه و نه خو له عاسمان
يا پهه بى بکهويه پهحمهت بهخشان.
بهندهى گوناخبار، زۆر گوناخبارم
به پهحمهتى تو که پیک بئ کارم
ههچەند فکر دهکم زۆر شهرمهزارم
چۆن ساحیب پهحمهتى، هومیدهوارم.
له دوو پئ، پتیهک، کتیهه بدهمه بهر
که لیک هیلاکم، وهکو قهسته سهر
خه جالەت دهیم له خانه دانم
له دایک و خزم و برا و بابانم
وه دواى دل کهوم، ههتا دهتوانم.
قهولم به غهريب، بهو کوپه داوه
دايمه ئه ویش دل په شوکاوه.
کتیهه پتگایان بکهمه مه نزل
بۆ دایک و بابان یان هاواری دل؟
برینی دهروون، ئاتەش له تاوه
له عهمرى پازده جهرگم براوه
قهول و شهرت و شوین من بهوم داوه.
که له قهولى خویم ببهم په شیمان

ئەو وەكو قەقناس دېتە سەر سووتان

ئەمنىش برىنم ھاتۆتە برىكان

ئەمنىش مەعلووم نىيە بۆيم بە ژيان

گەر لە قەولى خۆم بىم پەشىمان.

كۆفەتى بانگ كرد: ئەي بەئەركانە!

قسيكى دەكەم، پكە متمانە

جىوابم بدەوھ مەرد و مەردانە

ئاورى دلم زۆر بى ئامانە.

بە عەمرى نۆجوان، بە پازدە سالى

دنيا نەدىوى بە كرىچ و كالى

شكۆفەي وەخت، من بە مندالى

چاكت گوى لى بى، ئىم ببە حالى.

ئەلەان ھەمىشە دل بە پەيكەنم

دايم و دەرھەم چاۋ لە گريانم

ئاتەشى عەشق لە جەرگ و دلانم.

مەجنوون بۆيە جىي كىو و كۆھسار بوو

ھەلبەت وەكو من دل برىندار بوو.

دەستم داوینت گەلىك بى چارم

گەلىك مەغشوش و دل لە ھاوارم

بە عاقل و كەمال پىك بىنە كارم.

بە مېھرەبانى، بە ھىدى و ھىمن

وانەكەي سەعيد بېتە سەر كوشتن.

۲۹

ئەو كۆفەتەكەي پىي دەلى:

ھەزاران ھەزار لىيان قەوماۋە

له تۆگه ورهتر، ئه و بهند و باوه
 چهند كچ له ماله بابى هه لگيراوه
 ئىستا هىلاكى، عاقلت نه ماوه.
 پىنج و دوو پوژىك جهنگ و تالييه
 نه و جار، مه ترسه، خو شى و گالييه.
 نه خسه ت بو بكيشم به ئيزنى خودا
 شه مال و زريان له سينه ت نه دا.
 پتيوست نيه ئيدى ئه و واوه يلايه
 ده زانم گريت وا له دلى دايه
 كولمه ت دهره وشى، ده لتي چرايه
 به ژنى بى غه وشت و هكو بيزايه
 ويسي مي سرى ده شه وگوردت نايه.
 تو بى به لابي ئه رى شه كرى خاو
 تو ناله ت نه يه له جهرك و هه ناو^(١٨)
 ليت شل نه بى پويين و ههنگاو
 جى به جى ده كه م به هور و به ساو.
 بمكه ي به وهكيل، من بيمه موختار
 به هوميدى خولا پيك دى كاروبار.

٣.

به ليموى كالم، هه لوهرن برۆ
 خۆم ته سلیم ده كه م سه ت جار ان به تو.
 وهك مغه تيشان تو نه كه ي قسان
 سبه ي بيه كيه كاريكي گران
 چومكى جگهرم ها تو ته سووتان
 له كه ل كه سى دى نه كه و توومه قسان.

یه گجار زۆر دلم ئهوی خوش دهوی
شهو بیدارم، خهوم لی ناکهوی.

۳۱

کلفهت قهول دا، سویند خوارد به کهریم
پادشای رحمان، کارسازی قه دیم
غه یانهت ناکه م هه تاکو بژیم
ئیتمینانت بی ئه ری شه نگه سیم.
دورپکی دایه، به قیمهت کران
بیبه بۆ سه عید، غه ربی میوان
با دلتیا بی، نه بی سه رگه ردان.
له کنی بی دیاری، نام و نیشانه
ئیعیتبار دهکا، دهکا متمانه
ئهو زیاتر له من دل په ریشانه.
په ریشان نه بی، نه بی سه رگه ردان
قهولم دوروسته وهک قهولی مهردان
ئهو ته فره نادهم، هه م له سه ر دلان.
من لهوی زیاتر دلم پر سه نگه
مه غشووش و عاشقم، دلم زۆر ته نگه.
ئاو وا پزاوه هه ر پیاو بۆ ژنان
قه راریان بووه و هاتوونه ژوان.
برۆ بزانه قسه ی وی چیه
دیداری سه عید له من قاتییه.
تیری به دبه ختی له جه رگی داوم
کزه کزیه تی جه رگ و هه ناوم
ئه من شهو و پوژ بۆ وی سووتاوم

تراوکه^(۱۹) دهکا، نابینى چاوم
 وهک شیرى خاوين، من هه لگه راوم
 کاروان رژىشتوو ه من بهجى ماوم
 دهلى تهرىکم من بال شکاوم
 ههمیشه دهروون پر له زووخواوم
 دل پر هيش و ژان، له کاوه کاوم.
 ئه ویش وهکو من وا گهرووتا له؟
 ئه ویش وهکو من شیت و عهبداله؟
 به دیارى بدهنى ئه و چاوه کاله.

۳۲

کلفه ته که دهیزانى چ وهختیک سه عید له وهتاغى دهچپته دهري. دهو عانیدا هات،
 ئیشاره تى سه عیدى کرد، سه عید تیگه یشت، راوهستا له سه رى. کلفه ته که کوتى:

هانى تو بگره به ندى دورى لال
 با لیت کهم ببی حه سرهت و خه یال
 ئه تو شاد دهبی به دوو چاوى کال.
 به میهره بانى، به گوفتى شیرن
 به خوش ئه خلاقى، به هیدی و هیمن
 دایم و دهره م هر خزمه تکارم
 غولامى مه مکى وهکو هه نارم
 فریادی دلم، داد و هاوارم
 خودای ته عالا پیک بینى کارم.
 ئه لعان حازرم به پرووح و به گیان
 به خزمه تکارى، وهکو نوکه ران
 ئه گهر ده پرسى زیاتر له قسان
 دهستى هه لگرى له باب و باوان

تا پرووحی خوومی بکهم به قوربان
 ههتا له دنیا بژیم به ژیان
 وهکو ئهنتیکه بینیمه سهر دهستان
 ههتا ئهو بهرم بۆ مالی باوان.
 دهنا به کویری، بی پرووناکایی، به بی بیناهی، دهرومه دواوه
 مهجنوون وهک منی لی نهقهوماوه
 به قسهی ئهسهحی من جوابم داوه
 گه پازی نهبی کیژی تیل بهسهر (۲۰)
 جوابم چاک نهدا و، بمکا دهر بهدەر
 تهکلیفی چیه له سهحرای مهحشر
 زۆر به عاقلی پیی بده خه بهر
 دنیا تاریکه له من سهرانسهر
 تیری له جهرگم وای کردووه ههتهر
 له راستهی داوم له چهپ چۆته دهر
 گهر بی مهیل بی من خاکم وهسهر
 به وهعدی سی پۆژ پیم بدا خه بهر
 له ماله بابی، له گهنج و گهوههر
 ئهوی شک دهبأ سکه سهرانسهر،
 حازری پکا بۆ پۆژی مهبحی
 ئهگهر راست دهکا و بۆم حازر دهبی.
 دهنا خاترجهم من بی مرادم
 بی ملک و مالم، قهت بۆ وی نابم.
 ئهوه قسهی راستی پی گوت.
 نهترسی له پۆژی بلیسهی تیر و شیر، له قرمهی خهنجهر
 قهستم به زاتی دهههندهی داوههر

له نټو له شکر دا دېمه پېر به سهر .
 وهکو فه رانه رز، رږسته می زالم
 وهکو سیلاوی له شکر دهمالم .
 سینه ی جه وه ردار بکه مه سپر
 هیچ خوږت نه بی، ئه ری تانچ به سهر
 وهک شیر ی نوو ستوو دېم به خبه ر
 که حه وسه ت بن له ئاغا و نوکه ر
 پاکیان هیلاکن، دېن دمر به دمر .
 خاترجه م ببه بی دسه لات نیم
 رږزی لټقه ومان له سهر هه لات نیم .
 بو قهره زولفت ئه من دټوانه م
 دما زور ئازام، پیاوی زهمانه م .
 نه وهک خه یال که ی بېن خبه ردار
 ئه ویش دموژن، ئه منیش گرفتار
 له مالی باوان دېم شهرمه زار .
 کلّفه ت به نیمناز خبه ری هینا :
 ئه ری نازنین! ئه ی شیت و شهیدا
 حه ریف وهک شیره، جگر هه ژدیه ا
 زور به هاسانی، ئه تو چاک دهب ا .
 عه جیب جه وه ردار، ساحټب گو فتوگو
 ره شید و ئازا، مەردی سهر به خو
 له نټو مهیداندا پټی دمر دهری گو
 یا ره بی دایکی بو ی نه کا رږو !

هەرتکیان قەراریان لەسەر ئەوێ دانا کە بیبا و هەلیگری. سەعید ئیختیاری ئەوێ نەبوو بۆ: بۆدەنی. ڕیگای ئەوێ نەبوو بۆدەنی. سەعید بە مەبخی بە کلفەتەکی گوت:

بە سەرگەردت بۆ، کۆلمە وەک لیمۆ!

کاریکم هەیه جێبەجێی کە تۆ

جێبەکمان بۆ ببینەوێ لێی بکەین گوشتوگۆ.

کلفەت بە عەدەب جوابی دەداوێ:

چونکی خانم دلی گۆراوێ

پێ لە کل دەکا ئەو جووتە چاوێ

ئەویش وەک تۆ جەرگ سووتاوێ.

خاترجەم ببە بە زاتی سوێحان

جێبەجێی دەکەم بە مەبخی و پەنھان

خانم بۆ ئەمن لە خەلات بەخشان

ئەگر هەلدیتنی ئەو گەرنی کەشان^(۲۱)

نایەلم ئیشەللا بێنە سەر قسان.

ئەو کلفەت جێگایەکی بە سەعید نیشان دا، کوتی: شەوێ ئەگەر بۆی هەلکەوێ دێ. گوشتوگۆی خۆتان بە خاترجەمی بکەن بۆ ترس. کام و مەرامی خۆتان لەوێ پێک بێنن.

کلفەتەکە هاتەوێ، بە پروفیەشی کوت، کوتی: لە وەختی خۆیدا بچۆ، چاوەڕێم کردووە، قەسە خۆتان واکەن ئەگەر کارەکەو زۆر لێ کۆن نەبێ، زووتر بە دلی خۆو بگەن.

دایکیشی کەمێک سۆزەیی کرد بوو، دلی خەبەری داو. ئەو لە وەیدا قەرەوێ و حیساباتێ دانا. حەوت شەو سەعید دەچوو، هەتا ڕۆژ لەوێ دەبوو، ئەو دەرەتێ

نه‌بوو بچې، ده‌یکوت: بزائن کاره‌که‌م لى دور دمخه‌نه‌وه، نه‌و حوت شه‌وه سه‌عيد
خه‌وى له چاوى نه‌که‌وت، ده‌بوو به رۆژ ده‌هاته‌وه.

دایکې پروفیه‌ش، نه‌سمه خانم، دلې نه‌ده‌هات خه‌به‌ر به که‌س بدا، ئیدی شتیک بوو
قسه‌که‌ی هر ده دلې خویدا راگرتبوو.

بو هه‌شته‌ی دهره‌ته‌ی وه‌گیر که‌وت، چوو. هینده چاوه‌رې بوو، وا دره‌نگ چوو،
نه‌گر چاوى پېی که‌وت، کوتی:

زور چاوه‌رې بووم، دره‌نگت کرد ناخپس

به‌رۆک قاقم په‌نگ، کردت قرمه‌ پړز

له به‌رت کردووه نه‌تله‌سیکی دیز

بو من دووزام لیم ده‌که‌ی پاریز؟

حوت رۆژ چاوه‌رې، من خه‌وم نایه

پوحم تیژ باله، دایمه‌ت له لایه

نه‌منت بم به قوربان نه‌و لاجانگ و گونایه

دیتنی تو بو من کابه‌توللایه.

خالی سه‌ری کولمه‌ت هر وه‌ک شه‌و زه‌نگه

چاوت فه‌رمانده‌یه و خه‌به‌ر دده‌ا، ده‌لې: ئاته‌شه و جه‌نگه

به‌رۆکت ده‌لېی باغی شه‌دداده و دهنوینې به‌ه‌زار په‌نگه

شیخی ئیرشاد بتبینې، به دیتنی تو دینی له‌نگه

نه‌من نه‌و کاره‌م بو کرد؟ له خویم زیاتر! سه‌رم له سه‌نگ دا.

نه‌گریجه‌ت نه‌گر تاق و جووت له‌سه‌ر کولمه‌ت دانا

دایم پوحم گیراوه. بردوویانه‌ته هه‌فسخانه

هر مه‌تله‌بم تو‌یه، وه نازانم نه‌و دنیا‌یه تیی دایه چاک و خراب و شیت و دیوانه

ده‌رم له‌به‌ر قهره زولفت، ده‌لېی عه‌سکه‌ری فه‌ره‌نگ و پادشای عوسمانه

قولکه‌ی گهردنت شه‌ربه‌تی که‌وسه‌ره و فینجانی به‌ره‌مه‌ت له‌سه‌ر دانا

با تو قابیزیش بی، پوحم ببی، جووانم، چ - وه‌ختی گیان کیشانه؟

لفکهي دسمالت ئهويه ئهويه کردووه و کردووته لانه و لانه
ههزار جارت گياني من بيتهوه بهقورباني ئهو جووته چاوانه
ئیکيکیان بۆ من جهلابی قهسته سهره و ئیکيکیان بۆ من حکيم و لوقمانه
درهنگ هاتنت بۆ من بوو بهقهسته سهر، هاتنت بۆ من خوښی و بهشارهتی و
خهلات بهخشانه
بۆ ئهتۆ لهيلی سۆسهن خالی؟ بیستووته که مهجروومی دهر بهدەر کرد له قهوم و
خیش و کاشانه

بهو قهراهم دهر بهدەر مهکه، ئهمنت بيم بهقوربانی گۆی ئهو جووته مهکانه
دهلئی مانگی چاردهیه، وهختی درهنگ هاتن و پهنهانه.
دهمرمهوه له بهر ریشوهی دسمالت، دهسکار نییه، مروارییه
هاتۆته خواری بهسهر خالی رهش و گهردنیکه سپییه
زۆر چاوهپوان بووم، بۆ تۆ زۆر خراپ و گوناچاریه
که بێتو ئازادیم لی وهر نهگری، پوژی قیامهتی تهکلیفت چییه؟
ئاخر ئازاد دهکه، بۆچی مابهینی من و تۆ دوستانهتی و خوشهویستییه
بهژنت له من ههڵناوه و دهلئی بی گهلایه و شهنگهبییه.
زۆر ئارهزوو ههیه ئهگەر دهگهلم بکهی گوشتوگۆ و پکهوییه قسانه
دوێ بێته دهر له مابهینی ئهو لیوانه، دهلئی مهرجانه
قسهکردنی تۆ بۆ من هسانهوهیه، وه دهزانم پادشام لهسهر
تهختی دانیشتووم و پوژی مهردانه

دهمرم له بهر قویتیاسی سهر جهواهیترات، هاویشتووته ئهو شانه و شانه
ههچهندی پێدهکهنی وه دهردهکهون له پێشهوه رێژهی ددانه
له من وایه سولتانی ئهسته مبولم و خهزینه کردۆتهوه و هاتوومه سهر خهلات
بهخشانه

عاشق، زهلیل، مهستم، چ وهختی جگهر ئاور تی بهردانه؟

ئەو جار نۆرەي جوابدانەوہي روفیہ خاتوونی دئ:

بە لەبزی شیرن، ئەو بە پێکەنین

جوابی دەداوہ شوخی نازەنین

وہک رۆژ کە ھەڵدئ لە خاوەر زەمین

ئەگریجە و زولفی داناوہ چین چین

شەفافی کولمەي وەک گولئ زەمین

تام خوۆش و بۆن خوۆش، ئەخلاقئ شیرین.

ئەتۆ شیتیش نەبی من دەلیم بەنگییە

عافرەت ئیختیاری لە دەست خویدا نییە

کەسێک بیزانیایە بئ ناموسییە

بۆ تۆ بەدبەختی و دەر بەدەرییە

بۆ من بئ نازی و سووکایەتییە.

دایکەم نازانم کئ پئی داوہ خەبەر

ھەمیشە منی کردووە دەستبەسەر

بۆ کاری پتویست ناوێرم بێمە دەر.

ئەگەر بزانی خزم و کەسوکار

دۆست تا کو دوزمن، ھەتا کەسێک یار

وہک پووشی بەر رۆژ من دینیتە خوار.

پەلە لە کاران ھەر بەدبەختییە

ئەتۆ لە وەیدا شعوررت نییە.

ئاتەشی عیشق تۆی کردووە ھیلاک

ھەر و مخته ئەتۆ سەر بنئی لە خاک

ئەتۆ لە ھیچ کەس نیتە ترس و باک.

ئەگەر بزانی نابم تیل بەسەر

دهبی له دنیا بېم، دهر به دهر
 سووک و چرووک بم، بېم د هسټبه سهر
 جا پیاو تالی بخوا یا نه خو شه که ر؟
 دهر فتم هه بوو من بویه هاتم
 به دیاریم هیڼا کولمهی نه باتم.
 مهبه به باعيس رځی ناز په روهر
 که مترم مه عمور تو بکه ده سهر
 که مم لی بگره تو ئه و بهره و بهر.

۳۶

جا ئه و جار سه عید ده لی:
 ناخر به خوځم نییه، دل بی قه راره
 رای دوه شینی کر مه ک و گواره
 به ناز هه لدینی چاوی به خوماره
 سنگت هر وهکو بازارې و شاره
 به رویت دهنکی دی، ده لی قه تاره
 قهره زولفانت قه دی په شماره.
 نه گهر ده تبینم، به ناز و نیمناز
 زولفی سی به نگی، بالی قهره ناز
 من بوومه کوتر، نه تو بوویه باز.
 که متر پیم بگره عوزر و به هانه
 خالت داناون جووت دانه دانه
 چاوان وهکو نه سستیره ی به یانه
 کر مه ک و گواره هاتنه جهولانه
 نیغیار نیم، مه ستم، دهبمه دیوانه
 نه نگوستیله ی دور له نیو قامکانه

هه مووی میراتی هه زه تی سوله یمانه
دهنا ئەو نه خشه نییه لهو دهو و زهمانه
بیناهیم دهبری لهو دوو چاوانه
جهرگ و دل کهوتنه جهولانه دانه.
با دانه نیشین به شهرمه زاری
له ئیمه بېرن پوژی دلداری
هه رتک با برۆین به جووته سواری
نهک شهیتانان چه تمان بدهن له کاری.
هه چ کهس بیتو زیندیناغا حاللی بکا
بو من دهیتته قالووه لا.
چومکی ئەلهقه قی بو من په زیره
مێردی حیسابی، گه لیک جوانمێره.
زۆر به حورمهت من لێ میوانم
من مه منوونی ویم هه تا ده توانم.
خه جالته نه بم، به ختم تیک بهاللی
ئهی کهسیک قسه بکا، زمان لاللی
دهم به کوینهی سهت هه زار ساللی.
ئه گهر بیتو کاریکی وا پابهری
ئهو جار هیچ کهس میوان پاناگرئ.
بوچی غاییه له کهس دیار نییه
دهنا کاریکی غه یانه تییه
من دانیشتووم به نمکه خورییه
به ئاغام زانی، په نای کهم نییه.
بیتو بزانی ئەو شهرت و ئهرکانه
ته ماحی کردووه له ههره مخانه

روفیه ده لئی سیوی سهر دهستانه
 له گهل روفیه خانم له سهر قسانه .
 نه لغانه که چاکه نه ختیک سهر به خوم
 دهنه ده بی پرووی خوم رهش که م ، له دنیا برؤم
 بؤچی من ته ماح بکه م نه گهر له ناغای خوم .
 ده ستوبرد بکه نه تو له و کاره
 دوو به دوو ده پوین به جووته سواره
 قه دریان که م نه بی نه و دوو چاوه به غوماره .
 بی نه گهر چه قاندت درهنگ شین ده بی
 گوشت نه گهر ماوه بؤگه نیو ده بی
 نه و کاره لیتمان ئاشکرا ده بی .

۳۷

روفیه جوابی دهدانه وه :
 لیت قه بوول ده که م قسه ی مه سلله حهت
 منیش ده ترسم نه گهر بگرین به د .
 به وه عده ی سی پوژ هر مونته زیر به
 چاوه پتی لوتفی باغی ههنجیر به
 ئامما وهکو باز هر نیچیر گیر به .
 دلم دهر دینم له حه فسخانه
 مردن خوشتره نهک نه و ژیا نه .
 به دزه دزه و به سهت واوهیلا
 پیاو نازانی چلون پاریزیک ببا
 وهک دهچی بؤ بیچوهی شیر مار و هه ژدیها
 که شیر بزانی توخماغی دهکا .
 به وه عده ی سی پوژ کار ده به مه سهر

له گه لّ خوّم سازده کهم گه وهر و ئه سمهر
 له مالى باوان ئيشه لّلا ده چينه دهر.
 من له گه لّ توّمه چاک پاک که وه پتيه
 که ئيمه برۆين پي و جيت کويته؟
 ده بي به عاقلی زۆر به ته پردهستی
 له بهر سي سەت سوار نابي بوهستی.
 ئه ی موقه ددهره، ببيتە دلّهيشان
 ئه ی موقه ددهری پي بکا خالقی هه ننان
 وه دوامان که ون مه ردی زيندين خان
 وهک پرۆزی قيامهت بيته تير باران.
 چاکت گوئ لّ بي هتا له لاتم
 ئه من عافه وتم، بي دمه لاتم.
 ئه توش وهکو من بي دهسته وه ژنو
 له مهيدان ببيتە داد و پرۆ
 له بهرمان دهروا خوین وهک جويار و جو.

٢٨

ئه وه سه عید جووایي ده داته وه، ده لّی:
 عیلاج و دهر دم زۆر بي ئه نوایه
 چومکه سواره و ئيمدادم له دوا نایه
 موقه ددهر مه گهر بي له لای ئه و خودایه،
 ده نا خاترجه م من جلّه و گيرم
 وهکو هه ژديها، چۆن شيري پيرم
 من دهست ره قاسی له شیر و تيرم
 تو ترست نه بي باغی هه نجيرم.
 ده جا تو پرۆ خه ريکی کار به

وەك قەرە سۆران دَل خەبەردار بە
 بىي خەم و خەفەت، تۆبىي ئازار بە .
 لە پۆزى مەيدان من نىمە شكۆ
 ئەوئىش دەگەلم بىي قەدەمى تۆ
 لىم دەستىننەو ەنار و لىمۆ؟
 قەرمەي خەنجەر و شەقەي ئاۋزەنگى
 بلىيسەي رەمب و پياۋى شىر رەنگى
 وەكو پۆستەم بەكۆمە جەنگى .
 من باكم نىيە لە پىنج ەزار سوار
 لە بەر تىرى من كەس نابىي قوتار .
 من چەندەم دىۋە دەۋر و زەمانە
 دەنگى تىران دىي ەازەي پەيكەنە
 چەند كەسم كەردوۋە شىت و دىۋانە .
 وا تەماشە مەكە لىرە بىي ئىختىارم
 من باغەۋانى باغى ەنارم
 يا رەبىي خولا پىك بىيىي كاروبارم
 ئەمن قاتلى پىنج ەزار سوارم .
 پىي دلخۆش بوو پوفىيەي شەكرى خاۋ
 ئەو شكۆفەي دا وەك كۆلى لاۋلاۋ
 قەدەمى توندكرد، پووناكى بوون چاۋ
 بۆجىي و ماۋەي خۆي پۆيى بە ەنگاۋ
 راستى كەردنەو ئەو زولفى شىۋاۋ
 دوگمەي توندكردن ئى سەنگى ژاكاۋ .

ئەو رۆفیه ھاتەو جیگای خۆی. ئەگەر ھاتەو بە دلی گوشار، بانگی کلفەتیکى
خۆی کرد، رۆفیه یەگجار زۆر لە مالتیدا بەدەسەلات بوو.

حوکمی وەک حوکمی سەوڵی خەرامانە

وێکو شەددادی دەور و زەمانە

ئىختیاری حوکم بابى بۆی دانا.

جا ئەو کلفەتەکە ھات:

سەر ئەفروزی بوو، تەعزیم بە یەگجار

وەزیفەى، چاتر پێى دەکرد پەفتار

گەردن ھەلەلە کولمە چون خوسار.

عەر بفرەموو شوخی شوخ کەمان

تا جێبەجێی کەم کار بە دل و گیان

ئیشەللا نایەلم بکەوێ سەر قسان

ھەر ئىختیاردار بى، خانم و سولتان

ھەر دل گوشار بى بۆ خەلات بەخشان

بۆنت عەترەخشە وەک گول و پىحان

سەتى وەک منت ببی بە قوربان

سەر تۆپی عالەمى کێژى خان و مان

لە تۆ جوانە لیو دەگەل ددان

پێم وایە ئەورۆ چووبووی بۆ ژوان.

۴۰

رۆفیه کوتى:

پێم وایە، ئەتۆ وەک گولێ

بى عاقل نى، عاقل کاملى

ھەمیشە لە من تۆ قەرەوڵی.

عمر و عزیزم! بیناهی چاوانم!
 تام خوښ و بون خوښ، گهر دن که شانم
 له بزی بی په کیک، له بهر دلانم
 خزمه تت ده کهم هه تا ده توانم
 وهنوشه ی ساوای باغ و بیستانم
 ئاخر نه من به سوړی تو دهرانم
 بویه قهره ولی گوښه ی چاوانم
 من جلّه وگیری شویر و شهیتانم.
 جا نیازی دلّه که ی به کلفه ته که گوت.

۴۱

کلفه ت گوتی: به خولای قسه ی کامله
 ولاغ حازر ده کهم پاش دریزی پیش کورت، پشت وهکو مله
 هه تا کو بلین مه خسوودت حاسله
 تهنه زول نه بی له و دهردی دلّه
 نه گهر تو مندا ل بی سه عید کامله.
 بو ت وهکار کهوم نه من هه ر بو خوم
 زینی سه ده فکر، کاری عهرزه پوم.
 مه جیدی و عه بو تو پ، خه زنه به خه لوار
 له بو پفتاری ده وری پوژگار.
 مه ترسه، غیره ت قه ت له ده ست نه ده ی
 ده نا له دنیا تهنه زول ده که ی.
 مه رکهب و زین و ته داره کیان گرت.

۴۲

شه ویک پینچ شه مموی مانگی شابان بوو
 وهختی هه لاله، شکوفه ی گولان بوو.

له سهر نيههتي ئاشقينى ئهوان وایان کرد
 سه عید پوفیهی له مالى بابی هه لگرت.
 ههتا سى سهعات هیچ كهس نهیزانى
 نه ماله باب و ماله باوانی
 نه دوست و دوژمن نه ئاوه دانی.
 سى سهعات رابردوو دهچوون به پتوه
 هیچ نهژاكاوه ئه كوئمه سیه
 ده لای دووكانه و دهسكى گول پتوه.
 بایهكى دههات وهكو سه پسه پى
 به خهیاڵ نووستبوو دایكى دهریه پى.
 بزانه پوفیه له سهر چ حاله
 به فریوى نه بن، گه لیک مندا له.
 ئه گهر کردیه وه بورجی رهنگاو رهنگ
 نهیدی به چاوان پوفیهی شوخ و شهنگ
 کلغه تی بانگ کرد به مهبخی و بى دهنگ
 پیم بلای، راست برۆ، ئه و کاره چیه؟
 له نیسفی شهوئ پوفیه دیار نییه
 بو من شان كه سرى و بى نامووسییه.
 دهنگی دا: خانم! من بى خه بهرم
 پرووچی رهوانم، ئه ی تانجی سهرم
 ئه من کلغه تم، من عومر بهرم.
 ئه من نازانم به زولفی تاجدار
 پوفیه چى لای هات، کیزى مه زهدار.
 به لكو، شهوه، خهوى لای په شوکابى
 سهرى له دهرکی کلغه تیک نابى.

يانه چوويته مالى جيرانى
 چون ئو جهوانه، حال چاك نازانى.
 ومختىكى گه چوون بو خهزنه خانه
 شپرزه و شپريو بوو ئو مهكانه.
 ئهگه زهينى دا جهرگى براوه
 جيان و قوماش هيچى نهماوه
 دهركى رووى خهزنه پتوه نه دراوه
 كورپه دهرىيى دووانيان براوه
 نيوتكى مالى تالان كراوه
 سهعيد ميوان بوو، ئهويش نهماوه
 به داد و گريان به شين و هاوار
 ئو جار زيندينغا دهبوو خه بهردار.

۴۳

جارچى جار كيشا به ئامان ئامان
 سوار بن له مهرکهب سوار و نوکهران
 خراب قهوماوه، دهستم به دامان
 دهبي رووسيايم تا ئاخري زهمان
 پوفيهيان بردووه، سهردارى خانمان.
 سهرم سوپ ماوه من له ئو كاره
 سهعيد فهقيه، هيدى و ههزاره
 چلون به پوفيهى ئو بردووه چاره؟
 له ههمو كووچان داد و هاواره.
 دوو سته كهسيان وه دوا كهوت، هينديكيان ولاغيان شير خه زالييه
 ولاغ هينديكى كويت و سپيه
 هينديكى رهشى رهنك قه ترانييه

هينديک سي سالن، پاک گول گولييه.
جله و پيزانه، خراب قهوماوه
روفیه ی سهردار عيل خو هه لگيراوه
ده لئي ونه وشه ی با لي نه دراوه
هر وهکو باغي هه ناری ساوا.
قرمه ی خه نجه ران، سه دای ناله نال
وهک پوژي قيامهت، بوو به گاله کال
ولاغ وهک بالدار پاکی گرتیان بال
هينديکان له سوئي دوو چاوی کال.
ئه وه به ويلغار، کردیان به لينگدان
هينديک به حه سرهت، هينديک به گريان
پرسياريان ده کرد له پتيوار و شوان
له خه لکی غه ريب، له شهو به کيوان
که سو نه ديوه؟ جووتیک ناسک سوار
دوو به دوو پرون، هه روهکو پتيوار؟
کابرايه ک ديپووني، مه ر له شهو له وه ر
يه کی قوشمه بوو، ديوانه و به دفه ر.
ئه من ديتمن نيوه بوو له شهو
له گهر دنی ديار بوو خه زينه ی خوسره و
دوو سوار هاتن پويين به سهر ره و.
ده فريين به بال هه روهکو کورکور
پرويان کرد له پتي ولا تي مه رگه وه ر.
سواره بلاويوون، که وتنه ويلغار
له هه موو باسکان بووه داد و هاوار.

خالق ھر ئەتۆی جەببار
 ڕەببى ھر ئەتۆی جەببار
 یۆسفت لە زیندان ئەتۆ کرد ڕزگار
 ئەگەر بۆت حیساب بکەم، تاكو بیست و چوار
 چەند پیاوی گەورە گەورە بەقودرەتت بوون گرفتار
 ئەگەر ڕەحمەتت بزووت ھەمووت دەکردن ڕزگار
 ئەگەر تۆ موقەددەر بکەى چاک بیکدی کاروبار
 گە تەنەزولى بکەى ئەو بەندەى خاکە سار
 ھەمیشە ھر بەدبەختە، ھەمیشە دل ڕیندار.

سەعید ئەگەر دەڕۆیى، وەك شەھین و تەرلانى
 وچانى بە ولاغ نەدا ھەتا كەوتە بەیانی
 ئاوازی زەنگولان دى، دەگەیشتە یەك کاروانى
 ئەو ھەرگەبى بوون، سەعید چاکی دەزانى.
 شوناسى دەگەلیان بوو، چۆن ئەوان ساحیب زاتن
 سەعید چاکی دەناسین، چونكە خەلكى یەك ولاتن.
 سەعید كوتى: سەفەر و مبارەك بى مەكان و موزەییەن كرد
 قەتار و چاك لى بوخرن، ئیو ھەكەن دەستوبرد
 نەبادا ئەنگۆ ببین، بلىن: «سەعید كوژرا و مرد!»
 لە من خراب قەوماو، كارىكى زۆر گەورەم كرد.
 ئەنگۆ خەبەر بەرن بۆ ولاتى مەرگەو ھەر
 خەلك بزانی، نەو ھەك لەشكەرم بێتە سەر.
 لەشكەرى گەورە و گرانی

عیلاج به‌زیریم نییه له پوژی دل‌هێشانێ
 نه‌کوو موقه‌ده‌ر بکا خودای عه‌رز و عاسمانێ.
 ئه‌وه له کاروانیه‌کان دوو پیاوی گورج و گوڵ پوین تا خه‌به‌ر بده‌ن به ولاتی
 مه‌رگه‌وه‌ی. بریو بریو په‌یدا بوو! پیشیان پێ ک‌رت.

٤٦

لاقی راسته‌ی وه پیش خست، له‌سه‌ر ئاوزه‌نگی دانا
 چۆکی له قه‌ڵپووزی نا، تیری کرد به‌نیشانه
 پیشی له‌شکری گ‌تپاوه، شه‌رێکی پ‌ۆسته‌مانه
 روفیه یه‌گ‌جار ش‌یتاوه، گه‌لیک ک‌رچ و منداله
 له‌به‌ر ب‌لیسه‌ی تیران، له ک‌رمه و ناله ناله
 له‌سه‌ر پ‌کیف خ‌ۆ ناگرێ، یه‌گ‌جار ز‌ۆر زاری تاله.
 سه‌عید کوتی: چ‌رای له د‌لم! ب‌ۆچی ت‌ۆ وا ش‌یتاوی؟
 خات‌رجه‌م به‌ من هه‌ل‌ۆم، ئه‌ت‌ۆ ده‌بیه‌ مراوی
 مراوی له هه‌ل‌ۆ ناستین‌دری، هه‌تا زین‌دووی و ماوی.
 ده‌زانی ب‌ۆ ش‌یتاوم؟ من له‌به‌ر ت‌ۆ ده‌نال‌م
 ده‌نا له جه‌نگ و جو‌دال وه‌کو پ‌ۆسته‌می ز‌الم
 تا ده‌گاته عه‌ینه پ‌ۆم له‌شکرت ب‌ۆ ده‌مال‌م
 ئه‌منت به‌ق‌وربان ب‌م! من له‌به‌ر ت‌ۆ عه‌بدالم
 ئه‌لعان خه‌به‌ر ب‌زانن، ده‌گه‌نی مام و خ‌الم
 ئه‌منیش خات‌رجه‌م به‌ که‌م ده‌ست نیم، ساحیب گ‌ورز و مه‌تالم.
 ناوێرن ب‌ینه پیشی هه‌تا من پ‌وحم ماوه
 ببینه سوار و پیاده چه‌ند که‌لاک ف‌ه‌ی دراوه
 خوێنی عه‌قیقی پ‌ر‌ژا، زه‌مینی پ‌ی ره‌نگاوه
 ده‌ل‌یتی ئه‌و پ‌ۆزه‌یه ده‌ل‌یتن: سیاوه‌حش ک‌وژراوه!
 ئه‌گه‌ر چه‌تر ب‌نگ‌توی وه‌ک شه‌ه‌ین و وه‌ک تاوس

ئەمن ئەو شەپە دەكەم وەك پۆستەم و كەيكاس.
 يەگجەر زۆر چاكى لەشكر گىراو. روفىيە دابەزىبوو. خۆ سەعيدىش بىستىكى بەجى
 نەدەهتشت! دوو كەسەكە كە لەشكرىان دى، ھەلاتن زوو خەبەر بدەن.

٤٧

چادر لە كوێستانى بوو، لە پىشى شالە بەگيانە
 عىل و عىلباش تىك پزاون، جىگاكيان كوێستانە
 ئەوان خەبەريان دەدا: دۆست ھەتاكو بىگانە
 ئەگەر گۆشت لە پىش بى خاترجەم لەسەر نانە
 سەعيد مەرگەوھەپىيە، دوزمنى لەسەر سانە
 وایان پىش پى گرتووە، نامىنى بە ژيانە.
 بۆ ئىمە ئابروو چوونە ئەگەر سەعيد نەمىنى
 روفىيە خانمى ھىناو، عىل ھاتووە لى بىستىنى.
 سى سەت سوارى ھەركىيان دىن دە خاك و مەكانمان
 ئەگەر سەعيد بكوژى، تەماح دەكەن لە گيانمان
 بۆ ئىمە ئابروو چوونە، بەخولای كەسرە بۆ شانمان.
 ئەگەر وایان خەبەردا، بوو بە بگرە و بە بىتە
 وەكو پۆزى قىامت ھەمووى پىتن پىتنە.
 سوارە و پىادە پەيدا بوون، سەعيد كەم كەسىك نىيە
 لە مێژە گە نای بىنن، قەدەرئىكە ديار نىيە
 زىندىناغا ناتوانى، كارى بە سەعيد چىيە؟
 خولە بكا ھىنا بىتتى كىژى سوور و سپىيە
 تەرگەوھە و مەرگەوھە ئىمە دەى دەين لە خوێنىيە
 با سەعيد دابىنىشى بە پرو سوورى و ئازادىيە.
 ئەو ھەلشكرى وانىش ھات. تىك ھالان، بوو بە شەپ. زىندىناغا برىندار بوو.

شیری زهره ماندوو نابی، له شه‌ری قه‌ت ناوه‌ستی
فه‌تح و نوسره‌تی زیاده‌ی، مه‌علوم بوو که‌وته ده‌ستی.
زیندیناغا برینداره، گرمه‌ی عه‌رزی په‌یدا بوو.

بوو به‌ بگه‌ و به‌ بینه
ئیک ده‌لی: بیکوژه، ئیک ده‌لی: له‌شکر بشکینه
ئه‌وه‌ خالیداغا هات، گه‌وره‌ی خدر مامه‌سینه.

بوو به‌رۆژی ئاخ‌ر زهمان
پیاو‌زگی پی‌ ده‌سووتان

له‌به‌ر بلایسه‌ی چه‌خماغان! چه‌خماغان لیک‌ ترازان
کو‌پرهم کو‌پرهم په‌یدا بوو! له‌به‌ر ده‌نگی مه‌رکه‌بان!
سه‌دای ته‌پلی خوین‌ ریزی! بوو به‌گرمه‌ و ته‌پل‌ لیدان
مامز به‌گ په‌یدا بوو، ئه‌و بوو گه‌وره‌ی هه‌رکیان
سی‌ سه‌ت که‌سی ده‌گه‌له‌، هه‌مووی عه‌بله‌ و هیچ نه‌زان
له‌ شه‌ری یه‌گجار زۆر چین، ده‌یان هینا‌ پیشی‌ سنگیان
چۆن ئه‌وان ناترسن، بی‌ به‌عسه‌ت و هیچ نه‌زان
شه‌ره‌که‌ زۆر گه‌وره‌ بوو له‌ عاشیره‌تی کوردان
له‌سه‌ر پوفیه‌ی شیرن‌ روو، هه‌رکی که‌وته‌نه‌ قور‌ پتوان
گه‌ یه‌خسیرمان بچیت، ده‌بی‌ بکه‌وینه‌ کتوان
که‌ژاوه‌یان ده‌هینان، پوفیه‌ زولفی‌ ده‌شتیان
له‌ که‌ژاوه‌یان ده‌نا، بردیان باغی‌ گول‌ و ستوان
ئامانه‌تی سه‌عیده، بردیان بۆ‌ مال‌ه‌ باوان
سی‌ سه‌ت کچی‌ مه‌رگه‌یی ده‌وره‌ی پوفیه‌یان ده‌دان
هیندیک‌ به‌زمانی‌ شیرن، هیندیک‌ به‌ دل‌خوشیدان
ده‌یان گوت: هیچ مه‌ترسی، ول‌تت کرد ئاوه‌دان

ئيشەللە سەر دەكەوين لە شەپى گەورە و گران
 تۆ زولفانت نەشیوئى ئەى بۆنى گول و پىحان
 مەنونیيەت زۆر دەكىشین، ئەتۆ بووى بە بووكمان
 خیر و بەرەكەتت هینا، ولانت کرد ئاوەدان
 نىوبانگى ئیمە دەروا بۆ رووسییه و بۆ توركان
 دنیا هەمووی دەزانى، هەتا خەمسە و میهرەبان
 عومری تۆ بى بە لا بى! لیت نەشیوئىتن زولفان
 چەترى تاوسى بنگیوه، زمانت لەنگ نەبى لە قسان
 تەرگەوهر و مەرگەوهر دەبى بۆت بکەنە قوربان
 سى سەت كچى دەگەل هات، کردیانه قەدەم لیدان
 سەعید مەردىكى تالە وەكو باز و وەك تەپلان
 زۆر موقەددەر قەوماون، ئەو دەرچوووە وەك مەردان.
 لە خۆت خاترجەم ببە، چومكى تۆ شەك و خاوى
 شەپى وات قەت نەدیوه، بۆیە مەست و شىواوى
 ولاتى مەرگەوهر و تەرگەوهر، دەیدەین لە خوینی چاوى.

٤٩

خالیداغای خدر مامەستینه، پرسىارى کرد، کوتى: ئەمن جەرگم پەش بووه! سواری
 ولاغىكى شىیه

حەوت نۆكەرى لە دواى دین، دەلى: سەعید لە كوێیە؟
 كارم بە كەسى دى نییە، بزانم ئەحوالى چۆنە
 شەپى عاشیرەتانه، هەلى ئایساند ئەو خوینە
 شەیتان زەللەم پى دەكا! خالید یانە مەمىنە
 یان سەعید قەباعەتە، بچۆ رووحى لى بستینه.
 عیشارەتیان کرد: سەعید چۆتە سەنگەرئ
 دەستىكى شیر و تیرە، دەستىك لە سەر خەنجەرئ

کهس زهفیری پی نابا، گه دوژمن چاوی دهری
 مهگه ر پوژیککی قادر پی بکا موقه ددهری.
 خالیداغا هاته پیش، هیچ نهیدهگرت وچانه
 وهکو پلنگی چهنگ بهخوین، وهکو ورچی له لانه
 له سهعیدی ترش و تال کرد، تیکی نا نیوچاوانه:
 حهرامزادهی بی نمکه روحه لهسه دهستانه
 بههویای روفیه مه به، سهعاتیکت لی میوانه.
 روفیه وهک چرا وهک شهه

ئەمن له توئی دهستینم، خاترجهه بۆ خوئی ده بهه
 هه وهکو شیر مه مهندی شهرت بی چوار پالووت بکهه
 شوهرتت وهها برهوا، بۆ عالهت تهنبی کهه
 کهرووت وا لی تال بکهه گه بتههنی ناوی زهمزهه
 روفیه لی به میرات بی، پی بزانه رۆم و عهجهه
 ته ماداری هیچ مه به، ئی شه مامهی گوڵ به دهه
 ئەمن قهستم کردووه، روفیهی کال بۆ خۆم ده بهه.
 سهعید وهک شیر بریندار له سهنگه ری دهغه زرا
 دنیای لی ترش و تال بوو، وهک شیر و وهک ههژدیها
 ئەو کهسه بی غیرهته دیفاعی روحی خوئی نهکا
 چهند کهس بهو دهرده چوون کهه رابردوون له دونیا
 تیریکی جهوت مشتیهی له مالی کهوانی نا
 وهکو برزوی شیر ههژدهر شانی چهپه لی بادا
 کهوهزنی پیشی تیری چهرمی جهولانه دهکا
 تهپلی سهری دهدا بهر، له قولکهی کهردنی دهدا
 وکو توپی مندا لان، له پکیفی فری دهدا
 کهلاکی سهردار عیل قهه و دالاش با بیبا

بوو به داد و واوهیلا!

باب به کوری دهگوت: نهچی!

هیندیک کهس په شوکا بوون، هیندیک کهس خوین گرتی

هیندیک کهس داده به زی، با یهخته رمه ی له دوو بی.

به کوشتنی خالیداغا پراوهستان و گرتیان سان

نۆکه ر و کهس و کاری قه دمریک بوی دهگریان.

بوو به داد و هونه هون

کار چون پیک دی؟ چلون

که لاکي وییان هه لگرت

چومکی من مهردم بق خوم

جهندازه ی مردوو پروا بق ولاته که ی عهینه روم.

۵۰

سابیر به گ نۆ جه وانه

عومری ئه گهر زور زور بی، تازه ههژده سالانه

زور جوانچاک و سوارچاکه، دهست به شیر و پهیکانه

خهبری پوفیه ی زانی، بوته شیت و دیوانه:

خو قه ولیان به من دابوو! ئه و جار مالم ویرانه

ئه من قهت پوفیه ددهم! بکه ویتته دهست بیتگانه

مه گهر عومرم نه مینئ، بیمه سهر خوین پرژانه

جا خو ئه و حه له ش ههر مهردیه، بلین: خوینئ خوی له سهر پوفیه دانا.

پیاویکی زور به وه ج بوو، وهک شه هین و وهک باز بوو

ئه و وهرزیشی کردبوو، یه گجار زور تیره نداز بوو

ئه و بق کوشتنی سه عید یه گجار دلئ داوخواز بوو.

دهنگی ولاغی ددها، به سنگ و قهوه ی مه رکب چهند کهسی به ره و پشت خستن.

به دهو قهوه ی مه رکب دنیای لی تاریک کردن.

پوژی لی کردن به شهو
 له گهل سه عید گه یشتنه یهک، وهک نه فراسیاب و خه سرهو.
 سابیر ئاغا دابه زی، نوکهر ولاغیان وهرگرت
 وهکو که کی کو هه زاد دهست گهرم بوو، دهستوبردی کرد
 چو سهر سه نگه ری سه عید، شانی یه کتریان دهگرت
 قرمه ی خه نجه ران ده هات، قیامت را ده برد
 ساحیب غیرهت نهیده وئرا، ته ماشای وانی نه ده کرد
 سه عید نه په شوکابوو، نهو به خه نجه ری سی بست
 له سابیراغای دهدا، جهرگی له پشت وه ده رخست
 ته وای له شکر زانیان، دهست و لاقیان ده بوو سست
 فه تح و نوسره تی گه وره سه عید خستییه مست.
 ئاغا نوکهری کوژراوه، نوکهر ئاغای به جی ماوه
 به خوین دنیا پاک په نگاوه
 چهند کهس به یه خسیر گیراوه
 چهند یه ختهرمه به جی ماوه
 له شکری ههرکیان شکاوه
 یه خسیریان لی گیراوه
 له سهر روفیه نهو کاره قهوماوه.
 نهوه هاتنه وه به دل ساردی و به دهرده داری و به هه لئوواردی.

۵۱

جا با بیینه سهر باسی گه وره گه وره ی مه رگه وهی و ته رگه وهی
 ته وای خریان کرده وه ئیکی ده مه ی و بیست کاوی
 با بۆ سه عیدی بنترین نهو شوجاعی دوژمن قی.
 قه دیم نهو به گله رمان بوو

له سه‌رمان ميرخان و خان بوو
يه‌گجار ده‌ست رۆږيو بوو، ساحېب نام و ئه‌رکان بوو
که موقه‌دده‌ری لى قه‌وما، ئه‌وه کارى په‌حمان بوو.
ليو ته‌لخ نه‌بى ئه‌حوال

حه‌يفه پياوى وا ده‌ستکه‌ره‌وه نه‌يېتن ده‌ولت و مال
با عاجز و دلگه‌رد نه‌بى چاوى کال و قه‌دى شمشال.
مالى هه‌تا ده مه‌ر، هه‌تا بيست کاوړ بۆيان نارد.
بوو به گرمه و هۆنه هۆن

معافه برينج و ړون.

داوه‌تيكى بۆگيرا تا ئه‌ورؤ كه‌س نه‌يديوه
سوور و سپى و توتوفحه وه‌كو گولتى غه‌مليوه
كوخ و هه‌نار و هه‌نجير ده‌گه‌ل يه‌ك تيك چرڅيوه.
سه‌رى زولفان ده‌بزوى به‌شوبايه زريانى
عاشيره‌تى مه‌مله‌كه‌ت پاكي به‌و كارهى زانى
شه‌ربه‌ت و قه‌نداو ده‌گه‌رې وه‌كو ړووبار و كانى
رؤفيه له بيرى ده‌چوو ماله باب و باوانى
له په‌شيدى سه‌عيد و له رؤفيه‌ى سنگ كوټستانى
له دؤلى ورمى وه له محالى سو‌ما و برادؤستانه‌وه هه‌تا كوردى كه‌ره و ئارارات،
هه‌موويان ئه‌وه به‌ديارى و به‌خوشى به سه‌عيديه‌وه هاتن، كوتيان:

ئه‌تؤ ترست نه‌بى چاره‌گيک هه‌تا بستی
بلټى ئه‌گه‌ر «بى كه‌سم، كه‌س له من ناپرسى»
ئيمه كؤمه‌گت ده‌كه‌ين، چاوت له دوژمن نه‌ترسى.
ليت تيك نه‌چى گوزه‌ره

پياوى ئازا و ده‌ستکه‌ره‌وه هه‌ميشه په‌ر به‌سه‌ره
فه‌قيرى زؤر ناخؤشه، هه‌ميشه سه‌ره‌له‌به‌ره
سه‌عيد يه‌گجار په‌شيد، يه‌گجار ساحېب جه‌وه‌ره

وہک فہرامہ رزی پۆستہم ساحیب غیرت و جگہرہ

ئەوہ ھەموویان پتوہی ھاتن، سەعید دامەزرا لە مەرگەوہر و تەرگەوہرہ.

پوفیہیان لە سەعید مارە کرد

قەنداوخۆری و حیسابات رابرد

شین و واوہیلا دەنتو ھەرکییان کھوت.

سابیر و خالیداغا و چەند کەسی دیکە کوژرابوون.

من حالم بەوہ شتوا

ئاغایان نیتویان ھەبە، پیاوی فەقیر بێ نیتوہ.

مارەیان کرد و ئاو بەئاویدا کرا.

سەعید کوتی: ئۆخەیی بە شادکامی و بە کامرانی و بە عاقل و فامی و بە

ئاشکراییی، پوفیہ لە لامی

۵۲

ئەوہ دەمچینە سەر میر سیتوہ دین بەگ ئەوجار:

خالقی ھەیی داوہر

دنیا ت دانا سەرانسەر

داتنا پیر و پتەمبەر

ساحیب جەوہەر و بێ جەوہەر

ھەرچی ئیرادەیی تۆ بێ، چ پکا بەندەیی خۆڵ وە سەر؟

۵۳

پوفیہ ھەتا پێنج مانگان لە کن سەعید بوو بە خۆشی و بە شادمانی. پاش پێنج مانگەیی باری ھەملی ھەلگرت. پوفیہ لە نو مانگ و نو پۆژە، لە عەینی ئەوہی ئەگەر بورجی ھیکمەت وە دەریکەوئ، بە عومری خالقی پەرورەدگار، لەسەر ئەو زگ و مندالەیی چوو؛ بە سەر و بەرەوہ پۆیی.

سەعید لە مائی نەبوو؛ خەبەریان دایە، سەعید ھاتەوہ. ئەگەر گەراوہ، نەیان

ناشتبوو؛ دووازده سعات بوو مردبوو. کوتی: بۆ پراوگرتووه؟ کوتیان: له بهر تۆ؛
کوتمان: با بېتهوه.

۵۴

ئوه سه عید ده لّی:

ئهو دنیا یه م پّی خۆش بوو له بهر پروفیه ی شیرن زمان
تیخی ویم له جهرگی بوو، دلم هه میشه وهک کویتستان
مردن بۆ من خۆشتره، نه بادا بېمه ژیان
بریا قابیس باتایه، به عزمی گیان کیشان
روحی من وهکو پروفیه، ته نم چووبا بۆ قه بران
له گه لّ پروفیه یان بناشتمایه، یهک کیتل بویایه سه رینمان
به ته مای قیامه تیشم هه رکمان ببین به یهک گیان
بۆ قیامه تیشم چاک بوو پّی قایم ده بوو ئیمان
عیلاج په زیری نییه، له کیس چوو باغی گولان
چومکه یه گجار شیرنه قه لّم و نه خشی سوبحان
لیم دوور نه که ویتته وه، دّ ده سووتی به سووتان
له دوو لام لّی قه وماوه: یه کیک نه ماوه ئارامی دلّان
یه کیک دوژمنایه تیمه له گه لّ سه ر عاشیره تان
خۆ له بیریان نه چووه خالیداغا و سابیر خان
زیتدین بریندار ده بوو، برینی بوو له برکان
برینه که ی چاک بۆوه، ئه لعان ده روا به چۆکان
جیگای تیره ندازی منه ئهوی کردووه مالّ ویران.
به خودای ده بّی بنا لّم! هه میشه دهست بدهم له دّ
مه نه جه لّ و قازانی مێردان به نوّ سالان دیتته کوّ.
هه چه ند من فکر ده که م: یان من هیچ عاقلّم نییه
یان سه فه رم له به ره، که لکی ئیرانم نییه.

ئەگەر بۆيىم و بىمىنم
 ئەمەن لە دواى روفىيە لە ئىترانى نامىنم
 دەروم لە بۆ گەرمىنى، سەرى خۆ دەدۆيىنم
 يان نىو و نىشانىكى چاتر لە وى را لە بۆ دىنم
 بەھوكمى دەست و مستم، بەئازايى دەى ھەستىنم.
 سەعيد فەكرى لە دل كرد: دەجمە گەرمىنى، مرادم بىيى ھاسل
 نايناسم، شوناسىم پىيى نىيە، ئاغاي شوجاع و عادل
 لەسەر تارىفە مير سىئوھەدين بەگ لە ناسرىيە و كۆنە موسل
 قسەتم پكەويىتە وى، جا ئەو جار دەگەم بە دل.
 بۆ رۆژى دەعوايە، جگەرى خۆم دەناسم، شىرە و قەت قەت ھەلنايە
 خزمەتى دەكەم تا رووح لە بەدەنم دايە.
 ھەچەند فەكرى لى دەكەم، ناخۆشە سەرلەبەرى
 خەلكى سەرزەنىشتت كا، دوژمن وەكو موشتەرى
 لە ھەموو جىيەك باست كەن، بكەويە سەر خەبەرى.
 پىياو ئەگەر پىياو بى، ئەو كەسەيە، ئەگەر بۆى و بىمىنى
 يان سەرىكى ئەگەر ھەيەتى بە مەردى بىدۆيىنى
 يان فەتخ و نوسرەت لە ھەندەران را بىنى.
 ترس و خۆفى پىياو نەبى لە غەرىبى و كاروبار
 لەسەر خوانى زىنى راست و چەپ بىيى سوار
 ترست لە ھىچ كەس نەبى، وەك رۆستەم و ئەسفەنديار
 دەنا بەسەرلەبەرى، گەردن كەچ، ملت بكەى خوار
 داخولا كى پىم بسپىرى خزمەتتىك و كاروبار؟
 غەنىمەتتىكم داتى، راى بوپىرم سەفەھى رۆژگار
 رەبى ئەمەن نەمىنم، سەرم بچىتە بن گل و خار
 شەرت بى بچمە گەرمىنى گە روحم بىيى قوتار.

په‌بی ئه‌و که‌سه نه‌بی که وه‌ک ژنان دابنیشی و ده‌سته‌وه‌ستان بی
 ئه‌و پۆژهم من پی خۆشه‌ نیوت له‌ نێو پیاوان بی
 هازهی بلیسه‌ی گه‌روه‌شین، ده‌نگی تیر و په‌یکان بی
 سوار له‌ پکیف وه‌رگه‌پین، پیاو وه‌کو قاره‌مان بی
 نه‌وه‌کو دابنیشی، له‌سه‌ر قسه‌ و باسان بی.
 وا بی چاتره‌ نه‌وه‌ک به‌ده‌سته‌وه‌ستانی و به‌هه‌ناسه‌ ساردی دابنیشی.

۵۵

جا ئه‌وه‌ سه‌عید ده‌لی:
 په‌نام به‌ تۆ ئه‌ی بیناهی چاوه‌
 عه‌لیم و خه‌بیری، ئه‌من لێم قه‌وماوه‌
 له‌ لایه‌ک ئارامی دلم به‌عومری تۆ له‌به‌ر چاوم هه‌لگیراوه‌
 له‌ لایه‌ک دوژمنایه‌تی هه‌وت هه‌زار سوار پیتی ده‌ ده‌رکم ناوه‌
 ئه‌و سه‌فه‌ره‌ به‌هومیدی تۆ ده‌که‌م، نه‌مه‌کی خه‌جاله‌ت و سه‌رله‌به‌ر و جگه‌ر سووتاوه‌
 نه‌ته‌ویان سه‌ره‌زه‌نیشتم بکه‌ن، بلین سه‌عید پۆیی، دایک و بابی له‌ مه‌رگه‌وه‌ر و
 ته‌رگه‌وه‌ر به‌جی ماوه‌!

به‌خه‌جاله‌تی و سه‌رله‌به‌ری و بی هێزی نه‌گه‌ر پیمه‌وه‌ دواوه‌.
 پادشایه‌کی ئه‌گه‌ر به‌سوپی هه‌موو که‌س ده‌زانی
 ئه‌وی سالی له‌ مه‌مله‌که‌ته‌که‌ی ته‌رگه‌وه‌ر و مه‌رگه‌وه‌ر ده‌بۆوه‌ به‌ نان گرانی
 سه‌عید کوپی عه‌زیزه‌، له‌ تایه‌فه‌ی شا قولی خانی
 سه‌عید ده‌چووه‌ کن دایک و بابی، ده‌یگوت: دایه‌ ئازادم که‌! چون به‌هه‌شت له‌ بن
 پیتی دایک و باب دایه‌، ئه‌وی پۆژی ئه‌گه‌ر خودا ده‌کاته‌وه‌ هه‌شر و دیوانی
 پروناکاییم له‌ ئێرانی نییه‌، یان به‌ په‌رپه‌سه‌ری دیمه‌وه‌ یان ئه‌و پروحه‌م ده‌که‌م
 فانی.

دایک و بابی ده‌یان گوت: پۆله‌ نه‌بووه‌ و نه‌کراوه‌
 بۆ عافه‌رتیک بۆ له‌ دلت په‌یدا بووه‌ هێش و ژان و هه‌لاوه‌؟

بۆ تىل بەسەرىك، نۆرەسىدىك، لە ولاتەكەى تەرگەوهر و مەرگەوهر نەماوہ؟
ئىمە بەجى دىلى، بى ملك ماوين و ليمان قەوماوہ
سەعيد دەيگوت: قەستەم بەوہى كەم ئەگەر دنيای داناوہ
ئىرانم لى بۆتە حەبس و بەند، كەلكى ئىرانم نەماوہ
بەيەگجاريو بەجى نايەلم، لەورۆوہ زەخيره و بژيوہى حەو
سالو ماوہ

ئەگەر بىتو مەرگ مۆلەتم بدا، لەو سەفەرە دەگەرئىمەوہ دواوہ.

سەعيد پىتى لە ئاۋزەنگى دەنا و كوتى: بيسمىللاھى پرمحمدانى پرمحمدىم، ئەمن
تەمەننا و دوعام لە كن تۆ چىيە؟

يان نەمىنم و سەرم بەرمەوہ بن بارستى گلىيە
يان بىمەوہ بە فەتح و نوسرەت و پرووسوورىيە.
ئەوہ ھەر وەكو ورجى ئەگەر دەغەزى لى لانى
شەوى مابوو سەعيد دەپۆيى، دەيگوت: با ھىچ كەس بەسۈرى من نەزانى
ھەتا ئەو پۆژەى دەچمەوہ سەفەرى ھات و نەھاتى، ئى گەورە و گرانى
جا نازانم نە بەمىرى دىمەوہ سەر تەرگەوهر و مەرگەوهر يان دەچمەوہ دەركى
خەلكى بۆ پاروو پارووانى
چومكە ئەوہ غايىبە، ھىچ كەس بەموقەددەرى حەق دەستى ئىلاھى نازانى.

۵۶

ئەوہ سەعيد پۆيى بۆ خاكى عىراقى، بەھەر چەنگ و چونىكى بوو ھاتە مووسلى.
سەعيد نابەلەد بوو، بەكووچە و بازارى نەدەزانى
نەيدەزانى لە كوئى پەيداكا پارووئىك نانى
شەوئى بە نابەلەدى دەركى كەردەوہ لە پىرېژنىك، وە ژوور دەكەون بە دلساردى و بە
مىوانى
داپىرى دەيگوت: پۆلە زۆر بەخىرتى. ديارە غەرىب و نابەلەد و بى خزم و قەوم و
قاشانى

ئەمما رۆلە ديارە پياويكى ئازا و ويچوو، نۆجوانى
چ كارەي؟ چ كەسى؟ با داپيرە بەسورى تۆ بزانى
چومكە واسيدە لە كن خودايە، تەگبىركەريش چاكە بۆ رۆژى مەبخى و نيانى
غەربىي، مەغشوشى. بۆ وا دلتەنگ و سەرگەردانى؟
رەنگت خوۆشە، نەژاكاوى. پىم وايە خەلكى كوستانى
فرزەندى دولبەندەم بۆچى وا مەغشوش و دل پەريشانى؟
پياو دەبى شوكرانە بژيرى بە زاتى بى شەرىك و لەم يەزەل و بى مەكانى
ئىوا ھەيە خوۆل تەرقى پى دەدا و ئى وا ھەيە خوۆل تەنەزولى دەخاتە سەر شانى
نابى پياو بەو ھە بگەپى: بەمەغشوشى و سەرگەردانى.
ئەورۆكە پىم رۆلە تۆ زۆر پەريشانى و حالت بى حالە
شەنگى، شوخى، شانت قابىلى گورز و مەتالە.
رۆلە ھەتا لە دنيايە ماوى بەبى دەولەتى مەنالە.
غەربە، ئەما پىم زۆر كورىكى لاو و شارە
بەبى دەولەتى مەنالە و بەدەولەتەش مەنازە.
زۆرم ديون لە دنيا پير و شەخس و جوان و جوانمىرە
بەبەشى خوۆل قانيع بە و شوكرانە بىژيرە.

۵۷

ئەو جار ئەو ھە سەعيد دەلى:
داپيرە رەبى رپوت سىبى بى قەتت كۆست^(۲۳) لى نەكەوى
و ھەكو نسيحەتم دەكەي، بەقسەي تۆ قەبرغەم لە ەرزى دەكەوى
غەربىم، نابەلەم، ئاخى ئەمنيش زىندەگانىم دەوى.
خۆ ئەو ھە ھىچى لە ەاسمانى بۆى نەبارىو
ھەر كەسى بەرپوشوئىنىك، ەتاي خوۆل ديو
ئەمن نابەلەم، قسەمەتى من ئەورۆكە بۆ كۆنە مووسلى ھاتوو ە غەملىو.
ئەي كوتى رۆلە با نسيحەتت پكەم، پوولت دەدەمى، سبەينى

بچو کن مهسته به گی، ته به قتيک قايشی فه پهنگی بکړه، ئه وی عه سلّه بولغار
دايکت بوټ دم دروئ، پيشی بلّين: سه ده فکاره

ئاو ريشمی خاوی تئ ده خه م، له کن هه موو که س مو عته به ر

بئ و بلّين: له هه موو که س را دياره

پينچ و دوو پوژيک شه ربه ت فروشی بکه، هه تا چاوو پروون هه لدئ و ده کريته وه،

ده تبتته وه به له دی و شوناسی و ئختياره

ئه گهر پوژيش دوو پاره پهيدا بکه ی، به حاله حال بيگه يه ني وه به سئ پاره

ئه وه بؤ سه فحه ی پوژگار

شه وئ له ماله داپيره ی خوټ بگره وه وچان و قه راره

هه تا بزاین ئيراده ی له سر چييه ئه و بئ مه کان و په روه ردگار

سه عيد بيست و پينچ شه و به قسه ی داپيره ی به شاره که ی کوټه مووسلّيدا

ده هاته وه خواره

له شانی ده به ست کونده يه کی جه عفر به گی له وی عه سلّه بولغار

پيشی کونده ی گولينگ پژه و سه ده فکاره

سه عيد ده يگوت: چ بکه م؟ نسيحه تم وايه، چارم بئ چاره

پوژئ په يدا ی ده کرد سئ پاره؛ روحميان پئ ده کرد، لتيان ده کړی، ده يان گوت:

فه قيره، بئ کاره، هه ژاره!

۵۸

پاشی بيست و پينچ شه وه ی له شاره که ی کوټه مووسلّي ده بو وه به بگربر و

جاړکيشانه

له بازاری ئالا بلند کردن و ئالا راوه شانه

عه تر پرژاندن و عه تر پژانه.

جاړچی جاړی ده کيشا: خه لک ببئ خه به رداره

خه لک به عه ده ب را بوه ستئ، نه که ن کاری بئ قانون و بئ پفتاره

مير سيوه دين به گ ئه وه هات، ده گه ليه تی حه و شه ت سواره

زۆر پياويكى رهشيد و به دهماره
 نهادا له كۆنه مووسلئ ببيتتهوه دلّهتیش و دلبرينداره
 بۆ ئيمه خراپه، ليمان لهنگ دهبي بازار و دووكان و كاروباره
 سهعيد گوئي ههلهدهخست، چاك حالي دهبوو لهو گفتوگو و لهو قسهو لهو پرسياره
 دهیگوت: خولایه من نیوبانگی میر سیوهدينم بیستبوو
 دهیان گوت: ئه میره، زۆر پياويكى جگهرداره
 ناخ چاوم پئی بکهوتبايه، به قسهو به گفتوگو! بمديبايه چلۆن دهکا ناغايهتی و
 رهفتاره

ئاما من شهريهت فروشم، عومری پادشای پهروهردگاره
 قهيدئ ناکا، ئه ورۆکه شهريهتی خۆم دهفروشم به دهنگ و به هاواره.
 سهعيد ئه گهر دهيزانی گرمه ی سواران دئ، دوکان و بازار ههمووی غهملأوه
 به ئاوپاشی عهتر به کوچه و به خهيايانی كۆنه مووسلئ دا كراوه
 چون میر سیوهدين بهگ میوانه و قسمهتی بۆ وئ هیناوه
 کووچه و خهيايان وهکو باغی شه دداد دهپرازاه
 شل و مل و سایه گهردن سهريان له پهنجهران دهرهیناوه
 ههمووی دهلئی خونچهيه و تازهكانه شكۆفه ی داوه
 رۆژيكي زۆر خوۆشه، دهلئی ئه و رۆژهيه ئه گهر ئاوپهحمان پادشای بهبه ئیشتیای له
 شكار و پراوه

چون ئه وئ رۆژئ دوازده ههزار كهس فهقير و موحتاج و كهدا خهلات دهكراوه
 سهعيد له دلئ گهرديش و كيشه و قاوه قاوه
 غيرهت پالئ وه دلئ داوه
 غيرهت له پهراسووانی زۆريان بۆ هیناوه.

میر سیوهدين بهگ دابهزی.
 میر سیوهدين بهگ پياويكه ههميشه ئاوشينه بهدهولهتی توركان و بهسولتانی

ئەو ھەلە ھەركى والى مووسلى دادەبەزى بە ميوانى
 بۆيان ھەكرد بەگاو و گەردوون بىست و پىنچ مەر بىچگە لە شەك بەرانی
 خانم و خاتوونان ھەھاتنە سەر كەوشى سەغره چنى سەر نوقرە بەندى بە ھەزن
 سووكى بە قىمەت گرانى
 لە بەريان ھەكرد كراسى قاقم رەنگى موشەجەرى سەمەر قەندى عەسلە كارخانەى
 فەرەنگستانى

دەیان گوت: ئەو ھەكو میر سێوھەدین بەگ بمانبىنى با تەماشامان نەكا بەسووكى و
 بى كىفایەتى و نێو بانگمان لە دنیاى نەروا بە بەدبەختى و بە سەرگەردانى
 شل و مل و سایە گەردن ورینگەیان ھەھات لە زنجیرەى زولفانى
 بولبول و و داعباى ھەنگ خۆش ھەھاتنەو سەر پۆژى خۆپندن و نەغمە لێدانى
 عەیش و نۆشى وام نەدیو، ھەتا ئەو پۆژى خۆدا دنیا ھەكاتەو فانى
 سەعید جەرگى كزە كزیەتى، دەسووتى ھەكو بریانی
 ھەیگوت: بى كەسم، غەریبم، چومكە ھەمیشە دانیشتبوو بە ئەمىرى و بە خانى
 زگى بە خۆى دەسووتا، بە چاوى پر ئەسرىنەو پووى ھەكرد لە ھەرگای رەحمانى.

٦.

پاش نوێژى نیوھەپۆیە میر سێوھەدین بەگ بە بازاریدا ھات - لە زەمانى سولتان
 سەلیم دابوو - بزانی كى عەریزەى ھەداتى، بزانی كى ناحەقى لى كراو. بە بازاریدا
 ھەھاتە خوارى، بە پرسىار كەردن لە خەلكى و لە مەعمورى ھەولەتى و لە رێبواران.
 سەعیدیش ئەو ھاوارى ھەكرد و شەربەتى خۆى ھەفرۆشت.

ئەو ھەلە میر سێوھەدین بەگ لەبەر ھەركى دووكانى قوماش فرۆشك گرتوو بە قەرارە
 عەلەم ھاتوو لە دوور تەماشای ھەكا، چۆن یەگجار دەست رۆیو و ساحتب
 ئىختیارە

لەسەر ملكى سولتان سەلیم ھوكم رەوان و موختارە
 سەعید ھەكردەو بە شەربەت فرۆشى و بەھاوار ھاوارە
 میر سێوھەدین بەگ ھەیگوت: ئەو چىیە؟ پىادەى، سوارە، كاروانە، قەتارە؟

قەتم نەدیوھ لە کۆنە مووسلیدا ئەو ھاوار و پەفتارە

مەعموری دەناردن، ئەو بێ ئەسەر نییە، ئەو فەقیری بێچارە

کوتیان: قوربان! شەریەت فروۆشە، لەبەر سەفحە ی پۆژگار و زیندەگانی بەقورینگی
دەکاتەو شەریەت فروۆشی و ھاوار ھاوارە

مەعموران سەعیدیان گرت، هێنایان سەر بەرەو خوارە

تەعزیمی میری کرد، کوتی: بە سڵامەت بێ ئەو میرە، ئەو سەردارە

چ کاریکت بە من بوو تا سەری خۆمت لە پێگایدا بکەمەو پزگار و قوتارە؟

پیاوی وەک تۆ ئەمن بدوینێ، دەبێ بێم دڵخۆشی و سەرخۆش و خۆش پەفتارە

پایەت لەنگ نەبێ، بەھومیدی خوداوەندی میری مەزن لە دنیایدا ھەمیشە بگەڕێی
بە ئەمیری و بە ئیفتیخاری و بە سەردارە

ئەگەر ئەمن ھاوار ھاوار دەکەم، لەبەر ئەوێ کاسبییە؛ چ بکەم چارم بێ چارە!

غەریبم، قسەمەتی ھەقی دەستی ئیلاھی منی خستۆتە ئەو شارە

نابەدڵەم، ئیستا فێر نەبووم ئی شەرت و ئەرکان و پەفتارە

خانم و خاتوونان سەریان لە پەنجەرەکان ھێناووتە دەری، ھەموو بۆنی عەتریان لە
سنگی دی، زولفیان راوہستاو تار تارە

ھەمووی شکۆفە ی وەختیانە، مەمکۆلەیان دەلێی ھەنارە

ھەر کەسێ بەدلی خۆی مەغشووشە و سەرگەردانە و گرفتارە.

٦١

میر کوتی: عزیزم شەریەت فروۆش! ئەسلەن مەکانت کوێیە؟

وا لێو بەباری، پەنگت زەرد بوو، دەلێی ھەرمیئە

مەعلوم پیاویکی بێ مەزل و بێ پێگا و جێیە!

دەیکوت: خزمەتی میر سێوہدین دەکەم ھەتا پۆژیکی دەتوانم

ئەمن سەرگەردانم! دەست لێک بەردانم!

پیاوی پۆژی شەرووشۆر و دلھێشان و مەیدانم

ئەلەان لەسەر قسەمەتی ھەق دەستی ئیلاھی لێرەکانە مالدۆران و بێ جێ و مەکانم

ته حويلم لى وهرگره مير، پوژى بيست و دوو كه رت قه زات له گيانم
ئه سلنه كوڤه به گله رم، هاتوومه لي قه ومانى، ئه من خه لكى ئيرانم
ئه لعان ليره شه ربه ت فروشم. بى خزم و بى قه وم و بى كه س، بى پروناكيى
كه سوكارانم.

ئوه مير سيوه دين به گ پى ده لى: ئه رى شه ربه ت فروشه كه ي فقيرى بيچاره
شه ربه تيكم بو تيكه، تا بتده مى زيريكى له وى سكه له بيست و چواره
دياره مه ستى، شيتى، به لكو بيه وه سهر عاقل و بيه وه ئيغياره.
ئوه سه عيد له پشته وه را گورگاوپيكى ده داوه
به كوره قه نداغچيكى ده گوت: بوم بينه شووشيك گولاوه
قه نداغچى گولاوى دينا و له ده ستى سه عيدى ده ناوه
سه عيد پيال كه ي به گولاوى ده شوت و پيشى كونده ي سه ده ف زيرى عه سله
بولغارى به عه ده ب بو پيشى پيال ده هيناوه
دهيگوت: زور ته شه كور ده كه م سهر دار عيلى دوواژه هزار سوار داواى له من
كردوه بو قه نداوه
قه نداويكى بو تى ده كرد؛ چون به گولاوى شوتبوو، عه تر و بوڻى له زارى مير
سيوه دين به گ ده داوه
يه گجار زورى ئه و قه نداوه پى خوش بوو، چون واسيده يه و خودا قه له مى له كارى
سه عيد داوه
دهيگوت: ئيرانى خانه خراب پيم وايه ئه تو ئه و شه ربه ته ت له قابه قه وسه ين و
به هه شتى باقى هيناوه
ئوه تى من مير سيوه دين به گم، هيچ شه ربه ت و له زه تيك تامى له زارى من وا
نه داوه.
ئهمان ئه ي فقيرى بيچاره، برو له مه نزلگات داى بماله ئه و مه شكه ي كونده ي
بولغار

وه ره بو مه نزلى، ده تدوينم ئه ي بيچاره
پهنگى تو وموه ناچى، چاوت غايه نن، ده لى ئى شيرى برينداره

پٽم وايه تۆ بۆ ئهوه دهبي بتهكن به رهئيسى دوواژده ههزار پياده و سواره
 ئهمن ئهوه له ماله والى ميوانم و گرتوومه قهزاره
 كوندهت له مالى دابنى، لهگهلت دهنتيرم پيش جلهو و شاتر و خزمهتكاره
 جا لهوئى لٽ دهپرسم جواب و سوال و رهفتاره
 ئيره جيگاي كاسبى و فهقير و ههزاره
 جيگاي من نيهه قسهى لى بكهه، لى بگرم مهزل و قهزاره.

٦٢

پياوى لهگهلت نارد پٽنج شهشټك، كوتى: ئهه كاسهيه ژير كاسهيهكى ههيه، ئهوه
 سهعيد چۆوه كن پيرټزن. پيرټزن بهپيريهوه هات. پيرټزن خووشى دهويست، له
 جيگاي كورپى خوئى دانابوو، بهپيريهوه هات، كوتى:
 رۆله بهدور بى له بهلايه له نازاره

دايه پيرته بهقوربانى بى! ئامانهتدارى تۆ بى پردهكهى پير سواره^(٢٤)
 ئهوپۆكه كه رۆژ زووه، بۆ هاتوويهوه بۆ ئيسراحت و بگريهوه قهزاره؟
 ئامانهتدارى تۆ بن پير و پٽغهمبهه و وهيسهلقهرهنى نازداره
 رۆله من وهك دايك و كوربان دهگهلت تۆ دهكهه گوفتوگۆ و ههستان و رۆنيشتن و
 رهفتاره

كاسبى جهوههريكه له دوورهوه له پياوى دهنوئنى و، له پياوى دياره
 ئهوپۆ، چاك بوو تا ئيواري پهيديات دهکرد دوو پاره.
 سهعيد دهیگوت: داپيرهه چهند ميوانگر و لهبهردلانه
 رهبي سهري منت ببٽهوه بهقوربانه
 خوداوهندى ميرى مهزن پٽ عهتا بكا دين لهگهلت ئيمانه
 چومكى بۆ منت دانا تهگبیر و را و مهسلهحت و رټ پيشاندانه
 ئهتۆ بۆ من بووى به واسيده، بۆ كاسبى كۆنه مووسلى، له ماله تۆ بووم به ميوان و
 به پنهانه

مير سيوهدين بهگ ئهگهر موختهبهري تهواوى دونيايه، عالم دهيناسى، رهئيسى
 سپاى سولتانه

نازانم چ کاریکی به من هیه؟ ئه وه له سهرم راوهستان خزمهتکار و بهگهر و
عهمر زانه

ئاغای په پ بهسه له ماله والی میوانه

له منی گپراوتهوه، نازانم نه پوژی مهرگه و نه خهلات بهخشانه؟

نه بهختم ته پهقی دهکا و نه عومرم لهسه دهستانه؟

چاوه پروانم له تو ئه گهر بۆم را بهوستی دهسته و دوعا له ده رگای سوپحانه

میر له گه لم له بز خووش و فهسیح و بهلیغ بی، چیدیکه نه گه پیم به شه ربهت فروشی له
کووچه و له کۆلانه

غهرییم، کهس نامناسی، دهنه خۆ به من نا کرێ ئه و جو ره کارانه

چومکه پتلاوی غهرییم له کن تو کردهوه، له کن تو بوومه وه به میوان و به پنهانه

خودا وهندی میری مهزن میر سیوه دین بهگ بکا به واسیده و بلین: دهستی عیزه تی
له سه ر شانی دانا

پاشه پوژی بۆ تو م ده بی که لک و سه فهر و نیو و نیشانه.

له سنگی دا پیریزن، کوتی: پۆله هه پۆ برۆ! ئاگادارت بی چوار یاری نه بی،
شه ریعه تی محهممه ده ل مسته فایه

په بی به دوور بی له دهر د و به دوور بی له به لایه

به دوور بی له قسه ی نه ته وی و له شه ی تانی دونیا یه

به خت بلیند بی، هانام ده به مه وه بهر کابه ی موعه زهم و بهر کابه توللایه

حه زه تی نوحی نه بی، ئیبراهیمی خه لیلوللایه

بۆت بپا پینه وه مووسای که لیموللا و عیسای پروحو للایه

ئاگاداری تو بن خدر و ئه لیا س، وینسی پاک ئه گهر له زگی نه ههنگی دایه

به خو لای به میوانی تو هه می شه خو شی و به شه اره تی و شادمانی و پرونا کاییم له
دلایه

ده ئاگاداری تو بن حه سه ن و حوسین، ئه گهر بی گونا حن و شه هیدن له که ره لایه

ئاگاداری تو بی شیر عه لی شیر، ئه گهر پی ده لین: عه لی مور ته زایه

تەۋاۋى ھاشمىيان ئاگايان لە تۆ بى، ئەگەر گەرە گەرە و ساحتىب نىون لەو
دونىايە

پەنای خۆم دەبەمەو بەر ئەو كەسەى دای ناوہ عەرز و سەمايە
دە پۆلە رەبى بەدى شانت نەگرى و بە خۆشى رايبويىرى غەربىي، پچيەوہ كن دايك
و بابانت بەدلى خۆش و بەفكر و تەگبىر و رايە

تەمەنام برده بەر ئەو پياو چاكانەى ئەگەر دوعايان دەچیتەوہ بەر لەقايە،
ئەوہ سەعيد بەفكر بە بازارپەكەى كۆنە مووسلى دادەھاتەوہ خوارە
جار جار دەرترسى دەلى: دەبى موقەسسىرىم؟ بيمەوہ دەسگىر و گرفتارە؟
يان كارم جىبەجى دەبى بە رەحمەتى خولای؟ ھەر جارێكە و ئەو جارە
لە خەزىنەى خولای كەم نابى ئەگەر مير ئىلتىفاتم دەگەل بكا، جا ئەى بمكا بەمير
ئاخوړ، ئەى بمكا بەقەننەدارە

ئەى بمكا بەكەوش دانەر، ئەى بمكا بەخزمەتكارە
چا نىيە كەسىكى بمناسى دەلى: سەعيد لە كن مير سىوہدين بەگ كرتوويە
ئىسراحت و قەرارە

چومكى نىويانگى مير سىوہدين بەگ لە شا و خونكارى را ديارە
پياو لە كۆگای گەرە خۆل وە سەر خۆى بكا، ئەگەر نەزمىنى ديسان ھەر خۆشە
ئەو كار و ئەو رەفتارە،

ئەمن لە تاوى روفىە دەر بەدەر بووم، ھاتووم بۆ ولاتى گەرمىنى، خزم و كەس و كار
زۆر بۆ من چاوہرپىيە

ئەگەر چوومەوہ، نالین: سەعيد لە كوئى بووى؟ دەلین: داخولا سەعيد چى پىيە؟
لەبەر كەسم سەر دانەنوواندووە، تەسلىمى تۆم ئەى خودپىيە
مير بەقەلسىم نەدوتىنى، دەگەلم بكا قسەى بەرپى و جىيە.

ئەوہ سەعيد ھاتە دەركى مىرى. ھەرچەند مەعموران بە سەعيديان كوت: وەپيش
كەوہ برۆ كوتى: نارۆم

دهيگوت: بابو! نهنگو بڼې تهگير و بڼې فکرن
 سهزده بو کن پياوې گهوره نابڼې، ده بڼې ئيجازهم بو وهرېگرن.
 پياو ده بڼې پټک بڼڼې شهرت و شوپن و کار و باره
 که سيکي له دنيا دا بيبي دهست روپويي و سهننهت و ئيختياره
 ده بڼې پياو به شيتي لتي و ژورور نه که وې، لتي وهرېگري ئيجازه و ئيعتباره.
 کوتي: هه تا مير نه لې «بڼې» له مير وهر ژورور ناکه وم، له قابيله تي نه ودا نيم.
 نه وه به ميري ده لټن: کابراي شهر بهت فروش غه زريوه. ده لټي: نايه مه نه وه مه جليس و
 ديومخانه

هه تا مير بو نه نيري ئيجازه، بهنگو ناکه مه وه متمان
 نه با دا بو ميري بڼي ته شان که سري، بلټن: پياو ټکي شهر بهت فروشي لي ميوانه
 نه من فه قيرم، بڼې کيفايه تم، له مير ټک ناده م قسه و گو فتوگو و تهگيري زاهير و
 په نهانه.

ده بڼې مير ئيجازهم بدا، زور به ئيجازه و به ئيعتباره
 ده نا ناتوانم وه سرکه وم له قالدرمان و له ديوان و له تالاره
 هر که س له دنيا به دا ده بڼې وه زيفه ي بزاني، هر که س جيگاي خو ي دياره
 مه گه ر له ويدا نه تان زانيوه غه ريب و فه قير جيگاي کوچه و
 سه زرده له مه جليسي وه ژورور که وي، هينديک که س ده لټن: شټه، هينديک که س
 ده لټن: بڼې عاقله! هينديک که س ده لټن: خوماره

٦٤

نه وه به مير سيوه دين به گيان کوت. مير سيوه دين به گ کوتي:
 به و خودايه ي که م نه گه ر په حيم و په حمانه
 زور پياو ټکي عاقله، دياره زور پياو ټکي وه زيفه زانه
 نه وه زور شان شينه، هه ميشه جيگاي مه جليس و ديومخانه
 دياره که م که سيک نيه، بلټي: گه وره بووه له کوچه چانه؟
 جا نه وه مير ئيجازه ي دده، له دلي سه عيد په يدا ده بوو باوهرې و متمان

سلاویکی له میر و مهجلیس دهکرد، عهلیکیان بۆ دانا
کورسییان بۆ دهبرده لای سهري، سهعيد دهیگوت: ئهوه جیگای میر و خانه
ئهن هاتوومه کن میری، لهگهلم دهکا دوو قسه و، نازانم نه خهلاته و نه بهراته و
نه وهختی تیره بارانه

له وهزیفهی خۆم لا نادهم، جیگای من لای خواریه و جیگای من پاشخانه.
لهبزی سهعیدی میر چاو پیکهوت، هیندی پی خوش بوو، وهک ههنگوین و وهکو
شهکهر

گویتان لهو قسهیه بی ئهی ئاغا و ئهی گهوره گهوره و په پ بهسه
لهبزی ئهو کابرایه چهند خوشه. دهزانی مار بهزمانی خوش له کون دیته ده(٢٥)
ئهن چهند کهسم هیه: نۆکهر و حالزان، خزمهتکار و ئهمربه
ئهن تا ئه ورۆکه کهسم نه دیوه و! گوفتوگۆزان بی، کار و گوفتوگۆی خوی و
به ریته سه.

٦٥

جا ئهوه ئهو جار بانگی سهعیدی کرد، کوتی:
رۆلم له کویتسانی پیاوت کوشتووه، غهیانهتت به نیشتیمان کردووه یان پیتگات
گرتووه؟
چۆنه ئهتو قسمهتت بۆ گهرمی نی هیناوه، سهری خۆت هه لگرتووه؟ یان ناحهقیت لی
کراوه؟

موقه سیری دهولهتی یان ملکت لی براوه؟
پیم بلای بۆچی هاتووی؟ دیاره ئهتو دلت له ئیرانی بهجی ماوه
قسهی تۆم زۆر به کهیفیهی، گوفتوگۆت ده لیتی شهکری خاوه
راستیم پی بلای، درۆ بۆ هیچ کهس بهرهی نه داوه
هه رکهس درۆزن بی، لیتی ئاشکرا ده بی؛ پاشه رۆژی دهسته وه ژنۆ راوه ستاوه
هه چ کهس راستگۆ بی، خودا وهندی میری مهزن له دونیا به دا توفیقی داوه
وهه پیم بلای به راستی، دلت شتواوه و لیت سووربوون قولینچی چاوه

پټم وايه، كوڼه به گلهری، چل و پټنچ كهس گه وړه و پهر به سهر به دهستی تۆ
كوژراوه

نه گهر راستيم پټی بلټی، له دهست دهنيم سټی سته سوار، هه مووی ساحيبي جلّه
و ناوړهنگی و سهقاو و لغاوه

چؤمی شه مامکيت ددهمټ، بلټن: به سوور باشی کابرايه کی ئيرانی له سهر داناوه
ئختيار و دهست پړييت ببي، نه بادا بلټن: به دبه خته و کابراي هينا و لټی
قهوماوه

وهکو به گلهران بگره و بټنهت ببي، له گهرمټنی په يداکهي پياوهتی و غيرته و
شوجاعته و ناوه

بټبی چاکه و پياوهتی و به خشين و گه وړه يی و دراوه
نه بادا بلټن: مير سيوهدين بهگ کابرايه کی به فريو برد، به دبه ختی کرد، له سهر
چؤمی شه مامکټ و نه و بهر نه و بهری به لکټی داناوه

سهرغه و ئختياری له دهست خوت دابی، هيچ كهس حيسابی له تۆ نه كټشاوه
خاترجه م به چرات هه لكرا، كهس نه لټی: نه وه چرای كوژاوه.

٦٦

نه وه سهعيد جوابی داوه، کوتی:

مه مله كهتی شاره بانم بدهيهی به موختاری و به سهرداري

نه من تييدا دانانيشم به غريبي، نه گهر بيمه وه به پادشا و به تاجداري
نه گهر حهز دهكا رامبرگري مير، دهبي بمباهت كنه خوی بۆ نوكهري و بۆ خزمه تكاري
هه تا بزانی نه مينم، چاكم، خراپم، چاكم تي بفكره تۆ بۆ نه ميني و بۆ پوژی
دلّهيشان و بۆ به دپرتاری

نه گهر لټ دور بم، شهيتانان، شوڤاران، لټم بکه نه وه شهيتانی و بوختانی نادياری
نه گهر له كن ناغای مير سيوهدين بهگ بم، دهزانی چلونه نه و پرتاره
مير به سلامت بي، ببټه وه راوه ستاوه و به رقه راره

پياو به زاری خوی قسه بکا، هينديک كهس ده لټن: پياويکی نابه کار و به دپرتاره
له پوژی ليقه وماندا تاقيم كهوه، سهری سهعيد به شهش سته سواره

واشم ته ماشا مه که، بلیی: له کۆنه مووسلّی له شانی کردبوو مهشکهیهکی دوو
پیووتی عهسله بولغار

پۆڭ ھەتا ئىۋارى دەيگىر بەنالەنەل و بەھاۋار ھاۋارە
پۆڭ پەيداي دەگىر سى پارە و بەھالە ھال دەي گەياندەو بەچوار پارە،
پياۋ گەورە نابى شووشەي پياۋى بشكىنى
پياۋ دەبى پازى بى بە ۋە قەزا ۋە دەرهى ئەگەر خودا بەسەرى دىنى،
پياۋ پازى بى بە ۋە موقەددەرى ئەگەر خودا لەقاي ديوە لە ھەرتك شانە
پياۋ دەبى پازى بى بەنەگبەتى و بەدبەختى و پۆڭى خەلات بەخشانە
چۆن موقەددەرى خوداي لە چاك و خراپ غايىيە و يەنەنەنە.

7V

وهمساناغا ئۇوھ لە مەجلىسدا بە نزی دەگەل ئۇوھى لە تەنیشتى دانیشتبوو سرتە
و قسە دەکا، دەل:

میر سیوہ دین بہگ، کابرایہ کی لہ ئیرائی دہربہ دہر بووہ و ھہ لاتووہ
 کہس نازائی نہ ولاتی ئاور تی بہردراوہ و نہ دزی کردووہ،
 بو وا مہرحہ مہت و ئیلتیفاتی بوئی بزووتووہ؟
 کہسم نہ دیوہ ئاغای میر سیوہ دین بہگ ھیندہی دہگہل بکا ئیزھار و گوشتوگو
 بہقہ راعت و بہ نیو و نیشانہ
 خو کہس نازائی ئوہ دزہ، ھہ لاتووہ، یا نہ گورانہ
 گہدایہ، فہلاحہ، یا نہ شوانہ
 ئاغای میر سیوہ دین بہگ لہ ناشوناسی، نہ دیو و نہ ناسیوو ھیناویہ تہ سہر کاری
 گہورہ بہدہست دانہ

عهجايه ب لهوه ماوم، كابرايه كي شهرهت فروشي بي نيتو و بي نيشانه
ئيراني نهگر لتيان قهوما بو كه رميني دين، بو فقيري و بو هژاري و خويان
دهكهنه وه به نهانه

میر سیوہدین بہک، دایمہ لہ مہجلیسیدا دادہنیشیّ حہوسہد کہس ہہموو گوی

خه نجهری نۆ دوپشکه و دهسکی خه نجهری گه ورنه و خه نجهری له سه ره جهوهر
پژانه

عه جايه ب گوفتوگۆی له گه ل ئه وهیه، ئه وه نوشته ی لئ کردوه
يان ئیسمی ئه عزمی لئ خویندووه وای میر سیوه دین ده گه لی هاتۆته گوفتوگۆ و
ئیلتیفات و که ره م به خشانه

٦٨

میر سیوه دین گوئی لئ بوو، ئه ما چاک حالئ نه بوو ئه وه به توندی ده یگوت:
وه سماناغا تایه فه ی چه له بییه

ئه و سرت ه سرت و جرت ه جرت ه له چییه؟

ئه من ده لئیم که یخودایه و ڕدینی سپیه

له میژ ه له مه جلیسی من دانیشتووه به که یخودایی و به نمه ک خۆرییه

بئ عاقلئ! بئ کیفایه تی! عاقلت له که لله ی سه ریدا نییه

له و قسه یه دا لئیم ڕووناک که مه نزوورت چییه؟

مه نزوورت خۆشییه یان هاتوویه ته وه سه ره گوفتوگۆی به د و شه ی تانییه؟

هه چ که سی به دی خه لکی بلئ، ئاخری داده نیشئ به زه لیلی و به نه قوستانی و به
کوێرییه

سسئ! هه قی گوفتوگۆ و قسانت نییه.

٦٩

سه عید کوتئ: ئاغام ده بی زۆر به هه وسه له بی له و دونیا یه

خودا دونیای وای داناوه، هه زار چاک و خرابی تئدایه

ئئ وای هه یه کارشکێنی خه لکی ده کا، ئئ وای هه یه بۆی ده بیته سه به ب، بۆی
ده داته وه هه ول و ته قه لایه

ئئ وای هه یه ته ماح له کوشتنی پیاوی ده کا، دوا یه به فکر ده لئ: کارێکی
ناموسته جايه

ئاغا بیبه خشه له مه جلیسئدا، با پئی بمینئ ئه وه ی له دلی دایه

پوڙيکي من به خزمه تگوزاري تو گهيشتم، نهوهی له دلی دایه پتی مه خفی ناکړی؛
دهیکاته وه ناشکرایه

پاشمله پیاو قسه دهکا، به خه یالی خوۍ پاشمله دهریته وه سهری میر و پادشایه
به منی ببه خشه، فه قیره، سه هووی کردووه، پیاوی وا له شه وگوردی مه جلیسی
نایه.

میر سیوه دین بهگ کوتی: قولی بگرن، هه لی هه ستین، به کاری مه جلیسی من نایه،
وه دهری نا. ماجبی هه یه لئی مه برن، نه ماما قه ده غه یه مه جلیسی من، نابئی هاتوچوۍ
مه جلیسم بکا. وه دیوی دهری تیان نا.

۷۰.

جا میر سیوه دین به سه عیدی کوت، کوتی:
نهوشو لیره میوانم، سبه عینی دهچمه وه خانه دان و سه نته نهت، پیاویکی نه جیبی،
چاوت زور وشیاره

خودا به قسمه ت بکا، له ده ست دهنیم نیختیار و کار و باره.
نه وه سبه عینی میر سیوه دین بهگ هاته وه بق ناسرییه. دهر و پشتی خوۍ به میر
سیوه دین بهگ وه هاتن. هه وسه ده که سی پیاوی گه وره گه وره پتوه هات، له مه جلیسی
دانیشتن. نه وه سه عیدیشی له گه له. مه جلیس وای لی هات وه کو مه جلیسی پووری
په شنگ نه فراسیابی تورک.

جا نه وه میر سیوه دین ئاورپکی داوه، کوتی: نازر بی، بچته بازار پی، میوانم زورن،
بکړی به سه ت جوړه

قومرییه و بالوړزه و کوتره و له هه مووان که م قیمه تتریان شالوره
بیست و چوار ئاورگی بی دوگه لی دایيسا، نیسک و نوک و دوک شک ئی ته ندووره
دیوه خانی گهرم بووه، سه نده لی وه زیفه زان دای ناوه، هه مووی راست و جوړه
په نجا سهرین داندراوه، په ری خاسه سی و بولبول و قودرووره (۲۶)

دووری و نالبه کی و لایه ق کیشی مه جلیسی، هه مووی لایه قی مه جلیسه نه وه
ده ستووره

گهر دن که شه و مالی بولغار و هه مووی فیداکارییه و، فه غفور و

هیندیکی ئه لماسی سپیه، هیندیکی مروارییه، هیندیکی مه تای به حرییه، خال
خالیان یا قوتی سووره

که سیکه نابه له دبئی، زگی به خوی ده سووتی، دایسی وهک ئاوری نیو کووره

ئهوی گه و ره گه و ره ی عه سر و زه مانه ن، هه مووی میوانه و له حزووره

په بی ئه و سه نته نه ته ت لی تیک نه چی، له تاریف دایه ئاغای من له نیزیکی و دووره
دهجا با ئاشپهز بێن، حه بی خان و ئایشه خان و گه و ره و ئه سهر و زله خا و فیدا و
شاشان و وه نه وشان و، هه مووی که مبه ره ی داناوه به زه مبه و ره
دهجا با سه ر به پردی مه پ و شهک به ران و شهک و چل و حه و ت دانه یان کیسه که و
کووره.

ئاشپهز هه مووی خوی حازر دهکا، خره دی له قاپ و که و چک هه مووی وهکو ئاوینه
چه ند په نگین بووه ئاشپهزخانه و پیشخانه، ئاور له سه ر ئاییه سانه
خانم و خاتوون، ئهوی نازرن، هه مووی له سه ر فه رماندانه.

٧١

مه جلیسی میر سیوه دین بهگ که لیک به خۆشی گیراوه

که سیک خه مناک بی، ماندوو بی، ده لی: ئۆخه ی ماندووم حه ساوه
ئه و جار ده بی فکر به کی له و ساحیب عیژه ته ئه گه ر بیناهی چاوه
چه ند مه جلیس و بناغه ی وا قایمی تیک داوه.

نۆکه ر ده سووړین پاکی پیاله یان له سه ر ده ستانه

مه جلیس گه رم داها تووه، وه ختی قاوه دانانه

هه مووی به گلهره و میره و گه و ره گه و ره ی ئه و زه مانه

مه گه ر پیایو ی ساحیب ده سه لات، ده نا خه لکی زمانی لاله له قسانه

چومکی مه جلیسی میر سیوه دین بهگ زۆر به شه رت و به ئه رکانه

چل و هه شت کهس مه عمووره، ئه وان ئاگایان له که وشانه

سه د و بیست و یهک کهس خه ریکی قاوه دانان و شه راب گیرانه

پیاوی گه وره گه وره که وتوونه قسه و گوشتوگۆی ئه و پیره زه مانه
ئه وه میر سیوه دین به گ ده لئ: ئاغا یان! کابرایه کی حالان له ولاتی ئیرانی را
هاتوه

چاک ده فامی بدوئ، وه بهر دلم که وتووه
خه یالم ههیه کاریکی له بهر دهستی نئم ئه گهر به سهسته وه ئه و دل ماندوه
چومکی له مهله که تی ئیرانیوه په ناهنده ی من بووه
زۆر پیاویکی عاقله، پئم وایه به عومری خۆی دهست رۆیو بووه.
بووه ساحیب ئیختیاره

له جوابدانه ودا زۆر عاقل و وشیاره
لایه قیتی ئه وه ی ههیه له دهستی بنئم کاروباره
دلی خۆی بکاته سه رپشک، یان ببیته گه وره ی هه وسه د سواره
یان له مه جلیسیدا ببیته وه به قه ننه داره.

هه تا نه لئین: میر سیوه دین به گ قسه ی ده گه ل کرد و قسه ی بۆ پاشه وه گه راوه
ئه من له کۆنه مووسلئ قه ولم به و کابرا غه ریه ی داوه
پیاویکی بی وه ج نییه، ده لئی کاموسی کاشانییه و خولقاوه
خواوه ندی میری مه زن بی عاقلی نه کردوه، عاقل و هوش و تیگه یشتنی له پالی
ناوه

ئه نگۆ ئاگادار بن بۆ پاشه رۆژئ، بزانی لایه قیتی چی ههیه؟ نه وه کو بلئین: میر
سیوه دین به گ ئه و ده رویتشه، ئه و کابرا بی ده سه لاته، چیه له کن خۆی داناوه
ئه نگۆش عه یاری قسه ی لی هه لبرگن، گوشتوگۆی لی ببیه نه وه غه ریه ی ئه گهر له
ئیرانی را قسه مه تی بۆ ئیره هیناوه

غه ریب هه میشه له خۆی در دۆنگه، هه میشه بیتچاره یه، لئی قه و ماوه
جا ئه وه به زمانی فه سیح و به میته ره بانی میر سیوه دین به گ دلخۆشی ده داوه.
میر سیوه دین به گ بانگی سه عیدی کرد بیته پێشی، بیته نیویان.
کو تی: عه زیزم! به فریوت نابم ئه گهر من تۆم هیناوه ته ئه و جیگا و مه کانه
هه لگره خزه ته تیکی به وه زن سووک و به قیমে ت گرانه

شهرم نهكهي، لیت ویشك نه بی بنی زمانه
 ئەمن میر سیوه دین به گم! ببینه خانم و خاتوونان هه موو چوونه ته ئاشپهزخانه
 مه جلیسی من ته ره، هه میشه رهخس کیشان و ساز و دهیاره لیدانه.

۷۲

ئوه سه عید راوهستا، له چاوی میری دهفکری
 دهلی: ره بی عهمرت هه تا زه مانیکی دوور گوزهشته بکا و راببری
 دوژمن نه توانی ئەگەر پیشی سهنته نهت و حوکمی تۆ بگری
 له خوټ بالادهستتر نه توانی ئەگەر قسه ی رهکیک و ناحیسا بیت له پیش رابگری
 کاری تۆ هه ره خوټشی و به شارهتی له مه جلیسی گهرمدا ره بی هه ره بگری
 ئەمن کابرایه کی بی قابیله تم، مه منوونی میریم و غه ربیم و قه درم راده گری.
 ئەمن پیاوکی غه ربیم، ئەمان له دلدا زۆر وشیارم
 هه چ کاریکی پیم بسپیری منه تبارم، بی ئیختیارم.
 مه جلیس به سلامت بی هیچ کهس دلی نه کا نسکویه
 دیاره قابیله تی کاری من میر به تویه.
 قاز و قورینگ ئەگەر له عاسمان دهگه ری
 گه وره یان هه یه؛ ئەگەر قاوه قاو دهکهن، دهچنه وه بۆ سه ری کویتستان و ئاته گی
 ئاسته ری

دیاره شوان، دهینیرنه به ره مه ری
 ده بی ئوه مه ره بگری، هه تا بله وه ری.
 هه زار جارت ئەمن ببه مه وه گیانفیدایه
 گه وره ی عه سریش بۆ بنی ئاده می هه ره وایه
 هه چی تۆ مه رحه مه تی بکه ی و پیم بکه یه وه عه تایه
 ئەمن زۆری پی مه منوونم، چون ئەو دنیا رووناکه بۆ هه موو کهس هه ره وایه.

میر دهیگوت: قهسته م بهوهی کهم نه گهر په روهردگاره
 ئاغایان، سه عید پیاوړکی عاقل و جگهرداره،
 له مه جلیسی خوم جاری دوورت ناخه مه وه
 ده تکه مه وه به ئامپال و به قه ننه داره
 ده تکه مه وه ساحیب مال و ساحیب ئیختیاره
 له کن تۆ قابیلته نه بی ئه و پوولهی سکه ی له بیست و چواره
 هه میسه بتوانی ببه خشی پینچ و شهش هه تا هه زار هه زاره
 ده پړ خه ریک به له کار و نه وه پکت هات کاروباره
 تیگرا پیرو زباییان لی کرد په به سهر و میر و به گلر و ئیختیارداره.

نه وه سه عید له کن میر سیوه دین به گی دامه زرا،
 دوو سال له مه جلیسی میردا ده پووه به قه ننه داره
 میر نه گهر دهیزانی نه مینه، لایه قه تی مه جلیسی هیه، ساحیب نمهک و به ئیعتیاره
 ته رقی ده دایه، دهی نارده وه سهر عه بو تۆپ و مه جیدی و زیر و په واجی
 مه مله کهت، ده یکرده وه به خه زنه داره
 که سیکی خودا ته رقی بدا، نه شهیتان و نه شو فاره، هیچ کهس ناتوانی چه تی بدا
 له کاره
 چل و ههشت سندوق نه لاس و زیر و زیر و نه وهی به قیمهت گرانی نه گهر له عالم
 را دیاره

سه عید له سهر نه و خه زینه ی ده پووه به سهرداره

له دهستی دابو به خشین و به خه لکی دان به ژوماره

کهس حیسابی لی ناکیشی، بۆ خوی له سهر نه و خه زنه و جه لاله موختاره

له ماوهی سی سالاندا هیچ غه یانه تی لی وده درنه کهوت، میر له بنه وه ئاگای لی بو،

له قرانتيك را هه تا دهگاتهوه دووپاره

ئهوه مير دهگوت: عهزيم! پهريشان مهبه، مهلي سهلتم و ئهمن ليرمهكانه غهريبم، دلت نهبيتهوه بهعهبداله

تي بفرکه له مهملهکتهتي ئيمه تا بتهکهمهوه ساحيبي ئيجاد و ژن و ماله
بيينهوه، بزانه کي له شهوگوردت دهکشي و کيت ديتهوه سهر حال و نهحواله
کي عاقله و مهسته و ناسکه جهمينه و چاوي کاله
کي بهکهيفي تويه، شل و مل و قهد شمشاله

لهبهر دلي تو شیرن بي، سهر و شهدهي دهگل ديسره و دهسماله

تازه له کن من به ئهمن دهرچووي، لهبهر ئهوهي روحم وهک لاولاو ئهوه له تو هالا.
سهعيد نهگهر مير واي پيگوت، زور پي خوشحال بوو. چون دنيا خالي نييه، دنيا
بهنهفس و ههواوه خوشه

٧٥

چاکه شين دهبيتهوه. مير سيوهدين بهگ له حهرهمخانهي خويدا، له کن خانم و
خاتوونان، به چاکه باسي سهعيدی کرد؛ کوتي: مهملهکتهتي ئيراني يهگجار زور
قهديمه، دنيا جور بهجور بني ئادهمي تيدياه، سي و سي ساله ئهمن حوکمهتم و
ئيختياري سولتان سهليم له دهستي دايه، خزمهتکارم ههيه، خهزنهدارم ههيه،
قهنهدارم ههيه، هيچ کهسم وا به ئهمني نهدي؛ ههموو له ريگايهکهوه نا ئهمني لي
وهدهرکهوت. ئه ما به تانجي سولتان سهليم! ئه کابراي ئيراني بايه په ناباتيک
نا ئهمني و ناقسووري و له بزړهکيکي و شهيتاني و دووزماني و خراپه پيونهندي.
جا لهبهر ئهوهي کهسيکي نهگهر بي خراپه و بي قسوور بي زورم خوش دهوي.
جا پياویش له دنيايه دهبي ژن و مندالي خوي و تاقی کاتهوه:

کهسيکي تو خوشت ويست، ئهويش روحمي دهچيته سهری و خوشي دهويي.
کهسيکي تو نا خوشت ويست و به تاليت باس کرد، ئهويش ناخوشي دهوي و دهبيته
قهسته سهری. چون کهيفي لهويه سهفحهي رۆژگاري ميري بهخوشي رابري، ئهوي
ئهو ناخوشي ويست، ئهويش ناخوشي دهوي. ئهوه ژن نييه ئهوه باسي سهره نهگهر
تو کهسيکت ناخوش ويست ئهوه بدزي تو گوشتوگوئي دهگهلي بي، کهسيکي نه تو

خوشت ويست و ئو به نه ته وی دانا بزانه ئو ژنه ناجسنه و به کار نایه. ئو وه نسحه تی عه لی به رده شانیه. میر سیوه دین به گ کوتی: خه ریکم ئینشه لالا ژن بۆ سه عید بیتیم، وه بهر دلم که وتووه.

۷۶

سبچهینه که به یانه، تازه رۆژ له بورجی مونه ووهر دیته ده ری خانم و خاتوونی هه ره مخانه ی میر سیوه دین به گی کربوویانه وه ده رکی چوار فەسل^(۲۷) و په نجه ری

هه موویان به شل و مل په عنای خویان هاویشتبوو ه سهر گۆیه که مبه ری هه ر که سیکی به نانه مینی ته مه شایان بکا، هه رتک چاوی له که لله ی سهری دیته ده ری

که س ناتوانی ته ماشای هه ره مخانه ی میر سیوه دین بکا، جه رگی له نیوزگی دیننه ده ری

سه عید سهری خو ی داخست، به ویدا هات، کوتی: ره بی چاوم کویر بی! نه بادا له هه ره مخانه ی میری بکاته وه هه ته ری

بانگیان کرد: خه زنه داره که ی نه مینی میر سیوه دین به گ! ئیجازه ت هه یه وه ره سهری

کلفه تان عه جایه ب مان، کوتیان: خانم و خاتوونی میر سیوه دین به گ به که سیان نه داوه ئیجازه و بوار و گوژه ری

نازانین لپی ده پرسن چ گوشتو گۆیه ک؟ چ باس و خه به ری؟
ئو وه سه عید هه م شه رمیشی ده کرد هه م وه سه رکه وت.

ئه گه ر هات، ده تگوت به هه شتی په نگینه و ده روازه ی به ره حمه ت کراوه خانم و خاتوونان هه مووی زولف و هه نیه و چاوو نه برۆی به نگییان تیک هالاوه ده لپی باغی شه دداوه و ئیستا که سی نه چۆته نیوی و نه ژاکاوه ده لپی بورجی به له که و په رییان خاتووزینیان له خه ویدا بۆ کاکه مه م راکیشاوه

هه چ كهس چاوى پى بكهوئى، نابهلل بى، عاقللى لى ده بى كه م و ناتهلواوه
 بوچى موجه سسه مهى قه ديمى ئه و بهر ئه و بهر لى دان دراوه
 هه مووى جه و اهتره و ئه لماسكارى كراوه
 تاريلى ديوه خانى مير سيوه دين به گى نه به قه له م دنووسرى و نه به زمان ده بىته وه
 ته واهوه

چ نيه ئه و زينه ته، پىنچ و دوو روژتيكه، ئاخىر ئه و يش سهرى ده گلى ناوه
 كلفه تان قاوه سينه ي جه و اهتراتيان له سهر ده ستى راگيراوه
 ده سته جي كورسيكى دارى عودى قابيل دروستيان بو سه عيد داده ناوه
 ئه سمه خان ده لى: عه زىزم! غه ريبى ئىرانى! قه ده مت مه مله كه ته كه ي ناسرييه ي
 هيناوه

مير سيوه دين به گ تاريلى توى كردووه، ده يگوت: زور ئه مينه و زور پياوه
 بيسى و يه ك ياقووتى عه بدولحه سه نم بو تو دان اوه
 مالى بابمه، مالى مير سيوه دين به گ نيه و له گه ل خو م هيناوه
 ئه گه ر تو ژنت هينا، مه ترسى، ده نده مى، با نه لىن: ده س ته نگه و خه زنه دارى مير
 سيوه دين به گ مه حته ل ماوه

ئايشه خان ده لى: مه ترسه! ئه و كاره ت له بهر نه بىته وه گرانه
 چل و شه شت ده ده مى ياقووتى عه بدولحه سه ن و له على روممانه
 ئه گه ر به قيمه تن، كه متر وه گير ده كه ون ئه و ده ور و زهمانه
 بو خه رجكردنى روژى داوه ت و روژى ژن هينانه.
 ئه سمه ر خان ده لى: ئه وه پياويكى عاقل و چازان و به مشوره
 كارى خو زووتر ديوه، كردوويه جوړه
 ئه منيش تىدام، ده يده مى چل و حوت ياقووتى سووره.
 سه له ده لى: چل و هه شت گو ساله و گو سفه ند، ئه وى روژى ئه گه ر ده بىته وه به
 شايبى و لوغانه

بيسى و يه ك ئالتونى ده ده مى، ئه وى هيچ ده وله تىك نه يبردو ته خه زنه خانه

په واجی بازار په و ژور به قیمت گرانه
 بیست و یهک گوساله ی ددهمې بڼ وختی سهربرین و خه لات به خشانه
 چون عیزه تی توی میر له کن نیمه داناهه.
 سه عید سې که رت دهستی له سهر سنگی داده ناهه
 به نه دهب و به نه رکان پاشه و پاش دهگه راوه
 دهیگوت: خوشکه که ی له دای و بابی! خودا بتان کا به رقرار و راوه ستاوه
 چومکه گوفتوگویی نهنگو تا نه وړو دهگه ل هیچ که س نه کراوه
 ژور مه منونم، نه منتان به برای دای و بابی خوتان داناهه
 په بی قهت مه جلیسو تیک نه چي! قهت نه سرینو نه یه له ته مبه لی(?) چاوه
 میریش هر دهست پړیو بی! خودا بیکا به رقرار و راوه ستاوه
 نیجازه ی وهرگرت و سه عید دهگه راوه
 چومکی نه وه نیفتیخاره، دل خوشیان داوه.

۷۷

سه عید و هک سه لیمی جه وهری وایه جار جار ته ره قییه و جار جار سهری له
 چالاوه
 جار جار شوانه ویله یه و جار جار دوو سه د که سی له پشت راوه ستاوه
 جار جار له نیو میر و به گلرانه، جار جار جیگای قور و قور راوه
 کویره وهری و خوشی، هه موو پیشاتی دونیایه ی کیشاوه.
 نه وه ماله میر سیوه دین به گ کوتیان: پویله ت(۲۸) ده که ین نه گهر ژن بینی، دایانی و
 دهشی دهنی.
 کابرا دهست رویو بوو، له کجان، له ژنان، له خه لکی ده پرسې بزانی کی له
 قابیله تی وی دایه. نه وه ژنیک نیوی یاسه مهن بوو، سه عید پتی گوت: میر سیوه دین
 به گ نیجازه ی له سهره ژنی بیتم، هه تا نیستا که سم نه دیوه ته وه، نه تو ده لپی چی و
 نالپی چی؟ یاسه مهن کوتی:
 خه زنده داری میری ده لپی بی عاقله و هیچ عاقلی نییه

دەنا وەكى تۆ دەللىى مەملەكەتى ئىمە چۆلە و كەسى تېدانىيە
 ئەگەر لە بلىندى تەماشى دەكەى، ھەتا پىشانى دەم بلىندى و حونەريە
 ئەگەر كارت ھەيە بەجىگاي پەست و نەويە
 خۆ لە مەملەكەتى ئىمە ئەو جىگايە و ژن و كچ قات نىيە
 ژن لە حاستى پياوان قابىلەتى چىيە؟
 پياو دەبى فەسىح بى بەلىغ بى كەسىكى كەيفى گرتى، بىداتەو دەلالت و
 دلخوشىيە

ئەدى تۆ لىرە دانىشتوى، قسە بكەى بەخەمناكى و بە كزىيە
 خۆ ئەو پىشەى دلير و پياوان نىيە
 ئەو پىشەى پىريژنانە، دەللىن: بى دەسەلاتىيە
 كوپە رەبى قورى گەرمىن و كوستانىت بىتەو سەرى
 بە دەردى كەسكوون جەرگ و دلت بىتە دەرى
 بۆ شەرم لە ژنان دەكەى؟ دىيەو سەر پۆژى مردن و قەستە سەرى
 ئەتۆتى نەفكرىوى ھەتا شوانى ھەتا گاوانى
 ھەر كەسى دەچىتە سەر شەوگوردى خۆى لە كچ و ژنان و ھەچ كەسى بۆ خۆى
 چارەى خۆى دەزانى.
 پياو بۆ خۆى دەبى وەك پلىنگ بى و بكا دەستوبرد
 بۆ بەشى تۆ نەماوە وا قورپت وەسەر خۆت كرد؟
 ئەوە ياسەمەن تانوتوى لى دا و بزاوتى و زمانى پەبەرى پىتى خست.

۷۸

كچى فەتالى بەكى بەگلەر بەگيان بۆ سەعيد دىتەو؛ نىوى حاسىيە خان بوو.
 سەعيد لە ماجبى خۆى بەرتىلىكى زيادى دا، كوتى: شىوہ و ەكسەم بۆ بىنن، بزانم
 چۆنە؟ سەعيد، ھەر چۆنىك بوو، شىوہى وەگىر كەوت. سەعيد ئەگەر چاوى پى
 كەوت، ئاھ لە نىھادى ھاتە دەرى! جا كوتى: خودايە! لەسەر نارمەحتى، ئەمەنت
 خستۆتە سەر ئەو خۆشى و ئىختيارە؛ ئەوہش بەھىزى مىر سىوہدىن بەگ نەبى، لە

تاقه‌تی مندا نییه. غه‌ریب و کهس نه‌ناس و بۆ خان‌ه‌واده و فه‌قیر و هه‌زارم، ئه‌وه
سه‌عید پینچ شه‌ش مانگ فکری لی ده‌کرد و ته‌گبیری به‌خه‌لکی ده‌کرد.

میر سیوه‌دین به‌گ که‌ره‌تیکێ میهمانیکی کرد بۆ باغی هه‌ناران. عاله‌میکێ زۆری
له‌گه‌ل بوو. پاش نه‌هاری عاله‌م هه‌موو هاته‌وه، هه‌ر کهس به‌لایه‌کدا، سه‌عیدیش
نابه‌له‌د بوو، به‌پێگایه‌کی دیکه‌دا هاته‌وه.

حاسیه‌ خانیش، قه‌ره‌وڵی دانا‌بوو، خه‌یالی بوو بچیته‌ سه‌حرایه. له‌ سبچه‌ینیه‌وه
حازر ببوو، له‌به‌ر میری وه‌ ده‌رنه‌که‌وت. ئه‌گه‌ر میر له‌ باغی هه‌ناران گه‌راوه، قه‌ره‌وڵ
کو‌تیان: میر هاته‌وه؛ ئه‌گه‌ر وه‌ده‌رده‌که‌وی، وه‌ ده‌ربکه‌وه.

حاسیه‌ خان، که‌ له‌به‌ر میری په‌کی که‌وتبوو، و لاغی بۆ حازر کرابوو؛ هات سوار
بوو. پکێفی له‌ و لاغی دا و له‌ شاری وه‌ده‌رکه‌وت. له‌ پێیه‌ تووشی سه‌عید بوو.
سه‌عید عه‌که‌سه‌که‌ی پێ بوو، ناسی.

(جا وای بنووسه‌ له‌نگی تیدا نه‌بی! مامه‌ شێره‌^(٢٩) ده‌یگوت: ئه‌و به‌نده‌ پیروهلێ
باغی دینی!)

سه‌عید کو‌تی: حیزی هه‌مبانه‌ی کولوانه، هه‌تا تێی ئاخنی ده‌ییا، ئه‌وه‌ هه‌وه‌ ئه‌گه‌ر
من به‌ هه‌سه‌ره‌تییه‌م. سه‌عید کو‌تی:

ئه‌له‌مه‌دولیللا که‌وتیه‌ خووانی زین
خورشید هه‌لاتووه‌ له‌ خاوه‌ر زه‌مین
به‌ سه‌رگه‌ردت بم وه‌ردۆکی بال شین
عه‌تره‌ له‌ کو‌لمه‌ت وا بۆته‌ ئه‌سرین
مژانگ هاته‌نه‌ خوار بۆ خه‌لات به‌خشین
چاوانت کالن، وه‌ک هه‌رفی یاسین
زولفت دانا‌ون به‌پێز چین به‌چین
وه‌ک جه‌نگی بولغار له‌شکر تێک پێژین
هه‌ناوم سووتا، دلم گرتی تین
په‌نگین بوو سه‌ما، گو‌شاد بوو زه‌مین.

ئەو زۆر لەسەرەخۆ حاسیە خانى بەگلەربەگى ولاغەكەى پاگرت، بەكاوہخۆ لە
جوابى قسەكانى سەعیددا كوتى:

ئەرى تۆ كابرا بەمنت گوت حەرفان
پیت كۆتم: سوار بووی لەسەر زین و خوان
خالت داناوہ لە سینە و مەمكان؟
ئەمن ناتناسم، ئەبلەى هیچ نەزان؟
خەزنەدارەكەى ھاتووی لە كوێستان
لە ئەندازی خۆت وەرە سەر قسان.
كۆ ئەو قسەى بەتۆ كۆتووە
تاریفی منى لە كنت كردووە؟
ئەو قسەى بە تۆ گۆج و سەھووە.
من بەگلەربەگیم، ئیختیار دەستانم
بۆ كەسوكار نیم، وە دەزانى شوانم؟
دایمە لەسەر خەلات بەخشانم.
لەوہتى حاسیە لە دایكى بووہ
دلى ناسكم گەردى نەگرتووە
ھیچ كەس سەھۆى وا گەورەى نەكردووە
تۆ بەھوكمى كۆ ریت بەمن گرتووە؟

۸.

ئەو جار نۆرەى سەعیدە، كلفەتان لە دوور پراوہستابوون، نەھاتنە پیشى. سەعید
دەلى:

قەزات لە گیانم بەئەھوہندى بدوئ نەگ بەتوورەى
حەزناكەم بكەى حجوب گەورەى!

كه سټك گه وره بى، ده بى به ئهركان بى
 بۆ بهردهستى خوڤى له بهردلان بى
 كابرا خه لكى گهرمىن بى، يان ئى كوستان بى.
 قه زات له گيانم كيژ سوورمه ييه
 ناسك و شلك و سوور و سپيه
 قسه زهكات و ملكى بۆ نيه (٣٠)
 به ميه رهبانى پيم بللى ئه وه كارى تو نيه
 قه زات له گيانم خانمى دل شكين
 بوچى باز ناچيته سهر ريگاي شه هين؟
 خه لك داو ده نيتته وه له وهر دوک و داعبا
 نازانى، گيرا و ئه گهر نه گيرا
 ئه وه له شكدا، به هه وياي خولا.
 قسټكم كردووه، نيه تهى به ها
 جوابى قسه كه م به خووشى بده.
 چۆن له كنم بوو عه كسى توو شيوه
 بويه قسه م كرد ئه من له رتوه.
 بانگى كرد: ئاخ له بانى ئاخ! پۆ له بانى پۆ!
 كى شيوهى منى هيناوه بۆ تو؟
 خوئينى بريژم وهك جو بار و جو
 سه عيد كوتى: تو مه به تووره و تو سن و عه سه بانى
 سنگت كردۆته شه ربته و كانى
 با به گله ربه گى بى، دياره گه خانى
 ئه گهر گوليش بى له سهر ده ستانى.
 ئه گهر قه لا بى ئه من له شكرم
 ئه گهر تو گول بى، عه ترته ده گرم.

دلخۆشیم ههیه شادبم به خالت
 به گهردنی بلند، مانگی جه مالت
 به ئه برۆی په یوه ست، قه دی شمشالت
 مژانگی پیاو کوژ، دوو چاوی کالت
 په بی زۆر خێر بی فکر و خه یالت

۸۱

حاسیه فکری کرد: بۆ خۆی هه لکر دووه؟
 ئه وه بۆ پێگای به من گرتووه؟
 وه دیاره ئه وه جهرگی که باب به
 جوابدانه وهی خێر، که لێک سه واب به
 خه لکی ده چته هه ج، بۆ مالتی کابه
 ئه وه چاوه پیتی سوال و جواب به.
 کوتی: عه زیزم! پیتی قسان نییه
 کاری وا به ئاشکراییی چاک نییه.
 به ختت بلند بی، گهرد نه گری پهنگت
 ئاو پرژین بگری جهرگ و دلی ته نگت
 به بی قسوور بی رووی شوخ و شه نگت.
 تۆ مه یژا کینه له بزێ که وه ههرم
 ئه من رێبوارم، له سه ره سه فه رم
 ئه لعان بی جواب و قسه و خه به رم.
 له پۆژی خۆیدا لیت ده که م پرسیار، ده تده می خه به ره
 مه ردی حیسابی، ئه ی ساحیب جه وه ره
 رێگام به ربه ده خه مم که وته به ره.
 ئه منیش وه که تۆ با نه بم مو فته لا
 پیاو ده بی به عاقل ته گبیری ک بکا

× بۆ ېمب چەقاندن، جېئى ېمبى بكا (۳۱)

بولبول نەزانە، شەوئى دەخوئىئى

جەرگ و ھەناوى خوئىن دەدەلئىئى

خەوى شەوانە لە خۆى دەستىئى

تا بۆن و عەترى گول وە دەست بىئى.

سەبەئىئى بەيانى خەو لایەلای دەکا

عەترى گول دەچى ئەو وەختى بە با (۳۲)

ئەو ھەسەئىيە ړوئى. دە ړوئىشتنىدا کوتى: ئەگەر ړىگای دەستم بى و قسمەت
بمەئىئى و چارەنووس بى، خاترجەم بە کوئستانى دەتخەمە بەردلان.

۸۲

ئەو ھەسەئىد دەلئى:

پشتت تى کردم، دەچى بۆ سەفەر

لە جەرگت داوم پەیکانى دوو سەر

رەزگاريت نابى لە دەشتى مەحشەر

زولفت داناون، وەک سوارەى تەتەر

لەسەر لئوانتن خالى وەک عەمبەر

خۆزگەم بەو کەسەى پىت دەبا زەفەر.

لیم دوور کەوتیەو، بوو بەپەژارەم

چومکى غەرىبم، گەلێک بېچارەم

بوو بەقنىاتى سوبح و ئىوارەم.

بريا نەمدىایەى گەنجى شای سولتان

دەسمال خیلەکى، سەردارى کیزان.

ئەو ھەسەئىدیش ھاتەو. جا بزانیڼ پاشە ړوژئى چۆن دەبى؟

سه‌عید هاته‌وه بۆ خه‌زنه‌خانه
 كه‌مێك دڵته‌نگه‌، وه‌كو دێوانه
 دڵێكی له‌ وێیه‌، یه‌ك له‌ شاخانه
 بریا نه‌مدیایه‌ له‌نجه‌ی جانانه
 له‌ جه‌رگی داوم په‌یکان و تیری
 به‌چاوی دادامه‌وه‌، کوتی: فه‌قیری
 سه‌عید خه‌ریک بوو به‌کار و حیساب
 به‌جه‌رگی شکست به‌ سینه‌ی كه‌باب.
 هه‌تا جه‌وت پۆژان ئه‌و کاره‌ ماوه
 جه‌رگی سه‌عیدی پر له‌ زووخواوه
 ئه‌گه‌ر به‌ با ده‌رکه‌ ده‌کراوه
 ده‌یگوت: قاسیده‌ و خه‌به‌ری هێناوه‌.
 پۆژێک مابووی پچێته‌ نیوه‌پۆ
 فرمێسک ده‌پۆیی وه‌ک جۆبار و جۆ
 سه‌عید ده‌یگوت: من به‌ده‌ستی خۆم چم کرد له‌ خۆ
 چاو سوورێک ئاخ‌ر له‌ ده‌وره‌م نییه‌
 غه‌ریب و بێ که‌س، پشتم خالییه‌
 ده‌بێ هه‌ر بکه‌م په‌ی په‌ییه‌.

ئه‌وه‌ندی زانی کلفه‌تێک به‌ناز
 به‌ له‌نجه‌ ده‌روا کۆتری ته‌قله‌باز
 سه‌عید پاره‌ستا له‌سه‌ر ده‌نگوباس.
 کلفه‌ت سه‌لام کرد، وه‌زیفه‌ جۆیی

چاو و برۆکهی وهک ئاسک پۆیی،
 من له گهڵ تۆمه ئه‌ری خه‌زنه‌دار!
 تۆی له گهڵ خانم هه‌ته کاروبار
 ئه‌تۆ له به‌گه‌ر به‌گیان پرسیار کردوه
 دلی حاسیه خان ئاوری تی به‌ربووه
 قاقه‌زی ئه‌سه‌حی بۆ سه‌عید ناردوه.
 نووسیویه‌تی: ئه‌من بێ که‌س نیم، من خانه‌دانم
 ساحیتی براو ماله باوانم
 چاکم ته‌ماشاکه، که‌سر نه‌کا شانم.
 بۆ وی جێبه‌جی نابێ ئه‌و کاری گران
 یه‌کتر گیر نابێ عه‌رز ده‌گه‌ڵ عاسمان
 مه‌گه‌ر میر سیوه‌دین به‌گ بێته سه‌ر قسان.
 بێ ملک و ماش و تۆ بێ ئیختیاری
 له خۆوه مه‌ست و شیت و خوماری
 ئه‌گه‌ر ده‌ته‌وی پێک بێ ئاره‌زووی دلان
 هه‌نگاو ته‌شته نیو باغی گولان
 ده‌بی حالی که‌ی میری سه‌ربه‌خۆ
 ده‌نا تا ماوه‌ی ده‌بی په‌نجه‌رۆ.
 ده‌نا پێک نایه‌ بۆ تۆ ئه‌و کاره
 هیچ که‌س ناتناسی، ئه‌ری بێچاره
 قه‌ت به‌تۆ ناگا ئه‌و دۆست و یاره.

٨٥

ئه‌و جار سه‌عید فکری له حالی خۆی کرد:
 ده‌بی به‌ده‌ستی خۆم من خۆم بنیژم
 چۆن من جه‌وه‌ری خۆم له کن میر سیوه‌دین به‌گ بریژم؟

جا بلی ئەمن وەها دەدوینێ
 ئەمن بۆت بچمە کاری خوازیینێ؟
 ھەلبەت دەلّالم، ژنم پێ دینێ
 عاسمان پرووخی ناچمە سەر قسان
 ئەو کاری گەورە قەت نابێ ھاسان
 میر سیوھەدین بەگ وەکو قارەمان
 بۆ منی بیچارە بێتە سەر ژن ھێنان
 سویندم بەرھەمان گەر ئەبەدیە
 ئەو قەسە لە شانی میر سیوھەدین بەگ نییە
 بۆ من نەھاتییە، زۆر بەدبەختییە
 کاری وا بۆ من نمەک بەھەرانییە.

۸۶

دوو کەرەتیش چاویان پێک کەوت؛ عاشق بوون، وایان لێ ھات ھیچیان بە بێ
 ھیچیان قەرار و وەقرەیان نەبوو.
 بە شەش مانگ جاریک میر حیسابی خەزنە لێ وەرەگرت. پێنج ھەزار تمەنیش
 کەم بوویایە، میر بەچاوی دانەدەداو؛ یەگجار زۆری خوێش دەویست. لە شەش
 مانگەیدا وەختی حیسابی خەزنەخانە بوو، سەعید دەفتەری حیسابی خەرج و
 داھاتی ھەلگرت، چوو ھەنگامی میری. میر لە قەرارەت خانە ئیسراھەتگادا
 دانیشتبوو، چێشتەنگاوی بوو.

سەعید سەلام کرد، بوو دەستەوونەزەر
 فیدای گیانت بۆ میری پەربەسەر
 حیساب و کیتاب پاکم کرد لەبەر
 بۆ حیساب ھاتووم ئەو لەبەز شەکەر.
 سەری ھەلینا، میر جوابی داو
 ئەگەر تەماشای کرد، سەعید شتێواو

له سهر پهنګى خوى نه ماوه
 ده لټى کاروانه و پروت کراوه
 ده لټى ناسکه و تيرى لى دراوه
 ده لټى مانګى چاردهيه و له عاسمان گيراوه
 مير سه عیدى بهه ناسه ساردى ده هاته پيش چاوه
 بڼ و شتواو و جهرګ که بابى؟
 سهر نجت ددهم وهک جاران نابى
 پريسکهى دلتم له کن بکه وه
 بڼ خه زنه خانه خه مت مه به وه.
 کى له توى کردووه زولمى گران
 کى شتواندوويه گوشه ى چاوانت؟
 بڼچى وهکو «بى» پهنګت زمر د بووه؟
 زولم و ناهه قى کى له توى کردووه؟
 زور کز و دژ و پهنګ له پروو پراوى
 وهک دارى بى ناو شکست و شکاوى
 من وای تیده گم، وام دپته پيش چاوى.

۸۷

سه عید ده لټى: من له گه ل تومه نه مير و سهر دار!
 هر بى به لا بى خانى جه وه ردار
 هيچ کهس به زولم به من نابا چار.
 هيچ کهس ناتوانى پيم به رى زه فەر
 هيچ په به سهر ټک، هيچ مير و بگلر.
 بنى ناده ميه، دلى عه بداله
 هميشه له سهر فکر و خه ياله.
 له بهر غه ريبيان که ميک په ريشانم

خزمه‌ت ده‌که‌م هه‌تا ده‌توانم
 به‌زولم و زه‌لآله‌تی که‌س نازانم.
 ئاخر میر گه‌لیک لیتی ده‌کرد پرسیار
 خو تۆ نه‌نگوواوی، نی بریندار
 ئەگەر قۆر بییوی، سه‌ت واوه‌یلاکه‌ی
 ده‌بی مه‌تله‌بت له‌ من ئاشکراکه‌ی.

۸۸

ئه‌لعان قسێکم من له‌ دلی دایه
 به‌لام ئه‌و قسه‌ نامسته‌جایه
 به‌کوشتن نه‌بی له‌ زارم ده‌رنایه.
 هه‌رکه‌س به‌پیتی خوێ ده‌بی بکا ته‌مه‌شا
 گاوان شانی خوێ، ده‌رویش بو ده‌رویشه
 بو خانان ده‌بی باغی وه‌نه‌وشه
 زۆرم قسه‌کرد، میر دلی هێشا.
 بو پیاوی گه‌وره‌، له‌ سێ قسه‌ زیاتر چاک نییه.
 خودای ته‌عالا بیی به‌ سه‌به‌ب
 پیاو ده‌بی به‌ سێ قسه‌ بیته‌ سه‌ر مه‌تله‌ب.
 سه‌رم هێشانندی، تۆ لیت کردم پرسیار
 ته‌خت و مه‌کانت بیی به‌رقه‌رار.

۸۹

میر سیوه‌دین به‌گ کوتی: ئه‌لعان شیواوه
 ئه‌وه قسه‌ ناکا، دیاره شتیکی لی قه‌وماوه.
 هاته‌وه‌ مالێ، کوتی: خه‌زنه‌دار، ئه‌مینی ئه‌رکان
 له‌کنم نه‌خۆشه‌ به‌دردی گران

زۆرم لى پىرسى، نەھاتە قىسان
 گەلىك بە سامن ئەمىر و چازان
 ھەموو كەس ناكە قىسەى بەردلان
 بەلام بى سامە لە كن پىاو ژنان.
 بە عاقل و كەمال، بە ھونەردارى
 كلفەت بنىرن، بە ئامۇزگارى
 پىرسىارى لى بكن زۆر بە وشىارى.

۹۰.

جا ئوھە كلفەت چوۋە كنى، بانگى كرد، گوتى:
 ئەى بەئىعتىبار! ئەرئ جانانە
 روخسەتت ھەيە بۆ ھەرەمخانە.
 ھىچ مەترسە! لىتوت نەگرئ بار
 گوشتوگۆ ھەيە، لىت دەكەن پىرسىار.
 سەئىد بە لەرزىن، بە شەرم و خەيال
 بۆچى بانگ دەكەن سەئىدى عەبدال؟
 ئوھە ھات بۆ كن ناسك جەمىنان
 تام خۆش و بۇنخۆش، لەخت و لار (۲۲) شىرنىيان
 بەرۆك خەزىنەخانە، زولفى چىن چىنىيان
 ھەموو كەس ناتوانئ بچىتە دىنىيان
 كەس نەئىدىوھ پەنگى ئەتلەسىنىيان.
 مەگە ھەر سەئىد بچى بۆو كارە
 ئەوئش لە كن مىر زۆر ئەمىندارە.
 دەنا قەل ناتوانئ بچىتە كن ھەلۆ
 قىسە و گوشتوگۆ بكا سەربەخۆ
 بچىتە نىو باغى نارنج و لىمۆ

تامیان بکا ههنگوین و گهزۆ.
 به عهدهب سهلام کرد، رۆح لهسهر دهستان
 زۆری شهرم کرد له گهپی چاومهستان
 پاکی گهردنی وهک باغ و بیستان
 کۆلمهی گهش و جوان، وهک گۆلی کوستان.
 دهستهو نهزهر و بۆ روح پراوهستا
 تا نهیدوینن، هۆشی نییه، مهسته.
 به میهرهسانی و به عاقل و کهمال
 دلخۆشیان داوه، فهقیری عهبدال!
 هیچ شهرم مهکه، لیت نهگۆڕی حال.
 ههرچی له دلتدا بیخه سهر زمان
 وهک بۆ تو هاتوو، ئهبلهی هیچ نهزان!
 بۆ کهس نههاتوو له کن میر و خان.
 پریسکهی دلت بکه ناشکرا
 خۆ بولبول نی شهمال گۆلت ببا
 بۆ دهسهلات نی، دروستی کردووی خودا.
 بۆچی دایمه سهرت به تهمه؟
 دلت پر له دهرد و خهمه؟
 مهیشارهوه شیتی دێوانه!
 دهنا دهبی بچی بۆ حهفسخانه.

٩١

ههر چوار و پینجیان بهتوندی کوتیان دهبی راستیمان پی بلێی. جا سهعید پرووی
 دهئیکیان کرد و کوتی:
 ههرچهندی شهرم له دلمدایه
 گیانم فیدات بۆ شوخ و مینایه

وهك سڀوى سهردهستاني
 تيگه ڀشتوو، زور قسه زاني
 تام خوش و بونخوش، له بهر دلاني
 حوري به هه شتي، بڅ خوت نازاني.
 گهرنت هه لښه، وهك جهوزي كه وسهر
 زولفان دهموړپښ، وهك سواره ي ته تر
 قسه ت يهك و دوو له زار دښه دهر
 شيرن تامدارن به وښه ي شهكه ر
 دهموړپښ له گهر دنت گهنج هه تا گه وهه ر
 ناخر كه بښتو پښت بدهم خه بهر
 بڅ من دهست نادا، من قورم وهسهر
 كوتي: هيچ مه خه جلښ، مه يه سهر شهرم
 قسه مه گنځښه، مه كه قسه ي نه رم.
 به ميهره باني، ئه ري جگه ردار!
 مير سڼوه دين به گ لښم دهكا پرسيار
 هه چي دهيزاني تو بيكه ئيزهار.
 سه عيد قسه ي كرد ئهو به شهرمه وه
 به شهرميوني، به دلي گهرمه وه:
 دنيا ي پروناكم لي بووه به شهو
 له داخي يارم، من له تاوي ئهو
 نايدهن به گاوان خه زښه ي خه سره و.
 من له گهل تو مه، سه رمت به قوربانه
 دلّم له جيگاي بلند كردوويه هيللانه
 جيگاي پلنگ و نه پره شيرانه.
 ئه من ناوښم هه نگاويك بروم

ئەگەر بچمە سەر ھېللانەي خۆم.
 چونكى ئەمن ئاسكەم، ئەوان ھەژدىھا
 ئاسكە نىچىرە، ھەژدىھا دەيخووا
 سەعید بۆيە ناتوانى ئەو قەسەيە بکا.
 سەرمت بە قوربان ھەتا دەتوانم
 فیدای گىانت بى من روح و گىانم
 ئەمن عاشقى حاسیەي بەگلەر بەگىيانم
 ئەویش دەلى: کەسرە بە شانم.
 ئەو جىيى بلندە، بلند پەرۋايە
 میر ئەو قەسەي پىکردم ئاشکرايە.
 سەرزەنىشتم دەكەن ئاغا و نۆکەر
 گەرە گەرەي عەسر ھەتا پەرەسەر
 جا چۆن شەمقار دەبى بۆ خەرتەل؟
 کوتى: مەترسە لەوہى بلتى گەرەجىيە
 میر سىۋەدین بەگ دەرمانى پىيە.
 دەتوانى ھەوسەت سوارت بۆ بکا سوار
 دەرمانى بکا دلى برىندار
 لە ھەفسى ئەبەد بىکا پزگار
 برۆ، گىرمەبە ئەرى خەزەندار

۹۲

میر سىۋەدین بەگ دوو برازاي لە مالىدا بوو. يەکیان نىۋى خونچى بوو، يەکیان
 نىۋى گولخاتر بوو.

بىيىنە سەر باسى خونچە و گولخاتر
 مەتاي گەردنیا مەتاحتى نادر
 ھەرتک زۆر جوانن، چاۋ وەکو جابر

بئی عیب و رهنما، یهک له یهک چاتر
 موسولمان بیانینی بویان ده بیته کافر.
 هیئنده شیرنن وهک میوهی جهننهت
 به هیچ پادشایهک نایه نه قیمهت.
 چومکی منداڵ و زۆر زانا و ژیرن
 پوژئی سئی که پهرت له بهر چاوی میرن.
 وهخت رابرد تا که وته شهوئی
 ئەو وهختهی ئەگەر دڵ یاری دهوئی.
 ئەگەر چۆل ده بوو مه جلیس و دیوانه
 میر دهگهراوه بۆ حهره مخانه
 هیندیکی دهکرد قسه و گوفتوگو
 بۆو بگێرمه وه بئی بوختان و درۆ:
 ئەمن با لی و بکه م پرسیار
 قسهی ئاشکرا نه بوو کا برای خهزنه دار؟
 به تهسکینه وه به سمه عهرزی کرد
 قسهی دلی خوئی له کن ئیمه کرد.
 ئەو قسهی که بووی، کرد بووی په نهانه
 به ئەسهحی و راست له کن مهی دانا
 نهخۆش و مهستی دهستی حاسیه خانه
 ئاشقی کچی به گلهر به گیانه.
 ئیستا ما وه ته وه، ببی بهر قه رار
 له سه ر گوفتوگوئی میری که ره مدار
 جا بزانی چۆن ده که ی رفتار.
 میر به ئەسهحی ئەگەر وای زانی
 په نهجی گری گری کرد بۆ نیتو چاوانی.

کوتی: هیچ زحمەت نییه، وا بووه خۆل وەسەر
 غەواس بەھاسانی گەوھەر لە بەحرێ دینیتە دەر.
 زولفت ھاویشتووہ ئەم شان و ئەوشان
 وەکو پیحانە ھاتۆتە بۆندان
 ھەموو کەس ناتوانی بچیتە سەر سکہ لێدان.
 عومر و حوکمات و قسە لەسەر
 بەھومییدی خودای سکہ لێدەرم.
 دەبی بۆی بێنم حاسییە سۆسەن خال
 پەڕیشان نەبی فەقیری عەبدال.
 ئەمن دەزانم کە لێی قەوماوہ
 لە ئێرانێوہ پەنای ھێناوہ
 بەئەمینداری کاری تەواوہ.
 سویندم بەتانجی پادشای تورک و پۆم
 من لەو کارەدا کردمە کوپی خۆم
 چومکە ئەمیرم، ئەمن سەر بەخۆم.

٩٣

ئەوہ سویندی خوارد، دەنێری لە دووی مآلە بابی کچەکە، میر سیوہدین بەگ بۆ
 خۆی نەچوو. میر سیوہدین بەگ کوتی: دەنێرم لە دووی تایەفەیی بێنە ئێرەکانە،
 داوای حاسیەیان لێ دەکەم.
 ئەوہ بەسمە خان پێی گوت:
 میری لەب زێرین تۆ پەلە مەکە
 نەوہکو حاسییە مێردی پێ نەکا.
 پیاو دەبی کاربکا بەخۆش پەفتاری
 گە بێتە مەجبووری و زۆرداری
 ئەوہش بۆ کابرا دەبیتە شەرمەزاری

له پاشان خوین له دلی دهبیتن جاری
 بو دابنیشی به لیوبهباری؟
 بنترین له دووی حاسیهی نازداره
 بزاین ئه ویش دلی برینداره
 مهسله حهت دمرانی ئه و کاروباره
 ئه ویش وهکو وی دل له هاواره؟
 یانه ئیخه ی خوی هه لده ته کینئ
 ئه سرین له چاوی رهش دهبارینئ.
 دهبی بیینین مه تای گرانبار
 قسه و گوشتوگۆی پی بکهین ئیزهار
 زولفی سی بهنگی دهنوین تارتار
 کولمه ی پهنگینی وهک گۆلی بههار
 عهتریان له خونچه ی دی سهر به ره و خوار
 حاسیه غه ملاوه وهک بازار و شار.
 من له گه ل تۆمه میری رهنومه ند
 دهبی بیدوینین مه تای سه مه رقه ند
 بزاین قسه ی چیه له بز نوقره به ند
 ئه وه میر ده لی: له من وایه ژنان هیچ عاقلیان نییه
 که لله یان پووک و دایمه خالییه
 قسه ی ژنان هیچ که لکی نییه.
 وه لاهی راسته ئه و گوشتوگۆیه
 زۆر به پی و جپی، به سه مه قسه ی تویه.

جا ئه وه میر کوتی: بنترین له دووی. به دزیش بنترین له دووی سه عید، با چاوی به
 سه عید بکه وی، بیبینئ. ئه گه ر پی رازی نه بی، قسه ی خۆم خه سار ناکهم. (میر له

هه موو شتیک حالی نییه، نازانی دیویه تی).

هه روا بووه، ئیستاش هه روایه: ژنی پادشا له دووی هه رکهس بنیری، ده سته جی
حازر ده بی و خوی ناگری؛ پتی شانازییه.

حهوت چه پکه ی نیرگز دایان به پره بهر
کلفه تی شیرن، زور ناسک و دول بهر
ئه وان گولانه بو حاسیه ی به گله ر
بو ماله میری روینی که وته سهر.
کلفه ت عاقل بوو، حالزان و چازان
به خشی به حاسیه ئه و چه پکه ی گولان
بو تویه دیاری کیژی به ردلان!

له ماله میری ده بی به میوان.
ئاو پرژین کراوه دووکان و بازار
بو سهر دهجن خاسه که و، که و باپ
زور مه حته ل ماون باز هه تا شمقار.
حاسیه نهیتوانی بکا خوگیری
به عاقل و که مال به هوش و ژیری
هیچ پرسى نه کرد، به بی ته گیری.

به سهری دادا تافته یه کی تار
تافته ی گران قیمه ت، وهک گولی هه نار
بریه ی وهکو بریسکه ی به هار.
وهختی گه شیه تی کیژمه کی دلته ی
زولفان هاتنه سهر سینه ی وهک مه پمه ی
زولفان له هه نیه ی ده که ن جهنگ و شه ی.
ئه وه هات بو ماله میری.
به کورتی بلیم بوو به گاله گال

کلفه تان به دل کردیان ئیستیقبال
 به پیریانه وه هینا تورمه هه تا شال
 گه پۆیله ی لابرده، وه درکه وتن خال
 وهخته روحی عیسانی، بی باله، بگری بال
 دینی شیخانی نه وه درکه به تال
 به مژانگی په یکان، به دوو دیدی لال.
 به خیریان هینا به سهت ئیحتیرام
 گه لیک به خیری ئه ی شیرن که لام!
 تو بچی دیار نی نه سوچ ونه شام؟
 سه له خان ده لی: دانیشه له لام.
 کوتی: خودا بوو که به رقه رار
 به قسه ی شیرن خوش ده که ن په فتار
 به نه دازه یه که دم که ن منه تبار
 که له خزمه توقه ت نه بم پرکار.
 سپاست ده که م بوو گوشتو گوچه
 حاسیه هه میشه کلفه تی تویه.
 هه میشه روحم له سه ر ده ستانه
 من نمه که خوری نه و خانه دانه
 قسه و گوشتو گو و له سه ر چاوانه.
 نه تو بو مه جلیس له به ر دلانی
 عاقل و زیر و که لیک چازانی
 له خانه واده ی به گله به گیانی
 زولفت هاویش تو وه نه و شانه و شانی
 تو جه رگی خه لکی مه که بریانی.
 حاسیه رووی له سه له خانه:

سهرم سورماوه گولی نۆ به هار!
 به چ خزمه تیک من یت بیه چار؟
 چاوان دهگیتی وهک ماندوی ریتوار
 له دهستت دایه حوکمات و ئیختیار
 قسه و گوشتوگۆت چیه و لیم بکه پرسیار.
 ئەمن به قسهی تۆ زۆر منه تبارم
 چومکه که نیزم من خزمه تکارم.
 نمهک خۆری تۆم، گهر بمکهی رزگار
 زۆر میهره بانی خانمی رهستی لار
 ئەگهر ههڵدینی دوو چاوی به خومار
 به منت چیه به فرموو کاروبار؟
 بم به قوربانی زولفی شتواوت
 ههنبیهی گۆناوگۆن، رهنگی گۆراوت
 تا سهر و گیانم بنیم له پیناوت.
 چ دهفرمووی ئەی خاو و لاوم؟
 ههتا قسهی تۆ بنیمه سهر چاوم.
 له تۆ شیرنه ئەو له چکه و دهممال
 وهکو خاسه کهو تۆ رشتووته خال
 له گهر دنت دێ دهنگ و گاله گال
 قویتاس و گواره تا بازنه و خرخال
 جارێ دانیشه کیژی خوش ئەحوال.

۹۵

هیندیکیان قسه کرد، ههچی قسهی زهمانهی خویان بوو، ئەگهر ئەو ومختی
 به کار دهات. سه له خان کوتی:
 له گهڵ تۆمه، هه لاله و به بیوون!

قسٽيڪم پٽيه من به هاتوچوون
 دلٽ شلوڻي نه بي وهڪ دهلياي جهيهوون
 دلٽ گهره نه گري، نه بي تال و توون.
 بههسيوه، بهروڪت بكهوه
 نهوشو به قسهي تو لهگل مير شهومان پوژكردهوه.
 نهوشو لهگل مير سيوهدين بهگ هر گوفتوگو بوو
 ههتا بهياني هر باسي تو بوو.
 نهلعانيش هاتوي، خانمي ئيختياردار
 زولفت داناوه وهڪ پياده، وهڪ سوار
 زور جوانه له تو زير و لهرزانه
 پيروزي تو بي نهو جي و مهكانه
 كابرايهك ههيه، خهلكي ئيرانه
 عاقل و زير و گهليڪ چازانه
 بهدهست و مستي شيري له لانه
 زانا و قسهزان، لهبر دلانه
 نهوهش چارهنووسي خوداي عهرز و عاسمانه.
 شيت و شهيدا و ديوانه بووه
 بهتيري دهستت پوحي پوييوه
 پوحي پهواني نهو له دهست دهرچووه.
 شهو و پوژ دايمه نهو دهكا خيال
 چاك فكريكه نهو كيژي چاوڪال
 نهبروت دهموورين وهكو رهشهال.
 چومكه غهريبه، نههاتوته نيو نيوان
 دهنا نازايه وهڪ شيري له لان
 به شان و شهوكت وهكو قارهمان

به ئازايه تی پوستانه می زهمان
 دهست و چاو پاکه هەر وهکو شیخان.
 میر سیوه دین بهگ دایناوه به کوری خو
 ئەمن ئەوهمه به تو گوشتوگۆ
 چومکه له بهر تو بوته دێوانه
 هۆشی له خوئی نییه له خهزنه خانه.
 بهمه سهله حهت و تهگبیر و به را
 تهگبیرمان لی کرد ئەوهندی عهقل ری بدا.
 تازه مه مکت خپ کردوه وهک گۆ
 هەرگیز نه شیوی پهنگ و شیوهی تو.
 تو هەر دل ته پبی، ببی سه ره خو
 ئیمه بهوی مان داوی تو.
 گهردنت وهکو به فیری کوستان سپییه
 په لهت له گهردنی مینا پهنگدا نییه
 له نجه و لاره کهت وهک خاسه سپییه
 زانا و تیگه یشتووی وهک تو هەر نییه
 قسه و گوشتوگۆت له بهر دلییه
 ئەخلاقت خو شه، تاریفی زیاتر خو که لکی نییه
 بزانی ئەتو گوشتوگۆت چییه؟
 حاسییه فکر کرد ئەو له دلی خو
 زۆر بریندار بوو، ئەو چووی گوشتوگۆ
 زۆری پی خو شه بوو قسه و گوشتوگۆ
 له دلدای پشکووت وهک گولی لیمۆ.
 کوتی: خان! دیاره به کهشاکه شی
 پوستانه دهیتوانی که تاج ببه خشی.

بۆت وه دهزانی من عاقلَم كهمه؟
 مير سيوهدين بهگ وهكو رۆسته مه.
 هه چ كهس بشكینى قسهى سهرداران
 دهبى دانیشى وهك شهرمه زاران
 خۆى رابژینى وهك برينداران.
 كهس ناتوانى بترازینى قسهى تۆ
 ئەمن نهم دیوو ههكارای پر بۆسۆ.
 له كن من نه دیو و ههچ نه زانییه
 چومكه ئەو غه ریب و كوستانیه
 بى دیتنى ئیكترى ئەو كار هه چاك نییه.
 كار له دنیا دا دهبى وههابى
 بهلكو ئەو ئه ورۆ مه یلی ترازابى
 دلى گۆرابى، پیم قایل نابى.
 دهبى هه رتکمان ببین به رامبه ر
 ههچمان دوايه نه بین قه له ندهر.

٩٦

جا له وهیدا كلفه تیان نارد له دووی سه عیدی، کوتیان: پێشی بلى حاسیه خان له
 سه رای میریه.

شیواوی خهزنه دار! دلت هه له شهیه
 دایمه ئاورى بى دوو كهلت له سه ر دلى ههیه
 مزگینى و نه نام بینه بملیه
 ئەمن زمانم له سه ر قسهیه.
 سه عید خو شحال بوو، مزگینى دایه
 دهسكى ریحانه چت له دلى دایه؟
 قسهى دل ئاخري هه ر ئاشکرايه

كوتى: ئۇلغان حاسىيە خان ئۇو لە سەرايە
 سەيد چاكي پى نەكرد متمانه
 جەرگ و ھەناوى كەوتە جۆلانە
 دايمە دلى لەسەر دەستانە .
 ئۇو سەيد ھات، گەر گەيشتە جى
 بەرامبەر کران مەجرووم و لەيلى .

۹۷

ئۇو دەرکی ھەرەمخانەيان پتوھدا . سەيد و حاسىيە لە جىيەكى يەكتريان چاک
 ديت . سەيد پتى دەلى:
 ئەمن عەسلى خۆى خەلکی ئىرانم
 خزمەتت دەكەم ھەتا دەتوانم
 قسەت ھىنامى بۆ خزمەتکاری
 من لە کن میریم بە خەزەندەدارى
 لە تۆ دەكىشم من منەتبارى .
 چومكە تۆ شەھىن، ھەر وەكو بازى
 تۆ جىگا گەورەى، بلند پەروازى
 لە بۆ ئو کارە تۆ دەبى رازى؟
 كوتى: ئەگەر پىت بلیم، مەيلت نەبى كەم
 لیم شىواوہ خال ھەتا پەرچەم
 تازە رابردووہ، لیم بە خاترجەم
 بەو کارەى زانى پۆم ھەتا عەجەم
 من لە تۆ زياتر مێرد بەكەسى دىكە ناکەم .
 ئۇو قسەى خاترجەمى پىكوت، سەنیرى خاترجەمى وە بن سەرى دا . جا بۆ شەوى
 دەنیرن لە دووى بەگلەر بەگيان .

گهردن هه‌لینا به ناز و نیمناز
 جه‌ولانه‌ی زولفان، بالی قهره‌ناز
 کولمه‌ی گه‌ش و جوان، وه‌ک گولی ریتواس
 ئه‌وه گه‌راوه خانمی رهند و خاس.
 ئه‌وه میر پۆیی بۆ ده‌فته‌رخانه
 میرزای چازانی له‌سه‌ر کار دانا
 میر پیش جلّه‌وی پادشای سولتانه.
 قاقه‌زی نووسی به‌سه‌ت دلّ و گیان
 به‌خۆش زمانی حالزان و چازان
 چل و هه‌وت که‌س به‌گ، رهمبیا له‌سه‌ر شان
 که‌یخودا و گه‌وره، له‌به‌گلهر به‌گییان
 پتیسته له‌میر بین به‌میوان
 ته‌گبیریک بکه‌ین له‌و دنیای ویران.
 چه‌ند که‌س وه‌ک ئیمه‌ ساحیب ئیقباڵ بوو.
 تیکرا ئه‌وان چوون به‌بادی فه‌نا
 دنیای بی وه‌فا به‌هیچ که‌س نه‌ما.
 نامه‌که پۆیی له‌ده‌فته‌رخانه
 خه‌به‌ردار کران به‌گلهر به‌گییانه.
 به‌ده‌ستوبردی ته‌ته‌ر وه^(۲۴) پۆیی
 به‌زمانی شیرن، به‌گوفتوگۆیی.
 ئه‌وه هه‌موویان خه‌به‌ردار کران.
 گه‌وره و ڕدین سپی بوو فه‌تحو‌للاخان
 هه‌موو کۆبوونه‌وه، له‌و بوون به‌میوان
 یارهببی خیربی، نه‌که‌وینه سه‌ر قسان.
 به‌شادی و خۆشی بگه‌رتینه‌وه. ئه‌وه میوانه‌کان هاتن.

له دلی من گه پښ چهندي له هيشه و چهندي له ژانه و چهندي له کاوه کاوه

سوبخانه لالا خوداوهندي میری مه زن چی به میر سیوه دین بهگ داوه

بو خه زنه داریک هه سهد په پ به سهر و سمیل سپی کامه ری و جوکلی هه مه وهند
بانگ کراوه

مه جلیسی میری وه کو به هه شتی شه ددای به خزمه تکاران دهر ازاوه

دوو سهد مه پ و جوانه گا گاو و گهر دوون کراوه و سه پراوه

پیای زانا سهری لی دهر ده چی، دنا عالم له و کاره سهری سووړ ماوه

زور سهره! میر بو کابرایه کی کویتستانی بوچی نه و هه موو زهره دهی کیشاوه؟
نال، ناله، گرمه گرمه، قاوه قاوه

کووچه به عتر و عبیر ئاو پرژین کراوه

شل و مل سایه گهر دن سهریان له سایه ی په نجه ران دهر هیناوه

زولفیان ده لیتی ئاوریشمی خاوه و نه ئالوزاوه

سنگیان ده لیتی کارخانه ی فهره نکه و نه ژاکاوه و دهستی لی نه دراوه

کاریکی وا گهره یه ده لیتی نه وی پوژیه گه سیاوهش کوژراوه.

۱۰۰

نه وه هاتن شل و مل و سایه گهر دن

تیک پرژابوون چهند کچ و ژن

هر که سی دهیگوت: پوئله بده به من.

حاسیه زور له بهر دلانه

کوتره، لیتی ون بووه هیللانه

ئاسکی وهختی سبچه یانه

چاو مهسته، ده لیتی جهیرانه

دبه خشی له علی پوممانه.

دهنګ دین له کرمهک و گواره
 گڼی که مېره هاتنه خواره
 چاویان وهک قاسید وشیاره
 خودا پټکی بټنی نهو کاره .
 نهوه هر سهر و سهرانه
 شادییه و خه لات به خشانه
 هه لپه رین و شایی و لوغانه
 مهست دهم بهو چاو مه ستانه .
 سه حاتیکی روژ ماوه
 دووازده سوار خه بهریان هیناوه :
 میر پراوه ستاو بی و بهر قه رار
 پهیدا بوون میوانی سالار
 پټشه زین ولات بکهین خه بهردار .
 به خوشی و به نه مینی
 هاتوونه سهر خوانی زینی
 میر به گلر به گیان دهبینی .

۱۰۱

خه نجره پولاى جه وهرداره
 دهسکی خه نجریان بازاره
 پاکی نازا و جگهرداره .
 به سهرپه و گه هاتنه خواری
 خوټنیاں له برویان دهباری .
 به سهت ته عزیم و سهت نه رکان
 نهیان گرت ئیسراحت و وچان .
 زور به زانست و به ژیری

ئەو ھاتنە دەرکی میری،
 گە زانیان گاو و گەردوون کراوہ
 میر زەرەدی لە خۆی داوہ
 پاک دەستەونەزەر پراوہستاوہ.
 قرمەیی خەنجەرەن دەھات لە کالان
 ھەچی دوژمن بێ، ئەمیری چازان
 سووتندە بە خودای عەرز و عاسمان
 ئیمە لێی دەستینین پووح و گیان
 ئیمە نوکەرین بەمیری حالزان
 زەھلە چەشمین بۆ دوژمنان
 خزمەتکارین بە پووح و گیان.
 عەدالەتت بێ بەرقەرار
 ھەر دەست پۆییو بێ ئەی سەردار!
 زەمانەت بپوا سەرانسەر
 ھەر ببتی نوکەر و رابەر
 ھەر ببتی تانووت و ھونەر
 میری ساحیب گیرەت و جەوھەر
 لە مەجلیستن ھەوسەد پەپ بەسەر
 ھەمووی سورباشە^(۳۵) و پاک نوکەر
 ھەمووی تەتەرە و عەمر بەر
 ھاتین ئیمە دەستەیی بەگلەر.
 ھاتینە خزمەت میرییە
 ھەچی کە یخودا و ڕدین سپییە
 نیازت لە حاسلییە
 دوژمنت بێ بێ بەرییە.
 ئەو ھاتن دابەزین.

گه دبیان ئەو ئیعتیاره
 ئەو میهمانی و کاروباره
 دەبی چ بی؟ چ قەوماوه؟
 پیم ولاتمان شتواوه
 ئەو عالەمه تیک رڤاوه.
 نازانم نه شه‌ره و نه خوشیه
 پاکی روحی له‌سه‌ر ده‌ستییه
 پاکی وه‌ک شیری سپیه
 ترسیان له هیچ که‌سیک نییه
 پاک ده‌سکی خه‌نجه‌ر به‌حرییه
 سه‌ده‌فکاره ئاوزه‌نگییه
 لغاویان پاک مروارییه
 ولاغیان کویتی عه‌ره‌بییه
 ره‌ش بی، نیتو چاوانی سپیه
 که بۆره بی، گۆل گۆلییه
 کویت تاریفی ته‌واو نییه.
 به پایز و به به‌هاری
 په‌سنده کویتی داوین تاری.
 ولاغیان هه‌مووی سی‌ساله
 شیر خه‌زالی و ئاته‌گ کاله
 وه‌کو بالدار خاوه‌ن باله.
 یه‌کسم چوون بۆ مه‌یته‌رخانه
 یه‌کسم مه‌عموریان بۆ دانا
 نه‌یه‌تن حیه‌ی ئەسه‌پانه.

مەيتەر ھاتن بە ئەھۋەندى
بردیانن بۆ بەھار بەندى.
ئەۋە پىك ھاتن كاروبار
يەك لە يەككى دەكا پرسىار
وەك شەپرى پۆستەم و ئەسفەندىار.

بۆچى تىيدا پۆم و عەجەم
شورەيى نىيە، پرسىار دەكەم.
ئەۋە مەجلىس گىرا و شەۋ بەسەر داھات.
ھەتا مىر كەسپك نەدوئىنئى
ھىچ كەس قسە ناپەرىنئى
دەنا زمانى لە پشت سەر دەردىنئى.

پاكى بەپاۋ و تەگبىرن
پاكى رەنگ پىاۋ، بى نەزىرن
چاۋەپىيى ۋتوۋىژى ئەمىرن.
خودا دىنايى وا دانا
سەد كەس لە سەقاۋ گىپرانە
سەد كەس لە پىيالە دانانە
سەد كەس شىش لەسەر كەوشانە.

ئەۋ ەالەمەي لە ۋى دايە
وەك پۆژى قالوۋەلايە
ھەر كەس لىي ديارە جىگايە.
مىر و بەگلەر ھەتا خانى
ھەر كەس بەجىيى خۆي دەزانى
سەھوۋ ناكەن، بە پەرۋانە
ھەر كەس بەجىيى خۆي حالزانە

وهك مهجليسي قاره مانه

مهجليسيكي بهئهركانه.

لهوي شيرنه خهزنه خانه

بيته سهر خهلات بهخشانه

خهزنه ي ميري بي ئامانه

ئوه دامه زران. مهجليس پهيوهست بوو. هه موو چاوه رپي قسه ي مير سيوه دين بهگن.

١٠٢

له بهگلر بهگياني كرد پرسيار

پاش چه ند قسه و وتويژ و ريفتار

زانيتان چم بوو بهنگو كار؟

خيره؟ پهنا به شاي جهبار

ئو قادري پهروهر دگار.

له مووسلي بووم به ميواني

هاته كنم يهك ئيراني

كهليك راست بوو به حالزاني.

ليره من دامى كاروبار

ئو به خواري نهيكرد ريفتار

زور ئه مين بوو ژير و وشيار

ئهن كردم به خهزنه دار

ئهلعان، ئيستا، خهزنه داره

ئهميني منه و له سهر كاره.

چ گهرميني و چ كوستانى

هر يهكين ئه ي براى گياني

يهك مه زهه بين، موسلمانين.

ئەمن ئەوم كەوتۆتە بەردلان
 زۆر ئەمىنە و يەگجار حالزان.
 گەر دەپرسن، دۆست و يارى
 قسەى ئاخىرى، بەيەگجارى
 حاسىيەم دايە بەيادگارى.
 قسەى من رەد بوونەوھى نىيە
 تا پوحم بۆ لە سنگىيە
 قسە و وتوويزو چىيە؟

۱۰۴

پياۋى گەورە كە پياۋى وا دوواند، پياۋ تاۋىك سام دەيگىرى. مير كوتى:
 فەتوللا خان بۆ پەشوكا؟
 عاسمانت بەسەردا پروخا؟
 لە مەجلىسى قسە ناكا
 گولخاتر و خونچەى باربەھا.
 يەكسەر ئەو مەجلىسە سەرى سوورما. خودايە جا چۆن گولخاتر و خونچەى
 باربەھا دەدا؟ نە كورپىتى نە براپەتى نە برازايەتى نە ئاموزايەتى!
 دەو دەمى گولخاتر و خونچى
 مەجرووم شىت ببوو بۆ لەيلى
 دلى عاشقان دەھىنمە جى.
 تىكرا ببو بە منەتبارى
 پارانەوھ و ئىنتىزارى
 سپاس بۆ مىرى پەربەسەر
 بلند بوون پاك مير و بەگلەر.
 مير ئەوھ مەجلىسى تۆيە
 لىت تىك نەچى ئەو گوفتوگۆيە.

عافره تیک قابیله تی نییه
هه قی سه ر به خشینت هه یه
میر له تایه فه ی به به یه
عرزی پیرو زباییمان هه یه .
تیکرا ته سلیم بوون، گهردن دانا بهرمو خوار
پیرو ز بی میری جگه ردار
زۆر په واجه قسه ی سهردار .

۱۰۵

ئه وه میر ده لئ:
زۆر مه کهن قسه و گو فتو گو
تیککی مه نین چاو و برو
دهروونو نه گری گهر د و بو سو
من ژن دینم بو کو پری خو .
دهنا گولخاتر و خونچه ی نازدار
قابیلن به شا و خونکار
له بار به های نه م ده کردن قوتار .
نیشانه یان کهن ئه و دووانه
ئه و کیژی گهردن که شانه .
لیو بیی به ئه سه حیه
ئه وان بکه ن مار هیه
له بو پوژی ئاخره تییه
چون دنیا بو کهس به قای نییه .
دهگو ری ئه و چه رخه کو نه
نیشانه یان کهن بو ره و سو نه .
گولخاتریان که میک کاله

زۆر چازان و پر که ماله .
 خونچی ده لئی زهرده بییه
 له سهر کولمه ی ئه لف و سئیه
 خه بهریان دانی دهست به جئیه .
 نه شتوان، عه بیان نییه
 ناشکینن قسه ی میریه
 چۆن میر له جئگای بابیه .
 دهست به جی حوکیان کرد: مه لا بچن به حاسیه بلین، پرسیری لی بکه ن و
 وه کاله تی لی وهر بگرن .

۱.۶

حاسیه وهک نیرگری ساوا
 وهک باغی شه دداد غه ملاوه
 هه لدینن دوو گو شه ی چاوه
 کولمه ی وهک شووشه ی گولاوه
 وه کاله تی ئه سه حی داوه .
 به گهردن وهک خاسه سییه
 لیو قه ی تانی فه رهنگییه
 زهردی ده هات له لیو ییه
 له دلی بوو شادی و خو شیه
 ئه و دهیدا وه کاله تییه
 ئه وشو شه وی شادمانیه
 به مه لا و به قازییه
 ماره بی حاسیه یان بریه
 له سه عیدی کو یتانییه
 شیرنی خواردن له سهر میریه .

سبجه يني داووت گيراوه
 هه لال تازه گولي داوه
 كوڤ و هه نجير تيك پژاوه
 هاتن، وهكو ليموي ساوا.
 زولف وهكو ماري جهنگي
 به حالتيك داووت دهلهنگي
 سنگ وهك كارخانه ي فه پهنكي.
 گهر دنيان خه لات به خشانه
 پاك مه تاي به قيمه ت گرانه
 شوپرا به ي گوي كه مبه رانه.
 هه مووي ناله و كرچه و كاله
 زور شيرنه نهو دهره و دهسماله
 ريحانه و لاو لاو تيك هالا
 نهوه به بهخت و ئيقباله.
 پياو دهبي شيت و ديوانه
 زولفيان له سهر هه نيه دانا
 وهك سوور گولي ده كوستانه
 هه وهل مانكي ده نيسانه.
 پياو مهست دهبي، جوان تاكو پير
 له بهر بوئي عهتر و عه بير
 له جهرگي پياوي دهدهن تير
 نه برو له چاوان دهبن زير^(۳۶)
 مزانگ كه وتنه را وته گبير
 له دلم دهبنه په يكان و تير.

خوش ئەخلاقى، بەچارانى
 وەكو ئەلى بەردەشانی
 سنگیان وەك شەرىەت و كانى
 بەهرە دەبا كەسى بزانی.
 گوارە كەوتوونە جۆلانە
 زولف ھەمووى شانە و شانە
 ئەوپۆكە ھەمووى ەتر بەخشانە
 پیاوى عاقل ھىچ نەزانە.
 ئەوپۆ پۆزى شادمانىيە
 تىكەل بوون سوور و سپىيە
 پەرژىنى گۆل، دېرونيە
 پاكى شىت و لاھۆريە
 پاك وەكو نىريە كىويە
 پاك وەردۆكى پەر سپىيە.
 لە ھەمووى قورینگ رىزانە
 لە ھەمووى خەلات بەخشانە.
 خال لە كۆلمەى وەك گىلاسە!
 زۆر خوش بوو ئەو دەنگ و باسە.
 لەبەر ملوئىنكى مروارى
 لە قوئىتاسى وەستاكارى
 كراس كىمخووا بوون چىلوارى
 زۆر بە ژىرى و بە وشىارى
 دەنا ناتىمىنى ئىغىارى.
 دەبى كاربەكەى بەتەردەستى
 بەبۆنى سىنگى وان مەستى

وهك فهرخ و خاتوون نهستی.

ئهوه داوهتهكه بنههات. لایان مارهكرد. گولخاتر و خونچیش مارهكران. تهواوی
خهرج و موخاریج، هه مووه قیك، له خهزنهه میر چۆ دهري. میر کوتی: پاش
مانگیکی دیکه، ئهمن سهفهرم له پیشه، بۆ خزمهت سولتان سهلیم دهچم، ئهگه
هاتمهوه، خانوبه رهیهکی بهجوت بۆ دیاری دهکهم و بۆت دهگۆزمهوه. میر چووه
سهفهري، مانگیکی پێ چوو، پاش مانگه و دوا له سهفهري گهراوه. له سهروهندی
ئهوهی دابوو ئهگه ربۆی بێنی.

١٠٨

جا پادشایهکی غهفور و پهحمیم پهروهردگاره

پوژیکی سهعید به بازاریدا دههاتهوه بههه ژوو و دهپۆیهوه سهربه رهوخواره
پینچ کهس مه رگهیی بوون، دهیانگوت: ئهري سهعید! مال ویران! ئهتۆ لیتره دهست
پۆییوی، ههته دهسهلات و ئیختیاره
بابت لیت پازی نییه، دایکت دهیگوت: پههه له دیوانی خوداوهندی میری مهزن قهت
نه بیتهوه پرگاره

دوعای مردنی لی ناکهم، بهلام خودا پیکی نههینی کاروباره
خانوو بهریکمان بوو، فروشتمان، دامان بهپوول و پاره
له خانووکهیان دهکردوین، ئیستا جیگامان کهناری شاره
بابی کویر بووه، بهخه لکی زۆر قهرزداره

یهگجار زۆر له دهروونی خۆیدا خهجالهت و سهه له بهر و شههه زاره.
کوپه ههزار جار دهستی منت ببیتهوه به دامانی
خۆ تۆ پیاویکی عاقل و چازانی

ئاخر ههه ئهوه سهعیده نی ئهگه رمبمی دههههشی ههژده قهفیت داویشهوه سهه
شانی؟

له خاکی ئیرانی هیچ کهس له ترسی تۆ خهوی نهدهزانی
پیاوی ئازا حهیفه نیوی خۆی ون بکا و شوینی خۆی بکاتهوه فانی.

سەعید ئەگەر وای زانی، دەستبەجی بیناهی کەم دەبوو لە ھەرتک چاوە
 کزێکی لە جەرگی دەھات، دەتگوت ماری تالێن تۆز^(۳۷) بە دلێیەو دەاوە
 بە ھەرتک دەست لە ئەژنۆی خۆی دەداوە

کۆرە دەیگوت: ئەو قەسە ئەکەن! لێرە ئەمن ئیعتیبارم زۆر تەواو.

با خەجەلەت نەبم، دانەنیشم بە سەر لەبەرێیە
 میر تەمەشام بکا بە چاوی سووک و بێ کیفایەتیە
 ئەلەان لە پێش چاوی میری سەعید ھەژدیھای جەنگیە
 چۆمکە لەو زەمانەدا پیاوی دەس تەنگ هیچ بەرێز نییە.

جا سەعید لە دلی خۆیدا کوتی: ئەگەر ئەمن باب و دایکم وا بن، سالی سالان
 ساحیبی مەرگەوێ و تەرگەوێ بووین، بنەمال بووین، مامسالی و خدر مامە سینە و
 ھەرکی بە دەست و مستی من چەند کەسیان لە سەر پشستی پکێفی وەرگەران. سەعید
 کوتی: یان لێرە مەمێن یان ئەو قەسە ئەکەن. ئەگەر ھات بۆ مەجلیسی میری،
 قەسەکە ھێندە لە دلی گران بوو، شێوا بوو. میریش، ھێندی خۆش دەویست
 بە ئەمین دەرچوو بوو، لێی پرسی:

۱.۹

سەعید بۆ رەنگت گۆراو؟ بۆ رەنگت شێواو؟
 دەلێی ریحانە و ئاوت لی براو
 کێ زولمی لی کردووی و کێ زۆری بۆ تۆ ھێناو؟
 ئەتۆ لە سەر مرادی، دەبی ببینی کام و کاو
 بۆ دەستەوئەژنۆی و بۆ لیوت باری ھێناو؟
 سەعید کوتی: رەبی میر بیتەوہ راوەستاو و بەرقەرارە
 پیاویکی کەرەمدار و جگەردارە
 بۆ من ھەم سەردارە ھەم موختارە
 دلی من ئەو پۆکە زۆر بریندارە
 ئەو سەعید دەیگوت زۆر بە ژیری و بە وشیری

خووايشتيكت لى دەكەم ئەمن زۆر بەشىنەيى و منەتبارى،

ئەگەر ئىجازەم بەدى سەفەرى ئىرانىم لەبەرە

ئەمنت بېمەو بەقوربانى تانوت و غيرەت و ھونەر و جەوھەرە

مىر تەمەشايەكى كرد، كوتى: سەعيد! چ قەوماو؟ چ خەبەرە؟

بەتۆ دەلتىن خەزەندارە

پاستىم پى بلى نۆكەرەكەي ئەمین و بەئىعتىبارە

خۆ تۆ لەسەر خەزەنى، لە عالەم را كارى تۆ ديارە.

دەيگوت: ئاغا! راستى مەوجبى پەزاي خودايە

درق و فرلداغى بەكارنايە.

با بەراستى بۆت بگىرەمەو ئەو جارە

بابم كۆيەر بوو و بەخەلكى قەرزدارە

ئەو دنيا پووناكە لە من بە ژەھرى مارە

جا چۆن لە دەشتى مەحشەرى ئەمن دەبمەو ئازا و پىزگارە؟

ئەگەر ئىجازەم بەدى بۆ ئىرانى دەچمەو سەرىرەو خوارە.

قەستەم بەوہى كەم ئەگەر بىناھى چاوە

نمەكى مىرى تەنافە و لە گەردنم كراو

شەرت بى، ئەو سەفەرە بكەم و خزمەت و ئەمەگى تۆم ھەر لە سەرچاوە

ئەمن بەدەزگىرانم؛ حاسىيەى سۆسەن خالەم تازە لى مارەكراو

پى و شوپىن و كارى دايك و بابان پىك دىنم، بە خزمەتكارى و بە پەرىسەرى و بە

ئەمەگ و بە نمەك خۆرى و شەرت و ئەركان، بە ئەسەحى و بە خاترجەمى،

دەگەر پىمەو دواو.

سەعيد ئەگەر واى گوت، مىرى بەزەيى پى داھات. جا كوتى:

بۆيە وا كزى، چارت بى چارە

وا شىواوى و دلت برىندارە

لەگەل تۆمە ئەى نۆكەرەى بەنامووس و بەحەيا و بەئىعتىبارە

برق خەزەنەخانەى من، لەوچى پوول بەژومار نىيە، بە خەشەيە و بە خەروارە

هه لږه عېبو تۆپ و مه جیدی، زېږی ږهنگ دژواره
هه لږه له وانهی نه گهر ئیکن و ږهواجیان له بیست و چواره
مه تاحی به حری و له کن من هیچ نایه نی پوول و پاره.
میر کوتی: هه چندیکی هه لږه گری، هه لږی. نه گهر سه عید له سر خه زنه خانه
نه بی، باوه ږیم به کوری خوشم نییه. زورم خوش دهوی، زوریش لئی نه مینم.

۱۱۰

سه عید ده لی: هه چ که سیکی بی قهول بی، قسهی خوی نه باته سه ری
نه من هه ر نه و کابرایه م نه تو له بن کونده کیشانت ده هی نامه وه ده ری
نه تو به منت به خشیوه گه وره یی و قسه ږهواجی و جه وه ری
نه گهر به هاسانی نه گه ږیمه وه، ږوژی قیامت نه هاتی و به دبه ختیم دیته سه ری.
تو نه دیو و نه ناسیو نه منت کرد به ساحیب ئیختیاره
ته مه لوقم بی ده کن په په سر و جگه رداره
ناغا خه جاله تم له دیوانی خودای ببیه وه ئازا و ږزگاره.
نه وهی تو له گه ل منت کردوه
ئاخر نه تده ناسیم، تو قهت من نه دیتوه
به نه اندازیکت بلندی به من داوه و چاکه ت ده گه ل من کردوه
له به خیلی نه وده دا چهنده کهس له داخان مردووه.
ږه بی نه تبینم قهت به هه له نگوتنی دنیا و به سه رله به ری
دیمه وه کنت به هومیدی خودای به خزمه تکاری و به نوکری
قسهی دایک و بابان له منیان کردووه هه تر و له دلیان کردوومه وه زه فهری
که سیک بی عومری دایک و باب بکا، زه حمه ته له دنیا و قیامت به هره به ری.
جا من دل له سر خیلّم
بی به هانه و عوز و فیلّم
زور خه جاله تم میر به جی دیلّم.
به شادمانی و په په سه ریبه

به فەتح و نوسرەت، پۆژی شادىيە
ئىشەللە دىمەوہ کنت به مەمنوونى و به نۆکەرەيە.

۱۱۱

ئەوہ مىر دەيگوت: بۆي بىننە دەري جانو مائىنكى پەش كويتى نۆزىنى عەسلە
عەرەبىيە

بچۆ دەركى حەرەمخانە بە عەزمى خودا حافىزيە
چون خانم و خاتوونان پۆين و سەفەرى تۆيان پى خوش نىيە
چون قسەزانى، بەلىغى، خراپەى دنيايەت تىدا مەوجود نىيە
سەعيد! چاوەرپى پىگام، ئەو سەفەرە پەبى بەكى بەئازادى و بەسەلامەتییە
ئەگەر بىيەوہ، لە کن من ھەتە دەرەجە و روتبە و بەرزى و بلىنديە
ئەگەر نەيەوہ لە دنياى رووناك نەبىنى چاكە و سرفە و خوشيە
دانىشى بەلىو بەبارى و بەدبەختى و بە سەرلەبەرەيە
ئەگەر ئىرانت پى خوش بى، نەيەوہ، بۆ تۆ بى ئەمەگى و خەجالەتییە.

۱۱۲

ئەوہ سەعيد دەيگوت: ئاغا! ببى بەرقەرار و راوہستاوہ
قەستەم بەوہى کەم ئەگەر دونياى داناوہ
دايک و باب شتىکە شەرع پىگای کىشاوہ
دەنا قەت قەت عزىت و ئەمەگيان بەقەت تۆ دەگەل من نەکىشاوہ
پەبى ھەر دابنىشى بەئەمىرى و بەدەست پۆيوى و پەپەسەرى
ئەمنت ھىنا کن خۆت بەخزمەتکارى و بەنۆکەرى
جا من چۆن لە بىرم بچى؟ ئەتۆ ئەمنت بلىند کرد بەنمەك پەرورەرى،
خۆ شەرت ھەر ئەو دونيايە نىيە ئەگەر رووناكە و بەپياوى ماوہ
ئەگەر ئەمن بى ئەمەكى بەکەم، دىنىشم دەبىتەوہ کەم و کووپ و ناتەواوہ
بۆ خۆم دەپۆمەوہ بۆ ئىرانتى، خاترجەم بە پوحم لە خزمەت تۆدا بەجى ماوہ

ئەي ئاغاكەي ساحب ئەمەگ و بەئەركان و، دەرەجەي قابيلت به من داوه

پەبى ئەگەر نەيەمەوه، گول بم، بيناهيم بېرى له هەرتك چاوه

ئەمن كابرايەك بووم كوندېكم لەسەر شانى بوو: پۆژى تا ئىوارى له كۆنە
مووسلیدا دەگەرام به هاوار هاوار و به قاوه قاوه

هەقى كابراي ساحب شەربەتم دەدا، ئەگەر حيسابم دەکرد ئىوارى سى پارەم پى
دەماوه.

ئەلەان له كن تو لى له ساتە^(٢٨) و پاتۆلان دەدەم وەكو ئەميرىكى بچىتە سەر
حوكماتى

ئىواره و سبجەينان بانگم دەكەي بۆ خزمەتى خۆت و بۆ جەماتى

پەبى ئەگەر ئەمن ئەو ئەمەگەم له بېر بچى زەليل بم، نەقوستان بم، له كووچە و
كۆلانن دابنېشم به كزى و ماتى

هەلبەتە ئەگەر بەد ئەمەگى بكەم، هەموو كەس دىتە سەر قسە و گوشتوگۆ، ئەمن
دەگەرىم به لاتى.

١١٣

ئەوه سەعيد دەهاته دەرکى حەرەمخانه

دەيگوت: كەمىك هەواي عاسمان پىكم كزەي شەمالە

نازانم نە ئەجەل دەمباتەوه بۆ ئىرانى و نە عاقلم بەتالە

نە زەليلى دايك و بابانە گەرووى كردووم توون و تالە

ئەمن و دەمرمەوه لەبەر زەندىكە پر له بازن و قەدىكە شمشالە

خالقى پەرورەدگار دەرەجەي زياترو پى ببەخشى و بۆتان بكا حەوالە

چومكە له پارانەوه زياتر، له حاستى ئيوە خەجالەتم و زمانم لالە

ئەمن دەمرمەوه لەبەر شەدەي فەرەجوللای كورەكۆر حوسىنى

پىشوەيان تىكەل بووه لەگەل لەچكە و دەسمالە

بۆ نازادى هاتوومه خزمەت ئيوە، گەرنم نازاكەن، چومكى بۆ خزمەتى دايك و
بابان دلم عەبدالە.

له گهل ئيومه ئه‌ی خوشکه‌که‌ی له دايک و بابيه

هاتوومه کن ئه‌نگۆ به‌نۆکه‌ری و به

نمه‌ک خۆريه

له کن ئه‌نگۆم وه‌گیر که‌وتووهر پوتبه و دهره‌جه و به‌لکو رێگای ته‌ره‌قيه

به‌زمانی شیرنی ئه‌نگۆ، ئه‌من هاتم و که‌وتمه‌ سه‌ر مه‌خسود حاسلّيه

ئه‌گه‌ر ئازادم نه‌که‌ن سه‌فه‌رم سه‌عاده‌ت نيه‌ و به‌دبه‌ختيه‌.

ئوه‌ ده‌نگ ده‌هات له کرمه‌ک و له زێر و له زنجه‌ق و له قۆیتاس و له گوواره

له قالد‌رمانی^(٣٩) بيه‌ست و چه‌وت پله‌یی میری ئوه‌ خانم و خاتونان ده‌هاتنه‌وه

خواره

ده‌يانگوت: گه‌رنه‌ت خو‌ش و ئازا بێ! نۆکه‌ره‌که‌ی ئه‌مین و به‌ئيعتیاره‌.

ئوه‌ بۆيان دینا و ده‌ياندا له‌عل و ئه‌شه‌ره‌فی به‌ قيمه‌ت گرانه

ده‌يانگوت: پوول بۆ پياوی ئاوالی رێگای که‌وره و گرانه

نه‌وه‌کو شه‌رمه‌ت کردبێ، که‌مه‌ت هه‌لگرتبێ له‌ زه‌رپاڤ خانه و له‌ خه‌زنه‌خانه

ته‌له‌سم به‌ندێکیان ده‌دايه نه‌ دیویه‌تی سکه و نه‌ چۆته کارخانه

ئوه‌ ئاساری قه‌ديمه‌، نێوی مه‌رجانه

چه‌وت ده‌سکی پێوه‌ن، شو‌را به‌يان ده‌سوورێ و ده‌کاته‌وه‌ جه‌ولانه

ده‌سک و په‌رپه‌ه‌ی^(٤٠) مه‌رجان له‌علی رومانه

ده‌يانگوت: ئوه‌ به‌ره‌ به‌نیو و به‌نیشانه

بيده به‌ حاسيه‌ نه‌ وه‌کو بێته‌وه‌ رۆژی دڵ گۆرانه‌.

نه‌ وه‌ک له‌به‌ر ترسی خو‌لا و تانه‌ی عه‌بدی نه‌کاته‌وه‌ ده‌نگی

شه‌يتان و شو‌فاران قسه‌ بکه‌ن و له‌ دلی خو‌ی باوێژی له‌نگی

هه‌تا یازده‌ ساڵ له‌ سه‌رت را‌ده‌وه‌سته‌ی، با شه‌مامه و شه‌مامه‌ ره‌نگینی باغه‌لی له

بن کراسێکه‌ مه‌حه‌مەل دارايیدا هه‌لێنن ره‌نگی

باقه‌ره‌ زولفانی سی به‌نگی بکا، له‌سه‌ر کوڵمێکه‌ مينا ره‌نگ بکه‌ونه‌وه‌ جه‌نگی

با چاوه‌پێی رێگای ئێرانی بێ، بلی: بۆ نه‌هاته‌وه‌؟ زۆر چاوه‌پێم، ئه‌دی که‌نگی؟

ئوه‌ ئوه‌ مه‌رجانه‌يان دايه، به‌ نیشانه و به‌ دیبانه‌ت و به‌ یادگار بۆی به‌ری.

سەئید بۆگەردن ئازايى دەچىتە كىن حاسىيە خانى. دىل ئاوينەيە، خەبەر بە پياۋى دەدا. كچىكى ۋەسمان بەگ چۈۋۈۋە كىن حاسىيەى بۆشەيتانى ۋ بۆشۇقارى. ئىن قسە دەكەن. كوتى:

حاسىيەى مينا رەنگ! كارى دنيا ۋا دەروا ۋا دەبى
كىتە تەعام خۇشە ئەگەر لە ۋەختى خۇى نەخورا، كۆن بۆۋە، پياۋ ئىشتىايى
ناچىتى

دىلى تەرى تۆيان بەخۇرايى خستۇتە زىندان ۋە ھەفسى
كابرا دەرواتەۋە بۆسەفەرى ئىرانى، خوللا دەزانى دەمرى چى بەسەر دى
ئەتۇ دەبى لە سەرى راۋەستى ھەتا پشتت كۆم دەبى.
دلىش گۆشتە، دەگۆپى. ئەۋە دەستى بە شەيتانى ۋ شۇقارى كرد. ئەۋ سەعاتەى
سەئید دەچۈۋە ۋى، دەھات ئەۋ كچە برۋاتەۋە بۆمالى. ئەۋە سەئید ئەگەر چاۋى پى
كەۋت، دلى ناخۇشى ۋىست، دىل ئاوينەيە، خەبەر دەدا، كوتى:

كىزى! مەپۇ دەكەم پرسىار
ۋەكو كۆترى بەلەنچەۋلار
زولفت داناۋە ۋەكو تار
خاسە كەۋى ھەۋەل بەھار
دور ئەنگىۋى نىزىك خەسار
كىزى! رەنگت ترش ۋ تالە
شىۋاۋە دەسرە ۋ دەسمالە
سنگت كۆيستانى خال خالە
لە ۋى دەفەرن باز ۋ دالە
ئەبرۆت رەشە ۋ چاۋت كالە
حاسىيە بەگلەر بەكى لە مالە؟
ئەگەر ۋاى پى گوت، كوتى: ئەى ئەى! ئەۋە خۇ زەمبىشم دەكا ۋ پىشم ھەلدەلى.
مەبەستى چىيە؟ ناسى ئەگەر سەئیدە. كوتى:

ئەو سەھرا و چۆلىيە
 چوويە سەر خوانى زىنيە
 بۆ تۆيە بەد ئەمەگىيە
 ئىرە جىتى قسە و وتووئىز نىيە .
 سوار بووى وەكو دىوانە
 وەكو ئاسكى پىش سوارانە
 بەد ئەمەگى و بى ئەركانە
 حاسىيە زۆر لەبەر دالانە
 پوخت خستە حەفسخانە
 بۆ خۆت دەچىيەو كۆيستانە .

۱۱۵

كەچكە پۆيى . سەعيد بەكلفەتتىكى گوت، كوتى:
 بەحاسىيە بلى: نازانم نە ئەجەلە و نە دەردى پى مردنە و لە من ميوانە!
 چومكى بۆ من و بۆ ئەو، شەرىعت پى و شوئىتىكى دانا
 بىتە بەر تەكەيە پەنجەرە بى عوزر و بى بەھانە
 بۆ من دەبى بەئاوالى پىگايە، بۆ من دەبى بە حەسانەو و بە ئەركان و بە وچانە .
 كلفەتەكە چوو پىتى گوت، كوتى:
 كىزى! ئەگەر دل دايمە لە داد و بادى
 سەر مراوى گەردن سۆنە، ئەگەر لەسەر مرادى .
 قەستەم بەوھى كەم ئەگەر دىنايى داناو
 ئەتۆي دروست كردووە وەكو وەنەوشەي ساوا
 سەعيد سوارى ولاغىكى شىر خەزالى بوو و ئىستا كەس زىنى لە پشت دانەناو
 ئەو سەعاتە كارى بەتۆيە و لەسەر تۆ راوہستاو .
 سەعيد راوہستا بوو . ئەويش دەركى پەنجەرەي كردووە، ھاتە سەر پەنجەرەي .
 سەعيد كوتى:

کيژئ! کيژئ! کيژمکەي گەورەي بەگلەر بەگيانە
تۆق و تەلەسم و زێر و زنجەق و گوارە و کرمەک و ئاو دەنگی و خەبەرچیت لەسەر
سنگی دانا

ئەتۆ بوویە شەم و ئەمن لە دەورەت دەسوورپم وەکو پەروانە
ئەمنت بېمەو بەقوربانی زنجیرەي زولفان گە راست و چەپ لەسەر شانت دانا
تایەکی ورینگەي^(۱) دئ وەک نێرگز و ئەوی دیان لە من بۆتەو بە پەشەپەحانە
دلت غاییلەي نەکا، بلی: لەبەریتەي سەفەری گەورە و گرانە
نەلێی نەهاتییه و پیم وایە پۆزی دەست لێک بەردانە
خاسەکەوی جۆزەردانە

زولفی سئ بەنگی کردوو و لێوی دەلێی قەیتانە
شلکە، ناسکە، شەمامە و شەمامە پەنگینی باغەلی دەلێی فینجانە
ئارەقەي، وەک عەتری خواجە حەسەنی بەسرایە، کەوتۆتەو مابەینی برو و نێو
چاوانە

سەعید دەیگوت: مآل وێران خۆم! مردن بۆ من خۆشترە نە وەکو ئەو ژیانە
جا ئەمن چۆن بەجی بیللم شل و مل و سایە گەردن؟ رازاوتەو، دەلێی بازار و
دووکانە

پەنا دەبەمەو بەر ئەو کەسەي ئەگەر بەبی کەموکۆپی ئەو دنیايەي دانا
لەبەر دای و بابان سەفەرم لەبەرە، سەرێک دەدەمەو لە نێرانە.
دەیگوت: گەرن ت هەلێنە! گەرن ت دەلێی بەیداغە و چەقاندووینانە لە عەرزە پۆمئ
لە دلی خۆت ماویژە ژان و خەم، لە دلی خۆت مەکەو لۆمئ
دەبی شلوئ نەبی، جۆگە نی بە نەختیک گۆل قورپا و ببی، دلی خۆت رابگرە وەکو
جیگای قوول و دەلیا و گۆمئ
پیاو لە دنیایدا پێشاتیکی و سەرھات نابئ بچۆمئ.

ئەری کيژمکەي سوور و سپییه

سەرى منت بېتەو بەقوربانى سەر و لە دنيايەدا قسوورت نىيە
 ھاتوومە لای تۆ بەعەزمى خودا حافىزىيە
 دوعاى سەعادەت و خىرم بۆ بکە، بى گرى بىم، جا ئىشەللا ديمەو بە بۆ بەشارەتى و
 خوشىيە.

۱۱۷

حاسىيە دەيگوت: لاوژە! ئاگادارت بى بەرەكەتى قورعەنە
 ھەسەن و ھوسىن ئەگەر شەھىدن لە کەر بەلایە، شەھىد کران ئەوان بى گوناح و
 بى تاوانە

ئاگادارت شىر ەلى مورەزا بى ئەگەر لە دنيا و قىامەت ھەيەتى نىو و نىشانە
 ياريدەى سەفەرت بکا خدر ئەگەر دايمە مەعمورە و لە چۆلى و بەريانە
 بەدلى ياقووبت لەگەل بکا ئەگەر دەگريا بەپىرى، مالى لە کەنھانە
 بەئەسرینی یوسف بى ئەگەر برايانى بەناھەقى خستيانە ھەفسخانە و زىندانە
 دەستبەجى سەعيد دەيگوت: بگرە ئەو مەرجان و لەلى روممانە
 کىژى! ئەوھت بدەمى، لە کنت بى بە دييانەتى و بە نىشانە
 حاسىيە دەلى: رەبى دوعام قەبوول بى! ئاگادارت بى ئەو پىغەمبەرەى ئەگەر خودا
 لە شەرافەتى وى دونياى دانا

رەبى دانەنىشم بە بابان ويرانى و لەچکە بە خمى و کچە بەگلەران پىم نەلین
 حاسىيە سەرگەردانە

چل سوارەى غەيبى ھاورپىت بن لەگەل عيساى روحوللا، لە عەرزى بوو ئەلەعان لە
 عاسمانە،

ھىندە بە دلى پر ئەسرین دوعاى بەخىرى بۆ کرد، سەعيد کوتى:
 حاسىيە! ئەگەر وا بە زەلالەت دەپارتيەو و چاوان ھەلدەپالتيوى
 کارەکەت بە دلى نىيە و برۆيانت دەبزيوى

مەمکە بە مەجرۇوم ئەگەر بۆ لەيلى شىت بوو، کەوتە کتيوى.
 ناز و نىمانز و خوش ئەخلاقيت ديتەو سەر زار و ليتوى

له دلتدا مه ناله! تېكي مه ده سورمه ی ئه و دوو مه سته چاوه
 عه تر و عه بېر له سنگ و بهر و كت مه كه وه په ريشان و بلاوه
 ئه منت بېمه وه به قوربانى قوپه نى ره شه ريحانه، ئه گهر ده لتي ئاوريشمى خاوه
 ئه منت دهمر مه وه له بهر كوله جه يه كى قاقومى خاسه رهنگ، تازه له كارخانه ي
 سه مه رقه نديان هي ناوه

خيات چازان بووه، پيش ده ستي بيچوه و ئه شرفى، راست و چه پ، لي داناو
 ئه من دهمر مه وه ده بهر كراسيكي موشه جهرى مه حمل دارايى، چين چين له سهر
 گراويه ي^(۴۲) پانيه ت راوه ستاوه
 چاوه پروان به! ئيدي نازانم ئه و خودايه ي ئه گهر روحى به من داوه، ليم ده ستينته وه،
 ناكه ومه وه سهر مراد و كام و كاوه،

يان به شادمانى و سهر بلندي و خوشى ده گه ريمه وه دواوه
 كاتيكي بلين: سه عيد له ئيراني گه راوه
 ئه و كه سه ي مزگيني بۆ هي ناى، ئه منت بېمه وه به قوربانى گوشه ي ئه و دوو چاوه
 ئه منت له بهر سنگ و بهر وكي مرم، ده لتي به راني كا كلاغاي گه رديه و رهنگاوه
 ئه من دهمر مه وه له بهر كولميكي شه مامه رهنگينت، كه ميگ گؤراوه و سه رما لتي
 داوه

ده بى مه جيدي و عه بو توپ له مزگينيدا بده ي، ئه وه ي مزگينيت بۆ ديني ئه گهر
 كه مى بده يه ي، ده لي: حاسيه په شيمانه و دلي گؤراوه.

جا ئه وه سه عيد ئاگاي له خو ي نيه
 له حاسيه ي ده كرده و مائاوا و خودا حافيزيه.
 ئه گهر پشتى تي ده كرد، حاسيه ده يگوت: سوبحانه لا چۆن تيرى
 بى ئه ندازه ي هاويشتمه مابه يني جهرك و دلانه
 هاتن و نه هاتنه وه غاييه، په نه هانه

هه تا ئه و ديتته وه، قه لهنده رم، بابان ويرانم، دلم سهر گه ردانه
 له دواى وي ده بى كي شه مامه و شه مامه رهنگيني من ليتيان بكاته وه بۆن و بیده مې
 به نيشانه

هه‌ڕۆ! ڕۆ! ڕه‌بی به‌ردی سارد و گه‌رمته‌یه‌ته‌ به‌ر پێی، به‌سلا‌مه‌تی بگه‌ڕێیه‌وه
 لاوه‌که‌ی شیر ده‌ستوور و به‌ئه‌رکانه
 به‌ئیع‌تیاره‌ و له‌به‌ر دلا‌نه.

سه‌عید له‌ مه‌جلیسی میری و له‌ گه‌وره‌ گه‌وره‌ و له‌ ناسیاو و له‌ هه‌مووان، خودا
 حافیزی کرد. ئه‌وه‌ سه‌عید گه‌راوه‌ بۆ کۆنه‌ مووسلێ.

١١٨

سه‌عید کوتی: سه‌فه‌رم مووسله‌ و، وه‌ختی نه‌خشه‌ کیشانه
 پیاو ده‌بێ بۆ ئاغای خۆی بییته‌وه‌ ئیع‌تیار و متمانه
 مووسل شاریکی گه‌وره‌یه‌، هه‌تا حه‌وت ڕۆژ بیکه‌مه‌ مه‌نزل و لێی بېمه‌وه‌ به‌ میوانه
 ئه‌من ئه‌گه‌ر هاتم دا‌پیری‌کم بوو، ئه‌مه‌گی له‌ سه‌ر منه‌ وه‌ک ئه‌مه‌گی دای و بابانه
 ده‌بێ بیینم، نه‌وه‌ک فه‌قیر بێ، زه‌لیل بێ، بیده‌می خه‌رجێک، پێی را‌ببو‌ی‌ری ڕۆژگار
 و زه‌مانه

چومکێ که‌سی‌ک چاکه‌ی خه‌لکی له‌ ده‌ست بدا، بێ ئه‌مه‌گه‌، شو‌بره‌، شه‌یتانه.
 ئه‌وه‌ هات، پێم وایه‌ بانگی خه‌وتنانی داوه
 له‌ ده‌رکی پیریژن راوه‌ستا، ده‌یگوت: بزانه‌م ماوه‌ یان نه‌ماوه‌؟
 و لا‌غی شیر خه‌زالی سی که‌ره‌تی له‌ کۆره‌ کۆر و حيله‌ ده‌داوه
 پیریژن وه‌ده‌رکه‌وت، ئه‌گه‌ر ده‌یدی، سواری‌ک ده‌لێی قاره‌مانه‌ له‌سه‌ر پشتی ڕکی‌فی
 راوه‌ستاوه

ده‌یگوت: عه‌زیزم! کێی وا ڕیت لێ گۆراوه‌؟ تا شاره‌زاییت پێ بلێم و مه‌حتهل نه‌بی،
 ئه‌گه‌ر ناشاره‌زای و لێت قه‌وماوه‌.

ده‌یگوت: دا‌پیره‌! ئه‌من وه‌کو دا‌یک بو‌نی تو ده‌نۆشم
 ئه‌ی دا‌یکه‌که‌ی ساحیب ئیع‌تیار و سو‌ر پۆشم
 ئه‌من سه‌عیدی ئێرانم، کابرای شه‌ربه‌ت فروشم.
 پیریژن، وه‌ک که‌سی‌کی ئه‌گه‌ر عه‌ولادی خۆی بیینی، ڕوحمی بۆی ده‌بزو‌ی و جه‌رگی
 ئاور ده‌گرێ، ئه‌وه‌ سه‌عیدی له‌ باوه‌ش گرت؛ کوتی:

رۆلەى من وه كهس ناچى و له گوڤن كهس نىيه
 سهرى داڤيرهت بىتهوه بهقوربانى سهرييه
 هينده ساحىب نمهكى نهتكردوه حبوب گهورهىيه
 ههه له بىرت ماوه نسيحهت و ئامۆزگارييه
 شانازى پى دهكم له دايه پيرهى خۆت هاتويهوه به ميوانىيه
 دهنه بۆ كهسىكى ساحىب ههوا بى، ماله من جىگاي تۆ نىيه
 كهسىكى خهزنهدارى مير سىوهين بهگ بى و زاوا بى بهتايهفهى بهگلهرهگىيه.
 جىگاي وى موخته بهره و جىگاي وى ماله واليه
 ئهوه دياره ئهتۆ زۆر ساحىب ئهمهگى، لىت ههلال بى ئهگهه دايك بهتۆى داوه
 شيرى سڤيه

ولاغى لى وهردهگرت و سهعيد لاقى دينا خوارى له ئاوزهنگيه
 دهىگوت: من مهتلهبم تۆ بوو، مهتلهبم جىگاي بلند و ئيسراحت نىيه.
 ئهوه سهعيد لهگهال پيرىژن پىك شاد و شوکور بوونهوه. پيرىژن دهستى ده ملي کرد
 و دوعاي بهخپرى بۆ کرد. سهعيد له مووسلى زۆر شارهزا نهبوو، بهيانى چوو
 سهياحهتتىكى مووسلى بکا.

۱۱۹

سهعيد زرینگ و وشياره
 دهىگوت: بزائم كى پيره، كى ئىختياره
 ههتا من بیده مى پوول و پاره
 ئهوهندهى زانى له مووسلىدا بوو بهجاپكىشان و بههاوار هاواره
 خهلكى دهروڤين پينچ پينچ و ده ده ههتا دهگهيشتهوه بهبىست و چواره
 سهعيد دهىگوت: شورهى نىيه، ناشارهزام، با پكه مهوه سوال و پرسىاره
 سهعيد پرسىارى دهکرد: ئهوه چيه وا خهلك خى بوونهوه ههزار ههزاره؟
 دهيانگوت: مهگهه غهريبي؟ نابهلهدى؟ ئهري بىچاره
 ئهروڤ چوار شه ممويه، خهلكى دهچنهوه سهه شهخس و زيارهتگا و ئيرهكانه

جیڳای پهردهی پیر سواره.

چومکه شوینمانه، باب بۆ کوپی گیراوه تهوه، ئیمه چوارشه مؤیان دهچینه زیاره تگا و فاتحیا خوتندن، بۆ ریځای بهخته وهری و خیر و خوشییه
ئهوی بچیته سهر پهردهی پیر سوار، وه پئیش دهکهوئ له کار و له کاسبییه
دانانیشتی دهسته وئه ژنۆ و خاک به سهر و به ناھومئیدییه
زیاره تگایه کی گه ورهیه، چاکه مان له پهردهی پیر سوار ده دییه
هم شهخس بوو هم بهویان دهگوت عوله مای ره بییه.
جا سه عید دههاته وه، له پیرئینتی دهپرسی، دهیگوت: دایه! چ خه به ره عالم
همووی له خوئی داوه تانوت و حونه ره؟

پدین سپی و پیر و جوان دهچن بۆ ئه و سه فهره
خانم و خاتون و مه له که همووی ئه و به ره و به ره
داییره پتی دهلی: پۆله! هه چ که سی له پتی خودادا خیراتیک
بکاو بچیته وه سهر شهخسه که ی پهردهی پیر سواره
گردنی بلند دهبی و له دنیا یه ده بیته وه ئازا و رزگاره
شهخسیکی گه ورهیه و خوشه ویستی په روه رڊگاره
چهند که سم دیوه، دهلین: نه خوش، زه لیله، بیماره
بردوویانه ته پهردهی پیر سوار، ئازار و دهردی وی بهوی هاتوو یه ته وه چاره، رزگاره
له که سم نه بیستوه، دیتوومه، چندی چوونه سه ری دوزام و
زه لیل هه زار به هه زاره!

له همووی ناله ناله، گرمه گرمه، خه به ردار خه به رداره
ئه وه سه عید خوئی له سهر دوو راسته ی رکیفی راده گرت و له سهر جانوماینی شیر
خه زالی ده بووه سواره

پوولی ده به خشی هه چی به دهستییه وه دههات، نه ی ده کرده وه به حیساب و شوماره
دهیگوت: ئه شخاسه که ی ئه گه ر خودا کردووتی به موخته بهر و له عالم را نیوانگی
تۆ دیاره

ئه وه له پتی خودا و بۆ تۆی ده به خشم، له کن ئاغای چه له نگ نه بمه وه خه جالهت و

سەرلەبەر و بېچارە

ئەمن بچمەو بە روو سووری، لە کن ئاغای خۆم پێک بێنم ئەمەگ و روو سووری و ئیعتیارە.

ئەو ئەویش لەگەڵ خەلکی چۆ سەر پەردە پیر سوار.

غەنیمەتێکی زۆریشی دا بە خەلکی. سەعید بەرەو قوبلە راوەستا و ھەرتک چۆکی لە ەرزى دانا، دەيگوت:

ئە پەردە پیر سوار ئەگەر خەلک پێت دەکەن ئەو ئیعتیار و متمانە

ئەمن ئەو دەچمەو بۆ مەرگەوێ و تەرگەوێ ئەگەر مەملەکەتێک لە ئێرانە

تەمەنایەکم بۆ بکە، لە کن ئاغای چەلەنگ و ساحیب ئیعتیار نەبمەو خەجالت و

کەسرم نەبێ شانە

ھاوارم وە بەر تۆیە ئە پەردە پیر سوارە

دیارە شەخس و پیاوی چاک مەقبوولی پادشای جەببارە

لە کن ئاغایە چەلەنگ نەبمەو خەجالت و خەجالت بارە

نەئێن: سەعید گوناحبارە و شەرمەزارە.

زۆری فاتحیا خویند و زۆر پاراوە. سەعید ھاتەو.

۱۲۰.

کابرایەک مولاتاتی لەگەڵ میری بوو، سەعیدی زۆر چاک دەناسی،

توچارپێکی زۆر قورس بوو. سەعید ئەگەر وەرەز دەبوو، دەچوو لە دووکانی ئەو

توچارە دادەنیشت.

سەعید پۆژێکی ئەگەر تەماشای دەکرد دەنگێکی ناسک دێ، نالە نال و ناره ناره

دەيگوت: ھەر خودا دەمێنێ لەسەر پەفتار و قەرارە

دوو سەد کەس ئەو بەرەو بەر راوەستا بوون لە کەنارە

دوو کلفەت، سینگیان دەلێنی گۆلی ھەنارە

دەیانگێرا بۆ فرۆشتن جووتیک گوارە و قەتارە

دەیانگوت: ئی فرۆشتنە، ئەو بە ئامانە تمان دانا

هه چ كهس بىكرې پەشيمانە! هه چ كهس نىكرې سەرگردانه و مال ويرانه!
 ئەوه مالى نائىشه خانمە، به قيمەت يەگجار زۆر گرانه
 قيمەتى ئەوانە دەبى توجارىك تاجرىك، پياوئىكى تيگەيشتوو، ببيان هينئىته سەر
 قيمەت و سەر فروش؛ بزائى چەندە قيمەتى ئەو مەتاي پەنھانە
 نە وەك كهسيك وە تەماح كهوئى و بچىتە دلەوہ شەيتانە
 به قيمەتى هەرزان بىكرې ئەو بە وەزن سووك و به قيمەت گرانه
 چومكە هەمووى مەتاي رەنگاوپرەنگە و هەمووى بەدرى^(٤٢) بەحرانە
 ساحىب سەغىرە، دەنا نەى
 دەهينا سەر دەستان و سەر رۆژى فروشتن و گىزانە.

١٢١

ئەو نائىشه خانمە كچى تۆپال بەگە، مېردى بە مېرەلەيەك كۆرەبوو لە حەريرى،
 تەواوى حەريرى لە دەست دابوو؛ پاشان فەقير ببوو. سەغىر باربوو. هەروايە ئەو
 كۆنە دنيايە! سەعيد لە كابراى تاجرى پرسى، كوتى:
 ئەمن نابەلەدم، ئەوہ بۆ هينايەتە سەر فروش و؟ ئەمن سەرم سوپماوہ لەو كارە!
 حالىم بكە، ئەمن زۆرم پىيە پوولئى بەقيمەت و بەشومارە
 ئەمن بگەرپىمەوہ، ديارىم پئى نىيە بۆ ئاغاي وەلى نىعمەت و بەئىعتىبارە
 ئەوانە لياقەتى ئەوہيان هەيە، لە مەجلىسى مير سىتوہدين بەگدا ئەگەر خەلك
 نەلئىن: بئى قيمەتە و بئى قابىلەتە ئەو كرمەك و گوارە!
 ئەوہ توجارپەكە پىيە گوت، كوتى: برادەرى عەزىز! ئەوہ قابىلى مەجلىسى شا و
 خونكار و سولتانە

بۆ هەموو كەس نابى، قيمەتيان يەگجار زۆر گرانه
 ئەگەر بىخەيە سەر رۆژى قيمەت و كيشانە
 هەمووى عەكسى پەپوولەيان تىدايە، مانگ و رۆژ نيشانە
 مير سىتوہدين بەگ قەت مەتاي واى نىيە لە خەزنەخانە
 زۆر زەحمەتە وەگىر كهوئى لە هىچ دەولەت و دەولەتخانە

به لّام دهبی به قیمهتی بکری چومکه ساحیبی سه غیر باره، دهنه ئه وه شتیک نییه
بییهنیتته سه فرۆشتن و گپرانه

مه تایه کی زۆر به قیمهته، دهبی بۆ به ره کهت دهوله تان دای بنین له سه ره خه زنه و
خه زنه خانه

له موسلّی دا کهس پتی ناکردی بهو شه رته ی بێته سه ره قیمهتی به شه رت و
به ئه رکانه

سه عید کوتی: هینده به قیمهته ئه مه تای هیناویانه ته سه ره پۆزی فرۆشتن و
گپرانه؟

کابرا کوتی: به لّی قیمهتی ته واو نابی، هه فته ی جارێک دهیهین بۆ بازار و
دووکانه.

سه عید کوتی: به عه داله ت ئه من دهیانکرم.

جا ئه وه سه عید به کیشان و به وسوولّ قیمهتی گواره و کرمه کی کرده وه ته واوه

بیجگه له قیمهتی خۆی چل و شهش مهجیدی سوپهرداری، زیادی ده داوه

کلفهت و ئایشه خانم به ره و قوبله و دهست به دوعا بۆ سه عید راوه ستاوه:

خودایه! زه لیلی نه که ی ئه و شهنگه پیاوه

چۆن ته ماحی تی نه کردین، له مه زنده ی بازار و قیمهتی خۆی زیاتری داوه.

۱۲۲

کابرایه ک بوو نیوی یاسین بوو. جێیه که ئه لعان پتی ده لّین عوممان، ئه و وهختیش

هه ر پتیان ده گوت عوممان، له ئۆردۆنییه. ئه و ئی و زۆر جیگای دی به دهست

سه لاتینیان وه بوو. سولتانی پۆمّی ساحیب ئیختیار بوو، په وه ی له هه موو

جیگایه ک بوو. ئه و کابرایه نیوی یاسین بوو، پیر ببوو، هه م په وکه وان^(۴۴) بوو هه م

بهیتال بوو، سه ری چاک له نه خووشی و لاغان ده رده چوو، ئه و یاسینه گه وه ی

په وکه وانان بوو.

مایه نکیش بوو یه گجار زۆر مایه نی چاک بوو، به لّام ده نیو چوو بوو، پیر ببوو،

به ته له بیش بوو. ئه و مایه نه و مایه نی دی له ده ره وه ی خانووی په وکه وان ده له وه ران.

گهرمای نیوهرپویه بوو، نهگهر یاسین چاوی پی کهوت، شهپؤل له بهحرئ پهیدا بوو. سامیکی بهسهر داهات یاسین، کوتی: شهپؤلی وام تا ئیستا نهدیوه! نهوه بؤ وا بوو؟ نهگهر سهرنجی دایه نهسپیکی قوله، گوئی به قهت دمی مهقهستیگ بوو، وهکو ههژدیهای جهنگی دهکاتهوه شهړئ

دهلئی ناشه و ناوی زۆره و ئاردی دینئ و دهگهړئ.

نهسپهکه نهگهر له نیو بهحرئ هاته دهرئ، چۆ نیو ولاغهکان؛ نهو ماینهش بهتهلهب بوو پشتی تئ کرد، سواری بوو، له ماینهکه هات. نهگهر لئی هات ماینهکهی وه بهر سینگی خۆی دا، هات و هاواری رهوکهوانان پهیدا بوو، ماینهکهی به جئ هیشت و خۆی دهبهحرئ هاویشتهوه. جا نهو یاسینه دهستهجئ له دلی خۆی گرت، کوتی: قسپکی، کاریکی بتبی، نهگهر ههموو کس بزائن، کارهکهت لی تیک ددهن. نهندازهی حیسابی نهو ماینه پابگرم، بؤ خۆم نهمدیوه نهما بیستومه، دهلین: ولاغی بهحرئ له ولاغی سهحرایی بی، جوانووهکهی قیمهتی تهواو نابئ.

نهو کابرایه هینده پیر بوو، بینایی چاوی کهم ببوو، خهبری بهگهرهه عهسردا، کوتی: نهمن له بینایی چاوان بی بهش بووم، بهعومری خۆم له رهوهخانهدا بووم، له خزمهتی دهولهتی، بهیتالی و کار به چاوان دهکړئ، له کهلکی خزمهت کهوتووم، نهمن نمکه خۆری دهولهتم، بهدرو نهمن و نالیم، ئیمتیحانم بکهن. کابرایان بانگ کرد، دیتییان راست دهکا، جا کوتیان: چۆن نهتق به نهمنی نهوهندهت خزمهتی دهولهت کردووه، خانهنشینی ماله خۆت به، ئینتیهای مهرا تیب ماجبی دهولهتیش هه ربی؛ لهو رهوهیهش ئیجازهت ههیه، ههچی چاک بی، سی ولاغ دهگهله خۆت بهری. جا کوتی: نهمن له ولاغیک زیاتر نامهوی. تاقه ولاغیک دهولهت پتیم عهتا کا بهسمه. پاش پۆژئ کهس ئیدیعام لی نهکا. کوتیان: کوره سهت جاریش! کی ئیدیعی نهوه له تو دهکا؟

یاسین نهو ماینهه هه لگرت. نهوکوتی: قهت پیاوی وا گهوج نییه! نهوی دی کوتی: چ عاقلیکی ههیه ماینیکی پیری ناوسی هه لگرتووه، بیبهیه بازاری بیست و پینج قران نایهنئ، جا هینایهوه مالی. نهو ولاغی زۆر بهچاکی خزمهت کرد. هه کورپیکیشی بوو یاسین. ماینهکه هاته سهر زانی. له وهختی زانیدا پهردهی بؤ گرتهوه، نهی

هېشت جوانووهكه بكهوټته عهززی؛ تا بالی نهشكی. نهی هېشت كهس چاوی پټی بكهوټی، ههتا ولاغهكه بوو به سټی سالانه. وهك ولاغی ئیمه پر و قهدهستوور نهبوو. نیو قهدهی باریك، دهنگوت شووشهیه و شمشالّه، له سټی سالانهیدا یاسین گرتی، تهعلیمی دا. له ههساری خویدا تهعلیمی دا، نهی هېشت كهس بیبینی و بزانی. یاسین شهرهتی مهركی وهرگرت، نهكههشت به سهرفهی ئهه ولاغه.

جا ئهه ومختی ئهگهر سهعید له كوڼه مووسلټی بوو، گواره و كرمهکی ئایشه خانمی كړی بوو، كورپهكهی یاسینی کوتی: ئهمن چ لهه ولاغه بكهه؟ دهیفرۆشم، ئهوه بۆ پیاوټکی دهست پوټیو، ساحیب ئیختیار دهبی. ههچ موشتهرټکی دهچووه سهری، پټی دهگوت:

برۆ بابم! ئهوه خريد و فروشی بۆ نییه

برۆ بکړه له نهاندازی تاقتی خوټ بارگینټکی كهه قیমেتییه

هیندټك دهیانگوت: بالداره، بهبال راوهستاوه و هیندټكش دهیانگوت: نا! پټی له عهززییه

سهعید ئهگهر دهیدی، له تاوی ئهه ولاغه هېچ ئارام و سهبر و قهرار و عاقلی نییه دهیگوت: ئهمن بچمهوه، بگهړټمهوه له سهفهري ئیرانی بۆ كن میر سیوهدين بهگ، هېچ دیاریم پټی نییه

دههات، دهیگوت: عهزیزم! عهړهب قیমেتی ولاغت چییه؟

کابراش ئهگهر تهههشای دهکرد، دهیدی غهړیبه؛ پټی خوښ نهبوو بیفرۆشی بهكهسیکی بیناسی و لټی بکاتهوه شوناسییه

به سهعیدی کوت: خهلکی کوتی؟ ناتناسم و شوناسیم پټت نییه

دهیگوت: بابه چت لهوهی داوه؟ ئهمن دهتدهمی زیړی سپی و فهرهنتییه

ئهگهر لهوهش دهپرسی، ئهمن خهلکی ئهه مهملهكهته نیم و ئهسلم ئیرانییه

کابرا زۆری پټی خوښ بوو ئهگهر سهعید کردی قسهی راستی و به ئهسهحییه

کوتی: بهتووی دهفرۆشم، باوهړیم بهخهلکی دیکه نییه

بابم! قهستهه بهه خودایهی كه ئهزلهی و ئهبهدییه

دایکی ئهوه عهسله حدودی قهباله داری عهړهبییه

بابی خاترجهم به ئهسپی بهحرییه

له بن پکیفی هیچ پادشایهک له دونیایه دا ولاغی وا نییه

بو من بهجی ماوه بهمیراتییه

هیچ سهعاتیک خاترجهمیم له خوّم نییه

دهلیم: یان دهولت لیم بستینتتهوه یان بیته سهر حالاتی دزییه

چون ولاغی وا بو من نابی، له کیفایهتی مندا نییه

خاترجهم به له گهل بالدار تهفاوهتی نییه، ئیدی ئهوهتا بالی نییه.

سهعید ئهگهر چاوی پی کهوت، بو خوی دهیزانی، قهت قهت شتی وای نه دیبوو.

کلک و یال بهژهنگاره، پاشی بلند کهمیک، پیشی نهوییه

پهسنده، بو پکیفی هه موو پادشایهک دهبی، خال خاله، گول گولییه

کهفهل پانه، گوئی مهقهسته،^(٤٥) قهپوز بهرانییه

سهعید دهیگوت: قیমেتی بلّی، بزانی و تووژت چییه؟

دهیگوت: هه وهل قسه له دوازده ههزار زێر قهت تاچه شایهک کهم و زیادی نییه

کهیفت هیه لیم بکه، پیلای پی داو^(٤٦)، قسهی دیکه هیچ کهلکی نییه.

سهعید تههشای گهردنی دهکرد، خو ئهوه به گهردنی ماره

هه ره پهلکی، قیমেتی بیست و چوار ههزاره

سهعید خو مهست نییه و خوماره

ئاقله، بهعومری خوی دیویهتی ولاغی دهشت و کتوپاره

بهلام ولاغی وای نه دیوه، جوانه، گرشهی دی دهلیتی ئاور و ناره

سهعید کوتی: نه بادا گهره گهره مووسلّی بزانی و چهتم بدهنهوه له کاره

زیادی بکهن له سهرم! ئهو دیارییهیم پی نهبی، چار له من دهبیتهوه بی چاره

بهبی و تووژت سهعید ئهوه دهیدا به کابرا دوازده ههزاره

چل زێری زیادی ده دایه، دهیگوت: پیتیان کوتووم سهغیر باره.

توچاره که پتی گوت، کوتی: بهنیو بازاریدا مه بهوه، نهوهکو بیته بهر دهست و چاوه

بلّین: له سهعیدیان ههستاندهوه! من خه جالته دهم، چونکه له کن ئهمنت ههیه

دییه نهتی و ئاشنایهتی و ههنگاوه.

به جيئيه كي وايدا مه به وه، به پيش چاوي دوست و دوزمنان
به خولاي هه چ كهس بيبيني ته ماحي تي دهكا؛ به گهر و شاهه تا مير و خان
له بن پكيني كه سدا نيه پشت ملى سم ته به قى كلک و يال به ژهنگاري شير
خه زالي گول گولي كه فله پان.

ئوه سه عيد به دزي به قه راغيكدا هينا يه وه، نه يه پشست خه لك زور بيبيني. جا
دهيگوت:

به نام وه بهر تو ئه ي ره بيبييه
كه سيك تو مه حته لي نه كه ي، مه حته ل بووني بو نيه
بو مير سيوهدين بهگ يه گجار مه قبووله ئه و ديار يه .
جا سه عيد فكري لي ده كرد جاروباره
چومكه ئاغاي مير سيوهدين بهگ زوري چا كه بوي بووه، سه عيد هه ميشه
سه ره به ره و خه جاله تباره

دهيگوت: ده بي ليرمه كانه بي كا بر ايه كي چازاني وهستا كاره
ولاغي وا له قابيله تي دايه نه گهر كو گواره و كرمه كي ئايشه خاني بو بكه م به نال
و به بزماره

به كار نايه پولا و ئاسن و ئه و كاروباره
بو ئاغاي مير سيوهدين بهگ قابيله تي هه يه ئه و ديار ي و سه وقات و رفتار ه
نه گهر بيتو مير سيوهدين بهگ سوار بي له ولاغي كلک و يال به ژهنگاره
ئه و حه لي مه گهر بلي: به خير يه وه نو كه ره كه ي به متمان وه به ئيعتبار ه
جا ئه وه سه عيد چوو به مه بخي بو كن توجاره كه، كوتي: زيرين گهر يكي وات پي
شك دي دهستي وهستا كاري بي؟ كوتي: له چ ريگايه كه وه؟ حالي م كه هه تا پيت بليم.
كوتي: فلاني خه يالي ئه وم هه يه ئه و گواره و كرمه كه بكه م به نال و بزمار، له چوار
په لي ئه و ولاغي بدهم. كوتي:

ئهن پيم شك دي، واي ده تو پني ته وه ناقيسي نه بي، جي به جي ده بي. جا ئه وه
دهست به جي به به له دي توجار كا بر ايان برد، نه نذازه ي سمى بوري مير سيوهدين
به كي گرت، ئه وه توانديه وه. نال و بزماري خر يم چوني- ياني ئي چوار په لي، ته واو

کرد، به لکو شتیکیش زیاد بوو. جا به وه ستایه کی چازان نالّ کړا. به سه عیدیان گوت: نه یه دهرې؛ نه و ولاغی نه نویتنی به و جوړه. نه وه له قابیله تی تودا نییه؛ بو کابرایه کی سه نته نه ت دهبی. جا سه عید شه وئ خه یالی کرد: نالّ و بوړ و زین هه مووی ته و او بووه، لغاو و دهسکه وسار ماوه نه وه ی له قابیلی نه وه دابی.

۱۲۳

نایشه خانمی میره له ی حهریرئ نه گهر گواره و کرمه که ی فروشت، خه بهری بو هات. برایه کی بوو، کوتیان: براهه ت له نیو هه لگیرا، نه ماوه. چارده پرچی لای راسته ی دهره ینا بوو، هه مووی له گراویه ی پانیه ی شه ری ده کرد. جا به کلفه ته کانی گوت: نه وانه به رنه بازار ی، به قیمه تی کی قورس ده فروشرئ. سه ری زولفه کانیشی، بیجگه له نه شرفی، ئی کی به در ی کی به حریان پیوه بوو به قه د فندقیک.

سه عید، هه موو نه سبابی ته و او بووه، به لغاو و دهسکه وسار ناباته وه چاره نه گهر ته ماشای کرد، له مووسلّدا بوو به خه به ردار و به هاوارهاواره دوو کلفه هاتن، مه میان ده لّتی هه ناره و، چاویان یه گجار وشیاره خه لکی دوور ده که وتنه وه، راده وه ستان که نار به

کلفه ت زوړ جوان چاکن، وه کو بولبول له لیوانیان دهر دئ ئاواز و ناره ناره کولمه یان ده لّتی سیوه، تازه وئی که وتووه نه رمه خوساره

دهیگوت: موشته ری قهره زولفی نایشه خانم. هه ری که ی قیمه تی هه زاره

خه لکی ته مه شایان ده کرد و هیچ لیان نه ده کرد قیمه ت و پتیان نه ده برده وه چاره

سه عید فکری لیّ ده کرد، زوړ به عاقلی و به په فتاره

دهیگوت: لیان ده کرم بو بهن ساموړته و له زولفی نایشه خانم ته و او ده که م

دهسکه وساره

نه شرفیه کانی سه ری زولفی ده که مه وه به لغاو، دیارییه و بو میر سیوه دین به گ، تا نه وړو که س نهیدیوه ولاغی و، قابیله نه و نالّ و بزمار و نه و بهن ساموړته و دهسکه وساره.

نه شرفیه کانی کرد به لغاو، به شه وی تاریک دهره وشا.

جا کوتى: خودايە شوكرانەم وە بەر تۆ ھىناوہ
 ئەوہ تۆ بووى بەواسىدە، كارى من جىبەجى بوو، بووہ تەواوہ
 تا ئەوپۆكە بۆ ئاغاي خۆي ھىچ كەس ديارى و سەوقاتى واى نەھىناوہ
 قابىلى سولتانى ئەستەمبولە ئەو ولاغ و ئال و بىزار و دەسكە پەشمە و لغاۋە،
 جا ئەوہ سەعید چەك و ئەسپابىشى ھىنا بوو لە ناسرىيە.

۱۲۴

سەعید چومكە پىاۋىكى عاقل و چازانە
 دەيگوت: دىنا زۆرى ھەيە پۆژى ناخۆشى و لىقەومانە
 دەيگىرى بىست و چوار تىر لەوانى قەرە خۆراسانە
 بىست و يەك ئالەتى جەنگى، بىجگە لە زىادى ئەگەر بەوم دەلەين سەرە پەيكانە
 دەيگوت: پىتى دا دەوى، دوست و دوژمنم ھەيە، سەفەرم دوورە و ئىرانە،
 ئەوہ مەنزل بە مەنزل ھات. جا پىاۋ بەبۆرە بىروا، ھەك ماشىن پۆيىوہ، ولاغەكەي
 خۆي بۆ پىرئۆن بەجى ھىشت، كوتى: داپىرە! ئەگەر پىداۋىستىت بوو، دەتوانى
 بەرى بىفرۆشى و بۆ خۆتى خەرج كەي، سەفەحەي پۆژگارى خۆتى پى رابىوئىرى،
 ئەگەر ھاتە ھەرىرى كا ھەسەنى دزەيى سەردار عاشىرەت بوو. پاش بانگى
 شەوان بوو، ھات لە دەرگىكى گەورە مال دابەزى، ژنىكىش، دەتگوت جانوماينى
 كاكلاغاي گەردىيە تازە زىن كراوہ، ئەگەر ھاتە دەرئى چاۋى پى كەوت، غەرقى تىر و
 سەرە پەيكانى قەرە خۆراسانە، سوارىك پەمبى لە خويى نەكرد و پرىشكەي خويىنى
 لى ھەلدەوئى، ئەوہ ژنەكە دەلى:

سوارەكەي ئەسپت بەبال دەفرى و ھىندىك دەلەين لاقى لەسەر عەرزىيە
 راست و چەپ خۆت ھاۋىشتۆتە سەر پكىف و ورىنگەت^(۴۷) دى لە لاق و ئاۋزەنگىيە
 پىشى زىنت زىرى سىپىيە و، لىت چەسپ كردووہ وردە فەرەنتىيە
 لە پىت دايە جووتىك چەكمەي سەمائل نامەي بن دەباغى عەسلە ھەستا نەسرىيە
 ھاۋىشتۆتە نىو شانى خەفتانىكى ھىندىك دەلەين: قاقومو، ھىندىك دەلەين: غەزە،
 ھىندىكىش دەلەين: نەخىر، پىستى پلنگى كىۋى و ياغىيە

خەریکی لێره دابه‌زی به‌قوناغی و به‌میوانییە

خەجالەتم. ئەمن ئی تۆ ناتوانم بکەم خزمەت و پەزیراییه

نا به‌لەدی، با پێت بڵێم پێ و و شوێن و روخسەت و به‌لەدییه

پیاوی وەکو تۆ دەبی میوان بی له گەورە‌ی عاشیرەتان، ئەو جیگا و پێگای ویه

گەورە‌ی ئێمە کا حەسەنی دزەیییه.

ئەو بالەخانە‌ی چرای له دورە‌وه داییسێ، شوق و پەونە‌قی کردووه بڵاوه

له راسته بیست و دوو کەس نۆکەر و خزمە‌تکار و له چە‌په چل کەس پراوه‌ستاوه

بێجگه له‌وه‌ی مه‌جلیس نشینه و ساحیبی نیشانه و ناوه

ئەو جیگای تۆیه، له وێ ده‌لێن: دلی ماندووی لی ده‌حه‌ساوه

دەنا ئەمن خەمی ئەوهم نییه به ولاغت بگریه‌وه وچانه

یان لێره بۆ خۆت ئیسراحت بکە‌ی و بخۆی پارووێک نانه

به‌شان و شه‌وکه‌تت هێندیک ده‌لێن: پۆسته‌مه و هێندیک کەس ده‌لێن: نه‌خێر!

قارمانه

جیگای تۆم نییه، خەجالەتم! بۆ من کە‌سری شانه.

ژنێکی زۆر لایه‌ق بوو. سه‌عید ده‌یویست میوانی وی بی. ژنه‌که کوتی: ئەمن له

قابیلی ئەوه‌دا نیم، جیگای تۆ ئەوێیه. کچیکی بانگ کرد وه پیشی خست کوتی: بییه

بۆ دەرکی سه‌ردار عه‌شیره‌ت.

۱۲۵

سه‌عید ئەگەر هات خواجانه لێدراوه، راکشاون ئەمبه‌ره‌و به‌ره

نیویکی عه‌مر به‌ره، نیویکی ئا‌غایه، نیویکی نۆکەر

هه‌مووی قه‌لسه و خه‌نجەری نۆگۆی دوپشک نیشانی له‌به‌ره

هه‌مووی ده‌لێی هه‌ژدیه‌ایه، گرتوویه‌تی پێگا و گوزمه‌ره

هه‌مووی قه‌پۆز به‌رانی و په‌نگ پیاو و په‌شه‌سمه‌ره

هه‌مووی ئی پۆژی لێقه‌ومانه و چاکه و خراپه و خوێن پێژیان دیوه و پاکی ده‌لێی

ته‌هره.

سه‌عید سلاویکی ده‌کرده‌وه به‌شهرت و به‌ئەركانه

ولایان لای وەرده‌گرت و سه‌عید پیتی له‌سەر عەرزی دانا.

سه‌عید جله‌وی ولای نه‌ده‌دا، ده‌یگوت: براله‌ ئه‌وه که‌ته‌بارگینێکی قه‌تارچییان نییه

هه‌چ که‌سی ولای له‌ من وەرگرێ، ده‌بی کا جه‌سه‌نی دزه‌ییم بداتێ

به‌ ئیعتیبار و به‌ زامنه‌تییه

چومکه‌ ئه‌من دلم‌ موتمه‌ئینی له‌ که‌س نییه

به‌لام‌ پیاوی گه‌وره‌ نیوی خۆی نا‌کوژینیت‌ه‌وه، ئه‌و ده‌زانێ عه‌یبه‌ و شووره‌یییه.

چوون به‌کا جه‌سه‌نی دزه‌ییان کوت. ئه‌وانه‌ی له‌ کنی بوون، کوتیان: چۆن کا

جه‌سه‌نی دزه‌یی ده‌کا به‌ زامنی ولایه‌که‌ی؟! کا جه‌سه‌ن هه‌ستا هاته‌ ده‌رێ، ئه‌گه‌ر

چاوی به‌ ولایه‌که‌ی که‌وت به‌ند به‌ندی قالبی پاچه‌نی. قه‌ت ولای و سواری وای

نه‌دیوو.

ماشه‌للا خوداوه‌ندی میری مه‌زن دنیا‌ی چۆن داناوه

میوان ده‌لێ ئه‌سفهن‌دیاره‌ و به‌رامبه‌ر به‌پۆستم‌ پراوه‌ستاوه

ده‌لێ ئه‌فراسیابی تورکه‌ و له‌ سه‌فه‌ری گولستانی ئیره‌می گه‌پراوه

ده‌لێ فه‌ره‌یدوونی فه‌ره‌ و سه‌لم و تووری لای کوژراوه

به‌ینه‌للا عاقله‌، هه‌قی هه‌یه‌ ولای خۆی به‌که‌س نه‌داوه.

کا جه‌سه‌ن به‌خیره‌اتنی کرد، کوتی: ئه‌من زامنم‌، خاترجه‌م به‌ به‌سلامه‌تی ولای

ده‌دریت‌ه‌وه‌ ده‌ستی. فه‌رموو قه‌ده‌مت په‌نجه‌کرد، مه‌کانت موزه‌ییه‌ن کرد. میوانی زۆر

بوو، پیاوی جگه‌رداری له‌ مه‌جلیسیدا بوو. هه‌موو هاتن بۆری میر سیوه‌دین به‌گیان

دی. ئه‌ی کوتیان له‌و کابرایه‌! ئه‌وه‌ چ کاره‌یه‌؟ چ که‌سه‌؟ ولایه‌که‌یان زۆر پێ قابیل

بوو، چه‌ک و ئه‌سپایی وایان قه‌ت چاوپێ نه‌که‌وتبوو.

کا جه‌سه‌ن کوتی: له‌وه‌تی چاوم‌ به‌و ولایه‌ که‌وتوو، هه‌یج هۆشم نییه‌! یه‌گجار ئه‌و

کابرایه‌ پیاویکی عاقله‌، ولایه‌که‌ی نه‌دا به‌ که‌س؛ کوتی: کا جه‌سه‌ن زامن بێ. قسه‌ی

خۆم له‌ گریو ناوه‌، عه‌یبه‌ لیڤه‌ لێی بستین. به‌لام‌ چل که‌س هه‌ر ئه‌وشۆ پراوا، که‌له‌که‌

په‌شی خۆشناوی لای بگرن. لیڤه‌ ده‌بی ئه‌من ولایه‌که‌ی بده‌مه‌وه‌، له‌وێ ولایه‌که‌ی لای

بستین. ئه‌وه‌ له‌ قابیله‌تی ئه‌وه‌ی دا نییه‌ ئه‌و ولایه‌ی بێ. ئه‌و ولایه‌ بۆ که‌سیک ده‌بی

ئەگەر سەلتەنەتى مەملەكەتتىكى قورسى بە دەستەوۋە بى.

عادەتى گۆرانىش شەوۋە، بەشەو كاپرا دەپەشۆكى و دەست دەدا. سىبەينى سەعيديان غاڧلاند ھەتا ۋە بەر شەوئى بگەوئى، تا پۆژ درەنگ نەبوو، ئىجازەيان نەدا بىروا؛ بۆ خاترى ئەۋەى شەو دابى؛ ۋلاغەكەى لى بستىن. كا ھەسەن دوازە جار چوۋ ۋلاغەكەى تەماشا كرد، كوتى: لىتى دەستىنم و بۆ خۆم سوارى دەبم.

۱۲۶

دوۋ كەس بەكەلەكە رەشى خۆشناۋىدا دەھاتن؛ سوار بوون، ئەگەر چاۋيان پى كەوت، ئەۋبەرەو بەر گىرا بوو؛ گەرپانەۋە. بانگيان كردن: بۆ سەۋ كرد؛ بۆ گەرپانەۋە؟ پى لەنگۆ نەگىراۋە. دزى ئەنگۆ نىن؛ ئىمە كارى گەرەمان ھەيە. ۋەرن بىرۆن بەپىي خۆتاند. ئىجازەى كاپراكانيان دا؛ ھاتن رابردن.

سەعيدىش پاش نەھار پى دلى تاقەتى نەگرت، كوتى: ئاغا! ئىجازەى مىۋانى بە دەست خانەخوتىيە؛ ئەگەر ئىجازەم بەدى پى من دوۋرە، دەپۆم. زۆر بەئىعتىبار و زۆر بەحورمەت و زۆر بەھىسابى ئاغا ئىجازەى دا و بەپىي كرد. چل كەسى دىكەشى بە دۋادا نارد؛ كوتى: بىرۆن پاش و پىشى لى بگرن؛ بەلام زۆرى لى نىزىك مەپۆن، نەۋەكو كاپرا لاپى بى، بەكەلەكە رەشى خۆشناۋىدا نەپروا.

ئەۋە دوۋ سوارەكە ھاتن، توۋشى سەعيدى بوون، ئەگەر تەمەشايان كرد، دىتيان جارى خەلۋارىك گل لە ژىر سىمى ئەسپى سەعيدى دەرەپەپى دەچى بۆ ھەۋاى. كوتيان: بۆ ئەۋە لەۋى پراۋەستان. بانگيان كرد:

سوارەكەى سوار بوۋى لە ۋلاغىكى دەلىتى شىمقارە و بازى برسپىيە و لە نىچىر دەگەپى

ھەيفە لە دونىايەدا لە ناخاڧل پىۋاى شوجاع و رەشىد بگەۋىتە شەپى و لەسەر خوانى زىن ۋەرگەپى

پىشەت و ئەجەل ھەمىشە لەسەر پۆجى بنى ئادەم دەگەپى.

سوارەكەى تەدارەك و چەك و ئەسپ و مەرەكەت تەۋاۋە

خەنجەرى دەسك نىرۋى پازارى ەسلە جەۋھەر پىزىت لە كەلەكەى چەپەى ناۋە

قەرەبىنايەكى گەرۈ پەشى داۋدى پەپۈلە نىشانى كە ماھى بەحرىت لە دەسكى
ناوہ

وشيار بە! بە سەھوۋ مەچۆ! پەبى بەدوۋر بى لە دەرد و لە بەلایە، لە كېشە و
سەدەمەى كەلەكە پەشى خۆشناۋە!

بەخولای عەزىزم خەبەرى ئاخىرىت بەدەينى: كەلەكە پەشى بازخانەى خۆشناۋىت لى
گىراۋە

ھەموۋى دەلتى شىرە و لەسەر نىچىرى پراۋەستاۋە

چاۋەرپى تۆن، ئەۋە خەبەرى ئەسەھىمان بە تۆ داۋە.

بەۋىدا كەس ناتوانى بكا ھاتوچۆ

حەيفە پىاۋى ۋەك تۆ، لە مەيدان دەردەكا گۆ

ھەرۆ، بېرۆ، دايك بۆت نەكا پۆرۆ.

سەرکەۋتوۋ بى، دانەنىشى بە شەرمەزارى

ئاگاي لە تۆ بى پادشاي پەرۋەردگارى

دايك لەسەر مەيتى تۆ نەكاتەۋە گريان و زارى.

سەعيد ئەگەر ھاتە پىشى لىيان، كابرا سەلمىنەۋە؛ سامەكەى وابوۋ.

كوتيان: بەۋىدا مەرۆ، پىت لى گىراۋە!

۱۲۷

سەعيد كوتى: ۋەللەھى ئەۋ دىنا پروناكەم بەبى غىرەتى ناۋى

ئەۋ شۆرەتە بلادەبىتەۋە، دەلتىن: سەعيد نەيوپرا بېۋا بەزىنۋى بازخانەدا و

بەكەلەكە پەشى دەخۆشناۋى

ۋەللەھى من لە دلى خۆى ناكەمەۋە بە ناسۆر و بە فكرى

ھەۋ سەد كەس كامەرى ئەگەر پىگا بە پىاۋى بگرى

دىارە ھىچ بە بى عومرى خوداي تەعالا ناكرى

ئەۋى ۋە سەرت بى، دەبى بىتو راببرى

ئەۋى خودا نەيكوزى بەبى ئەجەل نامرى.

ئەو سەئید خۆی گورج دەکرد و دەهاویشته سەر پێشی کەوانی دوو تیری قەرە
خۆراسانی پەپوولە نیشانە

ئەگەر ئاوازیان بێ، پلنگ گۆی لە دەنگی بێ، خەوی هەراسانە
سەئید تیرەندازە، ماسی ناتوانی بپوێ لە بەر تیری لە شەپۆلی دەبەحرانە
ئەو خۆی دەسپارد بە پادشای پەرەردگار و بەسەپحانە
دەيگوت: پیاو نابێ بترسی رۆحی خۆی پکا پونھانە.
دوو سەعات لە شەوێ چوو بوو؛ چونکی فینک بوو، شەو بە سەر دەستاندا هاتبوو،
مابوو وەکو ئێرە و وسووکەند، هەستیان کرد، ئەی کوتیان هات، وشیار بن!
لێی دەبوونەو ئەو بەرەوبەرە

کەسێک لە خەڵکی بکا قەتڵ و قەستە سەرە
خودا بێ بەشی کا لە بەهەشت و لە ئاوی کەوسەرە
ئەو هەموو لە خۆیان دەدا تانووت و غیرت و حونەرە
دەیانگوت: بۆ ئەو کابرایە نابێ ئەو ئەسپ و تەدارەک و شیر و خەنجەرە
قابیلی کا حەسەنی دزەیه، دایمە ساحیبی حەو سەد عەمر بەر و خزمەتکار و
نۆکەرە.

کابراکانیش سەئیدیان وشیار و خەبەردار کر بۆو.
سەئید دەیزانی پێی لێ گیراوه
ئەگەر نەرمە ئاوەزەنگێکی بۆ بۆری دەهێناوه
زۆر کەس دەيگوت: بۆر بە بال فری، هێندیکیش دەیانگوت: ئەو جیگای کۆلکە
بزمەرە لە عەرزی ماوه

دەنگیان دا، ئەو بەرەو بەری لێ گیراوه
لە شانی راستە سەئید ئەگەر تیروکەوانی دادەمالی و لەسەر پانی دادەناوه
دەنگی بۆری دەدا و قاژە تیری سەر بەپەیکانی دەبۆوە بلۆو
یەک بە یەکی دەيگوت: ئەو دەنگی هەوری عاسمانی بوو! هێندیکیش دەیانگوت:
نەخێر، بەحرە شەپۆلیان لێک داوه
ئەو دۆزمنە لە پێشی پێی گرتبوو، لە پێشەو پراوەستاوه

تیریکی لهب سورخی شازده مشتیهی عوقاب رهنگی له سنگی ددهاوه
 ئهوی ئاوهرزوو دهکردهوه، له میژه له ههو سالان راست بۆتهوه و ژيانی پێ نهماوه
 ئهگهر که لاکێ کهوت، ئهوه کابرا ریگای بۆ بهرداوه
 هیندیک دهیانگوت: ههوره بروسکه بوو. عاقلمهندان کوتیان: ئهدی ئهو کابرایه بۆ
 کوژراوه؟

کابرا که کهوته عهرزی، کوژرا، سهریان لێ شیوا، دهستیان لێ تیکهڵ بوو،
 هۆشیان نهما. سهعید به نیتوانیاندا، به سه زگیاندا، هات و پابرد؛ خۆی
 دهر بازکرد.

هیندیک تیک هالآوه، هیندیک لاقی راستهی شکاوه
 پیاویکی زۆر موخته به ریشیان لێ کوژراوه
 سهعید زۆر دوور کهوتبۆوه، ئهگهر به شانی راستهیدا ئاوپیکی ددهاوه
 داد و فیفانه، هیندیک دهیانگوت: باب، ئهوه سواره ی غهیبی بوو. هیندیکیش
 دهگریان، دهیانگوت: خودا فتهح و زه فهری وه دهستمان نه داوه.

١٢٨

خودای عهرز و عاسمانی
 حاکی حوکماتی ههر تۆی، کهس به سوپرت نازانی
 که سیک موخته به ری که ی، به تانجه و به دیوانی
 که سیک تۆ زه لیلی که ی، دهچیت زه لیل خانی
 موقه دهر ههر به دهستی تۆن، ئه ی جاندهری بی جانی
 جا ئه وه سهعید موسافه رته ی کهوته خاکی ئیرانی.
 ئه وه هاته وه ئیرانی.

سهعید ئه گهر که یشته ئیرانی و بای خاک و نیشتمان له سهری ددهاوه
 دهستی راسته ی له سه ر جله وه و دهستی چه په ی ده که له که ی دهناره
 هه ناسه ی ساردی له دلی ده هاته دهری و سی هه ناسه ی که سکونی ده کیشاوه
 ده یگوت: نیشتمانی ئیران ئاو و هه وای خو شه، به لام بۆ من بوو به قه باعت و

بەشەر و شورپو لەسەر پوفیە، ئێران لە من تال و توون کراوە

فەقیری هیچ نییە، بۆ پیاوان نابێتە بەند و عەیب و باوە

ئەمما گرتییەکی زۆر قورس و بەزەحمەتم لە دلێدا ماوە

خەلکی سەرزەنیشتم دەکەن، دەلێن: بەسەر و سواری دەلێنی پۆستەمە و خولقاوە

ئەگەر ئەو پیاوێ، ئەدی بۆ دایک و بابت بەقەرزداری و بەشەرمەرازی بەجی ماوە؟

تانووتی خەلکی ناخۆشترە لەوەی ئەگەر پیاو پۆی برژی بیناھێ ھەرتک چاوە

ئێستا دوورە، سەرھەدی ئێرانە، زۆرم بۆ مەرگەوێ و تەرگەوێ ماوە.

سەعید فکری کرد و گنجی خستەوێ نیو چاوانی

خودایە لە کێ ئەمن بێم بە میوانی؟

فکرم بێتەو بەری و بە بۆری گۆل گۆلی بگرم مەنزل و وچانی

چۆن من لە ئێراندا نیمە خاترجەمی و ئیتمینانی.

ئەو بۆری راگرتبوو، فکری دەکرد، بۆر دەسوورا، دەکەوتەوێ سمکۆلی

سینگی دەستی بە تەکاندان کرد وەک چاوەش بوکتی دەھۆلی

سەعید کوتی: جیگای من کوێیە؟ دەچمە مالی فەتخە خان، میوان دەبم لە دزە

دۆلی.

ئەما با پۆژ راگیری، شەو بێتەوێ سەر دەستانە

خوداوەندی میری مەزن ئەگەر پیتی بگری قەرار و مەکانە

شەوپۆ چاکترە، شەو قەلای میردانە

ئێرانی رەشیدن، ھەمیشە رووھیان لەسەر دەستانە

ھەمووی ساحیبی شیر و تیر و خەنجەری قەرە خۆراسانە

ھەمووی نومایش بازن لە شیری قابیل و دەستیان بەتیغ و پەیکانە

نەبادا کەسیک لە من کەوتبێتە قسان و پاپۆرت دانە

ساحیب دوزمنم، پیاو نابێ بکاتەوێ ئیعتیار و متمانە

دەبێ لە پۆژی خۆشیدا پیاو بترسی لەو پۆژەیی ئەگەر باسی سەر و لێقەومانە

چونکی بەتەدارەک و ئەسپاب دەلێن: پۆلێیە لە زەمانە

نەوھەکو پێم تال بکەن گەروو، بێمە سەر حالاتی کوشتن و بلێن: پووحی دانا
چومکی تا نەکوژریم و تەنم نەبەنەوھە بۆ گۆڕ و گۆڕخانە
هیچ کەس نابێ سواری بۆری ببێ و پیتی ببڕێ مەنزل و مەکانە
ئەمن ساحیب دوژمنم، بۆیە سەری خۆم ھەلگرت و بەجێم ھێشت خاکی ئەو
ئێرانە.

١٢٩

ھەچ کەس تووشی دەبوو، دەیانگوت: ئەوھ سەعید تەرگەوھ پێیە.
دەیانگوت: ئەو تەدارەک و ئەسپابەیی لە کوێ ھێناوھ؟ کەس زەفەر بەو
ھەژدیھایی نابا. ئەوھ سەعید بەپۆژ نەھات، شەوێ تووشی دوژمن یان
دۆست بێ قەیدی نییە.
ئەگەر لە بۆری توند دەکرد لغاو و دەسکەوسارە
جار جار بەنەرەمە دەپۆیی و جار جار دەھاتوھ بە ویلغارە
ھێندیک دەیانگوت: ئەوھ پەرنەدەییە و بالدارە
ھێندیکیش دەیانگوت: نەخێر و لاغەکەیی زۆر قابیلە، ئەو سواری جگەردارە.
بەلکو دوو سەعاتی شەو مابوو، سەعید بە کۆ و تەرازووی عاسمانی^(٤٨) بەھەوای
شەویتی دەزانی
ئەوھ سەری و لاغی راوەگرت لە دەرکی فەتەخانە
نۆکەر و خزمەتکار و قەرەوڵ ئەگەر وایان زانی
دەیانگوت: بابی خۆم ئێستا شەوی ماوھ
ئەتۆ پیاوت کوشتووھ یانە لێت قەوماوھ؟
بەو نیوھ شەوھ پەنات بۆ دەرکی فەتەحە بەگی ھێناوھ
دەیکوت: بابم! نەپیاوم کوشتووھ و نەھیچ تاوانیکم ھەیە لەسەر شانی
دەبێ پیاو پروانیتە قسەمتی پەرورەدگار و پادشای پەربانی
ئەمن لە فەتەحە بەگ دادەبەزم بە میوانی.
سەعید راوھستا. کوتیان: بابە، خەبەر دەدەین فەتەحە بەگی

تایه‌فهی خانی موکری - ئه‌وه له تایه‌فهی خان و خانه‌وده‌لی دمدمه - له خه‌وتیان هه‌ستاند.

١٣٠.

فه‌ت‌حه به‌گ پیاوێکی عاقل و وشیاره

ده‌یگوت: ئیستا شه‌و زووه، خۆ به‌هه‌وای عاسمانی را دیاره

چ قه‌وماوه؟ له‌ کێ به‌ر بووه‌ ئاگر و ناره؟

کێ تالان کراوه و کێ هیناویه‌تی هاواره؟

پێم وایه‌ ده‌وره‌ی دزه‌ دراوه‌ به‌بیست و دوو هه‌زار سواره

کو‌تیا‌ن: ئا‌غا! میوانێک له‌به‌ر ده‌رکێیه‌ ده‌لێی فه‌رامه‌رزه‌ له‌سه‌ر دوو راسته‌ی پکێفی راوه‌ستاوه

سمی و لا‌غی زێره، به‌و شه‌وه‌ بریق‌ه‌ی ده‌داوه

لغا‌وی فه‌ره‌نتیه‌، زۆر ره‌نگینه‌ سه‌قاو^(٤٩) و ده‌ست و لغاوه

وه‌زیفه‌ی قه‌ره‌وله‌، وه‌زیفه‌ی خۆمان به‌جێ هیناوه

نمه‌ک خۆرین، خه‌به‌رمان به‌ ئا‌غایه‌ چه‌له‌نگ داوه

سوار له‌سه‌ر فه‌رمایشت و قسه‌ی تۆ راوه‌ستاوه.

جا کو‌تی: پیاو میوانی بێ ده‌بوو ده‌ستبه‌جێ ده‌رکی دیوه‌خانیی بۆ بکه‌نه‌وه.

کو‌تیا‌ن: کابرایه‌کی وانیه‌ پیاو بو‌یرێ ته‌مه‌شای نیو چاوانی بکا. فه‌ت‌حه به‌گ

سه‌عیدی چاک ده‌ناسی، به‌مندالی پێکه‌وه‌ گه‌وره‌ ببوون. ده‌ستبه‌جێ ده‌رکی وه‌تا‌غی

ده‌رتیا‌ن بۆ کرده‌وه. سه‌عید و لا‌غه‌که‌ی له‌ نیوه‌راستی هه‌ساری فه‌ت‌حه به‌گی پا‌گرت،

کو‌تی:

ئا‌غای چه‌له‌نگ له‌ خه‌ویدا ماوه‌ یان له‌ خه‌وێ هه‌ستاوه؟

کو‌تیا‌ن: هه‌چی تۆ به‌فرمووی سازه، په‌زیرایی، قه‌لیان و قاوه

کو‌تی: کارم به‌وه‌ نییه، هه‌ز ده‌که‌م ئا‌غا ببینم به‌ دوو چاوه

ده‌نگ له‌ قه‌لدرمان و پلیکان و پا‌گیر^(٥٠) ده‌هات، ئه‌وه فه‌ت‌حه به‌گ له‌ هه‌ساری

راوه‌ستاوه.

ئەگەر چاکی تەماشە کرد، دی سوارچیکی بە زین
مەگەر چارچیکی لە جاران کاکە مەمی وادیی، ئەگەر دەروویی بو جزیری بو دیتنی
خاتوو زین

بیست و یەک پەرپەیی ئالەتی جەنگی وەکو کۆتر لە قەد و بالایی کەرۆشکەیان
دەکرد و دەفرین

خەنجەری دەم پەشی دەسک نیروویی، دەلێنی تازە هاتۆتە دەری لە برین

پیاوچیکی جوان چاک بەنەزاکەت و ئارامگای گرتوو وەکو

برزووی شیر هەژدەر ئەگەر هاتوو وەختی داواوی و سەر غەزین

رەمبی دەم پەشی هەژدەر قەفی لە شانی دایە؛ کەسێک چەپ بدوێ، دیتە سەر پۆژی
خوێن پڕین.

ئەو دەستبەجێ فەتخە بەگ دەنگی نۆکەرانی دا، کوتی: سەر و لەبەر داو،
سەهووتان کردوو

دەلێنی بێ عاقلن، خزمەتو نەکردوو

بو و لاغ و لە میوانی بەرپێز وەر نەگرتوو؟

کوتیان: وەللا لە تۆی پرسیو و داوای تۆی کردوو.

دەستبەجێ چرا و پوناکیان هێنا حەساری

نیو چاوانی سەعید خوێنی لێ دەباری.

پوناکیی پەیدا بوو، ئەو بەر ئەو بەر، بە فەنەر و چرا

لێک ئاشکرا دەبێ دۆست لەگەڵ دۆزمن.

فەتخە بەگ دەستبەجێ ناسی، زانی ئەو سەعید مەرگەو پێیە

دەستی دەنا لە نیو دەستی و دەمی لە نیو دەمی

دەگوت: یا خولە بەخێرێتێوە سوارەکی ئازا و پەشید و غوربەتییە!

زۆر لە میژە سەعید لە پیش چاوی من دیار نییە

ئەو مەلەبەندەم دەدی بەو پیرانی و بەخامووشی و بەچۆلییە

چومکە دەنگی رکێف و ئاوازەنگی و ئاوازی تیری سەعیدی دە سألە دیار نییە.

جا ئەو مولاقاتى ئىكترىيان كرد. ولاغەكەى بە فەتحة بەگ ئەسپارد، تاقەتى كەن. بۆ خۆى پۆى بۆ سەرئى، قسە و گوشتوگۆ ھەچى بوو كرا. مەحرمانە پرسىارى دايك و بابى لى كرد. ئەویش مىنگاندى و قسەى نەرمە نەرمەى كرد، كوتى: ئىنتىھا خانووەكەشى فرۆشت، كەسكى خولا تىرى نەكا بە عەبدى تىر نابى. سەعید بەو قسانە نارەحت بوو، كوتى:

ئاغا! بۆ چت سەر داخستووه؟ ھەلئە چاوه
 پىم وایە بايە شاھەك غىرەت لە كەللەى ئىرانىياندا نەماوه
 پیاو ئەگەر فەقىر بوو، عاقلئى ناقيسە و ناتەواوه
 بەرەببى كابەى ئەو خانووه نە كرىنى ھەيە و نە فرۆشراوه
 ئەو ھەقە دەستىنم بزانم بابى من بۆ دەرکراوه؟
 ھەلئە كوتوویانە: سەعید مردووه و لە دونیایەدا نەماوه
 كىتە ئەو كابرایە، ئەو خرىدارە؟
 دەرى كردووه ئەو پىرە و ئەو ھەزارە
 نەیزانىوہ زەھلە چەشمى كۆرى قاتلئى ھەزار سوارە؟
 فەرموو ئەلەان مەعمورى دە سەر كە، بۆى بنیرە پوول و پارە
 بە چەندى كرىوہ، بىدەپە پوول بە حىسابى و بە ژومارە
 ئەمن ناچمەوہ تا دايك و بابم لە خانووبەرەى خۆياندا نەگرنەوہ وچان و قەرارە
 قەستەم بەوہى كەم ئەگەر پەرورەدگارە
 بىست سەعاتى مۆلەتە، نابى ببى بەبىست و چوارە
 بۆ ھەچ كەسك بلىن: پىرە و ھەزارە و فەقىرە و ئىختیارە
 دەبى دەرى بكەن و دابنىشئى لە كووچان، كەنار بە؟
 ئەو دەست بەجئى فەتحة بەگ مەعمورى دە سەر كابرای دەگرد و سەعیدش
 پوولئى بۆ دەنارد.

پیاوئىكى ردین سپی دەنارد زۆر بەشەرت و بەعاقل و بەئەركانى

په‌بی ئەمن ږووحم له دنیا‌یه‌دا ببیت‌ه‌وه فانی
 بۆ دایک و بابی دهنارد تهناردک و ږی و شوین و حیسابی زینده‌گانی
 مه‌عموور به، دایان مه‌زړینه‌وه، مه‌یه‌له دایک و بابی من به هاتنه‌وه‌ی من بزانی
 بالا پۆش و بژیوه و تهناردکیان هه‌موو بۆ جیبه‌جی که وهکو ده‌وری ده‌ورانی
 ئەمن ناتوانم بچمه‌وه به خه‌جاله‌تی و به که‌سری شانی
 ئەمن په‌بی ږووحم نه‌میښی، بچی به بادی فه‌نا و ببیت‌ه‌وه فانی
 دایک و بابم دابنیشن به بی ږی و و شوین و چاو له ده‌ست و سه‌ره‌له‌به‌ر و به‌بی
 زینده‌گانی
 خولا ئەو کورپه‌یان لی بستینئ ئەگه‌ر دیت‌ه‌وه ږۆزی شه‌ر و مه‌عه‌رکه و خوین پږانی
 دوژمن بی ږووحه، ده‌ترسئ له ږووح، نامینئ گیانی
 ئەمن هیچ ناترسم له ږۆزی کوشتن و باسی سه‌ر و دل هیشانی.

۱۳۲

ئەوه پوولی کابرای نارده‌وه ته‌واو. بۆ پاخه‌ر و بۆ پۆشاک پوولی بۆ به‌ږی کردن.
 کوتی: ئەمن به‌و جوړه‌ی ناتوانم بچمه‌وه کن دایک و بابم. فه‌ت‌ه به‌گ ناردی که‌یخودا
 و ږدین سپی هاتن. سه‌عید ده‌ شه‌و له ماله فه‌ت‌ه به‌گی دزه‌ی دۆلئ بوو. فه‌ت‌ه به‌گ
 له تایه‌فه‌ی خان و خانی له‌ب زړین بوو. هیچ که‌س نه‌یده‌زانی ئەگه‌ر سه‌عید
 هاتوته‌وه، که‌س خه‌به‌ردار نه‌بوو. کابرا خانووه‌که‌ی چۆل کرد ده‌ست‌به‌جی، کوتی:
 ده‌بی بینه‌وه خانووی خو‌تان. ږدیانه‌وه خانووی خو‌یان. که‌س باسی سه‌عیدی له
 کن نه‌کردن. بابه‌که‌ی شه‌وی ئەوه به‌ ژنه‌که‌ی گوت، کوتی:

چیی‌ه؟ له دنیا‌یه‌دا چ قه‌وماوه؟

ئو چاکه‌یه له‌گه‌ل من و تو کراوه

عه‌جایب ماوم خه‌لکی ئەو زه‌مانه نییانه ئەو غیره‌ت و هه‌نگاوه

خۆ ږۆزی قیامه‌ت نییه، که‌س نه‌یگوت: ږۆز گه‌ړاوه

ئیدی بۆ که‌س نالئ: مه‌عمووری باری ته‌عالا، مه‌نسووری هه‌لل‌اجه و کی‌و په‌ږه

کراوه

له كهسم نه بیستوهه بلّی: ئیسرافیل نه فخی سووری لی داوه
له كهسم نه بیستوهه بلّین: ئاخری زهمانه و خودا دنیای تیک داوه
کئی نهو ئیسرافاحتی و بهشارهتی و خوشییهی بهسهری پیری بۆ ئیمه داناوه؟
نهوه ژنهکهی جوابی دهدهاتهوه، دهلی:

وهکو من تیتی بگهم، سویندت بۆ دهخۆم بهخودای عهرز و عاسمانی
كهس له دنیایدا نییه ئهگهر وا مال و بژیوه بۆ من و تو دانی
بمانخاتهوه سهر ئیسرافاحت و ژيانی سالی سالانی

ئهمن خهونم دیوه، ئهگهر بیتو تو لیم وهرگری و بهو قسهیه بزانی
خاترجهم به میوهی بهههشت، رۆلهکهی بهردلّانم، هاتوتهوه خاکی ئیرانی
دهنا هیچ كهس نهبوو بلّی: نهوانه بۆچی دهر بهدهرن، سهرگردانن،
ماونهتهوه له كووچه و كوڵانی

ئهو کاره زۆری پی دادهوئ، یهگجار بهعینوان و شهرته
بۆنی سهعیدیم لهبهر دهماری دئ، پیم وایه نهوه کاری شیری زهرده
دهنا له دلی پیاوی لاناچی بهبیگانه نهو خهم و پهڕیشانی و دهرده.
پئی و وشوینی وا بۆ دامهزراندن، ئهگهر سیتسهه سواریان لی دابهزی بهخهیاڵیان
دانهیه.

۱۳۳

جا سهعید بهفهتحة بهگی گوت: دهوران دهورانه، ههر دهمهی دهوری خۆی دیاره
دهبی نهتو بۆ من ساز کهی بهحیساب و بهژماره
با نهلّین: سهعید کابرایهکی شهرمهزار و بی کاره و بی چاره
دهبی لهگهڵ ئهمن بی سهه پیاده و سواره
تا بچمهوه کن نهو بابیه پیرهی ئیختیاره.
فهتحة بهگ دلی سهعید ناتوانی بشکینن
نهوه سواری ساز کردن، ههمووی رهمخت^(۵۱) بۆ سنگی ولاغی دینن
ههمووی شیرنه سهر و سواری و تنگ و پشتینن

هه مووی قاقوم و خهز به سهر شانیدا دینن
 حوکمی فهتجه بهگه، ئەگەر بۆ خووشی هیندهی سوار نهبی، ئازایه
 رهشیده، له بهر حورمهتی سهعید له ورمیوه خه لکی دینن
 به جوریک ئەو سوارانه ساز دهکا و دهیان پازینن.
 سوارهی ساز کردن، پراوهستانون تاق و جووت
 دهتگوت ئەو پۆزهیه ئەگەر پۆسته م دهچووه سهر به حری کاسه روود.
 ئەوه حهوت سوار پێشهکی پۆیین، خه بهریان دا کوتیان: فهتجه به گولای
 میوانه. دایکه کهشی ههر دهیگوت: بۆنی سهعیدی دئ
 ئەهلی تهرگه وه پ و مه رگه وه پ دهیانگوت: کۆمهگ به عهزیز بهگ بکهین، پیره و
 ئیختیاره

خزمهتی پئی نا کرئ ئەگەر میوانی ببی سه د سواره
 فهتجه بهگ پیاویکی رهشید و دهستپۆیی و جگه رداره
 له مهمله کهتهی ئیمه دا نیوی له هه موو عالم را دیاره.
 ئەوه شهک و بهرخ و جووانهگا، ئەگەر وایان زانی
 پایان دهگرت بۆ و پۆزه ی که سواران دین به میوانی.
 کووچه ئاو پڕژین کراون، خه لکی ههر چاوه پێیه
 فهتجه بهگ زۆر دهستپۆییوه و حوکمی پادشای ئێرانی پێیه
 با لئی خه جالته نه بین، بزانی کار ی به کتیه؟
 ولاغان زین کهن، له که لمان نه بی کور و کاله
 ومختی حورمهت و به پیره وه چوون و ئیستیقباله.

۱۳۴

ئوه خو یان ساز کرد به پیرییه وه بین. فهتجه بهگ به سهعیدی گوت: ده بی ئەتق وه
 پێش کهوی. سهعید پیاویکی درودار بوو، خه لک لپی ده ترسان. چومکی که سیش
 پیاوی وای نه دیبوو له ئێرانی دا به و ته داره که وه. سهعید دهیگوت:
 له دلای من گه پێ چهن دی له هیشه و چهن دی له ژانه و چهن دی له هاوار هاواره

ئەمن خىرىكى زۆرم بۆ تۆ کرد و بەتۆم ھەيە متمانە و ئىعتىبارە
 ھەولەين پشت و پەناي خۆم ھاويشتە بەر ئەو پادشاي ئەگەر پەرۋەردگارە
 دوايە تەمەنام بۆ بکە، چاکە لە تۆ دەزانم، ئەرى پەردەكەي پير سوارە
 مەخسودم حاسل بى، لىم ۋەرنەگەرئى و لىم تىك نەچى کاروبار و شەرت و قەرارە
 خۆ من دلم زۆر لە ھىش و لە ژانە، تىي دا دايسى ئاگر و نارە
 كەسك نەمەي خەلكى لە دەست بدا، لە دنيايە ڤووسيايە، لە قيامەت شەرمەزارە
 ئەگەر من ھەمە دەستڤويى و قسە لە پيشى و ئىختيارە
 ئەو لە مير سىۋەدين بەگە، ئەو ئاغاي چەلەنگ و بەرپوشوين و بەئىعتىبارە
 ھەتا دەچمەوہ خوداۋەندى ميرى مەزن بەدوورى كا لە بەلا و لە گىچەل و لە ئازارە
 چومكە دنيا بۆ پياۋى سەدەمەيە و، كەس بەكارى خودا ناباتەوہ چارە
 ئاغاي من خۆش زمان و خۆش ئەخلاق و خۆش ڤفتارە
 ئاخ چاۋم پىي بکەوتايەتەوہ. ھەر جارئكە و ئەو جارە
 ھەچ جارئكى ئەگەر ڤكىڤى بۆ بۆرە دادەھىناۋە، گلى لە پاشوۋى دەردەپەرى
 بەتەغار و بەخولوارە
 ئالەتى جەنگى ئەوبەر ئەوبەر کردوۋە، دەلىي ئىجازەي لە لوھراسپ ۋەرگرتوۋە و
 ئەسفەنديارە
 ڤەبى سەعيد بەدوور بى لە چاۋى بەد و لە قسەي خەلكى و دوژمن پىت نەبەنەوہ
 زەفەر و چارە.
 دەڤويى و دەگەڤاۋە سەر عالەم، ولاغەكەي ھىند توند بوو كەس دەگەلى دەرنەچوو.
 خەبەريان زانى تەرگەوہرى و مەرگەوہرى، ساباتيان دروست کردبوو لە ڤىگايە؛ بۆ
 فەتە بەگ بوو، كەس جارئ نەيدەزانى ئەگەر سەعيدى لەگەلە.
 دۆست تا دوژمن ئەگەر سەعيديان دەدى بەو تەرتىبە و بەو ئەركانە
 دۆست پىي خوشحال دەبوو، دوژمن بيناھى نەدەما لە چاوانە
 بۆرە ولاغىكە لە ئىراندا بەنىو و نىشانە
 ھىندىك دەيانگوت: ھەلۆيە! ھىندىكىش دەيانگوت: نەخىر، تەرلانە

ئیدی ئەو قسەییان نەکرد بە غایب و بە پونھانە

ئەو چل سوار دەرۆین، خەبەریان دەدا بە دایک و بابانە:

سەعید ھاتەو، سوارەى دەگەلن ئەو بەرەوبەرە

لە پاشى دەرۆن چەند ئاغا و چەند نۆكەرە

فەتھە بەگ بى رووھە و دەستەونەزەرە.

ئەو خەبەریان دانى. دایک و بابەكەى لە خوښىيان حالەت گرتنى، جەزم بوون،
وخت بوو لە خوښىيان شاگەشكە و شادى مەرگ بن. بە جارىك خەلكى داپژانى.

جا ئەو سەعید و سەرکەوت بۆ ماله بابى.

جا بابى دەگريا و دایكى خۆى رادەژىنى

رۆلە! جەرگمان نەماو و خوین دەدەلینى

ئەو كەسى لە پيشدا مرگىنى بۆ ئيمە دىنى

ھەچى لە دللى دايە، بى و ليمان بستىنى.

ئەو خەبەر بەتەواوى خزم و كەس و كار درا. ھەموو كەس خەبەرى زانى. واى لى

ھات ماله بابى سەعید وەك سەحراى مەحشەر. گەورەى عەسر و كەيخودا و ئاغا و

ئەمير لە ئاراپات و لە سووما و برادۆست و لە ھەنارىتو ئەو ھاتن بەسەعیدیيەو.

ھىندىك دەيانگوت: مردوو! ھىندىك دەيانگوت: ماو

ھىندىك دەيانگوت: حەيفە بۆ پياو شوجاعە، بۆ ئەو پياو

خرمەى ئاوزەنگى و دەنگى پکىفى لە ئىرانى نەماو.

نەتەويان دەيانگوت: چا بوو، ئيمە عەمرى سەعیدمان ناوئ

پەبى وە سەر دللى كەوتبى تىرى غایب و لە نەكاوئ

ئەگەر سوار دەبوو لە ولاغ و دەكەوتەو شەپ و لەشكرى دەكردەو بلاءو

دەتگوت وەحشىيە و خودا بەشى وى ترس نەداو

ئەوئى سەعید بوو لە ھىچ كەس نەترساو

ئەلحەملای بى شوینە و بەتلاو و نەماو

چل شهو سهعيد له ماله بابی بوو؛ فتهحه بهگ و هيڼديک لهوئ بوون. نهوی دهمچووه له مالټوه ديارى و شهک و ئهسپابى پټوه دهنارد. دايک و بابهکهى نهگهر سى سهريان نان خوړ و خيزان بايه ههتا هه سال پټى بهر پټى دهچوون. بهشى ههو سال دياريان بۆ هاتبوو. جا له چل شهوهدا له سهعيديان پرسى، کوتيان: نهتوون بووى، پټى و وشوئى تو له گهرميڼى چوون بووه بۆمان روځن کهوه. سهعيد کوتى: برادره! خودا دنياى وا داناوه

گهليک کهس بهدبهخت دهبى و دهليڼ: لهسهر پشتى پکيڼى فرى دراوه
گهليک کهس ويى دهکهوئ تيرى غايب و له نهکاوه
خو من نههاتوومهوه له ئيرانى بمينمهوه و له نيو دوست و خزى خوځم بينم کام و کاوه

مير سيوهدين بهگ ناغاي منه، ئيختيار و حوکم و پيوشوين و زيندهگاني بهمن داوه
نهو کهسى ئهمهگى خه لکى له چاودا نهبى، زهليل بى، پرووناکايى بېر پټى له چاوه
قسهى راستى: ئهمن بهئامانهتى هاتوومهوه، دهزگيرانى شوخ و شهنگم بهجى ماوه
ئوويش هيچ نيه، قهول و قهرارى پياوهتى و بهئسهحيم به ناغايهکه بهئيعتبار داوه

ئاورى دايک و بابان زورى بۆ دلى من هيناوه
دهنا ناغاي من له حوکمدا، دهگهل سولتاني روځى سيويکن لهت کراوه
ئهمن هاتمهوه پيوشوين بۆ دايک و بابم دابمهزرينم، سهرانسوئى و چاوهديرى و ناگا لييوونى ئهوانم وه دهست خزم و قهوم و قاشان^(۵۲) داوه
تازه ههتا بمين مهعتل نابن بۆ پوول و پاره و زيت و دراوه
ئهمن لهسهر سهفهرم، دهرومهوه، چون شهريت و شوين و قهرارم داناوه
له دلى من گهر پټى چهندي له هيشه و چهندي له ژانه و چهندي له هالاوه
ئهلان له من وايه له بهحرى دام و سهعيد لهسهر تهخته پارىک ماوه

پروناکاييم بۆ نيه، ده لتي دلم حفس كراوه
 كه سيك به زمان دروزن ده رچي، رهي ويى كه وي تيري له غايب و له نهكاوه
 نه من هه تا سي پوزي دي، مه گهر خه به ردار بن، بلين:
 مه له كه له وتي عاسمانى قه زاي گيان كيشاني بۆ سه عيد هيناوه
 دهن پي و وشويني خوم دامه زران دووه، خودا حافيز، ده گه پيمه وه دوواوه.
 جا نه وه سه عيد ده گه پيمه وه.
 نه وه سه عيد له خوي ده داوه تانوت و حونه ري
 ده سكي خه نجه ري پازاري شينه و ده ستى داويشته وه سه ر گوپه خه نجه ري
 ده يگوت: ولاغى نه ديوي به حري گوي مه قه ستم بۆ بيننه ده ري
 پياو، به ده ست خوي نيه، نازاني له دنيايه دا تا ده مرى دا خولا چي به سه ري.
 له داي و بابانم وه رگرتوه نازاديه
 دايكم پتي كوتوم: حه لالت بي شيريكه سپيه
 بابم كوتي: نازاد به! هيچ نه مه كم له سه ر تو نيه
 خودا حافيز! كاري ديكه له مه ركه وه و ته ركه وه نيه.

١٣٦

ماله كا حه سه ني دزه يي نه و غه رزه يان له سه عيدي هه لگرت، كوتيان: نه وه
 كابرايه كي ياغييه. هه چ فه سلتيكي نه گه هاته وه، نه و كابرايه ده بي بكوزري. جا
 ريتوشويني خويان دامه زران، كوتيان:
 خويني خوماني لي ده ستينينه وه.
 ئيدي لازم ناكه نه و گوفتوگوپه
 له باله كان را قه ره سوران گرتوويه تي هه تا ده چيته وه دولي هه لشويه
 نه گه سه عيد بزاني، نه وه هه مووي قاتلي رووحي تويه
 هه چي پياوي ره شيد و يه كان يه كان
 هه مووي چاوه پين، گيراون كيو و شاخاني
 ريگا نيه كه سي پيدا بروا تا ده چيته وه ولاتي شاره باني

سه‌عید ده‌هات هه‌تا ده‌گه‌یشته‌وه سه‌رحه‌دی گهرمێن و کوێستانی
 ره‌شمال و چادر و چیه‌گی زۆر هه‌لدرابوو، ئه‌وه سمایل عوزێرین، سه‌عید ده‌چووه
 کن وان به‌میوانی
 چومکی ده‌بی شارباژێر بفروشی، بیده‌یه‌وه له‌ قیمه‌تی ئه‌سپ و نال و پرمبی
 نیوشانی

ده‌ستبه‌جی پیاوی تیگه‌یشتوو، چون له‌ عیراقی ئه‌و قسه‌یان بیستبوو، ده‌یان زانی
 کوتیان: پیاو نابێ غه‌یه‌نه‌ت بکا ده‌گه‌ل میوانی
 ئه‌وه بی خه‌به‌ره کابرای کوێستانی، با بۆی ئاشکرا که‌ین قسه‌ی مه‌خفی و نیانی.
 پتیاں گوت: براله! له‌ هه‌ریرتوه هه‌تا دیتوه ولاتی باله‌ک و خوێشناوه
 سه‌رحه‌ده هه‌مووی قه‌ره‌وڵ و ته‌ته‌ر و له‌شکری لی راوه‌ستاوه
 کا هه‌سه‌نی دزه چهند که‌سی لی هه‌لدرادراوه و لی کوژراوه
 ئه‌و نیوونیشانه‌ی ئه‌گه‌ر کوتوویانه، ده‌لی: کابرایه‌ک سواریبووه، لاقی له‌ ئاوژه‌نگی
 ناوه

شیره، به‌هیچ که‌سی به‌رناگیرێ و به‌که‌سی به‌ر نه‌گیراوه
 به‌و نیو و نیشانه‌ ئه‌تۆی، ده‌نا که‌سه‌تکی دیکه‌مان نه‌دیوه وا ئازا و ره‌شید بی،
 به‌عومری خودای وا خوێلقاوه

ئه‌و ئه‌سپه‌ی ئه‌گه‌ر تۆی سواری بووی، که‌س نه‌دیوه؛ بابیش بۆ کوپی نه‌گیراوه
 به‌پوژتیک ده‌لێن: پتی هه‌وت پوژ ده‌روا، ته‌نافی عه‌رزى بۆ کیشراوه
 باسکی پیاوه‌تیت له‌نگ نه‌بی! دایک پۆ پۆت بۆ نه‌کا و ده‌ستی نه‌گرێ به‌هه‌ناوه
 با ئیمه‌ خه‌به‌ریکت بده‌ینی، با به‌لده‌ بی، چهند که‌س به‌نابه‌لده‌ی سه‌ری لی شیواوه
 سی سه‌ت ئاله‌تی جه‌نگیت راست و چه‌پ له‌ خوانی زینی داوه
 وشیار به! نه‌بادا پتگات پی بگرن له‌ نه‌کاوه

مه‌نزورمان هیچ نییه له‌و قسه‌یه‌دا، خو ئیمه‌ چمان پی نه‌براوه
 ئه‌مما حه‌یفه‌ پیاوی ئازا له‌ دنیا به‌ که‌م ببن، په‌بی لیت نه‌کوژیتوه نیشانه و ناوه.
 پتیاں گوت، کوتیان: له‌ شاره‌بانه‌وه هه‌تا ده‌چیته ده‌شتی هه‌ریری
 ئه‌وه جوکلی هه‌مه‌وه‌ند و سمیل سپی کامه‌ری و کا هه‌سه‌نی دزه و عاشیره‌تی

گەرمینی پێگیان لی گرتووی.

مەچۆ دۆلی هەلشۆیە

جوکلی هەمەوهند لە عەمری حەفدە سەلەیاندا، هیچ کەس لێیان ناباتەوێ گروێه

ئەگەر نیو چاوانیان تێک نا و کەچیان کرد برۆیە

هەرۆ، برۆ، رەبی دایک بۆت نەکا رۆ پۆیە

دایک بۆت دانەنیشی بە دەردەداری و بە دل برینداری و بە دەستەوئەژنۆیە

سێ سەد سوار لەسەر پێگات راوەستان، پاکی خاترجەم بە قاتلی تۆیە

سەعید دەیگوت: دلی من زۆر لە هیڤشە و لە ژانە، راناوەستی لەبەر ئەوی بلیسە

دان و ناسەوری

ئەمن باوەریم هەیه هیچ پێشاتێک بەبی قەلەمی هەق دەستی ئیلاهی نایە و

رانابری

ئەوی خودا نەیکوژی، بەبی ئەجەل خاترجەم بە نامری

کەسیک نەمری، ئەو قەسەیه لە نیو عاشیرەتاندا دیتو رادەبری

کۆتر قەت نەبۆتە ئاوالی سەقری

سەقر دڕندەیه، خاترجەم بە کۆتر دەگری

ئەمن پێگای خۆم داوێژمەوێ پێشی کوێستانان، سەری هەوار خدری

جا کەسیکی نازایە بی پێگا بە سەعیدی بگری

سەعید وەکو شیر هەتا بانگی شەوان دەیگرتهوێ سانه

دەیگوت: سەقەری شەوی خۆشە، شەو قەلای مێردانە

شەوی خۆشە بلیسە ی تیر و شیر هەلکێشانە

نازانم بەو پێشاتهی ئەگەر خودای تەعالا لەسەر شانی منە ی دانا.

١٣٧

هەتیوێکی خوێری کە سەعیدی لە پێگایە دیبوو، هات خەبەری بەقەرەولان دا،

کوئی:

بۆ وا دنیاو لی شێواوە؟

بۆچی شان و ملی خۆتان له قۆرئ ناوه؟
 گهوره گهوره و په پ به سهر و لئ هه لئير دراوه و لئ كوژراوه
 كابراي قاتلو خوينه خوا له ئيرانى گه راوه دواوه
 ئه و ولاغى ساحيب تارييف ئه لعانيش هه ر له بنيدا ماوه
 به هه ر كه سيك قهرزدار بئ، ئه وه قهرزه كه ي بۆ هئناوه
 ئيدى كه م بئ و بچن، كه م سوار ئه و به ره و به ر پابري
 كه م ته گبير و مه سلله حه تى به خۆپايى بكرئ
 به هه چ كه س قهرزداره، بچئ قهرزى خۆى لئ و مر بگرئ
 ئه گه رچى پيشم وايه به كه م كه س ده كرئ
 بۆچى كابرا ئه گه ر بئتو پابري
 خاترجه م به ده ست نادا، كوشت و كوشتاريكى زۆر ده كرئ.
 هه تيو كوتى: سه عيد دئ و بي ره دا ده روا.
 تا گه يشته وئ، پيم وايه سئ سه عاتى شه و ماوه
 وه كو ئاسك ئه وان لئيان دابه خشيوه راوه
 پاكي حازره تيرى، له مائى كه وانى راست و چه پ پۆناوه
 پاكي بۆسته ي خه نجه رى ده مره شى قه تلكه رى ترازاه
 هه موو چاوه پين، وه كو ره شمار گه ر دنيا ن هه لئناوه
 بلئى به قه ت بئژينگي ك عه رز ديار نيه، ريگا هه مووى گيراوه
 هه چ كه سيكي ئه و كابرايه بكوژئ، بلئن تيرى بئ پوحمى له جه رگى داوه
 ئيمه ده يد هينئى قه باله ي هه وت دئ، له ده شتى هه رير و له ولاته كه ي خۆشناوه.
 ئه وه سه عيد به سه ريان داها ت.
 ده نغيان دا: چ كار هئ؟ چ كه سئ؟ شئتي په تياره ي عه وام
 بئ عاقلئ ديوانه ي عاقل خام
 له خه لكيت هه راسان كر دووه خه و سو بچ و ئيواري هه تا شام
 نه چى خۆت هه لئ به يه وه له مه مله كه تى خۆت، بلئى: ئه من به

فهتخ و نوسرهت و پهړ بهسهری ژيام
 به ئەندازيکت له بهدەنی بکهين برين و زام
 سهعيد کوتی: بمناسن، ئەمن گوډی دپله به بام!
 هه چ کهس پي به سهعيد بگرئ، بهخوی بلي: «کوژرام»
 غهلبه غهلبه، بليسهی تيره له هه موو بهندن و کهناري
 تير وهکو تهزه ی به هاري بليسهی ديتو دهباري
 حهيوانه کيوي پتيان نه ماوه ئيسپراحت و هوش و قهراري،
 سهعيد غهدهنگی پياوکوژی له مالي کهواني داناوه
 له بوري توند دهکرد رکيف و چاکي دهکيشا لغاوه
 دهیگوت: پووليکی زۆرم بهتو داوه
 ئەو پوولم بويه به تو دا بو رۆژيکی غهلهباي و بلي: سهعيد لي قهوماوه
 تاقه سوارتيک به سي سهه کهس پي لي گيراوه
 له پيشهوه له بهر بليسهی غهدهنگی سهعيد زههليان دهچوو، پتيان بو بهرداوه
 له پشتهوه هه چ جاريکی ئەگه ناوړي دهداوه
 قيله و قاج تيره ندازی دهکرد و دهنگی غهدهنگ و سهدي بليسهی کهروهشين
 دهبووه بلاوه
 هينديک دهلي: رۆژي حهشره و هينديک دهلي: عاسمان پوخواوه
 هينديک دهلي: دهولهتی رۆم و فهړهنگستان هيرشيان بو يهکتری هيناوه
 ئەگه دهنگی بوري دها هيند بهتاقهت و حهړهکته، سينگی له هه چ کهسيکی
 دهداوه
 مهلهکهلهوتي عاسمانی لهسهه حازره، وا بزانه روجی کيشاوه
 لهشکر دادي دادي بوو، چۆن ليک دوور بوون و شهو بوو، پياوی بي زههله پتي شل
 دهبوو ههنگاوه
 دهیگوت: ئەمن خۆم بو بهکوژ بدهم؟ خو ئەمن چ بام نهکوژاوه
 بهخودای عيلاجی بهکهس ناکرئ، کي ديويه بلي: سيلاو بهري بهپيمه په گيراوه

پیاوی به غیرت له بهر بلایسه ی تیران نه ی ماوه هیژ و تاقه تی چاوه
 که سیکی خولا نه ی کوژی، هر ده زی، ده لین ماوه
 بو نویژی سبجه ی نی، به قه وه ی ولاغی شیر خه زالی، سه عید سی مه نزل خه لکی
 وه بهر داوه
 له شکریش، زانیان چیان له گه لی پی ناکری، شکسته ی له شکر یه ک یه ک و دوو
 دوو گه راوه

رؤ پویه، گریان، تابووتیان هیناوه
 هر مه یته له سه حرایه ده گه ری، بویان هیناون تابووت و که ژاوه
 خانم و خاتوونان پاکي که زیه یان بر اوه، خویان ده خمی ناوه
 هیندیک که س ده یانگوت: که س نه یدیه بر اوه نه و دوژمنه، پیم وایه کوژراوه
 بزنان که لاکي له چ بودریک، له چ بن به ردی که به جی ماوه
 ئیدی نه یان ده زانی سه عید له به رویوی دوژمنده نه ماوه.
 نه وه ریوی، له دوژمن تی کشا، له ده ست دوژمن چووه ده ری. جا نه و جار ده یگوت:
 په نام وه تو نه ی باری ته عالولایه

نه وه قودره تی تویه، قه بولم بووه دوعا و ته مه ننایه
 سی سه د سوار له شه وگوردی من نه گه ر نایه.
 نه وه ومختیکه رۆژ له بورجی مونه ووهر ده هاته دهره
 سه عید ته ماشای تیر و که وان و په یکانی ده کرد ده گه ل خه نجه ره
 ناله تی جهنگی راوه ستان، ده لپی عه مر به ره، ده لپی نوکه ره
 چومکه له نیو سی سه ت سواردا شتوا بوو، هو شی ده هاته وه به ره.
 سه عید مه نزل به مه نزل به شه و به رۆژ به بۆری کلک به ژه نگاری نه ده گرت وه
 قه راره

ده یگوت: که سیکی له دونیایه دا بی قه ول بی و بشکینی ئیعتیباره
 له دنیا یه پووسیایه، له کن خودای شه رمه زاره
 زوو بگه یشتمایه ته وه ئاغایه چه له نگ و به ئیعتیباره.
 نه وه له گوزهری وان دهرچوو.

میر سیوهدین بهگ هات له مووسلّی میوان بوو. کابرای تاجر شهوئ هات بو
مولاقاتى. نهگهر هات، پرسىارى کرد:

ئاغای موعتبهبرى سولتان سهلیم داخولا له مهنزلّی ماوه؟
ههشتا نوکهرى خهنبهريان دهسک بازاره ئهوبهر ئهوبهر پراوهستاوه
ههمووی تورمه پۆشه، کهولّی قاقومى غهزى به سهر شانى داداوه
دهيانگوت: بابم! چ کارت بهئاغای میر سیوهدین بهگه؟ مهجلیس گهرمه، دوو سهه
کهسى بهگلره بهگى و په پ بهسهر و یه که یه که له مهجلیس داناه
مهعلوم نییه پینگای تۆ ببی، بۆ تۆ ببی پوخسهت و ههنگاوه
تاجر ده خهیاڵی ئهوهدا بوو، دوو قهدهم بهرهو پاش گهراوه
ئاغای میر سیوهدین بهگ سهرى له پقومى پهنبهري حوکمهت و پتی چاک و
خراب دهردههیناوه

دهنگى تاجرى دهدا و تاجر دهگهراوه
دهیگوت: ئیجازه ی بدهن، پوخسهتی ههیه، له دووم دهنارد، چومکه کارم زۆر له کن
وی بهجی ماوه.

ئهوه تاجر چووه ژوورئ.
تاجر به عهدهب وهزیفه ی خۆی بهجی هیناوه
له مهجلیس و له ئاغایه که چه لهنگى دهکردهوه سلاوه
ئاغا، له قابيله تی مندا نهبوو، نه مزانی مهجلیس واگیراوه
مهجلیست هر وا گهرم بی، له دونیا یه دا نهتکوژیتهوه ئیسیم و ناوه
دهرمهت بهرز بی، چومکه هیچ کهس له تۆ ناگریتهوه ناحهزی و زالمی و کهست له
کن نهبوتهوه نابوود و سهر لیشیواوه

میر سیوهدین بهگ پوخسهتی دهدا، سهنده لیکیان بۆ تاجر دادهناوه.

ئهوه میر سیوهدین بهگ پرسىارى له تاجر کرد، کوتی:
عهزیزی له دلم! دهوران دهورانه، هر دهمی دهوری خۆی دیاره

پیاو ئه‌گەر عاقلی ببی ده‌بی به‌ده‌ور و زهمانه بکاته‌وه پ‌فتاره
 پیاو ده‌بی به‌زهمانه عاقلی بشکیت و پ‌بی بباته‌وه چاره
 هه‌چ که‌سی له پ‌یگایه‌که‌وه چاوه‌پ‌ییه و د‌لی برینداره
 چ فه‌قیر بی، چ عه‌بدال بی، چ بل‌ین: سه‌رداره و موختاره
 هه‌ر که‌سی له د‌لدا خه‌م‌یک قه‌راری گرتووه، چ‌ون قودره‌تی کرد‌گاره
 کابرای کو‌یستانی ئه‌گەر له کن ئه‌من بوو، دابوومی حوکمه‌ت و سه‌ری بل‌ندی و
 ئیختیاره

له قه‌ننه‌داری بل‌ندم کرد، کردمه‌وه به‌خه‌زنه‌داره
 زۆرم دایه عه‌بو توپ و مه‌جیدی و ئه‌و ز‌یری یه‌که و په‌واجی له بیست و چواره
 خانم و خاتوونان زۆریان دایه دیبانه‌ت و دیاری و پوول و پاره
 کچی فه‌تول‌لاخانی به‌گله‌ربه‌گی، ئه‌گەر دایمه له د‌وای ده‌روا دوو سه‌د پیاده و
 سواره

ئه‌من به‌کوری خۆم دانا، له‌وم کردووه نیکاح و ماره.
 ئه‌و چاکه‌ی من له‌گه‌ل ویم کرد، له‌گه‌ل هه‌چ که‌س نه‌کراوه
 گول‌خاتر و خون‌چیم له بار به‌های وی داوه
 خون‌چی ئیستا نه‌ژاکاوه، ده‌ستی له سنگ و به‌رۆکی نه‌دراوه
 گول‌خاتر قیمه‌تی به‌ته‌واوی ده‌وله‌تان ناب‌یته‌وه ته‌واوه
 کابرا بی ئه‌مه‌گ بوو، وه‌عه‌دی حه‌وت پ‌وژ ماوه
 پ‌یم وایه، ئ‌یران ج‌یگایه‌کی خۆشه، به‌د ئه‌مه‌گی کرد و ناگه‌ر‌یته‌وه دواوه
 خۆ من خه‌می هه‌چم نییه، حاسیه خانی شل و مل و سایه گه‌ردنی لی ماره کراوه
 خه‌می پ‌وژی دوایه‌مه، له د‌لم بۆیه بووه به ژان و ه‌یش و به کاوه کاوه
 ئه‌و تاجر زۆر به‌هۆش و به‌فکر و عاقل و به‌ته‌سکین جوابی میر سی‌و‌مه‌دین به‌گی
 ده‌داوه

ده‌یگوت: حه‌وت پ‌وژان له مووس‌لی بوو، وه‌ل‌لاهی زۆر پ‌یاو‌یکی مه‌رد و په‌شید و
 توز (ه‌٢) پ‌یاوه

به موقه دهری هق دهستی ئیلاهی، سه عید هاتوچۆی منی دهکرد، له کن من دلی
دهحه ساوه

له مووسلیدا بوو به گاله گال و ناله نال و هاوار هاوار و قاوه قاوه
ئه گهر خه بهرمان زانی، گواره و کرمه کی ئایشه خانمیان له بازاری دهگێراوه
کهس قیمه تی پێ نه دهکرا، کهس ئه و پوولهی پێ نه ده بوو ته واوه
ئاغایه چه له نگ عومری درێژ بێ، خودا بیکا بهر قه رار و راوه ستاوه
چون ئه گهر پیاویشی سه خی بێ، ههر بۆ وی ده بێته وه به ناوه
گواره و کرمه کی ئایشه خانمی کری به دوا زده هه زار زیتری سکه لێدراوه
ئاما ئاغا پۆژێکی سبچه نیی بوو، تازه خه لک بازاریان داناوه
سه عید له منی ده کرده وه ساوه
ولاغێکی که حلانی کلک و یال به ژهنگاریان بۆ بازاری ده هێناوه
سه عید ته ماشای ده کرد و ئاهی ساردی له دهروونی هه لده کێشا و ئاخی
هه لده کێشاوه

دهیگوت: ئه من کریاری ئه و ولاغهم، هه یچ کهس پێی له ئاو زهنگی ولاغی وا نه ناوه.
چووینه کن کابرا، کوتمان: قیمه تی ولاغ ت چیه؟
ئه گهر خه لکی قیمه تیان لێ ده کرد، دهیگوت: بابم! ئه تۆ بچۆ بکړه که ته بارگینیکی
که م قیمه تیه

ئه تۆ قیمه تی ئه و ئه سپه ت نییه
ئه و جوان و ئه سپی شێر خه زالییه
له شه وگوردی هه موو که سدا نییه
سه عید لێی پرسى: قیمه تی ولاغ ت چیه؟
ئه ویش دهیگوت: براله چ کهسى؟ ناتناسم به شونا سییه
نازانم به ئه سه حى نێو و نیشانت چیه
سه عید دهیگوت: ئه لغان لێرهم و به لام عه سلّم ئێرانییه
کابرا زۆری پێ خووش بوو، ده چوو ه بن گوێ، دهیگوت: براله!
پیت بلێم خه بهری به راستی و به ئه سه حیه:

ئەو ولاغە، عەسل دايكى قەبالەدارى عەرەبىيە

بابى خاترجەم بە ولاغى بەحرىيە

ئەوہ بۆ من بەجى ماوہ بەمىراتىيە

ناوئىرم وە دەرى خەم، ھىچ كەس نەيدىوہ و ئەمن دەترسم يان لىم بىستىننەوہ يان
بىتتە سەر پۆزى دزىيە

لىم بىكەر بەدزى و بەمەبىخىيە

ئەو ولاغە بۆ من نابى، لە شەوگەردى مندا نىيە

ولاغى وا خاترجەم بە لە ئىران و لە توورانى دا نىيە

دەى فرۆشم، كەوتوومەوہ سەر پۆزى سەغىربارىيە.

سەعيد دەيگوت: قسەت پكەوہ ئىزھارە

بەچەندى دەدەى ھەتا بۆت بژمىرم زىر و پوول و پارە

دەيگوت: ئاخىرى قىمەتى دووازە ھەزارە

ئالا و پىلاو پىدا^(۵۴) نايەتەوہ بەحىساب و كارە

بلىتى قەت كەمترى نادەم يەك تاقە پارە.

تاجر تەواو و كەمالى بۆ گىپراوہ، كوتى:

ئاغاي چەلەنگ! زەحمەتە ئەو پىاوہ بىشكىنى قەول و قەرارە

يەگجار زۆر لە تۆ مەمنون بوو، يەگجار لە ھىمەتى تۆ مەنتبارە

پىاوئىكى يەگجار زۆر ئازا و پەشىدە، دەلىتى بەرامبەر بە پۆستەم پراوہستاوہ

ئەسفەنديارە

سەفەرەكەى زۆر دوورە، دەنا پىاوئىكى زۆر زرينگ و وشيارە

پىم وايە يان سەرى لە بەين دەجى يان دەگەپتەوہ، پىاوئىكى ساحىب نامووس و

ئىعتىبارە.

جا تاجر تەواوى سەرگوزەشتى بۆ گىپراوہ، كوتى: ميوانى ئەو پىرئىژنە بوو كە

ھەوہل جار لە مووسلى كالە و پىتاوى غەربىي لە مالە وان كردهوہ.

میر سیوهدین بهگ کوتی: دوو خزمه تکارم دهوئی برؤا پانه مینئی

هر بهو شه وه شاری مووسلئی بشله قینئی

پیریژن له خهوئی رابیه رینئی

قه برغم وه عهرزی دهکهوئی ئەگەر پیریژنم بۆ بئینئی.

ئوه چوون پیریژنیان هینا بۆ مه جلیسی.

پیریژن ئەگەر دیتی ئه و حاله

زمانی گیراوه و گهرووی تاله

چون ئه و فهقیره و ئه و عهبداله.

لێیان پرسى به هیدى و به هیمنییه

ئهری دایه پیره کهى سهر سپیه

بۆ عه به ساوی؟ رینگای ترسی نییه

سووال و جوابتکت لى دهکهین، جواب بدهوه به راستی و به ئەسه حیه

ئەگەر درۆ بکهی، دهبینی نه هاتی و به ده بختیه

ئەگەر راستیش برۆی، به ختداری و رینگات ته ره قیه.

جا پیریژن پئی گوت، کوتی: ئاغا! من بئی قابیله تم، پیرم، فه قیرم، قابیله تی ئه وم نییه

زۆرم بیگوت: ئەتۆ خه زنه داری میر سیوهدین به گی و زاوای به تایه فه ی به گله ر

به گییه

رۆله ی خۆم ئەگەر ئیشتیات له جیگای بلند و بلند په روازییه

جیگای خاسه سی دم شه تاوانه و چزیره ی به حرییه

جیگای تۆ ماله والیه

چون خودا میر سیوهدین به گی کردووه به واسیده و له سه ر شانی تۆی داناوه

دهستی ته ره قیه.

سه عید کوتی: داپیره! عاقلم له سه رخۆمه، قسه ناپه رینم، بلین: نه خۆشم

پیاوکی به عاقل و فکر و هۆشم

ئهم خۆم لى ناگۆرئ، هه مان کابرای شه ریه ت فروشم.

خۆم لى نه گۆپاوه، بلّين: پياويكى مەزن و پابردووه
 پىلاوى غەريبىم لە ماله تۆ داكه‌ندووه
 وەكو دايكان ئەتۆ نسحەتى منت كردووه.
 ئەتۆ بەمنت پيشان دا پىگا و پىفتاره
 ئەتۆ بووى بەواسىيده، ئەمنت خستە سەر كاروباره
 هەر وه دەزانم ئەو كابرايەم ئەگەر لە شانم دابوو مەشكىكى پيش سەدەفى عەسلە
 بولغارە

هەقى ساحىب شەربەتم دەدا ئەگەر دەكه‌وتمە حىساب و ژومارە
 بەحاله حال پۆژى بۆ من دەماوه سى پاره
 ئەمەگ و خزمەت و نسحەتى تۆ لەبەر چاوى من ديارە.
 ئەويش تەواوى بۆ گىراوه. ئەوه مير نەختىك دلى لە عەرزى كه‌وت، پىي خۆش بوو.

١٤٠

سەبەينىك ئىستا زووه، بەيانە
 مەجلىسى مىرى گىرا بەمىزان و شەرت و ئەركانە
 ئەوبەرە و بەر ئەوه سەندەلپيان دانا
 مير لە كۆنە مووسلى لە ماله والى ميانە
 بوو بەهەرا هەرا و جارپكيشان و خەبەردانە
 سەعيديان چاوى پى كه‌وت، ئەوه خەبەرى گەپانەوهى سەعيديان بۆ مىرى هينا
 مير كوتى: چومكه بەجىي هيناوه شەرت و قەرار و قەول و ئەركانە
 بەپىريه‌وه بچن، ئەوه هاتەوه شىرى زەرد لە سەفەرى خاكى ئىرانە.
 سەعيد سى كه‌رەتى تەعزىم دەکرد و سەرى دەكرده‌وه لاره
 ده‌يگوت: ئاغاىه‌كه چەلەنگ ئەگەر نەمكاتەوه ئازا و پرزگارە
 تاوانبارم، لە پۆژى قىامەتیش نامەي عىلاج و چاره
 بەدەستى ئاغا بوو ئەمن دايك و بابم دەرهيئا لە پۆژه پەشى، دەيانگوت: بابت
 قەرزدارە

کا حەسەنی دزەیی پێگای پێ گرتم، چل و هەشت کەسی کوژراوە و بریندارە
لە ئێرانێ ساحیب دوژمن بووم لەسەر یوفیە خانم، هیچ کەس پێی نەبردم عیلاج و
چارە

ئەو بەحوکمی تۆ بوو، یەگجار زۆرت بەمن دابوو زێر و زێو و پوول و پارە
پیاوی فەقیر، درۆیە ئەگەر بڵێن: ڕەشیدە و ئازایە و جگەردارە
هەمیشە لە دنیا یەدا سەر لەبەر و خەجالەتبارە
ئەو هاتمەوێ خزمەتی ئاگایە چەلەنگ بەشەرت و شوێن و ئیعتیبار و قەرارە.
جا نازانم پاداشتی چاکەت چلۆن بدەمەوێ؟ پێویستە شوو و پوژ حازری خزمەت
بم، بڵێن: سەعید خەریکی کەوش دانانە

یان خۆینی خۆم لە پێگای تۆدا برێژم، بەلام بەخولای پێم نادریتەوێ ئەو چاکانە
پاوەستای بی، دەست ڕۆییو بی، کوێر بن لە حاستی تۆ ئەو کەسانە ی دەبن بەشوێر
و شەیتانە

لێت پازی بێ ئەو خودایە ی ئەگەر بە خەلکی دەبەخشی ئیمانە
پازی بوونی من لە تۆ مابەینی عەرز و عاسمانە.
ئەو میریش بەخێر هانتیکی زۆری کرد، خەریک بوو زۆر لە مووسڵی بێ! بەلام لە
بەر خۆشی گەڕانەوێ سەعید، کوتی: ساز بن، دەچینەوێ ناسرییە.

١٤١

میر سێوهدین بەگ حەوت کەسی بانگ دەکردن، پیاو ماقوول، ئەوی قسەیان
دەچیتە سەر

ئەوانە خەبەر بەرن بۆ ناسرییە و خەبەر بۆ مالتی بەر
هاتەوێ ئەو سوارە ی مەتلەبمان بوو لە مەملەکەتی ئێران و لەوی گەورە سەفەر
بە حاسیە بڵێن، بەگلەربەگییە، سەری لە یقومی پەنجەرەن بێنیتە دەر
ئەمن زۆری لێ پازیم، بەقسە ی کەسی نەکرد، قەراری خۆی برده سەر
ئەو کەسە ی مزگینی دەبا، دەیدەن پوول و دراو لەگەڵ زێر و گەوهر
ئەو پێش قەرەوڵ خەبەر یان هینا. میریش ئەو سوار بوو، بۆ مالتی هاتەوێ.

ئەگەر قاسىد خەبەرى ھېنا، خۆشحال بوون دۆست ھەتا ھەرەمخانە
 دۆژمن ھاتۆتە سەر پۆژى مردن و پشت شكان و قور پىوانە
 خەلک لە کووچە و دالان خەريکى ەتر و ەبىر و ئاوپرزانە
 ھەم مير سىوھدين بەگ دىتەو، گەورەى ەسر و زەمانە
 ھەم سەعید دىتەو، خەزنەدارە، پیاویکی فەسیح و چازانە
 ئەو میر سىوھدين بەگ ئەگەر سوار بوو شەقە دەھات لە پکىف
 و پىکاب و زرينگە زرينگى ئاوزەنگيانە

دەلىی ئەو پۆژەيە ئەگەر تىک چرزا بوون، شەرى ئىنگلیس و فەرەنگيانە.
 حاسیە گوشادی کردن ئەو دوو چاوە مەستە
 زولفانی کرد بەقەرە سۆران، سەر سپیان پتیاں گوت: کەمبەرەى ئالت توند لە
 پشت مەبەستە.

حاسیە خۆی رازاندەو، ئەو میر سىوھدين بەگ ھاتەو.
 دۆستان پتیی خۆشحال بوون و ھەموو لە بەریان کرد بەرگی تازە
 دۆژمنان دەیانگوت: ئەو کابرایە ساحیر و سىحربازە

١٤٢

ولāغەکیان کردە ئیختەرە، پشتە مالتکیان^(٥٥) پتیی دادا، پشتی و نیرگری^(٥٦) و
 ملی و ھەتا جونگەى گرت. شەیتانان بە سەعیدیان گوت: ساحیرە! جا کوتیان. چ
 فیلکی دەگەل بەکەین لە پتیش چاوی میری بەخەین؟ ئەو کابرایە ساحیب ئیختیار بئ،
 ئەمە ناھێت. وەسماناغا، جەعفەر اغا، خالنداغا، ھەموو لەسەر سەعید لە مەجلیسی
 میری دەر کرابوون.

جا پچی جاپی دەکیشا: ولāغیکی ھیناوە، نەکەس ولāغی وای دیو و نە لە بن
 پکئیى ھیچ پادشایەک دایە. تاریفی ولāغەکیان دەکرد خەلک. ئەو کەسى میر
 ئاخویر بوو نیوی ئارەحمان بەگ بوو. مەیتەر نیوی شالێ بەگ بوو. میر سىوھدين
 بەگ بۆ کاردارى خۆی مەنسەبى وەرەگرت. جا میر شەوێ باسى ئەو ولāغەى کرد،
 کوتی: تاریفی ئەو ولāغە دەکەن، ئەگەر بەو ئەندازەيە چاک بئ، دیارییەکی چاکى بۆ

هیناوم. ئەمن ئیستا پر بەدل تەمەشام نەکردوو، و ئیمتیحانم نەکردوو، دەلێن : پیاو
زۆر سوار چاک نەبێ، خۆی لەسەر پشستی راناگرێ؛ هیندە گورج و توند و تۆل و
بدەوه. وەکو دەلێن، هیچ موباشیرێک بۆ پادشایان دیاری وای نەبردوو.

پەبی قەتت شل نەبێ هەنگاوه

چاکە ی ئاغازی خۆت تەواو و کەمال داوه

کەسیک بێ ئەمەگ نەبێ، چاکە ی خەلکی بلێن لە بیر ماوه

ئەو ساحیب ئەرکانه، پەسندە، گەلێک پیاوه

دەلێن: ولاغێکی خال خالی شەمقار پەنگی بۆ من هیناوه

بەمەنزێک دەروا حەوت مەنزلی تەواوه

نالی زێرە و وردە بزمازی لێ داوه

شیرن ئاوەزەنگی و دەست و پاشوو و لغاوه

دەلێن: ئاسکی لە سەری فریاد و کویتستانان، بەحوکمی ئەو ولاغە دەگەر پراوه

هەر کەس لە ئەندازە ی شانی خۆی چاکە ی پێ دەکرێ، ئەو چاکە ی منت داوه.

میر سیوهدین بەگ شانازی پێ کرد بەو ولاغە، بەو دیارییه.

١٤٣

حەوت کەس، هەموو پیاوی گەورە گەورە، لە مەجلیسی میر سیوهدین بەگ دابوون.
ماجیبیان هەبوو، غایەتی لە قساندا نەبوون، لێ کەوتبوون. میر قەدەغە ی قسە کردنی
لەسەریان دانابوو، هەر تەنیا هاتوچۆی مەجلیسییان دەکرد، هەقی قسە و تەگبیریان
نەبوو. ئەو حەوت کەسە خەبەر نەبوو لە جێگایەک ئەوێ شەوێ ئەگەر سەعید هاتبۆوه.
کوێیان:

ئیمە ئەگەر وا دابنیشین پەبی نەژین و روحمان بێتەوه فانی

بێ قابیلەت بووین لە کن میر سیوهدین بەگ، ئەمیری حوکمرانی

ئیمە ئەگەر قسە بکەین دەبێتە کەسری شانی

لە قسان ئەگەر هەلبەدەینی، زۆر دەترسین لەوێ ئەگەر بمان بێ زمازی

بێ کیفایەتی ئیمە دەزانی چییه؟ ئەگەر کەسیکی بزانی

کابرايه کي بيٰ کيفايه تي سيجريازي ئيراني
 چ ته گبيرتيک بکهين ئه گهر نه ژي، له پيش چاوي ميري بکه وي،
 به دبه ختي به سهر دابي و روحی بيٰ فاني؟
 مير ئه گهر پرووی له که سيک کرد کاری ته واوه
 کچی به گلهر به گياني بۆ وي هيناوه
 ئيمه کيفايه تمان له کن ميري نه ماوه
 عومري خويمان له کن وي رابوارد به ئه ميني، سهری خويمان دانا له پيناوه
 ئاغای زهمانه پرده، ئه وړوکه له ئيمه پروخواه.

جا بابه ته گبيريان ليٰ کرد، کوتيان: کوره به رتيل به رد نهرم دهکا. بنيرين له دووی
 ئارمحمان به گ و شالي به گ. له دوويان ناردين که بين. ئه وانيش مه يته رخانه يان
 به مه يته ران ئه سپارد و هاتن. جا پتيان کوتن، کوتيان: براله! ئيمه خه لکی ئه و
 مه مله که تهين و به و خاک و هه وايه ئيمه گه وړه بووين؛ دهبي لايه نگیری يه کتری بين،
 هه موو لايه کمان دهبي ئاگامان له يه کتری بيٰ، له سهر زهره رو زيانی يه کتری نه بين.

چاکه و خراپه دهروڼ له دنيايه دا، دهبي شين
 ئه لعان ئيمه له کن ميري بيٰ قسه و نوتقين، زور بيٰ قابيله تين
 هه زار و هره قه له دنيايه دا دهگورڼ، هه ر دهم پينته وه خودا و عه رز و زهمين
 جا بۆ ئيمه به نارمحته تي و ته لځ ته حوالی بژين؟
 قسيکمان هه يه به مه خفی و به نياني

هه زار جار وه سمان به گو ببښته وه به قورباني نيو چاواني
 کاري وا بکهين ئه گهر هيچ کهس به سوړي ئيمه نه زاني
 دهره ق به کابراي خه زنه داري ئيراني.

به ته گبيری پاکمان کار چلون چاک دهبي؟
 ئه و کابرايه چون له پيش چاوي مير سيوه دين به گ سووک دهبي؟
 ئيختياري له کن ئاغايه کي دهست پروښوو صاحب ئيختيار که م دهبي؟
 کاريکی وا بکهين خولا ئيقبالی هه لگري له سهر شانی

میر سیوهدین بهگ دهری بکا له خهزنهخانی
هیندهی بهدهمهوه داوه هیچ کهس به پیاو نازانی
بهلکو میر لئی نهتهوی بی، بیتهوه سهر پوژی دلپیشانی
دهری بکا، ولاتهکهمان خوش دهبی نهگهر نهو بجیتهوه ئیرانی.
جا بهههموویان تهگبیریان کرد، بهرتیلیان دا، بهرتیل بهرد نهرم دهکا.
ئارمحمان بهگ زور چازانه
بهتهگبیر قسیکی دانا
بهرفتار دهلئی شهیتانه
پیریکی سهت سالانه
دهیگوت: میر نهو ولاغهی سهعید هیناویهتی زوری له بهر دلانه
خاترجه میش بن کهحلانه
له نیو ولاغاندا شا و نه میر و سولتانه
ولاغی وانییه له مهیتهرخانه.
ئیمه کاریکی واکهین نهو ولاغی له پیش چاوی میری بکهوی
سبهینی زو دی، چاوی پی دهکهوی.

نهگهر له پیش چاوی کهوت، چون پیاویکی گهرمه و نیو گهرمه، دهلی: نه تو چون
نهتدهزانی نه من میر سیوهدین بهگم؟ بهبی کیفایهتیت ته مهشا کردم نهو ولاغی به
هیناوم.

جغهی بوری هه مووی وهک نیزهی کهیکاوس رادهوهستا، هینده ولاغیکی قابیل بوو!
ئارمحمان بهگ کوتی: ئیمه داوی تی دهمین تووکی لی بیتهوه، ولاغی بی تووک
ناحز دهنوینی. پاش نهوهی نه من دهرمانیک دهزانم، بهیتالم؛ سهت سالم عومره. هه
له مهیتهرخانه بووم؛ له گوچکهی دهمین، گوچکهی دهپوچیتهوه. دهرمانی
فهههی(?) له بهدنی دهمین، وهکو گورگیکی له رهزی پکهوی وای لی دی. کوتی:
کاریکی وای لی دهکهین له پیش چاوی میری بکهوی. ولاغی واکهین گپووی بی له
قابیلی میر سیوهدین بهگیدا نییه. جا نهو وهختی به سهعیدی دهلی: چون نه تو
نهوت بو من هیناوه؟ له سهر نهوه دهر بهدهر نهبی قهت دهر بهدهر نابی.

گامان گرووه هر ههشکهکانی ماوه^(٥٧)، هیندهمان نهماوه.

ئهو قاحبهبابه ئهو مهرکهبی قابیلی ناقیس کرد. یهکێک له وان له مهجلیسی میر سیوهدين بهگ بوو. میر سیوهدين بهگ کوتی: شاباز بهگ یهگجار زۆر سوار چاکه. سبچهینی ولاغهکهی له دهستی خورمالغی ئیمتیحان دهکەین، ولاغهکه له دهستی خورمالغی بچیته ئهو سهری و بپتهوه؛ کیفایهته؛ ئیدی زیاتر ئیمتیحانی ناوی. ئهوی شهوی میر سیوهدين بهگ له خووشی ئهو ولاغه خهوی لی نهدهکهوت؛ بۆ خووشی چاکی نهدیوو.

ئهو چوو بۆ وانی گێراوه، کوتی: سبهینی میر سیوهدين بهگ له دهستی خورمالغی ئهسپهکهی ئیمتیحان دهکا. له ده دووازه جیگاوه بهند و سهراوهیان شکاند. چومکه رهلم بوو ئاوهکهی ههڵدهمژی، کهس نهیزانی ئاوی لی ندراره.

١٤٤

سبهینی ئهو دهگیرا مهجلیسی میر سیوهدين بهگ وهک مهجلیسی شاهانه

قاوه و قهلیانی مهجلیسییان دانا

میر کوتی: ئه ورۆ دهستوبرد بکهن، وهختی ئیمتیحانه

بۆ من ولاغیک هاتوو، دهلێن: زۆر کهحلان و تهپلانه

بهختی من بلنده، ئیشهلال له عاسمانه.

سهعید ئهو دیارییهی بۆ من هیناوه، زۆر له کن من بهئیفتیخاره

تاریفی دهکەن ئی نال و بزمار و سهقاو دهسکهوساره

دهلێن: گهردنی بلنده، دهلێتی قهفی رهشماره

با بچین بۆ تهمهشا کردنی ئهو ولاغه، چومکه گهوره گهوره و پیاو ماقوول لیم دهکهنهوه سووال و پرسیاره.

جا عهزیزهکهی شیرنم! بهلانی کهمهوه ههشتا کهس پیاوی گهوره گهوره و ساحیب خاک و ساحیب ئیختیاری عهسر لهگهڵ میری هاتن. ئارمحمان بهگ و شالی بهگیش «وهزیفه» خوێان بهجی هینا بوو. سهعیدیش بی خهبره، چوزانی؟ ماله میری بهئهمین زانی. شهوی ولاغهکهی لهوی بهجی هیشته، نهی بردهوه مهزلی خوی.

هه شتا کهس پیاوی ساحیب نیشان پراوه ستابوون نه و بهره و بهره
همموو لیتی جوانه تهنگ و پشتین و بهر و خه نجهره
پاکی ده لیتی، پوژی لیتقه و مانه و له سه سه فهره
میر ده سته جی دای فهرمان و تانوت و حونه ره:
ولاغی به حری و کالک و یال به ژهنگارم بق له مهیترخانه بیننه دهره
تا شاباز بهگ سواری بی و بزاین به دهشتی خورمالغی دمهاته وه زه فهره
ئه گهر هینایانه دهری، پیسته یه که! دهم و لهوس ناحهز و گوئی هه لقرچاوا! ئه ی ئه گهر
دی عه جایه ب ما، له بهر میریش دهنگی ناکا. ئه گهر بق دۆمانت ببردایه نه یان ده ویست
باری لی بنین. ئه گهر میر سیوه دین بهگ چاوی پی کهوت، عاقلی له سه ریدا نه ما؛
بهو دوو قامکه ئیشار هتی سه عیدی کرد:
سه عید هه لی گرت هه نگاهه
کوئی: ئه وه چ بووه و چ قه و ماوه؟
به لکو ئه تو کویرت ببوون هه رتک چاوه
له ئیرانی را عه لامه تیکت بق من به دیاری هیناوه
چۆن ئه به وهت چاکه ی من داوه؟
قه سته م به وهی که م ئه گهر پهرومردگاره
چومکه وات کردووه، وات پیک هیناوه ئه و کاروباره
خاترجه م به وهختی کوشتنه، ده تده مه وه له سیداره
با له پاشت به جی بمینی خانمی شل و مل و پهشتی لاره.
چۆن ئه وه به خزمهت زانی!
بق منت هیناوه بارگینیکی بی قابیلهتی شهش قرانی
سواری وهی بم بچمه وه خزمهت خونکار و سولتانی؟
به ئه مهوری حکمهت دهرت دینم هه رتک چاوانی
له دنیای پرووناک پرووحت ده که مه وه فانی
چۆن بی ئه مهگ ئه تو بهو کاره خراپهت نه زانی؟
ولاغه کهش به دهنی هیچی لی نه هاتبوو، بیجگه له تووکه که ی که ناحهز ببوو.

سەئید دەستی لە سنگی دەدا و سێ ھەنگاو پاشەوپاش دەگەراو
 دەگوت: میر! پیاو کانیکی ئاوی لێ بخواتەو، عەجایەب دەلێن بەردی تۆ خراوە؟
 ئەو و لاغە لەسەر تەریکی و پەنگی خۆی نەماو
 سەرم سوور ماو! کاری شەیتان و شۆفارانە، ئەو و لاغە گۆراو
 و لاغ دەتگوت تاوسە و سبەحەینان چەتری داو
 نەتەویم زۆرن، ئەو داپوویان لە بەدەنی داو
 تووکی ھەلۆەرێو و گوێی ھەلقراو
 بۆ دەنا ئەمن بۆ عاقلم؟ لە شانی میری ئەو و لاغەم ھێناو.
 میر لەگەڵم نەکا زۆری و ناھەقییە
 دەسلەتدار بێ! رقت بەرە دەری لە مابەینی ھەرنک چاوییە
 ئەتۆ بپرسە لە گەرە گەرە ھەمەوێند و دزەیی و کامەرییە
 لە میللەتی سوورچی و زورارییە، لە ھەرنکی و لە بالەکییە
 ئەلەان ھەمووی لەسەر داد و فیغانن، ئاورم بەرداون لە دلاییە
 بۆچی ھێندیک دەیانگوت: لەسەر عەرزییە و ھێندیک دەیانگوت: بەبال دەفرییە
 ئەلەانیش بۆ خۆم خەجالەتم، لێم بۆتەو بە ناگومانی و بە پەشیمانییە.
 ئەم ئەمیر! خودا بتکاتەو بەرقەرار و پراوەستاو و جگەردارە
 ئیمتیحانیتکم بکە، جا ئەو جار بۆمە لە قەنارە و لە سێدارە.
 خودا بڵندت بکا و خوینی من بە تۆ حەلالە.
 چون ھەقتە، نالێم: نا، ھەقت نییە
 شەیتانان چەتیان لە کارم داو، بۆ منیان کردۆتە پۆژی نەھاتییە
 تا بۆ من ببێتە نابوودی و باسی سەرییە
 ئیمتیحانم کە بۆ پۆژی ناخەرەتییە.
 میر لە پقان چاوی عەرزێ نەدەدی، لێوی ئەتلەسی بە ددانی گرت، جا کوتی:
 سەت جارت دەکەم بەقوربانی پیاوێکی خوێرییە

له سهر شانت نيشته نه هاتی و به دبه ختیه
دانیسی دهسته و نه ژنډ و به کویرییه
ده لئی چی؟ مه تل بهی نیمتیحانت چیه؟
کوتی: ئاغا! پینج و دوو روژیکه؛ نه وه پشورئ، له ههفته یه کدا ده لئین: تووکی هی ناوه
له دهشتی خورمالغی نیمتیحانم که، نه گهر چی ئاویان لی ناوه
نه وه که سانه ی نه گهر خهریکی وهن نه من بکه نه وه سووک و به دناوه
نه گهر له دهشتی خورمالغی چووه نه وه سهری و گه راوه
هر تووکه که ی خراپ بووه، راپه رین و باوی هر ماوه
نه وه حله حازرم، مه مکوزه به لام ههر تک دهستم بپره تا ته وای دنیا بلئین: سه عید
دهستی براوه
ناهمین به دهرکی ئاغا ی خو ی بووه نه وه عاقل ناته واره.

١٤٦

به میر سیوه دین به گیان کوت، کوتیان: دهستور بده نیمتیحانی کهن، نه گهر
به پیتالان سهرنجیان دایه و ته مه شایان کرد، داریویان تی دابوو، میر کوتی: بیشون،
شوشتیان، نه ختیک که سافه تی له سهر لاجوو. نه گهر دهیانگیرا به نه ندانیک شوخ
بوو، چاوی دهتگوت که لاویژه و له سامال و هه وری دایه. ده گهل نه وهش که تووکی
وه راندبوو، کلکی دهتگوت به یداغه، له هه موو کهس دیار بوو که فیلیان لی کردووه،
کوتیان: با تا قی کهینه وه بزانی روین و هه لاتنی چونه؟ به شاباز به گیان کوت:
چونکه نه تو سوار چاکی، سواری مه به؛ هر ده بی سه عید بق خو ی سواری بی، نه وه
زینی بووی لئی کرد. نه وه عالم بق ته مه شایه راوه ستا. سه عید نه گهر سوار بوو
کوتی:

په نام هر به تو به بینای ته وانگهر
تو بی مه کانی، بی یار و یاوهر
روو زهر دم نه که ی، قسه م پچته سهر
له کن دوژمنان نه بم سهر له بهر

بۆ دنیا دەچى ئو باس و خەبەر .
 ئەمن ئاخر تازە بۆو دىنیايە نابم
 بى بەختم نەكەى، لەسەر مرادم .
 ئەگەر سوار بوو دوو سەرى بۆرە دەگىراوہ
 ھەچەندى ئەگەر پکىفى بۆ دەھىناوہ
 ھىندىک دەیانگوت: ئاسکە و بىچوہى بەجى ماوہ
 ھىندىکىش دەیانگوت: ھەلۆيە و ھىللانەى لى پروخواوہ
 لە شەقەى لاقى، ھەچەندى لە بەردى عەرزى دەداوہ
 وەک تىرەنداز تىر باوژى، پرىشکەى ئاور لە عەرزى ھەلدەستاوہ
 دەیانگوت: وەللا مىر ئو ولاغە تا ئىستا لە مەیتەر خانەى کەس نەکراوہ
 بە فىل و بە شەیتەنەت ئو ولاغە گۆراوہ .
 جا کوتیان: لە دەشتى خورمالغىى بدە . سەعید کوتى: لى نادەم
 کوتى: مىر شەھىن و بازى ھەيە، لە قەفەسدان بە حىمايەتییە
 چەندى داعباى تىژ بال ھەيە، سەقر لەگەل پۆرى سپییە
 وەردۆکى بال شىن لەگەل خاسە سى لاجیوہردییە
 ئەوانە بەریدەن، بازەوان لە گەلیان بچى لەبەر ئىمتىحانییە
 ئەگەر بۆرە لە پىش دا چووە سەرى مەیدانى و گەراوہ بەئەسەحییە
 ئەوہ ديارە ئەمن لە کن تۆ دانانىشم سەرلەبەر و بەبى قابیلەتییە
 چەند ڤدین سپى لەگەل بچن بۆ ڤۆژى شاھیدیيە
 بزانی قەزا و قەدەرى ئىلاھى لەسەر چییە
 ئەوان دەگەرپىنەوہ، ئىمتىحانیان کە لەگەل بۆرە، ديارە ئەوہ بالدار نییە
 ولاغىکە دەروا بەسەر عەرزىيە
 ئەگەر بالدار لە پىشدا ھاتنەوہ، ئەوہ من سەرم ئى میریيە
 ئەگەر بۆرىش مەیدانى بردە سەرى و لە پىشدا ھاتەوہ، دەبى تەمبىیان کەى
 ئەوانەى لەسەر کارى خراپن و لەسەر شەیتانیيە

عەزەزىل ھەر ئەوەندەى کرد خودا غەزەبى لى گرت و توقى عەزەزىلى كەوتە سەر
ملىيە

ئەمن بەوھى ناپەھەت نىم مىر قسەى ناخۆشى پى كۆتم و پىتى كىردم بى
فەزىحەتییە

بەخولای بۆ خۆم ئەگەر ھىناو،مە، ئىستا دەمگوت: ئەو ولاغە ھەو نىيە!

مىر كۆتى: قسەت زۆر زلە، قسەت لەسەر حال و حالەتى خۆت نىيە

ولاغ لە عەرزىيە، چى ماوھ بەسەر بالدارى عاسمانىيە؟

قسەت بلأوھ، چومكە پرووحت لەسەر دەستىيە

لە ئىمتىحان دەرئەچى، ھەزەرەتى قابىز دىتە كەنت بە ميوانىيە

كۆتى: مىرم مەزەنە، پەر بەسەرە و جگەر دارە

خودا بىتکاتەوھ راوھەستاو و بەرقەرارە

سەرى مەنت بىتەوھ بەقوربانى قانون و عەدالەت و پەتارە

ئەگەر مەن ھەر نامىنم لە دونىايەدا، بۆم بەر بەدەن بالەندە و بالدارە

تا بزانىن ئەمن چاک دەر دەچم يان قسەى شەيتان و شۆفارە؟

ئەو كۆتى: راست دەکا و ئەوى دى كۆتى: راست دەکا، كۆرە بۆچىيان وا لى
کردووھ؟

١٤٧

مىر چل بازەوانى بوو. بىستىيان ئەو ھەريكى داعبا بوون، پەقاسيان دەکردن بۆ
ھەلفرىنى. شەيتانەکانىش ئەو دليان خۆشە، كۆتيان: ئاومان لە خورمالغى ناوھ، لە
كۆى دەر دەچى ئەو ولاغە! بىست بازەوان پۆيىن بۆ سەرى مەيدانى، ئەو جىي ئەگەر
ولاغ و داعباى لى دەگەر پىتەوھ. لەو سەرى گۆشتيان بۆ داعباكان لەسەر دارى بلەند
دانابوو. لەو سەرەش ھەر داريان بۆ چەقاندن. قەراريان دانا ئەگەر داعباكان بچنە
ئەو سەرى دارەكان بخەن و گۆشتەكە بشارنەوھ، داعباكان دەنگ دەن تا بگەر پىتەوھ
بۆ ئەو سەرە. داعباكانىشيان برسى کردبوو. جا ئەوھ داعبايان بەردا، داعبا لە
شەقەى باليان دا، ھەلفرىن تىژ، بۆنى گۆشتيان کردبوو. پۆيىن بۆ سەرى ئەو سەرى؛
ئەگەر گەيشتنى، دارەکانيان خست و گۆشتەكەيان شار دەوھ. لەو سەرەوھ بانگيان

کردن؛ دهسټبهجی، لهنگه‌ری بالیان پانه‌گرت، گه‌پانه‌وه. جا بزاین س‌عید چ دهکا؟
 س‌عید ئەگەر ولاغی ده‌گټپراوه، ولاغ ده‌تگوت ماسی نیو ئاوه
 ده‌تگوت قاشه‌یه و له جیگای خوږ تیره‌ی کټشاوه
 س‌عید ده‌یگوت: بیسمیلا، باز و شه‌هټن و پوږ و سییان به‌رداوه
 س‌عید ده‌یگوت: به‌شاهید بن، ئەوه ئەوان روټین؛ خو‌ی به‌خودای ده‌سپارد و ئەگەر
 پ‌کتیفی به‌بوږدا ده‌هټناوه
 س‌عید فټلی لټی کراوه، ده‌شتی خوږمالغی ئاوی لټی ندراوه
 بوږ به‌جوږیک روټی، هیچ که‌س له‌به‌ر توندی نه‌یده‌دی به‌ چاوه
 هټندیک ده‌یانگوت: ئەجنده بوو، غایب بوو هټندیک ده‌یانگوت: نه‌خټر له‌سه‌ر
 عه‌رزی ماوه
 داعباکان ئەگەر گه‌یشتنه‌ ئه‌و سه‌ری مه‌یدانی، زانییان به‌شه‌ گوشتیان له‌ وټی
 نه‌ماوه
 بوږه هټند سه‌رکټش و توند بوو س‌عید له‌ خوږمالغی ږه‌د بوو دوواژده هه‌نگاوه
 سه‌ری ولاغی ئەگەر به‌ته‌ږده‌ستی ده‌گټپراوه
 دنیا له‌ پټش چاوی ده‌سووږا، ده‌یگوت: خودای ته‌عالا ئەو سه‌عاته بوله‌رزه‌ی بو
 دنیا‌یه هټناوه
 سه‌عات له‌ سه‌عاتی بوږه سه‌رخوشت‌ره، ده‌هات به‌سوږعه‌ت و به‌پرتاوه
 له‌به‌ر ته‌کان و چه‌ره‌که‌تی، نالی پاشووی ئەگەر له‌ ئی پټشووی ده‌داوه
 هټندیک ده‌یانگوت: ئەوه هه‌وره برووسکه بوو. هټندیک ده‌یانگوت
 خټر، ولات ئاوری تی به‌ردراوه
 ئاقلمه‌ندان ده‌یانگوت: سو‌بحانه‌للا! ئەوه س‌عید بوو له‌و سه‌ری مه‌یدانی گه‌پراوه
 س‌عید داده‌به‌زی، لاقی میری ماچ ده‌کرد، پاشه‌و پاش ده‌گه‌پراوه
 بوږه‌یان راگرت و ده‌یان گټپرا و که‌مټک و چانی گرت و ده‌حه‌ساوه
 تازه‌ مراوی و شه‌هټن و پوږی به‌له‌ک ده‌هاتنه‌وه به‌نالە نال و قاوه‌ قاوه
 چومکه برسی بوون و گوشتیان به‌وان پټشان ده‌داوه
 هه‌چه‌ند جاریکی شابالی خو‌یان لټک ده‌دا، ده‌تگوت تفه‌نگچییان له‌سه‌ره و لټیان
 قه‌وماوه

میر دہستبہجی پھشیماں بۆوہ لہو قسہی ئه گەر کردبووی، کوتبووی به سه عید
 سیداره و حوکمی کوشتنی بۆ دانا
 لهو قسہیہ دهبۆوہ بازگهشت و پھشیماڼه
 دهیگوت: زه للهیان پی کردم ئهوانه ی شویره و شهیتانه
 خراپه زهممهته له تۆوه دهرکهوئی نوکهرکهی بهئعتیبار و بهمتماڼه
 پاداشتی ئه و چاکهییته دهممهوه، بۆشت ته مبی دهکم ئهوانه ی بهتۆ نهتوین و
 لهگه ل تۆ دهنهوه بهشویر و شهیتانه.
 جا ئهوه ئاقلمه ند کوتیان: دهبی ئیمتیحانی دهشتی خورمالغی بکهین، دهلین
 ئاویان لی ناوه.

ئهوه ئاقلمه ندان هاتن به ته مه شاگردن و به قانون و به پوخساره
 هیندیک کوتیان: خیر، به عهرزی دا نه پۆییوه ئه و لاغه، بالندیه و بالداره
 هیندیکیش له جی جی ئاقلیان پی دهشکا، دهیانگوت: ئهوه جیگای کۆلکه بزماره
 ئه دی عه جایه ب، ئه گەر ئهوه به عهرزی دا پۆیی، بۆچی چهند پاش وی پۆری به لکه و
 خاسه سی لاجیوه ردی و سهقر و وهردۆک له دوا ی وی ده هاتنه وه به ناله نال و گاره
 گار و قاوه قاوه؟

میر دلخۆشی سه عیدی دهاوه. جا دهستبهجی بهیتالی هینا؛
 ته مه شایان کرد، کوتیان: داروی تی دراوه! گویشی دهرمانی فنه ی لی درابوو. میر
 سیوه دین بهگ کوتی: بۆم راگرن تا سواری بم. کوتیان: میر، پرتاوی ئه و لاغه
 دهتخا. کوتی: دامبهستن.

جا ئه گەر سواری بوو پکیفی بۆ هینا، هیندیک دهیانگوت: میر، په بی حوکمات و
 دهست پۆییویت ببی راگیراو و بهرقه راره

له تۆ کویر بی نفووسی پیس و شهیتان و شوفا ره
 نه له مه یته رخانه ی که سدا ولاغی وا هیه و نه ئهوه قیمه تی تهواو دهبی بههزار
 ههزاره

به عزريدا دېروا، به لام به خولای ئه وه باوی گه لیک پتره له وهی ئه گهر پتی ده لین بالداره.

جا ئه وه دستبه جی میر، سه عیدی هیناوه سهر کاروباری خوی. ئه سپه کesh به وه عدهی پازده شهو تووک و مووکی هیناوه. هیچ کهس ولاغی وای ههر نه دیوه.

دایکی قهباله ی هیه ئه گهر عهسله عه پهبیه

بابی خاترجه م به ولاغیکی رهشی به حرییه

به قهت دوو قرانیک نیو چاوانی سپیه

دهست کورتی پاش و دریزی پشت مله ییه

کلک و یال به ژمنگاره و شیر خه زالییه

له نیو گه وره گه وړاندا به وییان دهگوت: ولاغیکی گول گولییه

گهر دن ماره و سینگی هه لکه وتووه و سینگ شیریه

لازم ناکا، تاریفی ته و او نابی؛ له مهیته رخانه ی هیچ کهسدا نییه.

۱۴۹

جا ئه و جار میر به خیره اتنی کرد و کوتی: ئه شه دو بیلا ئه وړو دنیا یه سبه ی قیامت قابیله ئه و دهست و دیارییه

ئه و جار خاترجه م به، جی خوت گرت، هه تا وه کو میر ماویه تی حوکمهت و ئیختیار و پروو حیه.

دهستبه جی میر حوکمی کرد سه د و چل پالویشتی جه مبه ری (۹) به ئیختیرامیان دانا

په پی قاقووم و سی و شالوور و داعبای ده به حرانه

سویند به وهی که م بی مه کانه

دنیا ی به بی ته ناف دانا

پتی حهوت شه و و حهوت پوژانه

حازر بن تایه فه ی به گلهر به کی و فه توللاخانه

ئه وی چا و په شه و گهر دن که شان

ئەۋى ئەگەر بۆنى دى ۋەكو رەشەرىحانە
 داۋەتە، سەئىد دەرچوۋ لە ۋىمىتىحانە.
 ئەۋرۆكە داۋەت ۋەھايە
 شىل ۋ مىلى زۆر تىددايە
 دىل دەرگى بەزم ۋ سەمايە.
 خەبەر درا بەچوار ئەسناڧ
 بەبى درۆ ۋ بەبى خىلاف
 ھەلپشكوۋتن گەردنى ساف
 لە كۆلمەيانە ئەلف ۋ كاف
 دىبى بىنە سەيرىيان لە قاف.
 پاكى كۆلمەي ۋەك چرايە
 كور مەجرۋوم ۋ كچ لەيلايە
 كەۋشيان پاك پانيەي تەلایە
 بەژن ۋەك چوۋزەي بىزايە.
 ۋەختى كە با راي دەرژىنى
 بۆ پاش ۋ بۆ پىشەۋەي دىنى
 رابى ۋ ئايشى ۋ خونچى ۋ زىنى
 پياۋ مەست بى ۋ ھۆشى نەمىنى
 ساقى ئەگەر مەي بۆ دىنى
 مەستە ۋ قسە دەپەرپىنى.
 پاك بەۋ ئەندازە غەملاۋە
 باۋەر بىكە لە چل لاۋە
 سوور ۋ سىپى تىك چىژاۋە
 زانايان سەريان سوپماۋە
 ئەۋە چ بوۋە؟ چ قەۋماۋە؟

پوڙي عهيش و ڪام و ڪاوه .
 پوٽيڪ هاتوون بيتوئينه
 وهڪو وهردوڪي بال شينه
 ڪراسي بهريان پاڪ چين چينه
 برو و مڙانگ ٽيڪ چرڙينه
 له ڪولمانيان ئلف و سينه .
 پوٽيڪ هاتوون خه لڪي ڪڙيه
 چاويان هر وهڪو هه لويه
 هه مووي مهسته و سه به خويه .
 پوٽيڪ هاتوون له هه وليري
 وهڪو شهڪ ديتي سهر بيڙي
 مهرگ بو عاشقان دهنيري .
 پوٽيڪ هاتوون له به غدايه
 دل بو ئه وان موفته لايه
 تاريفي جوانتيان نايه
 بازي بهنديان ڪارهبايه
 سهر چوپي وان زله خايه .
 پوٽيڪ هاتوون له جزيري
 وهڪو باز دهگرن نيچيري
 دل بالي گرتووه و ناگيري
 مڙانگيان وهڪ شير و تيري
 دهرڪي بابيان به قوري گيري
 پوٽيڪ هاتوون له تورڪستان
 سنگيان وهڪو باغ و بيستان
 ڪولمه يان وڪ سوور گولي ڪويستان

دنيایان وها دەپهنگاند .
 پۆلێك هاتوون په شه سهرن
 گهردن وهك چهوزی كه وسهرن
 خهريكن پوهی پیاوی بهرن
 شیرنن، ههنگوینن، شهكهرن
 مهكانیان ئهوبه ئهوبه
 مژانگیان وهكو خههنگه
 بێ دهسهلات، خاك بهسهرن .
 پۆلێك هاتوون له زوراری
 مهكم ههر وهكو ههنااری
 عهتریان له كۆلمهی دهباری .
 پۆلێك هاتوون سوورچیه
 بهژنیان وهكو شهنگه بیه
 عهمریان له شازده سالییه
 پاکی مهسته و ئالۆزییه (٥٨)
 ههچ ئاگیان له خو نییه
 ئهوپۆكه خووشی و شاییه .
 كور، ئهوی چارده سالانه
 پاکیان ولاگیان كهحلا نه
 سواره و پیاده تیک رژانه
 ئهوانیش پوهی خویان دانا
 هاتن بۆ بهزم و لوغانه
 بۆو عهیش و چهپله ریزانه .
 شایه و سووه و پهشیدخانه
 پهشید گهلیك مههره بانه
 له کوتنیدا زۆر چازانه .

پوڙ هه تاكو نيوه شهوئ
 وهكو باز و قاسپهي كهوئ
 كوټنى نه وړو پټي دادهوئ.
 جانگير له مووسلئ هاتووه
 قهديم بابي شاير بووه
 نهویش له سهر هاتوچووه.

۱۵۰

شهوئ نهو کچ و ژنه قهر و عيزه تي دهگيرا کوتيان: ئيمه سبهيني په لپټک
 دهگرين، دهبي خانه واده ي مير سيوه دين بهگ بينه داوه تي.
 وایان تهگير کرد نه شميله
 قامکيان پر له نهنگوستيله
 دنيا بؤ من قار و قيله
 عاشق بؤ نهوان زهليله.
 تهگبيريان دهکرد تهواوه
 پياو شيته، بهنگي کيتشاوه
 دل لهو کاره مهحتل ماوه.
 قاقه زکيان بؤ میری نووسی، نووسیيان:
 بهر قه رار بی و راوه ستاوه
 خودا حوکمی بهتو داوه
 زیاتر بی نهو بهند و باوه
 خانمان قهره و لیان نه داوه
 گول شه مالی لی نه دراوه.
 ته کلیفیان وایه له میری:
 بهر بدا باغی ههنجیری.
 بهز می وا قهت قهت نه کراوه

با بټن ناسک و شیرن لاهه
خودا بهرزی به تو داوه
بټن قسه یان نه شکاوه.

۱۵۱

میر سیوهدین بهگ نه گهر ته مه شای قاقه زه که ی کرد، نیمزاشیان کردبوو
هموویان؛ همووش گه وره ی عسر بوون کچه کان و ژنه کان. میر سیوهدین بهگ
نه گهر قاقه زه که ی خوینده وه، کوتی:

نه گهر که سیټک حوکمران بی
روح دایمه له سهر دهستان بی
نابی له سهر دلشکان بی.
نه وه میر چو وه بو حهره مخانه، کوتی:
له بوم ه لټن دوو چاوی دوژوار
قه تو نه دیوه شینایی به هار
قه تو نه دیوه هیچ سوار و ریټوار
زولغو دابنټن وه کو پیاده و سوار
عه تر بیاری وهک روژی به هار
نیجازه وه هیه ته لای دهسته وشار

میر سیوهدین بهگ کوتی: ده بی هموو بچن دهو داو هته وه.

خانم و خاتونان کوتیان: جا نیمه چو بچن؟ شه مال و زریان نیستا سنگ و
به روکی مه ی نه ترانندوو و تټی نه گه راوه. نازیان ده کرد دهنه زوریشیان پی خوش
بوو بو نه وه داو هته بچن.

ساز بوون خانم و خاتونان، سه له و به سمه و ناپشه خانه
گولناز زور له بهر دلانه
حازر بوو زیږ و لهرزانه
له سهر به روټی ناسک دانا

له لای جارچی جارکیشانه:

رؤژی عهدهب و ئهرکانه

خانم دین له ههره‌مخانه.

جحیل خۆی رانه‌ژینى

هیچ کهس قسه نه‌په‌رینى.

داوه‌ت به سى جى گیراوه

هیچی سنگی نه‌ژاکاوه

گول له په‌رژینی هالاوه

عالم سه‌ری مه‌حتهل ماوه.

هاتن به‌شه‌وق و دهماغی

په‌رژین لاچوو له‌به‌ر باغی.

که‌میک دیتن شوبای زریان

ده‌سره و ده‌سمالیان تیک هالان

ددان وه‌ک سه‌ده‌فی دووکان

زه‌رده‌خه‌نه که‌وته لیوان.

به‌زم و په‌زم وا گیراوه

به‌پیریانه‌وه هاتن لاوه

ده‌ستیان گرتن: وهرنه ناوه.

کورسی‌تکیان بۆ میر سی‌وه‌دین به‌گ له نی‌وه‌پاستی داوه‌ت دانا.

لاقیان نه‌گه‌ر ده‌شته پاشى و دیته پیشى

بى عیلاجم، دلّم دیشى.

دلّم یه‌گجار بى قه‌راره

تیکه‌ل بوون به‌ندۆکه و گواره.

گو‌یچکه په‌رژینی خشلانه

تیکه‌ل بوون گول و ریحانه

په شېبه لکه، میر و خانہ
 لاو و جھیل و نوجوانہ
 داوہتی کچ و کوپانہ.
 تاوړیک گه را به سه رخوښی
 هیچ کهس پټی نه مابوو هوښی
 کوړ بوڼی سینگان دهنوښی.
 ناخر تاريف بوو ته و او ه
 زیاتر هیچم پټی نه ماوه
 ده لټی نه فخی سوور لیدراوه
 زولف وها تیک پژاوه
 سوورمه دهرژین له دوو چاوه
 مه مکان ماندوون هیند سووپاوه
 کراس چینیان لی گوپاوه
 نالچه ی کهوشان فری دراوه
 هیندیان لاق له عهرزی کوتاوه.
 نه وه ژنی میر سیوهدین بهگ بهسمه کوتی:
 حاسیه داخولا که یفی چونه؟
 وهک هه لاله ساحیب بوڼه
 دیار نییه لهو پیگا و لهو شوینه.
 گول دپشکوون له ناسته پری
 سینگ وهکوو بهردی مه پمه پری
 با بووک بی گه پیک هه لپه پری.
 بووک جهیران، پر خهت و خاله
 چاوی رهش و لټوی ناله
 بروی په پری رهشه داله

وهك كوستان سنگي خال خاله
 وهك نه ستيره ي سامال و گه والّه.
 حوكميان لي كرد حهره مخانه
 حوكمي خانمي حوكم زانه
 زولفي بدا ئاورينگانه
 با بي نه ویش بۆ نيوانه.
 چاوي وهك شه هين و بازه
 ده لتي كوتري ته قله بازه
 زور شلك و ناسك و به نازه.
 زور شيرنه له نجه ولاري
 بۆ داوت هات به خوماري
 دلم سووتا به يه گجاري.
 دل وهك جؤللانه ده په ري
 كيژتيكي زور ساحيب فه ري
 له داوته ي هه لده په ري
 ههر وهكو گولي گه وه ري.
 شل و مل پاك ماندوو بووه
 كولمه وهكو گول سوور بووه.
 شوپر بوونه وه بازنه و گواره
 كار كهوته وهختي ئيواره.
 قهد باريك و شل و مله
 زولف ره شه و چاو به كله.
 نه وه وهختي داوت بهردانه
 پاك هه نيه ي له كولمه ي دانا
 بۆ رۆژي خه لات به خشانه.

ئەشرەفى و زېر و ھەيت و ھووت
 خالت ھېناونەتە سەر پروت
 ئەو جار نەشەى كەللەم بزوت.
 خانم و خاتون وەك خەرمانە
 لە خەرمان شەمامەيان دانا
 زولفان پاك ھاتوچۆيانە
 ئەو جار وەختى دەست بەردانە.
 ئەو ھاتن سوور و سپيە
 پاكى دەلتى بەھەشتيە
 وەختى داوھتى نىيە.
 دەنگ دى لەو بازنە و خرخالە
 پياو دلى بۆ وان عەبدالە
 لازم ناكا داخ و نالە
 لىم تەلخ دەبى ئەحوالە.
 پاكى چوون بۆ مالە مېرى
 زولف لە كولمان بە زېرى^(۵۹)
 بازن چوونە نىچىر گېرى
 ئەو ھاتنە مالە مېرى.

۱۵۲

ئەو جارەكە، ئەلەان تايەفەيەك لە عىراقى ھەن زۆرىش پەشىدن، زىبارىيان پى
 دەلتىن؛ زورارىيان پى دەلتىن؛ زۆر پەشىد و پلنگن، ھەر دوو تايەفەيەكن، ھىندىك
 پىيان دەلتىن زىبارى؛ ھىندىك پىيان دەلتىن زورارى.

خالق ھەر ئەتۆ ھەوى

پەبى ھەر ئەتۆ ھەوى

تۆ بلىندان دەكەى نەوى

مردن هه ورازی قهوی
 کهسی لئ وه سهر ناکهوی.
 کهس پئی نه بردووه زهفه
 پادشا، تا میر و به گله
 کاران دهکهی هه تا سهر
 دنیات وهها پوئاوه، کیتوت کردوونه لهنگه
 گول میخه، داکوتراوه تا نه بزوی، ئه و بهر ئه و بهر.
 خالق تو بی نه زیری
 ره بی تو بی نه زیری
 بی حاکم و بی وه زیری
 بی فکر و بی ته گبیری
 هه چی ئیرادهی تو بی، هیچ کهس پئی پی ناگیری
 ئه وه به حوکمی تویه جوان دیته پوژی پیری
 هه چی وهختی مهرگی هات، به ئه جه لئ دهگیری.
 خالق هه نه توئی سوبحان
 ره بی هه نه توئی سوبحان
 هه نه توئی کارسازی کاران
 دنیات پوئا سهرانسهر، کردت به نهخش و نیشان
 ئادهمت لئ دروست کرد، پیغه مبه ریکه له وان
 عالهمت لئ ئیجاد کرد، ئه ی غه فوور و ئه ی په حمان
 داوخوازی دیم نه ماوه، ده پاریمه وه بو ئیمان.

۱۰۳

ئه وه بووک ئیستا نه گویتزراوه ته وه. سهر سپی و ئاقلمه ندان به حاسیییه ی به گله
 به گیان گوت: میر سیوه دین به گ کاریکی وای کردبا سه عید له گهرمینی نیشته جی
 بایه. حاسیییه کوتی: میر سیوه دین به گ قهولی به من داوه، خونچه و گولخاتری

باربه‌های من داوه، ئەلەعائیش کابرایه‌کی ئێرانی ئەمن دەگوێزێتەوه. بێ ملک و بێ ئیجاد و بێ خاک و..... ئەوه شه‌وێکی رقی هه‌ستا سوار بوو پۆیه‌وه بۆ خاکی ئێرانی، ئەمن دەبمه‌ سه‌ر کوینه‌ی خه‌لکی و سه‌رزەنیشتی خه‌لکی. ئێستاش ئەمن چاوه‌روانم میر پێگایه‌ک بۆ من پکێشی دڵم ئاوێ بخواته‌وه و به‌سه‌یته‌وه. جا میر کوتی: ئەوه بیست دیم دایه‌ له‌ سه‌رحه‌دی سوریه؛ ئەو هه‌لی شامیان پێ ده‌گوت. ده‌سته‌به‌جێ ده‌فته‌ر و ئیمزا و حیسابات. میر ئەو ملکانه‌ی به‌قه‌باله‌ دا به‌ سه‌عید و حاسیه‌ خان. سه‌عید ناردی دایک و بابی هێنا. جێگیر بوو، ئەگه‌ر میر ئەو پیاوه‌تییه‌ی ده‌گه‌ڵ کرد.

ئەگه‌ر باوه‌ر ده‌که‌ی براده‌ر به‌ ئەسه‌حیه‌

هێندیک پێیان ده‌لێن زوراریه‌

هێندیک ده‌لێن زیباریه‌

ئەوانه‌ له‌ پنج و ره‌گه‌زی سه‌عیدن، وه‌کو شیری سپیه‌

له‌ پوژی شه‌رێدا ترسی له‌ هه‌یج که‌س نییه‌

ئەگه‌ر گه‌رووی تال ده‌بوو، ده‌که‌وته‌ خوێن رێژییه‌

ئیمتیحانی خوێ داوه، ترسی له‌ هه‌یج که‌س نییه‌.

سه‌ت ره‌حمه‌ت بێ له‌ گوێدێران

چه‌ند رابردوون جوان و جوانمێران!

بێ به‌ش بێ شه‌یتانی کوێری مالوێران.

- ۱- نیکل: لیره دا مه بهست پوول و پاره یه.
- ۲- ئه سپهک: جوړه نه خوښینک به فارسی پتی ده لټن «حصبه»
- ۳- دپاره ئه مه قسه یه کی نه سته قی کور دپه.
- ۴- که نار: هه مان که ناری. ئه مانو له کتیبی «ناوی بالنده کان له زاروه کور دپه کان» دا نووسراوه ی محمه د که یوان پوور موکری نه هاتوه.
- ۵- قالوولا: ویده چی ئه مه ته عبیره له ئایه تی الست بریکم قالوا بلی (اعراف، ئایه تی ۱۷۲) - وه مهرگیراوه. له کور دپیدا مه بهست له روژی ته نگانه و کوست که و تنه.
- ۶- «له شهو گوردی که س نایه» واته به که لکی که س نایات یان لایق و شایانی که س نییه و یان که س شایانی ئه وه نییه. په گو ریشه ی ئه مه دهسته وازه یه دوو نامراز له نامرازه کانی ده زکای جو لاییه که یه کیان «شه» و نه ویتر «گورد». «شه» ددانه کانی نیو دهغه و ژیر دهغه یه. تاله کان به نیوان ئه و ددانه دا دین. به گوته ی مام قادری ئیبنی عباسی که له مه هاباد خه ریکی جو لاییه «شه» له جوړه قامیشیکه که پی ده لټن «قهرغو». له زاروه ی بادینی - دا به شانه ده لټن شه. «قهره نگی خال ۲/۳۳۳» جو لا دوا ی ئه وه ی به «مه کوک» پوی خسته نیو تاله کانه وه توند به دهغه ده یکو تی. ددانه کانی «شه» ئه مه پوی ده خاته پال پویه کانی تر.
- بقکاری ته نین پتویسته پوی به نیو تاله کاند، به ژیر یه کیان و له سه رووی نه ویتریانه وه، یان به پیچه وانه، تپه ریت. بق ئه مه مه به سته که ره سه یه کیان به ناوی «گورده» چی کر دوه.
- گورد له دوو داری ته ریب و هندی تاله بن پیکه اتووه. تاله به کان که له نیو داره کاندان پیکه وه ته ریب و به شتویه ئه ستوونی به سه ر داره کاند ده گوزریتن. درتیزی «گورد» واته درتیزی داره کان ده رو به ری شه ست سانتي مه تر و پاناییه کایان نیزیکه ی پانزه سانتي مه تره. ژماره ی کورده کان ژورتر چوار دانه یه.
- داری گورد که «دار گورده ی پی ده لټن ده شت زه ریف و به ده وام بیت، که واته له «سه خته دار» ی وه کو «شیلان» یان «به هی» که لک و مرده گرن.
- به تاله به نه کانی گورد ده لټن «به ن گورد». ئه مه «به ن گورده» له ریگای که ره سه یه که وه به ناوی «ساجین» یان «ساکین» به شتویه کی تایبته ده چرنی، نه که ژماره ی کورده کان چوار دانه بی به مجوره هر گوردیک (۱/۴) ی ژماره ی سه رله به ری تاله کان به نیویدا تیده په ریت.
- هر گورد له سه ره وه له ریگای دوو ریسه وه که پتیا ن ده لټن «ژی» به «ولاله» و له خواره وه به پی تاته ده به ستریته وه، «ولاله» غره ره می که وه که ئه و غره ره می که به بق ه لکیشان و داکیشان ی تاله و شتی تر که لکی لی و مرده گرن. جنسی «ولاله کان» داره و ژماره یان چوار دانه یه. هر دوو ولاله له نیو مه حفزه می که دارین دان که پتی ده لټن «چوله که». «چوله که» کان که دوو دانه به بان دمزکاکه وه ناویزانن «پی تاته» که وهک وشه له «پی» و «تاته» واته ته خته پیکه اتووه، له ژیر پتی

جۆلا دایه. جۆلا له کاتی جۆلایدا پیتی تاته بهرمو خوارئ لیدهخوړئ، هر بۆیه ئه و گوردهی که پتوهی به سترهوه دیته خوارئ و پۆلنک تال له کهل خۆی دینیته خوارئ، واته ئه و تالانه له ئه وانی تر جیا دهکاتهوه، له کاته دا تاله کان نامادهن بۆ ئه وهی جۆلا بۆیه کانی به نیواندا بگوزهریتنئ. ئه و گوردهی هاتوته خوارئ له پنگای «ژئ» و «ولاله» وه – دواى هینانه خوارئى گوردیكى تر – سه رله نوئ دهگه ریته وه چنگای خۆی.

۷- گهرداļ: وهکوو ته پ و تۆز، تۆز ئاسا

۸- سۆ: هاوتا فارسیه کی دهکاته غده «فه رهنگی مه هاباد، ل ۳۶۹» سۆی بن ههنگلی، واته موزاحیمی، خراپه خوازی.

۹- ئه م وشهیه له فه رهنگی مه هاباد، ل، ۴۴۰، به شیوهی «قۆتاسه» و «قۆتازه» به واتای «حلی فضی او ذهبی یعلق فی ضفائدر الشعر او عذبه العمامه» هاتوه.

۱۰- گه و: بازنه، هیل «فه رهنگی مه هاباد، ل ۵۱۵».

۱۱- به ندۆکه: شتی که ژنانی «مامهش و مهنگو» به کاری دین.

له فه رهنگی ئه و رهنگ، ۲۸۴/۱، به گه رانه وه بۆ سه ر فه رهنگی خال به واتهی «ژیر چه نه» لیکدراوه ته وه.

۱۲- هه نیه: له فه رهنگی مه هاباد دا، ل ۶۹۵، به واتای زغب الوجبه هاتوه به لام لیره دا به مانای ده موچا و یان ته وئیل و نیو چاوان به کاربراوه. هه نیه وشهیه که تایبه ت به ژنان، «هه نیه که ر» یان «هه نیه هه لگر» ئه و ژنه یه ده موچاوی ژنان هه لده گرئ.

۱۳- نیسار: شوئنی به رستیه ری کتو.

۱۴- سه ولی خه راما ن: هه مان سه وری خه راما نه.

۱۵- دیز له فه رهنگی مه هابادا، له ۲۸۹، به واتای «اکهب» هاتوه که سپیه کی تار دیت.

۱۶- شنۆخال: دبئ هه مان چه قه ل بیت. «داعیا» پتر بۆ بالنده به کاردیت، وه ک چۆن له قسه ی نه سه ته قی کوردیدا ده کو ترئ:

«داعباى گۆشت خۆر دندووکی خواره».

۱۷- بڕوانه: چریکه ی مه م و زین، کۆکردنه وه ی عوبه یدوللا ئه ییووبیان ل ۱۴۲

۱۸- هه ناو: هاو ریشه ی هه ناسه یه. هه ناسه ئه و ده نگه یه له سینه وه دیته ده رئ.

۱۹- تراوکه: به رتیی رسته که تراوکه بریتیه له ره شه وه هاتنی چا و ئه م وشه یه له فه رهنگی خال و فه رهنگی مه هابادا نه هاتوه.

۲۰- تیل به سه ر: واته جوان، تیل جو ره شتی که بۆ جوانی.

۲۱- که شان: واته بلیند، کیشرا و

۲۲- ئه م رسته یه قسه یه نه سه ته قه.

۲۳- کۆست: حه ز، به خت و هات. کۆست که و تن واته به خت و هر که پا ن.

- ۲۴- «پیر سوار» که لهم بهیتهدا دیسان دهرباره ی قسه دهکړتیه وه له دهقی ئوسکارمانیشدا
توحفه ی مظفریه، ل ۲۱۸ بهم چهشنه باسی کراوه.
ئوه کهمبه بهسته یه، بهمندالی شهید کراوه، هیمهت و
به رهکته ی حازر بی، ئو. پیر چاکه سواره
قوچ عوسمان عاقل بوو که مالداره
دهچوو له وینده ری پیاده دهوو، جلوی دهگرت
پیاوکی ردین سپی بهقه راره
سه عاتیکي دهگل ئو پیاوی ردین سپی دهکرد کوفتاره
دهیگوت: قوربان «ئوه کییه؟» دهیگوت: هیمهت و به رهکته ی
حازر بی، ئوه پیر سواره.
۲۵- ئه م پرسته یه قسه ی نهسته قه.
۲۶- قودروور: ئه م وشه یه نه بیستوو و له فرههنگی مه هابادیشدا نه مدوزیه وه، ویده چی جوړه
دهنگیک بی.
۲۷- چوار فسل: ژووریکي گه وړه که پووه پوژهلالت و پوژئاوا و باکوور و باشوور په نجیره ی
هه بیت. دانانی په نجیره بقی هر چوار لای ژوور به مه بهسی وهرگرتنی زیاتری تیشکی و
روناکایي خوړ و هره وهر به مه بهستی فینک کردنه وی له وهرزی گهرمادا بووه.
و له دیمه ن و روانگه چوار لایه نه کهشی که لک وهرگیراوه.
۲۸- له فرههنگی مه هاباددا «پوړیله» نه هاتوو به لام «پوړیلانه» هاتوو و بهم چهشنه پیناسه کراوه:
«هدیه تقدم الى العروس». له فرههنگی خال له بهرامبه ر «پوړیله» نووسراوه زروهنگیانه ی
سه ری ژنان، پوړیلانه. له فرههنگی ئورهنگدا، ۱۳۶/۲، «پوړیله» به واتای «موره و زیوهری
سه ری ژنان» هاتوو.
۲۹- پروانه بهیتی میهر و وهفا، پیشه کی.
۳۰- ئه م پرسته یه قسه ی نهسته قه.
۳۱- ئه م پرسته یه قسه ی نهسته قه.
۳۲- ته عبیریکی هه تا بلتی جوان و دلخوازه.
۳۳- به اوردی بکه نه که گل «له نجه و لار»
۳۴- وه، کور تیله ی «ئوه» یه.
۳۵- سوار و باش: هاوواتا و هاواتای که یخودا - یه.
۳۶- زیر: ئه م وشه یه له فرههنگی خال و فرههنگی مه هابادا نه مدوزیه وه، من به واتای «ره قیب» و
«نه یار» وهرم گپراوه.
۳۷- تالین توژ: ویده چی هر ئو وشه یه بیت که له فرههنگی خال - دا ۷۴/۱ ۲ به شپوه و

پښتووسى «تالينتوس» هاتوو و ماناکه ی بهم چهشنه لیکدراووتهوه: «کيايه که وه تالیشک دهمچى»

۳۸- ساته: پښدهچیت هر ئو وشه یه یه که له فرههنگی خال و فرههنگی مههابادا به شپوهی ساتان و بهواتای پانتول هاتوو و هروتر بهراوردی بکن لهگال وشه ی «ساتن» که جوړه پارچه یه کی به نه که شپوهی ئه تلئس ددات «فرههنگی عمید» ۱/۷۳۴

۳۹- قالدلمه: وښدهچى تورکی بیت و به قسه ی بهیت بیژ واته پلیکان.

۴۰- پرېره: له لاپه ی ۱۳۳ فرههنگی مههاباد دا ئم وشه یه بهواتای «نوعی حلی، نبت» هاتوو و له لاپه ی ۱۴۱ سى هه مان فرههنگدا هر ئم وشه یه به شپوهی «پلپله» بهمانای «جلاجل معلق علی الراس» تومار کراوه، «سلسله و پلپله» شى پښدهکوترى «سلسله» بهراورد بکن لهگال «سلسله» بهواتای زنجیر.

۴۱- ورینگه: بهراوردی بکن لهگال «خرینگه» و «زړینگه»، پیشاندهری دهرهوشانهوه له فرههنگی مههابادا «ورینگه» نه دوزیه به لام له فرههنگی ناوبراودا، ل ۶۵۱، «ورینگه» بهواتای «دهرهفت و دهرهتان و تاقهت» هاتوو.

۴۲- له بهیتی میهر و وهفادا ئم وشه یه به شپوهی «گراو» هاتوو، «دهرمهوه دبهبر شا که زیانت له سر گراوی پانیت دهکاتهوه شپوى»

۴۳- بهدر: شیمانه ی زور دهری جیگړکى کراوی وشه ی «بهرد» بیت.

۴۴- رهوکه وان: بهواتای ئو که سه ناگای له پهوه بیت، هروتر پروانه: فرههنگی مههاباد، ل ۳۰۵، وشه ی «رهوکه» و فرههنگی خال، ۳/۲۵۱ و ۳/۲۰۲ وشه یلى «رهوکه وان» و «رهوکه وان».

۴۵- قه پوز: بهراوردی بکن لهگال «که پوز»، «قه پوز بهرانی» بهو ئارل یان ئینسانه ده لټن که لووتی له لووتی بهران بجیت، واته که وړه و قوت بیت.

۴۶- پتلای پى داو: واته به یه کجاری، یان شته که بکړه یان که وشه که ت له پى بکه و برې. من له وتووښه ی خه لکیدا ئم دهسته وازمهم نه بیستوه.

۴۷- پروانه پهراوړزی ژماره ۱

۴۸- «کو» له فرههنگی مههابادیشدا هاتوو، هه مان هه ساره ی پهروین یان سوریه یایه. وښدهچى «کو و ترازوو» پتکه وهش هه مان مانایان هه بیت. نمونه ی ئم وشانه له سونگى سر نچدان به سترمه کان و ناو له سر دانایان که له هه مان کاند پیشاندهری له میژینه بوونی زمانن گرینگایه تیه کی تاییه تیان هه یه و کوژدنه وه و نووسینه وه و تومار کردنیان کاریکى هره پتویسته.

۴۹- سه قاو: له بهیتی «میهر و وهفا» شدا «سه قاو» هاتوو: «سه قاو ی ئاو زنگی له علی رومان و یاقوتی عه بدولحه سن و زپری سییه» بهیت بیژ «سه قاو» بهو واتایه ی که له فرههنگی خال

و فەرهنګی مه‌هاباد دا هاتوو به‌کار نه‌هیناوه و ویده‌چی تووشی هه‌له‌بوویت. له فەرهنګی «خال» دا ۲/۲۹۹ «سه‌قاو» به‌م شتیه‌یه ماناکه‌ی لیکدراوه‌ته‌وه: «دەردیکه له مقاو قورستره تووشی و لاغی یه‌کسم ده‌بی.»

۵- راگیر: به‌یت بیژ «راگیر» به‌واتای پلیکان به‌کاره‌یناوه.

۵۱- ر‌مخت: «جۆره خشلیکی زتیونه بۆ جوانی ئەدری له ولاخ» فەرهنګی خال، ۲/۱۹۳

۵۲- قاشان: وشه‌یه‌کی مانا ون و بی واتایه، ویده‌چی به‌یت بیژ ئەم وشه‌یه‌ی له‌بری «خزم و که‌س» یان «مال و کاشانه» به‌کاره‌ینابیت.

۵۳- تۆز: به‌واتای خو و خده هاتوو. ئەم وشه‌یه‌م له فەرهنګی خال و فەرهنګی مه‌هاباد دا نه‌دۆزییه‌وه.

۵۴- پروانه په‌راویزی ژماره ۴۶

۵۵- پشته‌مال: له‌لایه‌نی پاشگری «مال» هوه به‌راوردی بکه له‌گه‌ل «به‌رمال»

۵۶- ده‌گه‌لکو جوانو له دایکی به‌ربۆوه نیرگری ده‌کن یانی به‌ئەندازه‌ی چوار قامک له کلکی ده‌برن. ئەو کاره نژدیشی پی ده‌لێن.

۵۷- ئەم زاراوه‌یه به‌واتای ئەوه‌یه که کاره‌که خه‌ریکه به‌کۆتایی ده‌گات.

۵۸- ئەم وشه‌یه پیتشت به‌شتیه‌ی «لاهۆری» هاتوو

۵۹- پروانه په‌راویزی ژماره ۳۶

شۆر مەحمۇد و مەرزىنگان

کابرایهک بوو نیوی مامه پرهش بوو؛ سهردار عیلا بوو. براههکی بوو جانگیر بهگیان پئی دهگوت. مامه پرهش وهجاغ کۆر بوو، کچیکی بوو نیوی مهرزینگان بوو. براههشی کورپیکی بوو نیوی شوپر مهحموود بوو. پۆژیککی براههکی بهمامه پرهشی کوت، کوتی؛ براله با ئه و کچ و کورپه له یهکتتری مارهکهین؛ ئامۆزان، بۆ یهکتتری چاکن. مهرزینگانیان له شوپر مهحموود ماره کرد. مندالیش بوون ههرکیان.

ئهگهر هاتوو جانگیر بهگ مرد؛ شوپر مهحموود عهمری جهوت سالان دهبوو. بهعهمری خودای شوپر مهحموود هینده وچوو بوو کار دوهویدا نهبوو. ئه ما مامهکهکی خوشی نه دهووست؛ دهیکوت: (۱) دهست له من دهستینتی، دهسهلاتم له چهنگ دهردینتی. ئهگهر شوپر مهحموود گهره بوو، هینده ئازا بوو کهس نهیدهوێرا سهری له بهر ههڵینتی. پۆژیک له پۆزان به مامهکهکی کوت: ئه و کچه له من ماره کراوه؛ نایدهی به من بیگوێزمهوه؟

مامه پرهش که یخودای بانگ کردن، کوتی: ئه و کورپه داوای مهرزینگان دهکا، نامهویی بیدهمی. ئهگهر ئه و کچه م لئ بستینتی، بیتشک دلم دهتوقی. هیندهش پرهشیده ناوێرم بلیم نایدهمی. چاره و تهگبیرم چییه؟

تهگبیریان بۆ کرد، کوتیان: دوو پشت پێش ئیوه، حاکمهتی تهرکه و تورکومان ئی ئیوه بووه. ئهلعانیش تایهفه ئیوه ئیککیکی لئ ههڵکهوتوو، وهکو شوپر مهحموود بی. بینیره سهر تهرکه و تورکومان، بی ههستینیتهوه. جا له دوايه، ئهگهر شوپر مهحموودت به پئی کرد، تهگبیریککی دیکت بۆ دهکهین.

مامه پرهش ناردی له دوی شوپر مهحموود و بانگی کرد. ئهگهر شوپر مهحموود هاته ژووړی، مامه پرهش له رانی خوێ داو کوتی: پۆله ئه و کچه مارهکراوی خوته؛ ئه ما داخیکم له دلای دایه. شوپر مهحموود کوتی: مامه بۆ له رانی خوته دا؟ چ ههسرهتیکت له دلایه؟ کوتی: پۆله حاکمهتی تهرکه و تورکومان هه ر ئی ئیمه بووه؛ ئه ما ئهلعان پیاوی وامان نهماوه پئی و شوینتی قهديممان بۆ جی بهجی کاتهوه. ئیستاش وام پئی چاکه پچی حاکمهتی تهرکه و تورکومان بستینییهوه، جا له دوايه مهرزینگان بگوێزییهوه.

مامه رهش به فریوی دهدا، بۆ ته ركه و توركومانى ده نيرى. شوږ مه محمود پتى
 كوت: مامه نه تو هېچ قه باله يه كت هه يه؟ مامه رهش كوتى: دهفته رى سيلسيله
 تايه فهم بۆ بېنه. نه گهر شوږ مه محمود دهفته ركه ي هينا و بۆي خوينده وه، ديتى دوو
 پشت پيش وان خه رج و باجى ته ركه و توركمان به وان گه يشتووه.
 جا نه وه شوږ مه محمود نه ننداره ي حوت سته سوارى ساز كړد؛ خه به رى به ته ركه و
 توركمان دا نه گهر بۆم به جى ديلن چا كه دنا كه لاله په پړنى پهيدا ده بى. مامه رهش
 پتى خوڅش بوو؛ كوتى: دهروا ده كوژى. مه رزينگان پتى زانى. جا نه وه شوږ
 مه محمود هاته بهر په نجه رى، بانگى مه رزينگانى كړد و كوتى:

۲

كيژى بى به عسه تى، به عسه تى پى نه دراوى
 ره شه ريحانه ي، ئيستا ده ست لى نه دراوى، نه ژاكاوى و هه ل نه كه ندر اوى
 زهر د مه مانن ته هفس كړدووه له ژير كراسى مه حمه ل دارايى دا، به
 ميسالى هه رمى گولوى
 تيشوى ته ركه و توركومانم ده يه، بۆم هه ئينه گوښه ي چاوى
 مؤمىنى، دوعاى به خيتم بۆ پكه؛ ئيستا نه ژاكاوى، لى نه قه و ماوى
 نه من ده چم بۆ سه فهرى ته ركه و توركومان، نه تو ده بى جوگه له ي
 خوينت بېن له هه ردووك چاوى
 تىي ناگه م به سلامه تى ديمه وه يان به بريندارى و به نه نگوواوى؟

۳

مه رزينگان نه گهر چاوى به شوږ مه محمود كهوت، به روځكى ئاواله
 كړد و كوتى:
 نه وه كارى بابمه ده نيرى بۆ جهنگى جوكلى هه مه وه ند و سمي ل سپى كامه ريه
 ناگادارى تو بى ئه لياس له به حرى و خدر له چولى و له به ريه
 به ئامانه تى ده تده مه ده ست ئيمامى كازم و وه يسه لقه ره نيه

دووازده نيمامي دهشتي به غدايه ئاگادارت بن، نه گهر ماونه ته وه به
شه هيديه

له پاشت به جي نه مينى به ژنيكه باريك و دوو كولمهي ليمويزيه
خه به ري ناخوشم بو نه يه، سهرم به رمه وه سهر كوپه له ي خميه
خودا ئاگادارت بي! پاش تو زينده گانيم بو چيه
نه من ثيفتي خارده كه م هاتويه كن من به عزمي خودا حافيزيه
ئاگاداري تو بن ئيسماعيل و ميكائيل و جوبرائيلي عاسمانيه
شهرت بي تا دهرم بو پكه م نه لا نه لا و ره بي ره بيه
ره بي ههر تو به قسمه تي من بي، پاش تو قسمه تي ديكه م نيه
ره بي كومه گت پي پكه ن چل سواره ي غه بيه
هه تا تو ديه وه له من وايه بينار^(۲) چوله و ئاوه دان نيه
داده نيشم به سهرى به تال و به ملي به كوئن و به دل شكستيه
خه لك له بهر چرا داده نيشي، چرا رووناكاييه
كه تو له بيناري نه بي، ده كه ومه تاريكيه.

۴

زه نيته خوي دها دهركي مامه رهش، له سواران گرمه گرم و
نال ناله
نه ور كه دهر وون خوش نايه، زارم يه گجار زور تاله
دل و كه وه وري عاسماني گه وال گه واله^(۳)
پيم خوش نيه پچيه سه فهرى تهركه و توركومان به بي سه نه و قه باله
به ردي سارد و كه رمت وه بهر ريگاي نه يه، حه يفي شور مه محمود
كه ميك من داله
به دور بي له دهر و له به لايه، ره بي زمانم بي ته وه لاله
به ميراني به جي نه يه لي به ژنيكه باريك و دوو چاوي كاله.

ئەمن قسېكت پى دەلېم، ئەتۆ بىمدىيە گويىيە
 لە دايىكە من گەپى چەندى لە ژانە دەلېي بەحرى شلوپىيە
 لاوژە پەبى بەردى سارد و گەرمە نەيەتە سەرە پىيە
 خودا بەوى پوژى نەکا، ئەگەر لە دنيايەشم بۆ نەبى، لە قىيامەتى
 ھەر تەمام پىيە.

لە دايىكە من گەپى چەندى لە ھىشە، چەندى لە ژانە، راناوھ سىتى لەبەر ئەوى
 ناسەورى

لاوژە بىرۆ، پەبى عومرەت بە سەت سالى رابىرى
 چاوت بە من بىمىنى بە چاوى باز و ئەبرۆت بە من بىمىنى بە تىژە
 پەپى دە سەقرى
 شەمالى دى، جار جار خۆي داويىتە سامالى و جار جار خۆي داويىتە
 بن گەوالى ھەورى
 مامە پەش پەلپى لى گرتووى، لە خودام تەلەبە بە ئىسقا^(۴) يەكەي شىر
 مەمەندى مرى

تەماداربوم ئەو سالى پچىنە كوستانى، چىغ و چادىرمان پچىتە ھەوار خدرى
 موقەددەرى ھەق دەستى ئىلاھى نەيەشت، تەواو نەبوو خەيال و فەكرى
 ئەما لە تەرکە و تورکومان بىيەوھ پىم چاكترى
 ئەوپۆ مندالى، پىم ئەو وەختى لەوپۆ چاترى.

ئەتۆ زەينىكە خۆت بدەوھ كراسىكى مەحمەل دارايى ئەگەر لە
 سەر گراوى^(۵) پانىيەمە وەكو فەپەنگى
 تەماشاي زەرد مەمانم كە لە بن كراسىكە مەحمەل داراييدا ھەلدين پەنگى

هه تا دێیهوه دادهنیشم بهخه مناکی و بهبی دهنگی
له خودام ته له به سهفهرت سهعهدهت بی، له بهر به لای عهرز و عاسمانی نه لهنگی.

۸

له دایکه من گه پێ چهندی له هیشه و چهندی له فکهره و چهندی له خهیا له
خوداوهندی میری مهزن ته رهقیت بدا به بهخت و به ئیقبا له
زهینیکه خۆت بدهوه ئه برۆی که مهن کیش و دوو چاری کاله.

۹

له دایکه من گه پێ چهندی له هیشه و چهندی له ژانه و چهندی
له کاوه کاوه
زمینیکه خۆم دهاوه کۆسهرتی شاله به گییان، لێی دهپشکووتن هه لال
و به ییوون و شلکه گیاخواه
نیرگس بۆنی خۆشه و تازهی دهم به گلیهوه ناوه
له خواوهندی میری مهزن دهکه م لیت ببینم کام و کاوه
ئه تو نازانی تازه ئه من بنی مه مکانم داناوه؟
له خه لکی حه رامه، خودای ته عالا بۆ په نجه کوشین به تۆی داوه
چومکه ده لێن: مه رزینگان له شۆر مه محمود ماره کراوه
ته مه شای کۆلمهت نه کردووم ده لێی شه مامه ی حه وت په نگه و شه خته ی
پایزتی لی داوه
ته مه شای به ژنیم ناکه ی ده لێی چناره و به عومری خودای به بی گری
خو لقاوه؟

خودای ته عالا ناگاداری بی، ئه و پیغه مبه ره ی خودا له شه رافه تی
وی دنیای داناوه

ئه تو ده زانی زۆر زۆر نا په حه تم، جه رگ و دلم له وێدا سووتاوه
ده سه لاتی بابم نییه، دهنه کارتیکی وام ده کرد نه چی، پیم ده لێن:

مه‌رزینگان چه‌یای نه‌ماوه.

شۆږ مه‌حموود له پشتهی ولاغی ده‌کرد زینیکی مورپر سه‌ع و له زاری ده‌کرد ددانه لغاوه

هاواری ده‌کرد وینس و سالح و ئه‌گه‌ر ئه‌لیاس له به‌حرئ داماره
ئه‌وانه تکاکار بن، سه‌فه‌رم هات و نه‌هاته، شۆږ مه‌حموود، بلّین:
خودا تۆفیکی داوه، ئه‌وه حاکمه‌تی ته‌رکه و تورکومانی هه‌ستاند و گه‌راوه
جا ده‌بێ سینگتم^(٦) بۆ پکه‌ی به‌ باغی شه‌دداد و بۆم هه‌لبێنی دوو
گۆشه‌ی چاوه

هیندیک بلّین: خو‌ری عاسمانه و هیندیکیش بلّین: خیر، کو‌تره و سه‌ری لی
شیواوه

قه‌ره زولفت ده‌لّی په‌شه‌ریحانه‌یه و شه‌واوی لیندراوه
که‌س ده‌ستی نه‌کردو‌تّی، نه‌ژاکاوه، ده‌ستی لی نه‌دراوه
سینگت به‌من بمینّی به‌دووکانی خوواجه سه‌ه‌نی موسلّی، دوکانی
عه‌تره و جووتیک فینجانی لی داندراوه
کو‌لمه‌ت به‌من بمینّی به‌گولی ده‌کو‌یستانان، غونچه‌یه و تازه شکوفه‌ی داوه
بولبول له‌به‌ر گولّ ده‌خوینّی، چه‌یفّی عه‌تری با ده‌یبا، ده‌بیته‌وه بلّاوه
هاوارم وه به‌ر دووا‌زده ئیمامی ده‌شتی به‌غدایه له‌و سه‌فه‌ره
بگه‌ریمه‌وه دوواوه

لو‌وزه‌وی سوواران هاتن، پاکی له‌ پیشی راوه‌ستاوه
شۆږ مه‌حموود ده‌یگوت: کیژّی ده‌ستی منت دامین بێ! بێمه‌وه که‌س
نه‌لّی سینگ و به‌روکی ژاکاوه.

جا خودا حافیزیت لی ده‌که‌م، ده‌وله‌ت زییاد و مال ناوا
نازانم نه‌ ئه‌ چه‌له و نه‌خودا ته‌ره‌قی له‌ شانم ناوه.

ئەما ئىۋارە و سىبەھىنان بۆم پچۆۋە گۆشەى ديوانى، ئەو جىي لىي
دانىشتىبوم لە حوكماتى

كۆلمەت بەمن بىمىنى بە شانەى ھەنگوين و بە وردە نەباتى
تا ئىستا پۆژى سى جارم دەدىتى، پىم وايە لە من دەبىيەۋە بە قاتى
چومكى دەچمەۋە بۆ سەفەرى ھات و نەھاتى.

لە دلىكە من گەپى چەندى لە ھىشە. و چەندى لە ژانە
گەردنت بەمن بىمىنى بە بەيداغى پۆمىيان، ئەگە با دەى شەكىنى
و چەلى زستانە

چاۋت بە من بىمىنى بەئەستىرەى پۆژى، ئەگەر ئەۋە ھەلات لە
پىرە كۆيستانە

دوعاى بەخىرئىمان بۆ پكەن، پىم وايە ۋەختى دەست لىك بەردانە.
لە دلىكە من گەپى چەندى لە ھىشە و چەندى لە ژانە و چەندى شىۋاۋە
ئەگە خودا دەكا لەو سەفەرە دەگەرئىمەۋە دوۋاۋە
سىنگىم بۆ دەكەمە باغى خۋاچە ھەسەنى، ئەگە تازە پىشەى
ھەنارى لى داۋە

تورونج و نارنج لە وىدا بەريان ھىناۋە
ئىۋارە و سىبەھىنانى لى پكەۋە شەۋراۋە
جا ئەو جار ئىشەللا لە خۆت دەبىنى كام و كاۋە
پىغەمبەرانى عالەمى ئىختىيار، ئەگەر پىغەمبەرىكى شادەمان بە
شانى ۋى ھىناۋە

بەدور بى لە بلىسەى گەرۋە شىن و لە شىلىنگى قەرەبىنا و لە دەست
و پىمى ەۋلاى ەسۆى ئەگەر خراب خولقاۋە.

په‌بی به‌دور بی له دهر دږ له به‌لایه
 به‌دور بی له بل‌یسه‌ی گه‌روه‌شین و ته‌نکه‌زیو و شیلینگی قه‌ره‌بینایه
 جا من چوڼ کوږ نه‌بم دهنگی په‌خت و خلخال و ناو‌ه‌زهنگی شوږ
 مه‌حمود له‌به‌ر دهر کی مامه په‌شی نایه
 جا چوڼ نه‌من نازاریک نه‌گرم نه‌گه‌ر سینگ و به‌روکی من نه‌لین
 ده‌ستی «شوږ مه‌حمودی» تڼدایه
 شهرت بی نه‌من سینگم ه‌فس پکه‌م، با نه‌چیت‌ه‌وه نیو سینه و مه‌مکان
 ه‌تا شوږ مه‌حمود له‌و سه‌فه‌ره‌ی نه‌گه‌ریت‌ه‌وه دووایه.
 له دل‌یکه من گه‌رې چهن‌دی له ه‌یشه و چهن‌دی له ژانه، بو دهرمانی
 نییه و دل‌م ژانی نابی ه‌یدییه
 شوږ مه‌حمود ده‌پی کردووه جووتیک چه‌کمه‌ی سمایل نام‌ی بن
 کودهری وه‌ستا نه‌سیرییه
 سووار بووه له ولاغ‌یکی خال خالی عه‌سله شیر خه‌زال‌یه
 سم ته‌به‌قی گو مه‌قه‌ستی عه‌سله به‌حرییه
 له شانی کردووه رم‌بیک دهم په‌شی ه‌ژده قه‌فییه
 له خوینی نه‌کرد و لی ده‌تک دل‌وپه دل‌وی ده‌خوینییه
 له به‌ری دایه خه‌نجه‌ریکی ده‌بانی عه‌سله وه‌ستاکارییه
 قه‌دیمی زهمان ده‌لین له‌به‌ر که‌س دا خه‌نجه‌ری وا نییه
 له سه‌ری ناوه چه‌پک‌یک په‌ری تاوس، زهرده، که‌سکه، سوور و سپییه
 نه‌گه‌ر که‌میک شهمال بی که‌وال که‌والیانه له‌که‌ل ه‌ورییه
 سه‌ری منت بییت‌ه‌وه به‌قوربانی سه‌رییه
 په‌بی به‌دور بی له موقه‌دده‌ری ه‌ق ده‌ستی ئیلاهییه
 به‌جی نه‌یه‌لی به‌ژنیکه باریک و سینگیکه سپییه و دووچاوی به‌نگییه
 خو قه‌سته‌م به‌وه‌ی نه له گوین که‌سه و که‌سی له گوین نییه

خۆ له تۆ زیاتر ئەمن تەمام بە کەسی دیکە نییه
 دەترسم خاتر خۆیه که و جوان چاکیکەم بەرمەوه بن بارستی گلییه
 ئییشه لا قسمەتی تۆیه و قسمەتی هیچ کەسی دیکە نییه
 ئەدی نایە ی ماچم کە ی له بری لوقمە قازی و نانه شەکرێه
 ئەگەر مەنزڵ دەگری، ئەتۆ بلیتی: زەخیرە ی خۆم پێیه، بلیت:
 ناھومێد نییه.

۱۵

ئەدی ناروانیە تۆقان، تەلەسمان، زێران، زنجەقان، گوواران،
 کرمەکان، ئاودەنگییان، خەبەرچییان، لەگەڵ بەندی دەپیرە گوواری؟
 ئیواران ئەگەر وردە پەرچەم بە سەر کۆلمیکە ناسکدا دێنە خواری
 گۆنیزێ گوواران دەپشکوون وەکو کۆلی دە بەھاری
 بەعەمری ھەق دەستی ئیلاھی زوقم و وردە خوساری پاییزتیان
 لی دەباری
 ڕەبی خوداوەندی میری مەزن ئاگادارت بێ، بەجێ نەیه لی جووتیک
 مەمک، تازە خێ بوون وەکو ھەناری
 جا بابان وێرانم، قەلەندەرم، پاش ئەتۆ فرمیتسکم لە چاوان دەباری.

۱۶

لە دایکە من گەڕی چەندی لە ھیشە و چەندی لە ژانە و چەندی
 لە بەندی بەندییە
 جا خۆ من ھەچەند تەماشای دەکەم لە سمیلێکە خورمایییە
 جا خۆ لە تۆ زیاتر کەسم لە مالا باب و باوانی دا نییه
 ئامانەت داری بێ حوسینی شەھید و خدری لە چۆل و بەرییە
 شاھی نەخشەبەند و غەوسی گەیلانییە
 عومەر و عوسمان و عەبوبەکر و عەلی، ھەر چوار یاری نەبییە
 ئامانەت داری تۆ بێ حەزەتی و ھیسەلقەرەنییە

یونس له دهريايه، نهگه له زگي ماسي دا قهراري نيه
موقه ددهري وه سهر هات ليتي تتيك نهچوو زيكړ و فيكري ئيلاهييه
دهجا وهره ماچيک پکه له بري لوقمه قازييه
هه لي بگره به ئه مانه تي و به ديپانه تييه.

۱۷

له دليکه من گهړي چندي له هيشه و چندي له ژانه، به خولای
ناسره وي به شهوي پاييز و به روژي ده به هاري
لاده ورده پرچه مان نهگه به سهر کولميکه ناسکدا دینه خواري
عه کسم پکيشه، له جيگايه کي چول و به رييه بلې ئه من هه مه
دوست و ياري
بو تو ده پيته وه به قنيات و به حسانه وهت هه موو سويح و ئيواړي.

۱۸

تاجي و توله ده هاتن، له مليان دهکرا قهلاتي زيرييه
هه لو هه لو و فندي فندي و گهردي گهردييه.
ئهن ته مه ننام دبه مه وه بهر پادشاي رحمانه^(۸)
ئوه کرديانه وه ده رکي نه سير خانه
فندي فندي و جهيران جهيرانه
تاجييه وان هاتن، ده ستیان له سهر سينگيان دانا و (کوتيان):
رهبی ئاگادارت بي وهیسه لقه رهنی ماهیده شتی به غدايه، بيته وه له و سه فري
گه وره و گرانه.

۱۹

ئوه حوت کهس هاتن، له خويان داوه تانوت و حونه ري
ته عزيميان کرد و دايان نوواند سينگ و سهر ري
ئاغا ئيجازهي له سهر بي تا باز له قوشخانه ي بي نينه ده ري.

باز ئهوه هاته دهري له قوشخانه
 شمقاره و بازه و شههينه و تهري لانه
 خوداوهدى ميرى مهزن جووتيك هه نارى له سه سىنگى من دانا
 ومختى ئه وهيانه، كاملن، ومختى دهست ليدانيانه
 يان دهبي مالى شوپ مهحمود بن يان دهبي پچنه وه گوپ و گوپخانه
 سه لاي گه وره و گرانم لي رابوو، كلفه تان بگيرن شينگا و بوم دابنين
 خمخانه

دلم يه گجار زور له هيش و له گهرمه ژانه
 زور دهرسم شوپ مهحمود، پيم وايه ومختى دهست ليك بهردانه.

بوو به هه لالا و گرمه گرمى سواران، هه كهس له خزم و عهقره باي
 خوي دهكا خودا حافيزيه
 له شكري وا له هيچ خاكيك نيه
 شوپ مهحمود دهگه راوه بو حهره مخانه به عهزمى خودا حافيزيه
 دهيكوت: كيژي، له خولاي زياتر ئه من كومه گم نيه
 ئه ما زورم هوميد به به ژنيكه باريك و داو و دهليني حاجى حوسينييه^(۹)
 قورباني دوو چاوي شههينت بم دهگه ل سىنگيكه سپيه
 هاوارم وه بهر حه زه رته ئيبراهيم و حه زه رته ئيسماعيل، ئه گه ر
 بو وي داندرا كابيه توللا به ئه سه حيه
 له پاشم به جي نه ميئي به ژنيكه باريك و دوو چاوي به نكيه و
 سىنگيكه سپيه.

ئه وه خه به ريان به مامه رهش دا ئه گه شوپ مهحمود له سه سه فهره

و ده روا .

هه لالا هه لالا و گرمه گرم و بینه بینه

مه رزینگان دهگری به دوو چاوی باز و به نه برۆیه که شه هینه
خوداوهندی میری مه زن نه تو شوږ مه حموود له من مه ستینه
چل شه کی یهک ددانم نه زری مه ولوودی پیغه مبه رییه، بلین بو فه قیر و
سه غیر و هه ژارانی بینه.

۲۳

ئه وه سوار وه پڅ که وتن. مامه رهش هات، ئه وه به پیتی دهکا و
دوعاشی لی دهکا، ده لی:

خالقی میری مه زن به یهک کفله کون دنیات دانا
وه جهرگی که وی تیری سهر به په یکانه
به میرات له پاشی به جی مینی کیژی وه کو مه رزینگانه
دوعام لی به ناهه قی قه بوول نه که ی ئه ی په حمانه
چومکی به هه ق به توم هیناوه ئیمان.

۲۴

ئه ی خودایه کی نه زه لی و ئه به دییه
خه لقه نده ی زه مین و عه رزییه
پلنگه، پایوی وا له دنیا یه دا نییه
سووری پکه یه وه له خویندا سمیلتکه خورماییه.

۲۵

ئه ی خودایه کی بی مه کانه
ئه که تو عه رز و عاسمانت دانا
تابووتی ببینم، شوږ مه حموود بیتنه وه گوږ و گوږخانه
ئه وه وختی ده بیته مالی خوم به کچی شلکه مه رزینگانه.

وه پيش كه وتن جلّه و دار بۆ پۆينى. مهرزینگان چوو له سهر
منارهى خانوبه ره راوه ستا.

مهرزینگان له دهستى دايه نارنجىكى به قيمهت گرانه
به دهستى خۆى نووسيويه تى و لاپى^(۱۰) عاشقانهى لى دانا
هاپهى نارنج دههات، شۆر مهحمود زهبرى دهكهوته نيو شانه
له و وايه خولا خهنى دهكا، چومكى نارنجه ئى جانانه.

شۆر مهحمود به شانى راستهيدا ئاورىكى دهداوه
مهرزینگان دهتگوت جهيرانه و سهرى لى شىواوه
به زارى زهردهخهنيه و فرمىسكى دىن له ههردووك چاوه
دهيكوت: له دوعاى بهخىر زياتر، من چ دهسهلاتى ديكهه نهماوه
خودايه ئامانهتت بى ئه و لاوه.

ئهوه سوار چه رهكه تيبان كرد.
بههمرى پهحماني
تۆز بۆلند بوو، بووليتى^(۱۱) خسته بهرى عاسمانى
خودا ئهتۆ بهسورى مار و ميروو دهزانى
دهردى دل بۆ چهكىمى نيبه و وه دهست ناكهوتى دهرمانى
چاوهپى ئهوهه ئهگهه بيمهوه و دهگهه مهرزینگان بيمهوه به
كامپهوايى و بهئاملانى
مهلا محهمده كرووزه لهگهه عهولاي عهسو، ئهوان لهسهر تهركه
و توركومان بوون بهحاكمى و بهنيشتيمانى
لهوئى خهبرى وه ريكهوتنى شۆر مهحموديان دهزانى.

دهجا سواران با ومخړ بن، جلّه وگيرى دوژمن پكهن، پوژى
لې قهومانه^(۱۲)

كه لاک دهكه وپته گورې و، پوژى دل هيشانه
خافلى شوې مهحمود مهن، پياويكى دهست گهرم و زور چازانه
نابروم نهبن: نهو ليمان بستينى مهملهكه تى تهركه و توركومانه.

۳۰.

سەفى سواران دهگيراو، هموى نو دووېشكى^(۱۳) زيرى له خه نجهرى داوه
زیددی شوې مهحمودن نهگهر لهو سهفه روى نهگه پته وه داوه
لهشكر بهرامبهرى يهكترى دهبوون، دهنگى قهره بينايه و پمبى دهمرېشى
ههژده قهفى، قهوماوه

شوې مهحمود ههر جاريكى پكېفى بو ولاغى شير خه زالى دههيناوه
دوازده كهسى له نه مير و سهردار عيلان له سهر پشتى پكېفى فري
دهداوه

مهستى مهرزينگانه، دهر بهستى مردن نييه، هيچ ناگاي له خوئى نه ماوه
وا ده زانئ دهستى له گهر دنى مهرزينگان دايه، ههر نازانئ پوژى
دل هيشانه و قهوماوه

سهنگر به تال بوون، لهشكرى عه ولاى عهسوئى شكاه
جوگه لهى خوئين جارييه بووه، ده لئى سيلاوه
بابه هيچ كهس له بهر دل هيشانئ، ناگاي له خوئى نه ماوه
شوې مهحمود تهنگه زينى شل نه كرده وه و له زارى ولاغى دهر نه هيناوه
ددانه لغاوه

وه بزائم سامى نه ريمانه و تازهى سهر له بن گلى دهر هيناوه
يا نه حه زره تى عومبهره و نهگهر له شهري يه زده گوردى گهراوه

یان خالندی بنی وهلییه ئەگەر سی و دوو لڤکە ی بەسەر عەرزیدا
بەردەداوه

یان حەزەرەتی عەلییه ئەگەر لە غەیبەرێ دەروازە ی لە ریشە دەرھێناوه
کردی بەپرد و تەواوی ئەسحابە ی پێدا دەپەراوه.
یان ئەحمەدی شەنگە ئەگەر سوار دەبوو لە و لاغی لەیلک، لەو
واپە لەو زیاتر کەس لە دنیا یەدا نییە
ئەووە عاشقە، هیچ ئاگای لە خۆی نییە
چون بۆ خۆی لە شەرپیە و پوچی لەکن مەرزینگان حەفسییە.

٣١

چون سبەحەیان ئەگەر سوار دەبی، پێی لەسەر پکێفی دانا
بلیسە ی گەر وەشینە و قەرمە ی خەنجەری دەبیانە
بۆ خۆی لە شەرپیە و پوچی لەکن مەرزینگانە
مەرزینگان دلی بردۆتەووە حەفس خانە
بەرنابی، بەستوو یە بەزنجیرە ی دە زولفانە
قنایاتی شۆر مەحمودە ئیوارە و سبەحەنی وردە خالی نیو سینە و مەمکانە
ئەگەر تیکەل دەبن دەگەل زنجیرە ی دە زولفانە
دەلێی زێرینگەرە ئەگەر وردە گزنیژی لە سەری گواران دانا.

٣٢

جا بابە بەعومری باری تەعاللّا شۆر مەحمود شیری لە لانه، لە
بەر کەس هەلنا یە
چومکی دەگەل یاری خۆی گرتوووە شەرتی وەفا، وە نازانی ئەگەر
ئەو دنیا یە کەسی تێدایە
بەپەلە یە زوو بگاتەووە بەژنکی باریک و کولمێکی شەو چرایە
پێکی بێنی ئەو ی ئەگەر لە دلی من دایە

حەزەرەتی عەبباس و حوسێنی شەهیدی کەرەلایە
 تەمەننایەکم بۆ پکا فاتمەیی زارایە
 ئەشخاسن دووازە ئیمامی لە دەشتی بەغدا
 هەر چەند فیکر دەکەم بەهیچ شتیکم سوکنایی دلی نایە
 پۆژیکی مەرزینگانم دی دەچوو بۆ سەرگەری دەریایە
 زەینم دایە ملوینکیکی^(۱۴) زۆری لە گەردنی دایە
 لەعلی روممانە و یاقووتە و ئەشرەفی، ئەوی لە هەمووان کەم قابیلەتر
 کارەبایە

بۆچی خۆشە ئەو کاوڵە دنیا
 شل و مل و ناسک بەدەنی تێدایە
 ئاخ بۆم پێک هاتبا شەرت و دەگەڵ وەفایە
 خودایە غەمناکم نەکەیی پۆژی عاقیبەت و دوایە
 پەنجی عەزیەتی زییادم نەدەیی بە زایە
 بەژنی مەرزینگان دەلێی چووژە بیزایە
 ئارامی دلەم، کەسی دی لە قابیلەتی من نایە.

۳۳

ئەو شۆڕ مەحموود لەشکرەکەیی شکاند .
 جا بابە کەلاک دەکەوێت مەیدانی
 مەگەر خودا دەنا کەس بەو سفەتە نازانی
 پۆژی هەلاتن و تیر پێوهنانی
 بۆی بەجی ما حاکمەتی تەرکە و تورکومان.

۳۴

ئەو عێل نشینە لەبەر دەردی خۆیان تا ئەو پۆ ئاگیان لە خۆیان نییە
 ئەو هاتنە کێی بۆ پیرۆزیایی و مەبارەک بەدییه

قه بوليان كرد به حاكمه تی و به سكه ره واجییه
 دوژمنی شوږ مه محمودی کویره، هیچ کوږ دوژمنی شوږ مه محمودی تیدا نییه
 ههمو كهس بترسی، خودا بهشی وی نه داوه خوږ و ترسییه
 نه وه مایه ی به ژنیکه باریک و دوو چاوی به نگییه
 شهوږ دتوانیه و پوژږ شیدده تی دی له دلاییه.

۳۵

مهرزینگان زوړ نیگه رانه، نیستا خه بهری فه تی شوږ مه محمودی
 نه زانیوه، جا ده لئ:

له دلایکه من گه پین چندی له برینه، چندی له هیشه، چندی
 له ژانه

تا شوږ مه محمود دیته وه، مردن خوږتره بۆ من له و ژیا نه
 باز له هیچ کوږ نا حاو یته وه و ناحه سیته وه هه تا نه چیته وه سهر هیللانه
 عه جایه ب ماوم! شوږ مه محمود نه گهر مایی، ده بی بوم بنی ریته وه
 خه بهری خوږ و له گه ل نام و نیشانه
 هه تا نه من زولفی بۆ سی به نگی پکه م و شوخیان پکه م قهره زولفانه
 سنگی خوږی بۆ پکه م به دهفته رخانه
 مه مکی خوږی بۆ پکه م وه به فینجانه
 چاومی بۆ پکه م به ساقی، وهختی شهاب گپ رانه
 سنگمی بۆ پکه م به سه نیری قوو، وهختی پاله وه دانه
 به لکو پچه سیته وه له و سه فهری گهره و گرانی ته رکه و تورکومانه.

۳۶

له و عهینه دا بوو نه گهر دهرکی له سهر خوږی داده خست، گاله
 گاله، ناله ناله، قاوه قاوه

دوو سورا ی په ی به سهر له دهرکی مهرزینگان پراوه ستاوه
 قاقه ز و خه بهر و مزگینی شوږ مه محمودیان هی ناوه.

جا مهرزینگان دهیگوت: ئەمن دەمگوت سوکنایی دلم نایه
 کلفەتان ئابداری هەلگرن هەتا پچینه سەحرایه و مەزرایه
 با بە سەرماندا بێ بۆنی هەلآله و بەیبوون و گیاخاو، لەگەڵ
 شلکە بیزایه
 ئۆخەیی! خەبەرم بۆ هات، ئارامەکەیی دلم نەچۆتەوه بادی فەنایه.

جا ئەوه مهرزینگان بۆ شۆڕ مەحموودی دەنارد دیاری و ئامانەتییه
 لەعلی روممان و یاقووتی عەبدولحەسەن و زێری سپییه
 عارەقەیی بن پرچانە و وردە عارەقەیی مابەینی سنگ و هەردووک مەمکییه
 ئەگەر ئەوەت لە کن بێ، دەرمانە و حەکیمت لازم نییه
 پەبی بەدوور بی لە دەر و بەلایه و لە تیری نەبەدییه
 لێت مبارەک بێ حاکمەتی تەرکە و تورکومان، خەبەرم زانیوه بە
 ئەسەحییە
 سنگی خۆمت بۆ دەکەمەوه بە باغچەیی خواجە حەسەنی، شەو و
 رۆژ تێیدا دانیشە وەکۆ دێوانە و بەنگییە
 شوکرانەیی خولام زۆر کردووه، دوعای من بوو کاری خۆی کردییە
 دوزمەنت کوێر بوو، وه دەستت کەوت فەتح و نوسرەتییه.

مهرزینگان ولامی بۆ شۆڕ مەحموود دەنارد، دهیگوت: بهوهی کهم ئەگەر بیناهی
 چاوه
 شەوئ، بێ خەوم، لەبەر خەیاڵات خەوم ناکەوئ لە چاوه
 ومختە دلم بتۆقی و بۆگەنیوم پکەوئتە جەرگ و هەناوه
 کەسێکی خەبەرم بۆ بینئ، بلی شۆڕ مەحموود لە سەفەری تەرکە و تورکومانئ
 کەراره

سەت زىر و چل عەبو تۆپ و چل مەجىدىم بۆ داناوە
 با لە دىنياهەدا بۆ خۆى، كەسافەت نەبىنى، لىتى بىبىنى كام و كاوه
 كە شۆر مەحموود بىدىنم، وە دەزانم تازەكانى خودا دىناى داناوە
 ئاخ بىدىيايە سىمىلىكە خورمايى لەسەر كولمىكى پەرى گول و
 ناسك داناوە.

٤٠

جاكى بوو لە شۆر مەحموود ئەگەپىتى دەگەيشت قاقەزى مەرزىنگانە
 وەك ريشەى دلى پكىشن، وەك حەزەرەتى قابىز بىتە سەرى بەعەزى
 گيان كىشانە

وەكو مەوت بى، بىبەنە سەر قەبرانە

لە بن گوئى بى خىرەى پاچ و پىتمەرانە

بلى: ئەو مالىكەى بەتەنتىيە، خلاس بە لەزىندەگانى و لە ژىيانە

چىرمە قەسەى مەرزىنگان بۆ وى ئىحتىبار و متمانە

شل و مل و گەردن بەخال و خاسەكەوى جۆزەردانە

ماچى وى بۆ من دەبىتە ئىحتىبار، لازم ناكە بۆ من حەكىم و لوقمانە

چومكى خەيال و مۆراوەدەى دلە، ئارامە، لەبەر دلانە

وەكو ئەو حۆريانەى ئەگەر خودا لە بەهەشتى باقى داينا

وەكو پەرى، هيندىك دەلەن لە عەرزىن و هيندىكىش دەلەن لە عاسمانە.

٤١

ئەو جە شۆر مەحموود دىتەو، بە دزى مامە پەش، چاوى بە مەرزىنگان پكەوى.

جە ئەو شۆر مەحموود بەدەست و پىوهندى خۆى دەلە:

گەلى دەدۆستان، ئەى كەسىكى لە دىنياهەدا نۆكەرىكى بە ئىحتبار

و بەتمانە

وەسىتى ئاغای خوتان بەجى بىن، لى و وە دەرنەكەوى بى

ئىحتىبارى و نه زانه

ئەنگۆ دھزانن دلى من شىتە، دايمە بووہ به ديوانه

دەترسم وەکو لەيلە و مەجرووم بېينەوہ به ئەستېرە و پچينەوہ به

پەپرەى عاسمانە

ئەلەان سەفەرېکم لە بەرە، دەچمەوہ عىلى مامە رەش و چاويکم

پکەوئى بەشلکە مەرزىنگانە

عەمرم لە نوئى دەنووسرى، شەرت بئى بېکەمە خىر دوو سەت شەكى

يەک دادانە

هەموو خەلات بکړين، بېياندهنى خەنجەر و تەفەنگ و دەمانچە و

دەمەر قۆيانە^(۱۵)

بۆچى من دەچمەوہ باغى شەددادى بۆ سەيرانە

قەرە زولفى دەبىتە دەسرەى بەر خەنجەرانە

سىنگى بۆ من دەبى بەمىتەمانخانە

مەمكى بۆ من دەبى بە ئىستىكان و بە فېنجانە

کۆلمەى شەرابەنتەهوورە، وەختى قوم ليدانە

بەژنى چنارى عەر عەرە، وەختى ئاويزانە

جا ئەو وەختى لە سەرى دەبژىرم شوکرانە

چومكى حەرام نىيە، شەرىعەت بەمنداالى ئەو حىسابەى دانا

پەرزىنم گرتووہ باغچەى گولانە

شل و ملە، بۆ من لەبەر دلانە

ئەگەر نەيدىنم، مردنم پى خوشترە لەو ژيانە.

۴۲

ئەوہ شۆر مەحموود دیتەوہ. بەدزى سوار بوو، چل کەسى دەگەل

خۆى هينا.

ئىوارىيە، وەختى ئەوہىە هېچ کەس شۆر مەحموودى نەديە

هات بهر سابات، مه‌رزینگان راوه‌ستابوو له‌سه‌ر جووتیک که‌وشی
 پانیه فه‌پراشی سه‌ر نوقره به‌ندیه
 ده‌بباغی وه‌ستا داوده، له‌ پتی هیچ که‌سدا که‌وشی وا نییه
 چاوی ده‌لئی ئه‌ستیره‌ی زۆره و موشته‌ریه
 کو‌لمه‌ی ده‌لئی به‌فره و به‌سه‌ریدا باریوه دلۆبی خو‌نیه
 که‌وایه‌کی ده‌ به‌ر دا، کاری سه‌مه‌رقه‌نده، له‌ به‌ر که‌سدا نییه
 ئه‌وی گه‌زی له‌ چله و له‌ وانی بیست و چواریه
 سبجه‌ینان شین ده‌نویتی، شه‌وی ره‌نگی سپیه
 ئه‌گه‌ر تیشکی تاویتی لی دا ئه‌تله‌سییه
 له‌ ویدا مه‌کی ده‌لئی هه‌ناره و تازه هاتۆته خوارئ له‌ داریه
 ده‌جا چپکه‌م له‌ کن خه‌لکی ئازاد بی بیبین، له‌ کن من زۆر دور
 وه‌ته‌ن و قاتییه
 له‌ شانی کردووه چارشێو شانیکی موشه‌ججه‌ری قیমে‌ت گرانی عه‌سه‌له
 کارخانه‌ی فه‌ره‌نگیه
 ریشه‌ی کیمخوایه و ریشه‌ی نیو گه‌زیه
 ئیدی ئه‌و نه‌یزانیوه و ئاگای له‌ من نییه
 ئه‌گه‌ر جه‌رگم سووتاووه وه‌ک قه‌قناز و بوته‌ بریانییه.

٤٣

ئیدی ئه‌من ناخافل^(١٦) بووم، به‌سه‌ر شانی راستیدا ئاوپتی که‌داوه
 چاوی ده‌لئی مانگی چارده‌یه و له‌ خزمه‌ت خو‌لای را هاتووه و
 گو‌شه‌ی کێشاوه
 ئه‌برۆی ده‌لئی که‌مانه و له‌ ده‌ستی که‌یخوسه‌رو وه‌ ده‌رکه‌وتووه و ژیی
 لی کێشاوه
 شلکه‌ پتکه‌نینی وه‌کو ده‌نگی قاز و قولینگ له‌ گه‌ردنی ده‌بووه بڵاوه
 به‌ پتکه‌نینی مه‌ست بووم و هیچ ئاگام له‌ خو‌م نه‌ماوه

دهستیکی له گهردنی دهکردم، دهیپالوت فرمیسک بهدوو چاوه
 ئۆخه‌ی ئارامی دلّی من له سه‌فه‌ری ته‌رکه و تورکومان گه‌راوه
 ئەو ئامانه‌ته‌م نه‌برده بن گلی و ته‌حویلیم به‌ساحیبه‌ی خۆی داوه
 ده‌ سینگم پکه به‌حه‌مایال^(۱۷)، بلّین: شوڤمه‌حموود له بن هه‌نگلی ناوه
 توخ‌لا ده‌ستت بینه، به‌لکو غه‌ریبایه‌تی‌که‌ت له کۆل پکه‌ویی، زۆرت
 عه‌زیه‌ت و عازاب کیشاوه

گه‌ردنم وه‌کو کوویه‌ی هه‌نگوینه و ئەوه ورده ورده په‌قاوی^(۱۸) له
 سه‌ر راوه‌ستاوه

کولمهم هه‌ر ده‌لّی سیوه و ورده خوساری لّی دراوه

پیت قه‌رزدارم، فه‌رموو وه‌ر بگه‌ر کام و کاوه

با به په‌رده‌ی مرواری به‌ندیان به‌عه‌ده‌ب هه‌ل‌ده‌داوه

ده‌رکی بورجی به‌ل‌ه‌کیان ده‌کرده‌وه، کله‌ه‌تان خه‌به‌ریان زانی

مزگینی و خه‌به‌رداری و قاوه‌و قاوه

به‌هوکی مه‌رزینگان زیر و زه‌نجه‌قیان ده‌کرده‌وه ب‌لاوه.

٤٤

ئ‌وه سملّیکه‌ خورمایی له‌سه‌ر کولمّیکه‌ ناسک و شلک دانا

ورده ورده لیوی ده‌بزات له‌و مه‌ست و خه‌رامانه

هیندیک ده‌یانگوت: پۆژی عه‌شره و هیندیک ده‌یانگوت: خیر،

ئاخری زه‌مانه

هیندیک ده‌یانگوت: له‌ عه‌رزیه و هیندیک ده‌یانگوت: خیر، له

گه‌وال گه‌والی ده‌ عاسمانه

هیندیک ده‌یانگوت: ده‌نگی قاز و قولینگانه له‌ گه‌والی عاسمانی،

هیندیک ده‌یانگوت: خیر، ئەوه ده‌نگی شه‌پۆلی به‌حرانه

هیندیک ده‌یانگوت: خیر، قافله‌یه، کاروانه، هیندیک ده‌یانگوت:

نه‌خیر، پاییزه وه‌ختی له‌یله و مه‌جرووم خۆ لیکدانه

ئەو گوارە و کرمەک و وردە گزنیژ، ئەوانن دەنگیان دەچی بۆ
هەوقی عاسمانە

هیندیکیش پتیاں وایە: کارپە کارپە، شەپە بەرانە
شۆر مەحموود میوان بوو هەتا سێ پۆژانە
هەقی خۆی وەگیرکەوت ئی عەزیەت و عازاب و سەخەتی و ساغای
تەرکە و تورکومانە.

٤٥

سبەحینە، ئیستا گزینگ لە سەرانى نەداو
شەربەت خۆریانە و پریشکەى ئاو پڕژینی شووشەى گولآو
چومکە^(١٩) مەرزینگان شلکە و ناسکە و قەت نەشەمزاو،
لێتان مبارەک بێ ئەو عەیش و ئەو لەرزەت و نۆشی
ئەو تۆلفە لە ئەکوانى دڵمدا دەخروشی
مەرزینگان پۆژ نییە ئەگەر ئەو بەدرە بەپەشمینە نەپۆشی
لەسەر هەر کەمانى ئەبرۆى بەلێ خۆینە دەجۆشی.

٤٦

مامە رەش خەبەرى زانى ئەگەر شۆرمەحموود هاتۆتەو، شۆرمەحموود شەوێ
مەرزینگانى بانگ کرد، کوتی: عەیبە ئەمن لێرەکانە بێ، دەچم و ولات دادەمەزێنم،
جا پاشان دیم دەتگۆزێمەو، لازم بەو ترس و لەرزە ناکا، جا ئەو شۆر مەحموود
لەسەر پۆینە، دەلێ:

کیژ ئی بۆنى تۆم لە دەروونی قەت نابێ بڵاو
فیدای دوو زولفی تۆم، دەلێ سۆمبولی خاو
قوربانى دەمت بێ، دەلێ شووشەى گولآو
وەختیک دەبێ خەبەرت بۆ بێن، بڵێن شۆر مەحموود گەراو
وەختى عەروسییە و خودا بماندات ئی ئەم کام و کاو
دەرکی خەزینەت بشکێنە، بڵێن: لە عێلیدا فەقیر و داماو نەماو.

شۆږ مهحموود ږږيهوه. لهوئې ټو چل شهوان. هيند عهالهت ټو، له وئې گورگ و مهړ پټكهوه ئاوى دهخواردوه. ږږټيكي شۆږ مهحموود بانگى يارانى خوى كرد، كوتى: ياران! ئهمن دهمهوئې بگهړيمهوه، ئامانهتو ملك و ماشى خوتان بئ، ئهمن عهرووسيم بهدهستهوهيه.

ههتا ئهو عهرووسييه بهدهست ئهمنهوه نهبئ تهواوه

ئهمن له خقم نابينم كام و كاوه

ږهش مار گازى له دلّم داوه

ژههرى پشتوته جهرگ و ههناوه

دهرمانى دهردم به مهرزينگانهو ئهو ومختى دهلّين عيلاجى كراوه

بهخوداي ومختيكي ئهگر سوار دهم، دهچم ټو ږاوه

ئو ومختيش پهريشانم، كهس نهلّئې بئ خهमे و دلّى كراوه.

جا ئهوه شهويكي شۆږ مهحموود فكرى دهكرد و ئاوى دههات له چاوه

سى كهپهتې لهسهر يهك دهستى له پانى خوى دهداوه

دهيگوت: ئازارى دلّ زور گرانه، ئهمن بهوه جهرگم بږاوه

شل و مل و سايه گهردنكي وهكو مهرزينگانم له بئناړئې بهجئ ماوه

ټويه هر ماندووم و دلّ پږ له ټوسوم و ماندووم نهحهساوه

سهفهرى بئناړيم لهبهره، نهتهوى پيم دهلّين داخولا شۆږ مهحموود

ټو كهږاوه؟

نازانن زنجيرهى زولفى مهرزينگان تهنافه و له گهردنم كراوه

ههچند ئهوم وهبير دپتهوه، ليم شل دهبئ ههنگاوه، ئهژنوم شكاوه

ئو تيريكي له گريئې پشتى من داوه

عيلاجى بهكهس ناكړئ، مهگر بلّين مهرزينگان بهدهستى خوى

دهرى هيناوه

دنا ئو تيره تهشهنداره، جهرگم پږ دهكا له خوين و له زوخواوه

مه‌لٲن: شوږ مه‌حموود پياوٲكي بټ عه‌قله و عه‌قلټ نه‌ماوه
 من ده‌چمه‌وه بڅ سه‌فه‌ري، بټنارټ، ئيشه‌للا ته‌ږده‌ست و زوو ده‌گه‌ږيمه‌وه دواوه
 چاري من مه‌رزينگانه، لټي ده‌بينم كام و كاوه.

٤٨

شوږ مه‌حموود گه‌راوه بڅ بټنارټ، نو سه‌ت سواړي ده‌گه‌ل بوو، هه‌مووي ولاغټ سټي
 سال بوو، هه‌مووي په‌ري شه‌هټني به‌سه‌ريه‌وه بوو، هه‌موو خه‌نجه‌ري نو دووېشكي
 زټري له‌سه‌ر بوو.

نه‌قيبي دووېشكي زټر زور به‌قيمه‌ت گرانه
 قيمه‌تي له‌كن كه‌س ته‌واو نابټ له‌سكه‌خانه
 په‌يدا نابټ له‌خه‌زټنه‌ي پادشا و سولتانان
 چون «بيجگه‌ له‌ زټري» پيروزه‌يه و زم‌پروته و له‌علي پوممانه
 خه‌نجه‌ريان هه‌مووي نيو گه‌زييه، چوار قامك ده‌مي پانه
 دوژمني نه‌به‌ز له‌ به‌ري بټ روح و هه‌راسانه
 پمبيان هه‌مووي هه‌ژده قه‌فييه، نه‌گه‌ر ږوژټكي ده‌گرن سانه
 ده‌بي بلټي: ره‌بي ناگادارو بټ مه‌له‌كي ده‌عاسمانه
 شوږ مه‌حموود به‌جوړټك ساحټب هه‌يبه‌ته، ده‌وله‌تان تا پرس به‌وي
 نه‌كه‌ن ناتوانن سكه‌ پخه‌نه‌وه سكه‌خانه
 هټنديك ده‌لټن جاريك له‌ جاران مه‌گه‌ر وا بوو بټ ږوسته‌مي زه‌مانه
 هټنديكيش ده‌لټن فكري لټ مه‌كه، سامي نه‌پرومه و قاره‌مانه.

٤٩

مامه ره‌ش خه‌به‌ري زاني كه‌ شوږ مه‌حموود دټته‌وه. له‌ دلي خوټيدا كوتي: له‌به‌ينم
 ده‌با. جا مامه ره‌ش ږدين سپي فه‌سادې بانگ كرد كوتي: پټم خوښ نيه مه‌رزينگان
 بده‌م به‌ شوږ مه‌حموود. ميراتي باب و باپيرم بارده‌كه‌م، گير نابم، ده‌ږوم بڅ به‌لخ و
 بوخارا. نه‌گه‌ر بچمه‌ وي ده‌ستي به‌مه‌رزينگان راناگا! جا هه‌ر قوړټكي وه سه‌ر خوټي

دهكا بكا. نهوه مامه پړهش باری كرد، چوار سته مائی دهگل پړی. مهرزینگانیان دهكه ژاوهی نا و چاویان بهست و یهكسهر پړیښ.

شور مهحموود هاتهوه به نو سته كهس بووك بگوږیتتهوه. خه بهریان دایه، کوتیان: مامت پړی بۆ بهلخ و بوخارایه، تهواوی خه لکی بیئاری به پیریوه چوون.

جا به كهس ناچیتته سهری نه و دنیایه، بۆ كهس نابیتتهوه تهواوه

حه و سته شهکی یهك ددانی كه وه سیریان (۲۰) گاو و گهر دوون بۆ دهكرد، شور مهحموود له سهفهري تهركه و توركومان گهراوه.

۵۰

جا نهوه شور مهحموود دهلی، کوتی:

به هاره، له خه لکی به هاره، قاسپهی كهوه و، مراوی دهكه نهوه گاره

گار و ناره ناره

له لا نوایان (۲۱) دهپشکووتنهوه هه لال و بهیبوون و گیابهند و خاوه،

سبحهینان لیان دهری نهرمه خوساره

خه لکی سهرزه نیشتم نهكا، نه لئین: نو سته سوار سمیل سپی

كامهریان و جوکلی هه مه و مندی له دوا سواره

ئیدی خه لکی نازان، نه من نه خوش نیم، له نیو زگمدا دلم برینداره

به دیاری بۆ مهرزینگانم هی نابوو گواره و کرمهك و توق و ته له سم

و قه تاره

مامه پړهش چاوی بهست و بهیه خسیر بریدیان بۆ بوخارا.

۵۱

خه لکی سهرزه نیشتم نهكا، نه لئین: سولتانی نهسته مبولی له ترسی

دهست و تیغ و شان و پمبی شور مهحموود خوی نه دهزانی

مهجبوورم له وهیدا نه من روحی خوم پکه مهوه فانی

خه لکی دهچنه راوه حه یوانه کتوی و ناسک و جهیرانی

ئەمەنت دەمرمەوہ لەبەر قەرە زولفانت، ئەگەر وەکو رەشمار دەپھاوتیەوہ
سەر شانی

ئەمەنت دەمرمەوہ لەبەر قولکە ی گەردنت، ئاوی کەوسەرە. سنگ
بازار و دوکانی

مەجبورم وە دوات دەکەوم، یا دەژیم یا لەو دنیا یە دەبمەوہ فانی.

۵۲

بەھارە، لەخەلکی بەھارە، لە من ناتەواوہ
لە کۆسەرەتی شالە بەگیان ھەلāl و بەبیوون و گیا خا و تیک چرژاوە
لە باغی مەرزینگان ھەنار و ھەنجیر گولیان داوہ
جا ئەمەن سەت داخ و مخافەتی ئەوہ دەمکوژی، زۆرم عەزیزەت و
عازاب و سەخەلەتی و ساغای لە دوا ی بەژنیکە باریک و دووچاوی جوان کیشاوە
ئەبرۆت بەمەن بمینی بەپەری رەشە دال، دەلێی فەقی، موستەعید،
بەقەلەمی کیشاوە

چاوت بەمەن بمینی بەئەستێرەکە ی گەلاوێژ، ئەگەر لە پیش مەلای
ماوەراندان لەسەری ھەواری بێرییان گۆشە ی کیشاوە
کۆلمەت بەمەن بمینی بە شەمامە ی ھەوت رەنگ، لە کورە بێستانچییان
بەجی ماوہ

ھەک لالانم کەن گراوہ بابم! شەختە ی پایزی لە لایەکی داوہ
بەدەستی باب و برایانی چاوی مەرزینگان بەستراوہ
خۆ من پیاویکی نامەرد نیم، خەلک دەلێن لە شۆر مەحموود
ئێخسیر کراوہ

ھەتا شۆر مەحموود لە سەفەری تەرکە و تورکومان گەراوہ
سبجەینی سەر زەنیشتم دەکەن، دەلێن: مەرزینگانی لی ئەستێندراوہ
قەسەم بەوہ ی کەم ئەگەر بیناھی چاوە

ھەتا زیندووم و رۆح لەسەر یەخە ی کراسم ماوہ

ئەمن دەست ھەلناگرم لەو مژانگەى ئەگەر دەلێى تیرە و لە
کەوانت ناوہ
گراویہ بابم، نەترانى ئەمن عەزیەت و عازابم زۆر کێشاوہ؟

۵۳

سەرم دیشی، دلم پاناوہستى لەبەر ئەوى ژان و لەبەر ئەوى ناسەورى
لەبەر دلى من چاوت وەك چاوى بازە و ئەبرۆت وەك تیژە پەرى سەقرى
ئەگەر جار جار دیتە سامالى و جار جار خۆى داویتە بن گەوالى ھەورى
ئەگەر ماندوو بووبى، دەنیشى لەسەر بەردى ھەوار خدرى
لە پۆژیکەوہ عومرم ئەگەر بەسەت سالى پابرى
دیارە شۆر مەحموود دەست لە بەژنیکە باریک و دوو چاوى کال
ھەلناگرى.

۵۴

لە دلیکە من گەپى چەندى لە ھیشە و چەندى لە ژانە و چەندى
لە برینە
ئەمنت دەمرمەوہ لەبەر بەژنیکە باریک، پۆرى بەلەكى سەر بال شینە
کاگە مەم ئەگەر خۆى بەھىلاک دا کەنگى وەك تۆ جوان بوو ئەو
خاتوو زینە.

۵۵

لە دلیکە من گەپى چەندى لە ھیشە، چەندى لە ژانە، بەھىج
دەرمانیک ژانى نەشکاوہ
ھیندیک دەلین بریندارە، ھیندیک دەلین ئەنگواوہ
ھیندیک دەلین دەردى موفاجایە، ھیندیک دەلین: دلى سووتاوہ
ھیندیک دەلین ئازارى سەرە، ھیندیک دەلین پەریان دەستیان
لە دلى داوہ

هينديک دهلّين زولفي مهرزينگانه، تهنافه و له گهردني کراوه
هينديک دهلّين خيّر، تيره و له جهرگي دراوه
ئهما من بۆ خۆم دهزانم، دهردي بۆ دهرمانمه، کارم کراوه
مهگهر بهديتني مهرزينگان ئهو خهم و پهژارهيه له من بيبي بلاوه
دهنا وه بزائن پيمهردي ميرانم لهسهره، گياني شوڤر مهحمووديان کيشاوه.

٥٦

جا خۆ مهرزينگان له کن من مهرزينگاني
له کن خه لکي بۆ قيمهتي، له کن من زۆر به قيمهت گراني
له کن خه لکي پهواجيکت نيبه، له کن من له علي پومماني
به مندالي له جهرگي منت داوه تيريکي نيباني
له کن تو نهبي، له کن کهس وهگير ناکه وي دهرماني.

٥٧

مهرزينگان ههر له کن من مهرزينگانه
له کن من چاوي کوتره و لتي ون بووه هيلانه
له کن من بهرخه کوڤه لهي دواي ميگه لانه
له کن من گوههري خه زينه ي شاه و سولتانه
ههر له کن من موخته بهره، له بهر دلانه
يان دهبي سهري خۆم بهرمه وه کوڤ و کوڤخانه
يان دهبي سهري خۆم پکه م بهگوي مهيدانه
نازانم ههق دهستي ئيلاهي چاره و قه له مي مني له ئه زهل چلۆن دانا
يان وه دوات دهکهوم بۆ بوخارايه له وي له گه لوت دهيم به هاوړاز
و ئاملانه.

بریا سبچه‌ینانم بدیایه‌ی که هیندیک ده‌لین: پوژده و هیندیک
ده‌لین شه‌وه

چهند خوژشه ده‌نگی باز و نالهی مراوی و قاسپه قاسپی که‌وه.
پاوکه‌ران ئه‌سپیان ساز کردووه جووت جووت پیکه‌وه
شل و مل سایه گهردن هه‌ستاون، ئه‌ما چاویان ئیستا پر له خه‌وه.

پاوکه‌ران و لاغیان زین کردووه، حازر بوون بۆ پاوئی
ئهن من فکر له گهرده‌نیکه‌ی به‌خال ده‌که‌م، ئه‌گهر سبچه‌ینان دینیته‌وه
ورینگه‌ی خوناوی
ئهن من ئه‌و دنیا پرووناکه‌م، به‌خودای، خاتر جه‌م، به‌ بۆ ناوی.

جاری جاپ پکیشی، ولاغان له مه‌یته‌رخانه‌ بینه‌ ده‌ری
شوڤر مه‌حممود له خۆی داوه تانوت و حونه‌ری
له ته‌پلی سه‌ری پا تا به‌ری پیتی، لیتی ده‌پوژی غیره‌ت و جه‌وه‌ری
خه‌ونم دیوه، داخولا ئه‌و سه‌فه‌ره‌ چم به‌ سه‌ری؟
ره‌بی مامه‌ ره‌ش هه‌ر پوژده‌ی مه‌یتیکت له مالی به‌رنه‌ ده‌ری
مه‌رزینگانت له من دوور خستوته‌وه، چۆنی پی به‌رم زه‌فه‌ری
به‌ژنت به‌من بمینی به‌غه‌لفی یه‌ک ساڵه‌ گه‌دیته‌ده‌ر له ده‌رکی میر
و به‌گله‌ری
بۆ نوکه‌ریکی متمانه، له پیشدا قاقه‌زیکم به‌قاسیدی بۆ بوخارا به‌ری
با به‌س به‌ خه‌مناکی، له دوو چاوی به‌له‌ک ورده‌ خوناوکه‌ی فرمیسک
هه‌لوهری.

ولاغى سواران ھەموو لە مەیتەرخانە ھاتنە دەرى، پاکی چوونە
سەر سانئ

ئاو پەحمان بەگ و ناجى بەگ و شالى بەگ و تۆپال بەگ، ھوكميان
ھاتە سەرئ؛ با بېرۆن بۆ بەندەرگەى قۆشخانئ
سازپكەن باز و شەھىن و شەمقار و با بىتە سەر حال تەرلانى
ھەتا پۆرى بەلەك و كەو بىنەو ھە سەر پۆژى لىدانئ
لەبەر چرىكەى بازان كەرويشك ئىسراحت نەگرئ لە گەرمەلانى
ھەم بە عىنوانى راوى و ھەم بۆ پەيداكردى شلكە مەرزىنگانى.

چومە سەفەرى تەرکە و تورکمان بەپرىشكەى خويئ و بەگەروو تالى
چومكە مەرزىنگانىان لە من مارە كردبوو بە مندانئ
دابوويان بە من بە خوشى و بە شارەتى و بە حالئ
بۆيە دايمە ئەمن دلم لە ژانە، بۆ وى دەنانئ
نەمزانى لىم ون دەبئ بەژنىكە بارىك و دوو چاوى كالى
ئەلەانىش دەبئ ۋە دواى بكەوم، ھەوئەلەن بە شىر و بە خەنجەر و
بە گۆپالى
ئەو جار ئەگەر نەمدىيەو، دواز دە سالى بۆ دەكەم فەقىرى و گەدايى
و عەبدالى
با بۆ كەسىكى دىكە بەمىرات بەجئ نەمىنى دوو چاوى كالى،
قەدى شەمشالى.

لە پشتى ولاغان دەكرا زىنىكى مۆرەسەع و لە زارى ولاغان دەكرا
دەدانە لغاۋە

شۆږ مهحموود له پيشدا پتي لهسهر راسته پکيښ دادهناوه
بهبنارې دا دهړوي، جار جار به نهرمه و جار جار دهیخته پر تاوه
دهيگوت: نههلی بنارې! نهوی لهگهلم هاته تهرکه و تورکومان
لهگهلم گهړاوه

نهوان لهگهلم من سينگی خويان بهمهوډای خهخهريوه ناوه
نهوان لهگهلم منيان ديفاع کرد، لهگهلم منيان لي قهوماوه
ههرکهسي دوزمنتيان لهسهر پشني پکيښ فرې داوه
نهوان پيشيان له سميل سپي کامهريان و جوکلی هممهوند و ميري
گيلانگيسيان و سوورچي و زوراري و داودي دهگيړاوه
دوزمنيان لي شل دهبوو ههنگاوه و نهژنوي شکاوه
نهمن بو نهو سهفهره دهړوم، دهولت زياد و مال ناو
نهگهر هات و لهو سهفهره مهرگ نهبوو، بلين شۆږ مهحموود گهړاوه
نيستا هاچهرم له دهرکي خهزينه نهداوه
عهبو توپ و مهجیدی و فهرهنتی و زيری سپي، بهخهلات دهکهمهوه بلاوه
جا خهلک دهلین شۆږ مهحموود بناغه ی دهولتتي له بنارې داناوه
نهلعان بويه خهلاتم به کهس نهداوه، سهرم لي شيواوه، ريم لي
گوړاوه، بريني دلم کولاوه مهرزينگان له من ئيخسیر کراوه
بابي بو بوخارايه ي بردووه، نازاني شۆږ مهحموود لهسهر خوانی
زینی هر ماوه

مهگهر عومر تهقازا نهکا، دهنه بهخهخهري دهم پهرش ههلي دهکهنم
ههردووک چاوه

کاتيکي خهبهرو زانی، کوتيان کهژاوه ی مهرزينگان له بهلخ و
بوخارا گهړاوه

جا نهو حهله گاو و گهردوونه، دهلین چوار سهت ناسک و جهيران و
شهکی بي ددان له پيش کهژاوه ی مهرزينگان کوژراوه

مامه پرش بهد بهخته و بهشی به دنیاوه نه ماوه
پیاو نابې بۆ ژنان له دهستی خۆی بهرئ غیرهت و جهوهه و میری و
پیاوه

ئهما چپکه م وه نازانم ئه و دنیایه ئه گهر خودا رویناوه
بئی مهرزینگان بئی ئاقلم، ئاقلم له کهلهیدا نه ماوه
چومکه مهسته، شل و مله، سایه گهردنه، ته عامی به ههشتیه خودا
له دنیایه بۆ منی داناوه

به بئی مهرزینگان دنیا ی پرونم ناوئ، تاقهتی پیاوهتی و بیناهی
چاوانم کهم له کن ماوه

سه رهنشتی من مهکن، تیری عیشه راست و چهپ له جهرگم دراوه
ئهو برینه بئی دهرمانه، کهس ئهو دهرمانه ی بۆ من نه هیتاوه
ژن و پیاو، خان و بهگلهر و ئاغا و نوکهر تیگرا له کوپه ی
گریانیتیان دهاوه

دهیانگوت: شوپ مهحموود شیتته، نازانی یازده هزار کهس چاوه پیتی
وین، حوکماتی له ته رکه و تورکومان به جی ماوه
وه دوا ی مهرزینگان دهکهوئ، هه قیشه تی مهرزینگان خو ی
به ههشتیه و خودای تهعالا بۆ سه ر ئهو دنیا یه ی هیتاوه.

٦٤

سواران سوار ده بوون له سه ر خوانی زینییه
له شوپ مهحموود جوانه سه ر و سواری و رهخت و ئاوژهنگیه
سوار بووه له ولاغیکی شیر خه زالی عهسله گول گولییه
یوسفی میسرییه و زولهیخا دیار نییه
رهبی بهدوور بئی له دهرد و له بهلایه، له تیری غهیبیه
رهبی لهو سه فهره بیته وه به ساغی و به سلومه تییه
ئاگادارت بئی چوار یاری نه بییه

عه‌بابه‌کر و عومبه‌ر و عوسمان و عه‌لییه
 ئاگادارت بئی سه‌هیدهل مورسه‌لین، که بۆ وی به‌خه‌لات هاتوو
 قورعانی عاسمانیه
 چون مه‌قبول و موخته‌به‌ری ده‌رگای په‌ببیه
 په‌یی شوپ مه‌حموود شانت نه‌گرئ به‌د به‌ختی و نه‌گه‌تیه
 ئاگادارت بئی وه‌سه‌لقه‌ره‌نیه
 ئاگادارت بئی خدر، ئه‌گه‌ر دایمه له چۆل و به‌پیه
 په‌بی مامه ره‌ش بگرئ ئازاری گولیه.

٦٥

شوپ مه‌حموود سوار بوو. بێنار هه‌مووی رینگای هه‌و سه‌عات له‌گه‌لی
 هاتن، به‌ریتیان کرد.
 جار جار شوپ مه‌حموود ئاوری عیشق ده‌هاته نێوی دلیه
 ته‌کانی ده‌دا به‌ولاغی شیر خه‌زالی سم ته‌به‌قی عه‌سله به‌حریه
 جار جار لاپی ده‌بوو بۆ راوی هه‌یوانه کتویه
 په‌بی تاوت نه‌درئ له‌ خوانی زینیه
 جار جار تیره‌ندازی ده‌کا له‌ قورینگ و قاز و خاسه سییه
 په‌رندن، ئه‌وان ده‌فرن، به‌وان ده‌لێن: بالنده‌ی عاسمانیه
 تیری به‌خه‌تر ناچی، له‌ راوی نێریه کتویه
 پێنج و شه‌ش به‌ تیری شوپ مه‌حموود قورینگ و خاسه سی ده‌هاتنه‌وه
 سه‌ر به‌حریه
 ئاگاداری بئی ئیمامی په‌بانیه
 موسای که‌لیموللا، که گو‌فتوگو‌ی بوو له‌گه‌ل ئیلاویه
 په‌بی ئاگادار و هاو‌پیت بن چل سواره‌ی غه‌یبیه
 دوژمن زۆر خو‌شحالن، ده‌لێن: شوپ مه‌حموود له‌ گو‌پێ نییه.

مامه رهش نیوهی پیگایه رییبوو. گه‌یشته دهشتیکی پان و به‌رین و کاکي به‌کاکي، جیگایه‌کی یه‌گجار خوش و زهمه‌ند و شیناومرد بوو، چیمه‌ن و می‌رگ و ئاو و له‌وه‌ریکی زوری هه‌بوو. چۆمیکی گه‌وره به‌ویدا ده‌هات، له‌هیچ جییه‌که‌وه بواری نه‌ده‌دا، له‌سه‌ر ئه‌و چۆمه پردیکیان ساز کردبوو که یه‌گجار زۆر کۆن و له‌میژینه بوو، به‌بیری که‌س نه‌بوو. هاتوچۆیه‌ک بووبایه، به‌سه‌ر ئه‌و پرده‌دا بوو. مامه رهش له‌و ده‌شته‌ی چادری هه‌لدا، چه‌ند پۆزان له‌وی ماوه.

ئه‌و چۆل و بیابانه کابرایه‌کی لی بوو، لێیان پرسى: چکاره‌ی؟ کوتی: پرده‌وانم، ئی وا هه‌یه شتی‌کم ده‌دات و ئی وا هه‌یه نامدات، ئاگام له‌و پرده‌ ده‌بی. مامه رهش عیله‌که‌ی به‌پێ کرد و بۆ خۆی گه‌راوه کن کابرای پرده‌وان. بانگی پرده‌وانی کرد و کوتی:

پرده‌وان، ئه‌من عیلاجم نایا
پیم وایه ئه‌من ده‌بمه‌وه تووشی نازاری ده‌ردی موفاجایه
ئه‌من قسیکی زۆر گه‌وره و گرانم له‌ دلی دایه
ئه‌من به‌تۆ ده‌لیم و ئه‌تۆش ده‌سپیرم به‌و خودایه
ئه‌گه‌ر دوروست کونه‌نده‌ی عه‌رز و عاسمان و ته‌واوی دونیایه.

پرده‌وان کوتی: به‌وه‌ی که‌م ئه‌گه‌ر ئه‌به‌دییه
قسه‌ی تۆ له‌ کن که‌س نالیم راستییه
سوژاغی له‌ کن که‌س نییه
به‌من بلێ قسه‌ی خاترج
همی و ئه‌سه‌حیییه.

جوگمهي^(٢٢) دهگرت و دهیگوت: پردهوان دهستی منت ببیتهوه
به دامانه

تو نه و كهسهی خالقی عهرز و عاسمانه
كوره خاترجه م به نه نعمت ده بیتهوه سیّ سهت زیتری به قیمت گرانه
پاش سیّ پوژی دیکه ده بیینی له ده وره ی نه و پرده ده بیتهوه به پوژی
عه شر و ناخری زه مانه

نو سهت سوار دین، سوار ټکیان له پیشه وهیه، گه وره ی نه وانه
خه نجه ریکی دهم رهشی عه سلّه ده بیانه
راست و چه پ له كه له كه ی چه په ی دانا
با دهستی پچیت بو هه لكیشانه
بو پوژی دل هیشان و لی قه ومانه
چومكی له سهر مراده دایمه له راوی قه ندیلی مامه كو بییان و
حه ساری سه کرانه

شه و راوی ده باته هه واری بیریان و كو سره تی شاله به گیانه
وهختی نیوه پویه ده چته وه پروباری جودیه
راوی وی ناسكه و كه وه و كه رویشك و جهیرانه
عه سلّی مه تلّه بی منه، کیژ ټكم هیه نیوی مهرزینگانه
نه كه بیتو بمگانی به قه تلّم ده گه یه نی، ده مكاته وه بی کیانه
ده گپړته وه شل و مل و سایه گهردن و نارامی دلانه.

٧.

پردهوان! وهره مه رد به قسیكت پیّ ده لټم مه یخه وه پشت گوڼیه
نه من زوړم به و قسه یه ته ما پیته
نه لټی: مامه رهش هات و دیتم له و پرد و له و پیته
چومكه توووشی كیشه ی ده بی، قسیكی بیّ نیحتیار و بیّ جټیه.

ئەگەر ھات و ئەو سوارانەت چاۋ پىكەوت و لە تۆ بوونەو بەمىھمانە
 نابەلەدن، لىت دەپرسن گوڤتوگۆ و قسانە
 بلى مامە رەش پۆيى، كىژىكى دەگەل بوو نىۋى مەرزىنگانە
 لە كەللەي خۆت بدە و دەستت بدەو لە رانانە
 بلى: رەببى نەمىنم، نەژىم بە ژىيانە
 كوتى: چىكەم ئەو ئەمەن دەبەن بۆ سەفەرى گەرە و گرانە
 شۆر مەحمودىش ئەو لە تەرگە و توروكمانە
 قاسىدىك نىيە بەرەزىدا خەبەرم بۆ بەرى، خۆ مەگەر خەبەرى
 بۆ پچى لە عاسمانە
 ئەمەن بۆ بەلخ و بوخارا دەبەن و پۆژى ھەناسە ساردى و دەست
 لىك بەردانە.

پردەوان! بلى زۆرى بەخۆي ھەلکوت و ھەلى پالاوتن ئاۋى چاۋە
 قەرە زولفى پەرىشان کرد بوون، ھىچ ئاگای لە خۆي نەماوە
 دەيگوت: پاش شۆر مەحمود ئەمەن پەرييان دەستيان لە دلم داوہ
 چىكەم، چم لى قەوماوہ، بۆ عەقلم پەشۆکاوہ
 مردن خۆشتەرە نەوہکو بلىن: مەرزىنگان ئىخسیر کراوہ.

مامە رەش نسحەتى پردەوانەكەي کرد، كوتى:
 پردەوان، ھەزار جار دەستى منت بە داۋىن بى، ئەو رىيە كەسىكى
 دىكەي پىدانايە
 ئەگەر ئەو دەستە سوارە ھاتن، لە سەريان دەروا پۆلىك شەھىن و
 لە داۋىنيان بزمەن بزمەن و ھەللا ھەللايە

که متر ئەو دنیا یه پیاوی وا شوخ و شهنگی تیدایه
بگری، ببارینه، بلّی: مەرزینگان خۆی هاویشته گێژاوی دەلیایه (٢٣).

٧٤

دەستی منت داوین بێ، قسەکانم هەمووی بەجێیه
هەچ قسێکی کردم، سێ سەت زێرم پێیه
کارم بۆ پکە ی جێ بەجێیه
سویندی بۆ بخۆ، بلّی: مەرزینگان خۆی هاویشته گەری پردییه.

٧٥

دەستی منت داوین بێ پردەوان، بگری و بیاری
بەهاره، تازەکانە ئەنگوتووە گۆلی هەناری
عاشق دلایان برینداره وەکۆ گازی ماری
بلّی: مامە رەش پۆی، ئەمما بەخولای مەرزینگان خۆی هاویشته
نیو گەری پووباری.

٧٦

مامە رەش شەش سەت زێری یەک سەکە ی دا بە پردەوانی و گەراوه، مەرزینگانیش
بە دزی گەراوه کەن پردەوانی. نەحلهت لە پردەوانی، سلاوی لە پردەوانی کرد، کوتی:
پردەوان دەستی منت بە داوین بێ، ئەمن خراپم لی قەوماوه
دلی من هەناره و سەری ئەو هەناره پساوه
وەختێکی ئەگەر شوێر مەحموود هات، عەجیب شیرین لاوه
پێی بلّی: مەرزینگان دەگەڵ مامە رەش پۆین بۆ بەلخ و بوخارا
ئەمما گەراوه، لەگەڵ من تاویک راوەستاوه
چاوەرپێی شوێر مەحموود بوو، هەلی دەپالۆتن گۆشە ی چاوه
دەتگوت پۆی بەلەکه و قاز و قولینگە و سەری لی شیواوه
دەتگوت سوورە قورینگە و شەواره (٢٤) و داویان بۆ داناهه.

دهستی منت داوین بئ، بلی: یه گجار زور کیزیکي سه ربه خویه
 شل و مل و چاو هه لویه
 یه گجار زور چاوهرپی تویه
 دهرده داره، برینداره، دهر وون پر له بۆ سویه.
 دهستی منت به داوین بئ پرده وان، خاتر خومه
 زور چاوهرپی و دل په نجه پۆمه.

ئاخر به وهی کهم ئەگەر ئەبه دییه
 شه مامه و شه مامه په نگینی من بۆ کهس نابئ به میراتییه
 خاترجه م، له شوپ مه حموود زیاتر، به شی کهسی دیکه نییه
 باب وهلی نیتعه ته و، ئیختیار له دهستی خویدا نییه
 ئەوه دهرۆم و لیت ده که مه وه خودا حافیزییه
 ئەوه بیست زیر و شهرت بئ ئەگەر هاتمه وه بتده می حه و سه ت
 زیری یه که سکه ی زیری سپییه.
 مهرزینگانیش گه راوه، پۆیی. پرده وان، ژنه که ی کوتی، پیتی کوت:
 به قسه ی مامه پرش بکه. ژن هاسانی میردییه.

شوپ مه حموود له تاو مهرزینگان ئەوی عقل مه عنا بئ نه ی مابوو، دهیگوت:
 نه میتم، کیزی به له که زهر دیان برد.
 به وهی کهم ئەگەر بئ مه کانه
 عهرز و عاسمانی به کفله کونیک دانا
 نه به ولاغم ده گرمه وه وچانه
 نه بۆخو شم دهخۆم پارویک نانه

خەلات ھات بۆ نۆكەرانە

دەيكوت: مام دەبىي لە جىگاي باب بى، تەماشاي چى لەگەل ئەمن
کرد. لە دەستم دەرچوو كىژەكەي نىو مەرزىنگانە
مەگەر بە سى پۆژى دىكە پچىتەوہ پەرپەي عاسمانە
دەنا شەرت بى سەكەتى پكەم و بىكەمەوہ بى گىيانە
چومكە شەو پۆ بە مەرزىنگان دەكاو لىي تىك دەچى زنجىرەي
دە زولفانە

ئەلماسى سىي ژەنگ دىنى لە مابەينى سىنگ و مەكانە
ھەك نەمىنم! نەوەكو خەوى بشكى لە چاوانە
عاجز بىي ئەو شل و مى لەبەر دلانە
مردن بۆ من چاكتەرە لەو حەسرەت كىشانە
ھەك نەمىنم! نەزىم بە ژىيانە

بە سى پۆژى دىكە دەكىرەمەوہ كەژاوەي ياقووتى عەبدولحسەن و
لەعلى پوممانە

جا ئەو ھەلى گەردنى دەكەمەوہ حەوزى كەوسەر و بەژنى دەكەمەوہ
بەيداغى پۆمىيانە

لە بن ويدا ئىستىراحت دەكەم، ئەو ھەلە دەگرمەوہ ئارامگا و
وچانە

چومكە بەخۆم نىيە، لە جەرگى داوم تىرىك لە پشتەم بۆتەوہ بەپەيكانە
بەخوداي جوانم ئەمما وەختە پووناكىم بېرى لە ھەرتك چاوانە
بۆچى ئەوى كىژى شل و مى نىو مەرزىنگانە
تەرحى ئەو حۆريانەيە ئەگەر خوداوەندى مىرى مەزن لە بەھەشتى
باقى دانا.

ئەوہ شۆپ مەحموود ھاتە پردى. پىاويك بوو وەك زىپى. پردەوان عەبەسا.
شەوگەتى پورى پەشەنگ يانى ئەفراسياب وا نەبووہ. كوتى:

پردهوان! تۆ ئەو خودایەى ئەگەر ئەبەدییە
 بىمىدەىە خەبەرئىكى بە راستى و بە ئەسەحییە
 ئەمما بۆلین قسەى تۆ راستە و درۆى تۆدا نىیە
 كۆپە درۆ پكەى دەتەبەستم لە كلكى ئەسپییە
 بەخوینى تۆ عەرزى دەكەمەووە كەسك و سوور و لىمۆییە
 چونكە دلى من لە ژانە، كەس ئاگای لە دلى من نىیە
 زووبە بىمىدەىە خەبەرى بەمتمانە و بەئەسەحییە
 مامە پەش هات و پۆى، سەردارى بۆنارى، بۆ سەفەرى بەلخ و
 بوخارا، تۆ بەچاوى خۆت دەتدیە
 كەژاوەت دى، دەگەلى بوو شلكە بىزا، ئەگەر دەلێتى تازە هاتۆتە
 دەر لە بن پندووى دە بەفریە
 مەلەكەى گەوھەر تانچ سوور و سپییە
 كەژاوەت یاقووتى عەبدولحەسەنە و پێشى كەژاوەى زێرى سپییە
 كەژاوەیان ناوہ لە دوو وشترى جانی بنى جانییە.

۸۱

ئەتۆ توخلا پردهوان پێم بۆلێ لەگەلى بوو هیچ حورمى و كچ و ژن
 بۆ خۆت چاوت پێكەوت بەشل و مل و سایەگەردن
 ئەگە كەس چاوى لەبەر هەل نایا، دۆست هەتاوہكو دوزمن
 چۆنت خانە خراب كردم ئارامى دلى من!
 باغچەى ھەلآلە و بەبىوون و سوێسن
 بۆ جەرگ و دلى منت ھىلاك كردووە، كردووتە كون كون؟
 ئەگەر ئەو دەستى پێ داينى ئەو ھەلە ژانى دەشكى برىنم، ئەمن
 دەبمەوہ ھىدى و ھىمن.

پوی بابی پەش بۆ پردهوان، بۆ نه گریا
 کوتی: ئەمیر، بەو ئەلیاسە کەم ئەگەر دایمە خەریکە، مەعمووری
 بەحرانە
 بەو خدرە کەم ئەگەر دایم فەریاد پەسە و مەعمووری چۆل و بەریانە
 بەو محەممەدە کەم ئەگەر خودا لە خۆشەویستی وی دنیای دانا
 بە نوحی نەبی کەم ئەگەر عومری وی گەیشتهو بە نۆسەت سالانە
 لە خزمەتی تۆدا درۆ ناکەم، هیچ ناش کەمەو بە بوختانە
 بۆچی بۆ من ئیعتیرازە، پێم بلێن درۆزن بوو ئەو پردهوانە
 دەستی دەدا لە پارانە، ئاوی دەهات لە چاوانە
 بە لەعنەت بۆ وەک ئەزازیل تۆقی لە عنەتی بۆ لە ملانە
 جا هیچ فەرقی نییە، ئەویش هەر شوپرە و هەر شەیتانە
 لە تەپلی سەری خۆی دەدا و دەستی دەکرد بە گریانە
 پردهوان دەیگوت: برینت کولاندمەو، ئەو دەر دەم تازە ناکرێ دەرمانە
 کیژیکیان لە گەڵ بوو، شل و مل، نیوی مەرزینگانە
 بالا بلند بوو، گەردن کەشانە
 یەگجار زۆر قسەزان و عاقل و لەبەر دلانە
 لە پێگایە گەراو، نازانم شۆر مەحموود کێیە، ئاخ و حەسرەت و
 داخی بۆ شۆر مەحموود دەکێشانە
 دەیگوت: پاش شۆر مەحموود، مردنم پێ خۆشتەر، نامەوی ئەو ژیانە
 گەردن باغیکی لە ملیدا بوو، ئەوی بە قیمەت گرانە
 شل و مل و سایە گردن، تام خۆش و بۆن خۆش و لەبەر دلانە
 هەک نەژیم! نەمێنم بەمانە
 بەخۆی و بەژنی لە بانگییان دەدا و دەستیان دەکردەو بە گریانە
 کوتیان: مەرزینگان زۆری بە خۆی هەلگوت، دەیگوت هاتوومە

سه‌رخۆ کوێرکردن و سه‌ر ئه‌وه‌ی خۆ پکه‌مه‌وه بێ گه‌یه‌نه
 گه‌یه‌یه‌ی به‌شۆڕ مه‌حموود هه‌لگوت: گه‌یه‌یه‌ی ئاخ هه‌لده‌که‌یشه‌نه
 ئاخ! ده‌یگوت چبکه‌م! گه‌یه‌یه‌ی عه‌زه‌یه‌ت و عازاب و سه‌خه‌له‌ت و
 ساغای کیشه‌ له‌ ته‌رکه‌ و تورکومه‌نه
 ئاخ‌ری ئه‌ورۆکه‌م چاو پیکه‌هوت، پیم بوته‌ پۆژی ئاخ‌ری و ده‌ست
 لیک به‌ردانه
 تازه‌ چاومان به‌ یه‌که‌تری ناکه‌وێ هه‌تا ئه‌و پۆژه‌ی خودا ده‌کاته‌وه‌ دیوانه
 مالم خرابوو، ره‌بی کوێر بم له‌ چاوانه
 خۆی له‌ چۆمی هاویشه‌ت و ئه‌لعان قه‌بری وی زگی ماسیه‌یه‌!
 شۆڕ مه‌حموود ده‌عه‌به‌سا، هه‌یچ له‌کنی نه‌ده‌ما رووح و گه‌یه‌نه
 قه‌رمه‌ی له‌ خه‌نجهر ده‌هه‌ینه‌، ده‌تگوت ئه‌میر ئه‌سه‌سه‌لانه
 سه‌عاتی هه‌وه‌ل پرده‌وانی هه‌لدری، ده‌یکرده‌وه‌ بێ گه‌یه‌نه
 ده‌یگوت: به‌ ئاواتم خواستبوو ئه‌تۆ ده‌مه‌ده‌یه‌ی خه‌به‌ری مرده‌نی
 مه‌رزینگانه‌!
 کوتی: ماله‌که‌ی ئاور تبه‌رده‌ن، وه‌ ده‌رنه‌که‌ون مال و خه‌زانه‌.

۸۳

جا شۆڕ مه‌حموود هاته‌ سه‌ر پرده‌ی و کوتی:
 مه‌رزینگان، چبکه‌م هه‌تا پۆژی قیامه‌ت له‌ من بوویه‌وه‌ قاتی
 چاوت به‌ من بمه‌ینه‌یه‌وه‌ به‌ئه‌سته‌یه‌که‌ی پۆژی، ئه‌گه‌ر گه‌ز و
 نیوێک له‌ پێش بانگی مه‌لای ماوه‌راندای ده‌هاتی
 قه‌ره‌ زولفت به‌من بمه‌ینه‌یه‌وه‌ به‌ گه‌ز و نیوکه‌زه‌که‌ی په‌هیم خه‌یاتی
 به‌ژنت به‌ من بمه‌ینه‌یه‌وه‌ به‌ داری فندق، ئه‌گه‌ر به‌ئه‌م‌ری خودای
 له‌ عه‌رزێ ده‌رده‌هاتی
 شل و مل و سایه‌گه‌ردن له‌وێ نیا‌زیان ده‌کرد و که‌خودا و پرده‌ی
 سه‌ی له‌وێ ده‌یانگرت‌وه‌ مه‌جلیس و جه‌ماتی

ئەو مېھرىگە تۆھپە ئېلىپ دەپارېتەوۋە وردە ئوقۇل لەگەل پېزەھى شەكر
و نەباتى

ئەو كەسانەنى ئەگەر سېبەھىنان زوۋ دەچنە مەجلىس و جەمات و ھۆكماتى
ئەگەر بېنە بن ئەو دارە دەھيان بى ھونەر و غېرەت و زاتى
چۆن ئاخىرى وام لى ھات لە من بوۋىھە قاتى!
جا ئەمن لە بۆچمە ھاكىمەتى كاۋلە ولاتى.

۸۴

كۆلمەت بەمن بېمىنى، ھېندىك بلىن لە ەلەو ھېندىك بلىن گەۋھەرە
قۇلگەھى گەردنت بۆ من ھەۋزى كەۋسەرە
ماچى تۆ بۆ من گۆ لە دنيا دەرگەرە
جا خۆ نەمانى تۆ بۆ من باسى سەرە.
كوتى: مىراتى من بۆ سەردار عېلان بەجى دەمىنى. لە سەرپا خۆى دە دەريايە
ھاۋىشت.

۸۵

مەرزىنگان ئەگەر زانى شۆر مەحمۇد نەھات، سەت زىپى دا، كوتى:
بەگىر نەۋە بۆ سەر پردى. ئەگەر ھات، دىتى سوار ھەموو كلكى ولاغیان شىن
كردوۋە، ئىدى زىندەگانى لى ھەرام بو، كوتى: مالم بەقۇرئ گىرا! جا كوتى:
سوارىنە! ۋەرن لە دلىكە من گەپىن، ئەۋە چ بوۋە، چ قەۋماۋە
ئەھى لەۋى خەبەرى لە نەدىۋو و لە نەكاۋە
كۆرە! خۆ راستە دەلېن: شۆر مەحمۇد لە گىژى دەريايەدا خنكاۋە
سەلای گەرە و گرانم لى رابو، كەسم لە مالە باۋانى نەماۋە
شەرت بى پاش تۆ يەخەھى كەتانی من بۆ كەس ئاۋالە نەكراۋە
تا ئەو پۇژى دەلېن: پۇژى قىامەتە و پۇژى عەشر و خودا دىۋانى دانائە.

کورە گەری سواران، بۆ من پکەنەو شەڕ ناخیوی و جلیتانئ
تا من سەرم بەرمەو سەر شتیلینگی کووێلەئ دەخمخانئ
لە بۆ سوارەکەئ تەرکە و تورکومانئ
لە گیزی دەریایەدا خنکاوه و بۆتەو بۆ گیانی.

لە دلیکە من گەڕین چەندی لە هیشە و چەندی لە ژانە
جا ئەمن بۆ چیمە ئەو زیندەگانی و ئەو ژیانە
کەسیکی دیکە لە سینگ و بەرۆکم بگێڕی پەنجانە
میراتی شۆڕ مەحموود لەگەڵی بییتەو بە ئاملانە
هەلبەتە مردن خۆشتەرە لەو ژیانە.

سوار بۆم پکەنەو جلیتان و شەڕ ناخیوییە
بۆم بگێرن گەرمەشینیک، ئەگەرچی هیچ شتیک لایەقی شۆڕ مەحموود نییە
چۆن ئەلەان شۆڕ مەحموود کفنی وی زگی ماسییە
جا ئەمن ئەو جارەکە دابنیشم بەزیندەگانییە
چەپلە لێدەن، بلێن مەرزینگانیان برد بەبوکیە
عاقلمەندان بلێن: عافرەت هیچ نییە و بەقای بۆ نییە
وہللاھی کفنی منیش زگی ماسییە.
لە چەپلەئ دا و ئەویش خۆی دە دەریایە هاویشت.

مامە رەشی تۆلەباب پرسیاری کرد، کوتی: مەرزینگان کوا؟ کوتیان:
سێ پۆژە گەراوہتەوہ. مامە رەشیش گەراوہ. سوارەکان ئەو بەرە و بەری پردییان

لئی گرت. پرسى: چ بووه، چ کراوه؟ کوتیان: حال و موقه دهریکى وایه. گریان و داد و فیغان دهستى پئی کرد. مامه رهش له سهر پردی هات و چوو. حهوت برازای دیکه ی بوو، ئه وانیش گه رانه وه، کوتیان: مامه رهش بۆ نه هاته وه؟ ئه وانیش هاتنه سهر پردی، که وایان زانى، مامه رهشيان گرت، له نیهه راستى به حرئیان هاویشته.

جا هر میرزای بانگ کرد خۆی حاشیه ی دانا

دانای عاقل مهند روویی زهمانه.

جا کوتیان: فکر ئیمه چۆن ئەو جەنازانە لە دەریایە بێنینه دەری؟ چاوەش و دەهۆل و زوپانیان هینا، لییان دا. جەنازە وە قەراغ ئاوێ کەوتن. شۆڕ مەحموود و مەرزینگان دە باوەش یەکتیدا بوون. بەحەسرەتیکێ زۆر تەسلیم بەخاکێیان کردن.

9.

ئه‌ی دنیای وێران، بناغه‌ پ‌روخواوه
 د‌ل به‌ کویت خ‌وش که‌م دنیای نات‌ه‌واوه
 ج‌یگا و پ‌یگای شیران تیک دراوه
 له‌ دهریا‌یه‌دا شو‌ر مه‌حموود و مه‌رزینگان خنکاوه.
 نو سه‌ت که‌سی بوو ه‌ه‌ر له‌ جه‌مات‌ی
 له‌وی شیرن بوو حوکم و حوکمات‌ی
 دنیای ب‌ی وه‌فا که‌ست ناگات‌ی
 یان ساح‌یب جه‌وه‌ر یانه‌ ب‌ی ه‌ونه‌ر
 یان فه‌رمان به‌ردار یانه‌ ئه‌مه‌ر به‌ر
 تا شا تا سو‌لتان تا میر و به‌گله‌ر
 دنیای ب‌ی وه‌فا ب‌و که‌س ناچته‌ سه‌ر.
 ئه‌ی له‌وی کاوله‌ دنیا‌یه
 ب‌و که‌سی نه‌بوو شه‌رت و وه‌فایه
 جوانان ده‌ستیان پ‌ی ده‌گرت، پ‌یران ده‌ستیان ل‌ی به‌ردایه‌.
 چه‌ند خانم و خاتوون، زولفی عه‌مه‌به‌ر ب‌و

ناسک جه‌بینان، شیرن چاو و برۆ
 ساحیب جه‌وه‌هران، کولمه وهک لیمۆ
 عاقیبهت مهرگه، من دهسته و ئەژنۆ.
 چەند پۆلە‌ی جوان چاک بالا نه‌سته‌رن
 هه‌مووی چاوه‌پێی هه‌وزی که‌وسه‌رن
 چەند میر و به‌گلەر چەند په‌ر به‌سه‌رن
 عاقیبهت ده‌بی خه‌به‌ری مهرگ به‌رن.

په‌راویژه‌کان:

(١) «ده‌یکوت»، «ده‌یگوت»یش بیژ ده‌کرئ و هه‌ردووکیان راستن.

(٢) له‌م ده‌قدا باسی (بینار) زۆر ده‌کرئ و ویده‌چی بینار ناوی ولاتیکی بیت. حکایه‌ته کوردیه‌کان باسی ئەوه، ده‌که‌ن که ئەمیریکی به‌ناوی سولتان ئەحمەد له‌ بینار سه‌ری هه‌لداوه و به‌یتی سولتان ئەحمەدی بینار که هه‌شتاش هه‌رماوته‌وه ئەم بۆ چوونه ده‌سه‌لمیانی. له‌سه‌ره‌تای ئەم کتێبه‌دا گوتمان که «مه‌لکه‌تی» و «خه‌رنال» چوونه لای «وسوو شایه‌ر» و ئەو به‌یته له‌و فێربوون. به‌یتی سولتان ئەحمەدی بینار، له‌ زمان مام ئەحمەدی لوتفییه‌وه به‌م شێویه ده‌سپێده‌کات:

سالتیکی هه‌وه‌لی به‌هاری

باران له‌ سه‌در ده‌بارئ

گول پشکوتن له‌ نساری

خون له‌ چاوم ده‌بارئ

له‌ سبه‌هینی تا ئیوارئ

ئهم ناکرم سه‌تاری

به‌یتیکم هاته سه‌رزار، یا پادشای جه‌بارئ

ئهو به‌یته‌م بۆ پکه‌ی په‌وان، نه‌بیته به‌ند و درۆ

خولا وای له‌ دلای ناوم، به‌یتان ده‌که‌م سه‌ره‌خۆ

په‌بی زمانم له‌نگ نه‌بی، دانه‌نیشم ده‌سته و ئەژنۆ.

ئهو جار ئه‌ی دۆست و خزم و یاری

خوناوکه‌ی زووqm له‌سه‌ر گولان ده‌بارئ

به‌یتیکم هاته سه‌رزار، تاریفی سولتان ئەحمەد ییپناری

هه‌م میره و هه‌م خانه

زۆر پیاویکی چازانه

گه وړه ی سهرپاک کوردانه

بی تانجه، بهشایان دانا

موخته بهری سولتانه.

(۲) هه قیقی، شاعیری هاوچهرغ، قهسیدهیه کی دورودریژی هیه که له بهیتی دووه میدا ږیکره
وهندی «گه وال گه وال» به کاره یتاوه، چونکی نهو قهسیدهیه هه تا بلتی جوان و بهرزه، لیرده
دهقه که ی دهنووسینه وه:

ديسان شنهي نه سيمي به هار و كزه ی شه مال

ديسان به بهرگی تازه یه وه تازه بڼوه سال

توقی سهرای کانی له بهر گرمه گرمی په عد

شین بوو زهوی بهنم نمی هه وری گه وال گه وال

غهملی چیاو چه من به سپی و سهوز و زهرد و سور

دار و دهن بووه به هزار پمگی ئال و وال

لاچو به جارې پرده له پوی جهننتی نیرم

پرازوه تاقی نه تلئس و کیمخووا و هریر و وال

کوستان له بڼی هه لاله و به بیوون، عه بیري خاو

په نگاهه باخچه کانی وه کوو بوکی چارده سال

نه شکوت و کتووکه ژ به خړی قاسپه قاسپی کهو

گډ که ی دهبی له قاره یی قاز و قورینگ و دال

یا باره بارې بیچووه یا کاره کارې مه ی

یا قاره قاری قومریه یا هاره هارې بال

دین و دهن به دوند و قه دی زهرد و ماهه وه

کا کتوی تاق و جووت و به گهل میگه لی مه وال

پیش نهو دهمه ی گزینگ له سهران دا بهری بهیان

یا نهو دهمه ی که زهرده له کتوان دده به حال

بنواړه عهینی قهوزو قوزه دیته بهر نه زهر

خاش خاشکی سور و سهوزه یی سهوزی بنارو یال

پولی کچان بهیانی دهمی دهنه گول چنن

وهک حوریان دهن هه موو لیوئالی چاو خه زال

قه دیان وهکو بلووره برویان وهکو هیلال

چاویان میسالی نیرگسه مهست و خومار و کال

دهم چه شنی غونچه یی گوله باغی بهری بهیان

پروومت ده لټی شه هیډه له خون دا بووه شه لال
 عینه نه ده لټی به میڅه کی نه خشاوه سیوی سوور
 ومختی که دین ده بینی له سره کولمه ورده خال
 جوتی مه مک به راست و چه پی سینه وه ده لټی
 په یوه ندی داری عه په نارنج و پورته قال
 نه و به حسه به زایقه پی شاعر و شاعیری
 زور خو شتره له نوبه ره سیو و هه ناری کال
 بق باس و خواسی زه پره یه ک ناساری کرده کار
 فکری به شهر دوهوستی، زمانی له وهسفی لال
 نه و سوسنه و وهنوشه و نه سرینه بق چیه
 نه و پهنګ پهنګی سور و سپی و زهره وشین و نال
 بویه نه هتا له بیرچی خه می به فری نه گبه تی
 بویه نه هتا نه مین نیسانی له درک و دال
 بویه نه شه وای باغی ددهات و نمی که پهم
 تا که ش بیه توه گولی عومرت له زینی تال

۴- «نیسقایي»، ویده چی هه مان نه خو شینی نیستیسقا بیت. نه مان له فهره نگی مه هابادا،
 کوکراوه ی کیوی موکریانی، و هه روه تر کتیبی «کولکه زترینه» ی هه نه نووسه رده نه هاتوه.
 ۵- کراو، لیره دا به واتای پارته یه.

۶- له ده قدا وشه ی سینګ جاری وایه هه به شتویه و جاری واشه به شتویه «سنگ» به کار
 هتیره وه.

۷- لووزهو: انصیاب، هطول (للماء و الحبوب). فهره نگی مه هابادا.

۸- به گوتی به بیت بیژ (نه سیرخانه) شوتیکه تیدا تازی و توله پاده گرن به شی یه که می نه وشه یه
 واته «نه سیر» بق من زور نامو و نائاشنایه.

۹- ده سته واژه ی «داو و ده لینګ حاجی حوسینی» هتشتاش که موزور له ناوچه ی مه هابادا له سره
 زمانی خه لکه. واته نه و پانتوله ی که ده لین ئی حاجی حوسینه، به لام که س نازانی حاجی
 حسین کییه و چ کاره بووه. به کورتی «داو ده لینګ حاجی حوسینی» به کچ یان ژنیک ده گوتی
 که پاپه ل و پانتولی ړتک و ړتک و جوانی له به ردا بیت.

له فارسی و کوردیدا وشه ی «لینگ» به دی ده کړی. له وانه یه وشه ی «ده لینګ» پتوه ندی
 به «لینگ» هوه به بیت [واته دهره لینګ، به شی دهره وه ی لینګ]. وشه ی «داو» یش لیره دا ویده چی
 کورته کراوه ی «داوین» بیت.

۱۰- «لاپ» له فزیکي عامیانه یه و نیستا به کار نابردی. ویده چی نه له فزه به رای به بیت بیژ مانای

- نیشانه و هیما و شتیکی لهمجۆرهی هه‌بیت.
- ۱۱- بوولێل بهواتای تاریکایی به‌ره‌به‌یانه. ئەم وشه‌یه له‌ فهره‌نگی مه‌هاباد دانه‌هاتوه. «لێل» به‌ته‌نێ بهواتای ون و نادیاره لێلێ وشه‌ی بوولێل له‌ گۆرائیه‌کی کوردیدا هاتوه:
- چاوت ئه‌ستیره‌ی بوولێلی
له‌ غه‌ریبیات به‌جێم دێلێ
له‌یلی پۆیی له‌گه‌ل خێلی
عاقڵ و هۆشم پێ ناھێلی.
- ۱۲- عه‌شیره‌ته‌کانی ده‌وروبه‌ری مه‌هاباد له‌بری «لێ قه‌ومان».
- ده‌لێن «لێ قه‌لمان»
- ۱۳- لێروه به‌م ئه‌نجامه ده‌گه‌ین که میخی خه‌نجهر له‌ شتیوی دوویشک دابوون.
- ۱۴- ملوێنک: گه‌ردن به‌ند، ملوانکه.
- ۱۵- ده‌مار قۆبان واته پانتۆل. ئەم وشه‌یه له‌ فهره‌نگی مه‌هاباد دا هاتوه.
- ۱۶- ناخافل: له‌ناکاو، له‌ پردا
- ۱۷- حه‌مایال له‌ کوردیدا به‌ دوعا نووشته ده‌گوترێ که له‌سه‌رسانی ده‌دن.
- ۱۸- ره‌قام: وێده‌چی «ره‌واق» بێت و «ره‌واق» له‌ فهره‌نگی مه‌هاباد دا به‌م شتیویه لیکدراوه‌ته‌وه:
- العسل المصفی
- ۱۹- له‌فزی «چومکه» لێردها زیاده‌یه.
- ۲۰- شه‌کی که‌وه‌سێر، به‌به‌رخ‌ی دووسالان ده‌گوترێ که له‌شی سپی و سه‌روگوێ و چاوی ره‌شه.
- «قه‌ره‌قاج»یشی پێ ده‌لێن. «قه‌ره‌قاج» وشه‌یه‌کی تورکیه و به‌واتای چاو ره‌شه.
- ۲۱- لانوایان، کۆیه و تاکه‌که‌ی ده‌بێته «لانوا» به‌بروای من «لانویه» به‌قه‌شت و په‌ناکه‌ی کێوان ده‌گوترێ و له‌ دوو وشه‌ی «لا» و «نوا» پێکهاتوه. «لا» به‌واتای نزیک شتیکه. وه‌ک ده‌لێن «لای کێوی» واته نزیک کێو «نوا» دوومانای هه‌یه یه‌کیک له‌ ماناکانی «په‌نا»یه، وه‌ک ده‌لێن: «په‌ناو نووای نییه» ماناکه‌ی تری بریتییه له‌ هێنده به‌فره‌ی عه‌رز داده‌پۆشی، وه‌ک ده‌لێن «نوویه‌که باریوه».
- ۲۲- جوکمه، جوئگه‌شی پێ ده‌لێن.
- ۲۳- ده‌لیا، هه‌مان ده‌ریایه به‌یت بیژ جاری وایه ئەم وشه‌یه به «ل» و جاری واشه به «ر» بیژ ده‌کات. له‌ فارسیشدا «ل» و «ر» جیگا ده‌گۆرن. وه‌ک: الوند و اروند یان سوراخ و سولاخ
- ۲۴- شه‌واره، به‌ راوی شه‌وانه ده‌لێن: لێردها «شه‌واره» هاومانای «داو»ه.

بارام و گولندام

پادشایهک بوو له قهیسهری پۆمى؛ ساحیب ئیختیار و دمهسلات بوو؛ یهگجار دهست پۆیو بوو؛ قاقانیکى زۆر گهوره بوو. ئه و پادشایه سى ژنى بوو. هه ر کجى ده بوو، کورى نه ده بوو. ته مه نناى کرد، کوتى:

ئىلاهى ئه من پادشایهکى دهست پۆیووم، پادشایهکى دهولمه ندم
ئه من له سه ر روحمى تۆ به ندم،
حه یف! بى پۆله و فرزه ندم.

پادشا راوهستا له بهر ئه کبه رى
ئه لّلا فرزه ندىک به من بدهرى
په نام وه بهر تۆ په نا و خودایه
له بۆ لیقه ومان، جلیت^(۱) و ئالا یه
له بۆ دل هتشان^(۲)، پۆژى داعوا یه.

دوعاى قه بۆل بوو به عومرى رحمان
پادشای له م یه زه ل، سه عید و سو یحان.
نۆ مانگ و نۆ پۆژ داخه ل بوو ته مام
خولا کوریکى دایه، نیویان نا بارام.

حه و جار نۆ گامیش قوربانى و خیر بى
فه قیر و هه ژار پاکى پى تیر بى
له رى خودادا بارام نیو دیر بى^(۳).

۵

هه و جار نو گامیش دهگه ل سته مه پری
له ده رکی مزگه وت پاکیان سه ربری
خیراتی شایه، شادیانه ی کوپری.

۶

ده رکی خه زینه ئاچن^(۴) بی ته مام
با خه لک بیبا (به ری)^(۵) خه لات و ئه نعام
به لکو نیودیر بی فرزندم بارام.

۷

ئه له مه مدولیللا که و تمه سه ر قسان
خولا کوپریکی دا و مکو قاره مان
بو پوژی شه پ و وهختی دل هیشان.

۸

مه لای بانگ کردن بو گوێزهبانه^(۶)
زیر و زیوی شا زۆر فراوانه
له پپی خودادا دای ئه و به وانه.

۹

به خه لکی ده گوت: دلتان وشیار بی
بی زولم ئه من، خوشتان ئه حوال بی
به لکو ئینشه لالا بارام به رقه رار بی.

۱۰

عومری بارام ئیستا سی سال بوو
که لیک به هوش و عه قل و که مال بوو

قۆلى راستەى بازى بەندى^(۷) لال بوو
بەشان و شەوگەت پۆستەمى زال بوو.

۱۱

پۆلەى زەمانە، دەورەى ژيانە
بەشان و شەوگەت وەك قارەمانە
پادشا سوچدەى برد لەبەر پەحمانە
تۆ لىم نەستىنى ئارامى دلانە.

۱۲

لە سىيە ھەل برد، ئەو بوو بە ھەوت سال
ساحىبى بەخت و كەمال و ئىقبال
شا بەشانی دادا تورمە دەگەل شال
فرزەندە بۆ تۆ من بووم بەعەبدال
خودايە لىم نەستىنى دوو چاوى كال.

۱۳

لە يازدە سالە ئەو دەبوو بە سوار
يەگجار مەزبوت^(۸) بوو وەك ئىسفەنديار
توركى خوجەندى، ئەو مەردى سالار
وەكو پۆستەمى ئەو دەکرد پەفتار.

۱۴

عومرى بارام چارە سالان بوو
ئىشتىاي لە راو و چۆل و بىابان بوو
پياويكى عاقل و گەلىك زۆرزان بوو.

مه تال و كه مهند له گهل تهركه شى
پاكى قايم كرد له پشتى په خشى
بارام دهچته راو بو چيا ره شى.

چارچى جار كيشا له چوار كه ناره
دوازه هه زار سوار ده بى بن سواره
پى گای بارام چومكه دياره
ئوړو به راوې دل گرفتاره.

مه نسوړ پادشايهك بوو، پادشای هه له بى بوو. جحیل بوو؛ تازه دهگه شستى. له
مهمله كه تى حوډزهمين^(٩)، پادشايهكى زور گه وره هه بوو؛ نىوى عادل شا بوو. ئه و
پادشايه كچىكى بوو نىوى گولندام بوو. كچىكى برازای بوو نىوى فیدایی بوو.
فیدایی له بهرده ستى گولندامدا بوو.

خودا وای دروست كرد بوون؛ وهكو دوپړى يهك دانه. تهواوى پادشای دنيايه
دههاتن بو سه ياحه تى ئه و دووانه. ئه و شا مه نسوړه و خه لك دههاتن، عاشق بوون،
خپوه تيان هه لدهدا له دهوړه شارى هه تا بزائن عادل شا ئه و دوو كچه دهدا به كى؛
جاری قهولى به كهس نه داوه.

گولندام روژى دهسكك گول دهنى رى. فیدایی روويه ند دهپوشى، دى دهيدا
به عاشقان، دهلى: ئه وه گولى گولندامه. عاشقان فه راموشيان پى دى^(١٠).

ئو مه نسوړ شايه؛ ئه گهرچى گولندام لایق تر بوو؛ عاشقى فیدایی بوو؛ عقل و
هوشى نه ما بوو. پرسىارى له قسه زنانان كرد، كوتى: ئه من داواى فیدایی بكه چوڼ
دهبى؟ ئایا دهمدهنى؟ دياره پادشام و جوانم. كوتیان: نه كهى به دبه خت! دهبى قسك
له فیدایی بزانی. مبه باعيسى روچى خو ت له سهر دلى بريندارت.

جاریکی فیدایی گولی گولندامی هینا بیدا به عاشقان. له گه رانه وهدا ئه و مه نسوور
شایه وه دوای كهوت تا كه یشته جیگایه کی په سیو و نه دیو؛ جا کوتی:

۱۸

دایمه له دلّدا داد و فریاده
دهردی بی دهرمانت به جه رگم دادا
فیدای چاوت بم، چارشیتوت لاده.

۱۹

به لکو بیدینم دوو چاوی کالت
به ژنی بلوور و قه دی شمشالت
ئه برۆی كه مهند و پر ئه حوالت.

۲۰

به لکو بیدینم، جه رگم بوو كه باب
دوو چاوی رهش و دوو ئه برۆی جه لاب
بو ئه رواحی من بوون به قه ساب
چیدیکه جه رگم مه كه به كه باب.

۲۱

تۆ شیتیم مه كه ئه ی باغی سیوان
من وهكو مه جنوون مه نیره کتوان.

۲۲

لێت خاترجه م بی تاله ئه حوالم
دهروون پر له ژان، زۆر گه روو تالم
گه ر خودا بدا به خت و ئیقبا لم
له دوای بالای تۆ ئه من عه بدا لم

وهک له یلی و مهجنوون ټټک نه دهی مالم
سیوی نه گه ییو، هه لووچه ی کالم.

۲۳

پووت ناری نمرود، باسی پووت مه که
نه گریجه له پروت تاق و جووت مه که
فه قیرم، تو دلی من نابود مه که.

۲۴

وهره له هانام، دل داد و فریاد
سنگ ناوله که وهک باغی شه دداد.

۲۵

پیم بلی: فه قیر تاله نه حوالته؟
تو خلا پیم ببه خشه هه ناری کالت
با تامیک بکه م له لیتی نالت
لهو دلی ناسک دایمه عه بدالت.

۲۶

دایمه گول به دهست وهکو موشته ری
له پیش چاوی من زیړی، گه وه ری
نه منت بیم به قوربانی سهری
نه تو خانمی یان کاره گه ری یان عومر به ری؟

۲۷

به قوربانت بم گهنجی شانه و شان^(۱۱)
پیم نه لیتی: شیتته و نه فامه و عه وام
نه تو ده به خشی گولی گولندام.

به سهرگه ردت بڼ سنگ ته ختی خونکار
 نه گهر نه گریجه ت له گوڼه ت دینه خوار
 گهلېک له شهړن هر وهکو پرېش مار
 به زه یه کت بڼ به دلی منی هژار
 چارې کم پڼ بلی: هر نه تو می یار
 خه م و په ژار هم با بی قوتار.

عیلاجم ناکړی نه من قه ت به قه ت
 به جیم هیشتووه ته ختی زومه پرېد
 نه من پادشاهم جهرگم بووه له ت له ت
 له سوږی دوو چاوت، خالی هه نیه که ت
 جهرگ و هه ناوت پاک کردووم له ت له ت.

گواره و کرمهک و زیږ و قویناست
 خوږنی گهش دیاره له بن کراست
 زوړم بیستووه من دهنګ و باست.

به قوربان ت بڼ نه ری جانانه
 تو وهکو مه جروم^(۱۲) مه که دیوانه
 به جیم هیشتووه ته ختی شاهانه
 مه جروم بو له یلی شیت و دیوانه.

۳۲

ئەو بوو بەعبدال
دایمە بێ عاقل و بێ حال و ئەحوال.

۳۳

تۆ وەکو مەجرۆم قەت لە من نەکە
بەقسە کال و کەرچ تۆ جوابم نەکە
خەزینە خۆت بە خەلکی تالان نەکە
بە سەر زەنیشتی پادشایانم نەکە.

۳۴

ئەو فیدا جوابی دەداتەو:
بۆ وا دێوانە و دل پر لە تاوی
وەک داری بێ ئاو کز و شکاوی
دەلێی کاروانی جەرە لێی داوی
دەلێی هەلەلێی بن هەلکەندراوی
ئەتۆ عاشقی یان ئەنگوواوی؟

۳۵

چاکت گوی لێ بێ ئەرێ نەفامە
ئەگەر حەز دەکە کامە
لە دەستت بگری لیمۆ و شەمامە
بەخشینی ئەمن بە گولندامە.

۳۶

سنگی گولندام بەفری سپییە
لە کن هیچ شایەک ئەو مەتاحە نییە

له لای عاشقان گولندام قاتییه
بهو عاشقانه ئه و به کهس قایل^(۱۳) نییه
دهلّی: ئه وانه خواردنی من نییه.

۳۷

جا ئه وه ناکرێ ئه و درهنگه به و زووه
نازانم دلّی که و باره و له کوێ نیشتهوه
کێ راوکه ره و دلّی وی گرتووه؟

۳۸

گهر تۆ چه ز ده که ی بۆ لاپی^(۱۴) عاشقانه
ئه گهر شیت نه بی و نه بی دیوانه
تۆ وه کو مه جنوون نه گری به هانه
بچی بۆ شاخان، سوپحان سوپحانه
له یلیت ناده نێ ئه ری جانانه.

۳۹

ده بی به هۆش بی، پر عاقل و پر فام
ده بی تۆ برۆی هه تا میسر و شام
دنیا بگه پێی عیام به عیام
که سێک په یدا که ی قابیل گولندام.

۴۰

فیدا خودا حافیزی کرد و پۆیی؛ له سه ره پۆینی کوتی: ئه گهر گولندام ئه من به
خه لات به تۆ به خشی، میردت پێ ده که م. مه نسوور شا فکری کرد، کوتی:
ده بی بپۆشم به رگی ده رویشی
ئه گهر ده رویش بم، بمبێ دلخویشی

له تهخت چاکتره و پادشای دل هیشی
بهو شهرته فیدا بمداتی خویشی

۴۱

جا ئه وه مه نسوورشا کلفه تیکی وه گیر کهوت؛ رای ئه سپارد: ئه گهر بیتو فیدا
عه کسی گولندام بۆ بکیشی و بمداتی، ئه من وه کو ئه ده لای وه دووی ئه کاره
ده کهوم، فیدا به گولندامی کوت:

لوتف مه رحمهت کهی کولمه ی هه نارت
چاوی جه لالاب و ئه برۆی دیارت
ئه تۆ بدمیه عه کسی روخسارت
سنگ و بهرۆکی بازارپ و شارت.

۴۲

گولندام کوتی: له لام قاتییه
عه کس و شیوه ی منت ئه تۆ بۆ چیه؟

۴۳

پیی کوت: گولندام! ئه تۆ نازانی
دنیا ئه وهنده خوشه هه تا جه وانی
وهردۆکی^(۱۵) بالته ی هه تا ته پلانی
ده نا به پیری تۆ بی ژیا نی.

له ومختی جوانی، شه فافی چارده
 قسمة تی خودای، به قسمة نارد
 چاوه پیتی قسمة حال و ئه حوال به
 بی روحم مه به ئه تو عه بدال به .

جاریک له که سیک ئاورت نه داوه
 عالم له سویتی تو دلی سووتاوه
 له شکر و قشون و خه زینه یان هیناوه
 پاک له حودزه مین یه خسیر کراوه
 هه تا بدین و منه وشه ی ساوا
 ده نا ئه وانه ی هاتوون، مالیان لی نه دزراوه
 پاکی دلیان به زولفی تو به ستراره
 دلیان به چاوت هه فس کراوه .

تو بوچی عالم ده که ی دیوانه
 دلیان ده نیری بو به ندیخانه
 جا چون ئه وه روحمه و ئه وه ژیا نه؟

به سه رگه ردت بم گه ردن میسلی باز
 په رچه م شانه و شان وه کو قه رهنداز^(١٦)
 تاقی ئه برو که ت کردووه تیرهنداز
 با له دلی عاشقان بکا ژان و گاز!

دیاره گولندام ناسک جه‌مینه
 ئاگری عیشق گه‌لیک به‌تینه
 گه‌لیک له‌ ژان و گهرمه‌ برینه^(١٧)
 جاریکی بچۆ ئه‌و عاله‌مه‌ ببینه.

به‌زمانی شیرن میهره‌بانیمان که
 جار جار به‌لوتف میوانیمان که
 که‌متر هاتوچۆی بیابان بکه
 که‌م قه‌تلی ناحه‌ق بۆ تاوان بکه
 که‌م ئه‌برۆی که‌مه‌ند لانه‌ و لان بکه
 که‌م دلی عاشقان تۆ وه‌ژان بخه.

کردووته‌ عاده‌ت به‌بورجه‌ و نیشتن
 ئه‌برۆت کرده‌ تیر بۆ عاشق کوشتن.

گولندام عه‌کس و وینه‌ی خۆی ده‌کیشی، ده‌یدا به‌فیدایی. ئه‌ویش شیوه‌که‌ی ده‌دا
 به‌مه‌نسوور شا. مه‌نسوور شا شیوه‌که‌ هه‌لده‌گرێ، به‌رگی ده‌رویشی ده‌به‌ر ده‌کا و
 سه‌ری خۆی هه‌لده‌گرێ و ده‌روا. ده‌به‌رگی ده‌رویشیدا بارام ده‌بینیته‌وه؛ تووشی
 بارام ده‌بی. بارامیش له‌ پراوێیه.

بارام راو ده‌کا له‌و عه‌رد و هه‌رده
 گه‌ دی ده‌رویشیک خه‌رقیک له‌ به‌ردا

به هه رتک چه پۆک دهیدا به سه ردا
بارام دهیزانی دهر ویش گران دهرده.

۵۳

پادشا حوکمی کرد ئه و پرکه ماله
راوکه ر پاوه ستن راومان به تاله
تا بزانی دهر ویش بۆ تال ئه حواله
بۆ ئاواره ی کێو، بۆچی عه داله؟

۵۴

بارام مندا له چارده ی ماوه
تازه که خه تی سمیله داوه
قسمه ت هیناویه، ئه و پۆ له پاوه.

۵۵

بارام ئه گه ر هات دهر ویشی یاران
فه قیری مه زلوم ئه ر ئه ه ژاران
چت لی قه و ماوه ده گری و ده باران.

۵۶

چ بووه بروسکه یه؟ هه وره؟ سیلاوه؟
له کوئی ناحه قیت تۆ لی کراوه؟
هه تا عیلاج کهم ئه و به ند و باوه.

۵۷

بارام لی پرسی زۆر به موشته ری
بارامی کیشوهر کوپی قه یسه ری

نەگەر پىم بلىتى ، بههره ببهري،

۵۸

كى له توي كردوه ئه زولم و زاله
تو وها دهگري، وا كهرووت تاله
پىم بلى له بهرچى حالت بى حاله؟
نەگەر بۆ كه مى دنيا دهكهى بهيرمى^(۱۸)
تا زير و زيو و خه زينهت دهمى.

۵۹

به دور بى له دهر، كارى دونيايه
ئيشه لالا سه دمهت به سهر نايه
ئهن دهر وىشم، شاهم پادشايه.

۶۰

نەگەر تو ببهي دهرى گرانم
بۆت دهگيرمه وه هتا ده توانم
فهقير و هه ژار، دل بريندارم
ئهن موخته لاي چاوى به غومارم
عاشقى دوو كولمهى سئوى خوسارم^(۱۹)
له پتى خودادا پىك بينه كارم.

۶۱

تيرى نه به ديان^(۲۰) له جهرگم داوه
دايمه دهر وونم خوين و زوخواوه
دهر وىش نيم، ته ختم لى به جى ماوه
تيرى نه برۆيه و له جهرگم دراوه.

مردنم خوشتەرە نەك ئەو ژيانە
ئەو پيادەپرەوى و عەزىيەت كيشانە
لە جەرگ و دلم خەدەنگ كيشانە.

عەزىزم شاھم جەرگم وەزان مەخە
دەردى دوو دەردم تۆ دەرمان بکە
زىاتر دلى من پەريشان مەكە.

بارام قۆلى گەرت، كوتى: وەرە بزانم، چى دەلىي؟ ئەمن زگم بەتۆ دەسووتى.
دەرويش كوتى:

ھەر لىم مەپرسە دلى پر تىنم
مردن خوشتەرە نەوھكو ژىنم
من عاشقى فیدای ولاتى خودزەمىنم.

من لەگەل تۆمە ئەرئ شەھریار
ئەبرۆی فیدایە کردوومىە رېبوار
بەتیری ئەبرۆی بووم گرفتار
جەرگی بریوم سنگ بازار و شار
باغی گولانە، کۆخە تا ھەنار
تەیران دەخوینن، بولبول جاروپار
سنگی لىم بوو بەتەختى خونکار
لە رېتى خودادا پىکم بىنە کار.

بارام گرتی، کوتی: دهرت چییه؟ شیوه و سورپه‌بندی^(٢١) گولندام و فیدای پی
 نیشان دا، ئه‌گه‌ر بارام وای چاو پی کهوت:
 بارام ته‌عزیم کرد، بی عاقل و که‌مال
 ده‌رویشی فه‌قیر شیتی دل‌عه‌بدال
 دلی منیشت خسته‌ه‌فس و چال.

به‌تیری عیشقی من سه‌رگه‌ردانم
 جه‌رگت بریوم، مالی ویرانم
 که‌متر به‌حسه‌تی^(٢٢) دنیا ده‌زانم
 ئه‌من شیت بوومه، عاشقی چاوانم.

قه‌سته‌م به‌رحمان پادشای کردگار
 نامه‌وی بورج و بارو و تالار
 حوکماتی شایی، دوازه‌ه‌زار سوار
 ده‌بی که‌دا بم، فه‌قیر و بی‌کار
 هه‌تا ده‌بینم روخسه‌تی^(٢٣) نازدار.

ئه‌وجار بنووسه، دانیشه‌له‌لام^(٢٤)
 هاته‌سه‌ر زارم گوفتی خوش‌که‌لام
 با بۆت بگتیرمه‌وه‌سه‌رگوزه‌شته‌ی بارام
 عه‌زیه‌ت کیش ده‌بی له‌دوای گولندام
 شیت و شه‌یدا بوو دیوانه‌و عوام
 بۆ خالی سونبول، بۆ خالی بادام.

گه دی سور به بند راست پراوه ستاوه
 ده لئی ریحانه ی شه و او لی نه دراوه
 وهک و نه وشه یه، نه و نه ژاکاوه
 دهستی له سینه و بهر وک نه دراوه
 ئامانه تییه و هر پراوه ستاوه
 کولمه ی ههروه کو شووشه ی قه نداوه
 چاوی به میسال پیاله ی گولاه
 ناخ له گه ل حه سره ت هر بۆ من ماوه.

ئه ری دهرویش، ئه ری غه رقه له بهر
 سه ت جار من سویندم به شیت^(۲۵) پیغه مبه ر
 من دهست هه لئاگرم له کولمه ی گه وه ر
 هه تا ده که و مه رۆزی قه سته سه ر.

تۆ ئاوالم به، وه ره ده گه ل خۆم
 هه تا بچینه وه بۆ قه یسه ری پۆم
 من زیاتر له تۆ دهروون پر بۆسۆم
 ئه منیش عه بدالم ده گه لت ده رۆم
 ئه لعان من یه کیک پادشای سه ره به خۆم.

بارام هینایه وه بۆ کن دایک و بابی. دهرویشی میوان کرد. ناریدییه
 قه راعه خانه یه ک، کوتی: له وئی بی. ئه وه بارام هاته کن بابی، کوتی:

ئەمن شوكرانەم وەبەر پەببىيە
 بابە دەست پۆيى و شايى بۆ چيىيە؟
 بۆ جىگاي خەتەر مەعموور بىئىرى
 يان كامى دلتى لەسەر پابوئىرى
 پىت نەلەين پىئوى، ھەر بلىن شىرى.

۷۴

پۆلە شوكرانەم وەبەر پەببىيە
 من لىت دەپرسىم: مەتلۇبىت چيىيە؟

۷۵

كوتى بەۋەي كەم بىناھى چاۋە
 ئەو عاقلى پوختم وا بوۋە خاۋە
 پەھبەتى دىنم لە كن نەماۋە
 كاريكى گەۋرە لە من قەوماۋە.

۷۶

بۆ خزمەتى تۆ ئەگەر ھاتووم
 دوو زولفى كەمەند دەستيان بەستووم
 خوئىنى پىر ھەسرەت لە جەرگيان كىردووم.

۷۷

ۋەكو ئەمن دىم ئەو سورەبەندە
 ريشەي دلەكەي من لە ئەبرۆي بەندە.
 دەبىم بەعەبدال بەمىسلى مەجنوون
 دەبى پەيداي كەم بە بوون و نەبوون.

به ئیزنی خودا پادشای کردگار
 په حیم و په حمان، غه فوور و سه تتار
 ئه من عاشقم به ئه برۆی په ش مار
 له جهرگی داوم تیری بئ په فتار
 جهرگی برپوم، له دلی کردووم کار
 چیدی پیم ناکرئ دانیشتن و په فتار.

بابی کوتی: ئه وه چ قسه یه که ده یکه ی؟ به منیان کوت: دهر ویشیکی گه دا ده گه لی
 بوو! نه چی، وه دووی کاری سه هو نه که وی.

ئه تو ده زانی من شه هریارم
 پادشای ساحیب حوکم، حوکم دیارم
 دهستم داوینت تیک نه دهی کارم.

دل بکه سه ریشک ته وای دنیا
 نه که ی به قستیکی دهر ویش و گه دا
 هه چی تو به وئ دهم گیانفیدا
 خه زینه و نو قره و به مالی دنیا
 ئه گهر له قاف بئ ئه و ژنه ت پی ده گا.

ئه تو بئ عاقلی گه لیک عه وامی
 چومکه مندالی گه لیک نه فامی.

تەماتە بەھیچیە بىبى بەشەيدا
 ئىستا بەلد نى سەرچاۋەى دىنيا
 ھەچى تۆبتەۋى بايى خۆت تىدا
 خاترجەم بىبە بۆت حازر دەكا
 بە ملىك و بە مال بەرئ و شوئنى شا
 بە شەھرىارى ھەر بە عولەما
 نەۋەك گوى بدەيە دەروئش و گەدا .

ھەرچى بابى كوتى: بارام نەبىيىست؛ پىلى لەو جىگايە نەدەنا . شا كوتى: فايدهى
 نىيە، لەسەر پۆينى بى كەلكە و بەخۇرايىيە . شا كوتى: رى و شوئنى چۆنە؟ بارام
 حال و قەزىيەى بۆ گىپراۋە، شىۋەكەى پى نىشان دا .

جا بارام دەھات بۆ خەزەخانە:
 بارامى كىشۋەر پەردەى لەبەر نىيە
 ھەلى دەگرت عەبوتۆپ و مەجىدى و ئەشرەفىيە
 دەيگوت: ئىشەللە دەچم بۆ رى عاشقەتییە
 حالم بى حالە و ژيانم نىيە
 گولندام بەنازە، ئەو خاسە سىيە
 دەلتى كارمامزى چۆلى و بەرىيە
 ھەر دەلتى ئاسكى تىرەندازىيە^(۲۶)
 ئاگای لە دەرد و حالى من نىيە .

جا بارام هاتهوه کن دهر ویش و کوتی:

چت دهگه لّ کردم دهر ویشی هه ژار

منیش وهکو خۆت دلم بوو بریندار

به زاتی رهحیم به پهروهردگار

ئهمنیش نامهوی تهختی زه پرنیگار

ئهمنیش وهکو تو بووم دل گرفتار.

جا بابا بارام سی کهسی ئاوالی خۆی ساز کرد. ئهوه کورپی خلخالی (خال خالی؟) دهریا نهوهردی حازر کرد بۆ سواربوونی خۆی. سی نۆکه ری مه زبووت، هه مووی که مبه ر زیرینیان شازده قه دی به دری^(۲۷) به دری بوو. ئهوانه پیاوی وی بوون. بهرگی شه وگهردی و بهرگی ئاشکراییی حازر کرا. بهدزی نهیهشت بابی بزانی، شهوی بارام رهگه لّ دهر ویش کهوت. کوتی: دهچم بۆ حودزهمین، بۆ حیسابی گولندام.

مه نسوور ئه وهنده ی پی خۆش بوو که حه د و حیسابی نه بوو؛ دهیگوت: به لکو له سایه ی ویدا گولندام فیدا به من ببه خشی.

دهر ویش و بارامی کیشوهر، په رپی بیابانیان گرت. یه کسه ر به سه راسیمه یی پښایان گرت و هاتن. به جیه کی چۆلدا هاتن، هه تا حه و پۆژ ه یچ ئاوه دانییان نه دیت.

سه به ینی دهنگی قه تار دههات؛ دهنگی زهنگوله و کۆس و که په نای قه تار دههات. بارام بهوانی کوت: لاری دهیم، دهچم ده پرسم بزانی ئیره چ جیگایه که؟

بارام چووه نیو کاروانه که، پرسیری لی کردن و کوتی: ناشاره زام. ئیره کوپیه؟ پښای حودزهمین به کوپ دایه؟ کوتیان: بایم ئیمه ئه وهنده که سه یین دهخه تر داین، دهگیرپی، سه رت تیدا دهچی. کوتی: بۆ؟ کوتیان: ئیره جیگای تایفه یه که، دیو و غوول بهچن. سی بران: ئه رزهنکه و کاروبایه و سه پرسه ره. خوشکیکیان هیه نیوی

سهمەن بۆيە. ئەگەرچى غول و دېۋ بەچەشەن، چەند پادشا لەسەر سەمەن بۆكەللەي بەھىلاک چوۋە. ئەو رېيە خەتەرە؛ توۋشت دەبى. ئەو رېگايە كەس پېيدا نەپۇيۋە، كەسش ناتوانى پېيدا بپوا. باغىكيان دروست كىردوۋە ۋەك باغى شەدداد. ھەمىشە ئەوانە لە راو و شكارن. ئېستاش ئەمە مەحتەل مەكە؛ بمانبىن، تېدا دەچىن. شارەكەيان نىۋى خەتەرە؛ ھەر شارى خەتەر مەنشورە. سى سەعاتە رېي دەمىنى بۆ شارى، ھەوز و كوفارەيان دروست كىردوۋە؛ ئەو باغ و ھەوز و كوفارە ئىسراھەتگايانە.

كۆرە بەر رېگايەيدا بېرۋى توۋشى كېشە دەبى. مەرق نەۋەك توۋشى محاكەمە و كېشەي ئەو دېۋانە بېي.

بارام ھاتەۋە كىن سوارەكان، كوتى؛ ئەو كارۋانىيانە ۋا دەلتىن؛ ئەمە ئەمەن لە رېگاي خۆم بەخولاي لانادەم؛ ھەر دەچم. بارام كوتى:
مەن يارەمانم، ساحىبى تېخ و گورزى گرانم
ئەمەن دوزمىنى ۋا بە پياۋ نازانم.

ئەۋانىش ناعىلاج دەگەل بارام ھاتن. لە نوپۇزى نىۋەپۇيەدا كەشتەنە ۋى.
جېگايەكى خۆش و سېبەر بوو. نان و خوان و شەراب لەۋى داندرابوو. چاۋيان بە قەدەح و پىيالە كەۋت. ئەۋانىش ماندوۋ و پادشا زاد. دابەزىن؛ دانىشتن بۆ نان خواردن و ئىسراھەت. كەسش لە دەۋرەي ھەوزەكە نەبوو. نەشياندەزەنى بورجەكە كىتى تېدايە.

۸۸

بارام بانگى كىرد: دەرويش با بلىم ۋا
ئەمەن بۆ گولندام، ئەتۆ بۆ فېدا
ھەرتك لامان بوۋىن شىت و مەفتەلا
لېرە دانىشىن بۆ ئىسراھەتگا
تاكو بزەنن خولە چ دەكا.

دایکی سه‌مه‌ن بۆ له بورجه‌که‌دا بوو؛ بارامی چاوپێ کهوت، کوتی: به‌خولای
 پیاویکی زه‌ریف و عه‌جایه‌به‌! سه‌مه‌ن بۆ له‌به‌ر خۆیه‌وه‌ کوتی: یارهببی! ئه‌و کابرایه‌ له
 به‌لای برای من دوور بێ.

۹۰

سه‌مه‌ن بۆش وه‌ک په‌ری گول، تازه‌ شکوفه‌ی داوه. وه‌ک وه‌نه‌وشه، تازه‌ په‌لکه‌ی
 لێک بۆته‌وه. بارامی کیشوهری وه‌به‌ر دڵ کهوت. ده‌رکه‌ی په‌نجه‌ره‌ی کرده‌وه، کوتی:
 ئێوه‌ کێه‌ه‌تان پادشا و شه‌ه‌ریان؟
 کێه‌ه‌و مه‌خشووش و دڵ بریندارن؟
 کێه‌ه‌و شکست و دڵ برینداری یارن؟
 کێه‌ه‌و فێری دانیشتنی بورج و تالارن؟
 کێه‌ه‌و به‌دنیا زۆر ئینتیزارن؟
 من له‌گه‌ڵ تۆمه‌ پادشای سه‌ربه‌خۆ
 میوان به، جارێ لێره‌که‌ مه‌پۆ
 وه‌ره‌ له‌گه‌ڵ من بکه‌ گفتوگۆ.

۹۱

بارامیش له‌ قالد‌رمان (پلیکانان) وه‌سه‌رکه‌وت. سه‌مه‌ن بۆ ده‌تگوت ئاوریشمی
 خاوه، هێنده‌ جوان چاک بوو. میشی لێ نه‌نیشتووه. ئه‌وه‌ بارام وه‌سه‌رکه‌وت، چووه
 کنی، به‌ سه‌مه‌ن بۆی کوت:

بۆچم ده‌کوژی به‌گۆشه‌ی چاوان
 مه‌ستی خه‌رامان، مراوی شه‌تاوان.
 قسمه‌تی خودای ئه‌منی هێناوه
 ئه‌من میوانم له‌و مه‌سته‌چاوه
 هه‌ر ده‌لێی گۆله‌ و شکوفه‌ی داوه

تەختى شاھانەى بۆ من داناۋە
دىارە راۋكەرى، ئىشتىيات لە راۋە.

۹۲

سەمەن بۆ عاشقى بارام بوو. ئەۋە ھاتنە سەر گفتوگۆکردن. بارام كوتى:
زولفت كەمەندە بۆ پېيۋار گرتن
پېيۋار دەخەيە حالأتى مردن.
پېم وايە ئىۋى تۆ سەمەن بۆيە
ھەنار و نارنج، سېۋ و لىمۆيە
ئەمن كەمېكم دل لە سەر تۆيە.

۹۳

مىۋانى غازىز، ئەى تەنيا سوارم
پادشای ساحېب تانچ، ئەى شەھرىارم
زۆر كەس بەمىنان كوت: ببە بە يارم
سەرى وان نەما، پېك نەھات كارم
ئەما من بە تۆ زۆر مەنتبارم.

۹۴

نەۋەك ھەر قسەت قسەى مىۋان بى
بەو شەرئەى قسەت قسەى پىۋان بى
ۋەكو من دلئ لە ھېش و ژان بى.

۹۵

ئاخر غازىزم، ھەرتك چاوانم
مىۋانى غازىز، دەردت لە گىانم
من برىندارى تىر و پەيكانم
تەكلىفى تۆ چىيە دەگەل براكانم؟

هه مه برایه ک نیو کاروبایه
زۆر بی پهرزایه، له گوتن نایه
ملی وی وهکو ئی ههژدیهایه.

یهکی دیم ههیه ئهژهنهنگ ناویهتی
بیست و پینج گهز جاو که للهی کلایهتی.

یهکی دیم ههیه نیوی سه پ سه پ
ددانی پتوه وهکو پیمه پ
حاسه بانیه، دایمه له شه پ
سه ت به لای لیدا، چهنده به دفه پ!

دابنیشه، دایکم ئوه چۆته وه
ئهتۆ چاک ماندووت با به سهیته وه
خاترجه م ئیستا دایکم دیته وه.

قسه یان به کتر گیر بوو. دهستیان ئاوێزانی به کتر کرد. به کتریان هه لده مرۆت.
دایکه که ی له نه کاو هاته وه. دمو حاله دا ئهوانی چاو پی کهوت. ئهوان له بهر عاشقیانی
خۆیان ئاگایان له خۆیان نه ما بوو. پاشان سه مه ن بۆ کوتی: بچۆ خوارێ با دایکم
نه تبینی. بارامی به پێ کرد.

دایکه که ی بانگی کرده خوارێ. په رده یه که له کن ههوزێ کیشرا بوو. سه مه ن بۆ
هات. دایکه که ی تفتیکی ده نیو چاوانی کوتا، کوتی: بۆ ئابرووم ده به ی؟ دیتم ده ست
له ملی دابوو.

سەمەن بۆكۈتى: بېرۇ بېرۇ سەفە بۈيۈ، پېر بۈيۈ، بىرەي مەن بۈيۈنە عىنسان خۇر،
ئەو رېتگايەيان لە بەند بردووه. كورتى بېرىنەو لىيان بۈيۈ بەكېشە،
بارام خۇي بىي دەنگ كىرەو، لەسەر خەوزى شەرابى دەخواردەو.

۱.۱

دەبىي عالەم بەو كېشە بزانى
گرمە گرمېك دى لەبەر مەيدانى
شەرى دايك و كچ كەوتە ھەيوانى
لە گىرە و كېشە و پرچ كېشانى
لە گرمە گرم و بەرچىغ لىدانى
بارام سەر سورما لەبەر لىدانى.

۱.۲

بارامى كېشۈەر بۆكەن ئەو شەپەر دەھات، دەگوت:
ئەو چ باسە، ئەو داد و فریاد؟
كى زولمى كىرەو، كى مالتان دەبات؟
لىدان و شەپەر، ئەو داد و فریاد؟

۱.۳

پېرېژن كۈتى: ئەتۈي سەربەخۇ
لە دەستت دابو مەمكى سەمەن بۆ
چال ھەل دەكەنم مەن بۆ عەمرى تۆ.

۱.۴

پېرېژن چۆو، زىز بۈيۈ.
سەمەن بۆكۈتى:
ئەمەن نازانم بۆ لىرە بەندەم

ریشه‌ی دل‌ه‌ک‌ه‌ت له بیخ هه‌لکه‌ندم.
 به‌هیچیه جهرگت کردم موفته‌لا
 تیرت به‌په‌یکان وا له جهرگم دا
 قه‌ت قه‌ت ئه‌و تیره ژانی نه‌ده‌شکا.

۱۰۵

له کوئی په‌یدا که‌م حه‌کیمی‌ک، بێنی
 به گاز په‌یکانی جهرگم ده‌رینی
 ئه‌و به ده‌رمانی‌ک ژانی بشکینی
 بارامی کیشوهر که‌نگی من دینی؟
 جهرگم کون کونه و خوین ده‌ده‌لینی
 په‌ببی خودا ئه‌و سی برایه‌م لی بستینی.

۱۰۶

بارام پینی گوت:
 گه‌ردنه‌ک‌ه‌ت وه‌ک قو‌نگره‌ی قه‌لای سه‌مه‌رقه‌نده
 گه‌لێک زه‌ریف و هێدی و ئه‌هوه‌نده
 به‌ده‌ن دار می‌خه‌ک، گول پتوه به‌نده.

۱۰۷

مه‌ترسه من قاره‌مان ده‌ستوورم
 له به‌لای دنیا ئیشه‌للا دوورم.
 که بێتو خودا پێک بێنی کامم
 بێ ته‌مه‌دود نیم، پر عه‌قل و فامم
 شیت و دێوانه، بۆیه عه‌وامهم
 من شیت و شه‌یدا بۆ گول‌ندامم.

۱۰۸

به‌زایه نه‌چوو پهنج و زمحه‌تم
چا بوو خولا تۆی کرد به‌قسمه‌تم.

۱۰۹

ئه‌تۆ نه‌ترسی مه‌تای فراوان
ته‌لای ده‌سته‌و شار، سیوی ده‌ست لاوان
تازه‌که‌س ناتوانی تۆ بستینیت‌ه‌وه له‌ پیاوان.

۱۱۰

ئه‌من مه‌ردیکی گۆشه‌ی مه‌یدانم
وه‌کو قاره‌مان شای دیو قیرانم
شه‌ری برای تۆ هه‌لبه‌ت ده‌توانم.

۱۱۱

له‌و خوؤف و پ‌جا، له‌و نه‌هاتییه
پ‌یگایه‌کی چۆل، ترس و به‌دییه
ئه‌وه‌ بزانه‌ من باکم نییه
مه‌رگ و کوشتنم به‌ ئیلاهییه
ده‌نا برای تۆ وجوودیان نییه.

۱۱۲

دایکه‌که‌ی چۆوه. بوو به‌پۆژ ئاوا، کاروبا هاته‌وه.
له‌و بگره‌ بگره‌ داد و بستینه
دایکی به‌گریان شامی بۆ ه‌ینا
بیناهی چاوم، هه‌رتک گلینه
پیت ده‌لیم قسێک، دل مه‌ره‌نجینه.

۱۱۳

به دبه ختم نه که ی، نه مکه ی دهر به دهر
له خۆت هیچ نه ده ی تانوت و حونه ر
پاوهسته له سه ر گفتوگۆی خه تر.

۱۱۴

ده یگوت: ئه ی دایه چیه جانانه
ئهو داد و فیغان، شین و گریانه
ئهو بی مه یلییه و ئهو له خۆ دانه؟

۱۱۵

کۆ هه یه له تۆ گهر زوڵمێک بکا
تا کورێت به شیر که لله ی له ت بکا
له دنیای پروناک به دبه ختی بکا
قه ل و دالّ که لاک بو قافی ببا.

۱۱۶

کاروبای عیفریت هه تا سۆ سه عات
به فکر و به را به دلّ خویدا هات
جا ئه وه ناردی دایکی بانگ ده کات.

۱۱۷

پێم بلّی چیه دهردی گرانته
داد و واوه یلا و ئهو دلّ هیشانه
فریاد فریاد و شین و گریانته
هێنده نارمه هتی، بێزاری له گیانته؟

۱۱۸

دەيگوت: ئەي پۇلە خراپ قەوماۋە
دوور بىي لە گيانىت، عومرت نەبىي تەواۋە
گورز و گۇپالت لە مال دانائوۋە
سەمەن بۆي خوشكت ئىخسىر كراۋە.

۱۱۹

جا سوارىك ھاتبوۋ ئەو بە ميوانى
يەكى جوان چاك بوو، لاو و مەستانى
نازانم چلۇن بۇ ئىرە توانى
لەسەر تەختى تۇ بوو بە ميوانى.

۱۲۰

ئەمەن لەو كارە زۇر بىي خەبەر بووم
مەن لەۋىي نەبووم، مەن دەربەدەر بووم.

۱۲۱

ئەگەر چوومەۋە بۇ قەللى ھوكمات
سى چوار نەفەرىك گربويان جەمات.

۱۲۲

دەبىي چ كەس بن، ئەۋە چ قەوماۋە
كىيە قىسمەتى بۇ ئىرە ھىناۋە
كوپم بىي خەبەر ھەرسىك لە راۋە.

۱۲۳

بە پارىز مەن چووم بزانم كىيە
شىرە يان بەۋرە ھاتوۋە لەۋ پىيە؟

۱۲۴

پۆله باوهپ كه، دوورت بى له گيان
سه مه ن بوى گربوو ميسلى خه رaman
وهك كهو له دهستى عاشقى دهى قاسپاند.

۱۲۵

كه چاوم پى كوت، قرچهى هه ناوم
وهخت بوو كوێر بى من هه رتك چاوم
تهختى ميراتى و كوې به جى ماوم
كچى نۆر هسید شل و شىواوم
جه رگى براوم، قرچهى هه ناوم.

۱۲۶

سه ت جار ان عه مرى داىكت نه مینى
دهست له بۆ لیمۆى سه مه ن بۆ دینى
وهك تووله نه مام ئه و دهیگه وزینى.

۱۲۷

چومكه دىوانه بوو، له سه ر قسێك به ند
كارپوبا ئاخيس^(۲۸) كرد، جه به سه ته ش كه مه ند^(۲۹).

۱۲۸

گورزى گران وه زن گرت به ده سه ته وه
به توند و تیژی كه مه ند به سه ته وه.

۱۲۹

سى سه ت و شىست تیر دانا (دانه)ى زه ر نیشان
به ست له بازووى ویشته^(۳۰) چون شىرى ژيان.

۱۳۰

قه‌داره^(۳۱) و قه‌لغان^(۳۲)، نيزه‌ی ژه‌هراودار
ئەو حازری کرد چوون شیتری شکار.

۱۳۱

موهمیز دا له پەخش، نه‌یکرد مودارا
دهست برد پای شه‌مشیر قه‌بزه‌ی قه‌داره.

۱۳۲

پای دوژمنی نه‌بەرد، کاری هه‌لاوارد^(۳۳)
په‌ی په‌ی مه‌کیشۆ هه‌ناسانی سارد

۱۳۳

ئەگەر ده‌تگه‌م‌ی دوژمنی گومرا
ده‌بی ئەرواحی ئەو بۆ کو‌ی ببا
پۆستی بکه‌نم وەکو هه‌ژدیها.

۱۳۴

بیرم سه‌ری ئەو شیت و دیوانه
که‌ولی بنی‌رم بۆ ده‌باغ خانه
بیکه‌م به‌ده‌هۆل بۆ پرووی پەزمگا
به‌و ده‌هۆل لی دهن به‌هه‌رسێک برا.

۱۳۵

ئەو حه‌رامزاده‌یه هات. ئەگه هات، بارام چاوی پێ که‌وت. سه‌مه‌ن بۆ به‌ بارامی
گوت: عه‌یشی لی تیک داین. ئیدی ده‌سته‌بجی بلیسه‌ی شیر و تیره‌ندازی په‌یدا کرد.
کورتی بپینه‌وه:

هەر يەك پەرەي^(٣٤) يەك كەمەند حەوا دا
 يەكئ وئەنەي شير، يەك چۆن هەژدەها
 ئاخىر وەسسەلام بارام زۆردار بوو
 كاروبا بە دەست ئەو گرفتار بوو.

١٣٦

بە جەنگ و جودال، بەچەند شەپ و قين
 بە فەرمانى حەق جيهان ئافەرين
 پىشتى كاروباي دەدا لە زەمین.

١٣٧

دەست و پىي دەبەست، لە قرمەي خەنجەر
 قەهرى وا بزوت كە ببيرپىتن سەر.

١٣٨

كاروبا بە بارامى گوت:
 دەستت راگرە ئەي لاوى ميوان
 قەتلى من مەكە، ئەمن نۆجوان
 لەسەر دەستى تۆ دەبمە موسوڵمان
 من زۆردارترم لە نيو براكان
 سەمەن بۆت دەمى وەك باغى گولان
 سنگى سەمەن بۆ بازارى و دوكان
 تىيدا راو بكە پاييز و زستان
 پيشكىشى تۆ بى، نابم پەشيمان.

١٣٩

ئەگەر زۆر هات، قەبالە بەتالە^(٣٥). كاروبا موسوڵمان بوو، بارام نەيكوشت. كاروبا
 گوتى: مەترسە، براكانى دىكەم لە تۆ زەبر بە دەستتر و زۆردارتر نين.

براکانی یه که یه که هاتنه وه. هه رسیکیان له سهه دهستی بارام موسولمان بوون.
 بارام سهه من بۆی ماره کرد. حهوت پۆژان بارام له وێ ماوه. یه گجار جوان چاک بوو
 سهه من بۆ.

١٤٠

بارام شهوێکی به سهه من بۆی گوت:
 ئه من پیت بلیم دل بکه وشیار
 ئه من عه بدالم، فه قیری هه ژار
 ئه من سه بهینێ لێره ده بم سوار
 به منت چ ماوه، پیم بلی کاروبار.

١٤١

دایمه له دلما هیش و گهرمه ژان
 ده چمه حودزه من بۆ نیو عاشقان
 گه بیتو سه رم بیته وهختی بران
 له تاو گولندام پیم نادری وچان.

١٤٢

سهه من بۆ له جوابی بارامدا کوتی:
 ده بی شین ببی وهکو شهنگه بی
 نه که ی لیم دیدار ناخرهتی ببی
 ئه منیش قه بول که به کلفهتی وی.

١٤٣

ئه وه بارام ساز بوو. خودا حافیزی له براکان کرد؛ به پریان کرد. بارام ئه وه هات
 بۆ حود زه من، بۆ نیو دوو سهه عاشق که هه ر کهس پادشای جیگایه ک بوو. ئه وانه
 له دهوهری شاری خیهه تیان هه لدا بوو. بارام چادریکی لبادی هه لدا. له نیو
 چادره که دا خوری راخست، له سهه ری داده نیشت.

بارام ههتا وهكو قهدهريك خۆى دهكاران نه دهگه ياند؛ ده يگوت با چاو و گويم
 بکريته وه، شاره زايى پهيدا بکه م. ئه مان مه نسوور شای له کن بوو.
 دايک و بابی مه نسوور شا هاتبوون؛ پرسيا ريان ده کرد، ده يانگوت: ده بی مه نسوور
 چى لى هاتبی؟ مه نسوور شا خۆى له دايک و بابی ئاشکرا نه کرد.
 مه نسوور شا، عاشقان پتوهى ده هاتن. خه لک به باراميان ده گوت: پيمان وایه
 نتيوى لباده و تايغه ی خورى! نه يانده زانى کورى قهيسهره. تا حه فته يهک، گولندام
 گول دهنيرى به فيدا دا بو به خشين به عاشقان.

١٤٤

به دلى ناسک به پرووى که ژى (٣٦)
 دلى عاشقان بو وى ده برژى

١٤٥

سنگ ئاواله کرد وهک به فرى کوستان
 به فرى يهک شه وه نيشته سهر لکان
 زولفى داو داوى کردبوو په ريشان
 ديسان عاشقان که وتنه دل هيشان
 کلفه تى نار دوون بو به ستنى گولان
 ههر که سى ده سکتک، بو ئارامى کيان.

١٤٦

ئه وه به فيدا دا دهنيرى.
 وهكو ومنه وشه فيدا غه ملاوه
 فه غفور قهره پوشين (٣٧) به سهر داداوه
 پوشيه (ریشو)ى وهک گه لى به هار به رداوه
 که سیک دهرده دار بى، بلين لى قه وماوه
 ئه گهر بيبينى، دهردى نه ماوه

چومکه دهغه ملّی وهک باغی ساوا
ترونج و نارنج بهریان هیتاوه.

۱۴۷

بزهن بزهنی تۆیز^(۳۸) به دهستان
ئارام ئارامی جگهر چاو مهستان.

۱۴۸

ئه وه هات خه لات، نوقره بهندی شا
خه لک بّی دهنگ بّی، کهس قسه نه کا
با هر کهس تهواو بهشی خۆی ببا.

۱۴۹

با بهس هیلاک بین به برینی خه نجه رّ
چومکه ئه و گوله له دهستی گولندام دیته دهرّ
له ئیمه بۆته ئاوی کهوسه رّ
خۆشی له و کهسه ی ئه و بهخته به رّ^(۳۹).

۱۵۰

ئه وه فیدا هات، هر عاشقه ی دهسکیکی گول دایه. پادشای مه نسوور ومخت بوو
دلّی بتوقّی؛ هاته بهر دهرکی. به فیدایان گوت: ئه و کابرایه (بارام) ده لّی من عاشقم.
فیدا هاته بهر دهرکی ختوه ته که، بارام ده دویتّی:
کوئی: عه زیزم ئه تۆش عه بدالّی
ئه تۆش عاشقی، ئه تۆش ده نالّی
ئه دی تۆ بۆچی بّی مالّ و حالّی؟

۱۵۱

عاشق هه موویان وهکو دیتوانه
ته پل و به زم و په زم، شتیوهی شاهانه
پاکیان پییانه خه زینه خانه
چومکه حود زه مین جیی خه رج کیشانه
چۆن ئەتۆش هاتووی هه ر بۆ جانانه
تۆش دلت ده سووتی وهکو په روانه
بۆ گولندامت دل په ریشانه؟

۱۵۲

له بارام وایه کلفه ته، ئەوه پتی گوت:
به ته سکینه وه بارام جوابی دا
دل م مه شکینه کاره که ری شا
هه چ کهس ئەندازه ی خۆی رفطار دهکا.

۱۵۳

هه لبه ته ئەمن حال م بی جانه
من نیمه له شکر، خه زینه خانه.

۱۵۴

چاوه پتی لوتفی ریگای په حمانم
ئەمنیش عاشقم ئەومند بتوانم
ریگای پاشه روژ ئەمن نازانم.

۱۵۵

فیدا گولتیکی په لکه وهریوی دایه، کوتی با زگی به خۆی نه سووتی. فیدا کهراوه؛
مه نسوور شا کوتی بلتی ئەوه فیدا نه بی؟ وه دوا ی کهوت، که ییشتی. هاوین بوو،
که رما بوو، روژیش درهنگ بوو، کوتی:

نازانم نه سيبه و نه کوتره
نوبروت جه للابه، گهليک جابره
تاويک له سهر من ههنگاو راگره.

۱۵۶

لهو قرچه قرچه، لهو روزه گهرمه!
کيزئ سنگه کهت دوشه گي نه رمه
چارشپوت لاده، چ وه عدي شهرمه؟

۱۵۷

دل و هه ناوت کردووم دهر به دهر
تو گه وهه تانجي، تيلي زير به سهر
چارشپوت لاده، ليموت بيته دهر.

۱۵۸

به شاني راسته ي ئاوپي لي داوه
ده لي: بي عاقل ي، عاقل ت نه ماوه
چ کهس ته عليمي تو ي وها داوه
چ دايکيک مه مکي ده زارت ناوه؟

۱۵۹

وهکو بزاني من سووک و گه دام
من موخته بهرم، من که ناچه ي^(۴۰) شام
ئه گهر نامناسي من خانم فيدام
کوتي گهر وابي دهر دت به دلي دام
که تو فيدا بي دانیشه له لام
که تو فيدا بي ئه منيش مه نسوور شام.

۱۶۰

خه رقه ی دهر ویشی کردت له شانم
دارعسا و که شکۆل خستته دهستانم
جهرگت سووتاندم گهر بۆ خۆم بزانم
گفتوگۆم دهگهڵ بکه ئارامی دلانم.

۱۶۱

ئهوه نو مانگه من دهر به دهرم
دهر ویش و فهقیر، خه رقه له بهرم
له لام دانیشه ئاوی کهوسهرم
با ژانی بشکۆ جیگای نهشتهرم
با بهه سیتمه وه ئه ی تانجی سهرم.

۱۶۲

دایک و باب دایمه ههر هه لایانه
شین و گریان و واوه یلایانه
کوانی مه نسوور شا، شای هه له ب زهمین
ماوه یان مردووه، نه ماوه به ژین؟

۱۶۳

دایک له گریان، دل پر گهرمه شین
دانیشه له لام، ئه لف و واو و سین.

۱۶۴

با خشلی بهرویت بکه ن ئه و بهر ئه و بهر
گهر دنتم بۆ بکه به ئاوی کهوسهر
سنگت بۆ من بۆته سه حرای مه حشه ر

چراغی شیوهت به میسلی گه وهەر
ژیانم بۆ چیه؟ ئه‌ی خاکم به‌سه‌ر!

۱۶۵

ئه‌وه نۆ مانگه‌ من په‌ڕێشانم
ده‌روێش و فه‌قیر، گه‌دای شارانم
له‌سه‌ر چاوی تۆ من له‌ بیابانم
هیچ به‌ عه‌زیه‌ت و عازابی خۆم نازانم
چومکه‌ بێ ڕووحم، زۆر په‌ڕێشانم.

۱۶۶

قه‌ده‌م په‌نجه‌که‌ بالا سیمما کار^(۴۱)
زولفت پشانۆ^(۴۲) چون قه‌دی په‌ش مار
بالا‌ت ببینم چون داری هه‌نار
که‌نجی باداوهر، ته‌لای ده‌سته‌و شار^(۴۳)
با به‌سه‌یته‌وه‌ فه‌قیر و هه‌زار.

۱۶۷

گولی کوێستانان ده‌م بنی له‌ کانی
بۆ ده‌ردی که‌سکون^(۴۴) ئه‌تۆ ده‌رمانی
بیکه‌ به‌شه‌ربه‌ت بۆ ئاوه‌دانی.

۱۶۸

که‌سیک نه‌خۆش بێ، چاری بێ چار بێ
که‌ ده‌رده‌داری پاییز و به‌هار بێ
به‌لکو ئه‌و که‌سه‌ش له‌ ده‌رد ڕزگار بێ.

به شيله‌ی (۴۵) زارت، بالای زیتِ ستون (۴۶)

یه گجار هیلاکم، مه که چهندوچوون

قه زات له گیانم هه لاله و بهیوون

مه مکت له سنگت هاتنه هاتوچوون

وهکو کارمامز جار جار ده بزوون.

زولفت داناون له نه برۆت جووت جووت

کوشتمت، من نه شنه‌ی که لاهم بزووت.

ئه‌تۆ ده زانی خه رقه له شانم

ئه‌من پی به‌ستی هه‌ودای زولفانم

به‌هیشی دردم تازه ده زانم

له جیی ته‌خت و تانج، شاه‌ی شاهانم.

تۆ بۆچی زگت به من نه‌سووتا

عه‌زیزه‌که‌ی من زه‌ر و سیم سیمه (۲۷)

ئاخر پادشا بووم، کردتمه‌ گه‌دا

داری گه‌داییت به ده‌ستی من دا.

ئه‌و جار فیدا پی ده‌لی، ناسیوه، چارشیه‌که‌ی لادا، کولمه‌ی بۆ هینا پی‌شی و

کوئی:

ئه‌تۆ وهرگره مه‌تای په‌نگاوپه‌نگ

با لیتی خلاس بی خه م له دلی تهنگ
ئهنگوستیله ی لال^(۴۸)، کارخانه ی فه پهنگ
به دیپانهت^(۴۹) بگره شهیدای شوخ و شهنگ.

۱۷۴

دهجا بگره لیمۆی نه ژاکاوم
هیچ کهس نه دیوی تاو لی نه دراوم.

۱۷۵

شه مال بۆ لیمۆم ئاره زوو کاره
لیمۆی نه دیوم، له عالهم دیاره.

۱۷۶

بزانه گهر تۆ کارت تهواوه
لیمۆی پهنگاوپهنگ قهت نه ژاکاوه
مه که بلّین: شا مه نسوور دهستی لی داوه.

۱۷۷

قهول و قهراریان دانا. کوتی: ئهتۆ نه چوو یوی کابرایهک بیینی بۆ گولندام که دهنیو
ئهوانه دا په ی به سه ر^(۵۰) بی؟ دیسان کوتی: ئهتۆ ده زانی له فه په نگستان له شکرکی
گه وره و گرانیان کردووه، دهیانه وی به دهستی زولم گولندام پراکیشن؟

۱۷۸

گولندام سیوکی زۆر خان و مانه
نهختیک ماندووه و دل په ریشانه
سبهینی ئه و دی بۆ نیو عاشقانه
دوژمنمان له شکرکی گه وره و گرانه
کافری دین دوژمن، ئه و بی ئیمانه.

سبجه نین گولندام په نجه کارییه
عیش و نوشی عاشقان یادگارییه
سه فهری راستی و بهیه گجارییه.

ئوه فیدا به مهنسور شا ده لئ:
چون له سه فهر بووی، له من ببوی قات
ئوه هاتیه وه یاری دوور ولات
ماچیکت دهمی له باتی خه لات
له باتی شایی و ده بده به و حوکمات.

ئوه مهنسور شا پپی ده لئ:
به قیمه ت گرانی، بیجاده و دوری
نه که ی وهک بالدار له دلم هه لفری
مه مکت له دوو جی کراسیان دری.

له بهر ئه برۆت دهمرم هر ده لئیی ته پرلانه
هر ده لئیی خاسه که وه و له گهرمینه و له کویتستانه
مه مکه که ت ده لئیی دوکانه، سنگ قاقه زی مهرجانه
سوچ و تاوانم نییه، پیم نه گری تۆ به هانه
جا خۆ ئه من پادشا بووم، خه رقه ت له شانم دانا
عه سا و که شکۆلم هه لگرت، بۆ تۆ بووم به دیتوانه
ئیدی دهرده دارم نه که ی، دهردم کراوه دهرمانه

چاوت ئەستېرەى رۆژى، سنگت وەك خەزىنە خانە
 دەركى خەزىنە دانەخەى، بى تۆ مالم ويرانە
 چاوت دەلىتى جەللابە، ومختى قەتل پىزانە
 زولفت كەمەندى زۆھراب، ھاويشتت شانە و شانە
 ئەمن نەوھكو بمرم، جەنگەى دەست لىك بەردانە
 ئىحتىبارت پى ناكەم، بىمەى نىوونىشانە
 ئەگە ھاتوو نەمىنم، لە پالى قەبرىان دانا
 بلىن ئەو ئى فىداىە، ھەتا ئاخىر زەمانە
 بۆ من دەبى بە ماىە، مردنىشم ھەر ژيانە.

۱۸۳

ئەمن لەگەل تۆمە ئەرئ ناسك جەمىنم
 لە پىگای پرووناكايىم، مەلھەمى سەر برىنم
 تاپەك لە زولفت بېرە، بىنىمە ژىر سەرىنم
 بۆ قىامەتىشم چاكە، پىتى قايم دەبى دىنم
 خۆتم لى بزر^(۵۱) نەكەى، رۆژى جارىكە بىدىنم
 با نەبىتە پەژارە، ئەرئ پوحى شىرىنم
 ئاورى عىشق وایە، وا دەدا تاو و تىنم
 ئەمن دىوانە و شىتىم، نازانم مردن و ژىنم
 بوویە خەيالى دلم، بوویە گریان و شىنم.

۱۸۴

لىم بووى بە فەپروخ لەقا، بۆیە من وا شىواوم
 ھەمىشە چاوەرپى تۆم، تەخت و تانج بەجىماوم
 گەلىك پەرىشان حالم، لە دلدا زۆر شىواوم
 ئەگەر ماچىكم دەيەى، دەبىتە كام و كاوم.

ئەوجار فېدايى بەمەنسور شا دەلى:

قسەى خاترجەمىت پى بلىم، تەلخت نەبى ئەحوالە
با مزگىنيت بدەمى، خودا داويەى ئىقبالە
ئاورى عىشق تىزە، بەسەر مندا زۆر زالە
حەلالم لى حەرام بى، مەنسور بۆ من حەلالە
ئەگەر عومر باقى بى، ئەى دىوانە و عەبدالە
ئىدى خاترجەم ببە، لە دلى خۆتدا مەنالە.

سنگم پيالە فەغفورە، بەزولفى وەرشە چەمى^(۵۲)
ئەوجار ھىچ خەمت نەبى، بىرۆ بە خاترجەمى
لەکن من يەگجار زۆرى، خەلکىش پىت بلى كەمى
فەرامۆشيت گەر نىيە، دەمت بنىمە نىو دەمى
ئەگەر ئەمن لەيلى بىم، تۆ مەجرومى عەمر كەمى.

دەزانى مەجروم كى بوو، دىوانە و سەر شىواوہ
لەيلى يەگجار لى دوور بوو، كەمتر جوابى دەداوہ
لە ترسى دای و بابان، رىگای وەبەر نەناوہ
خاترجەم بە تۆ لە من، سنگم بۆ تۆ بلّاوہ
قادرى قودرەت نوما، دوو گەوھەرى داناوہ
لە راستە و لە چەپەى من، دەلىنى ھەرمى گولّاوہ
سنگم تەختى خونكارە، قاقەز لەسەر نووسراوہ
ھەروەكو دەفتەرخانە، رىگای خەلکى بەستراوہ
ئەوہ تەحويلي تۆم دان، فەكرت نەكەى بلّاوہ

ئەوئەندەم مەن لە بېرە، مەجرۆم وای لای قەوماوە
 لەسەر لەیلای سۆسەن خال، فکر و ھۆشی نەماوە
 خاترجەم بە نایەلم، بۆلین: ئەویش وای لای قەوماوە
 خودا قەسمەتی کردی، زۆر چاکی بەتۆ داوە.
 خودا حافیزی لای کرد، ئەو فیدا گەراوە.

١٨٨

ئەو بانگی دەکاتەو مەنسور شا:
 قەسێکم لە بېر چوو، حەیفی زووتر نەمزانی
 چاوت ئەستێرە یۆزێ، سنگت بەفری کوێستانی
 ئەبرۆت مالی کەوانە، دەمت شەربەت و کانی
 دەبێ ئەتۆ بمبەخشی، بۆ پاگری و وچانی
 ئەمن عەرزێکم ھەیە، بە مەبخی و بە نیانی
 ھەتاو ھکو پیت بۆلیم، تۆش بەو کارە بزانی.

١٨٩

فیدا ئەو پراوەستا، باکی نەبوو لە خەلکی
 چارشێوی شانە و شان کرد، شەدەیی بەستوو خێلەکی^(٥٣)
 ھەنگاوی لەسەر پاگرت، لەسەر کەوشی کوپەکی^(٥٤)
 تازە دەباغ خانەیی، داوێنی نوقرە بەندی
 گە بینێریە بازاری قیمەتی تەواو نابێ.

١٩٠

ئەو مەفرامۆش کردبوو، سنگت دەلێی دەفتەرە
 ئارامی دای منە، دوو جەلابی لەسەرە
 ئێکیان ھوکی قەتلیتی، ئێکیان عومر بەرە
 زۆر قەسێکی مێھربان بە دیاری بۆ گۆلندام بەرە

ئەوھى دەگەل من ھاتوۋە، زۆر مەرد و بەھونەرە
 ھەروھە کو ئىسقىندىار، ھەمىشە پەي بەسەرە
 ۋەك ئەفراسىيابى تاجكەند (تاشكەند) گۆلە مەيدان دەرکەرە
 ۋەكو پۇستەمى زەمان، پىستى بەورى لەبەرە
 بەچەكمەي گەرشاسوپى، لە خۆي دەدا ھونەرە
 داراي پەخش و گۆپالە، ئەو گورزى گاۋ و سەرە
 ئەگەر شوناسى ناكەي، ئەو شازدەي قەيسەرە
 ساحىب تەخت و جەلالە، ساحىب گەنج و گەوھەرە
 خىتەتتىكى ھەلداۋە، دەنا زۆر موختەبەرە
 دەلەن ھەلبەت گەدايە، فەقىرە و خۆل بەسەرە
 تۆۋا بەگولندام بلى، بۆ ھود زەمىن پەھبەرە
 تەۋاۋ دىنا دوزمن بى، كەس پىي نانا زەفەرە
 پىاۋىكى بەغىرەتە، ساحىب شىر و خەنجەرە
 بەۋە بەسەھو مەچن، بى قۆشەن و ئەسكەرە.
 فېدا ئەۋە چۆۋە.

۱۹۱

گولندام ئاخىس كرد، شەدەي بەستەۋە
 جامى جەۋھەر پىز، گرت بەدەستەۋە.

۱۹۲

ئەنگوستىلەي لال، چوون لەلى پوممان
 مەتاي پەنگاۋرەنگ، بە قىمەت گران
 ئەشرەفى و ياقووت، مەتاي فراۋان
 بە خەلات بەخشى، بىبەن بۆ عاشقان
 چومكە پاش چەند پۇژ، دىتە لى قەۋمان
 ئەۋ پۇژە بۆ عاشقان، كەۋتە زگ سوۋتان

که لیک غه رین، نه گهر هاتوون وان
چاوه ریئی من، غه ریئی شاران.

۱۹۳

ههستا به له نجه، نهو ناسک جهمین
ههستا له سهر تهختی ئالتوونی شین
بریندار برینی بی، چاکی ده بی برین
نهیزانی له گه ل بارام، ده بیته مه م وزین
جا نه وه گولندام حازر بوو.

۱۹۴

دهمرم له بهر نهو خهته، له بهر نهو خاله
بازی بهنده که یی یاقووتی لاله
گولندام چومکه له سهر خه یاله
تاوسان به چه تر، بولبول به ناله
تهر لان به فرینه، تووتی گه واله.

۱۹۵

گولندام خه لات بهخش بو نهو مه زلوومانه
بو نهو غه ریئی بی خانه و لانه
هه موو بو گولندام بوون به دیتوانه.

۱۹۶

قهقههس بیتنه خوار، داعبای دهنک زولال
له ریگا دانین جووت جووت و خال خال
نهوان بخوینن، ناز و ناله نال
گولندام له قول کرد بازی بهندی لال.

که‌ردن لغی گه‌ردنی، مه‌تای گرانباره
 شو‌پابه‌ی سنگی له‌ عالهم دیاره
 مه‌مکی به‌میسال، کالّه‌هه‌ناره
 جارچی جار کیشا، داد و هاواره
 مه‌عموور راوه‌ستان، کووچه و که‌ناره
 له‌ سێ جێ، هه‌ل‌درا به‌ندی سێداره
 نه‌وه‌ک حوکم بکا، ئه‌و چاو به‌خوماره
 فتوای قه‌تل بدا، داخوا کێ چاری بێ چاره.

نه‌وه‌کو که‌سێک هه‌ره‌که‌ت بکا
 ئه‌و قسه‌ی کال و نازیبا بکا
 له‌ دلی گران بێ، له‌ سێداره‌ی دا.

عاشقان زانیان خه‌لات به‌خشانه
 پوژی خو‌شی و نه‌خش و نیشانه
 هه‌موو حازر بوون، ئه‌و مه‌ز‌لوومانه
 روحیان حازر کرد بۆ گیان کیشانه.

ئه‌و دنیای وێران هه‌ر ده‌چی به‌ با
 نه‌وه‌ک گول‌ندام فتوای قه‌تل بدا.

هه‌موو فکریان کرد، هاتنه‌ سه‌ر عاقلان
 هه‌موو راوه‌ستان سێ سێ و دووان دووان

به عاقل و نه دهب، نه دهب و نه ركان
و هكو گوسته هم و هزيري شاهان
وان به نه دهب بوون به ميسلى پيران.

۲.۲

نه وه گولندام هات، نو کلفه تي ده گه ل بوو، خه لات دهبه خشن.
نوقره و نه شرفي، گهنج وهک که لله ي که و
سکه ي بيست و چوار، خه زينه ي خوسره و.

۲.۳

حه وسه د که س را وهستان هه مووي عومر بهر
پاکي دهستي نا له سهر گو ي خه نجهر
حه وسه د که س را وهستان نه و بهر نه و بهر
هه موو دهستي ان نا له سهر گو ي خه نجهر
گهر دني نا چن کرد وهک هه وزي که وسهر
عاشقان ده سووت ي نه رواح و جگر.

۲.۴

نه وه گولندام پتيان ده لي:
کوتي عه زيزم ليتان قه و ماوه
خه زينه و مالو پاکي هي ناوه
تهخت و تانجي خو تان فر ي داوه
له زه تو ناوي، دلو شيواوه.

۲.۵

خونچه ي گوناگون دهي به پي بي
داخولا بزانيں قسمه تي كي بي.

۲۰۶

به زمانی شیرن کردی مهره با
هه رکه سی خه لات، به شی خوی ده با.

۲۰۷

چاو ئه سستیره ی سو هه ییل به ته ماشایه
هه تا بزانی کی قابیلی تیدایه.
کی بو وه ده بی بو کامرانی
ئه گهر بیته ئارامی دلانی
تا خوی ته سلیم کا و ئه ویش بزانی.

۲۰۸

گولندام هاتوو، عه تر به خشانه
هه لاله و به ییوون، ره شه ره یحانه
زیتر و ئه شرفی خه لات به خشانه
پاک که ولی سه نبوری قاقومی له شانه
هه ریه کی پادشای مهمله که تانه.

۲۰۹

ئوان به و کاره زور خوش و زال بوون
هه موو پتی مه ست بوون، زور خوش ئه حوال بوون
هیندیکیان پیر بوون، هیندیک مندا ل بوون.

۲۱۰

هیندیک جوان بوون، هیندیک جوانمیره
هیندیکیان په ست بوون، هیندیک وهک شیره
کولمه ی وه دهر خست، گولی که نی ره

چاوی لی کردنه مانگ و ئهستیره
لوتفی زیبا رهنگ، بۆ ئهوان خیره
عاشق هه موویان شوکر بژیره.

۲۱۱

ئیمه هه موومان کارمان بوو ته مام
به چاوی خۆمان دیتمان گولندام
بۆته قنیا تی^(۵۰) سوبج و عهسر و شام
ئهوه دهرمان کرا برینی کهسکوون و زام.

۲۱۲

شهو له من زیندانه، بهنده، پۆژ له من تاریک و رهش
داد له دهست شای ترک و رهندان، ساحیبی هیند و حه بهش.

۲۱۳

ئهگهر بۆ عاشقان خه لات بهخشان بوو
بارام هیچ نه بزووت، بۆ کاره نه چوو
مهتا و خه لاتی بۆ هه موو عاشقان بوو
بارام لهو کاره هیچ به شدار نه بوو
ساحیب دهمار بوو، مه تله بی نه بوو
دوايه وهک پۆسته م سواری په خشی بوو
خه یالی چۆل و پاو و شکاری بوو.

۲۱۴

مه نسوور شا پتی گوت: ئه ری سه وداسه ر
خه یالت چیه گیانم براده ر
ئه ورۆکه رۆژی عیشق و سوباته

گولندام بۆ عاشقان ئاوی حیاته
له و هونه ریه و له و زۆر و زاته!

۲۱۵

عه مرم بۆ هاتی، بۆچی شیواوی
بۆچت به جی هیشت دهبده بهی شاهی
ئاخر بۆ گولندام قسمهت هیناوی.

۲۱۶

وهک ئاوی حیات له خه لکی قاته
ئه تو بۆ گولندام هاتیه ئه و ولاته
کولمه ی ههنگوین و شانیه نه باته.

۲۱۷

عه زیزم مه چۆ وهختی راو نییه
چه پکه ی هه لاله ئه وړۆ دیارییه
تازه نایبینین، لیتمان قاتییه.

۲۱۸

به لکو که سیک خه لاتیک بێنی
به له بزى شیرن گولندام بماندوینى
په یکانی به ژان له دلت دهرهینى
ئاخر روح له قهلبی پیاو دهستینى.

۲۱۹

وه ره بگه رپوه ئه ی ساحتب ئیختیار
وهک سانی نه ریمان وا بووی سوار

دهلای بی عاقلی، نه تماوه ئیختیار
هاتوته مهیدانی عیشقت یار.

۲۲۰

گولندام کولمهی وهک زهرده بییه
دهلای جهللابه و خوینریژی پییه
گولندام پرسی: ئه سواره کتیه؟

۲۲۱

ئهوه سوار بووه، بهختی بووه بهد
خه لکی خوی ده داته بهر بای پهحمهت.

۲۲۲

بو ئه و بی بهشه له و خه لات کاری
هیچ وهری نه گرت دیاری و یادگاری
نه هات خوی بکا مه علووم و دیاری.

۲۲۳

عاشقان پییان گوت: ئه وه هه ژاره
بی ملک و بی مال، هه ر ته نیا سواره
ئه ویش هه لبه ته دل له هاواره.

۲۲۴

قوربانی تو بم، شه دهی فه غفوورت
هه لبه ت شهرم دهکا بیته حزوورت
ئه گه ر بدینی دوو کولمهی سوورت
چاوی پهنگا و پهنگ، پیاله ی فه غفوورت
حوکمرانییه کهت، پادشا دهستوورت.

گولندام به فیدای گوت: ئه وه شهرم دهکا، بچۆ به میهره بانی بانگی بکه.
 به خۆشی و مهردی چاکی بدوینه
 چومکه غه ریه دلی مه شکینه
 بلی بی بهش بووی له و چاو شه هینه
 جله وی بگره و بو ئیره ی بیته.

فیدا له نهجه ی کرد به سهت ناز و ناز
 تاوسان به چه تر، بولبول به ئاواز
 قاسپه ی که وه و دهنگی قهره ناز
 له دلی عاشقان زولفی دهگری گاز
 شهیدای شوخ و شهنگ ئه ی یاری ممتاز
 له بهخت ده نیشی ته رلان ده گه ل باز
 مه نسوور شا دیتی هات یاری دلخواز.

پرسی: سواره! غه ریبی فکر نه ماو
 بو وای بی هۆشی بازی سه رشیواو
 تو بی بهش ماوی، خه لات پی نه دراو.

بارام وای پی گوت، وهک شهکر و شیر بی
 کارکه ره ی ده ولته ئه و قسه ت له بیر بی
 با زیده له عاشقان لباد فه قیر بی.

بۆیه من ناگا هیچ فکر و دادم
شکایه تی دلم، داد و فریادم
چومکه فه قیرم، خیتوت لبادم.

دلم وای پی کوتم، کوتی: لیږه نه مینئ
بو جیگای چۆلی خۆی بره منجینئ
زیده له عاشقان گولندام نایدوینئ
هیچ کهس نییه خه لات گهر بو تو بینئ.

ئاخر به خۆم نییه دلم ره ناجاوه
وهک شووشه ی ناسک دلم شکاوه
گولندام ئاوپری له من نه داوه.

ئاخر عاشق دلی به خۆی ده مینئ
زیده له عاشقان ئه من نه دوینئ
وهک دهستی غهیبی دلم ده رفینئ
زیده له خه لکی من ده سووتینئ.

مه نسوور شا که دی نیم نازی فیدا
جهرگ و دلی ههر وهکو شه م ده سووتا
پیشی ئیراد بوو کهر قسه بکا
له بهر هه یبهت و فکری بارام شا.

ئەوھ فیدا کوتى: گولندام بانگت دەکا، دەلى بى بزانين ئەوھ چ کارهيه. بارام
 ههستا چووھ کن گولندامى. گولندام بارام دەدوينى.
 بارام شا ئەگەر هات، شىت و شهيداي کرد
 گولندام به چاوى عاشق چاكي تهمهشا کرد
 ليموى گوناگون خال خال جودا کرد
 که مبهري ئالتون له پيش ره ها کرد.

که مبهري يه گجار به قيمهت گرانه
 قيمهتي ته واو نيوهي جيهانه
 ياقووتي هه سهن به قيمهت گرانه
 چاک تهمهشاي کرد بهو دوو چاوانه
 به جووته ئەبرۆ تيرهن دازيانه
 چاوى وهک کوتره، لى و ن بووه هيللانه
 هر دهلى ئاسكى پيشى سوارانه.

پرسی عەزیزم ئەتۆ کویندەری
 وا خاکەسار و لباد لەبەری؟

بارام جوابی داوه، کوتى:
 بۆ وه عزی دنیا لباد لەبەرم
 چاک لیم حالى به ئەى تانجی سەرم
 ئارامی دلم، ئەرى دولبەرم
 حەز دەکەى ئەو دنیاىە به سەربەرم
 عەسل شازادەم، پادشای قەيسەرم.

ئەگەر لە جیى خۆم ئەمن بزووتم
 دل پر لە ژان و پر گەرمەسووتم
 من بۆ تۆ ھاتووم، بۆ تۆ نابووتم.

مردن خۆشترە لە ئاوال کەمى
 دايمە دايبیستی، ھەر دەلێتى شەمى
 نابى تۆ بپرسى لە زۆر و کەمى.

عەزیزم ئاخر تەلخە ئەحوالم
 مالم بۆ چييه، بى مال و حالم
 زمانى لالم، بەو گەرووی تالم
 لەبەر خاترى تۆ ئاخر عەبدالم
 حەقم بە دەستە ھەر بۆت بنالم.

خالى دەمەكەت وردە پێز مەكە
 ئەمن سازادەم، لێم پارێز مەكە
 دەسمالت لە من ئەتەسى دیز مەكە
 وەك جەيران لە چۆم شەو ئاخيس مەكە^(۵۶).

مەكە بەمەجنوون، شكست بى حالم
 بلین: دیتوانەیه، ھەر دل عەبدالم
 ئەمن موڤتەلاى دوو چاوى كالم
 لەبەر خاترى تۆ بى مال و حالم.

۲۴۳

سکه م سپی کرد من له حەیفی تۆ
هیندەم خەیاڵ کرد بە بچۆ و مەچۆ
ئاخ لەبانی ئاخ پۆ لەبانی پۆ
با بنیشم له سایەى زولفانت ئیمړۆ.

۲۴۴

مەدە له جەرگم ئەبرۆی پەیکانت
سۆ بەنگی^(۵۷) مەکه قەرە زولفانت
هەنیەت^(۵۸) هەلێنە، دوو چاوی جوانت
پێم بلێ: ساکین بۆ دەردی کرانت
بەس نالە نال کە، هانی دەرمانت.

۲۴۵

وێکو دێوانان، من شیت و هار مەکه
چاوت گۆناگۆن، لێم بەخومار مەکه
بە زەردمخەنەى لێو بۆ من کار بکه.

۲۴۶

تەشەکور دەکەم ئەمن بەو حالە
بەو دلێ پر هیش، بەو گەرووه تالە
لوتفت مەرحەمەت کرد، کوتت: ئەزەش عەبدالە؟
بەو ئەبرۆی خەدەنگ، قەدی شمشالە
بەو لیمۆی بەروئت، هەناری کالە
بەو پەنگ و پوخسەت، هەوری گەوالە.

؛ ۷

عەزیزم بەسە ئیدی کیفایەتە
دیاره زۆر عاشقی، جەرگت لەت لەتە

دلّت وەك دەلیا، وەك چۆم و شەتە
ئەو قنیات و حەسانەووتە.

۲۴۸

خودا حافیزی، ئیدی گەراو
بەدەن عەرەپرە، شوبا لیتی داو
دەلّی نەمامە، تازە چەقاو
سیّ جار لەسەر یەك ئاوری دەداو
عاشقی بارامە، مەیلی پی داو.

۲۴۹

چومکە جیگاکی غەلەبی و گەرمە
بەدلی حەز لّی کرد، بەزاری شەرمە.

۲۵۰

شەوئ بارام لە خۆشی گولندام کە جوابی داو بەخۆشحالی دانیشتبوو. شەوئ لە
مەجلیسی عادل شادا گرمە گرم و هەللا هەللا پەیدا بوو.
شەش سەد کەس هاتن، پاکی بەرگی سپی لەبەر کردبوو؛ هەمووی دەستی لە
خوێندا بوو، سیّ پەنجەیی خوێنی لە سنگیدا بوو. هەمووی دوو شیریی لە خۆی قایم
کردبوو؛ یەك لە راست و یەك لە چەپ. ئەوانە قاقەزکیان هینا بوو، خالیس
بەخوێنی چاوی بولبول نووسرا بوو. ئەو مەلیک ئەختەری فەرەنگ بۆ عادل شای
نووسیبوو؛ ئاواي نووسیوو:

ئەگەر مەتلەبته پوحت دەر بەری
نەکەوێه هیلەک، بۆ باسی سەری
لەبزی شیرن و خالی عەمبەری^(۵۹)
مەمکی هەنار و لەبزی شەکەری
هەرتکیان وەکو زۆرە و موشتەری

هه وهل هاتمه کنت من به نوکهری
فیدا و گولندام به من بدهری.

۲۵۱

من له گهل تۆمه پادشای ساحیب سان
دولتری دونیا، مەردی نیو مەردان
مه به به باعیس پرووحی جوانان
گولندام و فیدا ساز که هەرتکیان
به دیاری بیان بهم بۆ فه پهن گستان
شار بغه ملینم وهک باغ و بیستان
له کن من ههیه گهرمین و کویتستان.

۲۵۲

خهلواریک لیره، زییایی گهردن که شان (۱۰)
مه تاحی به حرئ به قیمهت گران
پیشکیتشت ده کهم من به وشران
ده بین به خزم ئه رئ روح و گیان
له میژره که و تمه سه ر مان و نه مان.

۲۵۳

من له گهل تۆمه پادشای خووش که لام
ئه رئ عادل شا، پر عاقل و پر فام
ده بی بۆم بنیری فیدا و گولندام.

۲۵۴

ئه و وهخته ئه من نوکهرم
دایمه له پشت سه ر فه رمان به ردارم.

دایم دەست نەزەر
 خزمەتت دەکەم وەک ئاغا و نوکەر
 دەنا دەی هەستینم بەزەبری خەنجەر
 بەقەووەی لەشکر دەتکەم دەربەدەر
 بێ مەلکەت دەکەم، تۆ خۆلت وەسەر
 مەبە بە باعیس سەد هەزار نەفەر
 لەسەر مەتاحیک لەعلی بەدەخشان
 گولندام وینەئەستیرەئە عاسمان
 فەرەنگستانم خستۆتە شتیوان
 من دەردەدارم، دەکەومە کیتیوان.

باقی وەسسەلام، ئیدی دیار بی
 تەخت و ئەملاکت با بەرقەرار بی
 ئەگەر حەز دەکەئە تۆ دۆست و یار بی
 یانە بکوژیت یان بریندار بی
 بەدەستی دۆژمن تۆ گرفتار بی
 حەفس و دیوانە، تۆ چار بێ چار بی
 مال و مندالت جاریه و بیمار بی
 دەنا بۆم بنێرە سەولێ دڵ ئارا^(۶۱)
 شەو و پوژ دڵم زۆر بێ قەرارە
 دنیای پووناکم لێ ژەهری مارە
 دەبێ پێک بێنی ئەو کاروبارە.

گولندام (له بهر خوځیه وه نه وانه) ده لای:

ساحیبه هیند و سوپایه

مه عده نی شهرت و به قایه

پتگای شهرت و وه فایه

خوین وا به دلّمدایه.

ده بی کار وده مرکه وئی

ده بی وده مرکه وئی نه و کاره

دلّ نه ودهنده خوشم و بیماره

جاریکم پی بلای به زاره

لیم شپواوه نه و روخساره

رووم گولی سیمین عوزاره

بویه دلّم ناسره وئی.

گولندام به خنده جار جار به گریان

زولفی پیحانه ی پاک کرد پهریشان

به په نجه ی شمشالّ نه و به له خوّدان

له سنگی خر مه ی دی یاقووت و مهرجان

له علی پوممانه، خه زینه ی شاهان

نه وانی بچرین، له عهرزی پژان

عاشقان له بهر کهن لیباسی ژنان

نیغیار من دهبا بوقه پهنگستان.

۲۶۰

گولندام به عاشقان دهلی:
نیچیری ئهنگۆم، دهمبا بیگانه
جا ئهوه حالاته، ئهوه ژیانه!
وهکو جوولهکان بچنه خمخانه.

۲۶۱

قهسته م به زولفی نیرگسی خام
بهو سنگ و بهرۆک دهست لی نه دراوم
جوگه لهی بهستوو من خوین له چاوم
ئهوهند له ههسرهت زاری و گریاوم
چومکه نهگهیشتم به مراد و کاوم
وهک غهلفی ساوا من بن براوم
چاوم بو ببینی، با کویر بی چاوم
بو فه پهنگستان یه خسیر کراوم.
ئهگه دهتوانن جهرگو داغ بکهن
له پیتی ئهو کاره چاک دیفاع بکهن.

۲۶۲

بارام گه زانی و مزعی ئهو کاره
له پشتی رکیف ئهو دهبوو سواره
ته عزیمی دهکرد، دلم بیماره
به منی بسپیتره ئهو کاروباره.

۲۶۳

سه ری هه لێنا سه ولی دل ئارا
به مهردی ده دی ئهو تاقه سواره

سهقاوی زیړه، گشت سدهدفکاره
پمبی بی پوحمی له شانی دیاره.

۲۶۴

پاست و چهپ له شان وای کرد نامبازی
ژئی چهرمی گهوهزن، بۆ تیرهاندازی
بۆ مردنی خوئی زوو دهبی پازی.

۲۶۵

بارام به گولندامی دهلی:
فیدای گیانت بم نارامی دلان
بۆ دهکهی زاری و واوهیلا و گریان
له بهرمان دهکهی لیباسی ژنان
پیاو دیاری ناکا تا پوژی مهردان
تا که لاک کهوتن، که لاک فری دان
خوین عهرزی نه گری و که لاک نه گری سان
وهک بازی برسی بکهویه دل هیشان
باز نامادهیه ومختی که وقران.

۲۶۶

ئه من بازم، دوژمنت کهوه
پوژگاری پووناک له کن من شهوه
دهجهرگی براو ئه تو بسرهوه
مهردی و نامهردی جا ودهرکهوه.

۲۶۷

ئهو حه له دهرانی کی گیانفیدایه

کۆ جەرگ بپراو، دژ سوفته لایه
بۆ کوژرانی خۆی ئەو بێ پەر وایه.

۲۶۸

گولندام پازى بوو بهو حال و باله (۶۲)
له بزى شیرنه و شیرن جه ماله
به شان و شهوکهت پۆسته می زاله.

۲۶۹

به پهنگ و پوخسهت، بالا و ههیکهلی
وای هاته پیش چاو وهک خالندی وهلی
شیر دهستووری دی وهک ئیمام عهلی.

۲۷۰

هیند به دهستوبرد، قسهی کهوته سهر
پانسان و جۆشان وهک ئیمام ههیدهر
وههای له خۆی دا تانووت و حونهر
نیزه و مهتال و شیر ههتا خهنجهر
هه مووی لیی دهتکۆ پهونه قی جه وههر.

۲۷۱

ئیدی دهستبهجۆ گولندام دلخۆشی بهوه پهیدا کرد، کوتی:
خاترجه م ئەمن بۆ تۆ سه ره خۆم
ئهلعان مهجبوورم له کن تۆ ده پۆم
هه تاکو دهمرم من به ههویای تۆم
ئه تۆم پێ مهردی شای قهیسهری پۆم.

چون تۆ ھاتىيە پىش وا بەموشتهرى
 من ئەو عاشقانه دېكەم بى بەرى
 چاوت بۆ بېكەمە زۆرە و موشتهرى
 راستە، درۆ ناكەى، پادشای قەيسەرى.

سوئندت بۆ دېخۆم بە زاتى خودا
 شاھى لەم يەزەل، شای عەرز و سەما
 پادشای بى نەزىر، ئەو شای بى ھامتا
 لەبەر خاترى تۆ پادشای موستەجا
 شەرت بى فېداش بېدەم من بە مەنسور شا.

قاقەزەكە راگىرا بوو؛ ئەختەر شا جواب نامەى بۆ نەچووبۆۋە. بارام بەگولندام
 دەلى:

بە تىرى دەستت جەرگت كردم كون
 لەكنە خۆى دۆستى، لىم بوويە دوژمن.
 بۆ جوابى نامە بېرسە ئەحوالم
 ئەرى ھەياتم، ئەى مەھ جەمالم
 لە جىي پادشاىى و بەخت و ئىقبالم
 لە جىي جىيلى و دلى پر نالم.

لە دووم بىنېرە بۆ ئەو دەستوورە
 چاۋەكەت دەلىي پىالەى فەغفورە

کولمەت داییسى، ئاوری جىي دورە
دەروون داییسى، ھەروەك زەنبوورە (٦٣).

٢٧٦

جارچى خەبەر دا بەمەجلیسى شاھ
دیتە مەجلیسى کەناچەى وەك ماھ.
گفتوگۆى ھەيە لەگەڵ مەجلیسى
ئارایش بگرن، نەبى ناقيسى.

٢٧٧

مزگینى بدەن، کەناچەى قاقان
تەشریفى دیتى بۆ نامە جوابدان
بۆ جوابى نامەى شای فەرەنگستان.

٢٧٨

بەناز و نیم ناز، عیشووە و شەكەرى
چاوى كەردبووە زۆرە و موشتەرى
ئەبرۆی كۆر لە باب دەكا بى بەرى.

٢٧٩

سلاوى دەکرد لە مەجلیسى شا
مەجلیس شلەقا و لە بەرى ھەستا
لە گەلى ھاتبوو مەلەكەى فیدا
لە شانى پادشا، كورسییان بۆ دانا.

٢٨٠

گولندام لە شای دەکرد سلاو

به میهره بانی دلخوشتی داوه
جوابی نامه که ی نه ختەر شاو داوه؟

۲۸۱

شا کوتی: نه خیر، نه تو چ ده که ی
مه حته لی تو بووم ته گبیری که ی.

۲۸۲

گولندام کوتی: به من ناکری جوابی نامه ی نه ختەر شا بدمه وه.
پیم نادریته وه جوابی نامه ی ویش^(۶۴)
به که سیک ده کری به وری بی نه ندیش
بو رۆزی ده عوا سنگ بباته پیش.

۲۸۳

له نیو عاشقان لباد له به ره
ساحیب زۆر و زات، زۆر به هونه ره
پیم وایه رۆله ی پادشای قه یسه ره.

۲۸۴

ساحیب که ماله، پر عاقل و که مال
ههروه کو شیر مهردی پر نه حوال.
نه گهر بنیری، نه و کاره کامه
نه و بداته وه جواب و جواب نامه.

۲۸۵

وام هاته بهر دل، وام پی کهوت چاو

ههروهكو شيرى بيچووه هه لگيراو
شيرنه سواری و سه قاوی و لغاو
پيم وايه مهرده، ئه و ده بته پياو.

۲۸۶

بو جوابدانه وه، ئه و تانجی سه ر بی
مه گه ر ئه و خه می پادشای له به ر بی
پیت وابی گه ر ئه و پادشای قه یسه ر بی.

۲۸۷

ئه وه ده نیرن له دووی بارام، گولندام کوتی:
عاشق هه موویان خو یان پی شیره
له دوا ی شای قه یسه ر فیدا بنیره
چومکه لایه ق و جوان و جوانمیره.

۲۸۸

یه ککیان پادشای هه له ب زه مینه
پي زۆر و زاته، وه ک شیری شینه
په نجه ی وه ک پلنگ، هه ر پي له خوینه
ئه و دیته ئیره، ئه تۆ بیدینه.

۲۸۹

مه ردی پي هونه ر، پي زۆر و زاته
پيم وايه ته خت به وی نه جاته
زۆر ساحیب عاقل و هوش و بنیاته
ئه ویشیان پادشای قه یسه ر ولاته.

۲۹۰

بهو دووانه دوژمن دهکەم موڤته لا
به زاتی یهزدان، به هومیدی خودا
هه‌رتکیان شیرن، شیرى بى هامت
جار جار به شیر و جار جار به تیر و به گورز گاه گاه
بارام دوژمنى تۆزه‌لیل دهکا
بارام دوژمنى تۆفه‌نا دهکا
ته فره‌قه و شکست، موڤته‌لا دهکا.

۲۹۱

ناردیان له‌دوویمان و ئه‌وه دین.
بارام ته‌عزیم کرد، کردی سلاوه
به‌ته‌سکینه‌وه جوابی شای داوه
چومکه پادشا بوو، هیچ نه‌شه‌مزاوه.

۲۹۲

من له‌گه‌ڵ تۆمه ئه‌رى شه‌ه‌ریار
به‌یداغ و تانجت ببی به‌رقه‌رار
ئه‌وه من هاتم وهک شیرى وشیار
ناردتان له‌ دووی من، به‌منتانه چ کار؟
هه‌تا پیتی بکه‌م کار تاكو ڤفتار.

۲۹۳

شا فهرمووی: فهرموو ئه‌ی می‌هه‌ربانم
ساحیبی ڤمب و گورزی گرانم
خزمه‌ت دهکەم هه‌تا بتوانم

ئېخسىر و شكست دەستى كافرانم
 بەرامبەر دوژمن حال پەريشانم
 جوابدانەوى قاقەز ئەمن نازانم
 ۋەكىلى من بە پوۋى پەوانم.

۲۹۴

بارام جوابى دا: ئەمن ميوانم
 غەربىي شاران، دل پى لە ژانم
 دەنا خويىرى نيم، شىرى لە لانم
 جوابدانەوى ۋى بە سەر چاوانم.

۲۹۵

بارام جوابى ئەختەر شا دەداتەۋە:
 شاھم ۋا نابى، ئەمن ۋا ناکەم
 من يەخسىرى خۆم تەسليم ۋى ناکەم
 ئازاى بەدەنت لە ھەم جوداکەم
 سەرتاپاى تەنت بە تۇتيا كەم.

۲۹۶

سوئندم لى خواردى بە زاتى رەھمان
 كەللەت دەشكىنم، من دەتكەم بى گيان
 كالانەى چاوت بىكۆلن مورغان
 بى عاقل و شعور، ئەبلەى ھىچ نەزان
 ئەتۇ دەستىنى نىچىر لە عاشقان؟

۲۹۷

ئەتۇ نازانى من يارەمانم
 ساحىبى تىخ و گورزى گرانم

لیرهم خەرچ کرد پرووح و گیانم
مردنم پی چاکتره، نه کو زیانم
سی سه تی وهک تو به توله نازانم.

۲۹۸

روژی دل هیشان، شقهی ئاوزهنگی
نالہ نالی بی هازهی خهدهنگی
گهروو تال دهبی روژی دل تهنگی.

۲۹۹

تهمه پرودت کرد کافری دین به تال
به شیر و نیزه به گورز و مه تال
دنیای پرووناکت وهها لی بکه م تال
سوعبه تت پی بکه ن ژن تا کو مندا ل.

۳۰۰

قسهت کردووه پادشای سهر به خو
وهزیریک نه بوو نسیحهت کا تو؟
شهرت بی به سهرت شهقین بکری و گو
دایکت ههوت روژان بو ت بکا رو رو.

۳۰۱

له شکر ت شکست وا جیبه جی (۶۵) که م
نیوهی بکوژم، نیو له به حری که م
هه مووی بلاو و شیتواوی ری که م.

۳۰۲

ئهما عهزیزم دل بریندارم
بهو شهرتهی خودا بی به یارم.

من خولاناسم، تۆ هيچ نه زانى
ئەبلە و بى عاقل، تۆ بى ئيمانى
زۆر دەر بەدەر و ئەجەل ھاسانى.

۳.۳

نامەى چاک نووسى بە غوربەتییە
لە پشتى نامەى عەكسى نووسییە
بگە پتو، ئەو کارە کارى تۆ نییە.

۳.۴

کورتى بېرىنەو، بوو بە شەپ.
کافرن ددان بولغار
پمبیان پتیە سپیدار
سەر ئەلماسى نووک مکار
لەشکرت ھات بۆ قەراغ شار
دەورەى شاریان گرت، ھەر وەکو ھەسار
لەشکرى پادشا لەوان دەبوون سوار
بارام خۆى نەکرد ئەبەدا دیار.

۳.۵

مەنسور شا پادشای ھەلەب
پادشای عالا نەسەب
ساحیپی تەخت و کەو کەب.

۳.۶

یازدە پۆزان شەپ بوو. بارام و مەنسور شا بە لەشکرى خود زەمین و بە لەشکرى
عاشقان لەشکرى ئەختەر شایان شکاند. ھێندىک لە عاشقان ھەلاتبوون؛ نەیانووترا
بچن دەو شەپەو.

سبحهینیکی بارام گه‌یشته سهر ئه‌خته‌ر شا، یه‌ک تیری له‌ گری پستی دا؛ شۆری کرده‌وه، که‌وته‌ نیتو چۆم. له‌شکر گه‌وره‌ی نه‌می‌نی ده‌بیته‌ مه‌ری بی شوان. له‌شکره‌که‌ شکا. ئه‌وه‌وه‌موو خیتوت و ئیخته‌رمه‌ پاکی لیتان به‌جی ما.

ئیدی بارام رانه‌وه‌ستا له‌سهر تالان، مه‌تله‌بی تالان و برۆ نه‌بوو. بارام سه‌ری ئه‌خته‌ر شای بری و هه‌لیگرت؛ به‌مه‌نسور شای گوت: با بگه‌رینه‌وه، زی‌ر و پوول و جه‌لال به‌کاری ئیتمه‌ نایه‌.

زی‌ر و پوول و مال بۆ من بی فامه‌

خه‌زینه‌ و گه‌نجم چاوی گولندامه‌.

مال و زی‌ر و زیتو به‌کارت نایه‌

خه‌زینه‌ش بۆ تۆ چاوی فیدایه‌.

ئه‌وه‌ گه‌رانه‌وه‌، ئه‌وه‌ عاشقانه‌ی هه‌لاتبوون له‌ که‌لین و قوژبنان وه‌ده‌رکه‌وتن؛ ئه‌وانه‌ کیسه‌لیان ده‌کوشت هه‌تا ر‌م‌بیان خویناوی بی. له‌شکری شکست پیاوی خو‌پ‌ر‌یشی لی وه‌خۆ ده‌که‌وئ. ئه‌وانه‌ش وه‌دووی شکسته‌ی له‌شکری ئه‌خته‌ر شای که‌وتن، کاریکی وایان پ‌ی‌ کردن با به‌ ده‌واری^(٦٦) پاییزی نه‌کا.

ته‌لایه‌چی جارپان ک‌ی‌شا: ئه‌ی کۆمه‌کی گه‌وره‌ ئه‌ی موسولمانان ئه‌ی عاشقان سه‌ری بر‌ا‌وه‌ ئه‌خته‌ر شا. هه‌رک‌ه‌س سه‌ری ئه‌خته‌ر شای بر‌پ‌ی‌وه، گولندام ئی ویه. چون دوژمنی وا گه‌وره‌، به‌ده‌ستی وی له‌ به‌ین هه‌لیگه‌راوه‌.

٣٠٧

زولفی تار تار کرد، چون به‌ندی که‌وان

ئه‌برۆی کرده‌ تیر، وه‌ختی ک‌ی‌شان

ته‌ماشاکردنی پیاو ده‌کا بی گیان.

٣٠٨

عادل شا گولندامی له‌سهر بورجی راکرت، کوتی: گولندام پ‌ی‌شک‌ی‌شی ئه‌وه‌ که‌سه‌یه‌ نیشانه‌ی ب‌ی‌نی. سه‌ری ئه‌خته‌ر شا له‌ کن هه‌ر که‌س بی، ئه‌وه‌ ئه‌وه‌نه‌ر و فه‌ت‌حه‌ی کردووه‌. عاشقه‌ هه‌لاتوو‌ه‌کان ده‌یانگوت: سه‌ری نه‌ماوه‌، فه‌ره‌نگ‌ییان بر‌د‌و‌ویانه‌ته‌وه‌. شا به‌رد‌ی‌کی مه‌علوم کرد له‌ ده‌روازه‌ی پادشایی، شیوه‌ی گولندامی له‌سهر بوو،

فەخرييه (؟) كاري بوو. جا شا ئەو بەردەي دانا؛ كوتى: ھەر كەس يكي ئەو فەتھەي
كردووه، سەري ئەختەر شا بێنى ئەو بەردەي بدا، لەوئ نيوونيشانى خوڤى مەعلوم
بكا.

شەوئ بارام كەللەي ئەختەر شاى لە ڤمبى دا؛ ڤمبى لە بەردى خارا برده خواري.
قاقەز يكي نووسى، لە قەبرغەي بەردەكەي دا. نووسىبووى: ھەر كەس ئەو ڤمبە
دەريئى، ئەو كەسە ئەو حونەرييهي كردووه.

بۆ سبەھەينى پادشا جاري كيشا: ڤووى ئەو كەسە سڤى بى، ئەو كەسە بى ڤمبى
خۆي دەريئى، بى گولندامى پيشكەش كەم.

عاشقان تتي دەنووسان، ئەبەدا ڤمبيان بۆ وەدەر نەدەكەوت. ھەموو خويان تاقى
كردەوه، بۆيان دەرنەهات. ئى وا بوو قرائتيكى نەدەھينا، ئەويش تتي دەنووسا. بارام
مەنسور شاى دەگەل خۆي هينا و هات.

بارام جاري كيشا، عاشقانى شار

بۆ كەس نەيكيشا ڤمبى سەوزەوار

ھەتا بیدەنى ناسك و نازدار.

كوا قاوه و قليان، پيالەي فەغفوورى

كوا بگرە و بێنەي حاكم دەستوورى

ئەم بى لەشكر، سڤا و فريادم

ئەگەر نامناسن خيوەت لبادم.

پەنجەي لە ڤمبەكە دا، تەكانى دايە؛ خەلوار يكي بەرد پى هينا دەري، پادشا
ئافەرينى پى گوت، ھەتا چل شەو ئەوي كردە خودموختار، ئىختييارى ھەموو
كاريكي دايە لە مەملەكەتدا.

بارام كوتى: پادشا ئەم ئەو عەزىتەي كيشام بۆ گولندام بوو. گولنداميان لەو
مارە كرد. بارام كوتى: گولندام لە من حەرام بى ھەتا فيدا لە مەنسور شا مارە
نەكەن. فيداشيان لە مەنسور شا مارە كرد.

بارام كوت شاھم دل بى ئارامە

وہسلئ گولندام لە من حەرامە

بۆ وهك بزانی شوان و گه دامه؟
 دل پر له ژان، دهروون پر بۆسۆم
 ههتا نه نۆرم بۆ قه یسه ری پۆم
 خه بهردار نه که م دایک و بابی خۆم
 بابه بیژوو نیم، ئه من کۆری تۆم.

۳۰.۹

دایک و بابی مه نسوور شا له حه له بی را هاتن. بابی بارامیش به شیست هه زار
 له شکر مه هات. کاروبا و سه پسه ری و ئه رز ههنگ و سه مه ن بۆش خه به ری ان زانی
 هاتن بۆ وێ.

له بهر سواران، له بهر پر حونه ر
 خود زه مین بووه به سه حرای مه حشه ر.
 داوه ته که ده ست پێ کرا، پاش چل شه وان عه روسی ان خلاس بوو.

۳۱.

هه زاران دروود و هه زاران سه لام
 زما بهر مه مه د عه له یه ی سه سه لام.
 په راوێژه کان:

۱- جلیت، جوژه کایه که بووه که وهک پيشاندهری شه و پیکدادان دهاته ئه ژمار کایه که به م
 شپوهیه: سوارکاریک چهند داریکی تابهت که پیتیان دهگوترا «دار جلیت» یان «دار تهقله»،
 به دهسته وه دهگرت و دواى سوارکاریکی تر دهکوت و ئه و ئه و دارانه ی به ده م سواره یه که یه وه
 به ره و لای ئه و سواره ی تر دهخست.

خوالیخۆشبوو حه سه نی سه یفی قازی بۆ مباره کبادیی زه ماوه ندی عه لی خانی حه یده ری
 ناسراو به سالار سه عید قه سیده یه کی خوێنده وه و له به یته کدا وشه ی «جلیت» ی به کاره ی ناوه
 گوته یه تی:

جلیت بازان له لای هاته هاته له ترسی داری وان پشتی فه له ک کوو

۲- دل هیشان، مام ئه حمه دی لوتفی ئه م دهسته واژه یه به واتای شه و شوێ به کاردینێ.

۳- نیو دیڕبی، رسته یه که له کاتی ناولێنانی منداڵ وهک پیرۆزیایی به دایک و باوکی منداڵ دهگوتی.

- ۴- ناچځ، وشه يه کي تورکيه، به واتای ناواله و کراوه.
- ۵- ئەم وشانه که پاش نيشانی = خراونه ته نتيو که وانه وه به شتيک نين له دهقی بهيته که، به لکه من خۆم پيتم زياد کردوه.
- ۶- گويزه بانه، جيژنی ناو ليتانی منداڵ.
- ۷- بازی بهند، واته بازووبنده
- ۸- مه زبووت، واته دلزيرو هيزا
- ۹- پروون نيه «حود زهمين» کام ولاته.
- ۱۰- هه ناردينی گول له لايهن معشوقه وه بۆ ئاشق يان ئاشقان، که ته عييريکی نه ده ببي ناسکه، له زۆربهی بهيت و گۆزانيه کوردیيه کاندای و بهرچاو ده کهوێ، بۆ نموونه:
- شهرت بێ گۆلی کهس نه کهم به بۆوه تا گولم بۆ دێ له خزمهت تۆوه
- ۱۱- شانه وسان، ئەم دهسته واژه يه ي که ئاوه لئای وشه ي «گنج» دهسته واژه يه کي عاميانه يه.
- ۱۲- مه جرووم، بيژکردنی عاميانه ي وشه ي «مه جنون».
- ۱۳- مه تاح، بيژکردنی عاميانه ي وشه ي «مه تاع».
- ۱۴- لاپ، ويده چي بيژکردنی عاميانه ي وشه ي «لاف» ييت.
- ۱۵- وهردۆک، بالنده يه کي ئاوييه، له وانه يه هه مان ئۆرده ک ييت.
- ۱۶- قهره ندار، ده بي هه مان قهره ناز ييت. له لاپه ره ي ۹۸ - ي کتیبی «ناوی بالنده له زاراوه کانی کوردیدا» له تيره ي بالنده ي ماسيخۆره که دنووکي سپی و په رووی په شه.
- ۱۷- گهرمه برين، ئەو برينه ي تازه ييت. ده لێن بريني وا سه ره تا ئيشی له گه ل نيه. به لām لێره دا به پيچه وانه «گهرمه برين» واته بريني به ئيش.
- ۱۸- ئەم وشه يه له ئاخافتنی خه لکدا نه ژنه فغووره. به پتي زهمينه ي پرسته که ده بي به مانای ناله و شيوه ن ييت.
- ۱۹- خوسار، واته ئەو شه ونه ي به ستوويه تی. مه به ست له ستيوی خوسار، ستيوی پايزانه که «خوساری له سه ر ده نيشی» و باق و بريقی تيده خات و ده يد ره وشي نتيه وه.
- ۲۰- نه به دی، واته نا په ida و غه يبي، دزی به دی.
- ۲۱- سه ره به بند، به قسه ي به يت بيژ واته ويته.
- ۲۲- به حسه ت، به واتای هه لومه رج و کهش و هه وا و باروودۆخ هاتوه.
- ۲۳- روخسه ت، ويده چي بيژکردنی زارگو ت و عاميانه ي روخسار ييت.
- ۲۴- ويده چي ئەم نيه به يته زياد کراوييت و مام ئەحه مه دی لوتفی خۆی پي زياد کرد ييت.
- ۲۵- شيه ست، وا دياره مه به ست «شيه ست» ي پيغه مبه ره که له ته ورا تدا گو تراه ۹۱۲ سال زيا وه، په وانه کرد شناسی، نوشته ي م، اورنگ، ۱۵

- ۲۶- واته ئاسکېک تەقەي لىكرابى و ترسابىت.
- ۲۷- بەدر، وىدەچى ئەم وشەيە شىۋەي جىگۆركى كراوى بەرە بىت.
- ۲۸- ئاخىس، ئامىز، لە فەرەنگى مەھاباد دا وشەي «ئاخىز» ھاتوۋە و لەگەل «خاست» ھاورىشەيە.
- ۲۹- ئەم نىۋە بەيتە و دە نىۋەبەيتى دواتر كارىگەرەيتى زاراۋەي ھەورامى يان گۆرانىان لەسەرە، بەيت بىژ دەستەواژەي «جە بەستەش كەمەندى» بە «دەستى كەمەندى» لىكراۋەتە، لەم ھالەتەدا وىدەچى دەستەواژەكە دەبى «جە دەستەش كەمەندى» بىت ئەك «جەستەش كەمەندى».
- ۳۰- بازوۋى و تىشت، واتە بازوۋى خۆي، و تىشت يان و تىش يانى «خودى»
- ۳۱- قەدارە، كەرسەيەكە، لە شمشىز دەچى، تىخەكەي پان وراستە، كەتار و كەتا لە و غەدارەشى پى دەگوتى.
- ۳۲- قەلخان، وىدەچى توركى بىت و بە واتاي سېەر بىت، لە كوردیدا بەگىايەكى دېرودارەش ھەر دەلەين قەلغان.
- ۳۳- ھەلاۋارد، واتە ھەلاۋارد
- ۳۴- پەرە، واتە بۆ لاي
- ۳۵- ئەم دەستەواژەيە قەسەيەكى نەستەقە
- ۳۶- كەژ، لىرەدا جوان
- ۳۷- فەغفور قەرە پۆشىن، بەپىي ماناي رستەكە دەبى ناۋى جلوپەرگ يان كۆتالېك بوۋىت، لە كىتەبى «گۆرانى يان ئاۋازە كوردىيەكان» و نوسراۋەي دوكتۆر مەھمەد موكرى، پۆشىن بەم شىۋەيە لىكراۋەتە: «جۆرە دەسمالېكى سەر» بېروانە ۱۶۷
- ۳۸- تۆپز، تۆپز، جۆرە گورزىكى ئاسنىيە. «تۆپز» لە كوردیدا بەواتاي زۆر لىكردنىش بەكارەيت، ۋەك دەلەين: «نەدەچو، بەتۆپزىان بىر» واتە بەزۆر بىردىيان.
- ۳۹- بەراۋردى بىكەن لەگەل ئەم شىعەرەي سەعدى -دا:
- بخت جوان داردآنكە با تو قرين است پير نگرود كه در بهشت برين است
- ۴۰- كەناچە، واتە كچ
- ۴۱- بالا سىماكار، بەراۋردى بىكەن لەگەل «بالاي زېر ستون»
- ۴۲- پشانۆ، بەگوتەي بەيت بىژ «پشانۆ» «پەرىشان» كە
- ۴۳- تەلای دەستەوشار، وىدەچى ئامازە بىت بە و لەتە زىرەي كە خەسرەو پەروىز بەدەستەۋەي دەگرت. لە كىتەبى «ئىران لە سەردەمى ساسانىيەكاندا» نووسراۋەي ئارتۆر كرېستەن سەن، ۋەرگىراۋى پەشىدى ياسمى، ل ۴۸۷، دەرپارەي ئەو لەتە زىرە گوتراۋە: لە شتە سەير و سەمەرەكانى دامودەزگاي پەروىز ئەو لەتە زىرە بوۋە كە قورسايىيەكەي ۲۰۰ مىسقال بوۋە و

(مستی ئەفشار) که وەک مۆم نەرم بوو و دەیان توانی بە هەر شکلیک پێیان خۆش بێت دەری بێت.

٤٤- کەسکون، بەو دەردە دەلێن عیلاجی نەبێت.

٤٥- شیلە، هەمان شیرەیه.

٤٦- ئەم نیووە بەیتە لە لایەنی ماناوە دەگەڵ نیووە بەیتەکانی پێشوو یە کەدەگریتهوه و لە لایەنی سەر و اووە دەگەڵ نیووە بەیتەکانی دوای خۆی هاو سەروایه.

٤٧- مەنسور شا سیمای «فیدایی» بە زۆر و زیو دەشوبهێنێ.

٤٨- لال، وێدەچێ هەمان وشە «لەعل» بێت.

٤٩- دیانەت، واتە یادگار، چاکە بەخشینهوه.

٥٠- پەڕبەسەر، مەبەست کەسیکی پێژدار و گەورەیه.

٥١- بزر واتە شاراو، ناپەیدا بڕوانە فەرھەنگی مەھاباد، کۆکراوەی گیوی موکریان.

٥٢- بەزولفی و مەرھەشەچەمی، بەگوتهی بەیت بێژ مانای ئەم بەشە ئەمەیه:

«بەزولفەئێ کە لەسەر چاوان بڵاو و پەڕێشانە»

٥٣- واتە بەگوێزە داب و نەریتی عەشیرەتەکان

٥٤- کەوشی کۆرەکی، بەقسەئێ بەیت بێژ جۆرە کەوشێک بوو،

٥٥- قنیا، واتە حەسانەوه، هێمنی

٥٦- وێدەچێ ئەم نیووە بەیتە لەبری «چۆم» دەبێ «چەم» بێت.

٥٧- سێ بەنکی، جێرە پاراوەیەکی زولفی ژنان بوو، کە موزۆر لەسەر لەبەری ئەو بەیتانەئێ کە

مام ئەحەمەدی لوتفی دەیانگریتهوه ئەم تەعبیرە هاتوو. لێرەدا چەند دێرێکی بەیتی «شۆر

مەحمود و مەرزیگان»، کە لە یەکتێکیاندا زاراوەی «سێ بەنکی» تێدا یە دێنینهوه

باز لە هیچ کۆئێ ناخەوێتەوه و ناخەسێتەوه هەتا نەچیتەوه سەر هێلانە عەجایب ماوم؟ شۆر

مەحمود ئەگەر مابێ، دەبێ بۆم بنێرتەوه خەبەری خۆی و لەگەڵ نام و نیشانە

هەتا ئەم زولفی بۆ سێبەنکی بکەم و شۆخیان بکەم قەرە زولفانە

سنگی خۆمی بۆ بکەم بەدەفەرخانە

٥٨- هەنیه، ئەم وشە لە فەرھەنگی مەھاباد دا بەواتای «زەب الوجھە» و اتا مووی دەموچاوه و ئەم

واتایە راستە، بەلام لێرەدا «هەنیه» بەمانای دەموچاو و پوختسارە.

٥٩- عەمبەری واتە عەنەبەری یان عەنەبەری

٦٠- زیبایی گەرد کەشان، بەقسەئێ بەیت بێژ جۆرە سکەییکی زۆر بوو «زیبایی» لای من نامۆیە.

بەلام «گەردەکەش» و «گەردن کەشان» بەمانای خاومێ گەردەنی جوانە، هەروەتر جاری وایە

بەشێوەیەکی رەھا بەمانای «جوان».

لټړه دا چۀ د ډيرې بهيتې «شورې مه محمود و مەرزينگان» كه له يه كټكياندا زاراوه ي «گهر دین كه شان» هاتووه دټيننه وه:

پر ده وان ده يگوت:

برين كولانه وه ئو دردم تازه ناکړئ دهرمانه
کيژتيکیان له گه ل بوو، شل و مل، نټوی مەرزينگانه
بالا بلند بوو، گهر دین كه شان

په کجار زور قسه زان و عاقل و له بهر دلانه
له پځايه گه راوه نازانم شورې مه محمود کټيه، ناخ و حسرت و
داخی بڼ شورې مه محمود ده کيشانه

ده يگوت پاش شورې مه محمود، مردنم پټ خو شتره، نامه وئ ئو ژيانه
٦١- مە بهست له «سه ولی دلارا» گولندامه. له فەرهنګي مه هاباد دا «سه ول» بهم شيويه
ليکدراو ته وه: «مجداف نوع من النباتات المعطوه قامتها مثل الياسمن»
٦٢- بال، له «حال و بال» دا جووته ن.

٦٣- زهنبوره، به قسه ي بهيت بيژ به ماناي «سويه» يه.

٦٤- وټش، به واتاي «ئو» هم وشه يه له مه هاباد دا برهوي نيه.

٦٥- جي به جي، واته بلاو و په راگنده وهک دهبينين «جي به جي» لټړه دا مانايه کي تايبه تي هه يه و
مانا ناساييه که ي دروست کردن و کار پخستنه.

٦٦- ده وار، پارچه يه که له مووي رهش تندر او که په شمالي لي دروست ده کن.

«گوراني يان ناوازه کوردييه کان، کوکراوه ي دوکتور محمەد موکري، ل ١٦٠»

ويده چي له مه هاباد وشه ي «ده وار» به ماناي ئه سلی خو ي به کار ناهين به لکو به واته
مه جازييه که ي به کاري دين. ئه وهنده ي من ئاگاداريم «ده وار» له مه هاباد تهنيا له دوو حاله تدا
به کار ديټ، به کيک له وان هر ئه پټکه وهنده يه که له دهقه دا به کارهاتوه، حاله ته که ي تر ئه وه يه
که ده لټن «به ده واري!» و ئه پټکه وهنده بڼ تووک ليکړ دنه. ئه دوو پټکه وهنده له نټو خه لکدا
وهک قسه ي نه سته قی لټه اتووه.

شیخ فہرخ و خاتوون ئہستی

شیخ فەرځ، بابی نیوی شیخ مهجید بوو؛ مامی نیوی شیخانی شیخ داود بوو. مامی دوو سال له پیش بوونی شیخ فەرځی کچیکی بوو، نیوی نا خاتوون ئهستی. خاتوون ئهستی یه گجار زوړ جوان بوو؛ گهر دنی زیر اچیک بلند^(۱) بوو. خاتوون ئهستی پتی هه لگرتبوو، شیخ فەرځ له دایک بوو. کوتیان: ده بی عه لامهت بی! شیخ فەرځ کوتی:

ئوه مانگ له من دهنگوتوه^(۲) به یه که
پشت و په نا هم وه بهر تو ئه ی فله که
ئه گهر به منت رهوا دیوه دهست و په نجه و قالب و به له که
نوسره تی دوا یه م له دوا ی خاتوون ئهستی چا و به له که.

ئوه مانگ له من دهنگوتوه به دووه
پشت و په نا هم ئیلا هی وه بهر تو وه
به منت رهوا دیوه دهست و په نجه و قالب و پرووه
ئه منت به نا قیسی دوروست نه کردووه
نوسره تی^(۳) دوا یه م له دوا ی خاتوون ئهستی رو ییوه.

ئوه مانگ له من دهنگوتوه به سیتییه
پشت و په نا هم وه بهر تو ئه ی خودییه
که به منت رهوا دیوه دهست و په نجه و قالب و گو ی و پییه
نوسره تی دوا یه م له دوی خاتوون ئهستییه.

ئەو مانگ لە من دەنگوتەو بە چوارە
پشت و پەناهم و بەر تۆ ئەی جەببارە
کە بە منت پرەوا دیو دەست و پەنجە و قالب و ئاکارە^(۴)
نوسرەتیی دوا یەم لە دوا ی خاتوون ئەستی نازدارە.

ئەو مانگ لە من دەنگوتەو بە پینجانە
پشت و پەناهم و بەر تۆ ئەی پەرمانە
بە حەق بە تۆم هیناوە ئیمانە
بە منت پرەوا دیو دەست و پەنجە و قالب و چاوانە
نوسرەتیی دوا یەم لە دوا ی خاتوون ئەستی مامانە.

ئەو مانگ لە من دەبنەو بە شەشە
خودایە بە منت پرەوا دیو دەست و پەنجە و قالب، داوتە بە من بەشە
نوسرەتیی دوا یەم لە دوا ی خاتوون ئەستی چاوپرەشە.

ئەو مانگ لە من دەنگوتەو بە حەوت، یا حەوتەوانان^(۵)
ئە منت داناو لە پێزەیی موسولمانان
نوسرەتیی دوا یەم دەچیتەو سەر خاتوون ئەستی مامان.

مانگ لە من دەنگوتەو بە هەشت، دەلێن پیاو ناژی لە هەشت مانگانە
نیشانیان داوم خاتوون ئەستی، سینگێ دەلێی بازاڕ و دوکانە
محەللی تاجران لەوێ دەگرەو سەودا و معامەلە و سانه

خوداوهندی میری مهزن لهسه سینگى خړ کردوه جووتیک فینجانه
تام خوښ و بڼ خوښ، گه لیک له بهردلانه
ئهم زورم کهف چوته خاتوو ئهستی مامانه.

۱۰.

ئوه مانگ له من دهنگوتهوه به نویه
کس نهلئ فهرخ علامهته و سهر بهخویه
ئهم دهمرمهوه له بهر جووتیک زهر دمه میانت^(۶)، دهلئ زهرده لیمویه
دهمرمهوه له بهر شه دیکى ئهلوان، ریشوه شهر یانه له مابهینى چاو و برویه
کس نهلئ فهرخ علامهته، درویه
خوداوهندی میری مهزن ئیختیاری داوته دهستم گویه
دایمه دهروونم پر له بوسویه.

۱۱

ئه گهر فهرخ له دایکى بوو، دایه^(۷) کوتیان: ئوه علامهته. خانه دانی شیخ
مه جیدی کوتیان خو ئوه بۆمان به ئهستى هله دهلئ، ئیمه شیخین، ږیمان
ناوه شپيتهوه شتى وامان دهنډو تايه فهدا هه بئ، بیهاوینه بهر پیتی ولاغان تا زگی
بدړن.

شیخ فهرخ کوتی:

ږه بى حوته م نه چئ دایکم بمری

چله م نه چئ بابم بمری

ئهستى له بۆ من ده بپتهوه به لوقمان و به ئاش په ن، به نازری
به میرات بچمهوه سهر ماله مام؛ به لکو خاتوون ئهستى تیرم به کۆلئ^(۸) هه لږگری.
ئوه شهوئ شیخ فهرخیان له ته ویله فری دا بهر پیتی ولاغان، هتا ولاغ زگی
بدړن. زستان بوو؛ هه وای سارد بوو. ولاغ که پویان به سهر داگرت تا سهرمای نه بئ.
هیچ تخونی نه کهوتن، بۆ وهی پیتی لئ بنین و عه زیه تی که ن. سبچه ینی چوون دیتیان
ولاغ که پویان به سهر دا گرتووه به نه فه سی زاریان گهر میان کردو تهوه و پيشیان لئ

نه‌ناوه و فهرخیش ساغ و سلاّمه‌ته؛ زهق و زیندووه، جا ئەگەر وایانزانی هەلیان
گرته‌وه، بردیان‌ه‌وه؛ بێشکه و لانکه‌یان بۆ ساز کرد.

دوعای فهرخی قه‌بوول بوو، له‌حه‌وته‌یدا دایکی نه‌خۆش که‌وت؛ مرد. له‌چله‌شدا
بابی مرد. فهرخ بێ که‌س ماوه؛ که‌س نه‌بوو به‌ خێوی بکا. ماله‌ مامی بردیان‌ه‌وه،
کو‌تیا‌ن: خاتوون ئەستی ده‌بی به‌ خێوی بکا و ئاگای لی بی. ئەستی لانکه‌ی پاده‌ژاند
و خۆراکی ده‌دایه و ده‌یحاوانده‌وه. پۆژیکێ خاتوون ئەستی سه‌ری هه‌لدا‌بووه، فهرخ
کو‌تی:

١٢

کو‌یستان په‌نگین بوون و، ئەوه په‌نگین بوو سه‌ری ئاسته‌پێ
سینگێ سپی به‌ته‌رحی به‌ردی مه‌ر مه‌پێ
ئەگەر کافر بدبینی بۆت له‌ دین وهرده‌گه‌پێ
میر و به‌گله‌ران له‌سه‌ر دوو چاوی کال ده‌که‌ونه‌وه شه‌په‌ خه‌نجه‌ر و شه‌پێ.

١٣

خه‌به‌ریان برد بۆ شیخ داود، کو‌تیا‌ن: بۆیا‌ن به‌خاتوون ئەستی هه‌لده‌لی. ئەستی
زۆر جوان و چاک بوو، فهرخ چومکه‌ شیر سوتو بوو، شیرێ دایکی نه‌خواردبوو؛ نیوه
نه‌خۆش بوو هه‌میشه. شیخ فهرخ گه‌وره‌ش ببوو، ئەستی له‌ کو‌لی ده‌کرد.
کافرێکیش نیوی وسوو بوو، له‌ تایه‌فه‌ی به‌کر شه‌یتانی^(٩) بوو، کابرا هێندی دل
به‌خاتوو ئەستی‌وه بوو وه‌خت بوو گیانی بۆی ده‌رچێ؛ نه‌شیده‌وێ‌را زۆر توندی
بکیشی، ده‌یگوت: خولایه‌ چاوم پێی بکه‌وێ، چاوی خاتوون ئەستی جه‌رگی بریوم.
بازار و دوکان داندرا‌بوو. وسوو تاجر بوو. خاتوون ئەستی فهرخی له‌ کو‌ل کرد
بیباته‌ سه‌ر چه‌وزی شیخان. فهرخ په‌لپی لی گرت، کو‌تی: ده‌بی به‌بازاری‌مدا به‌ری.
خه‌لکی موته‌حه‌ییر مان. ئاخر مه‌له‌که‌ی تۆپ به‌سه‌ر نیویانگی بوو.
عه‌جیب تیل به‌سه‌ر

چارشێوت لاده و خه‌رجت که‌وته‌ سه‌ر.

به‌به‌ر دوکانی وسووی داها‌تن. وسوو بانگی خاتوو ئەستی ده‌کا شیخ فهرخ

۱۴

بارگهی خاتوو ئه ستم ئه تلّه سه و قوتنییه و کیمخوویه و گولّوه.
خوداوهندی میری مه زن وای دوروست کردووه، وهک حوژی عاسمانی خولقاوه.
پوچی منت بیتّه وه به قوربانی دوو گوشه ی چاوه
ئه من له سویتی تو جه رگم نه ماوه و جه رگم سووتاوه
شوخ و شهنگی خودا بت کا به رقه رار و پراوه ستاوه
نازانم ئه و سیسارکه که چه له چییه، دایمه ئاشییانه و هیللانه ی
له سهر پشتی تو داناوه؟

۱۵

بارگهی خاتوو ئه سستی ئه تلّه سه، قوتنییه، کیمخوویه، موشه ججه ره
دهک سهری و سووت بیتّه وه به قوربانی سهره
زه ر^(۱۰) مه میان کراسییان دریوه، سهریان هیناوه ته دهره
نازانم نه لیمویه و نه شه مامه یه و نه که وه ره
نازانم ئه و سیسارکه که چه له چییه، دایمه له سهر پشتت گرتوویه له نگه ره؟

۱۶

بارگهی خاتوو ئه سستی ئه تلّه سه و قوتنییه و کیمخوویه و قیمه تی له دنیا دا نییه
دهک سهری منت بیتّه وه به قوربانی دوو چاوی به نگییه
چاوت ده لّی ئاسکه، تازه ی دیوه تفه نگییه
مه گه ر تو قرچه ی سووتانی دلی منت ئاگا لی نییه؟
ئه من زور ده و له مه ند، مال و زیر و پوولم بو چییه؟
ئازاری سهرع ده گرم، خودا دهمداتی دهردی شیتییه
ئه و سیسارکه که چه له فری ده، ئاخر خو قابیله تی نییه.

بارگهی خاتوو ئەستی ئەتلەسه و کیمخوایه و به قیمهت گرانه
 دهک سه‌ری منت بێته‌وه به‌قوربانی زنجیره‌ی زولفانه
 ئاورینگ^(۱۱) دارن، هه‌میشه بو‌نیان دێ وهک په‌شه پێحانه
 ئەمن مردنم پێ خۆشتره، نه‌وه‌کو ئەو ژیا‌نه
 ئەو سیسارکه که‌چه‌له چیه دایمه له‌سه‌ر پشت کردوویه‌ته‌وه هێلانه؟

بارگهی خاتوو ئەستی ئەتلەسه و قوتنییه و کیمخوایه، به‌ئێ گولاه
 کاری خودای که‌سی تێ ناگا، ماشه‌للآ خاتوون ئەستی چۆن خولقاوه!
 ده‌لێی گیابه‌ند و خاوه، تازه‌کانه‌ی سه‌ر له بن یندوی^(۱۲) به‌فری ده‌ره‌یناوه
 فیتنه‌گیرن ئەگه‌ر هه‌لی دینێ دوو گۆشه‌ی چاوه
 ده‌لێن: به‌هه‌لێنای چاوی حاجی له پێگای مه‌که‌که گه‌راوه
 ده چ بکه‌م؟ چ ده‌سه‌لاتم له ده‌ستدا نه‌ماوه.
 نازانم ئەو سیسارکه که‌چه‌له چیه دایمه له‌سه‌ر پشتی تۆ ماوه؟

خاتوون ئەستی پۆی، تێپه‌ری. شێخ فره‌خ گریا، کوتی: بمگیره‌وه به‌ر دوکانی
 وسووی، بمگیره‌وه. خاتوون ئەستی ناعیلاج گیرایه‌وه.
 ئەو وه‌ختیش، چونکی به‌کر شه‌یتان کاریکی زۆر خرابی ده‌گه‌ل تایه‌فه‌ی برام
 پادشای یه‌مه‌نێ کردبوو، له وسووی ده‌گه‌ران: به‌خوینی سه‌ری توونی بوون. به‌لام له‌و
 شاره‌یدا که‌س وسووی نه‌ده‌ناسی، نه‌یده‌زانی که له تایه‌فه‌ی به‌کر شه‌یتانه، ده‌نا
 له‌میژ بوو له‌ت و کوتیان کردبوو، که‌ولیان له حاجه‌ت خسته‌بوو. فره‌خ کوتی:

وسو^(۱۳)، گه‌وره توجاره‌که‌ی وسووی موغانی
 خودا مه‌نزلی نییه، بێ مه‌نزلی و بێ مه‌کانی^(۱۴)

قهسته م به زاتی سوبحانی
 گهلېک ئه بله و هيچ نه زانی
 ئاورت داوښمه خهرمانی
 خوښی نه بیینی له گیانی
 لیت تیک چی سهر و سامانی
 ئازای به ندهنت بگری ژانی
 به قورئ داچی تا ده توانی
 داست ون بی له سه پانی (۱۰)
 دایکت بوټ بدا له رانانی
 بوټ بکا هاوار و فیعلانی
 ئه تو ئه منت به پیاوړکی بی قابیلهت زانی!
 ته مای ئه وهت بوو ده گهل خاتوون ئه سستی بییه وه به ئاملانی؟
 ئه وه خه لک نه یزانیوه ئه گهر ئه تو له تایه فهی به کر شهیتانی.

۲۱

وسوو ئافهریم! پیکت هیناوه کاروباره
 خاتوو ئه سستی سیوه، ههرمیته، هه ناره
 خاترجه م به نابی بو ئه و دهم و زاره
 فره خ ئه گهر مندا لیش بی له کاری خوئی وشیاره
 وه بزانه به جه رگییه وه داوی شوجه ماره
 عاشقی خاتوو ئه سستی بووی، ئه گه لیک دهری توو و ته له سم و زیر و زه نجه ق
 له گهل به ندی گواره
 هیندیک ده لئین: زه لزه له یه و، هیندیک ده لئین: پوژی قیامه ته و،
 هیندیک ده لئین: قه تاره
 مه لی مندا له فره خ، له کاری خویدا وشیاره.

وسوو نه‌لئى: توجارېم، ئەمن پياوئىكى زۆر ده‌وله‌مەند و ساحىب ئەركانم
 ئەمن سەبارەت بە خاتوو ئەستى هەتيوم، لە ماله مامانم
 عاشق بە وردە خالى نىو زنجيره‌ى زولفانم
 هەزارى وەكو تۆ بە سەگ نازانم.

توجارې و خەلك ئاگايان لى بوو، عالەم لىيان وەخري بوو. مەعموورى ده‌وله‌تى
 زانييان، هاتن و گرتيان. وەختايەكى سىلسيله‌يان خوینده‌وه، لە تايەفه‌ى بەكر
 شەيتان بوو؛ هاتن بىكوژن. لە پاشان شىخان تكيان بۆ كرد. كورتى بېرىنه‌وه،
 وسوو بە هەزار جەپرې سەقىل نه‌جاتى بوو.
 خاتوون ئەستى دوو خوشكى گەوره‌ترى هەبوو، يەكيان نىوى ناز بوو، ئەوى دى
 نىوى نازەنن بوو. ئەوانە كوتيان: دەچينه باغى شىخان، شيو و كول دەكه‌ين، لە
 حەوزى هەلدئين.
 فەرخيشيان برده باغى كه‌له‌كه بەرديان بۆ ساز كرد تا لە بنيدا بحاوئته‌وه، وەرەز
 نه‌بى. جىگاكه چۆل بوو، هەرسىكيان خويان پروت كرده‌وه، چوون دەحه‌وزتوه مه‌له‌ى
 بكەن. فەرخ له‌وئرا چاوى لى بوو.

جا فەرخ كوتى:
 ئەگەر بژىم و بمىنم
 ئەمن ئەو كه‌له‌كه بەرده دەرووخىنم
 با بۆ خۆم لە بنيدا بمىنم
 تە بە پروتى بىته سەرم بەژنىكه بارىك و دوو چاوى شەهينم.

فەرخ پىلاقىكى بەكەلەكە بەردەكە دادا؛ تىكى پووخاند. كچەكان كە وایان دى لە تاوان دەریه رین، بە پروتى ھاتنە سەرى. ھاوار ھاوار پەیدا بوو. فەرخ لە قەستى خۆى مراند. ئەستى ھەلى گرت بردیە سەر ھەوزى. فەرخ ھەر خۆى مراند بوو، ھىچ ھەست و خوستى نەبوو. ئەگەر وا قەوما سازبوون بچنەوہ بو مالى. لە رىگایە کوتیان: بیدوینین، تا وەھۆش بىتەوہ. بەبى ھۆشى بىبەینەوہ خراپمان پى دەكەن. وەرن ئىكى بەندىك بلىین، بزانی وە جواب نایە؟

ناز دەلى:

قەستەم بەزاتى فەلەكى
ئەگەر بترازىنم دوگمەى سىنگ و بەرۆك و مەمكى
حەجاجان دەگىر مەوہ لە رىگای مەكى.

نازەنین کوتى:

قەستەم بەو خودایەى بى مەكانە
ئەگەر بترازىنم دوگمەى سىنگ و بەرۆك و مەكانە
زنجیرەى زولفان لە سىنگم بىتەوہ بە نىشانە
سىنگى من دەلى بازاپ و دوكانە
ئەوى نابەلەد بى لى دەكاتەوہ شوكرانە بژىرى و سوبحان سوبحانە
مردووان زىندوو دەكە مەوہ لە گۆر و لە گۆرخانە.

خاتوو ئەستى نۆرەى ھات، کوتى:
قەستەم بەساحىبى شەو و پۆژى

ئەگەر بىتارزىنم دوگمەى سىنگ و بەرۆك و مەمك و بەركۆژى^(۱۶)
شوق دەبرمەوہ لە مانگ و نامىنى شوقى پۆژى.

۲۹

كوتيان: فەرخ گيان، ئىمە ھەريەك شتىكمان گوت؛ ئەتۆ چۆنى تىدەگەى؟ فەرخ
دەستى كرد بەقسان، كوتى:
نازەنن ئەتۆ قسەت ھەوہ
سىنگ و بەرۆك گەنجى خەزىنەى خوسرەوہ
دەجا سىنگ و بەرۆك بىتارزىنە، ئەگەر نازاى مردوو زىندوو كەوہ.

۳۰

ناز، ئاخىر بەوہى كەم ئەگەر بىناھى چاوہ
مەمكت دەلىلى ھەنارە و خودا بەبى ناقيسى دايئاوہ
دەجا برۆت ھەلتەكىنە و ھەلبىنە گۆشەى چاوہ
بزانم كى خەبەر دىنى؟ بلىن: حاجى لە رپى مەككە گەراوہ.
ئەمما خاتوون ئەستى راست دەكا. كوتيان: بۆيە وا دەلىلى چومكە ئەستى بەختووت
دەكا. فەرخ پاشى وەى كە وە زمان ھاتەوہ، خۆى بى ھۆش كەدەوہ. فەرخ ھەستى لە
خۆى برىبوو.

۳۱

ئەوجار بىينەوہ سەر باسى وسووى. وسوو ھىندەى ھەز لە خاتوون ئەستى دەكرد
مەگەر خودا بزانى. ھەمىشە چاوى لەدووى خاتوون ئەستى دەگىرا. چاوى خاتوون
ئەستى جەرگى برى بوو. ئەوى پۆژى وسوو دىبوونى كە دەچنە باغى. جا بۆ ئەوہى
لە گەرانەوہدا وسوو چاوى بەخاتوون ئەستى بکەوئ، لەسەر بانى راوہستا بوو؛
ھاتن بە كووچەيدا. فەرخيش لە سەرپا خۆى مراندبوو، سەرى نەدەگرت. كچەكان
وسوويان نەناسى. خاتوون ئەستى پرووى دە وسووى كرد و كوتى:

لاوه ئەرئى لاوهكەى لەسەر بانى
 خەبەرئىكم بۆ بەره مائە باب و باوانى
 با ھەموو كەس بەو خەبەرەى بزانى
 فەرەخ وەبن بەرد كەوتوو، ئەو بابانى لە من كەردۆتەووە خشتور^(۱۷) و وێرانى.

چومكى ئەمەن ئولفەتم بەو گرتوو
 دەنا مەمكى من دەلئى شەمامەى چوار بێستانە^(۱۸)
 تازە خال خال سوور بوو
 چاوم دەلئى جەللایى^(۱۹) دەولەتانە
 نازانى پوژ درەنگە یا نە زوو
 خەبەرئىكم بۆ بەره مائە باوانى بلى:
 فەرەخ وەبن كەلەكە بەرد كەوتوو.

ئەرئى لاوه ئەرئى لاوهكەى لە حزوورى
 كارئىكى وام دەگل بکە حاکم دەستوورى
 جوابئىكم لە بۆ بەره مائە باوان و، خەبەرئىكم بۆ بدە بەھەرەم
 خانە و دیوى ژوورى:
 ئەو فەرەخ بابانى لە من كەردۆتەووە وێران و خشتورى.

ئەرئى لاوژە لاوژەكەى بەبى كار لەسەر رینگا پاوەستاو
 خەبەرئىكم بۆ بەره مائە باوانى، جەرگ و دلم لە جیگای خۆیدا نەماو
 ئاخر ئەمەن چاوم دەلئى كۆترە، تەفەنگچى ساچمەى لى داو

بهخودای ئاکارم^(۲۰) هیچی لهسەر پهنگی خۆی نهماوه
 پێم وایه فهرخی مامان ههموو گیانی شکاوه
 سه‌لای گه‌وره و گرانم لێ رابوو، کهسم له ماله باوانی نهماوه
 چومکه ئامانه‌تی^(۲۱) من بوو، له دهستی مندا به‌ردی به‌سه‌ردا پروخواه.

۳۶

وسوو کوتی:
 کیژی، کیژی کیتییه
 سه‌ری منت بێته‌وه به‌قوربانی سه‌ریته
 ئه‌ی ئه‌منت ببمه‌وه به‌قوربانی جووتیک مه‌مکی زه‌رده بیتییه
 گوێ مه‌ده فهرخ، ئه‌وه هاتییه‌وه له‌سه‌ر چه‌وزیتییه.

۳۷

کیژی کیژی، کیژه‌که‌ی ده‌ ته‌رلانه
 گه‌ردنت ده‌لێی به‌یداغی رۆمیانه^(۲۲)
 سینگت ده‌لێی بازار و دوکانه
 که‌سیک نه‌خۆش بێ، بلێن: ده‌ردی زۆر گرانه
 چاوی به‌ تۆ بکه‌وێ، بۆی ده‌بێته‌ که‌یم و چه‌تار و لوقمانه
 کیژی، ئه‌مما شه‌وه؛ وه‌ختی بانگی خه‌وتنانه
 کوا جوابم ده‌ده‌نه‌وه ئه‌من خه‌به‌ر به‌رم بۆ ماله شیخانه؟

۳۸

فه‌رخ قه‌هیدی نا‌کا، په‌مبێ تۆ به‌دوور بی له‌ ده‌ردێ له‌ به‌لایه
 ئه‌منت ده‌مرمه‌وه له‌به‌ر به‌ژنیکه‌ باریک، ده‌لێی چووژه بیزایه
 سینه و به‌رۆکت جووتیک زه‌ر مه‌می تێدایه
 قیمه‌تیان ته‌واو نابێ، مه‌گه‌ر بۆی بفروشی پیره به‌غدایه

وختیکی تۆ ده پۆی، گواره له گویت دهکونه له نجه و سهمايه
چوون^(۲۳) ورده کرمهک و گژنيزی به قيمهتي تيدايه
رهبي ئامانهت بۆ حوسيني شههیدی که ره لايه
رهبي پاش تۆ نه ژيم ئهن، بگرم دهردي موفاجايه
نازانم ئه و سيسار که که چه له چيه دايه له کۆلی تۆ دايه؟

۳۹

شیخ فهرخ و جواب هات، کوتی:
چۆن ئه تۆی له سه ر بانی راوه ستاوی، بانگت ده که ن لاوه؟
خۆ له من وایه گرتوویانی، ده لێن: وسو و نه ماوه
ته مای ئه و مت هیه له خۆت بدینی کام و کاوه؟
ئه وه به جیگای خۆی کار به کار بگا^(۲۴)، ئیستا خه بهریان نه داوه
وه سیتی خۆت بکه، به وه که م بیناهی چاوه
له سه عاتی که وه هه تا حه وت سه عات عه مرت ماوه.

۴۰

بابه شه وێ کار به ده ستانی شاری کوتیان: ئیمه وسو ومان به ردا، مه سئول ده بین.
گرتیان و کوشتیان. جا ئه گه ر وسو و کوژرا، شیخان نار دیان له دووی خاتوو
ئه ستی؛ کوتیان: فهرخ ده گه لّ خۆت بینه. جا دو اندییان، لییان پرسی: ئه تۆ چ
مه ته له بێکت هیه؟ ئه تۆ به بی خاتوو ئه ستی بۆ هیچ جیگایه ک ناچی. چ خه یا لا تیکت
ده سه ری دایه؟

۴۱

فهرخ ده لّی:
ته مه شای مام که هه ر ده لّی هیچ عاقلی له که له لایدا نییه
قه سته م به وه ی که م ئه گه ر ئیلاهی و ئه به دییه
نه له گوین که سه و که سی له گوین نییه

بهمن دهلین: عاشقه له مندالییه وه، له توفلییه
 ئەما بهمن دهلین: عاشقه و عاشقی ئیلاهییه
 ئەمن تا رۆژێکی ئەو کەلەم دەچتە وه بن بارستی گلییه
 له خاتوون ئەستی من دەست هەلگرتنم نییه
 خەلکی بهمن دهلین: بێ قابیلەتی، قابیلەتی تۆ نییه
 کاریکی خودا کردی، به عەبد رەدبوونە وهی نییه
 به مندالی لانکە ی رازاندووم، بۆی کردوومە ته وه لای لاییه
 لهو حەلە وه من عاشقم بە سینگیکی سپی و دوو چاوی بەنگییه
 مامە تۆ له خاتوو ئەستی بپرسە، بزانه ئەو تەگییر و قسە ی چیه
 ئەوانە ی لهو ی بوون، کوتیان: راست دەکا، عاشقی ئیلاهییه.

٤٢

کوتیان: له ئەستی بپرسین، بزاین ئەویش بهو ی رازی دەبی؟
 تهواوی دنیا بە ئارەزووی ئەستی وه بوو. ئەستی دەیگوت: مێرد ناکەم. جا بابی به
 دزی و به مەحەرمانە لێی پرسی، کوتی: ئەتۆ مێردی پێ دەکە ی یان نا؟

٤٣

خاتوون ئەستی کوتی:
 بابە سوواران هەمووی هەو هە وه و گرتوویانە سانه
 قەستەم بهو ی کەم ئەگەر بێ شەریکە و بێ مەکانە
 خودا فەرخ ی وا له بەر دلی من شیرن کردو وه، هێندە له بەردلانه
 ئەگەر گوشت لەپیش بێ، هەمیشە هەر لەسەر نانه (٢٥)
 با میر و بەگلەران موشتەریم بن، پادشا و سولتانه
 با له دەورەم ببنە وه به خوازی بیکەر و به میوانە
 هەموویان له فەرخ دەکە مه وه به قوربانە.

چاک له من حالى به، ئەمن زیاتر دلى دنياى نىیه
 ئەمن ئەگەر بژیم ئى فەرخم، ئەگەر بمرم ئەوه دهچمه وه بن
 بارستى گلییه

له فەرخی مامان زیاتر خو من تەمام به کەس نىیه
 بو خوّم به خێوم کردووه به توفلى و به مندا لىیه
 خوداوهندى میرى مەزن وای هاویشتوو مه بهر جەرگ و بهر دلییه
 له فەرخی زیاتر له من وایه کەسى دیکه له دنیا دا نىیه
 با بددهمى خەبەرى به راستى و به ئەسه حیه.

له دلى من گەرى چەندى له هیشە و چەندى له ژانە
 هاشا له میر و پادشا و سولتانه
 ئەمن قایلیم به فەرخۆلى مامانه
 ئیدی با خەلکی بلى: شوانه، گاوانه، فەقیره، بى قابیلەته، هیچ نه ژانە
 بو من ئەمیره، پادشایه، سولتانه.
 ئەگەر بابى وای زانى هات، کوتى: بابە کارى خودای تەعالایه؛ ئەستى زیاتر له
 فەرخی ئاوری دهجەرگی بهربوو. جا خاتوون ئەستیان دا به شیخ فەرخی، لییان مارە
 کرد.

به غدا دهبوو شیخىكى قورسى تیدا بى، گەورەى هەمووان بى، شیخىک نىوى شیخ
 ئەنەر بوو، داياننا بوو به گەورەى. شیخ ئەنەر کوتى: براله دیاره ئەمن چاوى
 کەشف و کەراماتم هیه، به لام ئەمن گەورەى ئەو عالەمەم پى ناکرئ. ئەنگۆ
 تەشتىک شیر هەلگرن، بچنە شارى لهنگەر زەمین؛ بچنە مالە شىخان. واجب بوو
 لەسەر ئەمن ئەگەر پێو بلیم. ئەوان شیخ فەرخیکیان هیه، تازە شەیتانى پیکەنیوه.
 ئەو نه بى ئیدارهى ئەو مەملەکەتەم پى ناکرئ. ئەو دەرەجەى زۆر عالییه.

چەند كەس پياوى چازان ھاتن؛ تەشتىك شىرى وشتەر، بەگەرمى ھەليانگرت. ھاتن گەيشتنە لەنگەر زەمىن. وەختايەكى شىرەكەيان دانا، عەجايب مان؛ دەرگوت شىرەكە تازە لە گوانى وشتەر ھاتبوو ھەري، ھەلمى لى ھەلدەستا. شىخانى لەنگەر زەمىن ھىچيان تىي نەگەيشتن. نەيانزانى مەتلەبى شىخ ئەنومەر لە ناردنى ئەو شىرەي چىيە، بۆ ئەو شىرەي ناردووھ؟

جا ناردیان لە دووى شىخ فەرخی. شىخ فەرغ ھات، چاوى بەشىرەكە كەوت؛ كوتى: بچن گولتكم بۆ بێن. گولتكيان بۆ ھینا. شىخ فەرغ گولەكەي دەنيو شىرەكە ھاويشت. بەئەمرى خوداي تەعالا گولەكە شىن بوو، ريشەي داکوتا. فەرغ جى بەجى دەرەتلەبەكە گەيشت، جا دەستى كرد بەگريانى و كوتى:

٤٧

سواران لە من كەوتوونە ھەو ھەوي
 پۆژ لە من بوو بەتاريكە شەوي
 زىندانە و بەندە، دلى من ناسرەوي
 ئەوجار سالى جاريك چاوم بەخاتوون ئەستى ناكەوي^(٢٦)
 چومكە موقەددەرى ھەق دەستى ئىلاھىيە، لە بەغدايە منيان دەوي
 دلم لە ھيشە و لە ژانە، شەو و پۆژ چ بكەم ناسرەوي
 قەليان قەل كوتوو، كەو دەدەن بە كەوي.

٤٨

كوتيان: چ باسە؟ فەرغ كوتى: ئەو گەورەي شىخان لە بەغدايە ناردوويەتى لە دووى من. ئەگەر نەچم كاری بەغدايە سەر ناگرى؛ دەبى بۆم بۆ بەغدايە. ديارە ئەستى نابى بەرمە بەغدايە.

شىخ ئەنومەر كوتبووى: شىرەكەي بێننەو ەكن من. فەرغ بۆ ئيرە نەبى، نابى. مەعموورى سەلاتينيان ھاتن، عەباي شىخايەتى و حوكمى دەولەتى و خەلاتى عولەماي رەبباني و ئىنزيبات و تەدارەكى شىخايەتى و ئەوانەيان بۆ ھینا؛ كوتيان: دەبى بێيە بەغدايە، خودا لەقاي رەئىسى شىخانى لەسەر شانى تۆ ناو.

جا ئەو جار فەرخ دەلێ:

پەنام وەبەر تۆ ئەی خودایە

ئەوێندی زیروح لە ژێر زەمین و لەسەر زەمین دایە

هەموو تۆ روح و رزقت بێ کردوونەو بەخشیش و عەتایە

جەرگی من ئاوردە و کوژانەوێ نایە

حوکم لەسەرە، دەمبەنەو بۆ کاوڵە^(٢٧) بەغدايە

ئەگەر نەبینم بەژنیکە باریک و کۆلمەیه کە کارەبایە

لە بیرم دەچێ سوبحانەللا سوبحانەللا و نەسرومینەللايە

مەگەر فەرامۆشیم بێ ئەوێ ئەگەر لە دلی من دایە

چومکە موراپوێ دەل^(٢٨) و هەموو کار لە دەست خودای دایە

خاتوون ئەستی بۆ من شەکرە، ئارامی دلە، تاریفی بە زمان نایە.

٥٠

ئەسبابی ئەو وەختیان، هەرچیک بوو، بۆ تیک نا؛ سازیان کرد. ئەستی وەخت بوو

لە تاوان گیانی دەرچێ، کوتی: ئیجازەم بۆ لە بابم وەرگرن، بەرپێ دەکەم. چاوم پێی

بکەوێ؛ نەبادا دیدار ئاخەرەتی بم، هەتا قیامەت چاوم پێی نەکەوێتەو.

٥١

جا ئەو ئەستی دەلێ:

فەرخ دەیبەن بۆ شێخایەتی، کەمێک منداڵە

هەوری عاسمانی لە من گەواڵ گەواڵە

چاویان کوێر بێ راپۆرتیان بەتۆ دا، زمانیان ببی لالە

تەلخم بوو ئەحوالە، ئەو دنیا یە بەبێ تۆ لە من تالە.

خۆ من سینگت بۆ دەكمەمەوۈ بە باغى عەلى شا، دايم و دەرھەم
 لىتى بکەوۈ سەيرانى ئەسەحييە
 سەرى منت بېتەوۈ بەقوربانى سەريیە
 ئەوۈ ديارە کارى ھەق دەستى ئىلاھى و ئى عاسمانیيە
 ئەگەر بۆ تۆ ھاتوۈۈ خەلاتى شىخىيە
 خودا ئەتۆ نەكەى خاتوۈ ئەستى لە پاش بەجى ھىلى، بېتەوۈ بە میراتیيە
 لە فەرخى مامان زياتر ئەمن ھىچ كەسم قەبوۈل نىيە
 ھەتا ئەو رۆژەى سەر دەبەمەوۈ بن بارستى گلىيە
 پەبى خودا حافىزت بى، حافىزت بى خوداى ئەزەلى و ئەبەدىيە
 زوۈ زووم قاقەز بۆ بنىرە بە دىانەت و بە يادگارىيە
 دەنا دلم ناحەسىتەوۈ، شەو و رۆژ لە تاو تۆ خەو و زىندەگانىم نىيە
 ديارە بەغدا پىگايەكى دوورە، موسافەرەت كارى من نىيە
 تۆق و تەلەسم و گوارە و كرمەكت بدەمى، با لە كەنت بن بە يادگارىيە
 با ئىوارە و سبەھىنان بلى: ئەوۈ ئى خاتوۈن ئەستىيە.

ئەوۈ شىخ فەرخ پۆيى، بردىان بۆ بەغدايە. لەبەر خەلك تى ھالان و حىسابى
 شىخايەتى پىتى پىدارى نەبوو. ئەوۈ كارى بەغدايە سەرى گرت. شىخان ھەموو لە
 بەردەستى وى دابوۈن. چل شىخى دادەنىشت لە مەجلىسدا، ھەتا چل شەو فەرخ
 ھىچ ھۆشى خاتوۈ ئەستىي نەبوو. رۆژىكى جومعە بوو، بەشىخانى كوت: با بىرۆين
 بۆ سەياحەتى، سەياحەتتىكى سەحرا بکەين.

شىخ فەرخ دەلى:
 دەرەم دوو دەرەدە ئەمن ھىچ نىمە چار

با بچینه سه حرا، دنیای سه بزهوار
 دو پر و یا قووته، ته لای دهسته وشار
 له بهر غوربه تی من نیمه هیچ چار
 به دهستی دلم من بووم گرفتار
 له بیرم چووه ناموزای نازدار.

۵۵

من په ریشانم، دلم بووه تهنګ
 بچینه سه حرا، دنیای په نګاوره نګ
 دلم برینداره، سهرم دا له سهنګ
 له بیرم چووه یاری شوخ و شهنګ.

۵۶

نهمن غه ریبم، دل بریندارم
 خودایه نه تو پیک بی نی کارم
 له بیرم چووه خوشه ویست و یارم.

۵۷

شهمالی به هار، حه کیمی به دهن
 خزمینه^(۲۹) تو خلا قهت لومه م مه کن
 خه یالم کردووه مه مله که ت و وه تن
 له کیسم^(۳۰) چووه دهسکی یاسه مهن.

۵۸

وهدهرکه وتن، چوونه سه حرایه. فره خ کوتی: براله نه نګو دابنیشن، نهمن غه ریبم،
 دلم تهنګ، دهرؤم بریک به تهنی بګه رپم. میشه بوو، شیخ فره خ هات بو نیتو میشه که.
 داعبایه که هیه په شیشه ی پی ده لپن، دهنګی زور خوشه، ده خویتی، دهنیتو

چەلتووکدا دەبى. شىخ فەرخ چاۋى بەدوۋ پەشىشان كەۋت، يەكيان نىرە بوو، يەكيان مېۋە^(۳۱). پەشىشە نىرەكە عاشقى پەشىشە مېۋەكە بېو، دەخوئىند. پەشىشە مېۋەكە كوئىر بوو. جا چومكە فەرخ شىخ بوو، فەنا فىللا بوو، زمانى ھەموو داعبايەكى دەزانى. فەرخ ئەستىي ۋەبىر ھاتەۋە، ئاتەشى عىشق زۆرى بۇ ھىئا؛ بانگى پەشىشەكەى كرد، كوتى:

۵۹

پەشىشە، ئەى پەشىشەى دەنگ زەنوئىرە
دایمە دانىشى لە ھەلّال و بەیبوون، بخۆى سەر گۆلى كەنئىرە
ھەچى خودا خەلقى كردبى، بۇ خۆى پىتى وایە شىرە
ئەتۆ نەتزانىۋە يارەكەت، ھەوت سالا ھەزى لى دەكەى چاۋىكى كوئىرە؟

۶۰

پەشىشە ئەگەر دەنگت خۆشە، بەعومرى بارى تەعالوللایە
سېحەینان، ۋەختى ئىستا تاۋ ھەلّانایە
سەرت گەرمە، دەچىە نىۋ ھەلّال و بەیبوون و شەكە كەمايە
دىارە جوابت ناداتەۋە، بەدۋاى قسەى تۆدا نایە
ئەو سال ھەوت سالا عاشقى، ئەمما يارى تۆ چاۋى چەپەى ناقيسىكى تىدایە.

۶۱

ئەى جانەۋەرىكى پەشىشە، ئەگەر خودا ئەتۆى دوروست كردوۋە
بۇچى جەرگى تۆ ۋا ئاۋرى گرتوۋە؟
نازانى پۇژ درەنگە يانە زوۋە
ئەو ديارە يارى تۆ جوابى تۆى كردوۋە
ئەۋەى تۆ ھەزى لى دەكەى، بۇ تۆ نابى؛ سەھوۋە.

په شيشه كه گوټي لى بوو. نه گهر زميني دايه، ته مه شاي كرد ياره كه ي چاوټكي كوټره. په شيشه دهستي لى هه لگرت. فهرخ مه تلې بى نه وه بوو عيشقي نه ستيش له دلى وي بچي ته دهرى. شېخ فهرخ هه تا بانگى ئىوارى مه عتله بوو؛ جا به ره و قوبله پراوه ستا، كوتى:

خودايه، نه تو كولو سه به بيك بنيره
خه م و په ژاره ي من يه گجار زوره، هه ليبيژيره (٣٢)
خاتو نه ستى، چاوى له من بوته مانگ و نه ستيره
له كن من هه لال و به يبوون و شلكه شلليزه (٣٣)
ده تو به رحمت سه بووريك بو دلى من بنيره.

خودايه كى نه زه لى و نه به ديبه
ناورم به ربووه له جهرگيه
كه متر ئيختيارم هه يه و ناكام له خو م نيبه
سه بووريك م بده ي، له دلم دهرچى خاتون نه ستيه.

په نام وه بهر تو نه ي خودايه
نه گهر به كفله كوټيك عهرز و عاسمانت دانا
نه لعان نه من شېخم، دانىشتووم له به غدايه له نيو شېخانه
نه وهك بلين: چلون دې دايه هر ماته، په ريخانه
يان به يه گجاري خاتون نه ستيم بو بې، يان لايبه رى له بهر دلانه
شېتم، بوومه وه به ديوانه
غهرېم، هه ميشه ئيشتيام له گفتوگوى خاتون نه ستى مامانه.

شیخ فەرخ خەیاڵاتی لە دلی دەرنەچوو. کوتی: ئەمن قاقەزێکی بۆ خاتوون ئەستی بنووسم ئەمما بەکێدا بۆی بنێرم؟ چلۆن قاقەز بەرێ کەم؟ کوتی: وا چاکە ئەمن بەداعبايە کدا بۆی بنێرم.

شیخ فەرخ کوتی: یاران، ئەمن بۆ خۆم بەتەنێ دەچمە شاخی، ئەی جیگایەکی چۆل، کاریکم هەیه. ئەنگۆ بچنەو بۆ شاری. فەرخ هەستا رۆیی، پشتی دەئاوێدانییه و رۆوی دەکێوی کرد، جا لەوێ پۆلیک سوورە قورینگ بەسەریدا هاتن؛ جا بانگی کردن، کوتی:

قورینگێ، قورینگێ دەکوێستانان، بەعومری هەق دەستی ئیلاهییه
بۆ من بگەرێتەو قورینگێکی سەر بال سپییه
چومکە داعبايە، لە دنیا یەدا هیچ گوناھی نییه
قاقەزێکم بۆ بەرێ بۆ خاتوون ئەستییه.

ئەو قورینگ سوورای. وەک تەبیاری، هات لە پێش شیخ فەرخ نیشست. شیخ فەرخ قاقەزێکی نووسی؛ جا هەرچی مەتلەبی دلی خۆی بوو. قاقەزەکی دەبن پەری قورینگەکی نا و کوتی: دەبی ئەو بەری بۆ لەنگەر زەمینێ، بۆ مەملەکەتی شیخان. قورینگەکی کوتی: گەرەشی شیخان، ئەمن دێندەم لەسەرە؛ دەترسم قاقەزی تۆم پێ نەچێ. شیخ فەرمووی: چۆن؟ کوتی: ئێمە بۆیە بەپۆل دەروین، قاووقیژ دەکەین، ئەگەر^(٢٥) هەلۆ و شەهین و سەقەر زەفەرمان پێ نەبن. ئێستاش خەمی خۆم نییه، خەمی قاقەز مانەوێ تۆم. ئەوێش هیچ، دوو دەرە هەیه، یەکیان دەرە خاتوو زارایە و یەکیان دەرە بەکرییه. ئەوانە شەوا^(٢٦) و داو دادەنێنەو؛ راکەرن.^(٢٧) یەکی بیست عەمەلەیان هەیه، داعبايان دەگرن. کەسیان ئەوێه سالی.

جا شیخ فەرخ بە قورینگە کە ی دەلێ:

بفرە، برۆ، پامە مێنە

ئەگە هاتوو گەیشتی یەو بە شەهێنە

ئەو زۆر داعبایەکی مسکێنە

هەتا دەتوانی بفرە و ئامانیی لەبەر بێنە

بڵێ: قاسیدی شیخ فەرخم، دلم مەسووتینە.

٧٠

ئەگە دەگە یەو بە شەمقارە

ئەو زۆر داعبایەکی توند و هارە

ئەگە تۆ برۆی، هێند بە غیرەتە، لەبەری قارە

هەتا دەتوانی بفرە، لەبەری وەپارە.

٧١

ئەگە دەگە یەو بە هەلۆیە

ئەو زۆر داعبایەکی توند و ترۆیە

هەتا دەتوانی بفرە و لەبەری برۆیە

بڵێ: قاسیدی شیخ فەرخم، دەروونم پڕ لە بۆسۆیە

دەنا خواردنی من قابیل بە تۆیە.

٧٢

ئەگە دەگە یەو بە دەمرە ی خاتوو زارا

لێت دادەنێنەو داو و بۆت هەلەمکەن چرا و شەوارە

چون قیسەتی ئیلاهییە، رەبی خودا نەتکا گرفتارە

بڵێ: قاسیدی شیخ فەرخم و چ بکەم چارم بێچارە

به لکو ئو قاقه زم بۆ خاتوون ئهستی بۆ بهری. قورینگی دلم
برینداره.

۷۳

ئهگه دهگهیهوه به دهره ی به کری
هه تا دهتوانی بفره و له بهری رابری
له خۆت بده تانوت و هونه ر و فکری
په بی عومرت به سهت سال رابری
هه تا زهمانیکی دوور نه مری
پۆپی به لکه^(۲۸) له نگه ری با ل ت رانه گری
به خودای به کر زۆر غه واسه، پیم وایه دهتگری.

۷۴

ئه وه هات قورینگ گه یشته هه لۆ، گه یشته دهره ی خاتوو زارا، له دهره ی به کری
کهوت، پی وه بوو؛ گرتیان. چه ند داعبای دیکه شیان گرتبوو؛ هه ر ئه وه نا. جا ئه گه ر
قورینگه که یان گرت، له بن بالی قاقه زیک وه دهرکه وت. له قاقه زم که دا نووسرا بوو:

۷۵

له دلێکه من گه ری چه ندی له هیشه و چه ندی له ژانه
خاتوون ئهستی، چاوت به من بمی نیت هه وه به و که رویتشکه ی ئه گه ر
ده که ویت هه به ر راوکه ران و به ر سینگ ی سووارانه
نه جاتی ده بی له دهستی ئه وانه، ده چته بن به ردیک، ده لۆ: وه ختی
ئاسووده یی و حه سانه
به و که رویتشکه ده لۆین: که رویتشکی گه رمه لانه
مه مکت به من بمی نی به و هه ناره ی ئه گه ر دا یده نی ن له سه ر دوکانه
چاوت ده لۆی جه للابه، وه ختی پی او کوشتن و پی او له تیغ دانه
ئه برۆت ده لۆی تیری که یک کاوسه، بۆ له جه رگی منت دا وه ئه و په یکانه؟

رېښه يه گجار دورودريزه^(۳۹)، ناتوانم بيمه وه، له گه لټ بيمه وه ئاويزان و ئاملان
 نارامی دلکه م نه وه بوم ناردي قاقه ز، بوم بنيره خه بهری به نه سه حی، دهر دم زور
 کرانه.

۷۶

نه گهر قاقه زه که ی خوینده وه به کر، کوتی: نه وه قاقه زی شیخ فره خه، زور
 به یحیترام قورینگی به ری کرد. نه وی پوژی نه ستی هاتبووه باغی بو شیوی، نه گهر
 ته مه شای کرد، دیتی قورینگی که به سره سریاندا هه لده فری و ده سو ری.

۷۷

خاتون نه ستی کوتی:
 به وه ی که م نه به دیه
 که س ناگای له دلی که س نیه
 پیتم وایه نه وه قاسیدی شیخ فره خه، دهنه هیچ کاری دیکه ی نیه.

۷۸

بانگی کرد: قورینگی نه گهر ده فری له چولی، له به ریانه
 له چولی ده گریه وه نیستراحت و ده گریه وه وچانه
 خال خالی، خودا وهندی میری مه زن نه خشی له سر به دهنی تو دانا
 نه گهر قاسیدی وهره پیشی، دهنه بفره بو شاخانه.

۷۹

قورینگی، ده ستی منت بیته وه به داویننی^(۴۰)، دهر دم یه گجار زور کاریه
 قورینگی چاو ره شی یه ک یه ک په له به دهنه سپیه
 نه گهر قاسیدی شیخ فره خی، ناوړم به ربووه له دلیه
 له فکر و وه سه وه سی فره زیاتر، نه من هیچ کاری دیکه م نیه
 جا نیسه لالا ده مده یی خه بهری به راستی و به نه سه حییه.

شاپەرت لەنگ نەبێ، خودا بت دا تۆفێق و نوسرەتە
 قاقەزێ شێخ فەرەخ لەکن من زۆر گران و بەقیمەتە
 دلی من وەک بەحری پرشەپۆلە، دايمە جەرگم لەت لەتە.

قورینگێ تۆ باری تەعالوللایە
 ئەگەر بالی خۆت داویتیەوێ بن گەوالی هەوران و خۆت شل
 دەکەیتەوێ بۆ پیرە شوپایە (۴۱)
 خەبەری ئەسەحیم دەیه، دلی من برینی تێدایە
 چومکی ئەرواحی من دايم بۆ فەرەخ نەخۆش و موفتەلایە
 بۆ من دەبیتەوێ ئاسوودەیی بەعەمری لائیلە ئیللەللايە
 داعبا لەنگەری بالی بەر داو، ئەستێ بۆ لای چوو، نەفری، دیتی
 قاقەزێکی دەبن هەنگل (۴۲) دایە.

جا خودایە ئەتۆ پەحمەتی خۆت بۆ سەر عەرزی بنێرە
 خەمی دلی من پاکێ هەل ببێزێرە (۴۳)
 ئەوێ کێ پێی کۆت: فەرەخ، ئەتۆ قاقەز بۆ خاتوو ئەستێ بنێرە؟

جا چابوو ئەورق هاتم بۆ شیو و کولێ سەر پروبار و کانێ
 قاقەزێ شێخ فەرەخ بۆ من بۆتەوێ بەحەکیم و بەحەتار و بەلوقمانی
 بەکەس عیلاجی نەدەهات دەردی موفاجا و دەردی کرانی
 ئەوێ موعلیجەم بۆ پەیدا بوو، دەگەل دەرمانی.

خاتوون ئەستی قاقەزەكەى خوێندەوہ. بردییەوہ مالئ. جوابی بۆ نووسییەوہ كە:
ئەگەر مومكینت دەبئ، سەرئكم بدەوہ؛ دەنا وەك فەقئ خەلۆوزی ئاورم تئ بەر دەبئ.

فەقئ خەلۆوزیش بەیتی ھەیە، عاشقی كچی پادشای بوو، ئاوری تیبەر بوو،
دەعیشقیدا سووتا.

ئەوہ جومعە بوو، لە میسرئ مەلایان چوونە دەرئ بۆ سەیاھەتئ. سوختیکیان^(۴۴)
بوو، کوتیان: ولات خاوێن بکەوہ، ئەتۆ مەیە. کورئکی زەریف بوو، سوختەیان بوو.
مەلا رۆیین^(۴۵) بۆ سەیاھەت.

رۆژئکی ژنی پادشای دەگەل کچەكەى دەچوو بۆ ھەمامئ. ئەوانە لە پێھە لایان دا
چوون بۆ تەمەشاکردنی ھوجرەى فەقییان. كچی پادشای دەتگوت سوراحئ^(۴۶)
زێرییە. فەقئ چاوی بەكچی پادشای كەوت. كچەكە تیرئکی وای لە دلئ دا ئەوی
ھۆش و مەعنا بئ فەقئ نەیمە. ھەتا ئیوارئ دیتیان قسە دەپەرئئ. لییان پرسئ:
بۆچی وات لئ ھاتووہ؟ کوتئ: وەك لە من قەوماوہ لە كەس نەقەومئ. عیلاجم نییە و
عیلاجم ناكرئ.

ئەوانەى لەوئ بوون و ئاگایان لئ بوو کوتیان: ئەورۆ كچی پادشای دەگەل دایكى
دەچووہ ھەمامئ، بۆ تەمەشایە لایان دا ھوجرەى فەقییان. لەوہتئ^(۴۷) سوختە كچی
پادشای دیوہ وای لئ ھاتووہ. زۆریان بەفەقئى گوت، زۆریان نسحەت كرد، كەلكى
نەبوو. کوتئ: بەدلّم بڵئن.

كار دەوہدا نەما. ھاتن، کوتیان: مامۆستا، دەزانئ ئەو ھەتیوہ سەوداسەر بووہ؛
دەمرئ. مەلا فەقئى بانگ كرد، کوتئ: رۆلە عاقلئت بئ، ئەوہ چ باسە، بۆ وا دەكەى؟
كوتئ: قوربان ھۆشى دنیاىەم براوہ. قسەى دەپەراند ھەتیو؛ ئاخەر نسحەت ھیچ
فایدەى نەبوو.

پادشایەكەش زۆر موسولمان و بەدین بوو. مەلا کوتئ: دەچمە كن پادشای ھال و
موقەددەرى پئ دەلئم. شەوئ چوار كەسى دەگەل خۆى برد و چووہ كن پادشای.

کوتی: شه‌ه‌ریار، ئه‌ی قاقان، حال و موقه‌ده‌ره‌یکی وا قه‌وماوه. له‌ نووکه‌وه^(٤٨) بۆی گێراوه. مه‌لا زۆری مه‌سه‌له‌ بۆ شای هێناوه له‌ شه‌ریعه‌ت، زۆری قسه‌ بۆ کرد. کوتی: چه‌کیمیک، عه‌تاریک، لوقمانیک؟

شا به‌زه‌می به‌فه‌قی داها، جا کوتی: مه‌لا منداڵی من بۆ ده‌بی چووبه‌ حوچه‌ی؟ کوتی: قوربان بۆ ته‌ماشایه‌ چوون. جا عه‌رزێ کرد قوربان عیلاجیکى به‌فرموون. شا کوتی:

مه‌لا له‌ ده‌رکی خودای شاه و شیخ بێ ئیختیار

وا له‌ به‌ندی بن دیوار

زۆر فه‌قیرن، زۆر بێ چارن

پاکى له‌ پێزه‌ی هه‌ژارن

شاه و گه‌دا و عاله‌مى

له‌ کن وی زۆر نین، ده‌یده‌مى.

مه‌لا زۆری پێ خۆش‌حال بوو. شا هاته‌وه‌ ژوورێ، به‌ژنه‌که‌ی کوت: ئه‌و کچه‌ی ده‌ده‌م به‌فه‌قی، ده‌یده‌مى به‌لکو خوداوه‌ند له‌وه‌یدا بمه‌خشی. شا، ده‌سته‌به‌جێ به‌حوکم، کچه‌که‌ی له‌ فه‌قی ماره‌^(٤٩) کرد. ئه‌گه‌ر لێی ماره‌ کرد، مه‌لا کوتی: چاکت بۆ هه‌لکه‌وتوه‌. ئاته‌شی عیشق زیاتر بوو له‌ فه‌قیدا؛ ئه‌گه‌ر هه‌ناسه‌ی هه‌لکه‌کیشا، بلیسه‌ی له‌ ده‌روونی ده‌هاته‌ ده‌رێ. قه‌راریان دانا ئه‌وی شه‌وێ که‌ بووک ده‌گۆزنه‌وه‌، چه‌وت کووپه‌ ئاو له‌وێ دابنێن؛ ئاوی سارد، ئه‌و ئاوه‌ی پێ دابکه‌ن. عاشق هه‌یه‌ ده‌سووتی. چه‌وت گۆزه‌یان ئاو بۆ دانا، پێی دابکه‌ن.

ژنی شای به‌رتیلی دا به‌فه‌قیه‌ک ئاوه‌که‌ بگۆرێ. فه‌قی ئاوه‌که‌ی گۆری، نه‌فتی تێ کرد ده‌گۆزه‌کان. جا شا حوكمی کرد به‌خه‌رجی خۆی کچی بۆ بگۆزنه‌وه‌. دیوێکیان بۆ فهرش کردبوو. ئه‌مما فه‌قی شیت بوو، دیوانه‌ بوو. بابه‌ پادشا به‌ئیحتیرام کچی خۆی بۆ سوار کرد. له‌ سێ سه‌عاته‌ی شه‌وێ کچیان بۆ هێنا. کوتیان: فه‌قی، شا لوتفی مه‌رحمه‌ت کرد، کچی خۆی دا به‌ تۆ. فه‌قی دانیشتبوو، ئاور زیاتر له‌ جه‌رگی به‌ربوو، باوه‌ری نه‌ده‌کرد، کوتی:

۸۶

نۆشیروان به فدای سیای پهنگت بووه^(۵۰)
سهیدهوان به فدای وجودی سهنگت بووه.

۸۷

نۆشیروان به فدای سهر پاشنه‌ی که‌وشت
سهیدهوان به فدای بالای بی غه‌وشت.

۸۸

یاران کی دیتی باران به‌کزی^(۵۱)
له‌سهردا باران له ژێردا سه‌بزی
دهست بردم پای لیمۆی گولندام دا له‌رزی.

۸۹

گولندام ئاخیس^(۵۲) کرد شده‌ی به‌سته‌وه
جامی جه‌وه‌هر پێژ گرت به‌دهسته‌وه.

۹۰

بریا گولێک بووایه‌م، دايم له باغت
یان لامپا بایه‌م، بۆ شه‌وچراغت
یان ده‌ریی^(۵۳) بووایه‌م پای ئال و والت
یان کراس بایه‌م په‌خشان به‌بالات.

۹۱

گولندام زه‌ردان، گولندام زه‌ردان
زه‌ردی گولندام، چوون خۆره زه‌ردان
به‌ئاوی هه‌نگور^(۵۴) به‌مه‌ل^(۵۵) په‌روه‌ردان.

گولندام زمرده، گولندام زمرده
به ئاوی ههنگور به مهل په روهرده
به پوژ بیگانه، شهوئ هAMDرده.

کچه کهش به ناز کوتی: فهقی، ده لئی شیت بووی!
کوتی: داخم له بهر دهردی گران، زیانم بی فایده یه
گوئو له من بی ئه ی برادران
وهکو من دیم ئه و خونچه یه
وهکو من دیم، کهس نه بینئ
پرومهت گولی له په رزینئ
شوخ و شهنگ و نازنینئ
دهرمانی سهر دهرد و برینئ.

دل لئی عاشقه، هه چ کهس هه یه
عاشق به تۆن گول و گولزار
که ده پشکون پاییز و به هار
جووتن ده گول سهر کولمه ی یار.

سوور و سپی، تو توفحه یه (۵۶)
توفحه ی وهام نه دیت له زیز
عاره ق له سهر کولمه ی ته میز
پیم وایه من نازیم هه رگیز
گوشادی تو ماتی مه یه.

دهستم دامینت، دهم بنی له کانی
بیکه به شه ربهت بۆ ئاومدانی.

ئیدی ئه گهر وای گوت، ئاوره که ی له دهروونی هاته ده ری؛ نهفته که یان پی دا کرد،
ئاوری تی به ربوو، فه قی بوو به خه لوز^(۵۷).

لهو حاله و له بهر ئه و ئه حواله
ته یرم، شکا په ر و باله
به گه ردوونم بگا ئه حواله
یار قه دی ده لئی شمشاله
بۆچمه ئه و مال و حاله
هه تا سووتا بوو به زوخاله.

ئه وه عومری ئیلاهییه
کاره و په دبوونه وه ی نییه
ئه و جار، شۆرته ی فه قی خه لوزیه.

شیخ فه رخیش نه یده توانی بیته وه. مه ر و مالکی زۆریشیان بوو ماله شیخان.
کابرایه ک په یدا بوو، نیوی شوغال بوو؛ کارداری^(۵۸) خه لکی ده کرد. خاتوو نه سستی
دیوو کابرای رووت، ومخت بوو دلی بۆی بتوقی، گیانی بۆی ده رچی. شیخ داود پیی
گوت: ده بی بییه کنم به شوانی، هه چی به تو یی ده تده می. شوغال کوتی:

بهوهی کهم ئەگەر ئەبههیه
هیچ کهس له گۆین وی نییه
ئاوړم بهربووه له دلّیه
بهراتم^(۵۹) خاتوو ئەستییه
دیمه کنو بهزاوا بهندییه.

کورپه^(۶۰) کوتیان: بهدبخت ئەوه ئی شیخ فهرخه. کوتی ماره کراوه؟ کوتیان: نا؛
بهلام شتی وا نابێ. بابە بهمهپهکهوه هینده ههراسان و سهخّلت بوون، هینده
تهنگاو بوون، کوتیان: با ئەستی بدهینی.
کوتیان: ئەستی میردی پێ ناکا.

شیخ داود بانگی ئەستی کرد، کوتی: وهکو خهونیک بوو دیتت، تازه شیخ فهرخ
نایهتهوه. لهبرئهو مهپ و ماله میرد بهشوغال بکه. دهتدهم بهشوغال. کورپه کوتی:
بابه جا چۆن شتی وا دهبی؟ پاش گفتوگۆیهکی زۆر ئەستی کوتی: ئەگەر میردیشی
پێ بکه،م، خۆی له دهست نانیم. ئەستی بهخۆی دهلی:

دهغیلت بم کاریک نهکهی
خهزینهی خۆت تالان نهکهی.

نهیه سهه کۆیلهی^(۶۱) مندا لان
سههزه نیشتی مام و خالان
خهزینهی خۆت نهکهی تالان.

شیخ داود کوتی: میردی پی بکه، با مهرهکه مان بی شوان نه مینیتتهوه؛ به لام خوت به دهستهوه مده. کابرا نیتوی شوغال بوو. میسر بیست و چوار هزار ژنی تیدا بوو، پیاو هزار و ههوت سهد کهس بوو^(۶۳). جا بابیه هینایان له بهر مهرهکهی دایانی. شیخ فهرخ بهو حاله ی نه زانیوه. به لئی کابرا نهوه دههات دهستی بو بیتنی، خاتوون نهستی دهیگوت: وهختی نییه، هیچ پیی مه تلّه نه بوو. شهوتکی شوغال دهستی بو سینگ و بهرۆکی هینا، نهستی کوتی:

۱۰۶

له جیگای شه هین و بازان قشقه له دهقپیننی
ههک ره بی عهری نهستی له دنیا یه دا نه میننی
جهرگم کون کونه، له هه مووی خوین دده لیننی
میراتی فهرخۆله ی مامانه، هه تیوتکی بی قابیلهت دهستی بو دیننی.

۱۰۷

ئهو گۆله، هه لاله، به بیبونه، نارنجه غه ملیوه
شه مال ئیستا مابهینی سینگ و مه مکانی نه دیوه
کۆره به دبخت تۆ چۆن حال ی بووی؟ گه په، سوو عبه ته، فریوه
ئهوه ی راده بری جهرگی منی هه موو بریوه.

۱۰۸

زهینیکه خۆم ددهاوه کۆیستانان^(۶۴)، سه ری کۆیستانان تازه ئهوه خال خاله
لیی دهفرن باز و شه هین و شمقار، خویان وه بهر با داوه ره شه داله^(۶۵)
چۆن تو خلاکه ی ئهتۆ ته ماحت کردووه له به ژنیک ی شمشال و دوو چاوی کاله
عاسمان هه وری له من جار جار پره و جار جار گه وال گه وال
ههک سه لای گه وره و کرانم لی رابوو، فهرخۆله ی مامان له به غدایه،

فەقىرە، ھەژارە، بىي دەسلەتە، ھەلبەت دەلەين: عەبدالە
نازانن لەکن من شایە، سولتانه، بەوم خوڤ دەبی حال و ئەحوالە.

۱۰۹

کۆرە شوانەوئە (٦٥) رەبی عەمرت نەمینی
کەس نییە نسحەتت بکا، بلی: شەرتان نەشکینی
ئەتۆ چۆن شەمامە و شەمامە رەنگینی فەرخۆلەى مامان دەژاکینی؟

۱۱۰

ئەو شوانە وئەلەکەى هیچ نەزانە
ئەو قابیلى تۆ نییە، مالى پادشاهانە
ئەو نارنجى فەرخۆلەى مامانە
نامەوئ ئەتۆ بۆ ماله بابى من ببیەو بە شوانە
قەرار بکەى ئەتۆ لەویدا سەر شەرتانە (٦٦):
«دەمەوئ شل و مل و سایە گەردن و شای ژنانە»
ئەو میراتی فەرخۆلەى مامانە

۱۱۱

جا مەگەر قورینگ یان باز یان شەهین یا داعبا بېرى له دنیاىە
خەبەرئیکم بۆ بەرى بۆ مەملەکەتەکەى گەرمینی (٦٧) و بۆ پیرە بەغداىە
بلین: خاتوو ئەستى پیکى هیناوه شەرت و بەقا و وەفایە
چاوەرپی فەرخۆلەى مامانم، بۆ دیار نییە؟ بۆ نایە؟
تا سینگی خۆمى بۆ بکەمەو بەلەخانە (٦٨) و چادر و چینگ و سەرایە
خەزینەى شاهان، دوپر و یاقووتى عەبدول حەسەنى تیدایە
لە تۆ زیاتر رەبی عومرى من بچیتەو بەزایە
چ بکەم، دوور وەتەنى، خو لەبەر تۆ چاوم ھەلنایە

ئەستى بە كابراى گوت: كەرامبابگاۋ نەخەلەتتى جارىكى دى
دەستم بۆ يېنى. كابراش سەبارەت بەخاتوون ئەستى دلى نەدەھات مەرەكەى
بەجى بىلى، حەيوانى بۆ دەگرت و خاتوون ئەستى دەيدۆشى. ھەر ئەۋەندە
بوو ژن و مېردايەتتيان.
ئەستى قاقەزىكى بۆ شىخ فەرخى نووسى، بۆى نووسى:

فەرخۆلەى مامان، سووتاوم، جەرگ براوم
لە خەجالەتى و بەحرى خەمىدا ماوم
جۆگەلەى بەستوۋە خوئنى چاوم
خەبەر بزانە: بە ئامانەتى بە مېرديان داوم.

ئەگە حەز دەكەى ئەمن خوشم بى ئەحوالە
بەجى بىللە مىحراب و بەرمالە^(۶۹)
با خۆى بەھىلاک نەدا بەژنىكە بارىك و دوو چاۋى كالە.

دەستى منت دامىن بى لە خۆت بدە تانوت و حونەرى
بەۋەدەدى پازدە شەۋ لە مزگەۋتى ۋەردە دەرى
كۆرە دەمرم، با قەتلت نەيەتە سەرى.

سېحەينىك بوو، تازە تاۋ ھەلەدەھات، دەيگرت سەرى كۆھەساران
لە لايەك تاۋ بوو، لە لايەك ۋەردە ۋەردە دەباريەۋە باران
شىخ فەرخ دەھاتەۋە بۆ مەزلى خۆى و بۆ رى و شوئنى جاران
قاقەزىكيان دايە، قاقەزى مەغشوش و زەليل و دل برينداران.

جا شیخ فەرخ دەپاراو، دەیگوت:

خالق ھەر ئەتۆ نادری

رەبی ھەر ئەتۆ قادری

بئی خەیاڵ و بئی فکری

تۆ عەرز و عاسمان پاگری

داتناوھ ئاو و ئاگری

خەلق ت کرد موسوڵمان و کافری

ئەوھندی پیاو عەمری پابری

رەبی تۆ ئیعتیپازم لئى نەگری.

پادشایەکی بئی مەکانی

ھەر تۆ کارسازی کارانی

ھەر تۆ بەسووپان دەزانی

بەتۆمان ھیناوە ئیمانی

بمانپاریزی لە مەکری شەیتانی

شوکر بۆ پەروردگاری سوپحانی

تۆ ئاگات ھەبە لە دەردی نیانی

خالق ھەر ئەتۆی سوپحان

رەبی ھەر ئەتۆی سوپحان

ھەر تۆی حالبین و حالزان

تۆ دادنا (۷۰) عەرز و عاسمان

ھەچی موقەدەری تۆ بئی چ بکا بەندەى مال و یران.

خالق ھەر ئەتۆی غەفوور
 رەبى ھەر ئەتۆی غەفوور
 دنیات دانا جوور بەجوور
 بەئەركان و بەدەستوور
 ھەر تۆ ئاوەدانت کرد
 ھەر ئەتۆش دەیکەى خاپوور
 رەبى بەدوورمان بکەى لە جەھەندەم و ئاوری سوور
 رەحمەتت یەگجار زۆرە
 لیتمان نەگری گوناح و قسوور.

شوکرانە وەبەر تۆ ئەى رەبیبە
 ئەگەر^(۷۱) تۆ دوروستت کردووە بەهەشتى باقیبە
 بەحر و کیتو و چۆلى و بەرپبە
 دنیا سەرانسەر گا و ماسیبە
 پیم وایە ئەوہ قاقەزى خاتوون ئەستیبە.

جا قاقەزەکەى خویندەوہ، نووسرا بوو: ھەرچى زووتر بگەریتوہ بۆ لەنگەر زەمین؛
 وەرەوہ. فەرخ کوتى: دەچمەوہ وەتەن. خۆى ساز کرد بگەریتوہ. کوتیان: ئەلەانەکە
 وەختى چوونەوہى نیبە. کوتى: ناكرى دەبى بگەریتوہ، سەرئىكى مالا مامم بدەمەوہ.
 کورتى بېرىنەوہ، فەرخ بەند نەبوو، وەرپى کەوت بگەریتوہ بۆ لەنگەر زەمینى.
 ئەوى پۆژى کە فەرخ وەدەر دەکەوت، ئەستى نەخۆش کەوت. بیست و ھەشت
 سەعاتان دەجیگایدا کەوت. پاش بیست و ھەشت سەعاتان خاتوون ئەستى عەمرى
 خولای کرد. فەرخیس ئەوہ بەریتوہیە.

«نیره، بیدۆشه(۷۲)» ئه وه ئى شىخ فهرخه. فهرخ گه يشته كابرايهكى له كىوى، كوتى: براله، كه ميكم برسييه، ئه تو مالاتت ههيه؟ كوتى: نيريهك نهبي نيمه. فهرخ كوتى: بیدۆشه. كابرا كوتى: نيره. كوتى: بیدۆشه، گونى نيريهكه بوو به گوان، شيرى دادا. كابرا شيرهكهى دۆشى. فهرخ شهكه ميكي خوارد و هات. فهرخ نيزيك بوو بگاتهوه، ئهوى رۆژى خاتوون ئهستى نىژا بوو.

دوميك له رپيه تووشى شىخ فهرخ بوو، فهرخ لى پرسی: باس و خهبر چيه؟ كوتى: كوربه بۆ سهبر دهپۆى، قورپت به دهمنى دادهم! خاتوون ئهستى مردووه، پلاو و گوشت به پى فيلانه(۷۳). رۆژى ئه وه هه موو گوسفه ند و حه يوانه ده كوژنه وه ماله شىخان. جا شىخ فهرخ كوتى: برۆ، ره بى هه كه لاش و پىلاو(۷۴) بۆ خه لكى دوروست كهى و بۆ خۆت هه ميشه پىخاوس(۷۵) بى. شىخ فهرخ له دۆمهى رهد بوو. ئه و جار شىخ فهرخ تووشى كابرايهك شوانى كاران(۷۶) بوو، شىخ فهرخ كوتى: خه لكى كوتى؟ كوتى: خه لكى له نگر زه مينم. كوتى: خه بهر و باسى له نگر زه مينى چيه؟ كوتى: مالت شىوئى برۆ، خاتوون ئهستى مردووه، پلاو و گوشت به پى فيلانه. فهرخ كوتى: يا ره بى هه گر په يده بى، قه تيش نه حه سىيه وه و قه تيش نان و دوى خۆت نه بى.

پاشان شىخ فهرخ تووشى كابرايهك شوانى مه رى بوو. شوان شىوهى ده كرد، ئه م ما نه يده ناسى. شىخ فهرخ كوتى:

۱۲۳

شوانه، شوانه، شوانه كهى له بهر دلا نه
سه رى منت ببى ته وه به قوربانى ده ست و گو چانه
ده ست بى نت كر دوه له مى شهك به رانه(۷۷)
چ خه بهر له شار هكهى له نگر زه مين و له مه جلىسى ده شىخانه؟

۱۲۴

شوان كوتى:
وه كو سه ماوهر دايمه دالم له جو شه

له کوستانان دپشکوتنه وه ه لال و بهیوون و گیابه ند^(۷۸) و خاو
له دم میړگولانم دهنگوته وه^(۷۹) وهنه وشه
ئو ئیواره نه گه من مېرم باداوه و برده وه سهر حه وشه
به منیان کوت: خاتوون ئهستی نه خو شه.

۱۲۵

رهبی نه مینم، له زمانم که ویتنه وه لوغه لوغه و زمانم ببیتنه وه لاله
به خولای کچان به منیان کوت: که میک نه خو شه خاتوون ئهستی، بی حاله
رهبی وه بن بارستی گلې نه که وئ به ژنیکه باریک و دوو چاوی کاله
چومکه ئه و سال حه فده ساله فخرخولای مامان له دواي وی عه بداله.

۱۲۶

شیخ فخرخ دوعای بۆ شوان کرد، کوتی: رهبی گرانیای ماندوویوونت بکه ویتنه
سهر بزنی که چه^(۸۰)؛ ماندووییت بجه سیتنه وه. شیخ فخرخ ئه گهر هاته وه، خه لک
غوربه تیایان بۆی هه ستا. ماله شیخ داودی له شین و گابور^(۸۱) یان دا.

۱۲۷

کاوله کی کاوله دنیا یه^(۸۲)
دنیا یه کی بی وه فایه
بی شهرتی بی قه ولی سهره خوری بی به قایه
نه وه فای له بۆ که سه و نه بۆ که سی وه فایه
وه فای نه ده ما نه بۆ حه زره تی ئاده م نه بۆ دایکه وایه^(۸۳)
وه فای نه ده ما نه بۆ چیا یه نه بۆ گول چیا یه
وه فای نه ده ما نه بۆ حه زره تی یوسف نه بۆ زوله یخایه
وه فای نه ده ما نه بۆ مه جرومه شیتنه ی نه بۆ شیرن له یلایه
وه فای نه ده ما نه بۆ حه زره تی سوله یمان ئه گهر بلقیسیان بۆ دینا
له خزمهت پادشای باسه فایه

وهفای نهدما نه بۆ چه زرهتی ئه سکه ندهر ئه گهر به حوکمی
 پالەوانان خه رجی دهستانده له پۆژی و له مانگی و له دهريايه
 وهفای نهدما نه بۆ ئيمامي شير عهلي ئه گهر به سواری دولدولي،
 به نووکی زولفه قاری، دهگه ل کافران دهیگرته وه جهنگ و جیدایه (٨٤)
 وهفای نهدما نه بۆ خالندی بنی وهلی ئه گهر هه زده لفکه ی
 بهرده داوه بۆ پۆژی خه زایه
 خودامان هه ر ئه و خودایه
 سهردارمان محهممه ده، ئه و خوشه ویستی خودایه
 مه رته به ی له عه رشیه ی پتی له ته خته سه رایه (٨٥)
 نووری پر به عه رشیه ی، شوقی ده لئی چرایه.

١٢٨

کوانی جانی بنی جان
 کوانی جمجه سولتان
 کوانی ئه سحابه ی پاک و جوان
 کوا به خته ک و نوشیره وان
 ئه وان دنیا یان ده کرد فراوان
 له وانیش شتاق (٨٦) نه مان
 کوانی عومبه ری قه یغان (٨٧)
 کوانی عه بوبکر و عوسمان
 کوا شیر عه لی شاهی مهردان.

١٢٩

کوا سه عیدی ترش روو
 کوانی جوانی به ئابروو.

۱۳۰

کوانی جوانی وهک نه سیم
کوا نه سحابه ی وهک ته میم.

۱۳۱

کوانی عه زره قی جادوو
نیفلاتون وهک وی نه بوو.

۱۳۲

کوا زهبر به دهستی وهک روسته م
کوا به خشه نده ی وهک حه ته م

۱۳۳

دل خوش مه کن به دنیایه
دنیایه کی حیز و مایه پووجه (۸۸)
سه د ملکت بی به مووجه
عاقیبه تی هر دهچینه قهبری به کوچه (۸۹).

۱۳۴

قهبری رهشی زیندانی
روحم دهترسا له گیانی

۱۳۵

چهند پادشا دههاتنه سهر رووی دنیایه
نهوانیش هه موو دهچوونه وه باری فه نایه.

نان، خوشکی ئەستی، کوتی:
 کئی بی له نۆکەر و له نۆکەری ئەوی دۆنیایە
 بو ئاڢای خۆی پیک بینئ شەرت و وەفایە
 ئەنگۆ نمەک پەروریشن، کئی نمەکی دەچاوان دایە؟
 فەرخۆلەیی مامان هاتۆتەووە له کاوڵە بەغدایە
 دلی زۆر له هیشە، سوکناپی دلی نایە
 بلین: بیست و چوار سەعاتە خاتوو ئەستی گرتووێ دەردی موفاڢایە
 کاری خودای شیرنە، کاری خودای عیلاجی نایە
 شوکرانە بیژیری و بکاتەووە تەمەننايە.

خودایەکی ساحتب نەخشە
 خەتاپۆش و عەتابەخشە.

خالق هەر ئەتۆی پەببی
 پەببی هەر ئەتۆی پەببی
 دنیات سەرانسەر دانا
 بەمیزان و ئەرکانە
 عالەم سەر اسیمەیه
 خەلک دەبی دیوانە
 هیچ کەس له سوپرت ناڢا
 چونکە تۆ دنیات دانا
 ئەوانەیی باسماں دەکرد
 گۆریان برده گۆرڤاخانە.

عاقیبه تمان هر مهرگه، بی عاقل و هیچ نه زانین
 دهنا دهووی زیکری بکهین هه تاوهکو ده توانین
 چومکی لیمان مه علوومه عهبد و بهندهی پرحمانین
 تا پوژیکی دهمرین هر بهه ویای ئیمانین
 له کار و ریگا و شوینی تو گه لیک ساحیب تاوانین.

قادری قودرته نوما
 بی دهلیل هر تووی خودا.

بههق و بهدل و گیان شه هادهتم پیت هیئا
 نه تو مه عموورت کردووه محهمه دهلسته فا
 له سهه عهبدی بی عاقل دهبی رههبری بکا.
 سه للی عه لا محهمه د.

پادشای خه لقه ندهی هه ننان
 پیتمان عه تا که ی ئیمان
 له پوژی قیامه تدا نه بین بهد بهخت و سهه گردان
 چومکه رهحه تهی تو زوژتره له ئاوی تهواو بهحران.

چومکی خالقه و ره بییه
 هه موو عالم بهه خشی بو روحمی وی هیچ نییه.

مانگ نه گهر هه لډی دهوری دهگرن نهستیران
 چومکه له پرووی عاسمانه، له پرووی جوان و جوانمیران^(۱۰)
 دنیا به کس نه ماوه، به دلیر و نه پره شیران
 دنیا پاک بۆ تهی کردی، تورکوستان تاکو ئیران
 سهت پهحمهت بی له گویدیران
 بی بهش بی شهیتانی کویری بهدبهختی قهله ندهری مالویران.

پهراویزهکان

۱- دواي نووسینهوې نه م بهیته، له پهراویزی نوسخه ئهسلیدا، لهسهر نه م بنده هندی
 پوونکردنوم نووسیوه که پیم وایه نهگهر لیرمدا بیانخمه بهرچاو بی که لک نییه:
 نهونده نهسره تهواری قسهکان مام نهحمی نییه، نهما نهسلی مهتلب تهقریبه نهر
 نهونده بوو. مام نهحمه زۆر خیرا قسهکانی دهکیراپهوه، نهدهکرا هه موو قسهکانی پینمه
 سر کاغز. لهسهریشم پانه دوستا. بهلام له بهشی شیعرمکه دا پیم وانییه یه که لهیمهشم
 ههلبواردبی، ومختی بهیت نووسینهوې، نهگر دوویاره بهیته که م بۆ مام نهحمه دی دهخوتندهوه،
 مام نهحمه دوویاره شیعی دیکی لی زیاد دهکرد
 ۲- دهنگوتوه، رابوردووی بهردهوام سپهه م کسه تاک. رابواردووی موتهقی نه م کاره
 «نهنگوت». چاوکی نه م کاره «نهنگوت» و «ن» له ناخری وشه که دا پاشگری چاوگییه بۆ کاری
 «نهنگوتن» مانای جۆراوجۆ و دزوان لیکه دریتوه. نیستا باسی مانا جۆراوجۆرهکانی نه م
 کاره دهکین:

له فهرهنگ خال (جزمی یه که م، سولهیمانی، چایخانهی کامهران، ۱۹۵۹ نهنگوتن به مجۆره
 لیکدراومتهوه:

«هه لکردنی با به هیواشی. پای به بیان نهنگوت». فهرهنگی مه هاباد «نهنگوتن» به م شیهیه
 مانا کردوتهوه: «هبوب الريح. اصابه»

ئاغای عوبهیدللا نهییوبیان له وتاری «پۆژمیری ناوچهی کوردی» دا
 نووسیوتی: «نهنگوت به ویکهوتن وهرگیراوه و نه م جۆره زاراوهیهکی نهستیره ناسیی
 ناوچهیییه. بروانه: نشریه دانشکده ادبیات تبریز، شماره دوم، سال شانزدهم، تابستان
 ۱۳۴۲، ص ۱۸۷، ح ۱.

نهنگوتن به پیشگری تیکه لاوی «تیک= هه ل» که دهبیته تیک هه ل نهنگوتن و به شیهیه «تیک
 هه ل نهنگوتن» بیژ دهکری، به واتای پیک که یشتن و ویکهوتن. ههروهتر نهنگوتن به پیشگری

ساده «ههْل» که دبیته «ههْل ننگوتن» و به شیوهی «ههْل ننگوتن» بیژ دهکړئ، به واتای لاق له شتیک گیرانه «هه نگاوتن» یان «ننگاوتن» که ویدهچی کاری تیپه پری «ننگوتن» بیت، به مانای «به تیریتکان» «هه نگاوتن» به پیشگری «ههْل» یش به کار دیت:

«نالوه که ی هه ل ننگیوه»

له فرهنگي مهابادا «که لاریژ» وهک نه ستیره ی «شعری»
ناسراوه. مانای «شعری له المنجد دا بهم شتویه یه: «الكلوب الذي يطلع في الحوزاء و طلوعه فی شده الحر.»

به رای من ویدهچی وشه ی «که لاریژ» له «که رما» و «ویژ» پیکهاتوه و «که لاریژ ننگوت» واته فسلای که رما به سهرات. جاجونکی هه لاتنی نه ستیره ی شعری له نیوه ی هاویندا هاوکاته له که له که لاریژ که پشتنی که رما، هه ر بویه له زمانی کوریددا بهو نه ستیره دهگوتري «که لاریژ». دوی نه وه ی نه م ناوه یان بهم نه ستیره یه دا، وشه ی «ننگوت» یش بهه بهه ماناکه ی کورا و به مانای هه لاتن و سهره لدان به کار برا شاعیری کورد، نالی (۱۲۱۵-۱۲۷۳ ه.ق) نه م کاره ی له شیعریکی خویدا هیتاوه:

هه ناسه م زولفه که ی لادا و مه یلکی نه کرد چاوی
نه سیم نه نگووت و شه و رابورد و نه رگیس هه ر له خه و دایه
شاعیریکی تری کورد، وهفایی (۱۸۴۴-۱۹۱۴ ز) له شیعری خویدا
له م کاره که لکی وه رگرتوه

عه یان بوو په نجه یی ریژ به خه متی نیستسوا دا
به سوبچی سادق نه نگووت زه نه ب له نیتو سه مادا
له به یی «دم دم» یشدا نه م وشه یه به کار براوه:
«کهوم به جووت نه نگووت له قسقه پانی»
برپاوه: «خانی لب زترین» به اهتمام جلیل آف، اکادمی علوم شوو ری، انستیتوی ملل اسیا، مسکو، سال ۱۹۷۷، ص ۱۹

۲- نو سره ت، له «نووسین» هوه هاتووه، به واتای چاره نووس و سر نه نجام.

۴- ناکار، له فرهنگي مهاباد دا نه هاتووه، به لام له فرهنگي مهاباد، ۱۷، ۱، تو مار
کراوه، به لام مانای لیکنه دراومه توه. ویدهچی «ناکار» له وشه ی «کار» هوه وه رگیر بیت و به واتای رهفتار و کرده وه یه.

۵- «هه و ته وانه» و «هه و ته وانه» به مانای «دب» و بنات النعش» برپاوه: فرهنگ مهاباد، بنات النعش له فارسیدا پی ده لین «هفت برادران» برپاوه: فرهنگ عمید، ۲۹۸۱۱.

۶- مه میان، به یی بیژ کردنی بهیت بیژه. له ناخافتندا «مه مکان» دهگوتري که تاکه که ی ده بیته مه مک. مثالان به «مه مک» «مه مه ش ده لین».

۷- دایه ن، یان تایه ن. له رسته ی «دایه ن کوتیان» دا «دایه ن» بکر و به پراوت تاکه به لام له راستیدا

کۆیه و ئه‌مه به کاره‌که‌یدا دهرانه‌ین که کۆیه

۸- له کوردیدا جگه له « له‌کۆڵ کردن » له‌کۆڵ کردنه‌وه، شمان هه‌یه و مانا که‌یان پێچه‌وانه‌ی یه‌ک. فهره‌هنگی مه‌هاباد له « کۆڵ بوونه‌وه » و « له‌کۆڵ کردنه‌وه به « التخلص » و « التخلیص » لیکداوه‌ته‌وه .

بره‌وانه: فهره‌هنگی مه‌هاباد، ل ۴۸۸

« کۆڵه‌که » که به‌مانای ستونی دارینه له « کۆڵ » وه

وه‌رگیراوه، چونکی له ژێر « کارینه » دایه

۹- ئه‌م کۆیله جوانه‌ی به‌یتی به‌ناو بانگی « مه‌م و زین » له زمان مام ئه‌حمه‌دی لوتفی- ده‌کرێ پێناسه‌یه‌کی باشی « به‌کر شه‌یتان » بێت « به‌کر شه‌یتان » له‌م سۆنگه‌یه‌وه هێنده ناسراو و به‌ناو بانگه که بۆته سیفه‌تی مرۆفی خراپ و دوورمان و ئاوری ژێر کا.

۱۰- زهر کورتیله کراوی « زهرده ». له‌ناوی به‌یتی « قهر و گۆله‌زهر » یش زهر کورت کراوه‌ته‌وه.

۱۱- ئاورینگ، به واتای دره‌وشاوه، پێکهاتوو له واژه‌ی « ئاور » و پاشگری « ینگ » له وشه‌ی « بێژینگ » یشدا ئه‌م پاشگره به‌دی ده‌کرێ:

۱۲- رندوو، هه‌مان رنوو. له‌پندو، دا « دو » و له « رنو » دا « و » پاشگرن. به‌راوردی بکه‌ن له‌گه‌ڵ « دو » له « ئاور دوو » به‌سووته‌مه‌نی ده‌گوترێ و « به‌هاروو » ش که‌نمی باش و جوانی به‌هاران. ریشه‌ی ئه‌م وشانه « رن » له چاوکی « رنین » وه‌رگیراوه، به واتای پووشاندن. به‌فر کاتیک هه‌ره‌س دێنێ، ریگای به‌ر پێ خۆی ده‌پنێ و خاپووری ده‌کات، هه‌ر بۆیه به هه‌ره‌سی به‌فر پندوو واته پووشینه‌ر. ده‌بێ ئه‌مه‌ش بێژین که زۆربه‌ی وشه کوردیه‌یه‌کان خاوه‌نی پاشگرن.

۱۳- عه‌شیره‌ته‌کانی بلباس ئه‌م وشه‌یه به‌ شێوه‌ی « مه‌زڵ » بێژده‌که‌ن.

۱۴- واته ئه‌ی خودا، تۆ بێ مه‌نزڵ و بێ مه‌کانی.

۱۵- سه‌پان، واته دروینه‌که‌ر. ئه‌م وشه‌یه له فهره‌هنگی مه‌هابادیشدا هاتوو.

له کوردیدا قسه‌یه‌کی نه‌سته‌ق هه‌یه ده‌لێن: « داسی له‌سه‌پانی خۆی ده‌شارینه‌وه. » مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه له‌به‌ر نه‌زانی به‌ پێچه‌وانه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی خۆی ده‌جووڵینه‌وه. به‌راوردی بکه‌ن سه‌پان له‌گه‌ڵ « شبان »

۱۶- به‌ر کۆز، یان به‌ر کۆژه، وێده‌چێ ناوی جلویه‌رگی‌ک بێت که له‌وانه‌یه هێشتاش له‌ نێو عه‌شیره‌ته‌کانی بلباسدا باوی ماییت. فهره‌هنگی مه‌هاباد ئه‌م وشه‌یه‌ی تۆمار نه‌کردوو. وشه‌ی « به‌رکوت » یش له‌م فهره‌هنگه‌دا نه‌هاتوو. « به‌رکوت » ئه‌و هێنده خه‌له‌و خه‌رمانه‌یه که به‌ر له‌مه ئاماده‌کردنی خه‌رمان و هه‌لگرته‌وه‌ی، له خه‌رمانی جیا ده‌که‌نه‌وه و هه‌لی ده‌گرن. هه‌روه‌تر به‌و خواردنه‌ی که به‌ر له‌ کاتی دیاریکراو بخوریت ده‌لێن « به‌ر کوت » « به‌ر » دژی پشته. « به‌ر » و پشته ئه‌تله‌س واته که‌سه‌یک که هه‌م باوکی هه‌م دایکی سه‌یید بن. جیا له‌مه « به‌ر » له کوردیدا مانا که‌لی تریشی هه‌یه و له‌سه‌ره‌تای زۆر وشه‌ی تیکه‌لاودا ده‌بینریت، وه‌ک:

« به‌رۆک », « به‌ره‌هه‌لبینه », « به‌ر چاوکه » (ئهو تاله‌ موو یان چه‌رمانه‌ی که به‌ نێو چاوانی ئه‌سپ

- یان کەرەوه هەڵدەواسرێ بۆ ئەوێ و لاغ کاتیک دەیانجولینیتەووە بێتوانی میش و مەگەز لە دەمو چاوی خۆی دوور بکاتەووە). «بەرامبەر» «بەران»، «بەرماو»
- «بەر» ئەگەر بەر لە کار بیت پێشگرە، وەک «بەر» لە کاری «بەردانەووە»دا
- ۱۷- خشتور، واتە وێران و خاپوور، ئەم وشەیە لە فەرھەنگی مەھاباد دا تۆمار کراوە.
- ۱۸- چااور بێستان: ئەو بێستانەیی کە لە بەستینی چەمدا بەرھەمی دین بە «چااور بێستان: «بێستانی خیزی» یان بێستانەیی چۆمی»یش
- دەلێن، بۆ من روون نییە کە وشەی «چااور لە چااور بێستان»دا بۆچی ھاتووە.
- ۱۹- جەللەب، بێژکردنی عامیانەیی وشەی جەللادە.
- ۲۰- بروانە پەرەوێزی ژمارە ۴
- ۲۱- مەبەست ئەوێ کە لە لای من ئەمانەتە، نەک ئەوێ چاوەدێری من بوو، چون لە کوردیدا «ئامانەت بێ» واتە ئاگات لێ بێ و چاوەدێری بکە.
- ۲۲- مەبەست لە «رۆمیان» تورکەکانی عوسمانییە.
- ۲۳- «چون» زیادییە. بەلام وشەی «کرمەک» بێژکردنیکی تری «کرمۆک»یە وێدەچێ لێرە دا لە خۆراو بەبێ ھۆ بە کار براوە. «کرمەک» و «کرمۆک» ھەرتک لە فەرھەنگی مەھاباد دا تۆمار کراون و مانای ھەر تکیان یکە شتە. لە فەرھەنگی ناو براوا «کرمەک» بەم شێوەیە لیکدراوەتەو: «حلی زھبی خاص بالنساء»
- وێک لێم کۆلیۆمەتووە، مانای وردی «کرمەک» بەم جۆرە «جۆرە زەر و زیوهرێک کە لە زێڕ یان زیو سازکراوە وێک شریتیەک بە ژێر چەنگەدا دیت و دوو جەمسەرەکی بەکلاوێک پەییوەست دەبن بروانە: سەرھتای میھر و وەفا
- «کرمک» و «کرمۆک» وشە گەلێکی تێگەڵاون کە لە «کرم» و پاشگری «ek» و «oke» پیکھاتوون پاشگری «ek» لە فارسیدا ھەیە، وێک «مردک»، «پشمک»، «چشمک». پاشگری «oke» لە ھەندێ وشە تریشدا بەدی دەکڕین، وێک: «بزنۆکە» و «مەرۆکە» دەنگ و بێژی «کرمۆک» لەشکل و شێوەکەییووە وەرگیراوە.
- ۲۴- ئەم رێکەوھندە، ناھەز و نەشیاو و وێک ھەر شە گوتراوە. بەراوردی بکەن لەگەڵ رستەیی جوانی «کەنگر و ماست بە وەعدەیی خۆی». ئەمەیان قسەییکی نەستەقە و ھەمیشە بەم شێوەیە بە کار دیت، مانای ئەم دوو قسەییە لە یەک نیزیکن.
- ۲۵- ئەم دەستەواژەیی قسەییکی نەستەقە، ماناکەیی ئەمەییە کە لە ھەر حالدا مرووف ناتوانی دەسبەرداری خزم و کەس و کاری بیت و پرویان لێ وەرگێڕی.
- ۲۶- ئەم رێکەوھندە قسەییکی نەستەقە. بەراوردی بکەن لەگەڵ: «کبوتر با کبوتر باز با باز» لە فارسیدا.
- ۲۷- کاول، واتە کەلاو و وێرانە. کەلاو لە «کەل» و پاشگری «ناو» پیکھاتووە. «کەل» لە فەرھەنگی مەھابادا بە واتای: نیوچەل، نوقسان و... ھاتووە وێدە چۆ «کاول» جێگورکی کراوی «کەلاو»

بیت له بهیت و هیراندا زۆرجار وشه‌ی «کاول» بهر له ناوی شار و ناوهدانی دیت و دهخویندریتته‌وه «کاول»

۲۸- موراوه‌ده‌ی دل، مه‌بهست لیتی دلداری و عاشقینی کردنه.

۲۹- خزمینه: نه‌ی که‌سوکار! بانگدان هر کاتیک له حالته‌ی کو دا بیت له‌بری «ان» پاشگری «نییه» به‌ناو زیاد ده‌کرئ، و‌مکو «کوپینه»، «کچینه»

۳۰- کیس، هه‌مان کیسه‌یه، جاری وایه کیس به‌قیس ده‌خویندریتته‌وه، به پای من وشه‌ی «کیسه‌ل» یش له «کیس» و پاشگری «مه‌ل» پتکهاتوه. کیسه‌ل به‌واتای «به‌ردی پشت» به «کیس کردن» واته هه‌لمسانی پووک.

۳۱- میتو، هه‌مان میتیه. به‌رای من «میتو» (ده‌رمختی میتو) له «می» واته ماده وهرگیراوه، وهک چۆن له زاراوه‌ی خوانساری فارسه‌کاندا به‌م درمخته ده‌لین «می»، بی نه‌وه‌ی هیچ چه‌شنه پاشگری پێ زیاد بکه‌ن بیوان فرهنگ معین، ۴/۱۲/۴

۲۲- هه‌لی بژیره: له چاوگی هه‌ل بژاردن کاری نهر پتدان و حوکم کردنه

۳۲- شلیتر، الکل الملک. بیوانه کتیبی «کۆلکه زێرینه»، ل ۱۶۸، کۆکراوه‌ی گیوی موکریان

۳۴- ده، بۆ پتداکرتنه‌وه بهر له کاری نهر دیت

۳۵- نه‌گهر، لێزهدا به واتای «تایه»

۳۶- شه‌واره راوی شه‌وانه نهم وشه‌یه له «شه‌و» و پاشگری «اره» پتکهاتوه.

۳۷- راوکه‌ن، راوچین «an» له ناخری وشه‌دا ئامیری «ئیسناد» بۆ سێهه‌م که‌سی کۆیه.

۳۸- پۆر، به فارسی ده‌بیته دراج. برانه ناوی بالنده‌کان له زاراوه‌کانی کوردیدا، ل ۵۰، کۆکراوه‌ی محهمه‌د که‌یوان پور موکری. به‌لکه: ره‌ش و سپی،

۳۹- درێژ، به‌فارسی دراز

۴۰- داوین، هه‌مان دامین یان «دامن» ی فارسی

۴۱- شویا، هه‌مان «شیبایه، نهرمبا»

۴۲- هه‌نگل، له فره‌هنگی مه‌هاباد دا به‌م چه‌شنه لیکراوه‌ته‌وه: عروه، کتف خاسره

۴۳- بیوانه په‌راویزی ژماره ۳۲

۴۴- سوخته: نه‌و که‌سه‌ی تازه که‌وتبیتته بهر خویندن به‌تایبه‌تی وهک زاراوه‌یه‌کی تاییه‌ت به

سیستمی خویندنی مه‌لا و فه‌قییان. له فره‌هنگی معین (۱۹۴۶/۳) دا به‌مانای «طلب علم» هاتوه و له ولاتی عوسمانی بره‌وی هه‌یه.

۴۵- رویین، هه‌مان رویشتن (royistin)

۴۶- سۆراح، نهم وشه‌یه پتده‌جیت که له نه‌سلدا «صراحی» و یان شکی گۆراوی «صورت» بووبیت.

۴۷- له‌ومتی: له‌و کاته‌وه‌ی «ومت» شتیه‌ی گۆراوی «ومخت».

۴۸- له نووکه‌وه: واته له سه‌رماتوه

- ۴۹- ماره: هه‌مان «مهر»ی فارسییه. های ساکنی وشه‌گه‌لی فارسی و عاره‌بی، له‌هاوتا کوردیه‌که‌یاندا ده‌بیته ئەلف، وه‌کو: مهر (ماره)، په‌لوان (پالەوان)، فهم (فام)، شهر (شار، سهم (سام) تهران (تاران)، پهن (یان) زاهرا (زارا)
- ۵۰- له‌به‌شی شتێعری به‌یتی «فه‌قی خه‌لۆزی» جێ په‌نجه‌ی زاراوه‌ی هه‌وارمی به‌ ناشکرای ده‌بینرێ، هه‌ر بۆیه وێده‌جێ ئەم شتێعه له ئەسڵدا ئی ئەو ده‌قه‌ره بیت. به‌یت بیژ ده‌یگوت ئەو چیرۆک په‌نجاو چه‌ند سال پێشتر له مه‌لایه‌کی کرماشانی بیستوه، جا چونکی به‌یت بیژ ناشایه‌تییه‌کی ئەو تۆی له‌گه‌ل زاراوه‌ی هه‌ورامیدا نه‌بووه، نه‌یتوانیوه به‌شه شتێعرییه‌کانی ئەم چیرۆکه باش له‌به‌ر بکات، هه‌ر بۆیه ژۆربه‌ی رسته‌کانی له‌رو لاواز و ون و ته‌م مژاوبینه.
- ۵۱- کز، واته له رولاواز به‌لام لێردها هیچ ماناو مه‌به‌ستیک به‌ده‌سته‌وه نادات.
- ۵۲- ناخیتس، هه‌مان ناخیز، واته: بزووتن، بزاف
- ۵۳- ده‌رپێ، هه‌مان ناوال کراسه که تایه‌ته به ژنان
- ۵۴- هه‌نگور، هه‌مان ترێ همزه «سه‌ره‌تای وشه‌گه‌لی فارسی، له‌هاوتا کوردیه‌که‌یاندا ده‌بیته «ه» و‌ه‌کو: انار (هه‌نار)، انگور (هه‌نگور)، ابر (هه‌ور)، ایوان (هه‌یوان)
- ۵۵- مه‌ل، یان مر: مریشک. له‌ کوردیدا به‌ مریشکی مالی ده‌لێن «مریشک» واته مه‌لی ویشکایی له‌به‌رامبه‌ریدا «مراو»یه به واتای مه‌لی ناوی.
- ۵۶- توفه: جێگۆرکێ پێکراوی «تحفه»یه.
- ۵۷- خه‌لۆز، واته ره‌ژی.
- ۵۸- کاردار، واته به‌کری گیراو.
- ۵۹- به‌رات، واته هه‌قه‌ست.
- ۶۰- کوپه واته ئەی کوپ! تاراده‌یک مانای سزا و پێداگریشی تێدايه.
- ۶۱- سه‌ر کۆيله، سه‌رکۆنه‌کراو. له‌ فه‌ره‌نگی مه‌هاباد دا «سه‌ر کۆيله» تۆمار نه‌کراوه به‌لام «سه‌ر کۆنه» هاتوه.
- ۶۲- مه‌به‌ست ئەوه‌یه ژماره‌ی پیاوان که‌م و ژماره‌ی ژنان ژۆر بوو. به‌ وته‌یه‌کی تر هه‌لبژاردن و هینانی ژن بۆ پیاو کاریکی سانابوو.
- ۶۳- ئەم رسته جوان و قه‌شه‌نگه‌ شکل و فۆرمێکی تایه‌ته‌ی هه‌یه و شتێوازیکی جیا له‌ شتێوازی کفتگۆ هه‌یه.
- ۶۴- دال بالنده‌یه‌کی لاشه‌ خۆر، عقاب، فره‌نگ معین ۱۶۸۶/۲
- ۶۵- شوانه وێله: شوان له‌ فه‌ره‌نگی مه‌هاباد دا «شوانه وێله» به واتای «جاهل» هاتوه. له‌باری باشگروه، به‌راوردی بکه‌ن له‌که‌ل «دانه وێله»
- ۶۶- سه‌ره‌رتانه، به‌لێن، قه‌رارداد، شه‌رت
- ۶۷- گه‌رمین، گه‌رمه‌سێر، جاری واشه مه‌به‌ست خاکی عێراق.
- ۶۸- باله‌خانه، باله هه‌مان بالایه، واته بینا، ساختومان

٦٩- بهرمال، پیکهاتوو له «به» و «مال» یش له چاوکی «مالین» وه وهکیراوه.

٧٠- «دادنا»، واته خولقاندت، دروستت کرد

٧١- تهگر، لیرهدا زیادیه، مهگین تهوهی وهک ئاوه لکاری پنداکرتن چاوی لی بکهین

٧٢- نیره، بیدۆشه، قسهی نهستهقه. ئاژه لی نیر بۆ دۆشین نابۆ حوکی ئاژه لی نیر دۆشین دهلیلی نهزانی و تینهگه یشتووویه.

٧٣- به پیتی فیلانه، واته که لی زۆره.

٧٤- پیتلاو، کهوش، پیکهاتوو له «پتی» و پاشگری «لاو»

٧٥- پتی خاوس، واته پتی پهتی، پتی خوواسیش بیژ دهکری

٧٦- شوانی گاران، واته گاوان

٧٧- شهک بهران، به بهرانی دوو ساله ده لێن.

٧٨- گیابه ند و خاو: ناوی دووگیای بۆ نخۆشی کتیویه

٧٩- پروانه پهراویزی ژمار ٣٥.

٨٠- له پهراویزی نوسخه ی سهره کیدا، له سهر ئه رستانه چهند روونکردنه وه یه کم نووسیوه، بهم چهشنه:

له مام ئهممه دیم پرسى: ئه و قسه یه مه عنای چیه؟ گوتى: بزنى شاخ که چ جوریک دهنوی که ماندوو وه بهر چاو دێ له ومختی نووستنی دا دهنالینى و چاک ماندووی خۆی دهمه سینیتته وه شێخ فهرخ به شوانی ده لێ: ماندوو بوونی تو بۆ وی بچێ، ئه تو به سینیه وه وهکو وی.

٨١- گابۆر، واته شین، «شیوهن» ناله و پۆ پۆ ئه م وشه یه له «گا» و «بۆر» -دهنگی مانگا- پیکهاتوو.

٨٢- هه ندێ له بهیت بیژان ئه م رسته یه به م شیوه یه بیژ دهکن:

«که ونه کێ که ونێ دونیایه»، که ون، واته کۆن.

٨٣- دایکه وا، دایکه هه وا، ویده چی «وا» پاشماوه ی وشه ی «وا» بیته.

٨٤- جیدا، واته شه ر و پیکدادان، به فارسی «جیدال»

٨٥- تهخته سه را، تحت الثرا

٨٦- شتاق: هه چ کام ش= چ، هه چ. تاق= تاک

٨٧- قه یغان، له راستیدا نازانم ئه م وشه یه به چ مانایه که به لام دیاره وهک ئاوه لئاویکی باش به کار براره.

٨٨- واته ئاوه دان بیته.

٨٩- به مانای بهرته سک و سنووردار هاتوو.

٩٠- ئه م دێره جوانه به لام له بارى ناوه رۆکه وه کزه.

پېړست

5	شېخى سەنعان
47	لاس و خەزال
243	مېهر و وەفا
287	سەعید و میر سیوهدین بەگ
449	شۆر مەحمود و مەرزینگان
551	بارام و گولندام
631	شېخ فەرخ و خاتوون ئەستى

